દીનકી બાતેં

યાની

મસાઈલકા અનમોલ ઝખીરા

دین کی باتیں

• પ્રકાશક •

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો..છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦

ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

અપની દુનિયા બનાનેકે લિયે દીનકી મદદ કીજિયે

અઝ :- હકીમુલ ઉમ્મત હઝરત મૌલાના અશરફ અલી સાહબ થાનવી (રહ.) કી મુકમ્મલ ઈસ્લામી ઈન્સાયક્લોપેડિયા

દીનકી બાતેં

دین کی باتیں

જો આપકી ઝિંદગીકે હર શો'બામેં આપકી રેહનુમાઈ કરેગી, જો બડી બડી ફિકહકી કિતાબોંકા નિચોડ હૈ, જો ઈસ દૌરે કુફ્ર ઔર બેદીનીમેં લહવો લઅબસે નફરત ઔર નેકી ઔર સચ્ચાઈકા રાસ્તા બતાએગી, જો પૈદાઈશકે દિનસે મરને તક દીનકો મઝબૂત, અકાઈદકો પુખ્તા, ઈમાનકો મુસ્તહકમ (પક્કા) ઔર જિસ્મ વ રૂહકો રોશન ઔર મુનવ્વર બનાએગી, યે કિતાબ તકરીબન દો હજાર મસાઈલ પર મુશ્તમિલ હૈ, ઈસમેં બેહિશ્તી ઝેવરકે તમામ મસાઈલ આ ગયે હૈં, યે કિતાબ દર હકીકત ઈસ્લામી ઝિંદગીકે ઝાબ્તા ઔર કાનૂનકી કિતાબ હૈ.

❈ લિપ્યાંતર ❈

(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ. પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦

ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

અપની બાત

બે ઈલ્મ ન તવાં ખુદારા શનાખ્ત

(યાની બગૈર ઈલ્મકે ખુદાકો પહેચાન નહીં સકતે)

દીને ઈસ્લામમેં જહાં ફઝાઈલકી ઝરૂરત હૈ વહાં મસાઈલકા જાનના ભી ઝરૂરી હૈ. ક્યૂંકે ઈલ્મ ઔર મસાઈલકે બગૈર ઈન્સાન દીની આમાલ સહીહ તૌર પર અદા નહીં કર સકતા. લિહાઝા હકીમુલ ઉમ્મત હઝરત મૌ. અશરફ અલી થાનવી (રહ.) કી ફિકહ ઔર મસાઈલકી મશહૂર કિતાબ બહિશ્તી ઝેવર જો મુકમ્મલ ઈન્સાયકલોપેડિયા હૈ. ઉસમેંસે નયે અંદાઝ ઔર નઈ તરતીબસે યે કિતાબ **"દીનકી બાતેં"** તૈયાર કી ગઈ હૈ. ઈસમેં તકરીબન દો હજાર મસાઈલ મુરત્તબ કિયે ગયે હૈં. ઈબાદાતકે મસાઈલ તો હૈ હી, ઈસકે સાથ સાથ નિકાહ-તલાક, ખરીદો ફરોખ્ત યાની લેન-દેન, કસમ, મન્નત, વસિય્યત ઔર મૌત વગૈરહકે મસાઈલકો ભી શામિલ કર લિયા ગયા હૈ. ઈસ લિયે યે કિતાબ દીની મસાઈલ જાનનેકે લિયે બેહતરીન નફાબખ્શ હૈ.

ઐસી અહમ કિતાબકો સિર્ફ ઉર્દૂ ઝબાન તક મેહદૂદ રખના ફૂલકી ખૂશ્બૂકો કિસી ડિબિયામેં બંદ કરનેકી તરહ થા. લિહાઝા ઝરૂરત ઈસ બાતકી મહેસૂસ હુઈ કે ગુજરાતી જાનનેવાલે ભી ઈસસે નફા ઉઠાએં.

આજકે ઝમાનેમેં ભી મુસલમાનોંકી બહોતસી જગહેં ઐસી હૈં જહાંકે મુસલમાન સિર્ફ ગુજરાતી ઝબાન હી જાનતે હૈં ઉર્દૂ ઝબાન ઉનકે લિયે અજનબી ઝબાન હૈ. ઐસે લોગોંકી ઝરૂરતકો મહેસૂસ કરતે હુએ હમને યે કિતાબ **"દીનકી બાતેં"** ગુજરાતી લીપીમેં છપવાનેકી કોશિશ કી, તાકે મુસલમાનોંકા બહોત બડા તબકા દીની મસાઈલસે નાવાકિફ ન રહે.

અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ હૈ કે હમારી ઈસ મામૂલી કોશિશકો કબૂલ ફરમાએ. ઔર ઈસકે ઝરીઆ દીની મસાઈલસે વાકિફ કરકે દીન પર સહીહ તૌર પર ચલનેવાલા બનાએ. આમીન.

મૌલાના સુલેમાન મજાદરી

નુરાની કુતુબખાના છાપી

✽✽ દીનકી બાતેં ✽✽

ફેહરિસ્ત

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

કિતાબુસ્સલાત

મઝમૂન | સફા

મઝમૂન	સફા

મઝ્મૂન | સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન | સફા

કિતાબુલ બુયૂઅ

મઝમૂન	સફા

દીબાચા

અર્ઝે નાશિર

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

બિસ્મિલ્લા હિર્રહમા નિર્રહીમ

નહમદુહૂ વ નુસલ્લી અલા રસૂલિહિલ્ કરીમ.

સુબ્હાનુલ હિન્દ હઝરત મૌલાના અહમદ સઈદ સાહબ (રહ.) મદ ઝિલ્લુહુલ આલીકી તાઝા તસ્નીફ "માહે રમઝાન" શાએઅ કરનેકે બાદ મેરે પાસ કોઈ દૂસરી નઈ કિતાબ આપ હઝરાતકી ખિદમતમેં પેશ કરનેકે લિયે ન થી જિસકા મુઝે અફસોસ થા, લેકિન બહોત મુદતસે મેરે ઝહનમેં બારબાર યે ખયાલ આતા થા કે ફિકહકી કોઈ ઐસી જામેઅ ઔર મોઅતબર કિતાબ શાએઅ કરૂં જિસકે મસાઈલ કાબિલે એ'તિમાદ ઔર મુસ્તન્દ ભી હોં ઔર મુસલમાનોંકે લિયે મુફીદ ભી.

દોસ્ત અહબાબકે મશ્વરાકે બાદ નઝરે ઈન્તિખાબ હકીમુલ ઉમ્મત હઝરત મૌલાના અશરફ અલી સાહબ થાનવી નવ્વરલ્લાહુ મરકદહૂકી મશ્હૂરે આલમ કિતાબ બેહિશ્તી ઝેવર ઔર બેહિશ્તી ગૌહર પર પડી, બસ ખુદાકા નામ લેકર ઈસ કિતાબકો બિલકુલ નઈ તરતીબસે, નયે અંદાઝ ઔર સલીસ (આસાન) વ આમ ફહમ ઝબાનમેં ફિકહી તરતીબકે સાથ મુરત્તબ કર લિયા ગયા. અબ યે કિતાબ ઔરતોંકે લિયે ખાસ ન રહી, બલ્કે ફિકહકી એક બિલકુલ નઈ કિતાબ બન ગઈ, જિસકા નામ "દીનકી બાતેં" તજવીઝ કિયા ગયા હૈ.

આખિરમેં અપને ઉન દોસ્ત અહબાબકા શુક્રિયા અદા કરતા હૂં જિન્હોંને ઈસ કિતાબકે સિલસિલેમેં મેરી ઈમદાદ કી, અલ્લાહ તઆલા ઉનકો જઝા એ ખૈર અતા ફરમાએ. આમીન.

નિયાઝમંદ : મુહમ્મદ સઈદ ગુફિર લહૂ

નોટ : સુબ્હાનુલ હિન્દ હઝરત મૌલાના અહમદ સઈદ સાહબકે બડે સાહબઝાદે મૌલાના મુહમ્મદ સઈદ સાહબકા ભી ઈન્તિકાલ હો ચુકા હૈ, કિતાબકા મુતાલઆ કરનેવાલોંસે દરખ્વાસ્ત હૈ કે ઉન દોનોં હઝરાતકે લિયે દુઆએ ખૈર ફરમાએં.

રાશિદ સઈદ દહેલ્વી

એક બહોત ઝરૂરી ઈસ્તિફતા (સવાલ) ઔર ઉસકા જવાબ

અઝ : હઝરત મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ કિફાયતુલ્લાહ સાહબ

ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ દીન વ મુફતિયાને શરએ મતીન નીચેકે મસ્અલેમેં

બય્યિનૂ વ તૂજિરૂ

(૧) મસલન લડકિયાં હિન્દુસ્તાનમેં હૈં ઔર ઉનકે શૌહર ઉસ હંગામએ સન ઈસવી ૧૯૪૭ મેં પાકિસ્તાન ચલે ગયે, આને જાનેકા સિલસિલા હુકૂમતકી વજહસે તકરીબન મસ્દૂદ (બંદ) હૈ, ન લડકિયાં વહાં જા સકતી હૈં ઔર ન ઉનકે શૌહર વહાંસે આ સકતે હૈં.

(૨) શૌહર જો પાકિસ્તાનમેં હૈં વો અપની હિન્દુસ્તાની બીવિયોંકે લિયે ન ખર્ચ ભેજતે હૈં ન ઉનકી ખબરગીરી કરતે હૈં.

(૩) શૌહર લાપતા હૈં. ચાર સાલ હો ગયે, કુછ ખબર નહીં કે ઝિંદા હૈં યા શહીદ હો ગયે.

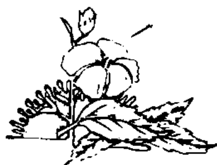
(૪) ઐસી ઔરતેં ક્યા કરેં? કમ અઝ કમ કિતની મુદ્દતકે બાદ ઉનકો ફસ્ખે નિકાહકી (નિકાહ તોડનેકી) શરઈ તૌર પર ઈજાઝત મિલ સકતી હૈ.

(૫) ફસ્ખે નિકાહકા હુકમ કૌનસા હાકિમ દે સકતા હૈ?

જવાબ

ઐસી ઔરતેં અદાલતમેં મુકદમા કરકે અપને નિકાહ ફસ્ખ કરા લેં. અગર ગૈર મુસ્લિમ હાકિમ નિકાહ ફસ્ખ કરે તો ફિર મુસલમાન પંચાયતસે ભી ફસ્ખ કરાએં, ઉસકે બાદ ઈદ્દત ગુઝારકર આઝાદ હોંગી ઔર દૂસરા નિકાહ કર સકેંગી.

મુહમ્મદ કિફાયતુલ્લાહ કાનલ્લાહુ લહૂ દેહલી

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

બિસ્મિલ્લા હિર્રહમા નિર્રહીમ

કિતાબુ ત્તહારત

વુઝૂકા બયાન

વુઝૂ કરનેવાલેકો ચાહિયે કે વુઝૂ કરતે વક્ત કિબ્લાકી તરફ મુંહ કરકે કિસી ઊંચી જગહ બેઠે ઔર વુઝૂ શુરૂ કરતે વક્ત બિસ્મિલ્લાહ કહે, સબસે પેહલે તીન દફા પોંહચોં તક હાથ ધોએ, ફિર તીન દફા કુલ્લી કરે ઔર મિસ્વાક કરે, અગર મિસ્વાક ન હો તો ઉન્ગલીસે અપને દાંત સાફ કર લે, ઔર અગર રોઝાદાર હો તો ગરારેહ ન કરે, ફિર તીન બાર નાકમેં પાની ડાલે ઔર બાએં હાથસે નાક સાફ કરે, લેકિન જિસકા રોઝા હો વાં જિતની દૂર તક નરમ ગોશ્ત હૈ ઉસસે ઉપર પાની ન લે જાએ, ફિર તીન દફા મુંહ ધોએ, સરકે બાલોંસે લેકર ઠોડીકે નીચે તક ઔર ઈસ કાનકી લવસે ઉસ કાનકા લવ તક સબ જગહ પાની બેહ જાએ. ફિર તીન બાર દાહના હાથ કોહની સમેત ધોએ, ફિર બાયાં હાથ કોહની સમતે તીન દફા ધોએ, ઔર એક હાથકી ઉન્ગલિયોંકો દૂસરે હાથકી ઉન્ગલિયોંમેં ડાલકર ખિલાલ કરે, ઔર અંગૂઠી છલ્લા (કડા) વગૈરહ જો કુછ હાથમેં પેહને હો હિલા લે, ફિર એક મરતબા સારે સરકા મસહ કરે, ફિર કાનકા મસહ કરે, કાનકે અંદરકી તરફ કલિમહકી ઉન્ગલીસે ઔર કાનકે ઉપરકી તરફકા અંગૂઠોંસે મસહ કરે, લેકિન ગલેકા મસહ ન કરે. કાનકે મસહકે લિયે નયા પાની લેનેકી ઝરૂરત નહીં હૈ. સરકે મસહસે જો બચા હુવા પાની હાથમેં લગા હૈ વોહી કાફી હૈ. ઔર તીન બાર દાહના પાંવ ટખ્ને સમેત ધોએ, ફિર બાયાં પાંવ ટખ્ને સમેત તીન દફા ધોએ, ઔર બાએં હાથકી છુન્ગલિયાં પર ખતમ કરે. યે વુઝૂ કરનેકા મસનૂન તરીકા હૈ, લેકિન ઉસમેં બા'ઝી ચીઝેં ફર્ઝ હૈં, બા'ઝી સુન્નત ઔર બા'ઝી મુસ્તહબ હૈં.

મસ્અલા : વુઝૂમેં ફર્ઝ ફક્ત ચાર ચીઝેં હૈં, એક મરતબા સારા મુંહ ધોના, એક દફા કોહનિયોં સમેત દોનોં હાથ ધોના, એક બાર ચોથાઈ સરકા મસહ કરના, એક એક મરતબા ટખ્નોં સમેત દોનોં પાંવ ધોના, બસ ફર્ઝ ઈતના હી હૈ. ઈસમેંસે અગર એક ચીઝ ભી છૂટ જાએગી યા કોઈ બાલ બરાબર ભી સૂખી રેહ જાએગી તો વુઝૂ ન હોગા.

મસ્અલા : પેહલે પહોંચોં તક દોનોં હાથ ધોના, બિસ્મિલ્લાહ કેહના,

કુલ્લી કરના, નાકમેં પાની ડાલના, મિસ્વાક કરના, સારે સરકા મસહ કરના, હર ઉઝ્વકો તીન તીન મરતબા ધોના, કાનોંકા મસહ કરના, હાથ ઔર પૈરકી ઉન્ગલિયોંકા ખિલાલ કરના, યે સબ બાતેં સુન્નત હૈં, ઔર ઈનકે સિવા ઔર જો બાતેં હૈં વો સબ મુસ્તહબ હૈં.

મસ્અલા : જબ યે ચાર ઉઝ્વ જિનકા ધોના ફર્ઝ હૈ ધુલ જાએંગે તો વુઝૂ હો જાએગા, ચાહે વુઝૂકા ઈરાદા હો યા ન હો. જૈસે કોઈ નહાતે વક્ત સારે જિસ્મ પર પાની બહાએ ઔર વુઝૂ ન કરે, યા હૌઝમેં ગિર પડે, યા પાની બરસતેમેં બાહિર ખડા હો જાએ ઔર વુઝૂકે યે આ'ઝા ધુલ જાએં તો વુઝૂ હો જાએગા લેકિન વુઝૂકા સવાબ ન મિલેગા.

મસ્અલા : સુન્નત યેહી હૈ કે ઈસી તરહ વુઝૂ કરે જિસ તરહ હમને ઉપર બયાન કિયા હૈ. ઔર અગર કોઈ ઉલ્ટા વુઝૂ કર લે કે પેહલે પાંવ ધો ડાલે ફિર મસહ કરે ફિર દોનોં હાથ ધોએ ફિર મુંહ ધો ડાલે યા ઔર કિસી તરહ ઉલટ પુલટ કરકે વુઝૂ કરે તો ભી વુઝૂ હો જાતા હૈ લેકિન સુન્નતકે મુવાફિક વુઝૂ નહીં હોતા ઔર ગુનાહકા ખૌફ હૈ.

મસ્અલા : ઈસી તરહ અગર બાયાં હાથ યા બાયાં પાંવ પેહલે ધોયા તબ ભી વુઝૂ હો ગયા લેકિન મુસ્તહબકે ખિલાફ હૈ

મસ્અલા : એક ઉઝ્વકો ધોકર દૂસરે ઉઝ્વકો ધોનેમેં ઈતની દેર ન લગાએ કે પેહલા ઉઝ્વ ખુશ્ક હો જાએ, બલ્કે ઉસકે ખુશ્ક હોનેસે પેહલે પેહલે દૂસરા ઉઝ્વ ધો ડાલે.

મસ્અલા : હર ઉઝ્વકે ધોતે વક્ત યે ભી સુન્નત હૈ કે ઉસ પર હાથ ફેર લે તાકે કોઈ જગહ ખુશ્ક ન રેહે.

મસ્અલા : મુંહ ધોનેકે બાદ દાઢીકા દો તીન બાર ખિલાલ કરે.

મસ્અલા : જો જગહ રૂખસાર (ગાલ) ઔર કાનકે દરમિયાન હૈ ઉસકા ધોના ફર્ઝ હૈ.

મસ્અલા : ઠોડીકા ધોના ફર્ઝ હૈ બશર્તેકિ દાઢીકે બાલ ઉસ પર ન હોં. યા હોં તો ઈસ કદર કમ હોં કે ખાલ નઝર આએ.

મસ્અલા : હોંઠકા જો હિસ્સા કે હોંઠ બંદ હોનેકે બાદ દિખાઈ દેતા હૈ ઉસકા ધોના ફર્ઝ હૈ.

મસ્અલા : દાઢી યા મૂંછ યા ભંવેં અગર ઈસ કદર ઘની હોં કે ખાલ નઝર ન આએ તો ઉસ ખાલકા ધોના જો છુપી હુઈ હૈ ફર્ઝ નહીં હૈ, બલ્કે બાલોં પરસે પાની બહા દેના કાફી હૈ.

મસ્અલા : ભવેં યા દાઢી યા મૂંછ ઈસ કદર ઘની હોં કે ઉસકે નીચેકી જિલ્દ (ખાલ) છુપ જાએ ઔર નઝર ન આએ તો ઐસી સૂરતમેં ઈસ કદર બાલોંકા ધોના વાજિબ હૈ જો ચેહરાકી હદકે અંદર હોં, બાકી જો બાલ ચેહરાકી હદસે આગે બઢ ગયે હોં ઉનકા ધોના વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : વક્તસે પેહલે હી વુઝૂ કરના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : જબ તક કોઈ મજબૂરી ન હો ખુદ અપને હાથસે વુઝૂ કરે કિસી દૂસરેસે પાની ન ડલવાએ. ઔર વુઝૂ કરનેમેં દુનિયાકી કોઈ બાતચીત ન કરે. ઔર પાની કિતના હી ફરાગતકા ક્યૂં ન હો ચાહે દરિયાકે કિનારે પર હો લેકિન પાની તબ ભી ઝરૂરતસે ઝિયાદા ખર્ચ ન કરે, ઔર ન પાનીમેં બહોત કમી કરે કે અચ્છી તરહ ધોનેમેં દિક્કત હો. ન કિસી ઉઝ્વકો તીન મરતબાસે ઝિયાદા ધોએ. ઔર મુંહ ધોતે વક્ત પાનીકા છીંટા ઝોરસે મુંહ પર ન મારે, ન ફન્કાર મારકર છીંટેં ઉડાએ, ઔર ન અપને મુંહ ઔર આંખોંકો બહોત ઝોરસે બંદ કરે કે યે સબ બાતેં મકરૂહ ઔર મના હૈં.

મસ્અલા : કિસી ઔરતકી અંગૂઠી, છલ્લે, ચૂડી, કંગન, નાકકી કીલ વગૈરહ અગર ઢીલી હોં કે બગૈર હિલાએ ભી ઉનકે નીચે પાની પહોંચ જાએ તબ ભી ઉનકા હિલા લેના મુસ્તહબ હૈ. ઔર અગર ઐસી તંગ હો કે બગૈર હિલાએ પાની ન પહોંચનેકા ગુમાન હો તો ઉનકો હિલાકર અચ્છી તરહ પાની પહોંચા દેના ઝરૂરી ઔર વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસીકે નાખુનકે ઉપર આટા લગકર સૂખ ગયા ઔર ઉસકે નીચે પાની નહીં પહોંચા તો વુઝૂ નહીં હુવા, જબ યાદ આએ ઔર આટા દેખે તો છુડાકર પાની ડાલ લે, ઔર અગર કોઈ નમાઝ પઢ્હ લી તો ઉસકો લૌટાએ.

મસ્અલા : જબ વુઝૂ કર ચુકે તો સૂરએ ઈન્ના અન્ઝલ્ના ઔર યે દુઆ પઢ્હે.

અલ્લાહુમ્મજ્ અલ્ની મિનત્તવ્વાબીન વજ્અલ્ની મિનલ્ મુતતહ્હિરીન, વજ્અલ્ની મિન્ ઈબાદિકસ્ સાલિહીન, વજ્અલ્ની મિનલ્લઝીન લા ખૌફુન્ અલૈહિમ્ વલા હુમ્ યહ્ઝનૂન.

અય અલ્લાહ! કર દે મુઝકો તૌબા કરનેવાલોંમેંસે ઔર કર દે મુઝકો ગુનાહોંસે પાક હોનેવાલે લોગોંમેંસે, ઔર કર દે મુઝકો નેક બંદોંમેંસે, ઔર કર દે મુઝકો ઉન લોગોંમેંસે જિનકો દોનોં જહાનમેં કુછ ખૌફ નહીં.

મસ્અલા : જબ વુઝૂ કર ચુકે તો બેહતર હૈ કે દો રકા'ત નમાઝ તહિય્યતુલ વુઝૂ પઢ્હે. હદીસ શરીફમેં ઉસકા બડા સવાબ આયા હૈ.

મસ્અલા : અગર એક નમાઝકે લિયે વુઝૂ કિયા, ફિર દૂસરી નમાઝકા વક્ત આ ગયા ઔર અભી વુઝૂ ટૂટા નહીં તો ઈસી વુઝૂસે દૂસરી નમાઝ પઢ્હના જાઈઝ હૈ, ઔર અગર તાઝા વુઝૂ કરે તો બહોત બડા સવાબ મિલતા હૈ.

મસ્અલા : જબ એક દફા વુઝૂ કર લિયા ઔર અભી વો ટૂટા નહીં તો જબ તક ઈસ વુઝૂસે કોઈ ઈબાદત ન કર લે ઉસ વક્ત તક દૂસરા વુઝૂ કરના મકરૂહ ઔર મના હૈ.

મસ્અલા : કિસીકે હાથ યા પાંવ ફટ ગયે ઔર ઉસમેં મોમ, રોગન યા ઔર કોઈ દવા ભર લી ઔર ઉસકે નિકાલનેસે ઝરર (નુકસાન) હોગા તો ઉસકો નિકાલે બગૈર ઉપર હી ઉપર પાની બહા દિયા તો વુઝૂ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : વુઝૂ કરતે વક્ત એડી પર યા કિસી ઔર જગહ પાની નહીં પહોંચા, ઔર જબ પૂરા વુઝૂ હો ચુકા તબ માલૂમ હુવા કે ફલાં જગહ સૂખી હૈ તો વહાં પર ફક્ત હાથ ફેર લેના કાફી નહીં હૈ બલ્કે પાની બહાના ઝરૂરી હૈ.

મસ્અલા : અગ હાથ પાંવ વગૈરહમેં કોઈ ફોડા હૈ યા ઔર કોઈ ઐસી બીમારી હૈ કે ઉસ પર પાની ડાલનેસે નુકસાન હોતા હૈ તો પાની ન ડાલે, વુઝૂ કરતે વક્ત સિર્ફ ભીગા હુવા હાથ ફેર લે ઉસકો મસહ કેહતે હૈં. ઔર અગર યે ભી નુકસાન દેહ હો તો હાથ ભી ન ફેરે ઉતની જગહ છોડ દે.

મસ્અલા : અગર ઝખ્મ પર પટ્ટી બંધી હો ઔર પટ્ટી ખોલકર ઝખ્મ પર મસહ કરનેસે નુકસાન હો, યા પટ્ટી ખોલને બાંધનેમેં બડી દિક્કત ઔર તકલીફ હો તો પટ્ટીકે ઉપર મસહ કર લેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : હડ્ડીકે ટૂટ જાનેકે વક્ત બાંસકા ખપ્ચિયાં રખકે ટિખટ્ટી બનાકર બાંધતે હૈં ઉસકા ભી યેહી હુકમ હૈ કે જબ તક ટિખટ્ટી ન ખોલ સકે ટિખટ્ટીકે ઉપર હાથ ફેર લિયા કરે, ઔર ફસ્દ (પાછના) કી પટ્ટીકા ભી યેહી હુકમ હૈ.

મસ્અલા : ટિખટ્ટી ઔર પટ્ટી વગૈરહમેં બેહતર તો યે હૈ કે સારી ટિખટ્ટી પર મસહ કરે. ઔર અગર સારી પર ન કરે બલ્કે આધીસે ઝાઈદ પર કરે તો ભી જાઈઝ હૈ, અગર આધી યા આધીસે કમ પર કરે તો જાઈઝ નહીં.

મસ્અલા : અગર ટિખટ્ટી યા પટ્ટી ખુલકર ગિર પડે ઔર ઝખ્મ અભી અચ્છા નહીં હુવા તો ફિર બાંધ લે ઔર વોહી પેહલા મસહ બાકી હૈ ફિર મસહ કરનેકી ઝરૂરત નહીં, ઔર અગર ઝખ્મ અચ્છા હો ગયા કે અબ બાંધનેકી ઝરૂરત નહીં હૈ તો મસહ ટૂટ ગયા અબ ઉતની જગહ ધોકર નમાઝ પઢે, દો બારહ વુઝૂ કરના ઝરૂરી નહીં.

મસ્અલા : મસ્જિદકે ફર્શ પર વુઝૂ કરના દુરૂસ્ત નહીં.

વુઝૂ તોડનેવાલી ચીઝોંકા બયાન

મસ્અલા : પાખાના, પેશાબ ઔર હવા જો પીછેસે નિકલે ઉસસે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ. ઔર અગર આગે યા પીછેસે કોઈ કીડા જૈસે કેંચવા (કરમીયા), કંકરી

વગૈરહ નિકલે તો ભી વુઝૂ ટૂટ ગયા.

મસ્અલા : અગર કિસીકે કોઈ ઝખ્મ હો ઔર ઉસમેંસે કોઈ કીડા નિકલે યા કાનસે યા ઝખ્મમેંસે કુછ ગોશ્તકા હિસ્સા કટકર ગિર પડા ઔર ખૂન નહીં નિકલા તો ઉસસે વુઝૂ નહીં ટૂટા.

મસ્અલા : અગર કિસીને ફસ્દ લી, યા નકસીર ફૂટી યા ચોટ લગી ઔર ખૂન નિકલ આયા, યા બનદમેં કહીંસે ખૂન નિકલા, યા પીપ નિકલી તો વુઝૂ જાતા રહા, અલબત્તા અગર ઝખ્મકે મુંહ હી પર રહે આગે ન બહે તો વુઝૂ નહીં ગયા, અગર કિસીકે સૂઈ ચુભ ગઈ ઔર ખૂન નિકલ આયા ઔર બહા નહીં હૈ તો વુઝૂ નહીં ટૂટા, ઔર જો ઝરા ભી અપની જગહસે બેહ પડા તો વુઝૂ ટૂટ ગયા.

મસ્અલા : અગર કિસીને અપની નાકમેં ઉન્ગલી ડાલી ફિર જબ ઉસકો નિકાલા તો ઉન્ગલીમેં ખૂનકા ધબ્બા માલૂમ હુવા, લેકિન વો ખૂન બસ ઈતના હી હૈ કે ઉન્ગલીમેં તો ઝરાસા લગ જાતા હૈ લેકિન બેહના નહીં, તો ઉસસે વુઝૂ નહીં ટૂટતા.

મસ્અલા : કિસીકી આંખકે અંદર કોઈ દાના વગૈરહ થા વો ફૂટ ગયા ઔર ઉસકા પાની બેહકર આંખમેં ફેલ ગયા, લેકિન બાહિર નહીં નિકલા તો ઉસકા વુઝૂ નહીં ટૂટા, ઔર અગર આંખકે બાહિર પાની નિકલ પડા તો વુઝૂ ટૂટ ગયા, ઈસી તરહ અગર કાનકે અંદર દાના હો ઔર ફૂટ જાએ તો જબ તક ખૂન પીપ સૂરાખકે અંદર ઉસ જગહ તક રહે જહાં પાની પહોંચાના ગુસલ કરતે વક્ત ફર્ઝ નહીં હૈ તબ તક વુઝૂ નહીં જાતા, ઔર જબ ઐસી જગહ પર બેહકર આ જાએ જહાં પાની પહોંચાના ફર્ઝ હૈ, તો વુઝૂ ટૂટ જાએગા.

મસ્અલા : કિસીને અપને ફોડે યા છાલેકે ઉપરકા છિલકા નોચ ડાલા ઔર ઉસકે નીચે ખૂન યા પીપ દિખાઈ દેને લગા, લેકિન વો ખૂન પીપ કિસી તરફ નિકલકે બહા નહીં તો વુઝૂ નહીં ટૂટા, ઔર જો બેહ પડા તો વુઝૂ ટૂટ ગયા.

મસ્અલા : કિસીકે ફોડેમેં બડા ઘાવ હો ગયા તો જબ તક ખૂન વ પીપ ઉસ સૂરાખકે અંદર હી અંદર રહે બાહિર નિકલકર બદન પર ન આએ ઉસ વક્ત તક વુઝૂ નહીં ટૂટતા.

મસ્અલા : અગર ફોડે ફુંસીકા ખૂન આપસે નહીં નિકલા બલ્કે ઉસે દબાકે નિકાલા તબ ભી વુઝૂ ટૂટ જાએગા જબ કે વો ખૂન બેહ જાએ.

મસ્અલા : કિસીકે ઝખ્મસે ઝરાસા ખૂન નિકલને લગા ઉસને કપડેસે સાફ કર લિયા, ફિર ઝરાસા નિકલા ફિર ઉસને સાફ કર ડાલા, ઈસી તરહ કઈ દફા કિયા તો દિલમેં સોચે, અગર ઐસા માલૂમ હો કે સાફ ન કિયા જાતા તો બેહ પડતા તો વુઝૂ ટૂટ જાએગા. ઔર અગર ઐસા માલૂમ હો કે સાફ ન કિયા જાતા તબ ભી

ન બેહતા તો વુઝૂ ન ટૂટેગા.

મસ્અલા : અગર કિસીકે થૂકમેં ખૂન માલૂમ હો તો અગર થૂકકા રંગ સફેદી યા ઝર્દી માઈલ હૈ તો વુઝૂ નહીં ગયા. ઔર અગર ખૂન ઝિયાદા ઔર રંગ સુર્ખી માઈલ હૈ તો વુઝૂ ટૂટ ગયા.

મસ્અલા : અગર દાંતસે કોઈ ચીઝ કાટી ઔર ચીઝ પર ખૂનકા ધબ્બા માલૂમ હુવા, યા દાંતમેં ખિલાલ કિયા ઔર ખિલાલમેં ખૂનકી સુર્ખી દિખાઈ દી લેકિન થૂકમેં બિલકુલ ખૂનકા રંગ માલૂમ નહીં હોતા તો વુઝૂ નહીં ટૂટા.

મસ્અલા : અગર મચ્છર યા ખટમલને ખૂન પી લિયા તો ઉસસે વુઝૂ નહીં ટૂટા.

મસ્અલા : કિસીકે કાનમેં દર્દ હોતા હૈ ઔર પાની નિકલા કરતા હૈ તો યે પાની નજિસ (નાપાક) હૈ ઉસકે નિકલનેસે વુઝૂ ટૂટ જાએગા જબ કાનકે સૂરાખસે નિકલકર ઉસ જગહ તક આ જાએ જિસકા ધોના ગુસલ કરતે વક્ત ફર્ઝ હૈ. ઐસે હી અગર આંખેં દુખતી ઔર ખટકતી હોં તો પાની બેહને ઔર આંસૂ નિકલનેસે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ. ઔર અગર આંખેં ન દુખતી હોં ન ઉનમેં કુછ ખટક હો તો આંસૂ નિકલનેસે વુઝૂ નહીં ટૂટતા.

મસ્અલા : અગર ઔરતકી છાતીસે પાની નિકલતા હૈ ઔર દર્દ ભી હોતા હૈ તો વો ભી નજિસ (નાપાક) હૈ ઉસસે વુઝૂ જાતા રહેગા.

મસ્અલા : અગર કય (વામેટ) હુઈ ઔર ઉસમેં ખાના યા પાની યા પિત નિકલે તો અગર મુંહ ભરકર કય હુઈ તો વુઝૂ ટૂટ ગયા, ઔર અગર મુંહ ભરકે કય નહીં હુઈ તો વુઝૂ નહીં ટૂટા. ઔર મુંહ ભરકર કય હોનેકા મતલબ યે હૈ કે મુશ્કિલસે મુંહમેં રૂકે, ઔર અગર કયમેં નરા બલગમ નિકલા તો વુઝૂ નહીં ગયા ચાહે જિતના હો. ઔર અગર કયમેં ખૂન નિકલે તો અગર પતલા ઔર બેહતા હુવા હો તો વુઝૂ ટૂટ જાએગા, ઔર અગર જમા હુવા ટુકડે ગિરે ઔર મુંહ ભરકર હો તો વુઝૂ ટૂટ જાએગા, ઔર અગર કમ હો તો ન ટૂટેગા.

મસ્અલા : અગર થોડી થોડી કરકે કઈ દફા કય હો લેકિન સબ મિલાકર ઈતની હૈ કે અગર એક દફામેં કરતા તો મુંહ ભરકર હો જાતી, તો અગર એક હી મતલી બરાબર બાકી રહી તો વુઝૂ ટૂટ ગયા. ઔર અગર એક હી મતલી બરાબર બાકી નહીં રહી તો વુઝૂ નહીં ટૂટતા.

મસ્અલા : લેટે લેટે આંખ લગ ગઈ યા કિસી ચીઝસે ટેક લગાકર બૈઠે બૈઠે સો ગયા ઔર ઐસી ગફલત હો ગઈ કે અગર વો ટેક ન હોતી તો ગિર પડતા તો વુઝૂ જાતા રહા. ઔર અગર નમાઝમેં બૈઠે બૈઠે યા ખડે ખડે સો જાએ તો વુઝૂ નહીં ગયા, ઔર અગર સિજદેમેં સો જાએ તો વુઝૂ ટૂટ જાએગા.

મસ્અલા : અગર નમાઝસે બાહિર બૈઠે બૈઠે સોએ ઔર અપના ચૂતડ એડીસે દબા લે ઔર દીવાર વગૈરહ કિસી ચીઝસે ટેક ન લગાએ તો વુઝૂ નહીં ટૂટતા.

મસ્અલા : બૈઠે હુએ નીંદકા ઐસા ઝોંકા આયા કે ગિર પડા તો અગર ગિરકર ફૌરન હી આંખ ખુલ ગઈ હો તો વુઝૂ નહીં ગયા, ઔર જો ગિરનેકે ઝરા દેર બાદ આંખ ખુલી તો વુઝૂ જાતા રહા, ઔર અગર બૈઠા ઝૂમતા રહા ગિરા નહીં તબ ભી વુઝૂ નહીં ગયા.

મસ્અલા : અગર બેહોશી હો ગઈ યા જુનૂનસે (પાગલપનેસે) અકલ જાતી રહી તો વુઝૂ જાતા રહા ચાહે બેહોશી ઔર જુનૂન થોડી દેર રહા હો. ઐસે હી અગર તમ્બાકૂ વગૈરહ કોઈ નશાકી ચીઝ ખા લી ઔર ઈતના નશા હો ગયા કે અચ્છી તરહ ચલા નહીં જાતા ઔર કદમ ઈધર ઉધર બહેકતા ઔર ડગમગાતા હૈ તો ભી વુઝૂ જાતા રહા.

મસ્અલા : અગર નમાઝમેં ઈતને ઝોરસે હંસી નિકલ ગઈ કે ઉસને આપ ભી અપની આવાઝ સુન લી ઔર ઉસકે આસપાસ વાલોંને ભી સુન લી, ઉસસે ભી વુઝૂ ટૂટ ગયા ઔર નમાઝ ભી ટૂટ ગઈ. ઔર અગર ઐસા ન હો કે અપનેકો તો આવાઝ સુનાઈ દે મગર સબ પાસવાલે ન સુન સકેં, અગરચે બહોત હી પાસવાલા સુન લે ઉસસે નમાઝ ટૂટ જાએગી વુઝૂ ન ટૂટેગા, ઔર અગર હંસીમેં ફકત દાંત ખુલ ગયે આવાઝ બિલકુલ નહીં નિકલી તો વુઝૂ ન ટૂટા, ન નમાઝ ગઈ.

મસ્અલા : હાથ લગાનેસે યા યૂંહી ખયાલ કરનેસે અગર આગેકી રાહસે પાની આ જાએ તો વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ ઔર ઉસ પાનીકો મઝી કેહતે હૈં.

મસ્અલા : બીમારીકી વજહસે જો લેસદાર પાની આગેકી તરફસે આતા હો તો વો પાની નજિસ (નાપાક) હૈ ઔર ઉસકે નિકલનેસે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ.

મસ્અલા : પેશાબ યા મઝીકા કતરા સૂરાખસે બાહિર નિકલ આયા લેકિન અભી ઉસ ખાલકે અંદર હૈ જો ઉપર હોતી હૈ તબ ભી વુઝૂ ટૂટ ગયા.

મસ્અલા : મર્દકે પેશાબકે મકામસે જબ ઔરતકા પેશાબકા મકામ મિલ જાએ ઔર કુછ કપડા વગૈરહ બીચમેં આડ ન હો તો વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ, ઐસે હી અગર દો ઔરતેં આપસમેં અપની શરમગાહેં મિલાએં તબ ભી વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસી શખ્સકી કાંચ બાહિર નિકલ આએ (એક બીમારી જિસમેં પાખાના કરતે વક્ત પાખાનાકી જગહકા ગોશ્ત નિકલ આતા હૈ) તો ઉસસે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ.

મસ્અલા : મની અગર બગૈર શહવત નિકલે તો વુઝૂ ટૂટ જાએગા. મસલન કિસી ઊંચે મકામસે ગિર પડા ઔર ઉસ સદમેસે મની નિકલ ગઈ.

મસ્અલા : વુઝૂકે બાદ નાખુન કટવાએ યા ઝખ્મકે ઉપરકી મુરદા ખાલ નોચ ડાલી તો વુઝૂમેં કોઈ નુકસાન નહીં આયા.

મસ્અલા : વુઝૂકે બાદ કિસીકા સતર દેખ લિયા, યા અપના સતર ખુલ ગયા, યા નંગે હોકર નહાયા ઔર નંગે હી નંગે વુઝૂ કિયા તો ઉસકા વુઝૂ દુરૂસ્ત હૈ ફિર વુઝૂ દોહરાનેકી ઝરૂરત નહીં હૈ.

મસ્અલા : જિસ ચીઝકે નિકલનેસે વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ વો ચીઝ નજિસ (નાપાક) હોતી હૈ ઔર જિસસે વુઝૂ નહીં ટૂટતા વો નજિસ ભી નહીં, તો અગર ઝરાસા ખૂન નિકલા કે ઝખ્મકે મુંહસે બહા નહીં, યા ઝરાસી કય હુઈ મુંહ ભરકર નહીં હુઈ તો યે ખૂન ઔર કય નજિસ નહીં હૈ, અગર કપડે યા બદનમેં લગ જાએ ઉસકા ધોના વાજિબ નહીં, ઔર અગર મુંહ ભરકર કય હુઈ યા ખૂન ઝખ્મસે બેહ ગયા તો વો નજિસ (નાપાક) હૈ ઉસકા ધોના વાજિબ હૈ. ઔર અગર ઈતની કય કરકે કટોરે યા લોટેકો મુંહ લગાકર કુલ્લીકે વાસ્તે પાની લિયા તો વો બરતન નાપાક હો જાએગા ઈસ લિયે ચુલ્લૂસે પાની લેના ચાહિયે.

મસ્અલા : છોટા લડકા જો દૂધ ડાલતા હૈ ઉસકા ભી યેહી હુકમ હૈ. અગર મુંહ ભરકર ન હો તો નજિસ નહીં હૈ ઔર જબ મુંહ ભરકર હો તો નજિસ (નાપાક) હૈ. અગર ઔરત બગૈર ઉસકે ધોએ નમાઝ પઢેગી તો નમાઝ ન હોગી.

મસ્અલા : અગર વુઝૂ કરના તો યાદ હૈ ઔર ઉસકે બાદ વુઝૂ ટૂટના અચ્છી તરહ યાદ નહીં કે વુઝૂ ટૂટા હૈ યા નહીં તો ઉસકા વુઝૂ બાકી સમઝા જાએગા. ઉસીસે નમાઝ દુરૂસ્ત હૈ લેકિન દો બારેહ વુઝૂ કર લેના બેહતર હૈ.

મસ્અલા : જિસકો વુઝૂ કરનેમેં શક હો કે ફલાના ઉઝ્વ ધોયા યા નહીં તો વો ઉઝ્વ ફિર ધો લેના ચાહિયે, ઔર અગર વુઝૂ કરનેકે બાદ શક હુવા તો કુછ પરવા ન કરે વુઝૂ હો ગયા. અલબત્તા અગર યકીન હો જાએ કે ફલાની બાત રેહ ગઈ તો ઉસકો કર લે.

મસ્અલા : જનાઝેકી નમાઝ ઔર તિલાવતકે સિજદેમેં કેહકહે લગાનેસે (ખિલાખિલાકર હંસનેસે) વુઝૂ નહીં જાતા બાલિગ હો યા નાબાલિગ હો.

મસ્અલા : બે વુઝૂ કુરઆન મજીદકા છૂના દુરૂસ્ત નહીં હૈ, હાં અગર ઐસે કપડેસે છૂ લે જો બદનસે જુદા હો તો દુરૂસ્ત હૈ કે કુરતાકે દામનસે જબકે પેહને હુએ હો છૂના દુરૂસ્ત નહીં. ઔર અગર કલામ મજીદ ખુલા હુવા રખ્ખા હૈ ઔર ઉસકો દેખ દેખકર પઢા લેકિન હાથ નહીં લગાયા યે ભી દુરૂસ્ત હૈ. ઈસી તરહ બેવુઝૂ ઐસે તા'વીઝ ઔર ઐસી તશતરી (રકાબી) કા છૂના ભી દુરૂસ્ત નહીં હૈ જિસમેં કુરઆનકી આયત લિખ્ખી હો.

મા'ઝૂરકે અહકામ

જિસકી ઐસી નકસીર ફૂટી હો કે કિસી તરહ બંદ નહીં હોતી, યા કોઈ ઐસા ઝખ્મ હૈ કે બરાબર બેહતા રેહતા હૈ કિસી વક્ત બેહના બંદ નહીં હોતા, યા પેશાબકી બીમારી હૈ કે હર વક્ત કતરા આતા રેહતા હૈ ઈતના વક્ત નહીં મિલતા કે વુઝૂસે નમાઝ પઢ સકે, તો ઐસે શખ્સકો મા'ઝૂર કેહતે હૈં. ઉસકા હુકમ યે હૈ કે હર નમાઝકે વક્ત વુઝૂ કર લિયા કરે. જબ તક વુઝૂ રહેગા તબ તક ઉસકા વુઝૂ બાકી રહેગા. ઉસકી મિસાલ યે હૈ કે કિસીકી નકસીર ફૂટી કે કિસી તરહ બંદ નહીં હોતી. ઉસને ઝોહરકે વક્ત વુઝૂ કર લિયા તો જબ તક ઝોહરકા વક્ત રહેગા ઉસકા વુઝૂ ન ટૂટેગા, જબ યે વકત ચલા ગયા દૂસરી નમાઝકા વક્ત આ ગયા તો અબ દૂસરે વક્ત દૂસરા વુઝૂ કરના ચાહિયે. ઈસી તરહ હર નમાઝકે વક્ત વુઝૂ કર લિયા કરે ઔર ઉસ વુઝૂસે ફર્ઝ નફલ જો નમાઝ ચાહે પઢે.

મસ્અલા : અગર ફજરકે વક્ત વુઝૂ કિયા તો આફતાબ નિકલનેકે બાદ ઉસ વુઝૂસે નમાઝ નહીં પઢ સકતા, દૂસરા વુઝૂ કરના ચાહિયે, ઔર જબ આફતાબ નિકલનેકે બાદ વુઝૂ કિયા તો ઉસ વુઝૂસે ઝોહરકી નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત હૈ, ઝોહરકે વક્ત નયા વુઝૂ કરનેકી ઝરૂરત નહીં હૈ. જબ અસરકા વક્ત આએગા તબ નયા વુઝૂ કરના પડેગા.

મસ્અલા : કિસીકે ઐસા ઝખ્મ થા કે હર વક્ત બહા કરતા થા. ઉસને વુઝૂ કિયા ફિર દૂસરા ઝખ્મ પૈદા હો ગયા ઔર બેહને લગા તો વુઝૂ ટૂટ ગયા ફિરસે વુઝૂ કરે.

મસ્અલા : આદમી મા'ઝૂર જબ બનતા હૈ ઔર યે હુકમ ઉસ વક્ત લગાતે હૈં કે જબ પૂરા એક નમાઝકા વક્ત ઈસી તરહ ગુઝર જાએ કે ખૂન બરાબર બહા કરે ઔર ઈતના ભી વક્ત ન મિલે કે ઉસ વક્તકી નમાઝ તહારતસે (પાકીસે) પઢ સકે, અગર ઈતના વક્ત મિલ ગયા કે ઉસમેં તહારતસે નમાઝ પઢ સકતા હૈ તો ઉસકો માઝૂર ન કહેંગે, અલબત્તા જબ પૂરા એક વક્ત ઈસી તરહ ગુઝર ગયા કે ઉસકો તહારતસે નમાઝ પઢનેકા મૌકા નહીં મિલા યે મા'ઝૂર હો ગયા, અબ ઉસકા વોહી હુકમ હૈ કે હર વક્ત નયા વુઝૂ કર લિયા કરે, ફિર જબ દૂસરા વક્ત આએ તો ઉસમેં હર વક્ત ખૂનકા'બેહના શર્ત નહીં હૈ બલ્કે વક્ત ભરમેં અગર એક દફા ભી ખૂન આ જાયા કરે ઔર સારે વક્ત બંદ રહે તો ભી મા'ઝૂર રહેગા. હાં અગર ઉસકે બાદ એક પૂરા વક્ત ઐસા ગુઝર જાએ જિસમેં ખૂન બિલકુલ ન આએ તો અબ મા'ઝૂર નહીં રહા, અબ ઉસકા હુકમ યે હૈ કે જિતની દફા ખૂન નિકલેગા વુઝૂ ટૂટ જાએગા.

મસ્અલા : ઝોહરકા વક્ત હો ગયા થા તબ ઝખ્મ વગૈરહકા ખૂન બેહના

શુરૂ હુવા તો આખીર વક્ત તક ઈન્તિઝાર કરે, અગર બંદ હો જાએ તો ખૈર, નહીં તો વુઝૂ કરકે નમાઝ પઢ લે. ફિર અગર અસરકે પૂરે વક્તમેં ઈસી તરહ બહા ગયા કે નમાઝ પઢનેકી મોહલત નહીં મિલી તો અબ અસરકા વક્ત ગુઝરનેકે બાદ મા'ઝૂર હોનેકા હુકમ લગા દેંગે. ઔર અસરકે વક્તકે અંદર હી અંદર બંદ હો ગયા તો વો મા'ઝૂર નહીં હૈ. જો નમાઝેં ઈતને વક્તમેં પઢી હૈં વો દુરૂસ્ત નહીં હુઈ ફિરસે પઢે.

મસ્અલા : ઐસે મા'ઝૂરને પેશાબ યા પાખાનાકી વજહસે વુઝૂ કિયા ઔર જિસ વક્ત વુઝૂ કિયા થા ઉસ વક્ત ખૂન બંદ થા, જબ વુઝૂ કર ચુકા તબ ખૂન આયા તો ઉસ ખૂનકે નિકલનેસે વુઝૂ ટૂટ જાએગા. અલબત્તા જો વુઝૂ નકસીર વગૈરહકે સબબસે કિયા હૈ ખાસ વો વુઝૂ નકસીરકી વજહસે નહીં ટૂટા.

મસ્અલા : અગર યે ખૂન વગૈરહ કપડેમેં લગ જાએ તો દેખો અગર ઐસા હો કે નમાઝ ખતમ કરનેસે પેહલે હી લગ જાએગા તો ઉસકા ધોના વાજિબ નહીં હૈ. ઔર અગર યે માલૂમ હો કે ઈતની જલ્દી ન ભરેગા બલ્કે નમાઝ તહારતસે અદા હો જાએગી તો ધો ડાલના વાજિબ હૈ, અગર એક રૂપિયાસે બઢ જાએ તો બગૈર ધોએ નમાઝ ન હોગી.

ગુસલકા બયાન

મસ્અલા : ગુસલ કરનેવાલેકો ચાહિયે કે પેહલે પહોંચોં તક દોનોં હાથ ધોએ ફિર ઈસ્તિન્જેકી જગહ ધોએ, ફિર જહાં બદન પર નજાસત (નાપાકી) લગી હો પાક કરે ફિર વુઝૂ કરે, ઔર અગર કિસી ચોકી યા પત્થર પર ગુસલ કરતા હો તો વુઝૂ કરતે વક્ત પૈર ભી ધો લે. ઔર અગર ઐસી જગહ હો કે પૈર ભર જાએંગે ઔર ગુસલકે બાદ ફિર ધોને પડેંગે તો સારા વુઝૂ કરે મગર પૈર ન ધોએ. ફિર વુઝૂકે બાદ તીન મરતબા અપને સર પરે પાની ડાલે ઈસ તરહ કે સારે બદન પર પાની બેહ જાએ, ફિર ઉસ જગહસે હટકર પાક જગહમેં આએ ઔર પૈર ધોએ. ઔર અગર વુઝૂકે વક્ત પૈર ધો લિયે હોં તો અબ ધોનેકી હાજત નહીં.

મસ્અલા : પેહલે સારે બદન પર અચ્છી તરહ હાથ ફેર લે તબ પાની બહાએ તાકે સબ જગહ પાની અચ્છી તરહ પહોંચ જાએ બદન કહીં સૂખા ન રહે.

મસ્અલા : ગુસલ કરતે વક્ત કિબ્લાકી તરફ મુંહ ન કરે ઔર પાની બહોત ઝિયાદા ન બહાએ ઔર ન બહોત કમ લે કે અચ્છી તરહ ગુસલ ન કર સકે, ઔર ઐસી જગહ ગુસલ કરે કે ઉસકો કોઈ ન દેખે, ઔર ગુસલ કરતે વક્ત બાતેં ન કરે, ઔર ગુસલકે બાદ કિસી કપડેસે અપના બદન સાફ કર ડાલે, ઔર બદન ઢકનેમેં બહોત જલ્દી કરે.

મસ્અલા : ગુસલકા તરીકા જો હમને અભી બયાન કિયા હૈ સુન્નતકે મુવાફિક હૈ. ઉસમેં બાઝ ચીઝેં ફર્ઝ હૈં ઔર બાઝ ચીઝેં સુન્નત હૈં. ફર્ઝ ફકત તીન ચીઝેં હૈં (૧) ઈસ તરહ કુલ્લી કરના કે સારે મુંહમેં પાની પહોંચ જાએ. (૨) નાકમેં પાની ડાલના જહાં તક નાક નરમ હૈ. (૩) સારે બદન પર પાની પહોંચાના.

મસ્અલા : અગર તન્હાઈકી જગહ હો જહાં કોઈ ન દેખ પાએ તો નંગે હોકર નહાના ભી દુરૂસ્ત હૈ ચાહે ખડે હોકર નહાએ યા બૈઠકર ઔર ચાહે ગુસલ ખાનાકી છત પટી હો યા ન પટી હો, લેકિન બૈઠકર નહાના બેહતર હૈ. ઔર નાફસે લેકર ઘુટનેકે નીચે તક કિસીકે સામને બદન ખોલના ગુનાહ હૈ. અકસર ઔરતેં દૂસરી ઔરતકે સામને બિલકુલ નંગી હોકર નહાતી હૈં યે બડી બુરી ઔર બે ગૈરતીકી બાત હૈ.

મસ્અલા : જબ સારે બદન પર પાની પડ જાએ ઔર કુલ્લી કર લે ઔર નાકમેં પાની ડાલ લે તો ગુસલ હો જાએગા. ચાહે ગુસલ કરનેકા ઈરાદા હો યા ન હો, તો અગર પાની બરસતેમેં ઠંડકકી ગર્ઝસે ખડા હો ગયા યા હૌઝ વગૈરહમેં ગિર પડા ઔર સબ બદન ભીગ ગયા ઔર કુલ્લી ભી કર લી ઔર નાકમેં પાની ડાલ લિયા તો ગુસલ હો ગયા. નહાતે વક્ત કલિમહ યા ઔર કોઈ દુઆ ન પઢના બેહતર હૈ.

મસ્અલા : અગર બદનમેં બાલ બરાબર ભી કોઈ જગહ સૂખી રેહ જાએગી તો ગુસલ ન હોગા, ઈસી તરહ અગર ગુસલ કરતે વક્ત કુલ્લી કરના ભૂલ ગયા યા નાકમેં પાની નહીં ડાલા તો ભી ગુસલ નહીં હુવા.

મસ્અલા : અગર ગુસલકે બાદ યાદ આએ કે ફલાં જગહ સૂખી રેહ ગઈ થી તો ફિરસે નહાના વાજિબ નહીં, બલ્કે જહાં સૂખા રેહ ગયા થા ઉસીકો ધો લે. ઔર અગર કુલ્લી કરના ભૂલ ગયા હો તો અબ કર લે, અગર નાકમેં પાની ન ડાલા તો અબ ડાલ લે, ગર્ઝ યે કે જો ચીઝ રેહ ગઈ હો અબ કર લે, નયે સિરેસે ગુસલ કરનેકી ઝરૂત નહીં.

મસ્અલા : અગર કિસી ઔરતકો બીમારીકી વજહસે સર પર પાની ડાલના નુકસાન કરે ઔર સરકો છોડકર સારા બદન ધો લે તબ ભી ગુસલ દુરૂસ્ત હો ગયા, લેકિન જબ અચ્છી હો જાએ તો અબ સર ધો ડાલે ફિરસે નહાનેકી ઝરૂરત નહીં હૈ.

મસ્અલા : પેશાબકી જગહ આગેકી ખાલકે અંદર પાની પહોંચાના ગુસલમેં ફર્ઝ હૈ, અગર પાની ન પહોંચેગા તો ગુસલ ન હોગા.

મસ્અલા : અગર ઔરતકે સરકે બાલ ગુંધે હુએ ન હોં તો સબ બાલ ભિગોના ઔર સારી જડોંમેં પાની પહોંચાના ફર્ઝ હૈ. એક બાલ ભી સૂખા રેહ ગયા યા એક બાલકી જડમેં પાની નહીં પહોંચા તો ગુસલ ન હોગા, ઔર અગર બાલ ગુંધે હુએ હોં તો બાલોંકા ભિગોના મઆફ હૈ. અલબત્તા સબ જડોંમેં પાની પહોંચાના ફર્ઝ હૈ. એક જડ ભી સૂખી ન રેહને પાએ, અગર બગૈર ખોલે સબ જડોંમેં પાની ન

પહોંચ સકે તો ખોલ ડાલે ઔર બાલોંકો ભી ભિગો દે.

મસ્અલા : ઔરતકો ચાહિયે કે નથ, બાલિયોં ઔર અંગૂઠી, છલ્લોંકો ખૂબ હિલા લે કે પાની સૂરાખોંમેં પહોંચ જાએ. ઔર અગર બાલિયાં (કાનકા એરણ) પેહને હો તબ ભી સૂરાખોંમેં પાની ડાલ લે, ઐસા ન હો કે પાની ન પહોંચે ઔર ગુસલ સહીહ ન હો.

મસ્અલા : અગર નાખુનમેં આટા લગકર સૂખ ગયા ઔર ઉસકે નીચે પાની નહીં પહોંચા તો ગુસલ નહીં હુવા, જબ યાદ આએ ઔર આટા દેખે તો આટા છુડાકર પાની ડાલ લે. ઔર અગર પાની પહોંચાનેસે પેહલે કોઈ નમાઝ પઢ લી હો તો ઉસકો લોટા લે.

મસ્અલા : હાથ પૈર ફટ ગયે ઔર ઉસમેં મોમ, રોગન યા ઔર કોઈ દવા ભર લી તો ઉસકે ઉપરસે પાની બહા લેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કાન ઔર નાકમેં ભી ખયાલ કરકે પાની પહોંચાના ચાહિયે. પાની ન પહોંચેગા તો ગુસલ ન હોગા.

મસ્અલા : અગર નહાતે વક્ત કુલ્લી નહીં કી લેકિન ખૂબ મુંહ ભરકે પાની પી લિયા કે સારે મુંહમેં પાની પહોંચ ગયા તો ભી ગુસલ હો ગયા, અલબત્તા અગર ઈસ તરહ પાની ન પીયે કે સારે મુંહમેં પાની પહોંચે તો યે પીના કાફી નહીં હૈ. કુલ્લી કર લેના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર સરકે બાલોંમેં યા હાથ પૈરોંમેં તેલ લગા હુવા હૈ કે બદન પર પાની અચ્છી તરહ નહીં ઠહેરતા બલ્કે પડતે હી ઢલક જાતા હૈ તો ઉસકા કોઈ હરજ નહીં હૈ ગુસલ હો જાએગા.

મસ્અલા : અગર દાંતોંકે બીચમેં છાલી (સોપારી) કા ટુકડા ફંસ ગયા તો ઉસકો ખિલાલસે નિકાલ ડાલે, અગર ઉસકી વજહસે દાંતોંમેં પાની ન પહોંચેગા તો ગુસલ ન હોગા.

મસ્અલા : માથે પર અફશાંચુની હૈ યા બાલોંમેં ઈતના ગૂંદ લગા હૈ કે બાલ અચ્છી તરહ ન ભીગેંગે તો ગૂંદ ખૂબ છુડા ડાલે ઔર અફશાં ધો ડાલે. અગર ગૂંદકે નીચે પાની ન પહોંચેગા ઉપર હી ઉપર બેહ જાએગા તો ગુસલ ન હોગા.

મસ્અલા : અગર કિસી ઔરતને મિસ્સીકી ધડી જમાઈ હૈ (હોઠોં પર મંજન જમાયા હૈ) તો ઉસકો છુડાકર કુલ્લી કરે વરના ગુસલ ન હોગા.

મસ્અલા : કિસીકી આંખેં દુખતી હૈં ઈસ લિયે ઉસકી આંખોંસે કીચડ બહોત નિકલા ઔર ઐસા સૂખ ગયા કે અગર ઉસકો ન છુડાએગા તો ઉસકે નીચે આંખકે કોએ પર પાની ન પહોંચેગા તો ઉસકા છુડા ડાલના વાજિબ હૈ. બગૈર ઉસકે છુડાએ ન વુઝૂ દુરૂસ્ત હૈ ન ગુસલ.

મસ્અલા : જિસ પર નહાના વાજિબ હૈ અગર વો નહાનેસે પેહલે કુછ ખાના પીના ચાહે તો પેહલે અપને હાથ ઔર મુંહ ધો લે ઔર કુલ્લી કર લે તબ ખાએ.

જિન ચીઝોંસે ગુસલ વાજિબ હોતા હૈ ઉનકા બયાન

મસ્અલા : સોતે યા જાગતેમેં જબ જવાનીકે જોશકે સાથ મની નિકલ આએ તો ગુસલ વાજિબ હો જાતા હૈ ચાહે કિસી તરહ નિકલે.

મસ્અલા : જબ મર્દકે પેશાબકે મકામકી સુપારી અંદર ચલી જાએ ઔર છુપ જાએ તો ભી ગુસલ વાજિબ હો જાતા હૈ ચાહે મની નિકલે યા ન નિકલે. મર્દકી સુપારી આગેકી રાહમેં ગઈ હો યા પીછેકી રાહમેં ગઈ હો તબ ભી ગુસલ વાજિબ હૈ લેકિન પીછેકી રાહમેં કરના ઔર કરાના બડા ગુનાહ હૈ.

મસ્અલા : અગર આંખ ખુલી ઔર કપડે યા બદન પર મની લગી હુઈ દેખી તો ભી ગુસલ કરના વાજિબ હૈ ચાહે સોતેમેં કોઈ ખ્વાબ દેખા હો યા ન દેખા હો. લેકિન ફક્ત મઝી નિકલનેસે (શહવતકે ગલબાસે જો પતલા માદા નિકલે) ગુસલ વાજિબ નહીં હોતા, અલબત્તા વુઝૂ ટૂટ જાતા હૈ.

મસ્અલા : જબ હૈઝકા ખૂન બંદ હો જાએ તો ગુસલ કરના વાજિબ હૈ. ઔર નિફાસકે ખૂન બંદ હોને પર ભી ગુસલ કરના વાજિબ હૈ. ખુલાસા યે હૈ કે ચાર ચીઝોંસે ગુસલ વાજિબ હોતા હૈ. (૧) જોશકે સાથ મની નિકલના. (૨) મર્દકી સુપારીકા અંદર ચલા જાના. (૩) હૈઝ. (૪) ઔર નિફાસકે ખૂનકા બંદ હો જાના.

મસ્અલા : છોટી લડકીસે અગર કિસી મર્દને સોહબત કી જો અભી જવાન નહીં હુઈ હૈ તો ઉસ પર ગુસલ વાજિબ નહીં હૈ, લેકિન આદત ડાલનેકે લિયે ઉસસે ગુસલ કરાના ચાહિયે.

મસ્અલા : સોતેમેં સોહબત કરનેકા ખ્વાબ દેખા ઔર મઝા ભી આયા લેકિન આંખ ખુલી તો દેખા કે મની નહીં નિકલી હૈ તો ઉસ પર ગુસલ વાજિબ નહીં હૈ, અલબત્તા અગર મની નિકલ આઈ તો ગુસલ વાજિબ હૈ. ઔર અગર કપડે યા બદન પર કુછ ભીગા ભીગા માલૂમ હો તબ ભી ગુસલ કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : બીમારીકી વજહસે યા ઔર કિસી વજહસે આપ હી આપ મની નિકલ આઈ મગર જોશ ઔર ખ્વાહિશ બિલકુલ નહીં થી તો ગુસલ વાજિબ નહીં હુવા, અલબત્તા વુઝૂ ટૂટ જાએગા.

મસ્અલા : મિયાં બીવી દોનોં એક પલંગ પર સો રહે થે, જબ ઉઠે તો ચાદર પર મનીકા ધબ્બા દેખા ઔર સોતેમેં ખ્વાબકા દેખના ન મર્દકો યાદ હૈ ન ઔરતકો, તો દોનોં નહા લેં, એહતિયાત ઈસીમેં હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસી શખ્સકી ખત્ના ન હુઈ હો ઔર ઉસકી મની ખાસ હિસ્સેકે સૂરાખસે બાહિર નિકલકર ઉસ ખાલકે અંદર રેહ જાએ જો ખત્નામેં કાટ ડાલી જાતી હૈ તો ઉસ પર ગુસલ ફર્ઝ હો જાએગા.

મસ્અલા : અગર કોઈ મર્દ અપને ખાસ હિસ્સે (શરમગાહ) કો કપડે વગૈરહસે લપેટકર દાખિલ કરે તો અગર જિસ્મકી હરારત (ગરમી) મહેસૂસ હો તો ગુસલ ફર્ઝ હો જાએગા, મગર એહતિયાત યે હૈ કે જિસ્મકી હરારત મહેસૂસ હો યા ન હો ગુસલ ફર્ઝ હો જાએગા.

જિન સૂરતોંમેં ગુસલ ફર્ઝ નહીં

મસ્અલા : મની અગર અપની જગહસે શહવતસે જુદા ન હો તો અગરચે ખાસ હિસ્સેસે બાહિર નિકલ આએ ગુસલ ફર્ઝ ન હોગા. મસલન કોઈ ઊંચેસે ગિર પડા ઔર ઉસ સદમેસે ઉસકી મની બગૈર શહવતકે નિકલ આઈ તો ગુસલ ફર્ઝ ન હોગા.

મસ્અલા : અગર કોઈ મર્દ કિસી કમસિન (છોટી) ઔરતકે સાથ જિમાઅ (સંભોગ) કર લે તો ગુસલ ફર્ઝ ન હોગા, બશર્તેકિ મની ન ગિરે.

મસ્અલા : અગર કોઈ મર્દ અપને ખાસ હિસ્સેકા જુઝ્વ મિકદારે સરે હશ્ફાસે (શરમગાહકી સોપારીસે) કમ દાખિલ કરે તબ ભી ગુસલ ફર્ઝ ન હોગા.

મસ્અલા : મઝી ઔર વદીકે નિકલનેસે ગુસલ ફર્ઝ નહીં હોતા.

મસ્અલા : ઈસ્તિહાઝાસે ગુસલ ફર્ઝ નહીં હોતા.

મસ્અલા : અગર કિસી શખ્સકો મની જારી રેહનેકા મર્ઝ (બીમારી) હો તો ઉસ મનીકે નિકલનેસે ગુસલ ફર્ઝ ન હોગા.

મસ્અલા : હુકના (અમલ) કે મુશ્તરક હિસ્સેમેં દાખિલ હોનેસે ગુસલ ફર્ઝ નહીં હોતા.

મસ્અલા : અગર કોઈ મર્દ અપના ખાસ હિસ્સા કિસી ઔરત યા મર્દકી નાફમેં દાખિલ કરે ઔર મની ન નિકલે તો ઉસ પર ગુસલ ફર્ઝ ન હોગા.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ ખ્વાબમેં અપની મની ગિરતે હુએ દેખે ઔર મની ગિરનેકી લઝ્ઝત ભી ઉસકો મહેસૂસ હો મગર કપડોં પર તરી યા કોઈ ઔર અસર માલૂમ ન હો તો ગુસલ ન હોગા.

જિન સૂરતોંમેં ગુસલ વાજિબ હૈ

(૧) અગર કોઈ કાફિર ઈસ્લામ લાએ ઔર હાલતે કુફ્રમેં ઉસકો હદસે અકબર (બડી નાપાકી) હો તો ઉસ પર ઈસ્લામ લાનેકે બા'દ નહાના વાજિબ હૈ.

(૨) અગર કોઈ શખ્સ પંદરહ (૧૫) બરસકી ઉમરસે પેહલે બાલિગ હો જાએ ઔર ઉસકો પેહલી બાર એહતિલામ હો તો ઉસ પર એહતિયાતન ગુસલ વાજિબ હૈ, ઔર ઉસકે બાદ જો એહતિલામ હો યા પંદરહ બરસકી ઉમરકે બાદ એહતિલામ હો તો ઉસ પર ગુસલ ફર્ઝ હૈ.

(૩) મુસલમાન મર્દકી લાશકો નહેલાના મુસલમાનોં પર ફર્ઝે કિફાયા હૈ.

જિન સૂરતોંમેં ગુસલ સુન્નત હૈ

મસ્અલા : જુમ્આકે દિન નમાઝે ફજરકે બાદસે જુમ્આ તક ઉન લોગોંકો ગુસલ કરના સુન્નત હૈ જિન પર નમાઝે જુમ્આ વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : ઈદૈનકે દિન ફજરકે બાદ ઉન લોગોંકો ગુસલ કરના સુન્નત હૈ જિન પર ઈદૈનકી નમાઝ વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : હજ યા ઉમરહકે એહરામકે લિયે ગુસલ કરના સુન્નત હૈ.

મસ્અલા : હજ કરનેવાલેકો અરફાકે દિન ઝવાલકે બાદ ગુસલ કરના સુન્નત હૈ.

જિન સૂરતોંમેં ગુસલ કરના મુસ્તહબ હૈ

મસ્અલા : ઈસ્લામ લાનેકે લિયે ગુસલ કરના મુસ્તહબ હૈ અગર હદસે અકબર (બડી નાપાકી) સે પાક હો.

મસ્અલા : કોઈ મર્દ યા ઔરત જબ પંદરહવેં બરસકી ઉમરકો પહોંચે ઔર ઉસ વક્ત તક કોઈ અલામત જવાનીકી ઉસમેં ન પાઈ જાએ તો ઉસકો ગુસલ કરના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : મુરદેકો નહેલાનેકે બાદ ગસ્સાલ (ગુસલ દેનેવાલે) કો ગુસલ કરના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : શબે બરા'ત યાની શા'બાનકી પંદરહવીં રાતકો ગુસલ કરના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : મદીના મુનવ્વરહમેં દાખિલ હોનેકે લિયે ગુસલ કરના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : મુઝદલફામેં ઠહેરનેકે લિયે દસવીં તારીખકી સુબહકો તુલૂએ ફજરકે બાદ ગુસલ કરના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : તવાફે ઝિયારતકે લિયે ગુસલ મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : કંકરી ફેંકનેકે વક્ત ગુસલ મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : નમાઝે કસૂફ, ખુસૂફ ઔર ઈસ્તિસ્કાકે લિયે ગુસલ મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : ખૌફ ઔર મુસીબતકી નમાઝકે લિયે ગુસલ મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : સફરસે વાપસ આનેકે બાદ ગુસલ મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : મજલિસે આમ્મામેં જાનેકે લિયે ઔર નયે કપડે પહેનનેકે લિયે ગુસલ કરના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : જિસકો કતલ કિયા જાતા હો ઉસકો ગુસલ કરના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : જિસ પર નહાના વાજિબ હૈ અગર વો નહાનેસે પેહલે કુછ ખાના પીના ચાહે તો પેહલે અપને હાથ ઔર મુંહ ધો લે ઔર કુલ્લી કર લે તબ ખાએ પીયે. અગર બગૈર હાથ મુંહ ધોએ ખા પી લે તબ ભી કોઈ ગુનાહ નહીં હૈ.

કિસ પાનીસે વુઝૂ કરના ઔર નહાના દુરૂસ્ત હૈ ઔર કિસસે નહીં

મસ્અલા : આસમાનસે બરસે હુએ પાની, નાલે, નદી, ચશ્મે, કુંવેં, તાલાબ, ઔર દરિયાઓંકે પાનીસે વુઝૂ ઔર ગુસલ કરના દુરૂસ્ત હૈ, ચાહે મીઠા પાની હો યા ખારી હો.

મસ્અલા : કિસી દરખ્ત યા ફલ યા પત્તોંસે નિચોડે હુએ અર્ક (રસ) સે વુઝૂ કરના દુરૂસ્ત નહીં, ઈસી તરહ જો પાની તરબૂઝસે નિકલતા હૈ ઉસસે ઔર ગન્ને વગૈરહકે રસસે વુઝૂ ઔર ગુસલ દુરૂસ્ત નહીં હૈ.

મસ્અલા : જિસ પાનીમેં કોઈ ઔર ચીઝ મિલ ગઈ હો યા પાનીમેં કોઈ ચીઝ પકાઈ ગઈ હો ઔર ઐસા હો ગયા હો કે બોલચાલમેં ઉસકો પાની નહીં કેહતે બલ્કે ઉસકા કુછ ઔર નામ હો ગયા તો ઉસસે વુઝૂ ઔર ગુસલ જાઈઝ નહીં. જૈસે શરબત, શીરા, શોરબા, સિરકા, ગુલાબ ઔર અર્કે ગાવઝબાં વગૈરહ.

મસ્અલા : જિસ પાનીમેં કોઈ પાક ચીઝ પડ ગઈ ઔર પાનીકે રંગ, મઝા યા બૂ મેં ફર્ક આ ગયા, લેકિન વો ચીઝ પાનીમેં પકાઈ નહીં ગઈ, ન પાનીકે પતલે હોનેમેં કુછ ફર્ક આયા, જૈસાકે બેહતે હુએ પાનીમેં કુછ રેત મિલી હુઈ હોતી હૈ, યા પાનીમેં ઝાફરાન પડ ગયા ઔર ઉસકા બહોત ખફીફસા (હલકાસા) રંગ આ ગયા યા સાબુન પડ ગયા તો વુઝૂ ઔર ગુસલ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ ચીઝ પાનીમેં ડાલકર પકાઈ ગઈ ઉસસે રંગ યા મઝા વગૈરહ બદલા તો ઉસ પાનીસે વુઝૂ દુરૂસ્ત નહીં. અલબત્તા અગર ઐસી ચીઝ પકાઈ ગઈ જિસસે મેલ કુચેલ ખૂબ સાફ હો જાતા હૈ ઔર ઉસકે પકાનેસે પાની ગાઢા ન હુવા હો તો ઉસસે વુઝૂ દુરૂસ્ત હૈ, જૈસે મુરદાકો નહેલાનેકે લિયે બેરીકે પત્તે પકાતે હૈં તો ઉસમેં કોઈ હરજ નહીં, અલબત્તા અગર ઈતને ઝિયાદા ડાલ દિયે

કે પાની ગાળ્હા હો ગયા તો ઉસસે વુઝૂ ઔર ગુસલ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : કપડા રંગનેકે લિયે જાફરાન ઘોલા યા પુડિયા ઘોલી તો ઉસ પાનીસે વુઝૂ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અગર પાનીમેં દૂધ મિલ ગયા તો અગર દૂધકા રંગ પાનીમેં અચ્છી તરહ આ ગયા હૈ તો વુઝૂ દુરૂસ્ત નહીં, ઔર અગર દૂધ બહોત કમ થા કે રંગ નહીં આયા તો વુઝૂ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જંગલમેં કહીં થોડા પાની મિલા તો જબ તક ઉસકી નજાસત (નાપાકી) કા યકીન ન હો જાએ તબ તક ઉસસે વુઝૂ કરે, ફક્ત ઈસ વહમ પર ન છોડે કે શાયદ યે નજિસ (યાની નાપાક) હો, અગર ઉસકે હોતે હુએ તયમ્મુમ કરેગા તો તયમ્મુમ ન હોગા.

મસ્અલા : કિસી કુંવેં વગૈરહમેં દરખ્તકે પત્તે ગિર પડે ઔર પાનીમેં બદબૂ આને લગી, રંગ ઔર મઝા ભી બદલ ગયા તો ભી ઉસસે વુઝૂ દુરૂસ્ત હૈ જબ તકકે પાની ઈસી તરહ પતલા બાકી રહે.

મસ્અલા : જિસ પાનીમેં નજાસત (નાપાકી) પડ જાએ ઉસસે વુઝૂ ગુસલ દુરૂસ્ત નહીં ચાહે વો નજાસત થોડી હો યા બહોત હો. અલબત્તા અગર બેહતા હુવા પાની હો તો વો નજાસતકે પડનેસે નાપાક નહીં હોતા, જબ તકકે ઉસકે રંગ યા મઝા યા બૂમેં ફર્ક ન આએ, અગર ફર્ક આ ગયા તો બેહતા હુવા પાની ભી નજિસ હો જાએગા. જો પાની ઘાસ, તિન્કે, પત્તે વગૈરહકો બહા લે જાએ વો બેહતા પાની હૈ ચાહે કિતના હી આહિસ્તા આહિસ્તા બેહતા હો.

મસ્અલા : બડા ભારી હૌઝ જો દસ હાથ લંબા ઔર દસ હાથ ચૌડા હો ઔર ઈતના ગેહરા હો કે અગર ચુલ્લૂસે પાની ઉઠાએં તો જમીન ન ખુલે, યે ભી બેહતે હુએ પાનીકે મિસ્લ હૈ. ઐસે હૌઝકો દેહ દર દેહ કેહતે હૈં. અગર ઉસમેં ઐસી નજાસત (નાપાકી) પડ જાએ જો પડ જાનેકે બાદ દિખાઈ નહીં દેતી જૈસે પેશાબ, ખૂન, શરાબ વગૈરહ તો ચારોં તરફ વુઝૂ કરના દુરૂસ્ત હૈ જિધર ચાહે વુઝૂ કરે, ઔર અગર ઐસી નજાસત પડ જાએ જો દિખલાઈ દેતી હો તો જિધર પડી હો ઉસ તરફ વુઝૂ ન કરે ઉસકે સિવા જિસ તરફ ચાહે કર લે, અલબત્તા અગર બડે હૌઝમેં ઈતની નજાસત પડ જાએ કે રંગ યા મઝા બદલ જાએ યા બદબૂ આને લગે તો નજિસ (નાપાક) હો જાએગા.

મસ્અલા : હૌઝ ચોબીસ (૨૪) હાથ લંબા ઔર પાંચ હાથ ચૌડા યા પચીસ હાથ લંબા ઔર ચાર હાથ ચૌડા હો, વો હોઝ ભી દેહ દર દેહકે મિસ્લ હૈ.

મસ્અલા : અગર પાની આહિસ્તા આહિસ્તા બેહતા હો તો બહોત જલ્દી જલ્દી વુઝૂ ન કરે તાકે જો ધોવન ગિરતા હૈ વોહી હાથમેં ન આ જાએ.

મસ્અલા : દેહ દર દેહ હૌઝમેં જહાં પર ધોવન ગિરા હૈ અગર વહીંસે ફિર પાની ઉઠા લે તો ભી જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ કાફિર યા લડકા, બચ્ચા અપના હાથ પાનીમેં ડાલ દે તો પાની નજિસ નહીં હોતા, અલબત્તા અગર માલૂમ હો જાએ કે ઉસકે હાથમેં નજાસત લગી થી તો નાપાક હો જાએગા, લેકિન ચૂંકે છોટે બચ્ચોંકા કુછ એ'તિબાર નહીં ઈસ લિયે ઉસકે હાથ ડાલે હુએ પાનીસે વુઝૂ ન કરના બેહતર હૈ.

મસ્અલા : જિસ પાનીમેં ઐસી જાનદાર ચીઝ મર જાએ જિસકે બેહતા હુવા ખૂન નહીં હોતા, યા બાહિર મરકર પાનીમેં ગિર પડે તો પાની નજિસ નહીં હોતા. જૈસે મચ્છર, મખ્ખી, ભિડ, તતિય્યા (લાલ રંગકી મખ્ખી), બિચ્છુ, શહદકી મખ્ખી યા ઈસી કિસમકી ઔર જો ચીઝ હો.

મસ્અલા : જિસકી પૈદાઈશ પાનીકી હો ઔર હર દમ પાની હીમેં રહા કરતી હો ઉસકે મર જાનેસે પાની ખરાબ નહીં હોતા પાક રેહતા હૈ. જૈસે મછલી, મેંડક, કછવા વગૈરહ.

મસ્અલા : જો ચીઝેં પાનીમેં રેહતી હોં, લેકિન ઉસકી પૈદાઈશ પાનીકી ન હો તો ઉસકે મર જાસે પાની ખરાબ ઔર નજિસ હો જાતા હૈ જૈસે બતખ, મુરઘાબી.

મસ્અલા : ધૂપમેં ગરમ હુએ પાનીસે સફેદ દાગ હો જાનેકા ડર હૈ ઈસ લિયે ઉસસે વુઝૂ ઔર ગુસલ નહીં કરના ચાહિયે.

મસ્અલા : મુરદારકી ખાલ જબ ધૂપમેં સુખા ડાલેં યા કુછ દવા વગૈરહ લગાકર દુરૂસ્ત કર લેં તો પાક હો જાતી હૈ, ઉસ પર નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત હૈ ઔર મશક વગૈરહ બનાકર ઉસમેં પાની રખના ભી દુરૂસ્ત હૈ. લેકિન સુવ્વરકી ખાલ પાક નહીં હોતી, ઔર આદમીકી ખાલસે કામ લેના ઔર બરતના (યાની ઈસ્તેમાલમેં લાના) બહોત ગુનાહ હૈ.

મસ્અલા : કુત્તા, બંદર, બિલ્લી ઔર શેર વગૈરહ જિનકી ખાલ બનાનેસે પાક હો જાતી હૈ. બિસ્મિલ્લાહ કેહકર ઝબહ કરનેસે ભી ખાલ પાક હો જાતી હૈ. ચાહે બનાઈ હો યા બે બનાઈ હો, અલબત્તા ઝબહ કરનેસે ઉનકા ગોશ્ત પાક નહીં હોતા ઔર ઉસકા ખાના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : મુરદારકે બાલ, સીંગ, હડ્ડી ઔર દાંત યે સબ ચીઝેં પાક હૈં. અગર પાનીમેં પડ જાએ તો નજિસ ન હોગા. અલબત્તા અગર હડ્ડી ઔર દાંત વગૈરહ પર ઉસ મુરદાર જાનવરકી કુછ ચિકનાઈ વગૈરહ લગી હો તો વો નજિસ હૈ ઔર પાની ભી નજિસ હો જાએગા.

મસ્અલા : આદમીકી હડ્ડી ઔર બાલ પાક હૈં લેકિન ઉનકો બરતના

ઔર કામમેં લાના જાઈઝ નહીં બલ્કે ઈઝ્ઝતસે કિસી જગહ દફન કર દેના ચાહિયે.

પાનીકે ઈસ્તે'માલકે અહકામ

ઐસે નાપાક પાનીકા ઈસ્તે'માલ જિસકે તીનોં વસ્ફ યાની મઝા, બૂ, ઔર રંગ નજાસતકી વજહસે બદલ ગયે હોં કિસી તરહ ભી દુરૂસ્ત નહીં, ન જાનવરોંકો પિલાના દુરૂસ્ત હૈ, ન મિટ્ટી વગૈરહમેં ડાલકર ગારા બનાના જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : દરિયા, નદી, ઔર વો તાલાબ જો કિસીકી જમીનમેં ન હો ઔર વો જિસકો બનાનેવાલેને વક્ફ કર દિયા હો તો ઉસ પાનીસે આમ લોગ ફાઈદા ઉઠા સકતે હૈં કિસીકો યે હક નહીં હૈ કે કિસીકો ઉસકે ઈસ્તે'માલસે મના કરે.

મસ્અલા : કિસી શખ્સકી મમલૂક જમીનમેં કુંવાં યા ચશ્મા યા હૌઝ યા નહેર હો તો દૂસરે લોગોંકો પાની પીને યા જાનવરોંકો પાની પિલાને યા વુઝૂ, ગુસલ ઔર કપડે ધોનેકે લિયે પાની લેનેસે યા ઘડે ભરકર અપને દરખ્ત યા ક્યારીમેં ડાલનેસે કોઈ મના નહીં કર સકતા, ક્યૂંકે પાનીમેં સબકા હક હૈ. અલબત્તા અગર જાનવરોંકી કસરતકી વજહસે પાની ખતમ હોનેકા યા નહેર વગૈરહકે ખરાબ હોનેકા અંદેશા હો તો રોકનેકા ઈખ્તિયાર હૈ. અલબત્તા અપને ખેતકો યા બાગકો પાની દેના બગૈર ઉસકી ઈજાઝતકે દૂસરે લોગોંકો જાઈઝ નહીં, ઉસસે મમાનિઅત કર સકતા હૈ. યેહી હુકમ હૈ ખૂદ ઉગનેવાલી ઘાસકા, ઔર જિસ કદર નબાતાત (પોદે) બગૈર તના વાલે હૈં સબ ઘાસકે હુકમમેં હૈં. અલબત્તા તનાદાર દરખ્ત જમીનવાલેકી મમ્લૂક હૈં.

મસ્અલા : દરિયા, તાલાબ, કુંવેં વગૈરહસે જો શખ્સ અપને કિસી બરતનમેં મિસ્લ ઘડે, મશક વગૈરહકે પાની ભર લે તો ઉસ પાનીકા માલિક હો જાએગા. ઉસ પાનીસે બગૈર ઉસ શખ્સકી ઈજાઝતકે કિસીકો ઈસ્તે'માલ કરના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : લોગોંકે પીનેકે લિયે જો પાની રખ્ખા હો જૈસે ગરમિયોંમેં રાસ્તોં પર પાની રખ દેતે હૈં ઉસસે વુઝૂ દુરૂસ્ત નહીં. હાં અગર ઝિયાદા હો તો હરજ નહીં. ઔર જો પાની વુઝૂકે વાસ્તે રખ્ખા હો ઉસસે પીના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર કુંવેંમેં બકરેકી એક દો મેંગની (લેંડી) ગિર જાએં ઔર વો સાબિત (પૂરી) નિકલ આએં તો વો કુંવાં નાપાક નહીં હોતા, ચાહે વો કુંવાં જંગલકા હો યા બસ્તીકા ઔર મન (કુંવેકી મેંડ) હો યા ન હો.

કુંવેંકા બયાન

મસ્અલા : જબ કુંવેંમેં કુછ નજાસત ગિર પડે તો કુંવાં નાપાક હો જાતા હૈ ઔર પાની ખીંચ ડાલનેસે પાક હો જાતા હૈ ચાહે થોડી નજાસત ગિરે યા બહોત

સારી, પાની નિકાલના ચાહિયે. જબ સારા પાની નિકલ જાએગા તો પાક હો જાએગા. કુવેંકે અંદર કંકર, દીવાર વગૈરહકે ધોનેકી ઝરૂરત નહીં. વો સબ આપ હી આપ પાક હો જાતા હૈ. ઈસી તરહ રસ્સી ડોલ જિસસે પાની નિકાલા હૈ કુવેંકે પાક હોનેસે આપ હી આપ પાક હો જાએગા.

ફાઈદા : સબ પાની નિકાલનેકા યે મતલબ હૈ કે ઈતના નિકાલેં કે પાની ટૂટ જાએ ઔર આધા ડોલ ભી ન ભરે.

મસ્અલા : કુવેંમેં કબૂતર યા ચિડિયાકી બીટ (અધાર) ગિર પડી તો નાપાક નહીં હુવા ઔર મુરઘી ઔર બતખકી બીટસે નજિસ (નાપાક) હો જાતા હૈ ઔર સારા પાની નિકાલના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : કુત્તા, બિલ્લી, ગાય, બકરી પેશાબ કર દે યા ઔર કોઈ નજાસત ગિરે તો સબ પાની નિકાલના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર આદમી, કુત્તા યા બકરી યા ઉસકે બરાબર કોઈ જાનવર ગિરકે મર જાએ તો સારા પાની નિકાલા જાએ, ઔર અગર બાહિર મરે ફિર કુવેંમેં ગિરે તબ ભી યેહી હુકમ હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ જાનદાર ચીઝ કુવેંમેં મર જાએ ઔર ફૂલ જાએ યા ફટ જાએ તબ ભી સબ પાની નિકાલા જાએ, ચાહે છોટા જાનવર હો ચાહે બડા.

મસ્અલા : અગર ચૂહા, ચિડિયા યા ઉસીકે બરાબર કોઈ ચીઝ ગિરકર મર ગઈ લેકિન ફૂટી ફટી નહીં તો બીસ (૨૦) ડોલ નિકાલના વાજિબ હૈ ઔર તીસ ડોલ નિકાલ ડાલેં તો બેહતર હૈ, લેકિન પેહલે ચૂહા નિકાલ લેં તબ પાની નિકાલના શુરૂ કરેં.

મસ્અલા : બડી છિપકલી (ગરોળી) જિસમેં બેહતા હુવા ખૂન હો ઉસકા હુકમ ભી યેહી હૈ. ઔર જિસમેં બેહતા હુવા ખૂન ન હો ઉસકે મરનેસે નાપાક નહીં હોતા.

મસ્અલા : અગર કબૂતર યા મુરઘી યા બિલ્લા યા ઉસીકે બરાબર કોઈ ચીઝ ગિરકર મર જાએ ઔર ફૂલે ફટે નહીં તો ચાલીસ (૪૦) ડોલ નિકાલના વાજિબ હૈ ઔર સાઠ ડોલ નિકાલના બેહતર હૈ.

મસ્અલા : જિસ કુવેં પર જો ડોલ પડા રેહતા હૈ ઉસી હિસાબસે નિકાલના ચાહિયે. ઔર અગર ઈતને બડે ડોલસે નિકાલા જિસમેં બહોત પાની સમાતા હો તો ઉસકા હિસાબ લગા લેના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર કુવેંમેં ઈતના બડા સૂત (મુવા) હૈ કે સબ પાની નહીં નિકલ સકતા જૈસે જૈસે પાની નિકાલતે હૈં વૈસે વૈસે ઉસમેંસે ઔર પાની નિકલતા હૈ, તો જિતના પાની ઉસમેં ઉસ વક્ત મૌજૂદ હૈ અંદાઝા કરકે ઉસી કદર નિકાલ

ડાલેં વરના તીનસો ડોલ નિકલવા દેં.

મસ્અલા : કુંવેંમેં મરા હુવા ચૂહા યા ઔર કોઈ જાનવર નિકલા ઔર યે માલૂમ નહીં કબસે ગિરા હૈ ઔર વો અભી ફૂલા ફટા ભી નહીં હૈ, તો જિન લોગોંને ઉસ કુંવેંસે વુઝૂ કિયા હૈ વો એક દિન એક રાતકી નમાઝેં દોહરાએં ઔર ઉસ પાનીસે જો કપડે ધોએ હૈં ઉનકો ભી ધોના ચાહિયે. ઔર અગર ફૂલ ગયા હૈ યા ફટ ગયા હૈ તો તીન દિન તીન રાતકી નમાઝેં દોહરાની ચાહિયે, ઔર બાઝે આલિમોંને યે કહા હૈ કે જિસ વક્ત કુંવેંકા નાપાક હોના માલૂમ હુવા હૈ ઉસી વક્તસે નાપાક સમઝેંગે, ઉસસે પેહલેકી નમાઝ વુઝૂ સબ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જિસકો નહાનેકી ઝરૂરત હૈ વો ડોલ ઢૂંઢનેકે વાસ્તે કુંવેંમેં ઉતરા ઔર ઉસકે બદન ઔર કપડે પર આલૂદગી (ગંદગી) ઔર નજાસત નહીં હૈ તો કુંવાં નાપાક ન હોગા. ઐસે હી અગર કાફિર ઉતરા ઔર ઉસકે કપડે ઔર બદન પર નજાસત ન હો તબ ભી કુંવાં પાક હૈ, અલબત્તા અગર નજાસત લગી હો તો નાપાક હો જાએગા ઔર સબ પાની નિકાલના પડેગા.

મસ્અલા : કુંવેંમેં બકરી યા ચૂહા ગિર ગયા ઔર ઝિંદા નિકલ આયા તો પાની પાક હૈ.

મસ્અલા : ચૂહેકો બિલ્લીને પકડા ઔર ઉસકે દાંત લગનેસે ઝખ્મી હો ગયા ફિર ઉસસે છૂટકર ઈસી તરહ ખૂનમેં ભરા હુવા કુંવેંમેં ગિર પડા તો સારા પાની નિકાલા જાએગા.

મસ્અલા : ચૂહા ગંદી નાલીસે નિકલકર ભાગા ઔર ઉસકે બદનમેં નજાસત (નાપાકી) ભર ગઈ ફિર કુંવેંમેં ગિર પડા તો સબ પાની નિકાલા જાએ, ચાહે ચૂહા કુંવેંમેં મર જાએ યા ઝિંદા નિકલે.

મસ્અલા : ચૂહેકી દુમ કટકર ગિર પડી તો સારા પાની નિકાલા જાએ. ઈસી તરહ વો છિપકલી જિસમેં બેહતા હુવા ખૂન હો ઉસકી દુમ ગિરનેસે ભી સબ પાની નિકાલા જાએ.

મસ્અલા : જિસ ચીઝકે ગિરનેસે કુંવાં નાપાક હુવા હૈ અગર વો ચીઝ બાવજૂદ કોશિશકે ન નિકલ સકે તો દેખના ચાહિયે કે વો ચીઝ કૈસી હૈ. અગર વો ચીઝ ઐસી હૈ કે ખૂદ તો પાક હોતી હૈ લેકિન નાપાકી લગનેસે નાપાક હો ગઈ હૈ, જૈસે નાપાક કપડા. નાપાક ગેંદ, નાપાક જૂતા, તબ તો ઉસકા ન નિકાલના મઆફ હૈ વૈસે હી પાની નિકાલ ડાલેં. ઔર અગર વો ચીઝ ઐસી હૈ કે ખૂદ નાપાક હૈ જૈસે મુરદા જાનવર, ચૂહા વગૈરહ તો જબ તક યે યકીન ન હો જાએ કે યે ગલ સડકર મિટ્ટી હો ગયા હૈ તો ઉસ વક્ત તક કુંવાં પાક નહીં હો સકતા. ઔર જબ યે યકીન

હો જાએ ઉસ વક્ત સારા પાની નિકાલ દેં કુવાં પાક હો જાએગા.

મસ્અલા : જિતના પાની કુવેંમેંસે નિકાલના ઝરૂરી હો, ચાહે એક દમસે નિકાલેં ચાહે થોડા થોડા કરકે કઈ દફા નિકાલેં, હર તરહ પાક હો જાએગા.

બેવુઝૂ હોનેકી હાલતકે અહકામ

મસ્અલા : કુરઆન મજીદ ઔર પારોંકે પૂરે કાગઝકા છૂના મકરૂહે તહરીમી હૈ ચાહે ઉસ જગહકો છૂએ જિસમેં આયત લિખ્ખી હૈ યા ઉસ જગહકો જો સાદા હૈ. ઔર અગર પૂરા કુરઆન ન હો બલ્કે કિસી કાગઝ, કપડે યા ઝિલ્લી વગૈરહ પર કુરઆનકી એક પૂરી આયત લિખ્ખી હુઈ હો બાકી હિસ્સા સાદા હો તો સાદા જગહકા છૂના જાઈઝ હૈ જબકે આયત પર હાથ ન લગે.

મસ્અલા : એક આયતસે કમ લિખના મકરૂહ નહીં અગર કિતાબ વગૈરહમેં લિખ્ખે, ઔર કુરઆન શરીફમેં એક આયતસે કમ લિખના ભી જાઈઝ નહીં.

મસ્અલા : નાબાલિગ બચ્ચોંકો હદસે અસગર (છોટી નાપાકી) કી હાલતમેં ભી કુરઆન મજીદકા છૂના મકરૂહ નહીં.

હદસે અકબરકે અહકામ

મસ્અલા : જિસ પર ગુસલ ફર્ઝ હો ઉસકો મસ્જિદમેં દાખિલ હોના હરામ હૈ, હાં અગર કોઈ સખ્ત ઝરૂરત હો તો તયમ્મુમ કરકે જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : ઈદગાહમેં ઔર મદ્રસા ઔર ખાનકાહ વગૈરહમેં જાના જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : હૈઝ વ નિફાસકી હાલતમેં ઔરતકી નાફ ઔર ઝાનોંકો દેખના યા ઉસસે અપને જિસ્મકો મિલાના જબ કોઈ કપડા દરમિયાનમેં ન હો, ઔર જિમાઅ (સંભોગ) કરના હરામ હૈ.

મસ્અલા : હૈઝ વ નિફાસકી હાલતમેં ઔરતકા બોસા લેના ઔર ઝૂટા પાની વગૈરહ પીના ઔર ઉસસે લિપટકર સોના ઔર ઉસકી નાફ ઔર નાફકે ઉપર ઔર ઝાનોં ઔર ઝાનોંકે નીચેકે જિસ્મસે અપને જિસ્મકો મિલાના, અગરચે કપડા દરમિયાનમેં ન હો, ઔર નાફ ઔર ઝાનોંકે દરમિયાનમેં કપડેકે સાથ મિલાના જાઈઝ હૈ, બલ્કે હૈઝકી વજહસે અલાહિદા હોકર સોના યા ઉસકે ઈખ્તિલાત (મેલ મિલાપ) સે બચના મકરૂહ હૈ.

જાનવરોંકે ઝૂટેકા બયાન

મસ્અલા : આદમીકા ઝૂટા પાક હૈ, ચાહે બેદીન હો યા નાપાક હો.

ઔરત હૈઝસે હો યા નિફાસમેં હો, હર હાલમેં પાક હૈ. ઈસી તરહ પસીના ભી ઉન સબકા પાક હૈ.

મસ્અલા : કુત્તેકા ઝૂટા નાપાક હૈ. અગર કિસી બરતનમેં મુંહ ડાલ દે તો તીન મરતબા ધોનેસે પાક હો જાએગા. ચાહે મિટ્ટીકા બતરન હો, ચાહે તાંબા વગૈરહકા, લેકિન બેહતર યે હૈ કે સાત મરતબા ધોએ ઔર એક મરતબા મિટ્ટી લગાકર માંઝ ભી ડાલે તાકે ખૂબ સાફ હો જાએ.

મસ્અલા : સુવ્વરકા ઝૂટા નજિસ (નાપાક) હૈ, ઈસી તરહ શેર, ભેડિયા, બંદર, ગીદડ વગૈરહ જિતને ચીર ફાડકર ખાનેવાલે જાનવર હૈં સબકા ઝૂટા નજિસ હૈ.

મસ્અલા : દૂધ, સાલન વગૈરહમેં બિલ્લીને મુંહ ડાલ દિયા તો અગર અલ્લાહને સબ કુછ દિયા હો તો ઉસે ન ખાએ, ઔર અગર ગરીબ આદમી હો તો ખા લે ઉસમેં કુછ હરજ ઔર ગુનાહ નહીં ઔર મકરૂહ ભી નહીં હૈ.

મસ્અલા : બિલ્લીને ચૂહા ખાયા ઔર ફૌરન આકર બરતનમેં મુંહ ડાલ દિયા તો વો નજિસ (નાપાક) હો જાએગા, ઔર જો થોડી દેર ઠહેરકર મુંહ ડાલે કે અપના મુંહ ઝબાનસે ચાટ ચુકી હો તો નજિસ ન હોગા બલ્કે મકરૂહ હી રહેગા.

મસ્અલા : ખુલી હુઈ મુરઘી જો ઈધર ઉધર ગંદી ચીઝેં ઔર પલીદી ખાતી ફિરતી હૈ ઉસકા ઝૂટા મકરૂહ હૈ, ઔર જો મુરઘી બંદ રેહતી હો ઉસકા ઝૂટા મકરૂહ નહીં બલ્કે પાક હૈ.

મસ્અલા : શિકાર કરનેવાલે પરિંદે જૈસે શિકરા, બાઝ વગૈરહ ઉનકા ઝૂટા મકરૂહ હૈ, લેકિન જો પાલતૂ હો ઔર મુરદાર ન ખાએ ન ઉસકી ચોંચમેં નજાસતકા શુબહ હો, ઉસકા ઝૂટા પાક હૈ.

મસ્અલા : હલાલ જાનવર જૈસે મેંઢા, બકરી, ભેડ, ગાય, ભેંસ, હિરની વગૈરહ, ઔર હલાલ ચિડિયાં જૈસે મેના (કાબર), તોતા, ફાખ્તા ગોરય્યા (ચિડિયા) ઈન સબકા ઝૂટા પાક હૈ, ઈસી તરહ ઘોડેકા ઝૂટા ભી પાક હૈ :-

મસ્અલા : જો ચીઝેં ઘરમેં રહા કરતી હૈં જૈસે સાંપ બિચ્છૂ, ચૂહા, છિપકલી વગૈરહ ઉનકા ઝૂટા મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : અગર ચૂહા રોટી કતરકર ખા લે તો બેહતર હૈ કે ઉસ જગહસે ઝરાસી તોડ ડાલે તબ ખાએ.

મસ્અલા : ગધે ઔર ખચ્ચરકા ઝૂટા પાક તો હૈ લેકિન વુઝૂ હોનેમેં શક હૈ. સો અગર કહીં ફક્ત ગધે ખચ્ચરકા ઝૂટા પાની મિલે ઔર ઉસકે સિવા દૂસરા પાની ન મિલે તો વુઝૂ ભી કરે ઔર તયમ્મુમ ભી કરે.

મસ્અલા : જિન જાનવરોંકા ઝૂટા નજિસ (નાપાક) હૈ ઉનકા પસીના ભી

નજિસ હૈ, ઔર જિનકા ઝૂટા પાક હૈ ઉનકા પસીના ભી પાક હૈ, ઔર જિનકા ઝૂટા મકરૂહ હૈ ઉનકા પસીના ભી મકરૂહ હૈ, ઔર ગધે ઔર ખચ્ચરકા પસીના પાક કપડે ઔર બદન પર લગ જાએ તો ધોના વાજિબ નહીં હૈ લેકિન ધો ડાલના બેહતર હૈ.

મસ્અલા : કિસીને બિલ્લી પાલી, વો પાસ આકર બૈઠતી હૈ ઔર હાથ વગૈરહ ચાટતી હૈ, તો જહાં ચાટે યા ઉસકા લુઆબ (થૂક) લગે તો ઉસકો ધો ડાલના ચાહિયે, અગર ન ધોયા ઔર યૂંહી રેહને દિયા તો મકરૂહ ઔર બુરા કિયા.

મસ્અલા : ગૈર મર્દકા ઝૂટા ખાના ઔર પાની ઔરતકે લિયે મકરૂહ હૈ જબકે જાનતી હો કે યે ઉસકા ઝૂટા હૈ, ઔર અગર માલૂમ ન હો તો મકરૂહ નહીં.

તયમ્મુમકા બયાન

મસ્અલા : અગર કોઈ જંગલમેં હૈ ઔર બિલકુલ મા'લૂમ નહીં કે પાની કહાં હૈ? ન વહાં કોઈ ઐસા આદમી હૈ જિસસે મા'લૂમ કરે તો ઐસે વક્તમેં તય'મુમ કર લે. ઔર અગર કોઈ સચ્ચા આદમી મિલ ગયા ઔર ઉસને એક મીલ શરઈકે અંદર અંદર પાનીકા પતા બતાયા યા કિસી નિશાનીસે ખૂદ ઉસકા જી કેહતા હૈ કે યહાં એક મીલ શરઈકે અંદર અંદર કહીં પાની ઝરૂર હૈ તો પાનીકા ઈસ કદર તલાશ કરના કે ઉસકો ઔર ઉસકે સાથિયોંકો કિસી કિસમકી તકલીફ ઔર હરજ ન હો તો બગૈર ઢૂંઢે તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત નહીં હૈ. ઔર અગર ખૂબ યકીન હૈ કે પાની એક મીલ શરઈકે અંદર હૈ તો પાની લાના વાજિબ હૈ. મીલ શરઈ નવ ફરલાંગકા હોતા હૈ.

મસ્અલા : અગર પાનીકા પતા ચલ ગયા ઔર પાની એક મીલસે દૂર હૈ તો ઈતની દૂર જાકર પાની લાના વાજિબ નહીં હૈ બલ્કે તયમ્મુમ કર લેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ આબાદીસે એક મીલકે ફાસલે પર હો ઔર એક મીલસે કરીબ કહીં પાની ન મિલે તો ભી તયમ્મુમ કર લેના દુરૂસ્ત હૈ ચાહે મુસાફિર હો યા મુસાફિર ન હો.

મસ્અલા : અગર રાહમેં કુંવાં તો મિલ ગયા મગર લોટા ઔર રસ્સી કિસીકે પાસ નહીં હૈ ઈસ લિયે કુંવેંસે પાની નિકાલ નહીં સકતા તો ભી તયમ્મુમ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર પાની કહીં મિલ ગયા લેકિન બહોત થોડા હૈ, તો અગર ઈતના હો કે એક દફા મુંહ ઔર દોનોં હાથ ઔર દોનોં પૈર ધો સકે તો તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત નહીં હૈ, બલ્કે એક એક દફા ઈન ચીઝોંકો ધો લે ઔર સરકા મસહ કર લે, ઔર અગર ઈતના ભી ન હો તો તયમ્મુમ કર લે.

મસ્અલા : અગર બીમારીકી વજહસે પાની નુકસાન કરતા હો કે અગર વુઝૂ યા ગુસલ કરેગા તો બીમારી બઢ જાએગી યા દેરમેં અચ્છા હોગા તબ ભી

તયમ્મુમ દુરૂસ્ત હૈ, લેકિન અગર ઠંડા પાની નુકસાન કરતા હો ઔર ગરમ પાની નુકસાન ન કરે તો ગરમ પાનીસે વુઝૂ ગુસલ કરના વાજિબ હૈ, અલબત્તા અગર ઐસી જગહ હૈ કે ગરમ પાની નહીં મિલ સકતા તો તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર પાની કરીબ હૈ તો ઔરતકા મરદોંસે શરમકી વજહસે યા પરદાકી વજહસે પાની લેનેકો ન જાના ઔર તયમ્મુમ કર લેના દુરૂસ્ત નહીં. ઐસા પરદા જિસમેં શરીઅતકા કોઈ હુકમ છૂટ જાએ નાજાઈઝ ઔર હરામ હૈ, અલબત્તા લોગોંકે સામને હાથ મુંહ ન ખોલે.

મસ્અલા : જબ પાનીસે વુઝૂ ન કર સકે બરાબર તયમ્મુમ કરતા રહે ચાહે જિતને દિન ગુઝર જાએં કુછ ખયાલ ઔર વસ્વસા દિલમેં ન લાએ. જિતની પાકી વુઝૂ ઔર ગુસલ કરનેસે હોતી હૈ ઉતની હી પાકી તયમ્મુમસે ભી હો જાતી હૈ.

મસ્અલા : અગર પાની મોલ (પૈસેસે) બિકતા હૈ તો અગર ઉસકે પાસ દામ (રૂપિયા) હો તો તયમ્મુમ કર લેના દુરૂસ્ત હૈ, ઔર અગર દામ પાસ હોં ઔર ઝરૂરતસે ઝિયાદા ભી હૈં તો ખરીદના વાજિબ હૈ, અલબત્તા અગર બહોત ગિરાં (મહેંગા) બેચે તો ખરીદના વાજિબ નહીં, તયમ્મુમ કર લેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર કહીં ઈતની સરદી પડતી હો કે નહાનેસે મર જાને યા બીમાર હો જાનેકા ખોફ હો, ઔર રઝાઈ, લિહાફ વગૈરહ કોઈ ઐસી ચીઝ ભી નહીં કે નહાકર ઉસમેં ગરમ હો જાએ તો ઉસ વક્ત તયમ્મુમ કર લેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસીકે આધેસે ઝિયાદા બદન પર ઝખ્મ હોં યા ચેચક (શીતળા) નિકલી હો તો નહાના વાજિબ નહીં બલ્કે તયમ્મુમ કર લે.

મસ્અલા : અગર કિસી મૈદાનમેં તયમ્મુમ કરકે નમાઝ પઢ લી ઔર પાની વહાંસે કરીબ હી થા લેકિન ઉસકો ખબર ન થી તો તયમ્મુમ ઔર નમાઝ દોનોં દુરૂસ્ત હૈં, દોહરાના ઝરૂરી નહીં.

મસ્અલા : અગર સફરમેં કિસી ઔરકે પાસ પાની હો તો બગૈર માંગે હુએ તયમ્મુમ કર લેના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અગર ઝમઝમકા પાની ઝમઝમીમેં (બરતનમેં) ભરા હુવા હૈ તો તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત નહીં, ઝમઝમિયોંકો ખોલકર ઉસ પાનીસે નહાના ઔર વુઝૂ કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : કિસીકે પાસ પાની તો હૈ લેકિન રાસ્તા ખરાબ હૈ કે કહી પાની નહીં મિલ સકતા ઈસ લિયે રાહમેં પ્યાસકે મારે તકલીફ ઔર હલાકતકા ખૌફ હૈ તો વુઝૂ ન કરે તયમ્મુમ કર લેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર ગુસલ કરના નુકસાન કરતા હો, ઔર વુઝૂ નુકસાન

ન કરે તો ગુસલકી જગહ તયમ્મુમ કર લે, ફિર અગર ગુસલકે તયમ્મુમકે બાદ વુઝૂ ટૂટ જાએ તો વુઝૂકે લિયે તયમ્મુમ ન કરે બલ્કે વુઝૂ કરના ચાહિયે.

મસ્અલા : તયમ્મુમ કરનેકા તરીકા યે હૈ કે દોનોં હાથ પાક જમીન પર મારે ઔર સારે મુંહકો મલ લે. ફિર દૂસરી મરતા જમીન પર દોનોં હાથ મારે ઔર દોનોં હાથોંકો કોહની સમેત મલે તયમ્મુમ હો ગયા. ઔરત ચોટિયોં, કંગન વગૈરહકે દરમિયાન અચ્છી તરહ મલે, અગર નાખુન બરાબર ભી કોઈ જગહ છૂટ જાએગી તો તયમ્મુમ ન હોગા. ઉન્ગલિયોંમેં ખિલાલ ભી કર લે.

મસ્અલા : મિટ્ટી પર હાથ મારકે હાથ ઝાડ ડાલે તાકે બાંહોં ઔર મુંહ પર ભભૂત (રાખ-મિટ્ટી) ન લગ જાએ ઔર સૂરત ન બિગડે.

મસ્અલા : જમીનકે સિવા ઔર જો ચીઝ મિટ્ટીકી કિસમસે હો ઉસ પર ભી તયમ્મુમ દુરૂસ્ત હૈ જૈસે મિટ્ટી, રેત, પત્થર, ગચ, ચૂના, હડતાલ, સુરમા, ગેરૂ (એક કિસમકી લાલ મિટ્ટી) વગૈરહ. ઔર જો ચીઝ મિટ્ટીકી કિસમસે ન હો ઉસસે તયમ્મુમ દુરૂસ્ત નહીં, જૈસે સોના-ચાંદી, રાંગા (એક કિસમકા ધાતુ) ગેહૂં, લકડી, કપડા, અનાજ વગૈરહ.

મસ્અલા : જો ચીઝ ન તો આગમેં જલે ઔર ન ગલે વો ચીઝ મિટ્ટીકી કિસમસે હૈ ઉસ પર તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત હૈ, ઔર જો ચીઝ જલકર રાખ હો જાએ ઉસ પર તયમ્મુમ દુરૂસ્ત નહીં, ઈસી તરહ રાખ પર ભી તયમ્મુમ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : તાંબેકે બરતન, તકિયે, ગદ્દે વગૈરહ કપડે પર તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત નહીં, મિટ્ટીકે ઘડે, બધને (લોટા) પર તયમ્મુમ દુરૂસ્ત હૈ, ચાહે ઉસમેં પાની ભરા હો યા ન હો, લેકિન અગર ઉસ પર લુક (રોગન-વારનીશ) ફેરા હુવા હો તો તયમ્મુમ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અગર જમીન પર પેશાબ વગૈરહ કોઈ નજાસત પડ ગઈ ઔર ધૂપસે સૂખ ગઈ ઔર બદબૂ ભી જાતી રહી તો વો જમીન પાક હો ગઈ, ઉસ પર નમાઝ દુરૂસ્ત હૈ, લેકિન ઉસ જમીન પર તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત નહીં, જબ માલૂમ હો કે યે જમીન ઐસી હૈ. ઔર અગર મઅ'લૂમ ન હો તો વહમ ન કરે.

મસ્અલા : જિસ તરહ વુઝૂકી જગહ તયમ્મુમ દુરૂસ્ત હૈ ઈસી તરહ ગુસલકી જગહ ભી મજબૂરીકે વક્ત તયમ્મુમ દુરૂસ્ત હૈ, વુઝૂ ઔર ગુસલકે તયમ્મુમમેં કોઈ ફર્ક નહીં દોનોંકા એક હી તરીકા હૈ.

મસ્અલા : તયમ્મુમકે લિયે તયમ્મુમકા ઈરાદા હોના ઝરૂરી હૈ. તયમ્મુમ કરતે વક્ત અપને દિલમેં બસ ઈતના ઈરાદા કર લે કે મૈં પાક હોનેકે લિયે તયમ્મુમ કરતા હૂં યા નમાઝ પઢનેકે લિયે તયમ્મુમ કરતા હૂં તો તયમ્મુમ હો જાએગા.

મસ્અલા : અગર એક નમાઝકે લિયે તયમ્મુમ કિયા દૂસરે વક્તકી નમાઝ ભી ઉસસે પઢના દુરૂસ્ત હૈ, ઔર કુરઆન મજીદકા છૂના ભી ઉસી તયમ્મુમસે દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કિસીકો નહાનેકી ભી ઝરૂરત હૈ ઔર વુઝૂ ભી નહીં હૈ તો એક હી તયમ્મુમ કરે અલગ અલગ તયમ્મુમ કરનેકી ઝરૂરત નહીં.

મસ્અલા : કિસીને તયમ્મુમ કરકે નમાઝ પઢ લી ફિર પાની મિલ ગયા તો નમાઝકા દોહરાના વાજિબ નહીં, વહી નમાઝ દુરૂસ્ત હો ગઈ.

મસ્અલા : અગર પાની એક મીલ શરઈસે દૂર નહીં લેકિન વક્ત બહોત તંગ હૈ કે અગર પાની લેને જાએગા તો વક્ત જાતા રહેગા તો ભી તયમ્મુમ દુરૂસ્ત નહીં હૈ. પાની લાકર વુઝૂ કરે ઔર કઝા પઢે.

મસ્અલા : પાની મૌજૂદ હોતે વક્ત કુરઆનકો છૂનેકે લિયે તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અગર આગે ચલકર પાની મિલનેકી ઉમ્મીદ હો તો બેહતર હૈ કે અવ્વલ વક્ત નમાઝ ન પઢે બલ્કે પાનીકા ઈન્તિઝાર કરે, લેકિન ઈતની દેર ન લગાએ કે વક્ત મકરૂહ હો જાએ.

મસ્અલા : અગર પાની પાસ હૈ લેકિન યે ડર હૈ કે અગર રેલ પરસે ઉતરેગા તો રેલ ચલ દેગી તબ ભી તયમ્મુમ દુરૂસ્ત હૈ, યા સાંપ વગૈરહ કોઈ જાનવર પાનીકે પાસ હૈ જિસસે પાની નહીં મિલ સકતા તો ભી તયમ્મુમ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અસ્બાબ (સામાન) કે સાથ પાની બંધા થા લેકિન યાદ ન રહા ઔર તયમ્મુમ કરકે નમાઝ પઢ લી ફિર યાદ આયા તો અબ નમાઝકા દોહરાના વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : અગર વુઝૂકા તયમ્મુમ હૈ તો વુઝૂકે મુવાફિક પાની મિલેગા તબ તયમ્મુમ ટૂટેગા, અગર પાની કમ મિલા તો તયમ્મુમ નહીં ટૂટા.

મસ્અલા : અગર રાસ્તામેં પાની મિલા લેકિન ઉસકો પાનીકી કુછ ખબર ન હુઈ કે યહાં હૈ તો ભી તયમ્મુમ નહીં ટૂટા. ઈસી તરહ અગર રાસ્તામેં પાની મિલા ઔર મા'લૂમ ભી હો ગયા લેકિન રેલ પરસે ઉતર ન સકા તો ભી તયમ્મુમ નહીં ટૂટા.

મસ્અલા : અગર બીમારીકી વજહસે તયમ્મુમ કિયા તો જબ બીમારી જાતી રહે તો તયમ્મુમ ટૂટ જાએગા. અબ વુઝૂ કરના ઔર ગુસલ કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : પાની નહીં મિલા ઈસ વજહસે તયમ્મુમ કર લિયા, ફિર ઐસી બીમારી હો ગઈ જિસસે પાની નુકસાન કરતા હૈ અબ ઔર પાની મિલ ગયા, તો અબ વો તયમ્મુમ બાકી નહીં રહા જો પાની ન મિલનેકી વજહસે કિયા થા, ફિરસે તયમ્મુમ કરે.

મસ્અલા : અગર નહાનેકી ઝરૂરત થી ઈસ લિયે ગુસલ કિયા લેકિન

ઝરાસા બદન સૂખા રેહ ગયા ઔર પાની ખતમ હો ગયા તો અભી વો પાક નહીં હુવા ઉસકો તયમ્મુમ કર લેના ચાહિયે. જબ કહીં નહાનેકો પાની મિલે તો ઈતની સૂખી જગહ ધો લે ફિરસે નહાનેકી ઝરૂરત નહીં હૈ.

મસ્અલા : કિસીકા કપડા યા બદન નજિસ (નાપાક) હૈ ઔર વુઝૂકી ભી ઝરૂરત હૈ ઔર પાની થોડા હૈ તો બદન ઔર કપડા ધો લે ઔર વુઝૂકે બદલે તયમ્મુમ કર લે.

મસ્અલા : કુંવેંસે પાની નિકાલનેકા કોઈ ચીઝ ન હો, યા પાની મટકે વગૈરહમેં હો ઔર કોઈ ચીઝ પાની નિકાલનેકી ન હો ઔર મટકા ઝુકાકર ભી પાની ન લે સકતા હો ઔર હાથ નજિસ (નાપાક) હોં ઔર કોઈ દૂસરા શખ્સ ઐસા ન હો જો ઉસકે હાથ ધુલા દે ઐસી હાલતમેં તયમ્મુમ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર વો ઉઝર જિસકી વજહસે તયમ્મુમ કિયા ગયા હૈ આદમિયોંકી તરફસે હો તો જબ વો ઉઝર જાતા રહે તો જિસ કદર નમાઝેં ઈસ તયમ્મુમસે પઢી હૈં સબ દોબારહ પઢના ચાહિયેં. મસલન કોઈ શખ્સ જેલખાનામેં હો ઔર જેલકે મુલાઝિમ ઉસકો પાની ન દેં યા કોઈ ઉસસે કહે કે અગર તૂ વુઝૂ કરેગા તો મૈં તુઝકો મારૂંગા તો ઉસ તયમ્મુમસે જો નમાઝ પઢી હૈ ઉસકો દોહરાના પડેગા.

મસ્અલા : એક મકામસે ઔર એક ઢેલેસે ચંદ આદમી યકે બાદ દીગરે તયમ્મુમ કરેં તો દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જો શખ્સ પાની ઔર મિટ્ટી દોનોંકે ઈસ્તેમાલ પર કાદિર ન હો, ચાહે પાની ઔર મિટ્ટી ન હોનેકી વજહસે યા બીમારીસે, તો ઉસકો ચાહિયે કે નમાઝ બગૈર તહારત પઢ લે ફિર ઉસકો તહારતસે લૌટા લે. મસલન કોઈ શખ્સ રેલમેં હો ઔર નમાઝકા વક્ત આ જાએ ઔર પાની ઔર મિટ્ટીકા બરતન યા ગર્દો ગુબાર ન હો ઔર નમાઝકા વક્ત જાતા હો તો ઐસી હાલતમેં બગૈર તહારત નમાઝ પઢ લે.

મસ્અલા : જિસ શખ્સકો અખીર વક્ત તક પાની મિલનેકા યકીન યા ગુમાન ગાલિબ હો ઉસકો નમાઝકે અખીર વક્તે મુસ્તહબ તક પાનીકા ઈન્તિઝાર કરના મુસ્તહબ હૈ. મસલન કોઈ શખ્સ રેલ પર સવાર હો ઔર યકીનન યા ગુમાનસે માલૂમ હો કે અખીર વક્ત ઐસે સ્ટેશન પર પહોંચ જાએગી જહાં પાની મિલ સકતા હૈ તો ઈન્તિઝાર મુસ્તહબ હૈ.

મોઝોં પર મસહ કરનેકા બયાન

અગર ચમડેકે મોઝે વુઝૂ કરકે પહેન લે ઔર ફિર વુઝૂ ટૂટ જાએ તો દૂસરા વુઝૂ કરતે વક્ત મોઝોં પર મસહ કર લેના દુરૂસ્ત હૈ. ઔર અગર મોઝા ઉતારકર

પૈર ધો લિયા કરે તો યે સબસે બેહતર હૈ.

મસ્અલા : અગર મોઝા ઈતના છોટા હો કે ટખ્ને મોઝેકે અંદર છુપે હુએ ન હોં તો ઉસ પર મસહ દુરૂસ્ત નહીં. ઈસી તરહ અગર બગૈર વુઝૂ કિયે મોઝા પહેન લિયા તો ઉસ પર મસહ દુરૂસ્ત નહીં. મોઝા ઉતારકર પૈરોંકો ધોના ચાહિયે.

મસ્અલા : મુસાફિરતમેં તીન દિન તીન રાત તક મોઝોં પર મસહ કરના દુરૂસ્ત હૈ, ઔર જો મુસાફિરતમેં ન હો ઉસકો એક દિન ઔર એક રાત તક, ઔર જિસ વક્ત વુઝૂ ટૂટા હૈ ઉસ વક્તસે એક દિન રાત યા તીન દિન રાતકા હિસાબ કિયા જાએગા. જિસ વક્ત મોઝા પહેના હૈ ઉસકા એ'તિબાર ન કરેં. જૈસે કિસીને ઝોહરકે વક્ત વુઝૂ કરકે મોઝા પહેના ફિર સૂરજ ડૂબનેકે વક્ત વુઝૂ ટૂટા તો અગલે દિનકે સૂરજ ડૂબને તક મસહ કરના દુરૂસ્ત હૈ ઔર મુસાફિરતમેં તીસરે દિન સૂરજ ડૂબને તક. જબ સૂરજ ડૂબ ગયા તો અબ મસહ કરના દુરૂસ્ત નહીં રહા.

મસ્અલા : અગર કોઈ ઐસી બાત હો ગઈ જિસસે નહાના વાજિબ હો ગયા તો મોઝા ઉતારકર નહાએ. ગુસલકે સાથ મોઝે પર મસહ કરના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : મોઝેકે ઉપરકી તરફ મસહ કરે તલ્વેકી તરફ નહીં.

મસ્અલા : મોઝે પર મસહ કરનેકા તરીકા યે હૈ કે હાથકી પૂરી ઉન્ગલિયાં તર કરકે આગેકી તરફ મોઝે પર રખ દે ઔર હથેલી મોઝેસે અલગ રખ્ખે ફિર ઉનકો ખીંચકર ટખ્નેકી તરફ લે જાએ.

મસ્અલા : અગર કોઈ ઉલ્ટા મસહ કરે યાની ટખ્નેકી તરફ ખીંચકર ઉન્ગલિયોંકી તરફ લાએ તો ભી જાઈઝ હૈ લેકિન મુસ્તહબકે ખિલાફ હૈ, ઐસે હી અગર લંબાઈમેં મસહ ન કરે બલ્કે મોઝેકી ચૌડાઈમેં મસહ કરે તો ભી દુરૂસ્ત હૈ, લેકિન મુસ્તહબકે ખિલાફ હૈ.

મસ્અલા : અગર તલ્વેકી તરફ યા એડી પર યા મોઝેકે અગલ બગલ મસહ કરે તો યે મસહ દુરૂસ્ત નહીં હુવા.

મસ્અલા : અગર પૂરી ઉન્ગલિયોંકો મોઝે પર નહીં રખ્ખા બલ્કે ફક્ત ઉન્ગલિયોંકા સિરા મોઝે પર રખ દિયા ઔર ઉન્ગલિયાં ખડી રખ્ખીં તો યે મસહ દુરૂસ્ત નહીં હુવા.

મસ્અલા : મસહમેં મુસ્તહબ તો યેહી હૈ કે હથેલીકી તરફસે મસહ કરે, ઔર અગર હથેલીકે ઉપરકી તરફસે મસહ કરે તો ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસીને મોઝા પર મસહ નહીં કિયા લેકિન પાની બરસતે વક્ત બાહિર નિકલા યા ભીગી ઘાસમેં ચલા જિસસે મોઝા ભીગ ગયા તો મસહ હો ગયા.

મસ્અલા : હાથકી તીન ઉન્ગલિયોં ભર હર મોઝા પર મસહ ફર્ઝ હૈ

ઉસસે કમમેં મસહ દુરૂસ્ત નહીં હોગા.

મસ્અલા : જો ચીઝ વુઝૂ તોડ દેતી હૈ ઉસસે મસહ ભી ટૂટ જાતા હૈ, ઔર મોઝોંકે ઉતાર દેનેસે ભી મસહ ટૂટ જાતા હૈ. મસલન અગર કિસીકા વુઝૂ ન ટૂટા હો લેકિન ઉસને મોઝે ઉતાર ડાલે તો મસહ જાતા રહા. અબ વો દોનોં પૈર ધો લે વુઝૂ કરનેકી ઝરૂરત નહીં.

મસ્અલા : અગર એક મોઝા ઉતાર ડાલા તો દૂસરા મોઝા ભી ઉતારકર દોનોં પાંવકા ધોના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અગર મસહકી મુદ્દત પૂરી હો ગઈ તો ભી મસહ જાતા રહા. અગર વુઝૂ ન ટૂટા તો મોઝે ઉતારકર દોનોં પાંવ ધો લે, પૂરે વુઝૂકા દોહરાના વાજિબ નહીં, અગર વુઝૂ ટૂટ ગયા હો તો મોઝે ઉતારકર પૂરા વુઝૂ કર લે.

મસ્અલા : મોઝા પર મસહ કરનેકે બાદ કહીં પાનીમેં પૈર પડ ગયા ઔર મોઝા ઢીલા થા ઈસ લિયે મોઝેકે અંદર પાની ચલા ગયા ઔર સારા પાંવ યા આધેસે ઝિયાદા પાંવ ભીગ ગયા તો ભી મસહ જાતા રહા. દૂસરા મોઝા ભી ઉતાર દે ઔર દોનોં પૈર અચ્છી તરહ ધોએ.

મસ્અલા : જો મોઝા ઈતના ફટ ગયા હો કે ચલનેમેં પૈરકી છોટી ઉન્ગલિયોંકે બરાબર ખુલ જાતા હૈ તો ઉસ પર મસહ દુરૂસ્ત નહીં, ઔર અગર ઉસસે કમ ખુલતા હો તો મસહ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર એક મોઝામેં દો ઉન્ગલિયોંકે બરાબર પૈર ખુલ જાતા હૈ ઔર દૂસરે મોઝેમેં એક ઉન્ગલીકે બરાબર તો કુછ હરજ નહીં મસહ જાઈઝ હૈ, ઔર અગર એક હી મોઝા કઈ જગહસે ફટા હૈ ઔર સબ મિલાકર તીન ઉન્ગલિયોંકે બરાબર ખુલ જાતા હૈ તો મસહ જાઈઝ નહીં, ઔર અગર સબ મિલાકર ભી પૂરી તીન ઉન્ગલિયોંકે બરાબર નહીં હોતા તો મસહ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કિસીને મોઝા પર મસહ કરના શુરૂ કિયા ઔર અભી એક દિન રાત ગુઝરને ન પાયા થા કે મુસાફિર હો ગયા તો તીન દિન તીન રાત તક મસહ કરતા રહે.

મસ્અલા : જુર્રાબોં પર મસહ કરના દુરૂસ્ત નહીં અલબત્તા અગર ઉન પર ચમડા ચઢા દિયા ગયા હો યા સારે મોઝે પર ચમડા ન ચઢાયા હો બલ્કે મરદાના જૂતેકી શકલ પર લગા દિયા ગયા હો યા બહોત સંગીન ઔર સખ્ત હોં કે બગૈર કિસી ચીઝકે બાંધે હુએ આપ હી આપ ઠેહરે રેહતે હોં ઔર ઉનકો પહેનકર તીન ચાર મીલ રાસ્તા ભી ચલ સકતા હો તો ઈન સબ સૂરતોંમેં જુર્રાબ પર ભી મસહ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : બુરકઆ ઔર દસ્તાનોં (હાથકે મોઝોં) પર મસહ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : બૂટ પર મસહ કરના જાઈઝ હે બશર્તેકે પૂરે પૈરકો મઅ ટખ્નોંકે છુપાએ ઔર ઉસકા ચાક તસ્મોંસે ઈસ તરહ બંધા હો કે પૈરકી ઈસ કદર ખાલ નઝર ન આએ જો મસહકો માનેઅ હો.

મસ્અલા : કિસીને તયમ્મુમકી હાલતમેં મોઝે પેહને હોં તો જબ વુઝૂ કરે તો ઉન મોઝોં પર મસહ નહીં કર સકતા ઈસ લિયે કે તયમ્મુમ તહારતે કામિલા નહીં.

મસ્અલા : ગુસલ કરને વાલેકો મસહ જાઈઝ નહીં ચાહે ગુસલ ફર્ઝ હો યા સુન્નત, યાની ઈસ તરહ પર કે પૈરોંકો ઊંચા રખકર ખૂદ બૈઠે ઔર બાકી જિસ્મકો ધોએ ઔર પૈરોં પર મસહ કરે યે દુરૂસ્ત નહીં હે.

મસ્અલા : મા'ઝૂરકા વુઝૂ જૈસે નમાઝકા વક્ત જાનેસે ટૂટ જાતા હે વૈસે હી ઉસકા મસહ ભી બાતિલ હો જાતા હે, ઉસકો મોઝે ઉતારકર ધોના વાજિબ હે.

હૈઝ ઔર ઈસ્તિહાઝાકા બયાન

ઔરતકો હર મહીનેમેં જો આગેકી રાહસે મા'મૂલી ખૂન આતા હૈ ઉસકો હૈઝ કેહતે હૈં.

મસ્અલા : કમસે કમ હૈઝકી મુદ્દત તીન દિન તીન રાત હે ઔર ઝિયાદાસે ઝિયાદા દસ દિન ઔર દસ રાત હૈ. કિસીકો તીન દિન તીન રાતસે કમ ખૂન આયા વો હૈઝ નહીં બલ્કે ઈસ્તિહાઝા હે, ઔર અગર દસ દિન રાતસે ઝિયાદા દિન આયા હે વો ભી ઈસ્તિહાઝા હૈ.

મસ્અલા : અગર તીન રાતસે ઝરા ભી કમ હો તો વો હૈઝ નહીં, જૈસે જુમ્આકો સૂરજ નિકલતે વક્ત ખૂન આયા, ઔર દોશમ્બા (સોમવાર) કો સૂરજ નિકલનેસે ઝરા પેહલે બંદ હો ગયા તો વો હૈઝ નહીં બલ્કે ઈસ્તિહાઝા હે.

મસ્અલા : હૈઝકી મુદ્દતકે અંદર સુર્ખ, ઝર્દ, સબ્ઝ, ખાકી યાની મટ્યાલા, સિયાહ જિસ રંગકા ખૂન આએ સબ હૈઝ હૈ, જબ તક ગદ્દી બિલકુલ સફેદ ન દિખાઈ દે, ઔર જબ બિલકુલ સફેદ દિખાઈ દે જૈસીકે રખ્ખી ગઈ થી તો અબ ઔરત હૈઝસે પાક હો ગઈ.

મસ્અલા : નવ બરસસે પેહલે ઔર પચપન બરસકે બાદ કિસી ઔરતકો હૈઝ નહીં આતા, ઈસ લિયે નવ બરસસે છોટી લડકીકો જો ખૂન આએ વો હૈઝ નહીં બલ્કે ઈસ્તિહાઝા હે. અગર પચપન બરસકે બાદ ખૂન ખૂબ સુર્ખ યા સિયાહ હો તો હૈઝ હે, ઔર અગર ઝર્દ યા સબ્ઝ યા ખાકી રંગ હો તો હૈઝ નહીં બલ્કે ઈસ્તિહાઝા હે, અલબત્તા અગર ઔરતકો ઈસ ઉમરસે પેહલે ભી ઝર્દ યા સબ્ઝ યા ખાકી રંગકા આતા હો તો પચપન બરસકે બાદ ભી યે રંગ હૈઝકે સમઝે જાએંગે.

મસ્અલા : કિસીકો હમેશા તીન યા ચાર દિન ખૂન આતા હૈ ફિર કિસી મહીનેમેં ઝિયાદા આ ગયા લેકિન દસ દિનસે ઝિયાદા નહીં આયા તો વો સબ હૈઝ હૈ. ઔર અગર દસ દિનસે ભી બઢ ગયા તો જિતને દિન પેહલેસે આદતકે હૈં ઉતના તો હૈઝ, બાકી સબ ઈસ્તિહાઝા હૈ, ઉન દિનોંકી નમાઝેં કઝા પઢના વાજિબ હૈં.

મસ્અલા : એક ઔરત જિસકો કોઈ આદત મુકર્રર નહીં હૈ કભી ચાર દિન ખૂન આતા હૈ કભી સાત દિન, ઈસી તરહ બદલતા રેહતા હૈ, કભી દસ દિન ભી આ જાતા હૈ તો યે સબ હૈઝ હૈ. ઐસી ઔરતકો કભી દસ રાતસે ઝિયાદા ખૂન આએ તો દેખો ઉસસે પેહલે મહીનેમેં કિતને દિન હૈઝ આયા થા, બસ ઈતને હી દિન હૈઝકે હૈં ઔર બાકી સબ ઈસ્તિહાઝા હૈ.

મસ્અલા : કિસીકો હમેશા ચાર દિન હૈઝ આતા થા ફિર એક મહીનેમેં પાંચ દિન ખૂન આયા, ઉસકે બાદ દૂસરે મહીનેમેં પંદરહ દિન ખૂન આયા તો ઈસ પંદરહ દિનમેં પાંચ દિન હૈઝકે હૈં ઔર દસ દિન ઈસ્તિહાઝા હૈ.

મસ્અલા : કિસી લડકીને પેહલે પહલ ખૂન દેખા તો અગર દસ દિન યા ઉસસે કુછ કમ આએ તો સબ હૈઝ હૈ, ઔર જો દસ દિનસે ઝિયાદા આએ તો પૂરે દસ દિન હૈઝ હૈ ઔર દિન ઝિયાદા હો વો સબ ઈસ્તિહાઝા હૈ.

મસ્અલા : દો હૈઝકે દરમિયાન પાક રેહનેકી મુદ્દત કમસે કમ પંદરહ દિન હૈં ઔર ઝિયાદાકી કોઈ હદ નહીં, સો અગર કિસી વજહસે કિસી ઔરતકો હૈઝ આના બંદ હો જાએ તો જિતને મહીને તક ખૂન ન આએગા પાક રહેગી.

મસ્અલા : અગર કિસીકો તીન દિન રાત ખૂન આયા, ફિર પંદરહ દિન તાક પાક રહી, ફિર તીન દિન રાત ખૂન આયા તો તીન દિન પેહલેકે ઔર તીન દિન યે જો પંદરહ દિનકે બાદકે હૈં હૈઝકે હૈં, ઔર બીચમેં પંદરહ દિન પાકીકા ઝમાના હૈ.

મસ્અલા : ઔર અગર એક યા દો દિન ખૂન આયા ફિર પંદરહ દિન પાક રહી, ફિર એક યા દો દિન ખૂન આયા તો બીચમેં પંદરહ દિન તો પાકીકા હી ઝમાના હૈ. ઈધર ઉધર એક યા દો દિન ખૂન આયા વો ભી હૈઝ નહીં બલ્કે ઈસ્તિહાઝા હૈ.

મસ્અલા : અગર એક દિન યા કઈ દિન ખૂન આયા ફિર પંદરહ દિનસે કમ પાક રહી હૈ ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં, બલ્કે યૂં સમઝેંગે કે ગોયા અવ્વલસે આખિર તક બરાબર ખૂન જારી રહા. તબ જિતને દિન હૈઝકે આનેકી આદત હો ઉતને દિન તો હૈઝકે હૈં બાકી સબ ઈસ્તિહાઝા હૈ. મિસાલ ઉસકી યે હૈ કે કિસીકો હર મહીનેકી પેહલી ઔર દૂસરી ઔર તીસરી તારીખકો હૈઝ આનેકા મા'મૂલ હૈ ફિર કિસી મહીનેમેં ઐસા હુવા કે પેહલી તારીખકો ખૂન આયા ફિર ચૌદહ દિન પાક રહી, ફિર એક દિન ખૂન આયા તો ઐસે સમઝેંગે કે ગોયા સોલા દિન બરાબર

ખૂન આતા રહા. સો ઉસમેં તીન દિન અવ્વલકે તો હૈઝકે હૈં ઔર તેરહ દિન ઈસ્તિહાઝા હૈ. ઔર અગર ઉસકી કુછ આદત ન હો બલ્કે પેહલે પહલ ખૂન આયા હો તો દસ દિન હૈઝકે હૈં ઔર છ દિન ઈસ્તિહાઝા હૈ.

મસ્અલા : હમલકે ઝમાનેમેં જો ખૂન આએ વો ભી હૈઝ નહીં બલ્કે ઈસ્તિહાઝા હૈ ચાહે જિતને દિન આએ.

મસ્અલા : બચ્ચા પૈદા હોનેકે વક્ત બચ્ચા નિકલનેસે પેહલે જો ખૂન આએ વો ભી ઈસ્તિહાઝા હૈ, બલ્કે જબ તક આધેસે ઝિયાદા બચ્ચા ન નિકલ આએ તબ તક જો ખૂન આએગા ઉસકો ઈસ્તિહાઝા હી કહેંગે.

હૈઝકે અહકામકા બયાન

મસ્અલા : હૈઝકે ઝમાનેમેં નમાઝ પઢના ઔર રોઝા રખના દુરૂસ્ત નહીં, ઈતના ફર્ક હૈ કે નમાઝ તો બિલકુલ મઆફ હો જાતી હૈ પાક હોનેકે બાદ ભી ઉસકી કઝા વાજિબ નહીં હોતી, લેકિન રોઝા મઆફ નહીં હોતા, પાક હોનેકે બાદ કઝા રખના પડેગા.

મસ્અલા : અગર ફર્ઝ નમાઝ પઢનેમેં હૈઝ આ ગયા તો વો નમાઝ ભી મઆફ હો ગઈ, પાક હોનેકે બાદ ઉસકી કઝા ન પઢે. ઔર અગર નફલ યા સુન્નતમેં હૈઝ આ ગયા તો ઉસકી કઝા પઢના પડેગી. ઔર અગર આધે રોઝાકે બાદ હૈઝ આયા તો વો રોઝા ટૂટ ગયા, જબ પાક હો તો કઝા રખ્ખે. અગર નફલી રોઝામેં હૈઝ આ જાએ તો ઉસકી ભી કઝા રખ્ખે.

મસ્અલા : અગર નમાઝકે અખીર વક્તમેં હૈઝ આયા ઔર અભી નમાઝ નહીં પઢી તબ ભી મઆફ હો ગઈ.

મસ્અલા : હૈઝકે ઝમાનેમેં મર્દકે પાસ રેહના યા'ની સોહબત કરાના બહોત બડા ગુનાહ હૈ. સોહબતકે સિવા ઔર સબ બાતેં દુરૂસ્ત હૈં યાની સાથ ખાના પીના, લેટના વગૈરહ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કિસીકી આદત પાંચ દિનકી થી. તો જિતને દિનકી આદત થી ઉતને હી દિન ખૂન આયા ફિર બંદ હો ગયા, તો જબ તક નહા ન લે તબ તક સોહબત કરના દુરૂસ્ત નહીં, અગર ગુસલ ન કરે તો જબ એક નમાઝકા વક્ત ગુઝર જાએ યાની એક નમાઝકી કઝા ઉસકે ઝિમ્મે વાજિબ હો જાએ તબ સોહબત દુરૂસ્ત હૈ ઉસસે પેહલે દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અગર આદત પાંચ દિનકી થી ઔર ખૂન ચાર હી દિન આકર બંદ હો ગયા તો નહાકે નમાઝ પઢના વાજિબ હૈ, લેકિન જબ તક પાંચ દિન પૂરે

ન હો લેં તબ તક સોહબત કરના દુરૂસ્ત નહીં કે શાયદ ફિર ખૂન ન આ જાએ.

મસ્અલા : ઔર અગર પૂરે દસ દિન રાત હૈઝ આયા તો જબસે ખૂન બંદ હુવા હે ઉસી વક્તસે સોહબત કરના દુરૂસ્ત હે ચાહે નહા ચુકી હો યા અભી ન નહાઈ હો.

મસ્અલા : અગર એક યા દો દિન ખૂન આકર બંદ હો ગયા તો નહાના વાજિબ નહીં હે વુઝૂ કરકે નમાઝ પળ્હે લેકિન અભી સોહબત કરના દુરૂસ્ત નહીં. અગર પંદરહ દિન ગુઝરનેસે પેહલે ખૂન આ જાએગા તો અબ મા'લૂમ હોગા કે વો હૈઝકા ઝમાના થા. હિસાબસે હૈઝકે જિતને દિન હોં ઉનકો હૈઝ સમઝે ઔર અબ ગુસલ કરકે નમાઝ પળ્હે, ઔર અગર પૂરે પંદરહ દિન બીચમેં ગુઝર ગયે ઔર ખૂન નહીં આયા તો મા'લૂમ હુવા કે ઈસ્તિહાઝા થા, સો એક દિન યા દો દિન ખૂન આનેકી વજહસે જો નમાઝેં નહીં પળ્હીં અબ ઉનકો કઝા પળ્હના ચાહિયે.

મસ્અલા : તીન દિન હૈઝ આનેકી આદત હે લેકિન કિસી મહીનેમેં ઐસા હુવા કે તીન દિન પૂરે હો ચુકે ઔર અભી ખૂન બંદ નહીં હુવા તો અભી ગુસલ ન કરે ન નમાઝ પળ્હે, અગર પૂરે દસ દિન રાત પર યા ઉસસે કમમેં ખૂન બંદ હો જાએ તો ઉન સબ દિનોંકી નમાઝેં મઆફ હૈં કુછ કઝા ન પળ્હેગી. ઔર યૂં કહેંગે કે આદત બદલ ગઈ હે ઈસ લિયે યે સબ દિન હૈઝકે હોંગે, ઔર અગર ગ્યારહવેં દિન ભી ખૂન આયા તો અબ મા'લૂમ હુવા કે હૈઝકે ફક્ત તીન હી દિન થે યે સબ ઈસ્તિહાઝા હે પસ ગ્યારહવેં દિન નહાએ ઔર સાત દિનકી નમાઝેં કઝા પળ્હે ઔર અબ નમાઝેં ન છોડે.

મસ્અલા : અગર દસ દિનસે કમ હૈઝ આયા ઔર ઐસે વક્ત ખૂન બંદ હુવા કે નમાઝકા વક્ત બિલકુલ તંગ હે કે જલ્દી ઔર ફુરતીસે નહા ધો ડાલે તો નહાનેકે બાદ બિલકુલ ઝરાસા વક્ત બચેગા જિસમેં સિર્ફ એક દફા અલ્લાહુ અકબર કેહકર નિય્યત બાંધ સકતી હૈ ઉસસે ઝિયાદા કુછ નહીં પળ્હ સકતી તબ ભી ઉસ વક્તકી નમાઝ વાજિબ હો જાએગી ઔર કઝા પળ્હના પડેગી, ઔર અગર ઉસસે ભી કમ વક્ત હો તો નમાઝ મઆફ હે ઉસકી કઝા પળ્હના વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : અગ પૂરે દસ દિન રાત હૈઝ આયા ઔર ઐસે વક્ત ખૂન બંદ હુવા કે બિલકુલ ઈતના વક્ત હૈ કે એક દફા અલ્લાહુ અકબર કેહ સકતી હૈ ઉસસે ઝિયાદા કુછ નહીં કેહ સકતી ઔર નહાનેકી ભી ગુંજાઈશ નહીં તો ભી નમાઝ વાજિબ હો જાતી હે ઉસકી કઝા પળ્હના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર રમઝાન શરીફમેં દિનકો પાક હુઈ તો અબ પાક હોનેકે બાદ કુછ ખાના પીના દુરૂસ્ત નહીં હે. શામ તક રોઝાદારોંકી તરહ રેહના વાજિબ હે, લેકિન યે દિન રોઝામેં શુમાર ન હોગા બલ્કે ઉસકા ભી કઝા રખની પડેગી.

મસ્અલા : ઔર અગર રાતકો પાક હુઈ ઔર પૂરે દસ દિન રાત હૈઝ આયા

હે તબ ભી સુબહકા રોઝા વાજિબ હે. ઔર અગર દસ દિનસે કમ હૈઝ આયા હે તો અગર ઈંતની રાત બાકી હે કે ફુરતીસે ગુસલ કર સકતી હે તો ભી સુબહકા રોઝા વાજિબ હે. અગર ઈંતની રાત તો થી લેકિન ગુસલ નહીં કિયા તો રોઝા ન તોડે બલ્કે રોઝેકી નિય્યત કર લે ઔર સુબહકો નહા લે, ઔર જો ઉસસે ભી કમ રાત હો યાની ગુસલ ભી ન કર સકે તો સુબહકા રોઝા જાઈઝ નહીં હે લેકિન દિનકો કુછ ખાના પીના ભી દુરૂસ્ત નહીં બલ્કે સારા દિન રોઝાદારોંકી તરહ રહે, ફિર ઉસકી કઝા રખ્ખે.

મસ્અલા : પાક ઔરતને રાતકો ફરજ (શરમગાહ) મેં ગદ્દી રખ લી, જબ સુબહ હુઈ તો ઉસ પર ખૂનકા ધબ્બા દેખા તો જિસ વક્તસે ધબ્બા દેખા હે ઉસી વક્તસે હૈઝકા હુકમ લગાએંગે.

ઈસ્તિહાઝા[1] કે અહકામકા બયાન

મસ્અલા : ઈસ્તિહાઝાકા હુકમ ઐસા હે જૈસે કિસીકી નકસીર ફૂટે ઔર બંદ ન હો. ઐસી ઔરત નમાઝ ભી પઢે, રોઝા ભી રખ્ખે, કઝા ન કરના ચાહિયે, ઔર ઉસસે સોહબત કરના ભી દુરૂસ્ત હે.

નિફાસકા બયાન

મસ્અલા : બચ્ચા પૈદા હોનેકે બાદ આગેકી રાહસે જો ખૂન આતા હે ઉસકો નિફાસ કેહતે હૈં. ઝિયાદાસે ઝિયાદા નિફાસકે ચાલસ દિન હૈં ઔર કમકી કોઈ હદ નહીં. અગર કિસીકો એક આધ ઘડી ખૂન આકર બંદ હો જાએ તો વો ભી નિફાસ હે.

મસ્અલા : અગર બચ્ચા પૈદા હોનેકે બાદ કિસીકો બિલકુલ ખૂન ન આએ તબ ભી જનનેકે બાદ નહાના વાજિબ હે.

મસ્અલા : આધેસે ઝિયાદા બચ્ચા નિકલ આયા લેકિન અભી પૂરા નહીં નિકલા, ઉસ વક્ત જો ખૂન આએગા વો ભી નિફાસ હે.

મસ્અલા : કિસી ઔરતકા હમલ ગિર ગયા તો અગર બચ્ચાકા એક આધ ઉઝ્વ બન ગયા હો તો ગિરનેકે બાદ જો ખૂન આએગા વો ભી નિફાસ હૈ. ઔર અગર બિલકુલ નહીં બના બસ ગોશ્ત હી ગોશ્ત હૈ તો યે નિફાસ નહીં, પસ અગર વો ખૂન હૈઝ બન સકે તો હૈઝ હૈ, ઔર અગર હૈઝ ભી ન બન સકે, મસલન તીન દિનસે કમ આએ યા પાકીકા ઝમાના અભી પૂરે પંદરહ દિન નહીં હુવા તો વો ઈસ્તિહાઝા હે.

---

૧. ઈસ્તિહાઝાકે અહકામ બિલકુલ મા'ઝૂરકી તરહ હૈં.

મસ્અલા : અગર ખૂન ચાલીસ દિનસે બળ્હ ગયા તો અગર પેહલે પહલ યેહી બચ્ચા હુવા તો ચાલીસ દિન નિફાસકે હૈં ઔર જિતના ઝિયાદા આયા હૈ વો ઈસ્તિહાઝા હે, પસ ચાલીસ દિનકે બાદ નહા ડાલે ઔર નમાઝ પળ્હના શુરૂ કર દે, ખૂન બંદ હોનેકા ઈન્તિઝાર ન કરે. ઔર અગર યે પેહલા બચ્ચા નહી બલ્કે ઈસસે પેહલે જન ચુકી હૈ ઔર ઉસકી આદત મા'લૂમ હૈ કે ઈતને દિન નિફાસ આતા હૈ તો જિતને દિન નિફાસકી આદત હો ઉતને દિન નિફાસકે હૈં ઔર જો ઉસસે ઝિયાદા હૈ વો ઈસ્તિહાઝા હૈ.

મસ્અલા : કિસીકી આદત તીસ દિન નિફાસ આનેકી હૈ લેકિન તીસ દિન ગુઝર ગયે ઔર અભી ખૂન બંદ નહીં હુવા તો અભી ન નહાએ. ઔર અગર પૂરે ચાલીસ દિન પર ખૂન બંદ હો ગયા તો યે સબ નિફાસ હૈ ઔર અગર ચાલીસ દિનસે ઝિયાદા હો જાએં તો ફક્ત તીસ દિન નિફાસકે હૈં ઔર બાકી ઈસ્તિહાઝા હૈ. ઈસ લિયે અબ ફૌરન ગુસલ કર ડાલે ઔર દસ દિનકી નમાઝેં કઝા પળ્હે.

મસ્અલા : અગર ચાલીસ દિનસે પેહલે ખૂને નિફાસ બંદ હો જાએ તો ફૌરન ગુસલ કરકે નમાઝ પળ્હના શુરૂ કર દે. ઔર અગર ગુસલ નુકસાન કરે તો તયમ્મુમ કરકે નમાઝ શુરૂ કર દે, હરગિઝ કોઈ નમાઝ કઝા ન હોને દે.

મસ્અલા : નિફાસમેં ભી નમાઝ બિલકુલ મઆફ હૈ ઔર રોઝા મઆફ નહીં બલ્કે કઝા રખના ચાહિયે. ઔર વો રોઝા નમાઝ ઔર સોહબત કરનેકે યહાં ભી વહી મસ્અલે હૈં જો બયાન હો ચુકે હૈં.

મસ્અલા : અગર છ મહીનેકે અંદર અંદર આગે પીછે દો બચ્ચે હોં તો નિફાસકી મુદત પેહલે બચ્ચેસે લી જાએગી, અગર દૂસરા બચ્ચા દસ બીસ દિન યા દો એક મહીનેકે બાદ હુવા તો દૂસરે બચ્ચેસે નિફાસકા હિસાબ ન કરેંગે.

હૈઝ ઔર નિફાસકે અહકામકા બયાન

મસ્અલા : જો ઔરત હૈઝસે હો યા નિફાસસે હો ઔર જિસ પર નહાના વાજિબ હો ઉસકો મસ્જિદમેં જાના ઔર કા'બા શરીફકા તવાફ કરના ઔર કલામ મજીદકા પળ્હના ઔર છૂના દુરૂસ્ત નહીં. અલબત્તા અગર કલામ મજીદ જુઝદાનમેં લિપટા હો યા ઉસ પર કપડે વગૈરહકી ચોલી ચળ્હી હુઈ હો ઔર જિલ્દકે સાથ સિલી હુઈ ન હો બલ્કે અલગ હો કે ઉતારનેસે ઉતર સકે તો ઈસ હાલમેં કુરઆન મજીદકા છૂના ઔર ઉઠાના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જિસ રૂપિયા પૈસા, તશ્તરી, તા'વીઝ યા કિસી ઔર ચીઝમેં કુરઆન શરીફકી કોઈ આયત લિખ્ખી હો ઉસકો ભી છૂના ઉનકે લિયે દુરૂસ્ત નહીં. અલબત્તા અગર થેલી યા બરતન વગૈરહમેં રખ્ખે હોં તો ઉસ થેલી ઔર

બરતનકો છૂના ઔર ઉઠાના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કુરતાકે દામન ઔર દોપટ્ટાકે આંચલસે ભી કુરઆન મજીદકો પકડના ઔર ઉઠાના દુરૂસ્ત નહીં, અલબત્તા અગર બદનસે અલગ કોઈ કપડા હો. જૈસે રૂમાલ, તોલિયા (ટુવાલ) વગૈરહ ઉસસે પકડકર ઉઠાના જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : અગર પૂરી આયત ન પઢે બલ્કે આયતકા ઝરાસા લફ્ઝ યા અધી આયત પઢે તો દુરૂસ્ત હૈ, લેકિન આધી આયત ઈતની બડી ન હો કે કિસી છોટીસી આયતકે બરાબર હો જાએ.

મસ્અલા : અગર અલ્હમ્દુકી પૂરી સૂરત દુઆકી નિય્યતસે પઢે યા ઔર દુઆએં જો કુરઆનમેં આઈ હૈં ઉનકો દુઆકી નિય્યતસે પઢે તિલાવતકે ઈરાદાસે ન પઢે તો દુરૂસ્ત હૈ ઉસમેં કુછ ગુનાહ નહીં. જૈસે યે દુઆ : **રબ્બના આતિના ફીદુન્યા હસનતંવ્ વફિલ્ આખિરતિ હસનતંવ્ વકિના અઝાબન્નાર,** ઔર યે દુઆ **રબ્બના લા તુઆખિઝ્ના ઈન્નસીના ઔ અખ્તઅ્ના** આખિર તક જો સૂરએ બકરહકે આખિરમેં લિખ્ખી હૈ, યા ઔર કોઈ દુઆ જો કુરઆન શરીફમેં આઈ હો, દુઆકી નિય્યતસે પઢના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : દુઆએ કુનૂતકા પઢના ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ ઔરત લડકિયોંકો કુરઆન શરીફ પઢાતી હો તો ઐસી હાલતમેં હિજ્જે કરવાના દુરૂસ્ત હૈ. ઔર રવાં પઢાતે વક્ત પૂરી આયત ન પઢે બલ્કે એક એક દો દો લફ્ઝકે બાદ સાંસ તોડ દે ઔર કાટ કાટકરકે આયત રવાં કેહલાએ.

મસ્અલા : કલિમહ ઔર દુરૂદ શરીફ પઢના ઔર ખુદાએ તઆલાકા નામ લેના, ઈસ્તિગ્ફાર પઢના યા ઔર કોઈ વઝીફા પઢના, જૈસે **લા હૌલ વલા કુવ્વત ઈલ્લા બિલ્લાહિલ્ અલિય્યિલ્ અઝીમ.** મના નહીં હૈ. યે સબ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : હૈઝકે ઝમાનેમેં મુસ્તહબ હૈ કે નમાઝકે વક્ત વુઝૂ કરકે કિસી પાક જગહ થોડી દેર બૈઠકર અલ્લાહ અલ્લાહ કર લિયા કરે તાકે નમાઝકી આદત છૂટ ન જાએ ઔર પાક હોનેકે બાદ નમાઝસે જી ઘભરાએ નહીં.

મસ્અલા : કિસીકો નહાનેકી ઝરૂરત થી ઔર અભી નહાને ન પાઈ થી કે હૈઝ આ ગયા તો અબ ઉસ પર નહાના વાજિબ નહીં, બલ્કે જબ હૈઝસે પાક હો તબ નહાએ એક હી ગુસલ કાફી હો જાએગા.

નજાસત પાક કરનેકા તરીકા

મસ્અલા : નજાસતકી દો કિસ્મેં હૈં, એક વો જિસકી નજાસત ઝિયાદા સખ્ત હૈ, થોડીસી લગ જાએ તબ ભી ધોનેકા હુકમ હૈ. ઉસકો નજાસતે ગલીઝા કેહતે હૈં,

દૂસરી વો જિસકી નજાસત ઝરા કમ ઔર હલ્કી હે. ઉસકો નજાસતે ખફીફા કેહતે હૈં.

મસ્અલા : ખૂન ઔર આદમીકા પેશાબ, મની, ઔર શરાબ, કુત્તે, બિલ્લીકા પાખાના-પેશાબ, સુવ્વરકા ગોશ્ત ઔર ઉસકે બાલ ઔર હડ્ડી વગૈરહ ઉસકી સારી ચીઝેં, ઘોડે, ગધે, ખચ્ચરકી લીદ (લાડ) ઔર ગાય, બેલ, ભેંસ વગૈરહકા ગોબર ઔર બકરી-ભેડકી મેંગની, ગર્ઝ યે કે સબ જાનવરોંકા પાખાના, મુરઘી, બતખ ઔર મુરઘાબીકી બીટ (અઘાર), ગધે, ખચ્ચર ઔર સબ જાનવરોંકા પેશાબ-પાખાના ભી નજાસતે ગલીઝા હૈ.

મસ્અલા : છોટે દૂધ પીતે બચ્ચેકા પેશાબ-પાખાના ભી નજાસતે ગલીઝા હૈ.

મસ્અલા : હરામ પરિંદોંકી બીટ ઔર હલાલ જાનવરોંકા પેશાબ. જૈસે બકરી, ગાય, ભેંસ વગૈરહ ઔર ઘોડેકા પેશાબ નજાસતે ખફીફા હૈ.

મસ્અલા : મુરઘી, બતખ, મુરઘાબીકે સિવા ઔર હલાલ પરિંદોંકી બીટ ભી પાક હૈ. જૈસે કબૂતર, ચીડિયા, મૈના (કાબર) વગૈરહ. ઔર ચિમ્ગાડર (ચામાચિડિયુ) કા પેશાબ ઔર બીટ ભી પાક હૈ.

મસ્અલા : નજાસતે ગલીઝામેંસે અગર પતલી ઔર બેહનેવાલી ચીઝ કપડે યા બદન પર લગ જાએ ઔર વો અગર ફૈલાવમેં રૂપિયાકે બરાબર યા ઉસસે કમ હો તો મઆફ હૈ, બગૈર ઉસકે ધોએ અગર નમાઝ પઢ લે તો નમાઝ હો જાએગી. લેકિન ધોના ઔર ઉસી તરહ નમાઝ પઢતે રેહના મકરૂહ ઔર બુરા હૈ, ઔર અગર રૂપિયાસે ઝિયાદા હો તો વો મઆફ નહીં, બગૈર ઉસકે ધોએ નમાઝ ન હોગી, ઔર અગર નજાસતે ગલીઝામેંસે ગાઢી ચીઝ લગ જાએ જૈસે પાખાના ઔર મુરઘી વગૈરહકી બીટ, તો અગર વજનમેં સાડે ચાર માશા યા ઉસસે કમ હો તો બગૈર ધોએ નમાઝ દુરૂસ્ત હૈ. ઔર અગર ઉસસે ઝિયાદા લગ જાએ તો બગૈર ધોએ નમાઝ દુરૂસ્ત નહીં હૈ.

મસ્અલા : અગર નજાસતે ખફીફા કપડે યા બદનમેં લગ જાએ તો જિસ હિસ્સે યા ઉઝ્વમેં લગી હૈ અગર ઉસકે ચોથાઈસે કમમેં લગી હો તો મઆફ હૈ, ઔર અગર પૂરા ચોથાઈ યા ઉસસે ઝિયાદા હો તો મઆફ નહીં ઉસકા ધોના વાજિબ હૈ યાની બગૈર ધોએ હુએ નમાઝ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : નજાસતે ગલીઝા જિસ પાનીમેં પડ જાએ વો ભી નજિસ ગલીઝા હો જાતા હૈ. ઔર નજાસતે ખફીફા પડ જાએ તો વો ભી નજિસ ખફીફ હો જાતા હૈ, ચાહે કમ પડે યા ઝિયાદા.

મસ્અલા : કપડેમેં નજિસ (નાપાક) તેલ લગ ગયા ઔર હથેલીકે ગેહરાવ યાની રૂપિયેસે કમ ભી હૈ લેકિન દો એક દિનમેં ફૈલકર ઝિયાદા હો ગયા, તો જબ તક રૂપિયેસે ઝિયાદા ન હો મઆફ હૈ ઔર જબ બઢ ગયા તો મઆફ નહીં રહા.

અબ ઉસકા ધોના વાજિબ હૈ બગૈર ધોએ હુએ નમાઝ ન હોગી.

મસ્અલા : મછલીકા ખૂન નજિસ (નાપાક) નહીં હૈ અગર લગ જાએ તો કુછ હરજ નહીં. ઈસી તરહ મખ્ખી, ખટમલ, મચ્છરકા ખૂન ભી નજિસ નહીં હૈ.

મસ્અલા : અગર પેશાબકી છીંટેં સૂઈકી નોકકે બરાબર પડ જાએં કે દેખનેસે દિખાઈ ન દેં તો ઉસકા કુછ હરજ નહીં, ધોના વાજિબ નહીં હૈ.

મસ્અલા : અગર દલદાર નજાસત લગ જાએ જૈસે પાખાના, ખૂન તો ઈતના ધોએ કે નજાસત છૂટ જાએ ઔર ધબ્બા જાતા રહે, ચાહે જિતની દફામેં છૂટે, જબ નજાસત છૂટ જાએગી તો કપડા પાક હો જાએગા, ઔર અગર બદનમેં લગ ગઈ હો તો ઉસકા ભી યેહી હુકમ હૈ કમસે કમ તીન મરતબા ઝરૂર ધોએ.

મસ્અલા : અગર ઐસી નજાસત હૈ કે કઈ દફા ધોને ઔર નજાસતકે છૂટ જાને પર ભી બદબૂ નહીં ગઈ યા કુછ ધબ્બા રેહ ગયા તબ ભી કપડા પાક હો ગયા. સાબૂન વગૈરહ લગાકર ધબ્બા છુડાના ઔર બદબૂ દૂર કરના ઝરૂરી નહીં.

મસ્અલા : અગર પેશાબકે જૈસી કોઈ નજાસત લગ ગઈ જો દલદાર નહીં હૈ તો તીન મરતબા ધોએ ઔર હર મરતબા નિચોડે ઔર તીસરી મરતબા પૂરી તાકત લગાકર ખૂબ ઝોરસે નિચોડે તબ પાક હોગા, અગર ખૂબ ઝોરસે ન નિચોડેગા તો કપડા પાક ન હોગા.

મસ્અલા : અગર નજાસત ઐસી ચીઝમેં લગી હૈ જિસકો નિચોડ નહીં સકતે. જૈસે તખ્ત, ચટાઈ, ઝેવર, બરતન, જૂતા તો ઉસકે પાક કરનેકા તરીકા યે હૈ કે એક દફા ધોકર ઠહેર જાએ, જબ પાની ટપકના બંદ હો જાએ ફિર ધોએ, ફિર જબ ટપકના બંદ હો તબ ફિર ધોએ, ઈસી તરહ તીન દફા ધોએ તો વો ચીઝ પાક હો જાએગી.

મસ્અલા : પાનીકી તરહ જો ચીઝ પતલી ઔર પાક હો ઉસસે ભી નજાસતકા ધોના દુરૂસ્ત હૈ. જૈસે અર્કે ગુલાબ, સિરકા વગૈરહ, લેકિન ઘી-તેલ ઔર દૂધ વગૈરહ ચિકની ચીઝસે ધોના દુરૂસ્ત નહીં, વો ચીઝ નાપાક રહેગી.

મસ્અલા : જૂતે ઔર ચમડેકે મોઝેમેં અગર દલદાર નજાસત લગ જાએ. જૈસે ગોબર, પાખાના, ખૂન વગૈરહ તો જમીન પર ઈતના રગડ ડાલે ઔર ઘિસ દે કે નજાસતકા નામ વ નિશાન બાકી ન રહે તો પાક હો જાએગા.

મસ્અલા : ઔર અગર પેશાબકી તરહ કોઈ પતલી નજાસત જૂતે યા ચમડેકે મોઝેમેં લગ ગઈ જો દલદાર નહીં હૈ તો બગૈર ધોએ પાક ન હોગા.

મસ્અલા : કપડા ઔર બદન ફક્ત ધોનેસે હી પાક હોતા હૈ, ચાહે દલદાર નજાસત લગે યા બગૈર દલકી, કિસી ઔર તરહ પાક નહીં હોતા.

મસ્અલા : આઈનાકા શીશા, છુરી, ચાકૂ, ચાંદી ઔર સોનેકે ઝેવર, ફૂલ,

તાંબે, લોહે, ગ્લેટ, શીશે વગૈરહકી ચીઝ અગર નજિસ હો જાએ તો ખૂબ સાફ કર લેને યા રગડ દેને યા મિટ્ટીસે માંઝ ડાલનેસે પાક હો જાતી હૈં. લેકિન અગર નક્શીન ચીઝેં હોં તો બગૈર ધોએ પાક ન હોંગી.

મસ્અલા : જમીન પર નજાસત પડ ગઈ ફિર ઐસી સૂખ ગઈ કે નજાસતકા નિશાન બિલકુલ જાતા રહા, ન તો નજાસતકા ધબ્બા હૈ, ન બદબૂ આતી હૈ તો ઈસ તરહ સૂખ જાનેસે જમીન પાક હો જાતી હૈ. લેકિન ઐસી જમીન પર તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત નહીં અલબત્તા નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત હૈ. જો ઈંટેં યા પત્થર, ચૂના યા ગારેસે જમીનમેં ખૂબ જમા દિયે ગયે હોં કે બગૈર ખોદે જમીનસે જુદા ન હો સકેં ઉનકા ભી યેહી હુકમ હૈ કે સૂખ જાને ઔર નજાસતકા નિશાન ન રેહનેસે પાક હો જાએંગે.

મસ્અલા : જો ઈંટેં જમીન પર ફક્ત બિછા દી ગઈ હોં, ચૂના યા ગારેસે ઉનકી જુડાઈ નહીં કી ગઈ હૈ તો વો સૂખનેસે પાક ન હોંગી ઉનકો ધોના પડેગા.

મસ્અલા : જમીન પર જમી હુઈ ઘાસ ભી સૂખને ઔર નજાસતકા નિશાન જાતે રેહનેસે પાક હો જાતી હૈ. અગર કટી હુઈ ઘાસ હો તો બગૈર ધોએ પાક ન હોગી.

મસ્અલા : નજિસ ચાકૂ, છુરી, યા મિટ્ટી ઔર તાંબે વગૈરહકે બરતન અગર દહકતી આગમેં ડાલ દિયે જાએં તો ભી પાક હો જાતે હૈં.

મસ્અલા : નજિસ (નાપાક) મિટ્ટીસે જો બરતન કુમ્હાર (કુંભાર) ને બનાએ તો જબ તક વો કચ્ચે હૈં નાપાક હૈં, જબ પકા લિયે ગયે તો પાક હો ગયે.

મસ્અલા : શહદ, શીરા, ઘી યા તેલ નાપાક હો ગયા તો જિતના તેલ વગૈરહ હો ઉતના યા ઉસસે ઝિયાદા પાની ડાલકર પકાએ, જબ પાની જલ જાએ તો ફિર પાની ડાલકર પકાએ, ઈસી તરહ તીન દફા પકાનેસે પાક હો જાએગા.

મસ્અલા : નજિસ રંગમેં કપડા રંગા તો ફિર ઈતના ધોએ કે પાની સાફ આને લગે તો પાક હો જાએગા, ચાહે કપડેસે રંગ છૂટે યા ન છૂટે.

મસ્અલા : ગોબરકે ગંડે (છાણા) ઔર લીદ વગૈરહ નજિસ ચીઝોંકી રાખ પાક હૈ ઔર ઉનકા ધુવાં ભી પાક હૈ, રોટીમેં લગ જાએ તો કુછ હરજ નહીં.

મસ્અલા : બિછોનેકા એક કોના નજિસ હૈ ઔર બાકી સબ પાક હૈ તો પાક કોને પર નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જિસ જમીનકો ગોબરસે લીપા હો વો નજિસ હૈ ઉસ પર બગૈર કોઈ પાક ચીઝ બિછાએ નમાઝ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : ગોબરસે લિપી હુઈ જમીન અગર સૂખ ગઈ હો તો ઉસ પર ગીલા કપડા બિછાકર ભી નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત હૈ, લેકિન વો ઈતના ગીલા ન હો કે ઉસ જમીનકી કુછ મિટ્ટી છૂટકર કપડેમેં ભર જાએ.

મસ્અલા : પૈર ધોકર નાપાક જમીન પર ચલા ઔર પૈરકા નિશાન જમીન પર બન ગયા તો ઉસસે પૈર નાપાક ન હોગા, હાં અગર પૈરકે પાનીસે જમીન ઈતની ભીગ ગઈ કે જમીનકી કુછ મિટ્ટી યા નજિસ પાની પૈરમેં લગ જાએ તો નજિસ હો જાએગા.

મસ્અલા : જિસ બિછોને પર સોયા ઔર પસીનાસે વો કપડા તર (ભીગા) હો ગયા તો ઉસકા ભી યેહી હુકમ હૈ કે ઉસકા કપડા ઔર બદન નાપાક હોગા.

મસ્અલા : નજિસ મહેંદી હાથોં પૈરોંમેં લગાઈ તો તીન દફા ખૂબ ધો ડાલનેસે હાથ પૈર પાક હો જાએંગે, રંગકા છુડાના વાજિબ નહીં.

પાકી-નાપાકીકે બા'ઝ મસાઈલ

મસ્અલા : ગલ્લા (અનાજ) ગાહનેકે વક્ત અગર બેલ ગલ્લા પર પેશાબ કર દેં તો ઝરૂરતકી વજહસે વો મઆફ હૈ, યાની ગલ્લા (અનાજ) ઉસસે નાપાક ન હોગા. ઔર અગર ઉસ વક્તકે સિવા દૂસરે વક્તમેં પેશાબ કરેં તો નાપાક હો જાએગા.

મસ્અલા : કાફિર ખાનેકી જો ચીઝેં બનાતે હૈં ઉસકો ઔર ઉસી તરહ ઉનકે બરતન ઔર કપડે વગૈરહકો નાપાક ન કહેંગે જબ તકકે ઉનકા નાપાક હોના કિસી દલીલ યા કરીનાસે મા'લૂમ ન હો.

મસ્અલા : બાઝ લોગ જો શેર વગૈરહકી ચરબી ઈસ્તે'માલ કરતે હૈં ઔર ઉસકો પાક જાનતે હૈં યે દુરૂસ્ત નહીં, હાં અગર તબીબ હાઝિક દીનદારકી યે રાય હો કે ઈસ મર્ઝકા ઈલાજ સિવાએ ચરબીકે ઔર કુછ નહીં તો ઐસી હાલતમેં બાઝ ઉલમાકે નઝદીક દુરૂસ્ત હૈ લેકિન નમાઝકે વક્ત ઉસકો પાક કરના ઝરૂરી હોગા.

મસ્અલા : રાસ્તોંકી કીચડ ઔર નાપાક પાની મઆફ હૈ બશર્તેકે બદન યા કપડેમેં નજાસતકા અસર માલૂમ ન હો, ફતવા ઈસી પર હૈ.

મસ્અલા : નજાસતોંસે જો બુખારાત (ધુવાં-ભાંપ) ઉઠેં વો પાક હૈં. ફલ વગૈરહકે કીડે પાક હૈં લેકિન ઉનકા ખાના દુરૂસ્ત નહીં, અગર ઉનમેં જાન પડ ગઈ હો, ઔર ગૂલર વગૈરહ સબ ફલોંકે કીડોંકા યેહી હુકમ હૈ.

મસ્અલા : ખાનેકી ચીઝેં અગર સડ જાએ ઔર બૂ કરને લગેં તો નાપાક નહીં હુઈ, જૈસે ગોશ્ત, હલવા વગૈરહ, મગર નુકસાનકે ખયાલસે ઉનકા ખાના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : મુશ્ક ઔર ઉસકા નાફા (મુશ્કકી થેલી) પાક હૈ ઔર ઈસી તરહ અંબર વગૈરહ.

મસ્અલા : સોતેમેં આદમીકે મુંહસે જો પાની નિકલતા હૈ વો પાક હૈ.

મસ્અલા : ગંદા અંડા હલાલ જાનવરકા પાક હૈ બશર્તેકે ટૂટા ન હો.

મસ્અલા : જિસ પાનીસે કોઈ નજિસ ચીઝ ધોઈ જાએ વો નજિસ હૈ.

મસ્અલા : મુરદા ઈન્સાનકો જિસ પાનીસે નહેલાયા જાએ વો પાની નજિસ હૈ.

મસ્અલા : મુરદા ઈન્સાનકે મુંહકા લુઆબ નજિસ હૈ.

મસ્અલા : સાંપકી કેચલી (કાંસળી) પાક હૈ લેકિન ઉસકી ખાલ નજિસ હૈ, યાની વો જો ઉસકે બદનસે લગી હોતી હૈ.

મસ્અલા : ઈકહરે કપડેમેં એક તરફ મિકદારે મઆફીસે કમ નજાસત લગે ઔર દૂસરી તરફ સરાયત કર જાએ ઔર હર તરફ મિકદારસે કમ હો લેકિન દોનોંકા મજમૂઆ ઉસ મિકદારસે બઢ જાએ તો વો કમ હી સમઝી જાએગી ઔર મઆફ હોગી, હાં અગર કપડા દોહરા હો ઔર ઉસ મિકદારસે બઢ જાએ તો વો ઝિયાદા સમઝી જાએગી ઔર મઆફ ન હોગી.

મસ્અલા : દૂધ દોહતે વક્ત દો એક મેંગની દૂધમેં પડ જાએં યા થોડાસા ગોબર બકદ્રે દો એક મેંગનીકે ગિર જાએ તો મઆફ હૈ, બશર્તેકિ ગિરતે હી નિકાલ ડાલા જાએ.

મસ્અલા : ચાર પાંચ સાલકા ઐસા લડકા જો વુઝૂકો નહીં સમઝતા વો અગર વુઝૂ કરે યા દીવાના વુઝૂ કરે તો યે પાની મુસ્તઅમલ નહીં.

મસ્અલા : પાક કપડા, બરતન ઔર નીઝ દૂસરી પાક ચીઝેં જિસ પાનીસે ધોઈ જાએં, ઉસસે વુઝૂ ઔર ગુસલ દુરૂસ્ત હૈ બશર્તેકિ પાનીકે તીન વસ્ફોંમેંસે દો વસ્ફ બાકી હોં, ચાહે એક વસ્ફ બદલ ગયા હો, ઔર અગર દો વસ્ફ બદલ જાએં તો ફિર દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : મુસ્તઅમલ પાનીકા પીના ઔર ખાનેકી ચીઝોંમેં ઈસ્તે'માલ કરના મકરૂહ હૈ, ઔર વુઝૂ, ગુસલ ઉસસે દુરૂસ્ત નહીં, હાં, ઐસે પાનીસે નજાસતકા ધોના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : ઝમઝમકે પાનીસે બેવુઝૂકો વુઝ ન કરના ચાહિયે ઔર ઈસી તરહ વો શખ્સ જિસકો નહાનેકી ઝરૂરત હો ઉસસે ગુસલ ન કરે. ઔર ઉસસે નાપાક ચીઝોંકા ધોના ઔર ઈસ્તિન્જા કરના મકરૂહ હૈ, હાં અગર મજબૂરી હો ઔર ઝરૂરી તહારત કિસી ઔર તરહ ભી હાસિલ ન હો સકતી હો તો સબ બાતેં ઝમઝમકે પાનીસે જાઈઝ હૈં.

મસ્અલા : ઔરતકે વુઝૂ ઔર ગુસલકે બચે હુએ પાનીસે મર્દકો વુઝૂ ઔર ગુસલ ન કરના ચાહિયે બેહતર યેહી હૈ.

મસ્અલા : તન્નૂર અગર નાપાક હો જાએ તો ઉસમેં આગ જલાનેસે પાક હો જાએગા, બશર્તેકિ ગરમ હોનેકે બાદ નજાસતકા અસર ન રહે.

મસ્અલા : નાપાક જમીન પર મિટ્ટી વગૈરહ ડાલકર નજાસત છુપા દી જાએ ઈસ તરહ કે નજાસતકી બૂ ન આએ તો મિટ્ટીકા ઉપરકા હિસ્સા પાક હૈ.

મસ્અલા : નાપાક તેલ યા ચરબીકા સાબુન બના લિયા જાએ તો પાક હો જાએગા.

મસ્અલા : ફસ્દ (પછના) કે મકામ યા કિસી ઔર ઉઝ્વકો જો ખૂન પીપકે નિકલનેસે નજિસ હો ગયા હો, ઔર ધોના નુકસાન કરતા હો તો સિર્ફ તર કપડેસે સાફ નિકલને લગે કાફી હૈ અગરચે રંગ દૂર ન હો.

મસ્અલા : ઐસી નાપાક ચીઝ જો ચિકની હો, જૈસે તેલ, ઘી, મુરદારકી ચરબી. અગર કિસી ચીઝમેં લગ જાએ ઔર ઈસ કદર ધોઈ જાએ કે પાની સાફ નિકલને લગે તો પાક હો જાએગી, અગરચે ઉસ નાપાક ચીઝકી ચિકનાહટ બાકી હો.

મસ્અલા : નાપાક ચીઝ પાનીમેં ગિરે ઔર ઉસકે ગિરનેસે છીંટેં ઉડકર કિસી પર જા પડેં તો વો પાક હૈં, બશર્તેકે ઉસ નજાસતકા કુછ અસર ઉન છીંટોંમેં ન હો.

મસ્અલા : નજિસ તેલ સરમેં ડાલ લિયા યા બદનમેં લગા લિયા તો કાઈદેકે મુતાબિક તીન મરતબા ધોનેસે પાક હો જાએગા.

મસ્અલા : કુત્તેને આટેમેં મુંહ ડાલ દિયા, યા બંદરને ઝૂટા કર દિયા તો આટા ગુંધા હુવા હો તો જહાં મુંહ ડાલા હૈ ઉતના નિકાલ ડાલે બાકીકા ખાના દુરસ્ત હૈ. અગર સૂખા આટા હો તો જહાં જહાં ઉસકે મુંહકા લુઆબ (થૂક) લગા હો નિકાલ ડાલે બાકી સબ પાક હૈ.

મસ્અલા : કુત્તેકા લુઆબ (થૂક-લાળ) નજિસ હૈ ઔર ખુદ કુત્તા નજિસ નહીં, સો અગર કુત્તા કિસીકે કપડે યા બદનસે છૂ જાએ તો નજિસ નહીં હોતા ચાહે કુત્તેકા બદન સૂખા હો ગયા ગીલા.

મસ્અલા : રૂમાલી (વો કપડા જો દો પાઈચોંકે બીચમેં હોતા હૈ) ભીગી હોનેકે વક્ત હવા નિકલે તો ઉસસે કપડા નજિસ નહીં હુવા.

મસ્અલા : અગર લકડીકા તખ્તા એક તરફસે નજિસ હૈ ઔર દૂસરી તરફસે પાક હૈ તો ઈતના મોટા (જાડા) હૈ કે બીચસે ચિર સકતા હૈ તો ઉસકો પલટકર દૂસરી તરફ નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત હૈ, ઔર અગર ઈતના મોટા ન હો તો દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : દો તેહકા કોઈ કપડા હૈ ઔર એક તેહ નજિસ હૈ દૂસરી પાક હૈ તો અગર દોનોં તહેં સિલી હુઈ હોં તો પાક તેહ પર ભી નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત નહીં.

ઈસ્તિન્જેકા બયાન

મસ્અલા : જબ સોકર ઉઠે તો જબ તક પહોંચોં તક હાથ ન ધો લે ઉસ વક્ત તક પાનીમેં હાથ ન ડાલે, ચાહે હાથ પાક હો, ચાહે નાપાક હો. અગર પાની છોટે બરતનમેં રખ્ખા હો, જૈસે લોટા, આબખોરા તો ઉસે બાએં હાથસે ઉઠાકર

દાએં હાથ પર ડાલે ઔર તીન દફા ધોએ, ફિર બરતન દાહને હાથમેં લેકર બાયાં હાથ તીન દફા ધોએ. ઔર અગર છોટે બરતનમેં પાની ન હો, બડે મટકે વગૈરહમેં હો તો કિસી આબખોરે (લોટા) યા ગ્લાસ વગૈરહસે નિકાલ લે લેકિન ઉન્ગલિયાં પાનીમેં ન ડૂબને પાએં.

મસ્અલા : જો નજાસત (નાપાકી) આગે યા પીછેકી રાહસે નિકલે ઉસસે ઈસ્તિન્જા કરના સુન્નત હૈ.

મસ્અલા : અગર નજાસત બિલકુલ ઈધર ઉધર ન લગે ઔર ઈસ લિયે પાનીસે ઈસ્તિન્જા ન કરે બલ્કે પત્થર યા ઢેલેસે ઈસ્તિન્જા કરે તો ઈતના સાફ કર ડાલે કે નજાસત બિલકુલ જાતી રહે તો ભી જાઈઝ હૈ લેકિન યે બાત સફાઈ મિઝાજકે ખિલાફ હૈ, અલબત્તા અગર પાની ન હો યા કમ હો તો મજબૂરી હૈ.

મસ્અલા : ઢેલેસે ઈસ્તિન્જા કરનેકા કોઈ ખાસ તરીકા નહીં હૈ બસ ઈતના ખયાલ રખ્ખે કે નજાસત ઈધર ઉધર ન ફૈલને પાએ ઔર બદન ખૂબ સાફ હો જાએ.

મસ્અલા : ઢેલેસે ઈસ્તિન્જા કરનેકે બાદ પાનીસે ઈસ્તિન્જા કરના સુન્નત હૈ, લેકિન અગર નજાસત હથેલીકે ગેહરાવ યાની રૂપિયાસે ઝિયાદા ફૈલ જાએ તો ઐસે વક્તમેં પાનીસે ધોના વાજિબ હૈ બગૈર ધોએ નમાઝ ન હોગી.

મસ્અલા : પાનીસે ઈસ્તિન્જા કરે તો પેહલે દોનોં હાથ પહોંચોં તક ધો લે ફિર તન્હાઈકી જગહ જાકર બદન ઢીલા કરકે બૈઠ ઔર ઈતના ધોએ કે દિલ કેહને લગે કે અબ બદન પાક હો ગયા.

મસ્અલા : હડ્ડી ઔર નજાસત જૈસે ગોબર, લીદ વગૈરહ ઔર કોયલા, શીશા, કંકર, પક્કી ઈંટ, ખાનેકી ચીઝ ઔર કાગઝસે ઔર દાહને હાથસે ઈસ્તિન્જા કરના બુરા ઔર મના હૈ, ઐસા ન કરના ચાહિયે.

મસ્અલા : ખડે ખડે પેશાબ કરના મના હૈ.

મસ્અલા : પેશાબ-પાખાના કરતે વક્ત કિબ્લાકી તરફ મુંહ ઔર પીઠ કરના મના હૈ.

મસ્અલા : છોટે બચ્ચેકો કિબ્લાકી તરફ બિઠલાકર હગાના ઔર મુતાના ભી મકરૂહ ઔર મના હૈ.

મસ્અલા : ઈસ્તિન્જેકે બચે હુએ પાનીસે વુઝૂ કરના દુરૂસ્ત હૈ ઔર વુઝૂકે બચે હુએ પાનીસે ઈસ્તિન્જા ભી દુરૂસ્ત હૈ લેકિન ન કરના બેહતર હૈ.

મસ્અલા : જબ પાખાના-પેશાબકો જાએ તો પાખાનેકે દરવાઝેસે બાહિર બિસ્મિલ્લાહ પઢે ઔર યે દુઆ પઢે,

અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અઊઝુબિક મિલ ખુબુષિ વલ ખબાઈષ.

અય અલ્લાહ! મૈં શયાતીનસે ઔર શયાતીની બાતોંસે તેરી પનાહ ચાહતા હૂં.

ઔર નંગે સર ન જાએ. ઔર કિસી અંગૂઠી વગૈરહ પર અલ્લાહ, રસૂલુલ્લાહકા નામ હો તો ઉસકો ઉતાર ડાલે. ઔર પેહલે બાયાં પૈર રખ્ખે ઔર અંદર ખુદાકા નામ ન લે. ઔર અગર છીંક આએ તો ફક્ત દિલ હી દિલમેં **અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ** કહે ઝબાનસે કુછ ન કહે, ન વહાં કુછ બોલે ન બાત કરે, ફિર જબ નિકલે તો દાહના પૈર બાહિર નિકાલે ઔર દરવાઝેસે નિકલકર યે દુઆ પઢે.

ગુફ્રાનક અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિલ્લઝી અઝ્હબ અન્નિલ્ અઝા વ આફાની.

ખુદાયા મૈં તુઝસે અપની બખ્શિશ ચાહતા હૂં ઔર ખુદાયા મૈં તેરા શુક્ર અદા કરતા હૂં કે તૂને તકલીફ પહોંચાનેવાલી ચીઝકો મુઝસે દૂર કર દિયા ઔર મુઝે આફિયત અતા ફરમાઈ.

ઔર ઈસ્તિન્જેકે બાદ બાએં હાથકો સાબુનસે મલકર ધો લે.

પેશાબ-પાખાનાકે વક્ત જિન ઉમૂરસે બચના ચાહિયે

બાત કરના, બગૈર ઝરૂરત ખાંસના, કિસી આયત, હદીસ યા ઔર મુતબર્રક ચીઝકા પઢના, ઐસી ચીઝ જિસ પર ખુદા યા નબી યા કિસી ફરિશ્તેકા નામ યા કોઈ આયત યા હદીસ યા દુઆ લિખ્ખી હો અપને સાથ રખના, અલબત્તા અગર ઐસી ચીઝ જેબમેં હો યા તા'વીઝ કપડે વગૈરહમેં લિપટા હુવા હો તો કરાહિયત નહીં, બગૈર ઝરૂરત ખડે હોકર યા લેટકર પાખાના-પેશાબ કરના, તમામ કપડે ઉતારકર બરહના (નંગે) હોકર પાખાના-પેશાબ કરના, ચાંદ-સૂરજકી તરફ પાખાના પેશાબકે વક્ત મુંહ યા પીઠ કરના મકરૂહ હૈ. નહેર યા તાલાબ વગૈરહકે કિનારે પાખાના-પેશાબ કરના મકરૂહ હૈ, અગરચે નજાસત ઉસમેં ન ગિરે, ઔર ઈસી તરહ ઐસે દરખ્તકે નીચે જિસકે સાયામેં લોગ બૈઠતે હોં, ઔર ઈસી તરહ ફલ ફૂલવાલે દરખ્તકે નીચે ઔર જાડોંમેં (સરદીમેં) જિસ જગહ ધૂપ લેનેકો લોગ બૈઠતે હોં, જાનવરોંકે દર્મિયાનમેં, મસ્જિદ ઔર ઈદગાહકે ઈસ કદર કરીબ જિસકી બદબૂસે નમાઝિયોંકો તકલીફ હો, કબ્રસ્તાનમેં યા ઐસી જગહ જહાં લોગ વુઝૂ યા ગુસલ કરતે હોં, રાસ્તેમેં ઔર હવાકે રૂખ પર, સૂરાખમેં, ઔર કાફલા યા કિસી મજમા'કે કરીબ મકરૂહે તહરીમી હૈ.

હાસિલ યે હૈ કે :

ઐસી જગહ જહાં લોગ ઉઠતે બૈઠતે હોં ઔર ઉનકો તકલીફ હો, ઔર ઐસી જગહ જહાંસે નજાસત બેહકર અપની તરફ આએ મકરૂહ હૈ.

જિન ચીઝોંસે ઈસ્તિન્જા દુરૂસ્ત નહીં

હડ્ડી, ખાનેકી ચીઝેં, લીદ ઔર કુલ નાપાક ચીઝેં, વો ઢેલા યા પત્થર જિસસે એક દફા ઈસ્તિન્જા હો ચુકા હો, પક્કી ઈંટ, ઠીકરી, શીશા, કોયલા, ચૂના, લોહા વગૈરહ, ઔર ઐસી ચીઝોંસે ઈસ્તિન્જા કરના જો નજાસતકો સાફ ન કરેં. જૈસે સિરકા વગૈરહ, વો ચીઝ જિસકો જાનવર વગૈરહ ખાતે હોં. જૈસે ભુસ ઔર ઘાસ વગૈરહ. ઔર ઐસી ચીઝેં જો કીમતદાર હોં ચાહે થોડી કીમત હો યા બહોત. જૈસે કપડા, અર્ક વગૈરહ, આદમીકે અજઝા જૈસે બાલ, હડ્ડી, ગોશ્ત વગૈરહ, મસ્જિદકી ચટાઈ યા કોડા યા ઝાડૂ વગૈરહ, દરખ્તોંકે પત્તે, કાગઝ. ચાહે લિખ્ખા હો યા સાદા, ઝમઝમકા પાની, રૂઈ ઔર તમામ ઐસી ચીઝેં જિનસે ઈન્સાન યા ઉનકે જાનવર નફા ઉઠાએં, ઈન તમામ ચીઝોંસે ઈસ્તિન્જા મકરૂહ હૈ.

જિન ચીઝોંસે ઈસ્તિન્જા દુરૂસ્ત હૈ

પાની, મિટ્ટીકા ઢેલા, પત્થર, બે-કીમત કપડા, ઔર કુલ વો ચીઝેં જો પાક હોં, ઔર નજાસતકો દૂર કર દેં બશર્તેકે માલ ઔર મોહતરમ ન હોં.

કિતાબુસ્સલાત

નમાઝકા બયાન

અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક નમાઝકા બહોત બડા રૂત્બા હૈ, કોઈ ઈબાદત અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક નમાઝસે ઝિયાદા પ્યારી નહીં હૈ. અલ્લાહ તઆલાને અપને બંદોં પર પાંચ વક્તકી નમાઝેં ફર્ઝ કર દી હૈં, ઉનકે પઢનેકા બડા સવાબ હૈ, ઉનકે છોડનેસે બડા ગુનાહ હોતા હૈ, હદીસ શરીફમેં આયા હૈ કે જો કોઈ અચ્છી તરહસે વુઝૂ કિયા કરે ઔર ખૂબ દિલ લગાકર અચ્છી તરહ નમાઝ પઢા કરે, કિયામતકે દિન અલ્લાહ તઆલા ઉસકે છોટે છોટે ગુનાહ સબ બખ્શ દેગા. ઔર આંહઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હૈ કે નમાઝ દીનકા સુતૂન હૈ, સો જિસને નમાઝકો અચ્છી તરહ પઢા ઉસને દીનકો ઠીક રખ્ખા, ઔર જિસને ઈસ સુતૂનકો ગિરા દિયા (યાની નમાઝ ન પઢી) ઉસને દીન બરબાદ કર દિયા, ઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે કિયામતમેં સબસે પેહલે નમાઝ હીકી પૂછ હોગી. ઔર નમાઝિયોંકે હાથ-પાંવ ઔર મુંહ કિયામતમેં આફતાબકી તરહ ચમકતે હોંગે. ઔલાદ જબ સાત બરસકી હો જાએ તો માં બાપકો હુકમ હૈ કે ઉનસે નમાઝ પઢવાએં, ઔર જબ દસ બરસકી હો જાએ તો મારકર નમાઝ પઢવાએં, ઔર નમાઝકા છોડના કભી કિસી વક્ત દુરૂસ્ત નહીં હૈ

નમાઝકે વક્તોંકા બયાન

મસ્અલા : પિછલી રાતકો સુબહ હોતે વક્ત પૂરબકી તરફ યાની જિધર સૂરજ નિકલતા હૈ આસમાનકી લંબાઈ પર કુછ સફેદી દિખાઈ દેતી હૈ, ફિર થોડી દેરમેં આસમાનકે કિનારે પર ચૌડાઈમેં સફેદી મા'લૂમ હોતી હૈ ઔર આનન ફાનન બઢતી જાતી હૈ ઔર થોડી દેરમેં બિલકુલ ઉજાલા હો જાતા હૈ, તો જબસે યે ચૌડી સફેદી દિખાઈ દે તબસે ફજરકી નમાઝકા વક્ત શુરૂ હો જાતા હૈ ઔર આફતાબ નિકલને તક બાકી રેહતા હૈ, જબ આફતાબકા ઝરાસા કિનારા નિકલ આતા હૈ તો ફજરકા વક્ત ખતમ હો જાતા હૈ.

મસ્અલા : દો પહર ઢલ જાનેસે ઝોહરકા વક્ત શુરૂ હો જાતા હૈ, સૂરજ નિકલકર જિતના ઊંચા હોતા જાતા હૈ હર ચીઝકા સાયા ઘટતા જાતા હૈ, પસ જબ ઘટના મૌકૂફ (બંદ) હો જાએ ઉસ વક્ત ઠીક દોપહરકા વક્ત હૈ, ફિર જબ સાયા બઢના શુરૂ હો જાએ તો સમઝો કે દિન ઢલ ગયા, બસ ઉસી વક્તસે ઝોહરકા

વક્ત શુરૂ હોતા હૈ ઔર જિતના ઠીક દોપહરકો હોતા હૈ ઉસકો છોડકર જબ તક હર ચીઝકા સાયા દૂના (ડબલ) ન હો જાએ ઉસ વક્ત તક ઝોહરકા વક્ત રેહતા હૈ. મસલન એક હાથ લકડીકા સાયા ઠીક દોપહરકો ચાર ઉન્ગલ થા તો જબ તક દો હાથ ચાર ઉન્ગલ ન હો તબ તક ઝોહરકા વક્ત હૈ, ઔર જબ દો હાથ ચાર ઉન્ગલ હો ગયા તો અસરકા વક્ત આ ગયા. ઔર અસરકા વક્ત સૂરજ ડૂબને તક બાકી રેહતા હૈ, લેકિન જબ સૂરજકા રંગ બદલ જાએ ઔર ધૂપ ઝર્દ (પીલી-ફીકી) પડ જાએ, ઉસ વક્ત અસરકી નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ, અગર કિસી વજહસે ઈતની દેર હો ગઈ તો ખૈર પઢ લે કઝા ન કરે, લેકિન ફિર કભી ઈતની દેર ન કરે. ઔર ઈસ અસરકે સિવા ઔર કોઈ નમાઝ ઐસે વક્ત દુરૂસ્ત નહીં હૈ, ન કઝા ન નફલ કુછ ન પઢે.

મસ્અલા : જબ સૂરજ ડૂબ ગયા તો મગરિબકા વક્ત આ ગયા, ફિર જબ તક પશ્ચિમકી તરફ આસમાનકે કિનારે પર સુર્ખી (લાલાશ) બાકી હૈ તબ તક મગરિબકા વક્ત રેહતા હૈ લેકિન મગરિબકી નમાઝમેં દેર ન કરે કે તારે ખૂબ ચટક જાએં, ઈતની દેર કરના મકરૂહ હૈ, ફિર જબ વો સુર્ખી જાતી રહે તો ઈશાકા વક્ત શુરૂ હો ગયા ઔર સુબહ હોને તક બાકી રેહતા હૈ, લેકિન આધી રાતકે બાદ ઈશાકા વક્ત મકરૂહ હો જાતા હૈ ઔર સવાબ કમ મિલતા હૈ ઈસ લિયે ઈતની દેર કરકે નમાઝ ન પઢે. ઔર બેહતર યે હૈ કે તિહાઈ રાત જાનેસે પેહલે હી પઢ લે.

મસ્અલા : ગરમીકે મોસમમેં ઝોહરકી નમાઝમેં જલ્દી ન કરે, ગરમીકી તેઝીકા વક્ત જાતા રહે તબ પઢના મુસ્તહબ હૈ, ઔર સરદીમેં અવ્વલ વક્ત નમાઝ પઢ લેના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : ઔર અસરકી નમાઝ ઝરા ઈતની દેર કરકે પઢના બેહતર હૈ કે વક્ત આનેકે બાદ અગર કુછ નફલેં પઢના ચાહે તો પઢ સકે, ક્યૂંકે અસરકે બાદ તો નફલેં પઢના દુરૂસ્ત નહીં, ચાહે ગરમીકા મોસમ હો યા સરદીકા, દોનોંકા એક હી હુકમ હૈ, લેકિન ઈતની દેર ન કરે કે સૂરજમેં ઝર્દી (પીળાશ) આ જાએ ઔર ધૂપકા રંગ બદલ જાએ, ઔર મગરિબકી નમાઝમેં જલ્દી કરના ઔર સૂરજ ડૂબતે હી પઢ લેના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : જો કોઈ તહજ્જુદકી નમાઝ પિછલી રાતકો ઉઠકર પઢા કરતા હો તો અગર પક્કા ભરોસા હો કે આંખ ઝરૂર ખુલેગી તો ઉસકો વિત્રકી નમાઝ તહજ્જુદકે બાદ પઢના બેહતર હૈ, લેકિન અગર આંખ ખુલનેકા એ'તિબાર ન હો ઔર સો જાનેકા ડર હો તો ઈશાકે બાદ સોનેસે પેહલે વિત્ર પઢ લેના ચાહિયે.

મસ્અલા : બદલી (બાદલ) કે દિન ફજર, ઝોહર ઔર મગરિબકી નમાઝ ઝરા દેર કરકે પઢના બેહતર હૈ ઔર અસરકી નમાઝમેં જલ્દી કરના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : સૂરજ નિકલતે વક્ત ઔર ઠીક દોપહરકો ઔર સૂરજ ડૂબતે વક્ત કોઈ નમાઝ સહીહ નહીં હૈ, અલબત્તા અસરકી નમાઝ અગર અભી ન પળ્હી હો તો વો સૂરજ ડૂબતે વક્ત ભી પળ્હ લે, ઔર ઈન તીનોં વક્તોંમેં સિજદએ તિલાવત ભી મકરૂહ ઔર મના હૈ.

મસ્અલા : ફજરકી નમાઝ પળ્હ લેનેકે બાદ જબ તક સૂરજ નિકલકર ઊંચા ન હો જાએ નફલ નમાઝ પળ્હના મકરૂહ હૈ, અલબત્તા સૂરજ નિકલનેસે પેહલે કઝા નમાઝ પળ્હના દુરૂસ્ત હૈ ઔર સિજદએ તિલાવત ભી દુરૂસ્ત હૈ. ઔર જબ સૂરજ નિકલ આયા તો જબ તક ઝરા રોશની ન આ જાએ કઝા નમાઝ પળ્હના ભી દુરૂસ્ત નહીં, ઐસે હી અસરકી નમાઝ પળ્હ લેનેકે બાદ નફલ પળ્હના જાઈઝ નહીં, અલબત્તા કઝા નમાઝ ઔર સિજદહકી આયતકા સિજદહ દુરૂસ્ત હૈ, લેકિન જબ ધૂપ ફીકી પડ જાએ તો યે ભી દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : ફજરકે વક્ત સૂરજ નિકલ આનેકે ડરસે જલ્દીકે મારે ફક્ત ફર્ઝ પળ્હ લિયે. તો અબ જબ તક સૂરજ ઊંચા ઔર રોશન ન હો જાએ તબ તક સુન્નત ન પળ્હે.

મસ્અલા : જબ સુબહ હો જાએ ઔર ફજરકા વક્ત આ જાએ તો દો રકાત સુન્નત ઔર દો રકાત ફર્ઝકે સિવા ઔર કોઈ નફલ નમાઝ પળ્હના દુરૂસ્ત નહીં યાની મકરૂહ હૈ. અલબત્તા કઝા નમાઝેં પળ્હના ઔર સિજદહકી આયત પર સિજદહ કરના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર ફજરકી નમાઝ પળ્હનેમેં સૂરજ નિકલ આયા તો નમાઝ નહીં હુઈ, સૂરજમેં રોશની આ જાનેકે બાદ કઝા પળ્હે. ઔર અગર અસરકી નમાઝ પળ્હનેમેં સૂરજ ડૂબ ગયા તો નમાઝ હો ગઈ, કઝા ન પળ્હે.

મસ્અલા : ઈશાકી નમાઝ પળ્હનેસે પેહલે સોના મકરૂહ હૈ, નમાઝ પળ્હકે સોના ચાહિયે, લેકિન કોઈ બીમારીસે યા સફરસે બહોત થકા માંદા હો ઔર કિસીસે કેહ દે કે મુઝકો નમાઝકે વક્ત જગા દેના ઔર દૂસરા વાદા કર લે તો સો રેહના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : મરદોંકે લિયે મુસ્તહબ હૈ કે ફજરકી નમાઝ ઐસે વક્ત શુરૂ કરેં કે રોશની ખૂબ ફૈલ જાએ ઔર ઈસ કદર વક્ત બાકી હો કે અગર નમાઝ પળ્હી જાએ ઔર ઉસમેં ચાલીસ પચાસ આયતોંકી તિલાવત અચ્છી તરહ કી જાએ ઔર બાદ નમાઝકે અગર કિસી વજહસે નમાઝકા ઈઆદા કરના (લૌટાના) ચાહેં તો ઈસી તરહ ચાલીસ પચાસ આયતેં ઉસમેં પળ્હ સકેં. ઔર ઔરતોંકો હમેશા ઔર મરદોંકો હાલતે હજમેં મુઝદલફામેં ફજરકી નમાઝ અંધેરેમેં પળ્હના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : જુમ્આકી નમાઝકા વક્ત ભી વોહી હૈ જો ઝોહરકી નમાઝકા હૈ

લેકિન જુમ્આકી નમાઝ હમેશા અવ્વલ વક્ત પઢના સુન્નત હૈ, જમ્હૂરકા યેહી કૌલ હૈ.

મસ્અલા : ઈદૈનકી નમાઝકા વક્ત આફતાબકે અચ્છી તરહ નિકલ આનેકે બાદ શુરૂ હોતા હૈ. દોપહરસે પેહલે તક રેહતા હૈ, આફતાબકે અચ્છી તરહ નિકલ આનેસે યે મકસૂદ હૈ કે આફતાબકી ઝર્દી જાતી રહે ઔર રોશની ઐસી તેઝ હો જાએ કે નઝર ન ઠેહરે. આફતાબ બકદ્ર એક નેઝેકે બુલંદ હો જાએ ઈદૈનકી નમાઝકા જલ્દ પઢના મુસ્તહબ હૈ, મગર ઈદુલ ફિત્રકી નમાઝ અવ્વલ વક્તસે કુછ દેરમેં પઢની ચાહિયે.

મસ્અલા : જબ ઈમામ ખુત્બાકે લિયે અપની જગાહસે ઉઠ ખડા હો, ઔર ખુત્બા જુમ્આકા હો યા ઈદૈનકા યા હજ વગૈરહકા તો ઈન વક્તોંમેં નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : જબ ફર્ઝ નમાઝકી તકબીરેં કહી જાતી હોં ઉસ વક્ત ભી નમાઝ મકરૂહ હૈ. હાં અગર ફજરકી સુન્નતેં ન પઢી હોં ઔર કિસી તરહ યે યકીન યા ગુમાન ગાલિબ હો જાએ કે એક રકા'ત જમાઅતસે મિલ જાએગી તો ફજરકી સુન્નતોંકા પઢ લેના મકરૂહ નહીં, યા જો સુન્નતેં મુઅક્કદહ શુરૂ કર દી હો તો ઉસકો પૂરા કર લે.

મસ્અલા : નમાઝે ઈદૈનકે પેહલે ચાહે ઘરમેં હો ચાહે ઈદગાહમેં નફલ નમાઝ મકરૂહ હૈ ઔર નમાઝે ઈદૈનકે બાદ ફક્ત ઈદગાહમેં મકરૂહ હૈ.

અઝાનકા બયાન

મસ્અલા : અગર કિસી અદા નમાઝકે લિયે અઝાન કહી જાએ તો ઉસકે લિયે ઉસ નમાઝકે વક્તકા હોના ઝરૂરી હૈ, અગર વક્ત આનેસે પેહલે અઝાન દી જાએ તો સહીહ ન હોગી. બાદ વક્ત આનેકે ફિર ઉસકા ઈઆદા કરના (લૌટાના) હોગા, ચાહે વો અઝાન ફજરકી હો યા કિસી ઔર વક્તકી.

મસ્અલા : અઝાન ઔર ઈકામતકા અરબી ઝબાનમેં ઉનહીં ખાસ અલ્ફાઝસે કેહના ઝરૂરી હૈ જો નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમસે મન્કૂલ હૈ.

મસ્અલા : મુઅઝ્ઝિનકા મર્દ હોના ઝરૂરી હૈ, ઔરતકો અઝાન દેના દુરૂસ્ત નહીં. અગર કોઈ ઔરત અઝાન દે તો ઉસકા ઈઆદા કરના (લૌટાના) ચાહિયે, ઔર અગર બગૈર ઈઆદા કિયે હુએ નમાઝ પઢ લી જાએગી તો ગોયા બગૈર અઝાનકે પઢી ગઈ.

મસ્અલા : મુઅઝ્ઝિનકા સાહિબે અકલ હોના ભી ઝરૂરી હૈ. ઔર અગર કોઈ નાસમઝ બચ્ચા યા મજનૂન યા મસ્ત અઝાન દે તો મોઅતબર ન હોગી.

મસ્અલા : અઝાનકા મસનૂન તરીકા યે હૈ કે અઝાન દેનેવાલા દોનોં હદસોંસે પાક હોકર કિસી ઊંચે મકામ પર મસ્જિદસે અલાહિદા કિબ્લા રૂ ખડા હો, ઔર અપને દોનોં કાનોંકે સૂરાખોંકો કલિમહકી ઉન્ગલીસે બંદ કરકે અપની તાકતકે મુવાફિક બુલંદ આવાઝસે ઈન કલિમાતકો કહે : **અલ્લાહુ અકબર** ચાર બાર ફિર **અશ્હદુ અલ્લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ** દો મરતબા, ફિર **અશ્હદુ અન્ન મુહમ્મદ ર્રસૂલુલ્લાહ** દો બાર, ફિર **હય્ય અલસ્સલાહ** દો મરતબા, ફિર **હય્ય અલલ્ ફલાહ** દો મરતબા, ફિર **અલ્લાહુ અકબર** દો મરતબા, ફિર **લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ** એક મરતબા. ઔર **હય્ય અલસ્સલાહ** કેહતે વક્ત અપને મુંહકો દાહની તરફ ઔર **હય્ય અલલ્ ફલાહ** કેહતે વક્ત અપને મુંહકો બાઈ તરફ ફેર લિયા કરે ઈસ તરહ કે સીના ઔર કદમ કિબ્લાસે ન ફિરને પાએં, ઔર ફજરકી નમાઝમેં **હય્ય અલલ્ ફલાહ**કે બાદ **અસ્સલાતુ ખૈરૂમ્ મિનન્નૌમ** ભી દો મરતબા કહે. પસ કુલ અલ્ફાઝ અઝાનકે પંદરહ હુએ, ઔર ફજરકી અઝાનમેં સતરહ. ઔર અઝાનકે અલ્ફાઝકો ગાનેકે તૌર પર અદા ન કરે, તમામ અલ્ફાઝ ઠહેર ઠહેરકર કહે.

મસ્અલા : ઈકામતકા તરીકા ભી યેહી હૈ, સિર્ફ ફર્ક ઈસ કદર હૈ કે અઝાન મસ્જિદસે બાહિર કહી જાતી હૈ ઔર ઈકામત મસ્જિદકે અંદર, ઔર અઝાન બુલંદ આવાઝસે કહી જાતી હૈ ઔર ઈકામત પસ્ત (આહિસ્તા) આવાઝસે, ઔર ઈકામતમેં **અસ્સલાતુ ખૈરૂમ્ મિનન્નૌમ.** નહીં કહા જાતા, બલ્કે બજાએ ઉસકે પાંચોં વક્તમેં **કદ્ કામતિસ્સલાહ.** દો મરતબા કહે. ઔર ઈકામત કેહતે વક્ત કાનોંકે સૂરાખોંકા બંદ કરના ભી નહીં, ઔર ઈકામતમેં **હય્ય અલસ્સલાહ** ઔર **હય્ય અલલ્ ફલાહ** કેહતે વક્ત દાઈ બાઈ જાનિબ મુંહ ફેરના ભી નહીં હૈ.

અઝાન ઔર ઈકામતકે અહકામ

મસ્અલા : સબ ફર્ઝે ઐન નમાઝોંકે લિયે એક બાર અઝાન કેહના મરદોં પર સુન્નતે મુઅક્કદહ હૈ, મુસાફિર હો યા મુકીમ, જમાઅતકી નમાઝ હો યા કઝા, ઔર નમાઝે જુમ્આકે લિયે દો બારહ અઝાન કેહના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર નમાઝ કિસી ઐસે સબબસે કઝા હુઈ હો જિસમેં આમ લોગ મુબ્તલા હોં તો ઉસકી અઝાન એલાનકે સાથ દી જાએ.

મસ્અલા : મુસાફિરકે લિયે અગર ઉસકે તમામ સાથી મૌજૂદ હોં તો અઝાન મુસ્તહબ હૈ સુન્નતે મુઅક્કદહ નહીં.

મસ્અલા : જો શખ્સ અપને ઘરમેં નમાઝ પઢે તન્હા યા જમાઅતસે ઉસકે લિયે અઝાન ઔર ઈકામત દોનોં મુસ્તહબ નહીં, બશર્તેકિ મોહલ્લાકી મસ્જિદમેં

અઝાન ઔર ઈકામત હો ચુકી હો, ઈસ લિયે કે મોહલ્લાકી અઝાન ઔર ઈકામત તમામ મોહલ્લા વાલોંકે લિયે કાફી હૈ.

મસ્અલા : જિસ મસ્જિદમેં અઝાન ઔર ઈકામતકે સાથ નમાઝ હો ચુકી હો ઉસમેં અગર નમાઝ પઢી જાએ તો અઝાન ઔર ઈકામતકા કેહના મકરૂહ હૈ, હાં અગર ઉસ મસ્જિદમેં કોઈ મુઅઝ્ઝિન ઔર ઈમામ મુકર્રર ન હો તો મકરૂહ નહીં બલ્કે અફઝલ હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ ઐસે મકામ પર જહાં જુમ્આકી નમાઝકે શરાઈત [illegible]ો જાતે હોં ઔર જુમ્આ હોતા હો, ઝોહરકી નમાઝ પઢે તો ઉસકો અઝાન વ ઈકામત કેહના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : ઔરતોંકો અઝાન ઔર ઈકામત કેહના મકરૂહ હૈ ચાહે જમાઅતસે નમાઝ પઢેં યા તન્હા.

મસ્અલા : ફર્ઝે ઐન નમાઝોંકે સિવા ઔર કિસી નમાઝકે લિયે અઝાન ઔર ઈકામત મસનૂન નહીં. ચાહે ફર્ઝે કિફાયા હો જૈસે જનાઝેકી નમાઝ, યા વાજિબ જૈસે વિત્ર ઔર ઈદૈન, યા નફલ હો, જૈસે ઔર નમાઝેં.

મસ્અલા : જો શખ્સ અઝાન સુને મર્દ હો યા ઔરત, પાક હો યા નાપાક, ઉસ પર અઝાનકા જવાબ દેના મુસ્તહબ હૈ, યાની જો લફ્ઝ મુઅઝ્ઝિનકી ઝબાનસે સુને વોહી કહે, મગર **હય્ય અલસ્સલાહ** ઔર **હય્ય અલલ્ ફલાહ** કે જવાબમેં **લા હૌલ વલા કુવ્વત ઈલ્લા બિલ્લાહ** કહે. ઔર **અસ્સલાતુ ખૈરૂમ્ મિનન્નૌમ** કે જવાબમેં **સદક્ત વ બરર્રત** કહે. ઔર અઝાનકે બાદ દુરૂદ શરીફ પઢકર યે દુઆ પઢે. **અલ્લાહુમ્મ રબ્બ હાઝિહિદ્ દઅ્વતિ ત્તામ્મતિ વસ્સલાતિલ્ કાઈમતિ આતિ સય્યિદના મુહમ્મદનિલ્ વસીલત વલ ફઝીલત વદરજત રફીઅત વબ્અષહુ મકામમ્ મહમૂદ નિલ્લઝી વઅત્તહૂ ઈન્નક લા તુખ્લિફુલ મીઆદ.**

મસ્અલા : જુમ્આકી પેહલી અઝાન સુનકર તમામ કામોંકો છોડકર જુમ્આકી નમાઝકે લિયે જામેઅ મસ્જિદ જાના વાજિબ હૈ. ખરીદો-ફરોખ્ત (લેન-દેન) યા કિસી ઔર કામમેં મશ્ગૂલ હોના હરામ હૈ.

મસ્અલા : ઈકામતકા જવાબ દેના ભી મુસ્તહબ હૈ વાજિબ નહીં. ઔર **કદ્ કામતિસ્સલાતુ** કે જવાબમેં **અકામહલ્લાહુ વ અદામહા** કહે.

મસ્અલા : આઠ સૂરતોંમેં અઝાનકા જવાબ ન દેના ચાહિયે. (૧) નમાઝકી હાલતમેં. (૨) ખુત્બા સુનનેકી હાલતમેં ચાહે ખુત્બા જુમ્આકા હો યા કિસી ઔર ચીઝકા. (૩-૪) હૈઝ ઔર નિફાસમેં, યાની ઝરૂરી નહીં. (૫) ઈલ્મે દીન પઢને પઢાનેકી હાલતમેં. (૬) જિમાઅ (સંભોગ) કી હાલતમેં (૭) પેશાબ પાખાનેકી

હાલતમેં. (૮) ખાના ખાનેકી હાલતમેં યાની ઝરૂરી નહીં. હાં ઈન ચીઝોંકી ફરાગતકે બાદ અગર અઝાન હુએ ઝિયાદા ઝમાના ન ગુઝરા હો તો જવાબ દેના ચાહિયે વરના નહીં.

અઝાન ઔર ઈકામતકી સુન્નતેં ઔર મુસ્તહબ્બાત

અઝાન ઔર ઈકામતકે સુનન દો કિસ્મકે હૈં. બા'ઝ મુઅઝ્ઝિનકે મુતઅલ્લિક હૈં, બા'ઝ અઝાન ઔર ઈકામતકે મુતઅલ્લિક હૈં.

(૧) મુઅઝ્ઝિનકા મર્દ હોના. ઔરતકી અઝાન વ ઈકામત મકરૂહે તહરીમી હૈ.

(૨) મુઅઝ્ઝિનકા આકિલ હોના, મજનૂન ઔર મસ્ત ઔર નાસમઝ બચ્ચેકી અઝાન ઔર ઈકામત મકરૂહ હૈ ઔર ઉનકી અઝાનોંકા ઈઆદા કર લેના (લૌટાના) ચાહિયે, ઈકામતકા નહીં.

(૩) મુઅઝ્ઝિનકા મસાઈલે ઝરૂરિયા ઔર નમાઝકે ઔકાતસે વાકિફ હોના. અગર જાહિલ આદમી અઝાન દે તો ઉસકો મુઅઝ્ઝિનકે બરાબર સવાબ ન મિલેગા.

(૪) મુઅઝ્ઝિનકા પરહેઝગાર ઔર દીનદાર હોના, લોગોંકે હાલસે ખબરદાર રેહના, જો લોગ જમાઅતમેં ન આતે હોં ઉનકો તમ્બીહ કરના યાની અગર ખૌફ ન હો કે મુઝકો કોઈ સતાએગા.

(૫) મુઅઝ્ઝિનકા બુલંદ આવાઝ હોના.

(૬) અઝાનકા કિસી ઊંચે મકામ પર મસ્જિદસે અલાહિદા કેહના, ઔર ઈકામતકા મસ્જિદકે અંદર કેહના. મસ્જિદકે અંદર અઝાન કેહના મકરૂહે તન્ઝીહી હૈ, હાં જુમ્આકી દૂસરી અઝાનકા મસ્જિદકે અંદર મિમ્બરકે સામને કેહના મકરૂહ નહીં, બલ્કે તમામ ઈસ્લામી શહેરોંમેં મા'મૂલ હૈ.

(૭) અઝાનકા ખડે હોકર કેહના. અગર કોઈ શખ્સ બૈઠે બૈઠે અઝાન કહે તો મકરૂહ હૈ ઔર ઉસકા ઈઆદા કરના (લૌટાના) ચાહિયે, હાં અગર મુસાફિર હો યા મુકીમ, અઝાન સિર્ફ અપની નમાઝકે લિયે કહે તો ફિર ઈઆદાકી ઝરૂરત નહીં.

(૮) અઝાનકા બુલંદ આવાઝસે કેહના. અગર સિર્ફ અપની નમાઝકે લિયે કહે તો ઈખ્તિયાર હૈ મગર ફિર ભી ઝિયાદા સવાબ બુલંદ આવાઝમેં હોગા.

(૯) અઝાન કેહતે વક્ત કાનોંકે સૂરાખોંકો ઉન્ગલિયોંસે બંદ કરના મુસ્તહબ હૈ.

(૧૦) અઝાનકે અલ્ફાઝકા ઠહેર ઠહેરકર અદા કરના ઔર ઈકામતકા જલ્દ જલ્દ સુન્નત હૈ યાની અઝાનકી તકબીરોંમેં હર દો તકબીરકે બાદ ઈસ કદર

સુકૂત કરે (ઠહેરે) કે સુનનેવાલા ઉસકા જવાબ દે સકે. ઔર તકબીરકે અલાવા ઔર અલ્ફાઝમેં હર એક લફઝકે બાદ ઈસી કદર સુકૂત કરકે દૂસરા લફઝ કહે.

(૧૧) અઝાનમેં **હય્ય અલસ્સલાહ** કેહતે વક્ત દાઈ તરફકો મુંહ ફેરના, ઔર **હય્ય અલલ્ ફલાહ** કેહતે વક્ત બાઈ તરફકો મુંહ ફેરના સુન્નત હૈ મગર સીના ઔર કદમ કિબ્લાસે ન ફિરને પાએં.

મસ્અલા : અઝાન ઔર ઈકામતકા કિબ્લા રૂ હોકર કેહના. બગૈર કિબ્લા રૂ હોનેકે અઝાન ઔર ઈકામત કેહના મકરૂહે તન્ઝીહી હૈ.

મસ્અલા : અઝાન કેહતે વક્ત હદસે અકબરસે પાક હોના સુન્નત હૈ ઔર દોનોં હદસોંસે પાક હોના મુસ્તહબ હૈ, ઔર ઈકામત કેહતે વક્ત દોનોં હદસોંસે પાક હોના ઝરૂરી હૈ. અગર હદસે અકબરકી હાલતમેં કોઈ શખ્સ અઝાન કહે તો મકરૂહે તહરીમી હૈ ઔર ઉસ અઝાનકા ઈઆદા (લૌટાના) મુસ્તહબ હૈ. ઈસી તરહ અગર કોઈ હદસે અકબર યા હદસે અસગરકી હાલતમેં ઈકામત કહે તો વો મકરૂહે તહરીમી હૈ મગર ઈકામતકા ઈઆદા (લૌટાના) મુસ્તહબ નહીં.

(૧૪) અઝાન ઔર ઈકામતકે અલ્ફાઝકા તરતીબવાર કેહના સુન્નત હૈ.

(૧૫) અઝાન ઔર ઈકામતકી હાલતમેં કોઈ દૂસરા કલામ (બાત) ન કરના ચાહે વો સલામ યા સલામકા જવાબ હી ક્યૂં ન હો?

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ અઝાનકા જવાબ દેના ભૂલ જાએ ઔર અઝાન ખતમ હોનેકે બાદ ખયાલ આએ તો અગર ઝિયાદા ઝમાના ન ગુઝરા હો તો જવાબ દે દે વરના નહીં.

મસ્અલા : ઈકામતકે કેહનેકે બાદ અગર ઝિયાદા ઝમાના ગુઝર જાએ ઔર જમાઅત કાઈમ ન હો તો ઈકામતકા ઈઆદા કરના ચાહિયે, હાં અગર થોડી દેર હો જાએ તો કુછ ઝરૂરત નહીં. અગર ઈકામત હો જાએ ઔર ઈમામને ફજરકી સુન્નતેં ન પઢી હોં ઔર પઢનેમેં મશ્ગૂલ હો જાએ તો યે ઝમાના ઝિયાદા ફસ્લ ન સમઝા જાએગા ઈકામતકા ઈઆદા ન કિયા જાએગા.

મસ્અલા : અગર મુઅઝ્ઝિન અઝાન દેનેકી હાલતમેં મર જાએ યા બેહોશ હો જાએ યા ઉસકી આવાઝ બંદ હો જાએ યા ભૂલ જાએ ઔર કોઈ બતલાને વાલા ન હો યા ઉસકો હદસ હો જાએ ઔર વો ઉસકો દૂર કરનેકે લિયે ચલા જાએ તો અઝાનકા નયે સિરેસે ઈઆદા કરના (લૌટાના) સુન્નતે મુઅક્કદહ હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસીકો અઝાન યા ઈકામત કેહનેકી હાલતમેં હદસે અસગર હો જાએ તો બેહતર યે હૈ કે અઝાન યા ઈકામત પૂરી કરે ફિર હદસે અસગરકો દૂર કરને જાએ.

મસ્અલા : એક મુઅઝ્ઝિનકા દો મસ્જિદોંમેં અઝાન દેના મકરૂહ હૈ જિસ મસ્જિદમેં ફર્ઝ પઢે વહીં અઝાન દે.

મસ્અલા : જો શખ્સ અઝાન દે, ઈકામત ભી ઉસીકા હક હૈ. હાં અગર વો અઝાન દેકર કહીં ચલા જાએ યા કિસી દૂસરેકો ઈજાઝત દે દે તો દૂસરા ભી કેહ સકતા હૈ.

મસ્અલા : કઈ મુઅઝ્ઝિનોંકા એક સાથ અઝાન કેહના જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : મુઅઝ્ઝિનકો ચાહિયે કે જિસ જગહ ઈકામત કેહના શુરૂ કરે વહીં ખતમ કરે.

મસ્અલા : અઝાન ઔર ઈકામતકે લિયે નિય્યત શર્ત નહીં. હાં સવાબ બગૈર નિય્યતકે નહીં મિલતા. ઔર નિય્યત યે હૈ કે દિલમેં યે ઈરાદા કર લે કે મૈં યે અઝાન મહઝ અલ્લાહ તઆલાકી ખૂશ્નૂદી ઔર સવાબકે લિયે કેહતા હૂં ઔર કુછ મકસૂદ નહીં.

નમાઝકી શર્તોંકા બયાન

મસ્અલા : નમાઝકે શુરૂ કરનેસે પેહલે કઈ ચીઝેં વાજિબ હૈં. અગર વુઝૂ ન હો તો વુઝૂ કરે, નહાનેકી ઝરૂરત હો તો ગુસલ કરે. બદન યા કપડે પર કોઈ નજાસત લગી હો તો ઉસકો પાક વ સાફ કરે. જિસ જગહ નમાઝ પઢની હૈ વો જગહ ભી પાક હોની ચાહિયે. ઔરત ફક્ત મુંહ ઔર દોનોં હથેલી ઔર દોનોં પૈરકે સિવા સરસે પૈર તક સારા બદન ખૂબ ઢાંક લે. કિબ્લાકી તરફ મુંહ કરે. જિસ નમાઝકો પઢના ચાહતા હૈ ઉસકી નિય્યત યાની દિલસે ઈરાદા કરે, વક્ત આનેકે બાદ નમાઝ પઢે. યે સબ ચીઝેં નમાઝકે લિયે શર્ત હૈં. અગર ઈનમેંસે એક ચીઝ ભી છૂટ જાએગી તો નમાઝ ન હોગી.

મસ્અલા : ઔરતકો બારીક તન ઝેબ (બારીક કપડા) યા જાલી વગૈરહકા બહોત બારીક દોપટ્ટા ઓઢકર નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અગર નમાઝ પઢતે વક્ત ઔરતકી ચોથાઈ પિન્ડલી યા ચોથાઈ રાન યા ચોથાઈ બાઝૂ ખુલ જાએ ઔર ઈતની દેર ખુલી રહે જિતની દેરમેં તીન બાર સુબ્હાનલ્લાહ કેહ સકે તો નમાઝ જાતી રહી ફિરસે પઢે, ઔર અગર ઈતની દેર નહીં લગી બલ્કે ખુલતે હી ઢક લિયા તો નમાઝ હો ગઈ. ઈસી તરહ જિતને બદનકા ઢાંકના વાજિબ હૈ ઉસમેંસે ચોથાઈ ઉઝ્વ ખુલ જાએ તો નમાઝ ન હોગી.

મસ્અલા : જો લડકી અભી જવાન નહીં હુઈ અગર ઉસકી ઓઢની સરક ગઈ ઔર ઉસકા સર ખુલ ગયા તો ઉસકી નમાઝ હો ગઈ.

મસ્અલા : અગર કપડે યા બદન પર કુછ નજાસત લગી હૈ લેકિન પાની કહીં નહીં મિલતા તો ઉસી તરહ નજાસતકે સાથ નમાઝ પઢ લે.

મસ્અલા : અગર કિસીકે પાસ બિલકુલ કપડા ન હો તો નંગા નમાઝ પઢે લેકિન ઐસી જગહ પઢે કે કોઈ દેખ ન સકે, ઔર ખડે હોકર ન પઢે બલ્કે બૈઠકર પઢે ઔર રૂકૂઅ સિજદહકો ઈશારેસે અદા કરે.

મસ્અલા : મુસાફિરતમેં કિસીકે પાસ થોડાસા પાની હૈ અગર નજાસત ધોતા હૈ તો વુઝૂકે લિયે નહીં બચતા, ઔર અગર વુઝૂ કરે તો નજાસત પાક કરનેકે લિયે પાની ન બચેગા તો ઉસ પાનીસે નજાસત ધો ડાલે ફિર વુઝૂકે લિયે તયમ્મુમ કર લે.

મસ્અલા : ઝોહરકી નમાઝ પઢી, લેકિન જબ પઢ ચુકા તબ માલૂમ હુવા કે જિસ વક્ત નમાઝ પઢી થી ઉસ વક્ત ઝોહરકા વક્ત નહીં રહા થા બલ્કે અસરકા વક્ત આ ગયા થા તો અબ ફિર કઝા પઢના વાજિબ નહીં બલ્કે વોહી નમાઝ જો પઢી હૈ કઝામેં આ જાએગી.

મસ્અલા : ઔર અગર વક્ત આ જાનેસે પેહલે હી નમાઝ પઢ લી તો નમાઝ નહીં હુઈ.

મસ્અલા : ઝબાનસે નિય્યત કરના ઝરૂરી નહીં હૈ, બલ્કે દિલમેં જબ ઈતના સોચ લે કે મૈં આજકી ઝોહરકી ફર્ઝ નમાઝ પઢતા હૂં, ઔર અગર સુન્નત પઢતા હો તો યે સોચ લે કે ઝોહરકી સુન્નત પઢતા હૂં બસ ઈતના ખયાલ કરકે અલ્લાહુ અકબર કેહકર હાથ બાંધ લે તો નમાઝ હો જાએગી. જો લંબી ચૌડી નિય્યત લોગોંમેં મશહૂર હૈ ઉસકા કેહના કુછ ઝરૂરી નહીં હૈ.

મસ્અલા : અગર ઝબાનસે નિય્યત કેહના ચાહે તો ઈતના કેહ લેના કાફી હૈ, નિય્યત કરતા હૂં આજકે ઝોહરકે ફર્ઝકી અલ્લાહુ અકબર, યા નિય્યત કરતા હૂં ઝોહરકી સુન્નતોંકી અલ્લાહુ અકબર.

મસ્અલા : અગર દિલમેં તો યેહી ખયાલ હૈ કે મૈં ઝોહરકી નમાઝ પઢતા હૂં લેકિન ઝોહરકી જગહ ઝબાનસે અસરકા વક્ત નિકલ ગયા તો ભી નમાઝ હો જાએગી.

મસ્અલા : અગર ભૂલેસે ચાર રકાતકી જગહ છ રકાત યા તીન રકાત ઝબાનસે નિકલ જાએ તો ભી નમાઝ હો જાએગી.

મસ્અલા : અગર કઈ નમાઝેં કઝા હો ગઈ ઔર કઝા પઢનેકા ઈરાદા કિયા તો વક્ત મુકર્રર કરકે નિય્યત કરે. યાની યૂં નિય્યત કરે કે મૈં ફજરકે ફર્ઝકી કઝા પઢતા હૂં. અગર ઝોહરકી કઝા પઢના હો તો યૂં નિય્યત કરે કે ઝોહરકે ફર્ઝકી કઝા પઢતા હૂં. અગર ફક્ત ઈતની નિય્યત કર લી કે મૈં કઝા નમાઝ પઢતા હૂં ઔર ખાસ ઉસ વક્તકી નિય્યત નહીં કી તો કઝા સહીહ ન હોગી ફિરસે પઢના પડેગી.

મસ્અલા : અગર કઈ દિનકી નમાઝેં કઝા હો ગઈ તો દિન તારીખ ભી મુકર્રર કરકે નિય્યત કરના ચાહિયે. જૈસે કિસીકી સનીચર, ઈતવાર, પીર ઔર મંગલ ચાર દિનકી નમાઝેં જાતી રહીં તો અબ ફક્ત ઈતની નિય્યત કરના કે મૈં ફજરકી નમાઝ પઢતા હૂં દુરૂસ્ત નહીં હે, બલ્કે યૂં નિય્યત કરે કે સનીચરકી ફજરકી કઝા પઢતા હૂં. ફિર ઝોહર પઢતે વક્ત કહે, સનીચરકી ઝોહરકી કઝા પઢતા હૂં ઈસી તરહ કેહતા જાએ. અગર કઈ મહીને યા કઈ સાલકી નમાઝેં કઝા હોં તો મહીને ઔર સાલકા ભી નામ લે ઔર કહે કે ફલાં સાલકે ફલાં મહીનેકી ફલાં તારીખકી ફજરકી કઝા પઢતા હૂં, બગૈર ઈસ તરહ નિય્યત કિયે કઝા સહીહ નહીં હોતી.

મસ્અલા : અગર કિસીકો દિન તારીખ મહીને સાલ કુછ યાદ ન હોં તો યૂં નિય્યત કરે કે ફજરકી નમાઝેં જિતની મેરે ઝિમ્મે કઝા હૈં ઉનમેંસે જો સબસે અવ્વલ હે ઉસકી કઝા પઢતા હૂં યા ઝોહરકી જિતની નમાઝેં મેરે ઝિમ્મે કઝા હૈં ઉનમેંસે જો સબસે અવ્વલ હે ઉસકી કઝા પઢતા હૂં. ઈસી તરહ નિય્યત કરકે બરાબર કઝા પઢતા રહે, જબ દિલ ગવાહી દે દે કે અબ સબ નમાઝેં જિતની બાકી રહી થીં, સબકી કઝા પઢ ચુકા હૂં તો કઝા પઢના છોડ દે.

મસ્અલા : સુન્નત ઔર નફલકી નમાઝમેં ફક્ત ઈતની નિય્યત કર લેના કે મૈં નમાઝ પઢતા હૂં સુન્નત હોને ઔર નફલ હોનેકી કુછ નિય્યત નહીં કી તો ભી દુરૂસ્ત હે મગર સુન્નતે તરાવીહકી નિય્યત કર લેના એહતિયાતકી બાત હે.

મસ્અલા : અગર કોઈ ચાદર ઈસ કદર બડી હો કે ઉસકા નજિસ (નાપાક) હિસ્સા નમાઝ પઢનેવાલેકે ઉઠને બૈઠનેસે જુમ્બિશ (હરકત) ન કરે તો કુછ હરજ નહીં. અગર નમાઝ પઢનેવાલેકે જિસ્મ પર કોઈ ઐસી નજિસ ચીઝ હો જો અપની જાએ પૈદાઈશમેં હો, ઔર ખારિજમેં (બાહિરમેં) ઉસકા કુછ અસર મૌજૂદ ન હો તો કુછ હરજ નહીં ઈસ લિયે કે ઉસકા ખૂન ઉસી જગહ હે જહાં પૈદા હુવા હે ખારિજમેં ઉસકા કુછ અસર મૌજૂદ નહીં.

મસ્અલા : નમાઝ પઢનેકી જગહ નજાસતે ખફીફાસે પાક હોના ચાહિયે. હાં અગર નજાસત બકદ્રે મઆફી હો તો કોઈ હરજ નહીં. નમાઝ પઢનેકી જગહસે વો મકામ મુરાદ હે જહાં નમાઝ પઢનેવાલેકે પૈર રેહતે હૈં ઔર ઈસી તરહ સિજદહ કરનેકી હાલતમેં જહાં ઘુટને ઔર હાથ ઔર પેશાની ઔર નાક રેહતી હે.

મસ્અલા : અગર સિર્ફ એક પૈરકી જગહ પાક હો ઔર દૂસરે પૈરકો ઉઠાએ રહે તબ ભી કાફી હે.

મસ્અલા : અગર કિસી નજિસ મકામ પર કોઈ પાક કપડા બિછાકર નમાઝ પઢી જાએ તો ઉસમેં ભી યે શર્ત હે વો કપડા ઈસ કદર બારીક ન હો કે

ઉસકે નીચેકી ચીઝ સાફ તૌર પર ઉસમેંસે નઝર ન આએ.

મસ્અલા : અગર નમાઝ પઢનેકી હાલતમેં નમાઝ પઢનેવાલેકા કપડા કિસી નજિસ મકામ પર પડતા હો તો કુછ હરજ નહીં.

મસ્અલા : અગર કપડેકે ઈસ્તે'માલસે મા'ઝૂરી બવજહ આદમિયોંકે ફઅલકે હો તો જબ મા'ઝૂરી જાતી રહેગી નમાઝકા ઈઆદા કરના (લૌટાના) પડેગા. મસલન કોઈ શખ્સ જેલમેં હો, ઔર જેલકે મુલાઝિમોંને ઉસકે કપડે ઉતાર લિયે હોં, ઔર અગર આદમિયોંકી તરફસે ન હો તો ફિર ઈઆદાકી ઝરૂરત નહીં મસલન કિસીકે પાસ કપડે હી ન હોં.

મસ્અલા : અગર કિસીકે પાસ એક કપડા હો કે ચાહે ઉસસે અપને જિસ્મકો છુપા લે, ચાહે ઉસકો બિછાકર નમાઝ પઢે તો ઉસકો ચાહિયે કે અપને જિસ્મકો છુપા લે ઔર નમાઝ ઉસી નજિસ મકામમેં પઢ લે અગર પાક જગહ મયસ્સર ન હો.

જવાન હોનેકા બયાન

મસ્અલા : જબ કિસી લડકેકી ઉમર ૧૬, ૧૭ સાલ હો જાએ યા ઉસકી લબેં (મૂંછ) નિકલ આઈ યા ઉસકો ખ્વાબમેં એહતિલામ હો જાએ તો વો બાલિગ હો ગયા.

મસ્અલા : જબ કિસી લડકીકો હૈઝ આ ગયા યા ઉસકે પેટ રેહ ગયા, યા ઉસકી ઉમર પૂરે પંદરહ બરસકી હો ચુકી તબ ભી વો જવાન સમઝી જાએગી. નમાઝ, રોઝા વગૈરહ શરીઅતકે સબ અહકામ ઉસ પર લગાએ જાએંગે.

મસ્અલા : જવાન હોનેકો શરીઅતમેં બાલિગ હોના કેહતે હૈં. નવ બરસસે પેહલે કોઈ ઔરત જવાન નહીં હો સકતી. અગર ઉસકો ખૂન ભી આએ તો વો હૈઝ નહીં હૈ બલ્કે ઈસ્તિહઝા હૈ.

કિબ્લાકી તરફ મુંહ કરનેકા બયાન

મસ્અલા : અગર કિસી ઐસી જગહ હૈ કે કિબ્લા મા'લૂમ નહીં હોતા કે કિસ તરફ હૈ ઔર ન વહાં કોઈ ઐસા આદમી હૈ જિસસે પૂછ સકે તો અપને દિલમેં સોચે, જિસ તરફ દિલ ગવાહી દે ઉસ તરફ પઢ લે. અગર બગૈર સોચે પઢ લેગા તો નમાઝ ન હોગી, બલ્કે અગર બાદમેં માલૂમ હો જાએ કે ઠીક કિબ્લા હીકી તરફ પઢી હૈ તબ ભી નમાઝ નહીં હુઈ. ઔર અગર વહાં આદમી મૌજૂદ હૈ લેકિન ઔરતને પરદા ઔર શરમકી વજહસે પૂછા નહીં ઈસી તરહ નમાઝ પઢ લી તો ભી નમાઝ નહીં હુઈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ બતલાનેવાલા ન મિલા ઔર દિલકી ગવાહી પર નમાઝ પઢ લી ફિર માલૂમ હુવા કે જિસ તરફ નમાઝ પઢી હૈ ઉસ તરફ કિબ્લા

નહીં હૈ તો ભી નમાઝ હો ગઈ.

મસ્અલા : અગર બે-રૂખ નમાઝ પઢ્હતા થા ફિર નમાઝ હીમેં મા'લૂમ હો ગયા કે કિબ્લા ઉસ તરફ નહીં હૈ બલ્કે ફલાની તરફ હૈ તો નમાઝ હીમેં કિબ્લાકી તરફ ઘૂમ જાએ. અબ માલૂમ હો જાનેકે બાદ અગર કિબ્લાકી તરફ ન ફિરેગા તો નમાઝ ન હોગી.

મસ્અલા : કા'બા શરીફકે અંદર નમાઝ પઢ્હને વાલેકો ઈખ્તિયાર હૈ જિસ તરફ ચાહે મુંહ કરકે નમાઝ પઢ્હે.

મસ્અલા : કા'બા શરીફકે અંદર ફર્ઝ નમાઝ ભી દુરૂસ્ત હૈ ઔર નફલ ભી.

મસ્અલા : અગર કિબ્લા ન મા'લૂમ હોનેકી સૂરતમેં જમાઅતસે નમાઝ પઢ્હી જાએ તો ઈમામ ઔર મુકતદી સબકો અપને ગાલિબ ગુમાન પર અમલ કરના ચાહિયે, લેકિન અગર કિસી મુકતદીકા ગુમાન ગાલિબ ઈમામકે ખિલાફ હોગા તો ઉસકી નમાઝ ઈમામકે પીછે ન હોગી ઈસ લિયે કે વો ઈમામકે નઝદીક ગલતી પર હૈ ઔર કિસીકો ગલતી પર સમઝકર ઉસકી ઈકતિદા જાઈઝ નહીં.

ફર્ઝ નમાઝ પઢ્હનેકે તરીકાકા બયાન

મસ્અલા : નમાઝકી નિય્યત કરકે અલ્લાહુ અકબર કહે. ઔર અલ્લાહુ અકબર કેહતે વક્ત અપને દોનોં હાથ કાનોં તક ઉઠાએ ફિર નાફકે નીચે હાથ બાંધે ઔર અપને દાએં હાથસે બાયાં પહોંચા પકડ લે ઔર દુઆ પઢ્હે :- **સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ વ બિહમ્દિક વ તબારકસ્મુક વ તઆલા જદ્દુક વલા ઈલાહ ગૈરૂક** ફિર **અઊઝુ બિલ્લાહ** ઔર **બિસ્મિલ્લાહ** પઢ્હકર **અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ** પઢ્હે ઔર **વ લદ્દાલ્લીન**કે બાદ **આમીન** કહે. ફિર **બિસ્મિલ્લાહ** પઢ્હકર કોઈ સૂરત પઢ્હે ફિર અલ્લાહુ અકબર કેહકે રૂકૂઅમેં જાએ ઔર **સુબ્હાન રબ્બિયલ અઝીમ** તીન યા પાંચ યા સાત મરતબા કહે. ઔર રૂકૂઅમેં હાથોંસે ઘુટને પકડે ઔર ઉન્ગલિયાં ખુલી રખ્ખે. બાઝૂ પેહલૂસે અલગ રખ્ખે ઔર પૈરોંમેં થોડાસા ફાસલા રખ્ખે ફિર **સમિઅલ્લાહુ લિમન્ હમિદહ, રબ્બના લકલ્ હમ્દ** કેહતા હુવા સરકો ઉઠાએ, ખૂબ સીધા ખડા હો જાએ, ફિર અલ્લાહુ અકબર કેહતા હુવા સિજદેમેં જાએ, જમીન પર પેહલે ઘુટને રખ્ખે ફિર કાનોંકે બરાબર હાથ રખ્ખે ફિર દોનોં હાથોંકે બીચમેં પેશાની રખ્ખે, ઔર સિજદેકે વક્ત પેશાની ઔર નાક દોનોં જમીન પર રખ દે ઔર હાથ પાંવકી ઉન્ગલિયાં કિબ્લાકી તરફ રખ્ખે ઔર સિજદેમેં કમસે કમ તીન દફા **સુબ્હાન રબ્બિયલ્ અઅ્લા** કહે, ફિર **અલ્લાહુ અકબર** કેહતા હુવા ઉઠે ઔર ખૂબ અચ્છી તરહ બૈઠ જાએ, તબ દૂસરા સિજદહ અલ્લાહુ અકબર કેહકર કરે, ઔર કમસે કમ તીન મરતબા **સુબ્હાન રબ્બિયલ્**

અઅ્લા કેહકે અલ્લાહુ અકબર કેહતા હુવા ખડા હો જાએ ઔર ઝમીન પર હાથ ટેક કર ન ઉઠે, ફિર **બિસ્મિલ્લાહ** કેહકર **અલ્હમ્દુ** ઔર સૂરત પઢકે ઈસી તરહ દૂસરી રકાત પૂરી કરે. જબ દૂસરા સિજદહ કર ચુકે તો બાએં પૈરકો બિછાકર ઉસ પર બૈઠે ઔર દાહના પાંવ ખડા રખ્ખે. ઉન્ગલિયાં કિબ્લેકી તરફ રખ્ખે ફિર પઢે. **અત્તહિય્યાતુ લિલ્લાહિ વસ્સલવાતુ વ ત્તય્યિબાતુ અસ્સલામુ અલૈક અય્યુહ ન્નબિય્યુ વ રહ્મતુલ્લાહિ વ બરકાતુહૂ અસ્સલામુ અલૈના વ અલા ઈબાદિલ્લા હિસ્સાલિહીન. અશ્હદુ અલ્લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વ અશ્હદુ અન્ન મુહમ્મદન્ અબ્દુહૂ વ રસૂલુહૂ.** ઔર જબ કલિમહ પર પહોંચે તો બીચકી ઉન્ગલી ઔર અંગૂઠેસે હલ્કા બનાકર લા ઈલાહ કેહનેકે વક્ત કલિમહકી ઉન્ગલી ઉઠાએ ઔર ઈલ્લલ્લાહ કેહનેકે વક્ત ઝુકા દે, મગર અકદ ઔર હલકાકી સૂરતકો આખિર નમાઝ તક બાકી રખ્ખે, અગર ચાર રકાત પઢના હો તો ઉસસે ઝિયાદા ઔર કુછ ન પઢે બલ્કે ફૌરન અલ્લાહુ અકબર કેહકે ઉઠ ખડા હો ઔર દો રકાતેં ઔર પઢ લેં. ઔર ફર્ઝ નમાઝમેં પિછલી દો રકાતોંમેં અલ્હમ્દુકે સાથ ઔર કોઈ સૂરત ન મિલાએ, જબ ચોથી રકા'ત પર બૈઠે તો ફિર અત્તહિય્યાત પઢકર યે દુરૂદ પઢે :-

અલ્લાહુમ્મ સલ્લિ અલા મુહમ્મદિંવ્ વ અલા આલિ મુહમ્મદિન્ કમા સલ્લૈત અલા ઈબ્રાહીમ વ અલા આલિ ઈબ્રાહીમ ઈન્નક હમીદુમ્મજીદ. અલ્લાહુમ્મ બારિક અલા મુહમ્મદિંવ્ વ અલા આલિ મુહમ્મદિન્ કમા બારક્ત અલા ઈબ્રાહીમ વ અલા આલિ ઈબ્રાહીમ ઈન્નક હમીદુમ્મજીદ. ફિર યે દુઆ પઢે. **રબ્બના આતિના ફીદુન્યા હસનતંવ્ વફીલ્ આખિરતિ હસનતંવ્ વકિના અઝાબન્નાર.** યા યે દુઆ પઢે, **અલ્લાહુમ્મગ્ફિર્લી વ લિવાલિદય્ય વ લિજમીઈલ મુઅ્મિનીન વલ મુઅ્મિનાતિ વલ મુસ્લિમીન વલ મુસ્લિમાતિ વલ અહ્યાઈ મિન્હુમ્ વલ અમ્વાત.** યા કોઈ ઔર દુઆ પઢે જો હદીસ યા કુરઆનમેં આઈ હો ફિર અપની દાહની તરફ સલામ ફેરે ઔર કહે **અસ્સલામુ અલૈકુમ વ રહ્મતુલ્લાહ.** ફિર યેહી કેહકર બાઈં તરફ સલામ ફેરે. ઔર સલામ કરતે વક્ત ઈમામ, મુક્તદિયોં, ફરિશ્તોં પર સલામ કરનેકી નિય્યત કરે. યે નમાઝ પઢનેકા તરીકા હૈ લેકિન ઉનમેં જો ફરાઈઝ હૈં ઉનમેંસે અગર એક બાત ભી છૂટ જાએ તો નમાઝ નહીં હુઈ ચાહે જાન બૂઝકર છોડા હો યા ભૂલેસે દોનોંકા એક હુકમ હૈ. ઔર બા'ઝી ચીઝેં વાજિબ હૈં કે ઉનમેંસે અગર કોઈ ચીઝ જાન બૂઝકર છોડ દે તો નમાઝ નિકમ્મી ઔર ખરાબ હો જાતી હૈ ઔર ફિરસે નમાઝ પઢની પડતી હૈ, અગર કોઈ ફિરસે નમાઝ ન પઢે તો ખૈર! તબ ભી ફર્ઝ સરસે ઉતર જાતા હૈ લેકિન બહોત ગુનાહ હોતા હૈ. અગર ભૂલેસે છૂટ જાએ તો સિજદએ સહવહ કર લેનેસે નમાઝ હો

જાએગી. ઔર બા'ઝી ચીઝેં સુન્નત હૈં. ઔર બા'ઝી મુસ્તહબ.

મસ્અલા : નમાઝમેં છ (૬) ચીઝેં ફર્ઝ હૈં (૧) નિય્યત બાંધતે વક્ત અલ્લાહુ અકબર કેહના, (૨) ખડા હોના, (૩) કુરઆન મજીદમેંસે કોઈ સૂરત યા આયત પઢના, (૪) રૂકૂઅ કરના (૫) દોનોં સિજદે કરના ઔર (૬) નમાઝકે આખિરમેં જિતની દેર અત્તહિય્યાત પઢનેમેં લગતી હૈ ઉતની દેર બૈઠના.

મસ્અલા : યે ચીઝેં નમાઝમેં વાજિબ હૈં : (૧) અલ્હમ્દુ પઢના, (૨) ઉસકે સાથ કોઈ સૂરત મિલાના. (૩) હર ફર્ઝકો અપને અપને મૌકા પર અદા કરના, ઔર પેહલે ખડે હોકર અલ્હમ્દુ પઢના ફિર (૪) સૂરત મિલાના. ફિર (૫) રૂકૂઅ કરના ફિર (૬) સિજદહ કરના, (૭) દો રકા'ત પઢના, (૮) દોનોં બૈઠકોંમેં અત્તહિય્યાત પઢના (૯) વિત્રકી નમાઝમેં દુઆએ કુનૂત પઢના, (૧૦) "અસ્સલામુ અલૈકુમ વ રહમતુલ્લાહ" કેહકર સલામ ફેરના (૧૧) હર ચીઝકો ઈત્મીનાનસે અદા કરના (૧૨) બહોત જલ્દી ન કરના.

મસ્અલા : ઈનકે સિવા જિતની ઔર બાતેં હૈં વો સુન્નત હૈં યા મુસ્તહબ હૈં.

મસ્અલા : અગર કોઈ નમાઝમેં અલ્હમ્દુ ન પઢે બલ્કે કોઈ ઔર આયત યા કોઈ ઔર પૂરી સૂરત પઢે, યા ફક્ત અલ્હમ્દુ પઢે ઉસકે સાથ કોઈ સૂરત યા કોઈ આયત ન મિલાએ, યા દો રકા'ત પઢકે ન બૈઠે, બગૈર બૈઠે ઔર બગૈર અત્તહિય્યાત પઢે તીસરી રકા'તકે લિયે ખડા હો જાએ, યા બૈઠ ગયા લેકિન અત્તહિય્યાત નહીં પઢી તો ઈન સબ સૂરતોંમેં સરસે ફર્ઝ તો ઉતર જાએગા લેકિન નમાઝ બિલકુલ નિકમ્મી ઔર ખરાબ હૈ ફિરસે પઢના વાજિબ હૈ. ન દોહરાએગા તો બડા ગુનાહ હોગા.

મસ્અલા : અગર "અસ્સલામુ અલૈકુમ વ રહમતુલ્લાહ" કે વક્ત સલામ નહીં ફેરા બલ્કે સલામકા વક્ત આયા તો કિસીસે બોલ પડા, બાતેં કરને લગા યા ઉઠકે કહીં ચલા ગયા ઔર કોઈ ઐસા કામ કિયા જિસસે નમાઝ ટૂટ જાતી હૈ તો ઉસકા ભી યેહી હુકમ હૈ કે ફર્ઝ તો ઉતર જાએગા લેકિન નમાઝકા દોહરાના વાજિબ હૈ. ફિરસે ન પઢેગા તો બડા ગુનાહ હોગા.

મસ્અલા : અગર પેહલે સૂરત પઢી ફિર અલ્હમ્દુ પઢી તબ ભી નમાઝ દોહરાના પડેગી, અગર ભૂલસે ઐસા કિયા તો સિજદએ સહવ કરે.

મસ્અલા : અલ્હમ્દુકે બાદ કમસે કમ તીન આયતેં પઢની ચાહિયેં. અગર એક હી આયત યા દો આયતેં અલ્હમ્દુકે બાદ પઢે તો અગર વો એક આયત ઈતની બડી હૈ કે છોટી છોટી તીન આયતોંકે બરાબર હો જાએ તબ ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર રૂકૂઅસે ખડા હોકર **સમિઅલ્લાહુ લિમન્ હમિદહ.** યા રૂકૂઅમેં **સુબ્હાન રબ્બિયલ્ અઝીમ** ન પઢે યા સિજદેમેં **સુબ્હાન રબ્બિલ**

અઅુલા ન પઢ્હે યા આખીરકી બૈઠકમેં અત્તહિય્યાતકે બાદ દુરૂદ શરીફ ન પઢ્હે તો ભી નમાઝ હો ગઈ લેકિન સુન્નતકે ખિલાફ હૈ, ઈસી તરહ અગર દુરૂદ શરીફકે બાદ કોઈ દુઆ ન પઢ્હી ફક્ત દુરૂદ પઢ્હકર સલામ ફેર દિયા, તબ ભી નમાઝ દુરૂસ્ત હૈ લેકિન સુન્નતકે ખિલાફ હૈ.

મસ્અલા : નિય્યત બાંધતે વક્ત હાથોંકા ઉઠાના સુન્નત હૈ. અગર કોઈ ન ઉઠાએ તબ ભી નમાઝ દુરૂસ્ત હૈ મગર ખિલાફે સુન્નત હૈ.

મસ્અલા : હર રકા'તમેં "બિસ્મિલ્લાહ" પઢ્હકર અલ્હમ્દુ પઢ્હે.

મસ્અલા : સિજદેકે વક્ત અગર નાક ઔર પેશાની દોનોં જમીન પર ન રખ્ખે બલ્કે ફક્ત પેશાની જમીન પર રખ્ખે ઔર નાક ન રખ્ખે તબ ભી નમાઝ દુરૂસ્ત હૈ. ઔર અગર પેશાની નહીં લગાઈ ફક્ત નાક જમીન પર લગાઈ તો નમાઝ નહીં હુઈ, અલબત્તા અગર કોઈ મજબૂરી હો તો ફક્ત નાક લગાના ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર રૂકૂઅકે બાદ અચ્છી તરહ ખડા નહીં હુવા, ઝરાસા સર ઉઠાકર સિજદહમેં ચલા ગયા તો નમાઝ ફિરસે પઢ્હે.

મસ્અલા : અગર દોનોં સિજદોંકે બીચમેં અચ્છી તરહ નહીં બૈઠા, ઝરાસા સર ઉઠાકર દૂસરા સિજદહ કર લિયા તો અગર ઝરા હી સર ઉઠાયા હો તો એક હી સિજદહ હુવા. દોનોં સિજદે અદા નહીં હુએ ઔર નમાઝ બિલકુલ નહીં હુઈ. ઔર અગર ઈતના ઉઠા કે કરીબ કરીબ બૈઠનેકે હો ગયા હૈ તો ખૈર નમાઝ સરસે ઉતર ગઈ લેકિન બડી નિકમ્મી ઔર ખરાબ હો ગઈ. ઈસ લિયે ફિરસે પઢ્હની ચાહિયે નહીં તો બડા ગુનાહ હોગા.

મસ્અલા : અગર પયાલ (પરાલ) યા રૂઈકી ચીઝ પર સિજદહ કરે તો સરકો ખૂબ દબા કરકે સિજદહ કરે ઔર ઈતના દબાએ કે ઉસસે ઝિયાદા ન દબ સકે. અગર ઉપર ઉપર ઝરાસા ઈશારાસે સર રખ દિયા દબાયા નહીં તો સિજદહ નહીં હુવા.

મસ્અલા : ફર્ઝ નમાઝમેં પિછલી દો રકાતોંમેં અગર અલ્હમ્દુકે બાદ કોઈ સૂરત ભી પઢ્હ ગયા તો નમાઝમેં કુછ નુકસાન નહીં આયા નમાઝ બિલકુલ સહીહ હૈ.

મસ્અલા : અગર પિછલી દો રકાતોંમેં અલ્હમ્દુ ન પઢ્હે બલ્કે તીન દફા સુબ્હાનલ્લાહ, સુબ્હાનલ્લાહ કેહ લે તો ભી દુરૂસ્ત હૈ લેકિન અલ્હમ્દુ પઢ્હ લેના બેહતર હૈ, ઔર અગર કુછ ન પઢ્હે ચુપકા ખડા રહે તો ભી કુછ હરજ નહીં નમાઝ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : પેહલી દો રકાતોંમેં અલ્હમ્દુકે સાથ સૂરત મિલાના વાજિબ હૈ, અગર કોઈ પેહલી રકાતોંમેં ફક્ત અલ્હમ્દુ પઢ્હે સૂરત ન મિલાએ તો અબ પિછલી રકા'તોંમેં અલ્હમ્દુકે સાથ સૂરત મિલાના ચાહિયે. ફિર અગર કસ્દન (યાની જાન બૂઝકર)

ઐસા કિયા હૈ તો નમાઝ ફિરસે પઢે, ઔર ભૂલેસે ઐસા કિયા હૈ તો સિજદએ સહવ કરે.

મસ્અલા : નમાઝમેં અલ્હમ્દુ ઔર સૂરત વગૈરહ સારી ચીઝેં આહિસ્તા ઔર ચુપકેસે પઢે, લેકિન ઈસ તરહ પઢના ચાહિયે કે ખુદ અપને કાનમેં આવાઝ ઝરૂર આએ, અગર અપની આવાઝ ખુદ અપનેકો ભી સુનાઈ ન દે તો નમાઝ ન હોગી.

મસ્અલા : કિસી નમાઝકે લિયે કોઈ સૂરત મુકર્રર ન કરે બલ્કે જો દિલ ચાહે પઢા કરે, સૂરત મુકર્રર કર લેના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : દૂસરી રકા'તમેં પેહલી રકા'તસે ઝિયાદા લંબી સૂરત ન પઢે.

મસ્અલા : અગર નમાઝ પઢનેમેં વુઝૂ ટૂટ જાએ તો વુઝૂ કરકે ફિરસે નમાઝ પઢે.

મસ્અલા : મુસ્તહબ યે હૈ કે જબ ખડા હો તો અપની નિગાહ સિજદહકી જગહ રખ્ખે, ઔર જબ રૂકૂઅમેં જાએ તો પાંવ પર નિગાહ રખ્ખે, ઔર જબ સિજદહ કરે તો નાક પર, સલામ ફેરતે વક્ત કંધોં પર નિગાહ રખ્ખે, ઔર જબ જમાઈ (બગાસુ) આએ તો મુંહ ખૂબ બંદ કર લે, ઔર અગર કિસી તરહ ન રૂકે તો હાથકી હથેલીકે ઉપરકી તરફસે રોકે ઔર જબ ગલા સહલાએ તો જહાં તક હો સકે ખાંસીકો રોકે ઔર ઝબ્ત કરે.

મસ્અલા : ઔરતેં ભી ઈસી તરહ નમાઝ પઢેં સિર્ફ ચંદ મકામાત પર ઉનકો ઉસકે ખિલાફ કરના ચાહિયે જિનકી તફસીલ નીચે લિખ્ખી જાતી હૈ.

(૧) તકબીરે તહરીમાકે વક્ત મરદોંકો ચાદર વગૈરહસે હાથ નિકાલકર કાનોં તક હાથ ઉઠાના ચાહિયે. ઔરતોંકો હર હાલમેં બગૈર હાથ નિકાલે હુએ કંધોં તક ઉઠાના ચાહિયે. (૨) બગૈર તકબીરે તહરીમાકે મરદોંકો નાફકે નીચે હાથ બાંધને ચાહિયે ઔર ઔરતોંકો સીના પર (૩) મરદોંકો છોટી ઉન્ગલી ઔર અંગૂઠેકા હલ્કા બનાએ, કલાઈકો પકડના ઔર દાહની તીન ઉન્ગલિયાં બાઈ કલાઈ પર બિછાની ચાહિયે ઔર ઔરતોંકો દાહની હથેલી બાઈ હથેલીકી પુશ્ત પર રખ દેના ચાહિયે, હલ્કા બનાના ઔર બાઈ કલાઈકો ન પકડના ચાહિયે. (૪) મરદોંકો અચ્છી તરહ રૂકૂઅમેં ઝુક જાના ચાહિયે કે સર ઔર સુરીન ઔર પુશ્ત બરાબર હો જાએં, ઔર ઔરતોંકો ઈસ કદર ન ઝુકના ચાહિયે બલ્કે સિર્ફ ઉસી કદર જિસમેં ઉનકે હાથ ઘુટનોં તક પહોંચ જાએં. (૫) મરદોંકો રૂકૂઅમેં ઉન્ગલિયાં કુશાદા કરકે ઘુટનોં પર રખના ચાહિયે ઔર ઔરતોંકો બગૈર કુશાદા કિયે હુએ બલ્કે મિલાકર. (૬) મરદોંકો સિજદેમેં પેટ રાનોંસે ઔર બાઝૂ બગલસે જુદા રખને ચાહિયે. ઔર ઔરતોંકો મિલે હુએ. (૭) મરદોંકો સિજદેમેં કોહનિયાં ઝમીનસે જુદા રખને ચાહિયે, ઔર ઔરતોંકો બિછી હુઈ. (૮) મરદોંકો સિજદેમેં દોનોં પૈર ઉન્ગલિયોંકે બલ ખડે રખના ચાહિયે, ઔર

ઔરતોંકો નહીં. (૯) મરદોંકો બૈઠનેકી હાલતમેં બાએં પૈર પર બૈઠના ચાહિયે ઔર દાહને પૈરકો ઉન્ગલિયોંકે બલ ખડા રખના ચાહિયે, ઔર ઔરતોંકો બાઈં સુરીનકે બલ બૈઠના ચાહિયે ઔર દોનોં પૈર દાહની તરફ નિકાલ દેના ચાહિયે ઈસ તરહ કે દાહની રાન બાઈં રાન પર જાએ ઔર દાહની પિન્ડલી બાઈં પિન્ડલી પર. (૧૦) ઔરતોંકો કિસી વક્ત બુલંદ આવાઝસે કિરાઅત કરનેકા ઈખ્તિયાર નહીં, બલ્કે ઉનકો હર વક્ત આહિસ્તા આવાઝસે કિરાઅત કરના ચાહિયે.

કુરઆન શરીફ પઢનેકા બયાન

મસ્અલા : કુરઆન શરીફકો સહીહ સહીહ પઢના વાજિબ હૈ, હર હર્ફકો ઠીક ઠીક પઢે. હમ્ઝા (ء) ઔર ઐન (ع) મેં જો ફર્ક હૈ, ઈસી તરહ બડી હા (ح), ઔર હા (ہ), ઝાલ (ذ), ઝો (ظ), ઝોદ (ض), ઔર સીન (س), સૉદ (ص), થા (ث) કો ઠીક અપને માખ્રજસે નિકાલકર પઢે, એક હર્ફકી જગહ દૂસરા હર્ફ ન પઢે.

મસ્અલા : અગર કિસીસે કોઈ હર્ફ નહીં નિકલતા જૈસે હા (ح) કી જગહ હા (ہ) પઢતા હૈ. યા ઐન (ع) નહી નિકલતા, યા થા (ث). સીન (س), સૉદ (ص) સબકો સીન (س) હી પઢતા હૈ તો સહીહ પઢનેકી મશ્ક કરના લાઝિમ હૈ. અગર સહીહ પઢનેકી મશ્ક ઔર મહેનત ન કરેગા તો ગુનેહગાર હોગા ઔર ઉસકી કોઈ નમાઝ સહીહ ન હોગી. અલબત્તા મહેનત કરે, અગર મહેનતસે ભી દુરૂસ્ત ન હો તો લાચારી હૈ.

મસ્અલા : અગર હા (ح), ઐન (ع) વગૈરહ સબ હુરૂફ નિકલતે તો હૈં લેકિન ઐસી બેપરવાઈસે પઢતા હૈ કે હા (ح) કી જગહ હા (ہ) ઔર ઐન (ع) કી જગહ હમ્ઝા (ء), હમેશા પઢ જાતા હૈ, કુછ ખ્યાલ કરકે નહી પઢતા તબ ભી ગુનેહગાર હૈ ઔર નમાઝ સહીહ નહીં હોતી.

મસ્અલા : જો સૂરત પેહલી રકાતમેં પઢી હૈ વોહી સૂરત દૂસરી રકાતમેં ફિર પઢ લી તો ભી કુછ હરજ નહીં લેકિન ઐસા કરના બેહતર નહીં.

મસ્અલા : જિસ તરહ કલામ મજીદમેં સૂરતેં આગે પીછે લિખ્ખી હૈં નમાઝમેં ઉસી તરહ પઢના ચાહિયે જિસ તરહ અમ્મકે સિપારેમેં લિખ્ખી હૈં, બે તરતીબ ન પઢે.

મસ્અલા : જબ કોઈ સૂરત શુરૂ કરે તો બે ઝરૂરત ઉસકો છોડકર દૂસરી સૂરત શુરૂ કરના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : જિસકો નમાઝ બિલકુલ ન આતી હો, નયા નયા મુસલમન હુવા હો, વો સબ જગહ **સુબ્હાનલ્લાહ, સુબ્હાનલ્લાહ,** વગૈરહ પઢતા રહે તો ફર્ઝ અદા હો જાએગા, લેકિન નમાઝ બરાબર સીખતા રહે, અગર નમાઝ સીખનેમેં કોતાહી (સુસ્તી) કરેગા તો ગુનેહગાર હોગા.

જમાઅતકા બયાન

જમાઅતસે નમાઝ પઢના વાજિબ યા સુન્નતે મુઅક્કદહ હૈ, જમાઅત કમસે કમ દો આદમિયોંકે મિલકર નમાઝ પઢનેકો કેહતે હૈં, ઈસ તરહ કે એક શખ્સ ઉનમેં તાબેઅ હો ઔર દૂસરા મત્બૂઅ, મત્બૂઅકો ઈમામ ઔર તાબેઅકો મુકતદી કેહતે હૈં.

મસ્અલા : ઈમામકે સિવા એક આદમીકે નમાઝમેં શરીક હો જાનેસે જમાઅત હો જાતી હૈ, ચાહે વો આદમી મર્દ હો યા ઔરત, ગુલામ હો યા આઝાદ, બાલિગ હો યા ના સમઝદાર, નાબાલિગ બચ્ચા, હાં જુમ્આ ઔર ઈદૈનકી નમાઝમેં કમસે કમ ઈમામકે સિવા તીન આદમિયોંકે બગૈર જમાઅત નહીં હોતી.

જમાઅતકી ફઝીલત ઔર તાકીદ

જમાઅતકી ફઝીલત ઔર તાકીદમેં સહીહ અહાદીસ બકસરત વારિદ હુઈ હૈં. જમાઅતે નમાઝકી તકમીલમેં એક આલા દરજાકી શર્ત હૈ. નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને કભી ઉસકો તર્ક નહીં ફરમાયા, હત્તાકે બીમારીકી હાલતમેં જબ આપકો ખૂદ ચલનેકી કુવ્વત ન થી, દો આદમિયોંકે સહારેસે મસ્જિદમેં તશરીફ લે ગયે ઔર જમાઅતસે નમાઝ પઢી, જમાઅત છોડનેવાલે પર આપકો સખ્ત ગુસ્સા આતા થા ઔર જમાઅત છોડનેવાલે પર સખ્તસે સખ્ત સઝા દેનેકો આપકા જી ચાહતા થા.

હદીસ : નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે તન્હા નમાઝ પઢનેસે એક આદમીકે સાથ નમાઝ પઢના બેહતર હૈ. ઔર દો આદમિયોંકે સાથ ઔર ભી બેહતર હૈ. ઔર જિસ કદર જમાઅત હો અલ્લાહ તઆલાકો ઉસી કદર પસંદ હૈ.

હદીસ : નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને એક રોઝ ઈશાકે વક્ત અપને ઉન અસ્હાબસે જો જમાઅતમેં મશ્ગૂલ થે ફરમાયા કે લોગ નમાઝ પઢ પઢકર સો રહે હૈં ઔર તુમહારા વો વક્ત જો ઈન્તિઝારમેં ગુઝરા સબ નમાઝમેં મહસૂબ હુવા (યાની શુમાર હુવા).

હદીસ : નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમસે બુરૈદા અસ્લમી રદિયલ્લાહુ અન્હુ રિવાયત કરતે હૈં કે આપને ફરમાયા, બશારત દો ઉન લોગોંકો જો અંધેરી રાતોંમેં જમાઅતકે લિયે મસ્જિદ જાતે હૈં, ઈસ બાતકી કે કિયામતમેં ઉનકે લિયે પૂરી રોશની હોગી.

હદીસ : હઝરત અબૂ હુરૈરહ રદિયલ્લાહુ અન્હુ રાવી હૈં કે એક રોઝ આપને ફરમાયા, કે બેશક મેરે દિલમેં યે ઈરાદા હુવા કે કિસીકો હુકમ દૂં કે લકડિયાં જમા કરે, ફિર અઝાનકા હુકમ દૂં ઔર કિસી શખ્સસે કહૂં કે વો ઈમામત કરે ઔર મૈં ઉન લોગોંકે ઘરોં પર જાઉં જો જમાઅતમેં નહીં આતે ઔર ઉનકે ઘરોંકો જલા દૂં.

હદીસ : ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુ નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમસે રાવી હૈં કે જો શખ્સ અઝાન સુનકર જમાઅતમેં ન આએ ઔર ઉસે કોઈ ઉઝર ભી ન હો તો ઉસકી વો નમાઝ જો તન્હા પઢી હો કબૂલ ન હોગી. સહાબા (રદિ.) ને પૂછા કે વો ઉઝર ક્યા હૈ? હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા ખૌફ યા મર્ઝ.

અફસોસ! હમારે ઝમાનેમેં જમાઅત છોડના એક આમ આદત હો ગઈ હૈ. જાહિલોંકા ક્યા ઝિક્ર, હમ બાઅ્ઝ પઢે લિખ્ખે લોગોંકો ઈસ બલામેં મુબ્તલા દેખ રહે હૈં. યે લોગ અહાદીસ પઢતે હૈં ઔર ઉનકે માઅ્ના ભી સમઝતે હૈં, મગર જમાઅતકી સખ્ત તાકીદેં ઉનકે પત્થરસે ઝિયાદા સખ્ત દિલોં પર કુછ અસર નહીં કરતીં.

જમાઅતકે વાજિબ હોનેકી શરતેં

(૧) મર્દ હોના ઔરતોં પર જમાઅત વાજિબ નહીં. (૨) બાલિગ હોના, નાબાલિગ બચ્ચોં પર જમાઅત વાજિબ નહીં. (૩) આઝાદ હોના. ગુલામ પર જમાઅત વાજિબ નહીં. (૪) તમામ ઉઝરોંસે ખાલી હોના. ઉન ઉઝરોંકી હાલતમેં જમાઅત વાજિબ નહીં, મગર અદા કર લે તો બેહતર હૈ.

જમાઅત છોડનેકે ઉઝ્ર ચૌદહ હૈં

(૧) લિબાસ સતર છુપાનેકી મિકદાર ન પાયા જાના. (૨) મસ્જિદકે રાસ્તામેં કીચડ હો કે ચલના સખ્ત દુશ્વાર હો. (૩) પાની બહોત ઝોરસે બરસતા હો. (૪) સરદી સખ્ત હો કે બાહિર નિકલને યા મસ્જિદ તક જાનેમેં કિસી બીમારીકે પૈદા હો જાનેકા યા બઢ જાનેકા ખૌફ હો. (૫) મસ્જિદમેં માલ વ અસ્બાબકે ચોરી હો જાનેકા ખૌફ હો. (૬) મસ્જિદ જાનેમેં કિસી દુશ્મનકે મિલ જાનેકા ખૌફ હો. (૭) મસ્જિદ જાનેમેં કિસી કર્ઝખ્વાહકે મિલ જાનેકા ઔર ઉસસે તકલીફ પહોંચનેકા ખૌફ હો બશર્તેકિ ઉસકે કર્ઝ અદા કરને પર કાદિર ન હો. (૮) અંધેરી રાત હો કે

રાસ્તા દિખાઈ ન દેતા હો, ઔર અપને પાસ રોશનીકા સામાન ભી ન હો. (૯) રાતકા વક્ત હો ઔર આંધી બહોત સખ્ત ચલતી હો. (૧૦) કિસી મરીઝકી તીમારદારી કરતા હો કે ઉસકે જમાઅતમેં ચલે જાનેસે ઉસ મરીઝકી તકલીફ યા વેહશતકા ખૌફ હો. (૧૧) ખાના તૈયાર હો યા તૈયારીકે કરીબ હો ઔર ભૂખ ઐસી લગી હો કે નમાઝમેં જી ન લગનેકા ખૌફ હો. (૧૨) પેશાબ, પાખાના ઝોરકા મા'લૂમ હોતા હો. (૧૩) સફરકા ઈરાદા હો, ઔર ખૌફ હો કે જમાઅતસે નમાઝ પઢનેમેં દેર હો જાએગી, કાફલા નિકલ જાએગા. રેલકા મસ્અલા ભી ઈસી પર કયાસ કિયા જા સકતા હૈ. (૧૪) કોઈ ઐસી બીમારી હો જિસકી વજહસે ચલ ફિર ન સકે, યા નાબીના (અંધા) હો, યા લુન્જા (લંગડા) હો, યા કોઈ પૈર કટા હુવા હો, લેકિન જો નાબીના બેતકલ્લુફ (બેધડક) મસ્જિદ તક પહોંચ સકે ઉસકો જમાઅત છોડના ન ચાહિયે.

જમાઅતકે સહીહ હોનેકી શરતેં

(૧) મુસલમાન હોના, કાફિરકી જમાઅત સહીહ નહીં. (૨) આકિલ હોના. મસ્ત, બેહોશ, દીવાનેકી જમાઅત સહીહ નહીં. (૩) મુકતદીકો નમાઝકી નિય્યતકે સાથ ઈમામકી ઈકતિદાકી ભી નિય્યત કરની યાની ઈરાદા દિલમેં કરના કે મૈં ઈસ ઈમામકે પીછે ફલાં નમાઝ પઢતા હૂં. (૪) ઈમામ ઔર મુક્તદી દોનોંકે મકાનકા મુત્તહિદ (એક) હોના, જૈસે દોનોં એક હી મસ્જિદ યા એક હી ઘરમેં ખડે હોં.

મસ્અલા : અગર મુકતદી મસ્જિદકી છત પર ખડા હો ઔર ઈમામ મસ્જિદકે અંદર તો દુરૂસ્ત હૈ, ઈસ લિયે કે મસ્જિદકી છત મસ્જિદકે હુકમમેં હૈ ઔર યે દોનોં મકાન હુકમન મુત્તહિદ (એક) સમઝે જાએંગે. ઈસ તરહ અગર કિસીકી છત મસ્જિદસે મુત્તસિલ (મિલી હુઈ) હો, ઔર દરમિયાનમેં કોઈ ચીઝ હાઈલ (આડ) ન હો તો વો ભી હુકમન મસ્જિદસે મુત્તહિદ સમઝી જાએગી. ઔર ઉસકે ઉપર ખડે હોકર ઉસ ઈમામકી ઈકતિદા કરના જો મસ્જિદમેં નમાઝ પઢા રહા હૈ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર દો સફોંકે દરમિયાનમેં કોઈ ઐસી નહેર યા ઐસા રહગુઝર (રાસ્તા) વાકેઅ હો જાએ તો ઉસ સફકી ઈકતિદા દુરૂસ્ત ન હોગી જો ઈન ચીઝોંકે ઉસ પાર હૈ.

મસ્અલા : પ્યાદે (પૈદલ ચલનેવાલે) કી ઈકતિદા સવારકે પીછે યા એક સવારકી દૂસરે સવારકે પીછે નહીં, ઈસ લિયે કે દોનોંકે મકાન મુત્તહિદ નહીં, હાં અગર એક હી સવારી પર દોનોં સવાર હોં તો દુરૂસ્ત હૈ.

(૫) મુકતદી ઔર ઈમામ દોનોં નમાઝકા મુગાઈર (મુખાલિફ) ન હોના. અગર મુકતદીકી નમાઝ ઈમામકી નમાઝસે મુગાઈર (મુખાલિફ) હોગી તો ઈકતિદા

દુરૂસ્ત ન હોગી. મસલન ઈમામ ઝોહરકી નમાઝ પઢ્હતા હો ઔર મુકતદી અસરકી નમાઝકી નિય્યત કરે, યા ઈમામ કલકે ઝોહરકી નમાઝ પઢ્હતા હો ઔર મુકતદી આજકે ઝોહરકી, અલબત્તા અગર ઈમામ ફર્ઝ પઢતા હો ઔર મુકતદી નવાફિલ તો ઈકતિદા સહીહ હૈ ઈસ લિયે કે ઈમામકી નમાઝ કવી હૈ.

મસ્અલા : મુકતદી અગર તરાવીહ પઢ્હના ચાહે ઔર ઈમામ નફલ પઢ્હતા હો તબ ભી ઈકતિદા સહીહ ન હોગી ક્યૂંકે ઈમામકી નમાઝ ઝઈફ હૈ.

(૬) ઈમામકી નમાઝકા સહીહ હોના, અગર ઈમામકી નમાઝ ફાસિદ હોગી તો સબ મુકતદિયોંકી નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી. ચાહે યે ફસાદ નમાઝ ખત્મ હોનેસે પેહલે માલૂમ હો જાએ યા બા'દ ખતમ હોનેકે, જૈસાકે ઈમામકો વુઝૂ ન થા ઔર નમાઝકે બાદ યા નમાઝકે અંદર ઉસકો ખયાલ આયા.

મસ્અલા : ઈમામકી નમાઝ અગર કિસી વજહસે ફાસિદ હો જાએ ઔર મુકતદિયોંકો મા'લૂમ ન હો તો ઈમામ પર ઝરૂરી હૈ કે અપને મુકતદિયોંકો હત્તલ ઈમ્કાન ઉસકી ઈત્તિલાઅ (ખબર) કર દે તાકે વો લોગ અપની નમાઝોંકા ઈઆદા કર લેં, ઈત્તિલાઅ આદમીકે ઝરીઆસે કી જાએ યા ખતકે ઝરીઆસે.

(૭) મુકતદીકા ઈમામસે આગે ન ખડા હોના. ચાહે બરાબર ખડા હો યા પીછે, અગર મુકતદી ઉસસે આગે ખડા હો તો ઉસકી ઈકતિદા દુરૂસ્ત ન હોગી, ઈમામસે આગે ખડા હોના ઉસ વક્ત સમઝા જાએગા જબ મુકતદીકી એડી ઈમામકી એડીસે આગે હો જાએ.

(૮) મુકતદીકો ઈમામકે ઈન્તિકાલાતકા જૈસે રૂકૂઅ, કૌમા, સિજદે, કાઅદહ વગૈરહકા ઈલ્મ હોના, ચાહે ઈમામકો દેખકર યા કિસી મુકબ્બિર (તકબીર કેહનેવાલે) કી આવાઝ સુનકર યા કિસી મુકતદીકો દેખકર, અગર મુકતદીકો ઈમામકે ઈન્તિકાલાતકા ઈલ્મ ન હો, ચાહે કિસી ચીઝકે હાઈલ (યાની આડ) હો જાનેકે સબબસે યા ઔર કિસી વજહસે તો ઈકતિદા સહીહ ન હોગી, ઔર અગર કોઈ હાઈલ જૈસે પરદા યા દીવાર વગૈરહકે હો મગર ઈમામકે ઈન્તિકાલાત માલૂમ હોતે હોં તો ઈકતિદા દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર ઈમામકા મુસાફિર યા મુકીમ હોના મા'લૂમ ન હો, લેકિન કરાઈનસે ઉસકે મુકીમ હોનેકા ખયાલ હો બશર્તેકે વો શહેર યા ગાંવકે અંદર હો ઔર નમાઝ પઢ્હાએ મુસાફિર જૈસી યાની ચાર રકા'તવાલી નમાઝમેં દો રકાત પર સલામ ફેર દે ઔર મુકતદીકો ઉસ સલામસે ઈમામકે મુતઅલ્લિક સહ્વકા શુબા હો તો ઉસ મુકતદીકો અપની ચાર રકા'ત પૂરી કર લેનેકે બાદ હાલતકી તેહકીક કરના વાજિબ હૈ કે ઈમામકો સહવ હુવા યા વો મુસાફિર થા, અગર

તેહકીકસે મુસાફિર હોના માલૂમ હુવા તો નમાઝ સહીહ હો ગઈ, ઔર અગર સહવકા હોના મુહક્કક (સાબિત) હુવા તો નમાઝકા ઈઆદા કરે (યાની લૌટાએ).

મસ્અલા : અગર ઈમામકે મુતઅલ્લિક મુકીમ હોનેકા ખયાલ હૈ મગર વો નમાઝ શહેર યા ગાંવસે બાહિર પઢ્હા રહા હૈ ઔર ઉસને ચાર રકા'ત વાલી નમાઝમેં મુસાફિર કીસી નમાઝ પઢ્હાઈ ઔર મુકતદીકો ઈમામકે સહ્વકા શુબા હુવા તો ઈસ સૂરતમેં ભી મુક્તદી અપની ચાર રકા'ત પૂરી કરે ઔર બાદ નમાઝકે બાદ ઈમામકા હાલ મા'લૂમ કર લે તો અચ્છા હૈ.

(૯) મુકતદીકો તમામ અરકાનમેં સિવાએ કિરાઅતકે ઈમામકા શરીક રેહના, ચાહે ઈમામકે સાથ અદા કરે યા ઉસકે બાદ યા ઉસસે પેહલે, બશર્તેકિ ઉસી રૂકનકે આખીર તક ઈમામ ઉસકા શરીક હો જાએ, પેહલી સૂરતકી મિસાલ ઈમામકે સાથ હી રૂકૂઅ વ સિજદહ વગૈરહ કરે, દૂસરી સૂરતકી મિસાલ રૂકૂઅ કરકે ખડા હો જાએ ઉસકે બાદ મુકતદી રૂકૂઅ કરે, તીસરી સૂરતકી મિસાલ ઈમામસે પેહલે રૂકૂઅ કરે મગર રૂકૂઅમેં ઈતની દેર તક રહે કે ઈમામકા રૂકૂઅ ઉસસે મિલ જાએ.

(૧૦) મુકદતીકી હાલતકા ઈમામસે કમ યા બરાબર હોના.

મિસાલ : (૧) કિયામ કરનેવાલેકી ઈકતિદા કિયામસે આજિઝકે પીછે દુરૂસ્ત હૈ, શરીઅતમેં મા'ઝૂરકા કુઉદ (બૈઠકર નમાઝ પઢ્હના) બમંઝિલે કિયામ હૈ.

(૨) તયમ્મુમ કરનેવાલેકે પીછે ચાહે વુઝૂકા હો યા ગુસલકા, વુઝૂ ઔર ગુસલ કરનેવાલેકી ઈકતિદા દુરૂસ્ત હૈ, ઈસ લિયે કે તયમ્મુમ, વુઝૂ ઔર ગુસલકા હુકમ તહારતમેં યક્સાં (બરાબર) હૈ કોઈ કિસીસે કમ ઝિયાદા નહીં. (૩) મસહ કરનેવાલેકે પીછે ચાહે મોઝોં પર કરતા હો યા પટ્ટી પર, ધોને વાલેકી ઈકતિદા દુરૂસ્ત હૈ, ઈસ લિયે કે મસહ કરના ઔર ધોના દોનોં એક હી દરજાકી તહારત હૈં. (૪) મા'ઝૂરકી ઈકતિદા મા'ઝૂરકે પીછે દુરૂસ્ત હૈ બશર્તેકિ દોનોં એક ઉઝરમેં મુબ્તલા હોં. મસલન દોનોંકો સિલસિલે બોલ (યાની પેશાબ ટપકનેકી બીમારી) હો, યા દોનોંકો હવા નિકલનેકી બીમારી હો. (૫) ઉમ્મી (અનપઢ) કી ઈકતેદા ઉમ્મીકે પીછે દુરૂસ્ત હૈ બશર્તેકે મુકતદિયોંમેં કોઈ કારી ન હો (૬) ઔરત યા નાબાલિગકી ઈકતિદા બાલિગ મર્દકે પીછે દુરૂસ્ત હૈ. (૭) ઔરતકી ઈકતિદા ઔરતકે પીછે દુરૂસ્ત હૈ. (૮) નાબાલિગ ઔરત યા નાબાલિગ મર્દકી ઈકતિદા નાબાલિગ મર્દકે પીછે દુરૂસ્ત હૈ. (૯) નકલ પઢ્હનેવાલેકી ઈકતિદા વાજિબ પઢ્હનેવાલેકે પીછે દુરૂસ્ત હૈ, મસલન કોઈ ઝોહરકી નમાઝ પઢ્હ ચુકા હો ઔર વો કિસી ઝોહરકી નમાઝ પઢ્હનેવાલેકે પીછે પઢ્હે. (૧૦) નફલ પઢ્હને વાલેકી ઈકતિદા નફલ પઢ્હનેવાલેકે પીછે દુરૂસ્ત હૈ. (૧૧) કસમકી નમાઝ પઢ્હને વાલેકી ઈકતિદા નફલ

પઢને વાલેકે પીછે દુરૂસ્ત હૈ. ઈસ લિયે કે કસમકી નમાઝ ભી ફી નફસિહી નફલ હૈ, યાની એક શખ્સને કસમ ખાઈ કે મૈં દો રકાત નમાઝ પઢૂંગા ઔર ફિર કિસી નફલ પઢનેવાલેકે પીછે ઉસને દો રકાત નમાઝ પઢ લી તો નમાઝ હો જાએગી ઔર કસમ ભી પૂરી હો જાએગી. (૧૨) નઝર (મન્નત) કી નમાઝ પઢનેવાલેકી ઈકતિદા નઝરકી નમાઝ પઢને વાલેકે પીછે દુરૂસ્ત હૈ. બશર્તેકે દોનોંકી નઝર (મન્નત) એક હો. મસલન એક શખ્સકી નઝરકે બાદ દૂસરા શખ્સ કહે કે મૈંને ભી ઉસ ચીઝકી નઝર કી જિસકી ફલાં શખ્સને નઝર કી હૈ. ઔર અગર યે સૂરત ન હો બલ્કે એકને દો રકાતકી મસલન અલગ નઝર કી ઔર દૂસરેને અલગ તો ઉનમેંસે કિસીકો દૂસરેકી ઈકતિદા દુરૂસ્ત ન હોગી. હાસિલ યે હૈ કે જબ ઈમામસે મુકતદી કમ યા બરાબર હોગા તો ઈકતિદા દુરૂસ્ત હો જાએગી.

અબ હમ વો સૂરતેં લિખતે હૈં કે જિનમેં મુકતદી ઈમામસે ઝિયાદા હૈ ચાહે યકીનન ચાહે એહતિમાલન ઔર ઈકતિદા દુરૂસ્ત નહીં.

(૧) બાલિગકી ઈકતિદા મર્દ હો યા ઔરત નાબાલિગકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં.

(૨) મર્દકી ઈકતિદા ચાહે બાલિગ હો યા નાબાલિગ, ઔરતકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં.

(૩) જિસ ઔરતકો અપને હૈઝકા ઝમાના યાદ હો ઉસકી ઈકતિદા ઉસી કિસમકી ઔરતકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં, ઈન દોનોં સૂરતોંમેં મુકતદીકા ઈમામસે ઝિયાદા હોના મુતહમ્મિલ હૈ.

(૪) હોશ વ હવાસ વાલેકી ઈકતિદા જુનૂન, મસ્ત, બેહોશ ઔર બે-અકલકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં. (૫) તાહિરકી ઈકતિદા મા'ઝૂરકે પીછે જૈસે ઉસ શખ્સકે જિસકો પેશાબ ટપકને વગૈરહકી શિકાયત હો દુરૂસ્ત નહીં. (૬) એક ઉઝર વાલેકી ઈકતિદા દો ઉઝરવાલેકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં, મસલન કિસીકો ખુરૂજે રીહ (હવા નિકલને) કા મર્ઝ હો ઔર વો ઐસે શખ્સકી ઈકતિદા કરે જિસકો ખુરૂજે રીહ (હવા નિકલને) ઔર સિલસિલે બોલ (પેશાબ ટપકનેકી) દો બીમારિયાં હોં. (૭) એક તરહકે ઉઝ્ર વાલેકી ઈકતિદા દૂસરી તરહકે ઉઝ્ર વાલેકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં. મસલન પેશાબ ટપકનેકી બીમારીવાલા ઐસે શખ્સકી ઈકતિદા કરે જિસકો નકસીર બેહનેકી શિકાયત હો. (૮) કારીકી ઈકતિદા ઉમ્મી (અનપઢ) કે પીછે દુરૂસ્ત નહીં ઔર કારી વો કેહલાતા હૈ જિસકો ઈતના કુરઆન સહીહ યાદ હો જિસસે નમાઝ હો જાતી હૈ ઔર ઉમ્મી વો જિસકો ઈતના ભી યાદ ન હો. (૯) ઉમ્મીકી ઈકતિદા ઉમ્મીકે પીછે જબકે મુકતદિયોંમેં કોઈ કારી મૌજૂદ હો દુરૂસ્ત નહીં. ક્યૂંકે ઉસ સૂરતમેં ઈસ ઈમામ ઉમ્મીકી નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી, ઔર જબ ઈમામકી નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ તો સબ મુકતદિયોંકી

નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી જિનમેં વો ઉમ્મી મુકતદી ભી હૈ. (૧૦) ઉમ્મીકી ઈકતિદા ગૂંગે (બોબડા) કે પીછે દુરૂસ્ત નહીં, ઈસ લિયે કે ઉમ્મી અગરચે બિલ ફઅલ કિરા'ત નહીં કર સકતા મગર કાદિર તો હૈ. ઈસ વજહસે કે વો કિરાત સીખ સકતા હૈ, ગૂંગેમેં તો યે કુદરત ભી નહીં. (૧૧) જિસ શખ્સકા જિસ્મ જિસ કદર ઢાકના ફર્ઝ હૈ છુપા હુવા હો ઉસકી ઈકતિદા બરહના (નંગે) કે પીછે દુરૂસ્ત નહીં. (૧૨) રૂકૂઅ ઔર સિજદહ કરને વાલેકી ઈકતિદા ઈન દોનોંસે આજિઝકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં. ઔર અગર કોઈ શખ્સ સિજદેસે આજિઝ હો ઉસકે પીછે ભી ઈકતિદા દુરૂસ્ત નહીં. (૧૩) ફર્ઝ પઢને વાલેકી ઈકતિદા નફલ પઢનેવાલેકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં.

(૧૪) નઝર (મન્નત) કી નમાઝ પઢનેવાલેકી ઈકતિદા નફલ પઢનેવાલેકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં, ઈસ લિયે કે નઝરકી નમાઝ વાજિબ હૈ. (૧૫) નઝરકી નમાઝ પઢને વાલેકી ઈકતિદા કસમકી નમાઝ પઢનેવાલેકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં, મસલન અગર કિસીને કસમ ખાઈ કે મૈં આજ ચાર રકા'ત પઢૂંગા ઔર કિસીને ચાર રકા'ત નમાઝકી નઝર કી તો નઝર કરનેવાલા અગર ઉસકે પીછે નમાઝ પઢે તો નમાઝ દુરૂસ્ત ન હોગી, ઈસ લિયે કે નઝરકી નમાઝ વાજિબ હૈ ઔર કસમકી નફલ. ક્યૂંકે કસમકા પૂરા કરના હી વાજિબ નહીં હોતા બલ્કે ઉસમેં યે ભી હો સકતા હૈ કે કફફારા દે દે ઔર નમાઝ ન પઢે. (૧૬) જિસ શખ્સસે સાફ હુરૂફ ન અદા હો સકતે હોં યા કિસી હર્ફમેં તગય્યુર તબદ્દુલ હોતા હો તો ઉસકે પીછે સાફ ઔર સહીહ પઢનેવાલેકી નમાઝ દુરૂસ્ત નહીં, હાં અગર પૂરી કિરાઅતમેં એક આધ હુરૂફ ઐસા વાકેઅ હો જાએ તો ઈકતિદા દુરૂસ્ત હો જાએગી. (૧૭) ઈમામકા વાજિબુલ ઈન્ફિરાદ હોના યાની ઐસે શખ્સકે પીછે ઈકતિદા દુરૂસ્ત નહીં જિસકા ઉસ વક્ત મુન્ફરિદ રેહના ઝરૂરી હૈ જૈસે મસ્બૂક કે ઉસકો ઈમામકી નમાઝ ખતમ હો જાનેકે બાદ અપની છૂટી હુઈ રકા'તોંકા તન્હા પઢના ઝરૂરી હૈ, પસ અગર કોઈ શખ્સ મસ્બૂકકી ઈકતિદા કરે તો દુરૂસ્ત ન હોગી. (૧૮) ઈમામકો કિસીકા મુક્તદી ન હોના. યાની ઐસે શખ્સકો ઈમામ ન બનાના ચાહિયે જો ખૂદ કિસીકા મુકતદી હો, ચાહે હકીકતન જૈસે મુદરિક, યા હુકમન જૈસે લાહિક, લાહિક અપની ઉન રકા'તોંમેં જો ઈમામકે સાથ ઉસકો નહીં મિલીં, મુકતદીકા હુકમ રખતા હૈ, લિહાઝા અગર કોઈ શખ્સ કિસી મુદરિક યા લાહિકકી ઈકતિદા કરે તો દુરૂસ્ત નહીં, ઈસી તરહ અગર મસ્બૂક લાહિકકી યા લાહિક મસ્બૂકકી ઈકતિદા કરે તબ ભી દુરૂસ્ત નહીં.

જમાઅતકે અહકામ

મસ્અલા : જમાઅત જુમ્આ ઔર ઈદૈનકી નમાઝોંમેં શર્ત હૈ. યાની યે

નમાઝેં તન્હા સહીહ નહીં હોતીં, પંજવક્તા નમાઝોંમેં વાજિબ હૈ બશર્તેકે કોઈ ઉઝ્ર ન હો. ઔર તરાવીહમેં સુન્નતે મુઅક્કદહ હૈ અગરચે એક કુરઆન જમાઅતકે સાથ હો ચુકા હો, ઔર ઈસી તરહ નમાઝે કુસૂફ (સૂરજ ગિરહનકી નમાઝ) કે લિયે ઔર રમઝાનકે વિત્રમેં મુસ્તહબ હૈ. ઔર સિવાએ રમઝાનકે ઔર કિસી ઝમાનેકે વિત્રમેં મકરૂહે તન્ઝીહી હૈ, યાની જબકે મુવાઝિબત (હમેશગી-પાબંદી) કી જાએ. ઔર અગર મુવાઝિબત ન કી જાએ બલ્કે કભી કભી દો તીન આદમી જમાઅતસે પઢ લેં તો મકરૂહ નહીં, ઔર નમાઝે ખુસૂફ (ચાંદ ગિરહનકી નમાઝ) મેં ઔર તમામ નવાફિલમેં મકરૂહે તહરીમી હૈ બશર્તેકે ઈસ એહતિમામસે અદા કી જાએ જિસ એહતિમામસે ફરાઈઝકી જમાઅત હોતી હૈ યાની અઝાન વ ઈકામતકે સાથ યા ઔર કિસી તરીકેસે લોગોંકો જમા કરકે, હાં અગર બગૈર અઝાન વ ઈકામતકે ઔર બગૈર બુલાએ હુએ દો તીન આદમી જમા હોકર કિસી નફલકો જમાઅતસે પઢ લેં તો કુછ મુઝાઈકા (હરજ) નહીં ઔર ફિર ભી દવામ (યાની પાબંદી) ન કરેં. ઔર ઈસી તરહ મકરૂહે તહરીમી હૈ હર ફર્ઝકી દૂસરી જમાઅત ઈન ચાર શરતોંસે.

(૧) મસ્જિદ મોહલ્લાકી હો, ઔર આમ રહગુઝર ન હો, ઔર મસ્જિદકી યે તા'રીફ લિખી હૈ કે વહાંકા ઈમામ ઔર નમાઝી મુઅય્યન હોં.

(૨) પેહલી જમાઅત બુલંદ આવાઝસે અઝાન વ ઈકામત કેહકર પઢી ગઈ હો.

(૩) પેહલી જમાઅત ઉન લોગોંને પઢી હો જો ઉસ મોહલ્લામેં રેહતે હોં ઔર જિનકો ઉસ મસ્જિદકે ઈન્તિઝામકા ઈખ્તિયાર હાસિલ હૈ.

(૪) દૂસરી જમાઅત ઉસી હૈઅત ઔર એહતિમામસે અદા કી જાએ જિસ હૈઅત ઔર એહતિમામસે પેહલી જમાઅત અદા કી ગઈ હૈ, ઔર યે ચોથી શર્ત સિર્ફ ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) કે નઝદીક હૈ. ઔર ઈમામ સાહબ (રહ.) કે નઝદીક હૈઅત બદલ દેને પર ભી કરાહિયત રેહતી હૈ. પસ અગર દૂસરી જમાઅત મસ્જિદમેં ન અદા કી જાએ બલ્કે ઘરમેં અદા કી જાએ તો વો મકરૂહ નહીં.

ઈસી તરહ અગર કોઈ શર્ત ઈન ચારોં શરતોંમેંસે ન પાઈ જાએ, મસલન મસ્જિદ આમ રહગુઝર પર હો મોહલ્લેકી ન હો તો ઉસમેં દૂસરી બલ્કે તીસરી ઔર ચોથી જમાઅત ભી મકરૂહ નહીં, યા પેહલી જમાઅત ઉન લોગોંને પઢી જો ઉસ મોહલ્લેમેં નહીં રેહતે ન ઉનકો મસ્જિદકે ઈન્તિઝામકા ઈખ્તિયાર હાસિલ હૈ યા બકૌલ ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) કે દૂસરી જમાઅત ઉસ હૈઅતસે અદા ન કી જાએ જિસ હૈઅતસે પેહલી જમાઅત અદા કી ગઈ હૈ, જિસ જગહ પેહલી જમાઅતકા ઈમામ ખડા હુવા થા દૂસરી જમાઅતકા ઈમામ વહાંસે હટકર ખડા હો

તો હૈઅત બદલ જાએગી ઔર જમાઅત મકરૂહ ન હોગી.

તમ્બીહ : હર ચંદ કે બા'ઝ લોગોંકા અમલ ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) કે કૌલ પર હૈ, લેકિન ઈમામ સાહબકા કૌલ દલીલસે ભી કવી હૈ, ઔર ઈસ વક્ત દીનીયાતમેં ઔર ખુસૂસ અમ્રે જમાઅતસે તહાવુન ઔર તકાસુલ (સુસ્તી-ગફલત) હો રહા હૈ. ઉસકા મુકતઝા ભી યેહી હૈ કે બાવજૂદ તબ્દીલે હૈઅત કરાહિયત પર ફતવા દિયા જાએ વરના લોગ જાન બૂઝકર પહેલી જમાઅતકો છોડ દેંગે કે હમ અપની દૂસરી કર લેંગે.

મુકતદી ઔર ઈમામકે મુતઅલ્લિક મસાઈલ

મસ્અલા : મુકતદિયોંકો ચાહિયે કે તમામ હાઝિરીનમેં ઈમામતકે લાઈક જિસમેં ઔસાફ (ખૂબિયાં) ઝિયાદા હોં ઉસકો ઈમામ બનાએં. ઔર અગર કઈ શખ્સ ઐસે હોં જો ઈમામતકી લિયાકતમેં બરાબર હોં તો ગલબએ રાય પર અમલ કરેં, યાની જિસ શખ્સકી તરફ ઝિયાદા લોગોંકી રાય હો ઉસકો ઈમામ બનાએં. ઔર અગર કિસી ઐસે શખ્સકે હોતે હુએ જો ઈમામતકે ઝિયાદા લાઈક હૈ કિસી ઐસે શખ્સકો ઈમામ કર દેં જો ઉસસે કમ લિયાકત રખતા હૈ તો સુન્નત છોડનેકી ખરાબીમેં મુબ્તલા હોંગે.

મસ્અલા : સબસે ઝિયાદા ઈમામતકા હક ઉસ શખ્સકો હૈ જો નમાઝકે મસાઈલ ખૂબ જાનતા હો બશર્તેકે ઝાહિરન ઉસમેં ફિસ્ક વગૈરહકી બાત ન હો, ઔર જિસ કદર કિરાઅતે મસનૂન હૈ ઉસે યાદ હો ઔર કુરઆન સહીહ પઢતા હો, ફિર વો શખ્સ જો કુરઆન શરીફ અચ્છા પઢતા હો યાની કિરાઅતકે કવાઈદકે મુતાબિક, ફિર વો જો સબસે ઝિયાદા પરહેઝગાર હો, ફિર વો શખ્સ જો સબસે ઝિયાદા ઉમર રખતા હો, ફિર વો શખ્સ જો સબસે ઝિયાદા ખલીક (અચ્છે અખ્લાકવાલા) હો, ફિર વો શખ્સ જો સબસે ઝિયાદા ખૂબસૂરત શરીફ હો, ફિર વો જિસકી આવાઝ સબસે ઉમદા હો, ફિર વો શખ્સ જો ઉમદા લિબાસ પેહને, ફિર વો શખ્સ જો મુકીમ હો બ નિસ્બત મુસાફિરોંકે, ઔર જિસમેં દો વસ્ફ પાએ જાએં વો ઝિયાદા મુસ્તહિક હૈ બ નિસ્બત ઉસકે જિસમેં એક હી વસ્ફ પાયા જાએ. મસલન વો શખ્સ જો નમાઝકે મસાઈલ ભી જાનતા હો, ઔર કુરઆન શરીફ ભી અચ્છા પઢતા હો ઝિયાદા મુસ્તહિક હૈ બનિસ્બત ઉસકે જો સિર્ફ નમાઝકે મસાઈલ જાનતા હો, કુરઆન મજીદ અચ્છા ન પઢતા હો.

મસ્અલા : અગર કિસીકે ઘરમેં જમાઅત કી જાએ તો સાહિબે ખાના (યાની ઘરવાલા) ઈમામતકે લિયે ઝિયાદા મુસ્તહિક હૈ, ઉસકે બાદ વો શખ્સ જિસકો

વો ઈમામ બના દે.

મસ્અલા : જિસ મસ્જિદમેં કોઈ ઈમામ મુકર્રર હો, ઉસ મસ્જિદમેં ઉસકે હોતે હુએ દૂસરેકો ઈમામતકા હક નહીં, હાં અગર વો કિસી દૂસરેકો ઈમામ બના દે તો ફિર હરજ નહીં.

મસ્અલા : કાઝી યાની હાકિમે શરઅ યા બાદશાહે ઈસ્લામકે હોતે હુએ દૂસરેકો ઈમામતકા ઈસ્તિહકાક નહીં.

મસ્અલા : બગૈર રઝામંદી કૌમકે ઈમામત કરના મકરૂહે તહરીમી હૈ, હાં અગર વો શખ્સ સબસે ઝિયાદા ઈસ્તિહકાકે ઈમામત રખતા હો યાની ઈમામતકે ઔસાફ ઉસકે બરાબર કિસીમેં ન પાએ જાએં તો ફિર ઉસકે ઉપર કુછ કરાહિયત નહીં બલ્કે જો ઉસકી ઈમામતસે નારાઝ હો વો ગલતી પર હૈ.

મસ્અલા : ફાસિક ઔર બિદઅતીકો ઈમામ બનાના મકરૂહે તહરીમી હૈ, હાં અગર ખુદા ન ખ્વાસ્તા ઐસે લોગોંકે સિવા કોઈ દૂસરા શખ્સ વહાં મૌજૂદ ન હો તો મકરૂહ નહીં. ઈસી તરહ અગર બિદઅતી વ ફાસિક ઝોરદાર હોં કે ઉનકે મા'ઝૂલ કરને પર કુદરત ન હો યા ફિત્નએ અઝીમ બરપા હોતા હો તો ભી મુકતદિયોં પર કરાહિયત નહીં.

મસ્અલા : ગુલામકા યાની જો ફિકહકે કાઈદેસે ગુલામ હો, ઈમામ બનાના અગરચે વો આઝાદ શુદા હો, ઔર ગંવાર યાની ગાંવકે રેહને વાલેકા ઔર નાબીના (અંધે) કા જો પાકીકી એહતિયાત ન રખતા હો યા ઐસે શખ્સકા જિસે રાતકો કમ નઝર આતા હો, ઔર વલદુઝ્ઝિના યાની હરામીકો ઈમામ બનાના મકરૂહે તન્ઝીહી હૈ, હાં અગર યે લોગ સાહિબે ઈલ્મ વ ફઝલ હોં ઔર લોગોંકો ઉનકા ઈમામ બનાના નાગવાર (નાપસંદ) ન હો તો ફિર મકરૂહ નહીં. ઈસી તરહસે કિસી ઐસે નૌજવાનકો ઈમામ બનાના જિસકી દાઢી ન નિકલી હો. ઔર બેઅકલકો ઈમામ બનાના મકરૂહે તન્ઝીહી હૈ.

મસ્અલા : ઈમામકો નમાઝમેં ઝિયાદા બડી સૂરતેં પઢના જો મિકદારે મસનૂનસે ભી ઝિયાદા હોં યા રૂકૂઅ સિજદે વગૈરહમેં બહોત ઝિયાદા દેર તક રેહના મકરૂહે તહરીમી હૈ બલ્કે ઈમામકો ચાહિયે કે અપને મુકતદિયોંકી હાજત ઔર ઝરૂરત ઔર ઝોફ (બુઢાપા) વગૈરહકા ખયાલ રખ્ખે બલ્કે ઝિયાદા ઝરૂરતકે વક્ત મિકદારે મસનૂનસે ભી કમ કિરાઅત કરના બેહતર હૈ તાકે લોગોંકા હરજ ન હો જો જમાઅતકી કમીકા સબબ હો જાએ.

મસ્અલા : અગર એક હી મુકતદી હો ઔર વો મર્દ હો યા બાલિગ લડકા, તો ઉસકો ઈમામકે દાહની તરફ, ઈમામકે બરાબર યા કુછ પીછે હટકર

ખડા હોના ચાહિયે. અગર બાઈં જાનિબ યા ઈમામકે પીછે ખડા હો તો મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : અગર એકસે ઝિયાદા મુકતદી હોં તો ઈમામકે પીછે ઉનકો સફ બાંધકર ખડા હોના ચાહિયે, અગર ઈમામકે દાઈં બાઈં જાનિબ ખડે હોં ઔર દો હોં તો મકરૂહે તન્ઝીહી હૈ ઔર અગર દોસે ઝિયાદા હોં તો મકરૂહે તહરીમી હૈ, ઈસ લિયે કે જબ દોસે ઝિયાદા મુકતદી હોં તો ઈમામકા આગે ખડા હોના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અગર નમાઝ શુરૂ કરતે વક્ત એક હી મર્દ મુકતદી થા ઔર વો ઈમામકી દાઈં જાનિબ ખડા હુવા, ઉસકે બાદ ઔર મુકતદી આ ગયે તો પેહલે મુકતદીકો ચાહિયે કે પીછે હટ આએ તાકે સબ મુકતદી મિલકર ઈમામકે પીછે ખડે હોં, અગર વો ન હટે તો ઉન મુકતદિયોંકો ચાહિયે કે ઉસકો ખીંચ લેં, ઔર અગર નાદાનિસ્તગી (નાવાકિફી) સે વો મુકતદી ઈમામકે દોનોં જાનિબ ખડે હો જાએં ઔર પેહલે મુકદતીકો પીછે ન હટાએં તો ઈમામકો ચાહિયે કે વો આગે બઢ જાએ તાકે વો મુકતદી સબ મિલ જાએં ઔર ઈમામકે પીછે હો જાએં, ઈસી તરહ અગર પીછે હટનેકી જગહ ન હો તબ ભી ઈમામકો ચાહિયે કે વો આગે બઢ જાએ, લેકિન અગર મુકતદી મસાઈલસે નાવાકિફ હો જૈસાકે હમારે ઝમાનેમેં ગાલિબ હૈ તો ઉસકો હટાના મુનાસિબ નહીં, કભી કોઈ ઐસી હરકત કર બૈઠે કે જિસસે નમાઝ હી ગારત હો જાએ.

મસ્અલા : અગર મુકતદી ઔરત હો યા નાબાલિગ લડકી તો ઉસકો ચાહિયે કે ઈમામકે પીછે ખડી હો, ચાહે એક હો યા એકસે ઝાઈદ.

મસ્અલા : અગર મુકતદિયોંમેં મુખ્તલિફ કિસમકે લોગ હોં કુછ મર્દ કુછ ઔરતેં, કુછ નાબાલિગ તો ઈમામકો ચાહિયે કે ઈસ તરતીબસે ઉનકી સફેં કાઈમ કરે. પેહલે મરદોંકી સફેં જિનમેં નાબાલિગ લડકોંકી, ફિર નાબાલિગ ઔરતોંકી, ફિર નાબાલિગ લડકિયોંકી.

મસ્અલા : ઈમામકો ચાહિયે કે સફેં સીધી કરે, યાની સફમેં લોગોંકો આગે પીછે હોનેસે મના કરે, સબકો બરાબરમેં ખડે હોનેકા હુકમ દે, સફમેં એકકો દૂસરેસે મિલકર ખડા હોના ચાહિયે, દરમિયાનમેં ખાલી જગહ ન રેહની ચાહિયે.

મસ્અલા : તન્હા એક શખ્સકા સફકે પીછે ખડા હોના મકરૂહ હૈ બલ્કે ઐસી હાલતમેં ચાહિયે કે અગલી સફસે કિસી આદમીકો ખીંચકર અપને હમરાહ (પાસ) ખડા કર લે, લેકિન ખીંચનેમેં અગર એહતિમાલ હો કે વો અપની નમાઝ ખરાબ કર લેગા યા બુરા માનેગા તો જાને દે.

મસ્અલા : પેહલી સફમેં જગહ હોતે હુએ દૂસરી સફમેં ખડા હોના મકરૂહ હૈ, હાં જબ પૂરી હો જાએ તબ દૂસરી સફમેં ખડા હોના ચાહિયે.

મસ્અલા : મર્દકો સિર્ફ ઔરતોંકી ઈમામત કરના ઐસી જગહ મકરૂહે તહરીમી

હૈ જહાં કોઈ મર્દ ન હો, કોઈ મહરમ ઔરત જૈસે ઉસકી બીવી યા માં, બહેન વગૈરહકે મૌજૂદ હોં, અગર કોઈ મર્દ યા મહરમ ઔરત મૌજૂદ હો તો ફિર મકરૂહ નહીં.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ તન્હા ફજર યા મગરિબ યા ઈશાકા ફર્ઝ આહિસ્તા આવાઝસે પઢ રહા હો, ઉસી દરમિયાનમેં કોઈ શખ્સ ઉસકી ઈકતિદા કરે તો ઉસમેં દો સૂરતેં હૈં. એક યે કે યે શખ્સ દિલમેં ઈરાદા કર લે કે અબ મૈં ઈમામ બનાતા હૂં તાકે નમાઝ જમાઅતસે હો જાએ. દૂસરી સૂરત યે કે ઈરાદા ન કરે બલ્કે બદસ્તૂર અપનેકો યેહી સમઝે કે ગો યે મેરે પીછે આ ખડા હુવા લેકિન મૈં ઈમામ નહીં બનતા બલ્કે બદસ્તૂર તન્હા પઢતા હૂં. પસ પેહલી સૂરતમેં તો ઉસ પર ઉસી જગહસે બુલંદ આવાઝસે કિરાઅત વાજિબ હૈ. પસ અગર સૂરએ ફાતિહા યા કિસી કદર દૂસરી સૂરત ભી આહિસ્તા આવાઝસે પઢ ચુકા હો તો ઉસકો ચાહિયે કે ઉસ જગહસે બકિય્યા ફાતિહા ઔર બકિય્યા સૂરતકો બુલંદ આવાઝસે પઢે, ઈસ લિયે કે ઈમામકો ફજર, મગરિબ, ઈશાકે વક્ત બુલંદ આવાઝસે કિરાઅત કરના વાજિબ હૈ. ઔર દૂસરી સૂરતમેં બુલંદ આવાઝસે પઢના વાજિબ નહીં હૈ ઔર ઉસ મુકતદીકી નમાઝ ભી દુરૂસ્ત રહેગી ક્યૂંકે મુકતદીકી નમાઝકે સહીહ હોનેકે લિયે ઈમામકા ઈમામતકી નિય્યત કરના ઝરૂરી નહીં.

મસ્અલા : ઈમામકો ઔર ઐસા હી મુન્ફરિદકો જબકે ઘર યા મૈદાનમેં નમાઝ પઢતા હો મુસ્તહબ હૈ કે અપની અબરોં (ભવોં) કે સામને ચાહે દાઈ જાનિબ યા બાઈ જાનિબ કોઈ ઐસી ચીઝ ખડી કર લે જો એક હાથ યા ઉસસે ઝિયાદા ઊંચી ઔર એક ઉન્ગલીકે બરાબર મોટી હો, હાં અગર મસ્જિદમેં નમાઝ પઢતા હો યા ઐસે મકામમેં જહાં લોગોંકા નમાઝકે સામનેસે ગુઝર ન હોતા હો તો ઉસકી કુછ ઝરૂરત નહીં, ઔર ઈમામકા સુતરહ તમામ મુકતદિયોંકી તરફસે કાફી હૈ. સુતરહકે કાઈમ હો જાનેકે બાદ સુતરહકે આગે નિકલ જાનેમેં કુછ ગુનાહ નહીં, લેકિન અગર સુતરહકે અંદરસે કોઈ શખ્સ નિકલે તો ગુનેહગાર હોગા.

મસ્અલા : લાહિક વો મુકતદી હૈ જિસકી કુછ રકા'તેં યા સબ રકા'તેં જમાઅતમેં શરીક હોનેકે બાદ રેહ જાતી રહેં ચાહે મા'ઝૂર, મસલન નમાઝમેં સો જાએ ઔર ઉસ દરમિયાનમેં કોઈ રકા'ત વગૈરહ જાતી રહી, યા લોગોંકી કસરતસે રૂકૂઅ સિજદે વગૈરહ ન કર સકે, યા વુઝૂ ટૂટ જાએ ઔર વુઝૂ કરનેકે લિયે જાએ, ઉસ દરમિયાનમેં ઉસકી રકા'તેં વગૈરહ જાતી રહેં (જો મુકીમ મુસાફિરકી ઈકતિદા કરે ઔર મુસાફિર કસર કરે તો વો મુકીમ ઈમામકે નમાઝ ખતમ કરનેકે બાદ લાહિક હૈ) યા બેઉઝર જાતી રહેં, મસલન ઈમામસે પેહલે કિસી રકા'તકા રૂકૂઅ વ સિજદહ કર લે ઔર ઈસ વજહસે યે રકા'ત ઉસકી કલઅદમ (ન પઢનેકે દરજામેં) સમઝી જાએ

તો ઉસ રકા'તકે એ'તિબારસે વો લાહિક સમઝા જાએગા, પસ લાહિકકો વાજિબ હૈ કે પેહલે અપની ઉન રકા'તોંકો અદા કરે જો ઉસકી જાતી રહી હૈં. ઉનકે અદા કરનેકે બાદ અગર જમાઅત બાકી હો તો શરીક હો જાએ વરના બાકી નમાઝ પઢ લે.

મસ્અલા : લાહિક અપની ગઈ હુઈ રકા'તોંમેં ભી મુકતદી સમઝા જાએગા. જૈસે મુકતદી કિરાઅત નહીં કરતા વૈસે હી લાહિક ભી કિરાઅત ન કરે બલ્કે સુકૂત કિયે હુએ (ચુપકા) ખડા રહે. ઔર જૈસે મુકતદીકો અગર સહ્‌વ હો જાએ તો સિજદએ સહવ કરનેકી ઝરૂરત નહીં હોતી વૈસે હી લાહિકકો ભી.

મસ્અલા : મસ્બૂક યાની જિસકી એક દો રકાત રેહ ગઈ હોં ઉસકો ચાહિયે કે પેહલે ઈમામકે સાથ શરીક હોકર જિસ કદર નમાઝ બાકી હો જમાઅતસે અદા કરે, ઈમામકી નમાઝ ખતમ હોનેકે બાદ ખડા હો જાએ ઔર અપની ગઈ હુઈ રકા'તોંકો અદા કરે.

મસ્અલા : મસ્બૂકકો અપની ગઈ હુઈ રકા'તેં મુન્ફરિદકી તરહ કિરાઅતકે સાથ અદા કરના ચાહિયેં. ઔર અગર ઉન રકાતોંમેં કોઈ સહ્‌વ હો જાએ તો ઉસકો સિજદએ સહ્‌વ ભી કરના ઝરૂરી હે.

મસ્અલા : મસ્બૂકકો અપની ગઈ હુઈ રકાતેં ઈસ તરતીબસે અદા કરના ચાહિયેં કે પેહલે કિરાઅત વાલી ઔર ફિર બગૈર કિરાઅતકી ઔર જો રકાતેં ઈમામકે સાથ પઢ ચુકા હૈ ઉસકે હિસાબસે કાઅદા કરે યાની ઉન રકાતોંકે હિસાબસે જો દૂસરી હો ઉસમેં પેહલા કાઈદા કરે, ઔર જો તીસરી રકાત હો ઔર નમાઝ તીન રકાત વાલી હો તો ઉસમેં અખીર કાઈદા કરે, વ અલા હાઝલ કયાસ.

મિસાલ : ઝોહરમેં તીન રકાત હો જાનેકે બાદ કોઈ શખ્સ શરીક હો. ઉસકો ચાહિયે કે ઈમામકે સલામ ફેર દેનેકે બાદ ખડા હો જાએ ઔર ગઈ હુઈ તીન રકાતેં ઈસ તરતીબસે અદા કરે, પેહલી રકાતમેં સૂરએ ફાતિહાકે બાદ સૂરત મિલાકર રૂકૂઅ સિજદહ કરકે પેહલા કાઈદા કરે ઈસ લિયે કે યે રકાત ઉસ મિલી હુઈ રકાતકે હિસાબસે દૂસરી હે, ફિર દૂસરી રકાતમેં ભી સૂરએ ફાતિહાકે સાથ સૂરત મિલાએ ઔર ઉસકે બાદ કાઈદા ન કરે, ઈસ લિયે કે યે રકાત ઉસ મિલી હુઈ રકાતકે હિસાબસે તીસરી હે. ફિર તીસરી રકાતમેં સૂરએ ફાતિહાકે સાથ દૂસરી સૂરત ન મિલાએ ક્યૂંકે યે રકાત કિરાઅતકી ન થી ઔર ઉસમેં કાઈદા કરે ક્યૂંકે યે કાઈદા અખીરા હે.

· **મસ્અલા :** અગર કોઈ શખ્સ લાહિક ભી હો ઔર મસ્બૂક ભી. મસલન કુછ રકાતેં હો જાનેકે બાદ શરીક હુવા હો, ઔર શિરકતકે બાદ ફિર કુછ રકાતેં ઉસકી ચલી જાએં તો ઉસકો ચાહિયે કે પેહલે અપની ઉન રકાતોંકો અદા કરે જો શિરકતકે બાદ ગઈ હૈં જિનમેં વો લાહિક હે મગર ઉનકે અદા કરનેમેં અપનેકો

ઐસા સમઝે જૈસા વો ઈમામકે પીછે નમાઝ પઢ રહા હૈ યાની કિરઆત ન કરે ઔર ઈમામકી તરતીબકા લિહાઝ રખ્ખે, ઉસકે બાદ અગર જમાઅત બાકી હો તો ઉસમેં શરીક હો જાએ વરના બાકી નમાઝ ભી પઢ લે. ઉસકે બાદ અપની ઉન રકા'તોંકો અદા કરે જિનમેં મસ્બૂક હૈ.

મિસાલ : અસરકી નમાઝમેં એક રકાત હો જાનેકે બાદ કોઈ શખ્સ શરીક હુવા ઔર શરીક હોનેકે બાદ ઉસકા વુઝૂ ટૂટ ગયા ઔર વુઝૂ કરને ગયા ઉસ દરમિયાનમેં નમાઝ ખતમ હો ગઈ તો ઉસકો ચાહિયે કે પેહલે ઉન તીનોં રકાતોંકો અદા કરે જો શરીક હોનેકે બાદ ગઈ હૈં ફિર ઉસ રકાતકો જો ઉસકે શરીક હોનેસે પેહલે હો ચુકી થી, ઔર ઈન તીનોં રકાતોંકો મુકતદીકી તરહ અદા કરે યાની કિરાઅત ન કરે ઔર ઈન તીનકી પેહલી રકાતમેં કાઈદા કરે ઈસ લિયે કે યે ઈમામકી દૂસરી રકાત હૈ ઔર ઈમામને ઉસમેં કાઈદા કિયા થા, ફિર દૂસરી રકાતમેં કાઈદા ન કરે ઈસ લિયે કે યે ઈમામકી તીસરી રકાત હૈ, ઔર ફિર તીસરી રકાતમેં કાઈદા કરે ઈસ લિયે યે ઈમામકી ચોથી રકાત હૈ ઔર ઈસ રકાતમેં ઈમામને કાઈદા કિયા થા, ફિર ઉસ રકાતકો અદા કરે જો ઉસકે શરીક હોનેસે પેહલે હો ચુકી થી ઔર ઉસમેં ભી કાઈદા કરે ઈસ લિયે કે વો ઉસકી ચોથી રકાત હૈ ઔર ઉસ રકાતમેં ઉસકો કિરાઅત ભી કરના હોગી ઈસ લિયે કે વો ઈસ રકાતમેં મસ્બૂક હૈ ઔર મસ્બૂક અપની ગઈ હુઈ રકાતોંકે અદા કરનેમેં મુન્ફરિદકા હુકમ રખતા હૈ.

મસ્અલા : મુકતદિયોંકો હર રૂકનકા ઈમામકે સાથ હી બિલા તાખીર અદા કરના સુન્નત હૈ. તહરીમા ભી ઈમામકી તહરીમાકે સાથ કરેં, રૂકૂઅ ભી ઈમામકે રૂકૂઅકે સાથ, કૌમા ભી ઉસકે કૌમાકે સાથ, સિજદહ ભી ઉસકે સિજદેકે સાથ, ગર્ઝ યે કે હર ફઅલ ઉસકે હર ફઅલકે સાથ હો, હાં અગર કાઈદએ ઉલામેં ઈમામ ઉસકે પેહલે ખડા હો જાએ કે મુકતદી અત્તહિય્યાત તમામ કરેં તો મુકતદિયોંકો ચાહિયે કે અત્તહિય્યાત તમામ કરેં, સલામ ફેર દે તો મુકતદિયોંકો ચાહિયે કે અત્તહિય્યાત તમામ કરકે સલામ ફેરેં, હાં રૂકૂઅ વ સિજદહ વગૈરહમેં અગરચે મુકતદિયોંને તસ્બીહ ન પઢી હો તો ભી ઈમામકે સાથ હી ખડા હોના ચાહિયે.

જમાઅતમેં શામિલ હોને ન હોનેકે મસાઈલ

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ અપને મોહલ્લે યા મકાનકે કરીબ મસ્જિદમેં ઐસે વક્ત પહોંચા કે વહાં જમાઅત હો ચુકી તો ઉસકો મુસ્તહબ હૈ કે દૂસરી મસ્જિદમેં જમાઅતકી તલાશમેં જાએ ઔર યે ભી ઈખ્તિયાર હૈ કે અપને ઘરમેં વાપસ આકર ઘરકે આદમિયોંકો જમા કરકે જમાઅત કરે.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ અપને ઘરમેં ફર્ઝ નમાઝ તન્હા પઢ ચુકા હો ઉસકે બા'દ દેખે કે વોહી ફર્ઝ જમાઅતસે હો રહા હૈ તો ઉસકો ચાહિયે કે જમાઅતમેં શરીક હો જાએ બશર્તેકિ ઝોહર ઔર ઈશાકા વક્ત હો. ઔર ફજર, અસર, મગરિબકે વક્ત જમાઅતમેં શરીક ન હો, ઈસ લિયે કે ફજર ઔર અસરકી નમાઝકે બાદ નફલ નમાઝ મકરૂહ હૈ, ઔર મગરિબકે બાદ ઈસ લિયે કે યે દૂસરી નમાઝ નફલ હોગી ઔર નફલમેં તીન રકા'ત મન્કૂલ નહીં.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ ફર્ઝ નમાઝ શુરૂ કર ચુકા હો ઔર ઈસી હાલતમેં ફર્ઝ જમાઅતસે હોને લગે તો અગર વો ફર્ઝ દો રકાત વાલા હૈ જૈસે ફજરકા નમાઝ તો ઉસકા હુકમ યે હૈ કે અગર પેહલી રકાતકા સિજદહ ન કિયા હો તો ઉસ નમાઝકો કતઅ કર દે ઔર જમાઅતમેં શામિલ હો જાએ, ઔર અગર પેહલી રકાતકા સિજદહ કર લિયા હો ઔર દૂસરી રકા'તકા સિજદહ ન કિયા હો તો ભી કતઅ કર દે ઔર જમાઅતમેં શામિલ હો જાએ, ઔર અગર દૂસરી રકા'તકા સિજદહ કર લિયા હો તો દોનોં રકા'ત પૂરી કર લે. ઔર અગર વો ફર્ઝ તીન રકા'ત વાલા હૈ જૈસે મગરિબ તો ઉસકા હુકમ યે હૈ કે અગર દૂસરી રકા'તકા સિજદહ ન કિયા હો તો કતઅ કર દે, ઔર અગર દૂસરી રકા'તકા સિજદહ કર લિયા હો તો અપની નમાઝ પૂરી કર લે ઔર બાદમેં જમાઅતકે અંદર શરીક ન હો ક્યૂંકે નફલ તીન રકા'તકે સાથ જાઈઝ નહીં. ઔર અગર વો ફર્ઝ ચાર રકાત વાલા હો જૈસે ઝોહર, અસર, ઈશા, તો અગર પેહલી રકા'તકા સિજદહ ન કિયા હો તો કતઅ કર દે, ઔર અગર સિજદહ કર લિયા હો તો દો રકા'ત પર અત્તહિય્યાત વગૈરહ પઢકર સલામ ફેર દે ઔર જમાઅતમેં મિલ જાએ, ઔર અગર તીસરી રકા'ત શુરૂ કર દી ઔર ઉસકા સિજદહ ન કિયા હો તો કતઅ કર દે, ઔર અગર સિજદહ કર લિયા હો તો નમાઝ પૂરી કરે ઔર જિન સૂરતોંમેં નમાઝ પૂરી કર લી જાએ ઉનમેંસે મગરિબ, ફજર ઔર અસરમેં તો દોબારહ જમાઅતમેં શરીક ન હો ઔર ઝોહર ઔર ઈશામેં શરીક હો જાએ, ઔર જિન સૂરતોંમેં કતઅ કરના હો તો ખડે ખડે એક સલામ ફેર દે.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ નફલ નમાઝ શુરૂ કર ચુકા હો ઔર ફર્ઝ જમાઅતસે હોને લગે તો નફલ નમાઝકો ન તોડે બલ્કે ઉસકો ચાહિયે કે દો રકા'ત પઢકર સલામ ફેર દે અગરચે ચાર રકા'તકી નિય્યત કી હો.

મસ્અલા : ઝોહર ઔર જુમ્આકી સુન્નતે મોઅક્કદહ અગર શુરૂ કર ચુકા હો, ઔર ફર્ઝ હોને લગે તો ઝાહિર મઝહબ યે હૈ કે દો રકા'ત પર સલામ ફેરકર જમાઅતમેં શરીક હો જાએ ઔર બહોતસે ફુકહાકે નઝદીક રાઈજ યે હૈ કે ચાર રકા'ત પૂરી કરે, ઔર અગર તીસરી રકા'ત શુરૂ કર દી તો અબ ચારકા પૂરા કરના ઝરૂરી હૈ.

મસ્અલા : અગર ફર્ઝ નમાઝ હો રહી હો તો ફિર સુન્નત વગૈરહ શુરૂ ન કી જાએ બશર્તેકે કિસી રકા'તકે ચલે જાનેકા ખૌફ હો, હાં અગર યકીન યા ગુમાન ગાલિબ હો કે કોઈ પેહલી રકા'ત ન જાએગી તો પઢ લે. મસલન ઝોહરકે વક્ત જબ ફર્ઝ શુરૂ હો જાએ ઔર ખૌફ હો કે સુન્નત પઢનેસે કોઈ રકા'ત જાતી રહેગી તો ફિર સુન્નતે મોઅક્કદહ જો ફર્ઝસે પેહલે પઢી જાતી હૈં છોડ દે. ફિર ઝોહર ઔર જુમ્આમેં ફર્ઝકે બા'દ બેહતર યે હૈ કે બા'દવાલી સુન્નતે મોઅક્કદહ અવ્વલ પઢકર ઉન સુન્નતોંકો પઢ લે, મગર ફજરકી સુન્નતેં ચૂંકે ઝિયાદા મોઅક્કદહ હૈં, લિહાઝા ઉનકે લિયે યે હુકમ હૈ કે અગર ફર્ઝ શુરૂ હો ચુકા તબ ભી અદા કર લી જાએ, બશર્તેકિ એક રકા'ત મિલ જાનેકી ઉમ્મીદ હો, ઔર અગર એક રકા'તકી ભી ઉમ્મીદ ન હો તો ફિર ન પઢે ફિર અગર ચાહે તો સૂરજ નિકલનેકે બા'દ પઢે.

મસ્અલા : અગર યે ખૌફ હો કે ફજરકી સુન્નત અગર નમાઝકે સુનન ઔર મુસ્તહબ્બાત વગૈરહકી પાબંદીસે અદા કી જાએગી તો જમાઅત ન મિલેગી તો ઐસી હાલતમેં ચાહિયે કે સિર્ફ ફરાઈઝ ઔર વાજિબાત પર ઈખ્તિસાર કરે સુનન વગૈરહ છોડ દે.

મસ્અલા : ફર્ઝ શુરૂ હોનેકી હાલતમેં જો સુન્નતેં પઢી જાએં ચાહે ફજરકી હોં યા કિસી ઔર વક્તકી વો ઐસે મકામ પર પઢી જાએં જો મસ્જિદસે અલાહિદા હો, ઈસ લિયે કે જહાં ફર્ઝ નમાઝ હોતી હો ફિર કોઈ દૂસરી નમાઝ વહાં પઢના મકરૂહે તહરીમી હૈ. ઔર અગર કોઈ ઐસી જગહ ન મિલે તો સફસે અલાહિદહ મસ્જદકે કિસી ગોશેમેં નમાઝ પઢ લે.

મસ્અલા : અગર જમાઅતકા કાઈદા મિલ જાએ ઔર રકા'તેં ન મિલેં તબ ભી જમાઅતકા સવાબ મિલ જાએગા.

મસ્અલા : જિસ રકા'તકા રૂકૂઅ ઈમામકે સાથ મિલ જાએ તો સમઝા જાએગા કે વો રકા'ત મિલ ગઈ, હાં અગર રૂકૂઅ ન મિલે તો ફિર ઉસ રકા'તકા શુમાર મિલનેમેં ન હોગા.

મસ્અલા : સબ ઔરતેં અપની અપની નમાઝ અલગ અલગ પઢેં જમાઅતસે ન પઢેં. ઔર જમાઅતકે લિયે મસ્જિદમેં જાના ઔર વહાં જાકર મરદોંકે સાથ ન પઢના ચાહિયે, અગર કોઈ ઔરત અપને શૌહર, બાપ વગૈરહ કિસી મહરમકે સાથ જમાઅત કરકે નમાઝ પઢે તો કિસી મર્દકે બરાબર ન ખડી હો. બિલકુલ પીછે રહે વરના ઉસકી નમાઝ ભી ખરાબ હોગી ઔર ઉસ મર્દકી નમાઝ ભી બરબાદ હો જાએગી, ઔર ઈમામકે પીછે અલ્હમ્દુ ઔર સૂરત વગૈરહ ન પઢે ખામોશ ખડી રહે.

નિય્યતકે મસાઈલ

મસ્અલા : મુકતદીકો અપને ઈમામકી ઈકતિદાકી નિય્યત કરના ભી શર્ત હૈ.

મસ્અલા : ઈમામકો સિર્ફ અપની નમાઝકી નિય્યત કરના શર્ત હૈ. ઈમામતકી નિય્યત કરના શર્ત નહીં, હાં અગર કોઈ ઔરત ઉસકે પીછે નમાઝ પઢના ચાહે, ઔર મરદોંકે બરાબર ખડી હો, ઔર નમાઝે જનાઝા ઔર નમાઝે જુમ્આ ઔર ઈદૈનકી ન હો તો ઉસકી ઈકતિદા સહીહ હોનેકે લિયે ઉસકી ઈમામતકી નિય્યત કરના શર્ત હૈ, ઔર અગર મરદોંકે બરાબર ન ખડી હો યા નમાઝે જનાઝા યા જુમ્આ યા ઈદૈનકી હો તો ફિર શર્ત નહીં.

મસ્અલા : મુકતદીકો ઈમામકી તઅયીન શર્ત નહીં કે વો ઝૈદ હૈ યા ઉમર બલ્કે સિર્ફ ઉસી કદર નિય્યત કાફી હૈ કે મૈં ઈસ ઈમામકે પીછે નમાઝ પઢતા હૂં, હાં અગર નામ લેકર તઅયીન કરેગા ઔર ફિર ઉસકે ખિલાફ ઝાહિર હોગા તો ઉસકી નમાઝ ન હોગી, મસલન કિસી શખ્સને યે નિય્યત કી કે મૈં ઝૈદકે પીછે નમાઝ પઢતા હૂં હાલાંકે જિસકે પીછે નમાઝ પઢતા હૈ વો ખાલિદ હૈ તો ઉસકી નમાઝ ન હોગી.

તકબીરે તહરીમાકા બયાન

મસ્અલા : બા'ઝ નાવાકિફ મસ્જિદમેં આકર ઈમામકો રૂકૂઅમેં પાતે હૈં તો જલ્દીકે ખયાલસે આતે હી ઝુક જાતે હૈં ઔર ઉસી હાલતમેં તહરીમા કેહતે હૈં, ઉનકી નમાઝ નહીં હોતી. ઈસ લિયે કે તકબીરે તહરીમા નમાઝકી શર્ત હૈ ઔર તકબીરે તહરીમાકે લિયે કિયામ શર્ત હૈ. જબ કિયામ ન કિયા વો સહીહ ન હુઈ ઔર જબ વો સહીહ ન હુઈ તો નમાઝ કૈસે સહીહ હો સકતી હૈ.

ફર્ઝ નમાઝકે બા'ઝ મસાઈલ

મસ્અલા : આમીનકે અલિફકો બઢાકર પઢના ચાહિયે, ઉસકે બાદ કોઈ સૂરત કુરઆન મજીદકી પઢે.

મસ્અલા : અગર સફરકી હાલતમેં હો યા કોઈ ઝરૂરત દરપેશ હો તો ઈખ્તિયાર હૈ કે સૂરએ ફાતિહાકે બાદ જો સૂરત ચાહે પઢે. અગર સફર ઔર ઝરૂરતકી હાલત ન હો તો ફજર ઔર ઝોહરકી નમાઝમેં સૂરએ **હુજુરાત** ઔર સૂરએ **બુરૂજ** ઔર ઉનકે દરમિયાનકી સૂરતોંમેંસે જિસ સૂરતકો ચાહે પઢે. ફજરકી પેહલી રકા'તમેં બનિસ્બત દૂસરી રકા'તકે બડી સૂરત હોની ચાહિયે. એક દો આયતકી કમી ઝિયાદતીકા એ'તિબાર નહીં, અસર ઔર ઈશાકી નમાઝમેં **વસ્સમાઈ**

વત્તારિકિ ઔર લમ્ યકુન્ ઔર ઉનકે દરમિયાનકી સૂરતોંમેંસે કોઈ સૂરત પઢની ચાહિયે, મગરિબકી નમાઝમેં ઈઝા ઝુલ્ઝિલતિસે આખિર તક.

મસ્અલા : જબ રૂકૂઅસે ઉઠકર સીધા ખડા હો તો ઈમામ સિર્ફ **સમિઅલ્લાહુ લિમન્ હમિદહ** ઔર મુકતદી સિર્ફ **રબ્બના લકલ્ હમ્દ** ઔર મુન્ફરિદ દોનોં કહે ફિર તકબીર કેહતા હુવા દોનોં હાથોંકો ઘુટનોં પર રખ્ખે હુએ સિજદેમેં જાએ, તકબીરકી ઈન્તિહા ઔર સિજદેકી ઈબ્તિદા સાથ હી હો. યાની સિજદે મેં પહોંચતે હી તકબીર ખતમ હો જાએ.

મસ્અલા : સિજદેમેં પેહલે ઘુટનોંકો જમીન પર રખના ચાહિયે ફિર હાથોંકો ફિર નાક ફિર પેશાનીકો, મુંહ દોનોં હાથોંકે દરમિયાનમેં હોના ચાહિયે ઔર ઉન્ગલિયાં મિલી હુઈ કિબ્લારૂ હોની ચાહિયે. ઔર દોનોં પૈર ઉન્ગલિયોંકે બલ ખડે હુએ ઔર ઉન્ગલિયોંકા રૂખ કિબ્લાકી તરફ ઔર પેટ ઝાનોંસે અલાહિદા ઔર બાઝૂ બગલસે જુદા હોં, પેટ જમીનસે ઈસ કદર ઊંચા હો કે બકરીકા બહોત છોટા બચ્ચા દરમિયાનસે નિકલ સકે.

મસ્અલા : ફજર, મગરિબ, ઈશાકે વક્ત પેહલી દો રકા'તોંમેં સૂરએ ફાતિહા ઔર દૂસરી સૂરત ઔર **સમિઅલ્લાહુ લિમન્ હમિદહ** ઔર સબ તકબીરેં ઈમામ બુલંદ આવાઝસે કહે. ઔર મુન્ફરિદકો કિરાઅતમેં તો ઈખ્તિયાર હૈ મગર **સમિઅલ્લાહુ લિમન્ હમિદહ** ઔર તકબીરેં આહિસ્તા કહે. ઔર ઝોહર, અસરકે વક્ત ઈમામ સિર્ફ **સમિઅલ્લાહુ લિમન્ હમિદહ** ઔર સબ તકબીરેં બુલંદ આવાઝસે કહે ઔર મુન્ફરિદ આહિસ્તા. ઔર મુકતદી હર વક્ત તકબીર વગૈરહ આહિસ્તા કહે.

મસ્અલા : નમાઝ ખતમ કર ચુકનેકે બાદ દોનોં હાથ સીને તક ઉઠાકર ફૈલાએ ઔર અલ્લાહ તઆલાસે અપને લિયે દુઆ માંગે ઔર ઈમામ હો તો તમામ મુકતદિયોંકે લિયે ભી ઔર દુઆ માંગ ચુકનેકે બાદ દોનોં હાથ મુંહ પર ફેર લે. મુકતદી ચાહે અપની અપની દુઆ માંગેં યા ઈમામકી દુઆ સુનાઈ દે તો સબ આમીન કેહતે રહેં.

મસ્અલા : જિન નમાઝોંકે બાદ સુન્નતેં હૈં જૈસે ઝોહર, મગરિબ, ઈશા ઉનકે બાદ બહોત દેર તક દુઆ ન માંગે બલ્કે છોટી દુઆ માંગકર ઉન સુન્નતોંકે પઢનેમેં મશ્ગૂલ હો જાએ. ઔર જિન નમાઝોંકે બાદ સુન્નતેં નહીં હૈં જૈસે ફજર, અસર ઉનકે બાદ જિતની દેર તક ચાહે દુઆ માંગે, ઔર ઈમામ હો તો મુકતદિયોંકી તરફ દાએં યા બાએં રૂખ મુંહ ફેરકર બૈઠ જાએ ઉસકે બાદ દુઆ માંગે બશર્તેકે કોઈ મસ્બૂક ઉસકે મુકાબલામેં નમાઝ ન પઢ રહા હો.

મસ્અલા : ફર્ઝ નમાઝોંકે બાદ બશર્તેકે ઉનકે બાદ સુન્નતેં ન હોં વરના

સુન્નતકે બાદ મુસ્તહબ હૈ કે **અસ્તગ્ફિરૂલ્લા હલ્લઝી લા ઈલાહ ઈલ્લા હુવલ હય્યુલ કય્યૂમ,** તીન મરતબા આયતુલ કુર્સી, **કુલ્હુવલ્લાહુ અહદ, કુલ અઊઝુબિ રબ્બિલ્ ફલક** ઔર **કુલ અઊઝુબિ રબ્બિન્નાસ** એક એક મરતબા પઢકર તેંતીસ મરતબા **સુબ્હાનલલાહ** ઔર ઈસી કદર **અલ્હમ્દુલિલ્લાહ** ઔર ચૌંતીસ મરતબા અલ્લાહુ અકબર પઢે.

ફરાઈઝ ઔર વાજિબાતકે મુતઅલ્લિક બા'ઝ ઝરૂરી મસાઈલ

મસ્અલા : મુદરિક પર કિરાઅત નહીં ઈમામકી કિરાઅત સબ મુકતદિયોંકી તરફસે કાફી હૈ. ઔર ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કે નઝદીક મુકતદિયોંકો ઈમામકે પીછે કિરાઅત કરના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : મસ્બૂકકો અપની ગઈ હુઈ રકા'તોંસે એક યા દો રકાતમેં કિરાઅત કરના ફર્ઝ હૈ.

મસ્અલા : હાસિલ યે હૈ કે ઈમામકે હોતે હુએ મુકતદીકો કિરાઅત ન કરના ચાહિયે, હાં મસ્બૂકકે લિયે ચૂંકે ઉસકી ગઈ હુઈ રકા'તોંમેં ઈમામ નહીં હોતા ઈસ લિયે ઉસકો કિરાઅત કરના ચાહિયે.

મસ્અલા : સિજ્દેકે મકામકો પૈરોંકી જગહસે આધ ગઝસે ઝિયાદા ઊંચા ન હોના ચાહિયે. અગર એક બાલિશ્તસે ઝિયાદા ઊંચે મકામ પર સિજ્દહ કિયા જાએ તો દુરૂસ્ત નહીં, હાં અગર કોઈ મજબૂરી હી પેશ આ જાએ તો જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : ઈમામકો ફજરકી દોનોં રકા'તોંમેં ઔર મગરિબ ઔર ઈશાકી પેહલી દો રકા'તોંમેં ઔર જુમ્આ ઔર ઈદૈન ઔર તરાવીહકી નમાઝમેં ઔર રમઝાનકે વિત્રમેં બુલંદ આવાઝસે કિરાઅત કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : મુન્ફરિદકો ફજરકી દોનોં રકા'તોંમેં ઔર મગરિબ વ ઈશાકી પેહલી દો રકા'તોંમેં ઈખ્તિયાર હૈ ચાહે બુલંદ આવાઝસે કિરાઅત કરે યા આહિસ્તા આવાઝસે, આવાઝ બુલંદ હોનેકી ફુકહાને યે હદ લિખ્ખી હૈ કે કોઈ દૂસરા શખ્સ સુન સકે, ઔર આહિસ્તા આવાઝકી યે હદ લિખ્ખી હૈ કે ખૂદ સુન સકે દૂસરા ન સુન સકે.

મસ્અલા : ઈમામ ઔર મુન્ફરિદકો નમાઝે ઝોહર ઔર અસરકી કુલ રકા'તોંમેં ઔર મગરિબ વ ઈશાકી અખીર રકા'તોંમેં આહિસ્તા આવાઝસે કિરાઅત કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : જો નફલ નમાઝેં દિનકો પઢી જાએં ઉનમેં આહિસ્તા આવાઝસે કિરાઅત કરના ચાહિયે ઔર જો નફલેં રાતકો પઢી જાએં ઉનમેં ઈખ્તિયાર હૈ.

મસ્અલા : મુન્ફરિદ અગર ફજર, મગરિબ, ઈશાકી કઝા દિનમેં પઢે

તો ઉનમેં ભી ઉસકો આહિસ્તા આવાઝસે કિરાઅત કરના વાજિબ હૈ. ઔર અગર રાતકો કઝા પઢે તો ઉસકો ઈખ્તિયાર હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ મગરિબ યા ઈશાકી પેહલી દૂસરી રકા'તમેં સૂરતે ફાતિહાકે બાદ દૂસરી સૂરત મિલાના ભૂલ જાએ તો ઉસે તીસરી યા ચોથી રકા'તમેં સૂરએ ફાતિહાકે બાદ દૂસરી સૂરત પઢની ચાહિયે ઔર ઈન રકા'તોંમેં મ' બુલંદ આવાઝસે કિરાઅત કરના વાજિબ હૈ ઔર આખીરમેં સિજદએ સહવ કરના વાજિબ હૈ.

નમાઝકી બા'ઝ સુન્નતેં

મસ્અલા : તકબીરે તહરીમા કેહનેસે પેહલે દોનોં હાથોંકા ઉઠાના, મરદોંકો કાનોં તક ઔર ઔરતોંકો શાનોં (કંધો) તક સુન્નત હૈ ઉઝરકી હાલતમેં મરદોંકો ભી શાનોં તક હાથ ઉઠાનેમેં કુછ હરજ નહીં.

મસ્અલા : તકબીરે તહરીમાકે ફૌરન બાદ મરદોંકો નાફકે નીચે ઔર ઔરતોંકો સીના પર હાથ બાંધ લેના સુન્નત હૈ.

મસ્અલા : ઈમામ ઔર મુન્ફરિદકો સૂરએ ફાતિહાકે ખતમ હોનેકે બાદ આહિસ્તા આવાઝસે આમીન કેહના ઔર કિરાઅત બુલંદ આવાઝસે હો તો સબ મુકતદિયોંકો ભી આહિસ્તા આમીન કેહના સુન્નત હૈ.

મસ્અલા : રૂકૂઅમેં મરદોંકો દોનોં હાથોંકા પેહલૂસે જુદા રખના સુન્નત હૈ.

મસ્અલા : કાઈદામેં દોનોં હાથ ઝાનોં પર હોં, ઉન્ગલિયોંકે સિરે ઘુટનોંકે કરીબ હોં યે સુન્નત હૈ.

નમાઝ તોડનેવાલી ચીઝોંકા બયાન

મસ્અલા : કસ્દન (જાન બૂઝકર) યા ભૂલેસે નમાઝમેં બોલ ઉઠા તો નમાઝ જાતી રહી.

મસ્અલા : નમાઝમેં આહ યા ઉહ યા ઉફ યા હાય કહે યા ઝોરસે રોએ તો નમાઝ જાતી રેહતી હૈ, અલબત્તા અગર જન્નત યા દોઝખકો યાદ કરનેસે દિલ ભર આયા ઔર ઝોરસે આવાઝ નિકલ પડી તો નમાઝ નહીં ટૂટી.

મસ્અલા : બગૈર ઝરૂરત ખંખારને ઔર ગલા સાફ કરનેસે જિસસે એક આધ હુરૂફ ભી પૈદા હો જાએ, નમાઝ ટૂટ જાતી હૈ, અલબત્તા લાચારી ઔર મજબૂરીકે વક્ત ખંખારના દુરૂસ્ત હૈ ઔર નમાઝ નહીં જાતી.

મસ્અલા : નમાઝમેં છીંક આઈ ઔર ઉસ પર અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કહા તો

નમાઝ નહીં જાતી લેકિન કેહના ન ચાહિયે. ઔર અગર કિસી દૂસરેકો છીંક આઈ ઔર ઉસને જવાબમેં ઉસકો યરહમુકલ્લાહ કહા તો નમાઝ જાતી રહી.

મસ્અલા : કુરઆન શરીફમેં દેખ દેખકર પઢનેસે નમાઝ ટૂટ જાતી હૈ.

મસ્અલા : નમાઝમેં ઈતના મુડ ગયા કે સીના કિબ્લાકી તરફસે ફિર ગયા તો નમઝ ટૂટ જાતી હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસીકે સલામકે જવાબમેં **વ અલૈકુમુસ્સલામ** કહા તો નમાઝ જાતી રહી.

મસ્અલા : કિસી ઔરતને નમાઝકે અંદર જોડા (યાની બાલોંકા જોડા) બાંધા તો નમાઝ જાતી રહી.

મસ્અલા : નમાઝમેં કોઈ અચ્છી ચીઝ ખા લી યા કુછ પી લિયા તો નમાઝ જાતી રહી, યહાં તકકે એક તિલ યા છાલી (સોપારી) કા ટુકડા ઉઠાકર ખા લે તો ભી નમાઝ ટૂટ જાએગી, અલબત્તા અગર છાલીકા ટુકડા વગૈરહ કોઈ ચીઝ દાંતોંમેં અટકી હુઈ થી ઉસકો નિગલ ગયા તો અગર ચનેસે કમ હો તબ તો નમાઝ હો ગઈ, ઔર અગર ચનેકે બરાબર યા ઝિયાદા હો તો નમાઝ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા : મુંહમેં પાન દબા હુવા હૈ ઔર ઉસકી પીક હલકમેં જાતી હૈ તો નમાઝ નહીં હોતી.

મસ્અલા : કોઈ મીઠી ચીઝ ખાઈ ફિર કુલ્લી કરકે નમાઝ પઢને લગા લેકિન મુંહમેં ઉસકા કુછ મઝા બાકી હૈ ઔર થૂકકે સાથ હલક (ગલે) મેં જાતા હૈ તો નમાઝ સહીહ હૈ.

મસ્અલા : નમાઝમેં કુછ ખૂશખબરી સુની ઉસ પર અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કેહ દિયા, યા કિસીકી મૌતકી ખબર સુની, ઉસ પર **ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલૈહિ રાજિઊન** પઢા તો નમાઝ જાતી રહી.

મસ્અલા : કોઈ લડકા વગૈરહ ગિર પડા, ઉસકે ગિરતે વક્ત **બિસ્મિલ્લાહ** કેહ દિયા તો નમાઝ જાતી રહી.

મસ્અલા : નમાઝમેં બચ્ચાને આકર અપની માંકા દૂધ પી લિયા તો નમાઝ જાતી રહી, અલબત્તા અગર દૂધ નહીં નિકલા તો નમાઝ નહીં ગઈ.

મસ્અલા : અલ્લાહુ અકબર કેહતે વક્ત અલ્લાહકે અલિફકો બઢા દિયા ઔર આલ્લાહુ અકબર કહા યા અલ્લાહુ આકબર કહા તો નમાઝ જાતી રહી. ઈસી તરહ અકબરકી બેકો બઢાકર અલ્લાહુ અકબાર કહા તો ભી નમાઝ જાતી રહી.

મસ્અલા : કિસી ખત યા કિસી કિતાબ પર નઝર પડી ઔર ઉસકો અપની ઝબાનસે નહીં પઢા લેકિન દિલ હી દિલમેં મતલબ સમઝ ગયા તો નમાઝ નહીં

ટૂટી, અલબત્તા અગર ઝબાનસે પઢે તો નમાઝ જાતી રહેગી.

મસ્અલા : નમાઝીકે સામનેસે અગર કોઈ જાએ યા કુત્તા, બિલ્લી, બકરી વગૈરહ કોઈ જાનવર નિકલ જાએ તો નમાઝ નહીં ટૂટી, લેકિન સામનેસે જાનેવાલેકો બડા ગુનાહ હોગા. ઈસ લિયે ઐસી જગહ નમાઝ પઢના ચાહિયે જહાં આગેસે કોઈ ન નિકલે ઔર ચલને ફિરનેમેં લોગોંકો તકલીફ ન હો. ઔર અગર ઐસી અલગ જગહ કોઈ ન હો તો અપને સામને કોઈ લકડી ગાડે જો કમ અઝ કમ એક હાથ લંબી ઔર એક ઉન્ગલ મોટી (જાડી) હો ઔર ઉસ લકડીકે પાસકો ખડા હો, ઔર ઉસકો બિલકુલ નાકકે સામને ન રખ્ખે બલ્કે દાંઈ યા બાંઈ આંખકે સામને રખ્ખે. અગર કોઈ લકડી ન ગાડે તો ઈતની હી ઊંચી કોઈ ઔર ચીઝ સામને રખ લે, જૈસે મોંઢા (યાની કુરસી) તો અબ સામનેસે જાના દુરૂસ્ત હૈ કુછ ગુનાહ ન હોગા.

મસ્અલા : કિસી ઝરૂરતકી વજહસે અગર કિબ્લાકી તરફ એક કદમ આગે બઢ ગયા યા પીછે હટ આયા લેકિન સીના કિબ્લાકી તરફસે નહીં ફિરા તો નમાઝ દુરૂસ્ત હો ગઈ, લેકિન અગર સિજદેકી જગહસે આગે બઢ ગયા તો નમાઝ ન હોગી.

નમાઝ જિન ચીઝોંસે ફાસિદ હોતી હૈ

મસ્અલા : હાલતે નમાઝમેં અપને ઈમામકે સિવા કિસીકો લુકમા દેના યાની કુરઆન મજીદકે ગલત પઢને પર આગાહ કરના મુફસિદે નમાઝ હૈ. (યાની નમાઝ ફાસિદ હો જાતી હૈ).

મસ્અલા : સહીહ યે હૈ કે મુકતદી અગર અપને ઈમામકો લુકમા દે તો નમાઝ ફાસિદ ન હોગી, ચાહે ઈમામ બકદ્રે ઝરૂરત કિરાઅત કર ચુકા હો યા નહીં.

મસ્અલા : ઈમામ અગર બકદ્રે ઝરૂરત કિરાઅત કર ચુકા હો તો ઉસકો ચાહિયે કે રૂકૂઅ કર દે, મુકતદિયોંકો લુકમા દેને પર મજબૂર ન કરે (ઐસા કરના મકરૂહ હૈ) ઔર મુકતદિયોંકો ચાહિયે કે જબ તક શદીદ (સખ્ત) ઝરૂરત પેશ ન આએ ઈમામકો લુકમાન ન દેં (યે ભી મકરૂહ હૈ) ઝરૂરતે શદીદાસે મુરાદ યે હૈ કે મસલન ઈમામ ગલત પઢકર આગે બઢના ચાહતા હો યા રૂકૂઅ ન કરતા હો યા સુકૂત કરકે (ચુપચાપ) ખડા હો જાએ, ઔર અગર બગૈર ઝરૂરતે શદીદા ભી બતલા દિયા તબ ભી નમાઝ ફાસિદ ન હોગી.

મસ્અલા : અગર કોઈ નમાઝ પઢનેવાલા કિસી શખ્સકો લુકમા દે જો ઉસકા ઈમામ નહીં ચાહે વો ભી નમાઝમેં હો યા નહીં હર હાલમેં ઉસ લુકમા દેનેવાલેકી નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી.

મસ્અલા : મુકતદી અગર કિસી દૂસરે શખ્સકા પઢના સુનકર યા કુરઆન

મજીદમેં દેખકર ઈમામકો લુકમા દે તો ઉસકી નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી, ઔર અગર ઈમામ લે લેગા તો ઉસકી નમાઝ ભી. ઔર અગર મુકતદીકો કુરઆનમેં દેખકર, યા દૂસરેસે સુનકર ખૂદ ભી યાદ આ ગયા ઔર ફિર અપની યાદ પર લુકમા દિયા તો નમાઝ ફાસિદ ન હોગી.

મસ્અલા : ઈસી તરહ અગર હાલતે નમાઝમેં કુરઆન મજીદ દેખકર એક આયત કિરાઅત કી જાએ તબ ભી નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી. ઔર અગર વો આયત જો દેખકર પઢી હૈ ઉસકો પેહલેસે યાદ થી તો નમાઝ ફાસિદ ન હોગી. અગર એક આયતસે કમ દેખકર પઢા તો નમાઝ ફાસિદ ન હોગી.

મસ્અલા : ઔરતકા મર્દકે સાથ ઈસ તરહ ખડા હો જાના કે એકકા કોઈ ઉઝ્વ દૂસરેકે કિસી ઉઝ્વકે મુકાબિલ હો જાએ યહાં તકકે અગર સિજદેમેં જાનેકે વક્ત ઔરતકા સર મર્દકે પાંવકે મહાઝી (મુકાબિલ) હો જાએ તબ ભી નમાઝ જાતી રહેગી, બશર્તેકે :

(૧) ઔરત બાલિગ હો ચુકી હો યા ના બાલિગ હો મગર કાબિલે જિમાઅ (સંભોગ લાયક) હો. તો અગર કોઈ કમસિન નાબાલિગ લડકી નમાઝમેં મહાઝી હો જાએ તો નમાઝ ફાસિદ ન હોગી. (૨) દોનોં નમાઝમેં હોં. પસ અગર એક નમાઝમેં હો દૂસરા ન હો તો ઈસ મહાઝાતસે નમાઝ ફાસિદ ન હોગી. (૩) દરમિયાનમેં કુછ હાઈલ ન હો, પસ અગર કોઈ પરદા દરમિયાનમેં હો યા કોઈ સતર હાઈલ હો યા બીચમેં ઈતની જગહ છૂટી હો જિસમેં એક આદમી બેતકલ્લુફ ખડા હો સકે તો ભી નમાઝ ફાસિદ ન હોગી. (૪) ઔરતમેં નમાઝ સહીહ હોનેકી શર્તે પાઈ જાતી હોં, પસ અગર મજનૂન હો, યા હાલતે હૈઝ વ નિફાસમેં હો તો ઉસકી મહાઝાતસે નમાઝ ફાસિદ ન હોગી. ઈસ લિયે કે ઈન સૂરતોંમેં વો ખૂદ નમાઝમેં ન સમઝી જાએગી. (૫) નમાઝ જનાઝેકી ન હો, પસ જનાઝેકી નમાઝમેં મહાઝાત મુફસિદ નહીં. (૬) મહાઝાત બકદ્ર એક રૂકનકે બાકી હૈ, અગર ઉસસે કમ મહાઝાત રહે તો મુફસિદ નહીં, મસલન ઈતની દેર તક મહાઝાત રહે કે જિસમેં રૂકૂઅ વગૈરહ નહીં હો સકતા ઉસકે બાદ જાતી રહે તો ઈસ કલીલ (થોડે) મહાઝાતસે નમાઝમેં ફસાદ ન આએગા. (૭) તહરીમા દોનોંકી એક હો. યાની યે ઔરત ઉસ મર્દકી મુકતદી હો, યા દોનોં કિસી તીસરેકે મુકતદી હોં. (૮) ઈમામને ઉસ ઔરતકી ઈમામતકી નિય્યત નમાઝ શુરૂ કરતે વક્ત યા દરમિયાનમેં જબ વો આકર મિલી, કી હો, અગર ઈમામને ઉસકી ઈમામતકી નિય્યત ન કી હો તો ફિર ઉસ મહાઝાતસે નમાઝ ફાસિદ ન હોગી બલ્કે ઉસ ઔરતકી નમાઝ સહીહ ન હોગી.

મસ્અલા : ઈમામને કિસી ઐસે શખ્સકો ખલીફા કર દિયા જિસમેં ઈમામકી

સલાહિયત નહીં, મસલન કિસી મજનૂન યા નાબાલિગ બચ્ચેકો યા કિસી ઔરતકો, તો સબકી નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી.

મસ્અલા : અગર મર્દ નમાઝમેં હો ઔર ઔરત ઉસ મર્દકા ઉસી હાલતે નમાઝમેં બોસા લે તો ઉસ મર્દકી નમાઝ ફાસિદ ન હોગી, હાં અગર ઉસકે બોસા લેતે વક્ત મર્દકો શહવત હો ગઈ તો અલબત્તા નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી, ઔર અગર ઔરત નમાઝમેં હો ઔર કોઈ મર્દ ઉસકા બોસા લે લે તો ઔરતકી નમાઝ જાતી રહેગી, ચાહે મર્દને શહવતસે બોસા લિયા હો યા બગૈર શહવત ઔર ચાહે ઔરતકો શહવત હુઈ હો યા નહીં.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ નમાઝીકે સામનેસે નિકલના ચાહે તો હાલતે નમાઝમેં ઉસસે મુઝાહમત કરના (રોકના) ઔર ઉસકો ઉસ ફઅલસે બાઝ રખના જાઈઝ હૈ. બશર્તેકિ ઉસ રોકનેમેં અમલે કસીર ન હો, ઔર અગર અમલે કસીર હો ગયા તો નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ.

જો ચીઝેં નમાઝમેં મકરૂહ ઔર મમનૂઅ હૈં ઉનકા બયાન

મસ્અલા : મકરૂહ વો ચીઝેં જિનસે નમાઝ નહીં ટૂટતી લેકિન સવાબ કમ હો જાતા હૈ ઔર ગુનાહ હોતા હૈ.

મસ્અલા : અપને કપડે યા બદન યા ઝેવરસે ખેલના, કંકરિયોંકો હટાના મકરૂહ હૈ, અલબત્તા અગર કંકરિયોંકી વજહસે સિજદહ ન કર સકે તો એક દો મરતબા હાથસે બરાબર કરના ઔર હટના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : નમાઝમેં ઉન્ગલિયોં ચટખાના ઔર કોલ્હે (પટ્ટે) પર હાથ રખના ઔર દાએં બાએં મુંહ મોડકે દેખના યે સબ મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : નમાઝમેં દોનોં પૈર ખડે રખકર બૈઠના યા ચાર ઝાનોં બૈઠના યા કુત્તેકી તરહ બૈઠના યે મકરૂહ હૈ, હાં દુઃખ બીમારીકી વજહસે જિસ તરહ બૈઠ સકે બૈઠે, ઉસ વક્ત કુછ મકરૂહ નહીં હૈ.

મસ્અલા : સલામકે જવાબમેં હાથ ઉઠાના ઔર સલામકા જવાબ હાથસે દેના મકરૂહ હૈ, ઔર અગર ઝબાનસે જવાબ દિયા તો નમાઝ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા : નમાઝમેં ઈધર ઉધરસે અપને કપડેકો સમેટના ઔર સંભાલના કે મિટ્ટીસે ન ભરને પાએ મકરૂહ હૈ

મસ્અલા : જિસ જગહ યે ડર હો કે કોઈ નમાઝમેં હંસા દેગા યા ખયાલ બટ જાએગા ઔર નમાઝમેં ભૂલ ચૂક હો જાએગી તો એૈસી જગહ નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ આગે બૈઠા બાતેં કર રહા હો યા કિસી ઔર કામમેં

લગા હુવા હો તો ઉસકે પીછે ઉસકી પીઠકી તરફ મુંહ કરકે નમાઝ પઢના મકરૂહ નહીં હૈ, લેકિન અગર બૈઠને વાલેકો ઉસસે તકલીફ હો ઔર વો ઉસકે રૂક જાનેસે ઘભરાએ તો ઐસી હાલતમેં કિસીકે પીછે નમાઝ ન પઢે, યા વો ઈતને ઝોર ઝોરસે બાતેં કરતા હો કે નમાઝમેં ભૂલ જાનેકા ડર હો તો વહાં નમાઝ ન પઢના ચાહિયે મકરૂહ હૈ. ઔર કિસીકે મુંહકી તરફ મુંહ કરકે નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : અગર નમાઝીકે સામને કુરઆન શરીફ યા તલવાર લટકી હો તો ઉસકા કોઈ હરજ નહીં હૈ.

મસ્અલા : જિસ ફર્શ પર તસ્વીરેં બની હોં ઉસ પર નમાઝ હો જાતી હૈ. લેકિત તસ્વીર પર સિજદહ ન કરે ઔર તસ્વીરવાલા મુસલ્લા રખના મકરૂહ હૈ ઔર તસ્વીર ઘરમેં રખના બડા ગુનાહ હૈ.

મસ્અલા : અગર તસ્વીર સરકે ઉપર હો યાની છતમેં યા છતગીરીમેં તસ્વીર બની હુઈ હો યા આગેકી તરફકો યા દાંઈ તરફ યા બાંઈ તરફ હો તો નમાઝ મકરૂહ હૈ. ઔર અગર પૈરકે નીચે હો તો નમાઝ મકરૂહ નહીં. લેકિન અગર બહોત છોટી તસ્વીર હો કે અગર જમીન પર રખ દો તો ખડે હોકર ન દિખાઈ દે યા પૂરી તસ્વીર ન હો બલ્કે સર કટા યા મિટા હુવા હો તો ઉસકા કુછ હરજ નહીં હૈ ઐસી તસ્વીરસે કિસી સૂરતમેં નમાઝ મકરૂહ નહીં હોતી ચાહે જિસ તરફ હો.

મસ્અલા : તસ્વીરદાર કપડા પહેનકર નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : દરખ્ત યા મકાન વગૈરહ કિસી બે-જાન ચીઝકા નકશા બના હો તો મકરૂહ નહીં.

મસ્અલા : નમાઝકે અંદર આયતોંકા યા કિસી ઔર ચીઝકા ઉન્ગલિયોં પર ગિનના મકરૂહ હૈ, અલબત્તા અગર ઉન્ગલિયોંકો દબાકર ગિન્તી યાદ રખ્ખે તો કુછ હરજ નહીં.

મસ્અલા : દૂસરી રકા'તકો પેહલી રકા'તસે ઝિયાદા લંબી કરના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : કિસી નમાઝમેં કોઈ સૂરત મુકર્રર કર લેના કે હમેશા વોહી પઢા કરે દૂસરી સૂરત કભી ન પઢે યે બાત મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : કંધે પર રૂમાલ ડાલકર નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : બહોત બુરે ઔર મૈલે કુચેલે કપડે પહેનકર નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ. ઔર અગર દૂસરે કપડે ન હોં તો જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : પૈસા, કોડી મુંહમેં લેકર નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ. ઔર અગર ઐસી ચીઝ હો કે નમાઝમેં કુરઆન શરીફ વગૈરહ નહીં પઢ સકતા તો નમાઝ નહીં હુઈ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા : જિસ વક્ત પેશાબ પાખાના ઝોરસે લગા હો ઐસે વક્ત નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : જબ બહોત ભૂખ લગી હો ઔર ખાના તૈયાર હો તો પેહલે ખાના ખા લે તબ નમાઝ પઢે. બગૈર ખાના ખાએ નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ. અલબત્તા અગર વક્ત તંગ હોને લગે તો પેહલે નમાઝ પઢ લે.

મસ્અલા : આંખેં બંદ કરકે નમાઝ પઢના બેહતર નહીં લેકિન અગર આંખેં બંદ કરનેસે નમાઝમેં ખૂબ દિલ લગે તો બંદ કરકે પઢનેમેં કોઈ બુરાઈ નહીં.

મસ્અલા : બે ઝરૂરત નમાઝમેં થૂકના ઔર નાક સાફ કરના મકરૂહ હૈ. ઔર અગર ઝરૂરત પડે તો દુરૂસ્ત હૈ. જૈસે કિસીકો ખાંસી આઈ ઔર મુંહમેં બલગમ આ ગયા તો અપને બાંઈ તરફ થૂક દે યા કપડેમેં લેકર મલ ડાલે ઔર દાહની તરફ કિબ્લાકી તરફ ન થૂકે.

મસ્અલા : નમાઝમેં ખટમલને કાટ ખાયા તો ઉસકો પકડકર છોડ દે, નમાઝ પઢનેમેં મારના અચ્છા નહીં હૈ. ઔર અગર ખટમલને અભી કાટા નહીં હૈ તો ઉસકો ન પકડે, બગૈર કાટે પકડના ભી મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : અભી સૂરત પૂરી ખતમ નહીં હુઈ દો એક કલિમે રેહ ગયે થે કે જલ્દીકે મારે રૂકૂઅમેં ચલા ગયા ઔર સૂરતકો રૂકૂઅમેં જાકર ખતમ કર લિયા તો નમાઝ મકરૂહ હુઈ.

મસ્અલા : અગર સિજદેકી જગહ પૈરસે ઊંચી હો જૈસે કોઈ દેહલીઝ (ચોખટ) પર સિજદહ કરે તો દેખો કિતની ઊંચી હૈ, અગર એક બાલિશ્તસે ઝિયાદા ઊંચી હૈ તો નમાઝ દુરૂસ્ત નહીં હૈ, ઔર અગર એક બાલિશ્ત યા ઉસસે કમ હૈ તો નમાઝ દુરૂસ્ત હૈ લેકિન બગૈર ઝરૂરત ઐસા કરના મકરૂહ હૈ.

નમાઝ જિન ચીઝોંસે મકરૂહ હોતી હૈ

મસ્અલા : હાલતે નમાઝમેં કપડેકા ખિલાફે દસ્તૂર પહેનના યાની જો તરીકા ઉસકે પહેનનેકા હો. ઔર જિસ તરીકેસે અહલે તેહઝીબ પહેનતે હોં ઉસકે ખિલાફ ઉસકા ઈસ્તે'માલ મકરૂહે તહરીમી હૈ.

મિસાલ : કોઈ શખ્સ ચાદર ઓઢે ઔર ઉસકા કિનારા શાને (કંધે) પર ન ડાલે યા કુરતા પહેને ઔર આસ્તીનોંમેં હાથ ન ડાલે ઉસસે નમાઝ મકરૂહ હો જાતી હૈ.

મસ્અલા : બરહના સર (નંગે સર) નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ, હાં અગર તઝલ્લુલ ઔર ખુશૂઅકી નિય્યતસે ઐસા કરે તો કુછ મુઝાઈકા નહીં.

મસ્અલા : અગર કિસીકી ટોપી યા અમામહ (પાઘડી) નમાઝ પઢનેમેં

ગિર જાએ તો અફઝલ યે હૈ કે ઉસી હાલતમેં ઉસે ઉઠાકર પહેન લે, લેકિન અગર ઉસકે પહેનનેમેં અમલે કસીરકી ઝરૂરત પડે તો ન પેહને.

મસ્અલા : મરદોંકો અપને દોનોં હાથોંકી કોહનિયાંકા સિજદહકી હાલતમેં બિછા દેના મકરૂહે તહરીમી હૈ.

મસ્અલા : ઈમામકા મેહરાબમેં ખડા હોના મકરૂહે તન્ઝીહી હૈ, હાં અગર મેહરાબસે બાહિર ખડા હો મગર સિજદહ મેહરાબમેં હોતા હો તો મકરૂહ નહીં.

મસ્અલા : કુલ મુકતદિયોંકા ઈમામસે બે ઝરૂરત કિસી ઊંચે મકામ પર ખડા હોના મકરૂહે તન્ઝીહી હૈ, અગર બાઝ મુકતદી ઈમામકી બરાબર હોં ઔર બા'ઝ ઊંચી જગહ પર હોં તબ જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : મુકતદીકો અપને ઈમામસે પેહલે કોઈ ફઅલ શુરૂ કરના મકરૂહે તહરીમી હૈ.

મસ્અલા : મુકતદીકો જબકે ઈમામ કિયામમેં કિરાઅત કર રહા હો કોઈ દુઆ વગૈરહ યા કુરઆન મજીદકી કિરાઅત કરના ચાહે સૂરએ ફાતિહા હો યા કોઈ ઔર સૂરત હો મકરૂહે તહરીમી હૈ.

જિન વજહોંસે નમાઝકા તોડ દેના દુરૂસ્ત હૈ ઉનકા બયાન

મસ્અલા : નમાઝ પઢતેમેં રેલ ચલ દે ઔર ઉસ પર અપના અસ્બાબ (સામાન) રખ્ખા હુવા હો યા બાલ બચ્ચે સવાર હૈં તો નમાઝ તોડકર બૈઠ જાના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : સામને સાંપ આ ગયા તો ઉસકે ડરસે નમાઝકા તોડ દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : રાતકો મુરઘી ખુલી રેહ ગઈ ઔર બિલ્લી ઉસકે પાસ આ ગઈ તો ઉસકે ખૌફસે નમાઝ તોડ દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : નમાઝમેં કિસીને જૂતા ઉઠા લિયા ઔર ડર હૈ કે અગર નમાઝ ન તોડેગા તો લેકર ભાગ જાએગા, તો ઉસકે લિયે નિય્યત તોડ દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કોઈ ઔરત નમાઝમેં હૈ ઔર હાંડી ઉબલને લગી જિસકી લાગત તીન ચાર આને હૈ તો નમાઝ તોડકર દુરૂસ્ત કર દેના જાઈઝ હૈ. ગર્ઝ યે કે જબ ઐસી ચીઝકે ઝાએઅ હો જાને યા ખરાબ હો જાનેકા ડર હૈ જિસકી કીમત તીન ચાર આને હો તો ઉસકી હિફાઝતકે લિયે નમાઝ તોડ દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર નમાઝમેં પેશાબ પાખાના ઝોર કરે તો નમાઝ તોડ દે ઔર ફરાગત કરકે ફિર નમાઝ પઢે.

મસ્અલા : કોઈ અંધી ઔરત યા મર્દ જા રહા હૈ ઔર આગે કુવાં હૈ ઔર ઉસમેં ગિર પડનેકા ડર હૈ તો ઉસકે બચાનેકે લિયે નમાઝકા તોડ દેના ફર્ઝ હૈ, અગર નમાઝ નહીં તોડી ઔર વો ગિરકે મર ગયા તો ગુનેહગાર હોગા.

મસ્અલા : કિસી બચ્ચે વગૈરહકે કપડોંમેં આગ લગ ગઈ ઔર વો જલને લગા તો ઉસકે લિયે ભી નમાઝ તોડ દેના ફર્ઝ હૈ.

મસ્અલા : માં બાપ, દાદા, દાદી, નાના, નાની કિસી મુસીબતકી વજહસે પુકારેં તો ફર્ઝકો તોડ દેના વાજિબ હૈ, જૈસે કિસીકા બાપ યા માં વગૈરહ બીમાર હૈ ઔર પાખાના વગૈરહ કિસી ઝરૂરતસે ગયા ઔર આતે જાતેમેં પૈર ફિસલ ગયા ઔર ગિર પડા તો નમાઝ તોડકે ઉસે ઉઠા લે, લેકિન અગર કોઈ ઔર ઉઠાનેવાલા હો તો બગૈર ઝરૂરત નમાઝ ન તોડે.

મસ્અલા : ઔર અગર અભી ગિરા નહીં હૈ લેકિન ગિરનેકા ડર હૈ ઔર ઉસને ઉસકો પુકારા તબ ભી નમાઝ તોડ દે.

મસ્અલા : ઔર અગર કિસી ઐસી ઝરૂરતકે લિયે નહીં પુકારા, યૂંહી પુકારા તો ફર્ઝ નમાઝકા તોડ દેના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : ઔર અગર નફલ યા સુન્નત પઢતા હો, ઉસ વક્ત બાપ, માં, દાદા, દાદી, નાના, નાની પુકારેં, લેકિન યે ઉનકો મા'લૂમ નહીં હૈ કે ફલાં નમાઝ પઢતા હૈ તો ઐસે વક્ત ભી નમાઝ તોડકર ઉનકી બાતકા જવાબ દેના વાજિબ હૈ, ચાહે કિસી મુસીબતસે પુકારેં, ચાહે બગૈર ઝરૂરત પુકારેં દોનોંકા એક હુકમ હૈ, અગર નમાઝ તોડકર ન બોલેગા તો ગુનાહ હોગા. ઔર અગર વો જાનતે હોં કે નમાઝ પઢતા હૈ ફિર ભી પુકારેં તો નમાઝ ન તોડે, લેકિન અગર કિસી ઝરૂરતસે પુકારેં ઔર ઉનકો તકલીફ હોનેકા ડર હો તો નમાઝ તોડ દે.

નમાઝમેં હદસ હો જાનેકા બયાન

મસ્અલા : નમાઝમેં અગર હદસ હો જાએ તો અગર હદસે અકબર હોગા જિસસે ગુસલ વાજિબ હો જાએ તો નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી. ઔર અગર હદસે અસગર હોગા તો દો હાલસે ખાલી નહીં, ઈખ્તિયારી હોગા, યા બેઈખ્તિયારી. યાની ઉસકે વુજૂદમેં યા ઉસકે સબબમેં બંદોંકે ઈખ્તિયારાતકો દખલ હોગા યા નહીં, અગર ઈખ્તિયારી હોગા તો નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી, મસલન કોઈ શખ્સ નમાઝમેં કેહકહેકે સાથ હંસે યા અપને બદનમેં કોઈ ઝર્બ (માર) લગાકર ખૂન નિકાલ લે યા જાન બૂઝકર હવા નિકાલે, યા કોઈ છતકે ઉપર ચલે ઔર ચલનેકે સબબસે કોઈ પત્થર વગૈરહ છતસે ગિરકર કિસી નમાઝ પઢનેવાલેકે સરમેં લગે ઔર ખૂન

નિકલ આએ, ઈન સૂરતોંમેં નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી, ઈસ લિયે કે યે તમામ અફઆલ બંદોંકે ઈખ્તિયારસે સાદિર હોતે હૈં. અગર બેઈખતિયારી હોગા તો ઉસમેં દો સૂરતેં હૈં, યા નાદિરૂલ વુકૂઅ હોગા જૈસે જુનૂન, બેહોશી યા ઈમામકા મર જાના વગૈરહ, યા કસીરૂલ વુકૂઅ જૈસે ખુરૂજે રીહ (યાની હવા નિકલના), પેશાબ, પાખાના, મઝી વગૈરહ, પસ અગર નાદિરૂલ વુકૂઅ હોગા તો નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી, ઔર અગર નાદિરૂલ વુકૂઅ ન હોગા તો નમાઝ ફાસિદ ન હોગી. બલ્કે ઉસ શખ્સકો શરઅન ઈખ્તિયાર ઔર ઈજાઝત હૈ કે ઉસ હદસકે રફઅ કરનેકે ઉસ નમાઝકો પૂરી કર લે ઔર ઉસકો બિના કેહતે હૈં, લેકિન અગર નમાઝકા ઈઆદા કર લે યાની ફિર શુરૂસે પઢે તો બેહતર હૈ.

મસ્અલા : મુન્ફરિદકો અગર હદસ હો જાએ તો ઉસકો ચાહિયે કે ફૌરન વુઝૂ કર લે ઔર વહીં અપની બકિય્યા નમાઝ પૂરી કર લે ઔર યેહી અફઝલ હે, ઔર ચાહે જહાં પેહલે થા વહાં જાકર પઢે. ઔર બેહતર યે હૈ કે કસ્દન (જાન બૂઝકર) પેહલી નમાઝકો સલામ ફેરકર તોડ દે ઔર વુઝૂકે બાદ ફિરસે નમાઝ પઢે.

મસ્અલા : ઈમામકો અગર હદસ હો જાએ અગરચે કાઈદએ અખીરામેં હો તો ઉસકો ચાહિયે કે ફૌરન વુઝૂ કરનેકે લિયે ચલા જાએ, ઔર બેહતર યે હૈ કે અપને મુકતદિયોંમેં જિસકો ઈમામતકે લાઈક સમઝતા હો ઉસકો અપની જગહ ખડા કર દે, ફિર જબ ખૂદ વુઝૂ કર ચુકે તો અગર જમાઅત બાકી હો તો જમાઅતમેં આકર અપને ખલીફાકા મુકતદી બન જાએ, ઔર અગર જમાઅત હો ચુકી હો તો અપની નમાઝ પૂરી કર લે ચાહે જહાં વુઝૂ કિયા હૈ વહીં યા જહાં પેહલે થા વહાં પર.

મસ્અલા : ખલીફા કર દેનેકે બાદ ઈમામ નહીં રેહતા બલ્કે અપને ખલીફાકા મુકતદી હો જાતા હૈ. અગર ઈમામ કિસીકો ખલીફા ન કરે બલ્કે ખૂદ મુકતદી આગે બઢકર ઈમામકી જગહ પર ખડા હો જાએ ઔર ઈમામ હોનેકી નિય્યત કર લે તબ ભી દુરૂસ્ત હૈ બશર્તેકિ ઉસ વક્ત તક ઈમામ મસ્જિદસે બાહિર ન નિકલ ચુકા હો. ઔર અગર નમાઝ મસ્જિદમેં ન હોતી હો તો સફોંસે યા સુતરેસે આગે ન બઢા હો, ઔર અગર ઈન હુદૂદસે આગે બઢ ચુકા હો તો નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી, અબ કોઈ દૂસરા ઈમામ નહીં બન સકતા.

મસ્અલા : અગર મુકતદીકો હદસ હો જાએ તો ઉસકો ભી ફૌરન વુઝૂ કરના ચાહિયે. વુઝૂકે બા'દ અગર જમાઅત બાકી હો તો જમાઅતમેં શરીક હો જાએ, વરના અપની નમાઝ પૂરી કર લે.

મસ્અલા : બેહતર યે હૈ કે બિના ન કરે બલ્કે વો નમાઝ સલામકે સાથ કતઅ કર લે ફિર નયે સિરેસે પઢે.

નમાઝે વિત્રકા બયાન

મસ્અલા : વિત્રકી નમાઝ વાજિબ હૈ ઔર વાજિબકા મરતબા કરીબ કરીબ ફર્ઝ નમાઝકે હૈ, છોડ દેનેસે બડા ગુનાહ હોતા હૈ, અગર કભી છૂટ જાએ તો જબ મૌકા મિલે ફૌરન ઉસકી કઝા પઢના ચાહિયે.

મસ્અલા : વિત્રકી તીન રકા'તેં હૈં. દો રકા'તેં પઢકર બૈઠે ઔર અત્તહિય્યાત પઢે ઔર દુરૂદ શરીફ બિલકુલ ન પઢે, બલ્કે અત્તહિય્યાત પઢ ચુકનેકે બા'દ ફૌરન ઉઠ ખડા હો ઔર અલ્હમ્દુ ઔર સૂરત પઢકર અલ્લાહુ અકબર કહે ઔર કંધે તક હાથ ઉઠાએ ઔર ફિર હાથ બાંધ લે ફિર દુઆએ કુનૂત પઢકે રૂકૂઅ કરે ઔર તીસરી રકા'ત પર બૈઠકર અત્તહિય્યાત, દુરૂદ શરીફ ઔર દુઆ પઢકર સલામ ફેરે.

મસ્અલા : દુઆએ કુનૂત યે હૈ :

અલ્લાહુમ્મ ઈન્ના નસ્તઈનુક વ નસ્તગ્ફિરૂક વ નુઅ્મિનુ બિક વ નતવક્કલુ અલૈક વ નુષ્ની અલૈકલ્ ખૈર, વ નશ્કુરૂક વલા નક્ફુરૂક વ નખ્લઉ વ નત્રુકુ મંય્ યફ્જુરૂક, અલ્લાહુમ્મ ઈય્યા ક નઅ્બુદુ વ લક નુસલ્લી વ નસ્જુદુ વ ઈલૈક નસ્આ વ નહ્ફિદુ વ નર્જૂ રહ્મતક વ નખ્શા અઝાબક ઈન્ન અઝાબક બિલ્કુફ્ફારિ મુલ્હિક.

અય અલ્લાહ! હમ તુઝસે મદદ ચાહતે હૈં ઔર તુઝસે મઆફી માંગતે હૈં ઔર તુઝ પર ઈમાન લાતે હૈં ઔર તુઝ પર ભરોસા રખતે હૈં ઔર તેરી બહોત અચ્છી તા'રીફ કરતે હૈં ઔર તેરા શુક્ર કરતે હૈં ઔર તેરી નાશુક્રી નહીં કરતે હૈં. ઔર હમ અલગ કર દેતે હૈં ઔર છોડ દેતે હૈં ઉસ શખ્સકો જો તેરી નાફરમાની કરે, અય અલ્લાહ હમ તેરી હી ઈબાદત કરતે હૈં ઔર તેરે હી લિયે નમાઝ પઢતે ઔર સિજદહ કરતે હૈં ઔર તેરી હી તરફ દૌડતે ઔર લપકતે હૈં, ઔર તેરી રહમતકી ઉમ્મીદ રખતે હૈં, ઔર તેરે અઝાબસે ડરતે હૈં, બેશક તેરા અઝાબ કાફિરોંકો મિલનેવાલા હૈ.

મસ્અલા : વિત્રકી તીનોં રકા'તોંમેં અલ્હમ્દુકે સાથ સૂરત મિલાના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર તીસરી રકા'તમેં દુઆએ કુનૂત પઢના ભૂલ ગયા ઔર રૂકૂઅમેં ચલા ગયા તબ યાદ આયા તો અબ દુઆએ કુનૂત ન પઢે બલ્કે નમાઝકે ખતમ પર સિજદએ સહવ કરે. ઔર અગર રૂકૂઅ છોડકર ઉઠ ખડા હુવા ઔર દુઆએ કુનૂત પઢ લે તબ ભી ખૈર નમાઝ હો ગઈ લેકિન ઐસા ન કરના ચાહિયે થા ઔર સિજદએ સહ્વ કરના ઈસ સૂરતમેં ભી વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અગર ભૂલસે પેહલી યા દૂસરી રકા'તમેં દુઆએ કુનૂત પઢ લી તો ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં હૈ તીસરી રકા'તમેં ફિર પઢના ચાહિયે ઔર સિજદએ સહવ ભી કરના પડેગા.

મસ્અલા : જિસકો દુઆએ કુનૂત યાદ ન હો યે પઢ લિયા કરે.

રબ્બના આતિના ફીદુન્યા હસનતંવ્ વફીલ્ આખિરતિ હસનતંવ્ વકિના અઝાબન્નાર.

અય હમારે પરવરદિગાર! હમકો દુનિયામેં ભી ભલાઈ ઔર આખિરતમેં ભી ભલાઈ અતા ફરમા.

યા તીન દફા યે કેહ લે : **અલ્લાહુમ્મગ્ફિરલી** (અય અલ્લાહ મુઝે બખ્શ દે) યા તીન દફા **યા રબ્બિ યા રબ્બિ યા રબ્બિ** (અય હમારે પરવરદિગાર, અય હમારે પાલનેવાલે, અય હમારે પરવરિશ કરનેવાલે).

સુન્નત ઔર નફલ નમાઝોંકા બયાન

મસ્અલા : ફજરકે વક્ત ફર્ઝસે પેહલે દો રકા'ત નમાઝ સુન્નત હૈ, હદીસમેં ઉસકી બડી તાકીદ આઈ હૈ કભી ઉસકો ન છોડે, અગર કિસી દિન દેર હો ગઈ ઔર નમાઝકા વક્ત બિલકુલ આખીર હો ગયા તો મજબૂરીકે વક્ત ફક્ત દો રકા'ત ફર્ઝ પઢ લે, લેકિન જબ સૂરજ નિકલ આએ ઔર ઊંચા હો જાએ તો સુન્નતકી દો રકા'ત કઝા પઢ લે.

મસ્અલા : ઝોહરકે વક્ત પેહલે ચાર સુન્નત પઢે ફિર ચાર રકા'ત ફર્ઝ, ફિર દો રકા'ત સુન્નત. ઝોહરકે વક્ત યે છ રકા'તેં સુન્નતકી ભી ઝરૂરી હૈં ઉનકે પઢનેકી બડી તાકીદ હૈ.

મસ્અલા : અસરકે વક્ત ચાર રકા'ત સુન્નત પઢે ફિર ચાર રકા'ત ફર્ઝ પઢે, લેકિન અસરકે વક્ત સુન્નતોંકી તાકીદ નહીં હૈ. જો કોઈ પઢે ઉસકો બહોત સવાબ મિલતા હૈ.

મસ્અલા : મગરિબકે વક્ત પેહલે તીન રકા'ત ફર્ઝ પઢે ફિર દો રકા'ત સુન્નત પઢે, યે સુન્નતેં ભી ઝરૂરી હૈં, ન પઢનેસે ગુનાહ હોગા.

મસ્અલા : ઈશાકે વક્ત બેહતર ઔર મુસ્તહબ યે હૈ કે પેહલે ચાર રકા'ત સુન્નત પઢે ફિર ચાર રકા'ત ફર્ઝ, ફિર દો રકા'ત સુન્નત પઢે, યે દો રકા'તેં પઢની ઝરૂરી હૈં ન પઢેગા તો ગુનેહગાર હોગા, ફિર અગર જી ચાહે દો રકા'ત નફલ ભી પઢ લે, ઈસ હિસાબસે ઈશાકી છ સુન્નત હુઈ, ઔર અગર ઈતની રકા'તેં ન પઢે તો પેહલે ચાર રકા'ત ફર્ઝ ફિર દો રકા'ત સુન્નત પઢે ફિર વિત્ર પઢે.

મસ્અલા : રમઝાનકે મહીનેમેં તરાવીહકી નમાઝ ભી સુન્નત હૈ.

મસ્અલા : જિન સુન્નતોંકા પઢના ઝરૂરી હૈ યે સુન્નતે મોઅક્કદહ કેહલાતી હૈં. ઔર રાત દિનમેં ઐસી સુન્નતેં બારહ (૧૨) હૈં. દો ફજરકી, ચાર

ઝોહરસે પેહલે, દો ઝોહરકે બાદ, દો મગરિબકે બાદ, દો ઈશાકે બાદ, ઔર રમઝાનમેં તરાવીહ, ઔર બા'ઝ આલિમોંને તહજ્જુદકો ભી મુઅક્કદહમેં ગિના હૈ.

મસ્અલા : ઈતની નમાઝેં તો શરીઅતકી તરફસે મુકર્રર હૈં. અગર ઉસસે ઝિયાદા કિસીકા પઢનેકો જી ચાહે તો જિતના ચાહે ઝિયાદા પઢે ઔર જિસ વક્ત જી ચાહે પઢે, ફક્ત ઈતના ખયાલ રખ્ખે કે જિન વક્તોંમેં નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ ઉસ વક્ત ન પઢે, ફર્ઝ ઔર સુન્નતકે સિવાએ જો કુછ પઢેગા ઉસકો નફલ કેહતે હૈં. જિતની ઝિયાદા નફલેં પઢેગા ઉતના હી ઝિયાદા સવાબ મિલેગા, ઉસકી કોઈ હદ નહીં હૈ.

મસ્અલા : બાઝી નફલોંકા સવાબ બહોત ઝિયાદા હોતા હૈ ઈસ લિયે ઔર નફલોંસે ઉનકા પઢના બેહતર હૈ કે થોડીસી મેહનતમેં બહોત સવાબ મિલતા હૈ. વો યે હૈં. (૧) તહિય્યતુલ વુઝૂ (૨) તહિય્યતુલ મસ્જિદ (૩) ઈશરાક (૪) ચાશ્ત (૫) અવ્વાબીન (૬) તહજ્જુદ (૭) સલાતુત્તસ્બીહ.

મસ્અલા : તહિય્યતુલ વુઝૂ ઉસકો કેહતે હૈં કે જબ કભી વુઝૂ કરે તો વુઝૂકે બાદ દો રકા'ત નફલ પઢ લિયા કરે, હદીસમેં ઉસકી બડી ફઝીલત આઈ હૈ.

મસ્અલા : તહિય્યતુલ મસ્જિદ, યે નમાઝ ઉસ શખ્સકે લિયે સુન્નત હૈ જો મસ્જિદમેં દાખિલ હો, ઈસ નમાઝસે મકસૂદ મસ્જિદકી તા'ઝીમ હૈ જો દર હકીકત ખુદા હીકી તા'ઝીમ હૈ ઈસ લિયે કે મકાનકી તા'ઝીમ સાહિબે મકાનકે ખયાલસે હુઈ હૈ, મસ્જિદમેં આનેકે બાદ બૈઠનેસે પેહલે દો રકા'ત નમાઝ પઢ લે.

મસ્અલા : અગર મકરૂહ વક્ત હો તો ચાર મરતબા ઈન કલિમાતકો કેહ લે **સુબ્હાનલ્લાહિ વલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ વલા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર.** ઔર ઉસકે બાદ કોઈ દુરૂદ શરીફ પઢ લે, ઈસ નમાઝકી નિય્યત યે હૈ **નવૈતુ અન્ ઉસલ્લી રક્અતયિ તહિય્યતુલ્ મસ્જિદ** યા ઉર્દૂમેં ઈસ તરહ કેહ લે કે મૈંને યે નિય્યત કી કે દો રકા'ત નમાઝ તહિય્યતુલ મસ્જિદ પઢું.

મસ્અલા : દો રકા'તકી કુછ તખ્સીસ નહીં, અગર ચાર રકા'ત પઢી જાએ તો ભી કુછ મુઝાઈકા નહીં, અગર મસ્જિદમેં આતે હી કોઈ ફર્ઝ નમાઝ પઢી જાએ યા ઔર કોઈ સુન્નત અદા કી જાએ તો વોહી ફર્ઝ યા સુન્નત તહિય્યતુલ મસ્જિદકે કાઈમ મકામ હો જાએગી, યાની ઉસકે પઢનેસે તહિય્યતુલ મસ્જિદકા સવાબ મિલ જાએગા અગરચે ઉસમેં તહિય્યતુલ મસ્જિદકી નિય્યત નહીં કી ગઈ.

મસ્અલા : અગર મસ્જિદમેં જાકર કોઈ શખ્સ બૈઠ જાએ ઔર ઉસકે બાદ તહિય્યતુલ મસ્જિદ પઢે તબ ભી કુછ હરજ નહીં, મગર બેહતર યે હૈ કે બૈઠનેસે પેહલે પઢ લે.

મસ્અલા : અગર મસ્જિદમેં કઈ મરતબા જાનેકા ઈત્તિફાક હો તો સિર્ફ એક મરતબા તહિય્યતુલ મસ્જિદ પઢ લેના કાફી હૈ.

મસ્અલા : ઈશરાકકી નમાઝકા તરીકા યે હૈ કે જબ ફજરકી નમાઝ પઢ ચુકે તો જાએ નમાઝ પરસે ન ઉઠે, ઉસી જગહ બૈઠે બૈઠે દુરૂદ શરીફ યા કલિમહ યા ઔર કોઈ વઝીફા પઢતા રહે ઔર અલ્લાહકી યાદમેં લગા રહે, દુનિયાકી કોઈ બાતચીત ન કરે, ન દુનિયાકા કોઈ કામ કરે. જબ સૂરજ નિકલ આએ ઔર ઊંચા હો જાએ તો દો રકા'ત યા ચાર રકા'ત પઢ લે તો એક હજ ઔર એક ઉમરેકા સવાબ મિલતા હૈ. ઔર અગર ફજરકી નમાઝકે બાદ કિસી દુનિયાકે ધંધેમેં લગ ગયા ફિર સૂરજ ઊંચા હોનેકે બાદ ઈશરાકકી નમાઝ પઢી તો ભી દુરૂસ્ત હૈ લેકિન સવાબ કમ હો જાએગા.

મસ્અલા : ફિર જબ સૂરજ ખૂબ ઝિયાદા ઊંચા હો જાએ ઔર ધૂપ તેઝ હો જાએ તબ કમસે કમ દો રકા'ત પઢે યા ઉસસે ઝિયાદા યા'ની ચાર રકા'ત યા આઠ રકા'ત યા બારહ રકા'ત પઢ લે, ઉસકો ચાશ્ત કેહતે હૈં. ઈસકા ભી બહોત સવાબ હૈ.

મસ્અલા : મગરિબકે ફર્ઝ ઔર સુન્નતોંકે બાદ કમસે કમ છ રકા'તેં ઔર ઝિયાદાસે ઝિયાદા બીસ રકા'તેં પઢે ઉસકો અવ્વાબીન કેહતે હૈં.

મસ્અલા : આધી રાતકે બાદ ઉઠકર નમાઝ પઢનેકા બડા હી સવાબ હૈ ઉસકો તહજ્જુદ કેહતે હૈં, યે નમાઝ અલ્લાહ તઆલાકો બહોત મકબૂલ હૈ ઔર સબસે ઝિયાદા ઉસકા સવાબ મિલતા હૈ. તહજ્જુદકી કમસે કમ ચાર રકા'તેં ઔર ઝિયાદાસે ઝિયાદા બારહ રકા'તેં હૈં, ન હો તો દોહી રકાતેં સહી, અગર પિછલી રાતકો હિંમત ન હો તો ઈશાકે બાદ પઢ લે મગર વૈસા સવાબ ન હોગા.

મસ્અલા : સલાતુત્તસ્બીહકા હદીસ શરીફમેં બહોત બડા સવાબ આયા હૈ ઉસકે પઢનેસે બેઈન્તિહા સવાબ મિલતા હૈ. હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને અપને ચચા હઝરત અબ્બાસ (રદિ.) કો યે નમાઝ સિખાઈ થી ઔર ફરમાયા થા કે ઉસકે પઢનેસે તુમહારે સબ ગુનાહ અગલે પિછલે નયે પુરાને છોટે બડે મઆફ હો જાએંગે, ઔર ફરમાયા થા કે અગર હો સકે તો હર રોઝ યે નમાઝ પઢ લિયા કરો, ઔર હર રોઝ ન હો સકે તો હફતામેં એક દફા પઢ લો, અગર હર હફતામેં ન હો સકે તો હર મહીનેમેં પઢ લિયા કરો, ઔર અગર હર મહીનેમેં ભી ન હો સકે તો હર સાલમેં એક દફા પઢ લો. અગર યે ભી ન હો સકે તો ઉમર ભરમેં એક મરતબા પઢ લો. ઈસ નમાઝકે પઢનેકી તરકીબ યે હૈ કે ચાર રકા'તકી નિય્યત બાંધે ઔર **સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ** ઔર **અલ્હમ્દુ** ઔર સૂરત જબ સબ પઢ ચુકે તો રૂકૂઅસે પેહલે હી પંદરહ દફા યે દુઆ પઢે.

સુબ્હાનલ્લાહિ વલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ વલા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર.

અલ્લાહ પાક હૈ ઔર અલ્લાહ લાઈકે તા'રીફ હૈ ઔર અલ્લાહકે સિવા કોઈ મા'બૂદ નહીં ઔર અલ્લાહ બહોત બડા હૈ.

ફિર રૂકૂઅમેં જાએ ઔર **સુબ્હાન રબ્બિયલ્ અઝીમ** કેહનેકે બાદ દસ મરતબા ફિર યેહી પળ્હે. ફિર રૂકૂઅસે ઉઠે ઔર **સમિઅલ્લાહુ લિમન્ હમિદહ** કે બાદ ફિર દસ મરતબા પળ્હે, ફિર સિજદેમેં જાએ ઔર **સુબ્હાન રબ્બિયલ્ અઅ્લા** કેહનેકે બાદ ફિર દસ દફા પળ્હે, ફિર સિજદેસે ઉઠકે દસ મરતબા પળ્હે, ઉસકે બાદ દૂસરા સિજદહ કરે ઉસમેં દસ દફા પળ્હે, ફિર સિજદેસે ઉઠકે બૈઠે ઔર દસ દફા પળ્હકર દૂસરી રકા'તકે લિયે ખડા હો, ઈસી તરહ દૂસરી રકા'ત પળ્હે. ઔર જબ દૂસરી રકા'તમેં અત્તહિય્યાતકે લિયે બૈઠે તો પેહલે વોહી દુઆ દસ દફા પળ્હે તબ અત્તહિય્યાત પળ્હે ઈસી તરહ ચાર રકાતેં પળ્હે, હર રકા'તમેં પછત્તર (૭૫) બાર, કુલ તીનસો બાર યે દુઆ પળ્હે.

મસ્અલા : ઈન ચાર રકા'તોંમેં જો સૂરત ચાહે પળ્હે કોઈ સૂરત મુકર્રર નહીં હૈ.

ફસલ

મસ્અલા : દિનકો નફલેં પળ્હે તો ચાહે દો દો રકા'તકી નિય્યત બાંધે ઔર ચાહે ચાર ચાર રકા'તકી નિય્યત બાંધે, ઔર દિનકો ચાર રકા'તસે ઝિયાદાકી નિય્યત બાંધના મકરૂહ હૈ. ઔર રાતકો એક દમસે છ છ યા આઠ આઠ રકા'તકી બાંધ લે તો ભી દુરૂસ્ત હૈ ઔર ઉસસે ઝિયાદાકી નિય્યત બાંધના રાતકો ભી મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : અગર ચાર રકા'તોંકી નિય્યત બાંધે ઔર ચારોં પળ્હની ભી ચાહે તો જબ દો રકા'ત પળ્હકર બૈઠે ઉસ વક્ત ઈખ્તિયાર હૈ અત્તહિય્યાતકે બાદ દુરૂદ શરીફ ઔર દુઆ ભી પળ્હે ફિર બગૈર સલામ ફેરે ઉઠ ખડા હો ફિર તીસરી રકા'ત પર **સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ** પળ્હકર **અઊઝુ** ઔર **બિસ્મિલ્લાહ** કેહકે અલ્હમ્દુ શુરૂ કરે, ચાહે સિર્ફ અત્તહિય્યાત પળ્હકે ઉઠ ખડા હો ઔર તીસરી રકા'ત પર બિસ્મિલ્લાહ ઔર અલ્હમ્દુસે શુરૂ કરે, ફિર ચોથી રકા'ત પર બૈઠકર અત્તહિય્યાત વગૈરહ સબ પળ્હકર સલામ ફેરે. ઔર અગર આઠ રકા'તકી નિય્યત બાંધી ઔર આઠોં રકા'ત એક સલામસે પૂરી કરના ચાહે તો ઈસી તરહ દોનોં બાતેં અબ ભી દુરૂસ્ત હૈં, ચાહે અત્તહિય્યાત, દુરૂદ શરીફ ઔર દુઆ પળ્હકે ખડા હો જાએ ઔર ફિર **સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ** પળ્હે, ઔર ચાહે અત્તહિય્યાત પળ્હકર ખડા હોકર **બિસ્મિલ્લાહ ઔર અલ્હમ્દુ** સે શુરૂ કર દે. ઔર ઈસી તરહ છઠી રકા'ત પર ભી ચાહે અત્તહિય્યાત, દુરૂદ, દુઆ સબ કુછ પળ્હકે ખડા હો ફિર **સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ** પળ્હે, ઔર ચાહે ફક્ત અત્તહિય્યાત પળ્હકે ખડા હોકર **બિસ્મિલ્લાહ ઔર**

અલ્હમ્દુસે શુરૂ કર દે ઔર આઠવીં રકા'ત પર બૈઠકર સબ કુછ પળ્હકર સલામ ફેરે, ઔર ઈસી તરહ હર દો રકા'ત પર ઈન દોનોં બાતોંકા ઈખ્તિયાર હૈ.

મસ્અલા : સુન્નત ઔર નફલકી સબ રકા'તોંમેં અલ્હમ્દુકે સાથ સૂરત મિલાના વાજિબ હૈ, અગર જાન બૂઝકર સૂરત ન મિલાએગા તો ગુનેહગાર હોગા ઔર અગર ભૂલ ગયા તો સિજદએ સહ્વ કરના પડેગા.

મસ્અલા : નફલ નમાઝકી જબ કિસીને નિય્યત બાંધ લી તો અબ ઉસકા પૂરા કરના વાજિબ હો ગયા અગર તોડેગા તો ગુનેહગાર હોગા, ઔર જો નમાઝ તોડી હૈ ઉસકી કઝા પળ્હના પડેગી. લેકિન નફલકી હર દો રકા'ત અલગ હૈં અગર ચાર યા છ રકા'તકી નિય્યત બાંધે તો ફક્ત દો હી રકા'તકા પૂરા કરના વાજિબ હોગા, ચારોં રકા'તેં વાજિબ નહીં, પસ અગર કિસીને ચાર રકા'ત નફલકી નિય્યત કી ફિર દો રકા'ત પળ્હકે સલામ ફેર દિયા તો કુછ ગુનાહ નહીં.

મસ્અલા : અગર કિસીને ચાર રકા'તકી નિય્યત બાંધી ઔર અભી દો રકા'તેં પૂરી ન હુઈ થીં કે નમાઝ તોડ દી તો ફક્ત દો રકા'તકી કઝા પળ્હે.

મસ્અલા : અગર ચાર રકા'તકી નિય્યત બાંધી ઔર દો રકા'ત પળ્હ ચુકા તીસરી યા ચોથી રકા'તમેં નિય્યત તોડ દી તો અગર દૂસરી રકા'તમેં બૈઠકર ઉસને અત્તહિય્યાત વગૈરહ પળ્હી હૈ તો દો રકા'તકી કઝા પળ્હે, ઔર અગર દૂસરી રકા'ત પર નહીં બૈઠા બગૈર અત્તહિય્યાત પળ્હે ભૂલેસે ખડા હો ગયા યા કસ્દન (જાન બૂઝકર) ખડા હો ગયા તો પૂરી ચારોં રકા'તોંકી કઝા પળ્હેગા.

મસ્અલા : ઝોહરકી ચાર રકા'ત સુન્નતકી નિય્યત અગર ટૂટ જાએ તો પૂરી ચાર રકા'ત ફિરસે પળ્હે ચાહે દો રકા'ત પર બૈઠકર અત્તહિય્યાત પળ્હી હો યા ન પળ્હી હો.

મસ્અલા : નફલ બૈઠકર પળ્હના ભી દુરૂસ્ત હૈ લેકિન બૈઠકર પળ્હનેસે આધા સવાબ મિલતા હૈ ઈસ લિયે ખડે હોકર પળ્હના બેહતર હૈ. ઉસમેં વિત્રકે બાદકી નફલેં ભી આ ગઈ, અલબત્તા બીમારીકી વજહસે ખડા ન હો સકે તો પૂરા સવાબ મિલેગા, ઔર ફર્ઝ નમાઝ ઔર સુન્નત જબ તક મજબૂરી ન હો બૈઠકર પળ્હના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : નફલ નમાઝ ખડે હોકર શુરૂ કી ફિર પેહલી હી રકા'ત યા દૂસરી રકા'તમેં બૈઠ ગયા તો યે ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : નફલ નમાઝ ખડે ખડે પળ્હી લેકિન ઝોફ (કમઝોરી) કી વજહસે થક ગયા તો કિસી લાઠી યા દીવારકી ટેક લગા લેના ઔર ઉસકે સહારે ખડા હોના ભી દુરૂસ્ત હૈ મકરૂહ નહીં હૈ.

નમાઝે તરાવીહકા બયાન

મસ્અલા : રમઝાનકે મહીનેમેં તરાવીહકી નમાઝ ભી સુન્નત હૈ, ઉસકી ભી તાકીદ આઈ હૈ, ઉસકા છોડ દેના ઔર ન પઢના ગુનાહ હૈ. ઈશાકે ફર્ઝ ઔર સુન્નતોંકે બાદ બીસ રકા'ત તરાવીહ પઢે, ચાહે દો રકા'તકી નિય્યત બાંધે ચાહે ચાર ચારકી મગર દો દો રકા'ત પઢના અફઝલ હૈ. જબ બીસ રકા'તેં પઢ ચુકે તો વિત્ર પઢે.

મસ્અલા : વિત્રકો તરાવીહકે બાદ જમાઅતસે પઢના બેહતર હૈ અગર પેહલે પઢ લે તો ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : નમાઝે તરાવીહમેં ચાર રકા'તકે બાદ ઈતની દેર તક બૈઠના જિતની દેરમેં ચાર રકા'તેં પઢી ગઈ હૈં મુસ્તહબ હૈ, હાં અગર ઈતની દેર તક બૈઠનેસે લોગોંકો તકલીફ હો ઔર જમાઅતકે કમ હો જાનેકા ખૌફ હો તો ઉસસે કમ બૈઠનેમેં ઈખ્તિયાર હૈ ચાહે તન્હા નવાફિલ પઢે યા તસ્બીહ વગૈરહ પઢે ચાહે ચુપ બૈઠા રહે.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ ઈશાકી નમાઝકે બાદ તરાવીહ પઢ ચુકા હો ઔર પઢ ચુકનેકે બાદ મા'લૂમ હો કે ઈશાકી નમાઝમેં કોઈ ઐસી બાત હો ગઈ થી જિસકી વજહસે ઈશાકી નમાઝ નહીં હુઈ તો ઉસકો ઈશાકી નમાઝકે લૌટાનેકે બાદ તરાવીહકા ભી ઈઆદા કરના (લૌટાના) ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર ઈશાકી નમાઝ જમાઅતસે ન પઢી ગઈ હો તો તરાવીહ ભી જમાઅતસે ન પઢી જાએ, ઈસ લિયે કે તરાવીહ ઈશાકે તાબેઅ હૈ, હાં જો લોગ જમાઅતસે ઈશાકી નમાઝ પઢકર તરાવીહ જમાઅતસે પઢ રહે હોં ઉનકે સાથ શરીક હોકર ઉસ શખ્સકો ભી તરાવીહકા જમાઅતસે પઢના દુરૂસ્ત હો જાએગા, જિસને ઈશાનકી નમાઝ બગૈર જમાઅતકે પઢી હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ મસ્જિદમેં ઐસે વક્ત પહોંચે કે ઈશાકી નમાઝ હો ચુકી હો તો ઉસે ચાહિયે કે પેહલે ઈશાકી નમાઝ પઢ લે ફિર તરાવીહમેં શરીક હો, અગર ઉસ દરમિયાનમેં તરાવીહકી કુછ રકા'તેં હો જાએં તો ઉનકો વિત્ર પઢનેકે બાદ પઢે, ઔર યે શખ્સ વિત્ર જમાઅતસે પઢે.

મસ્અલા : મહીનેમેં એક મરતબા કુરઆન મજીદકા તરતીબવાર તરાવીહમેં પઢના સુન્નતે મુઅક્કદહ હૈ, ઔર લોગોંકા કાહિલી યા સુસ્તીસે ઉસકો તર્ક ન કરના ચાહિયે. હાં અગર યે અંદેશા હો કે અગર પૂરા કુરઆન મજીદ પઢા જાએગા તો લોગ નમાઝમેં ન આએંગે ઔર જમાઅત ટૂટ જાએગી યા ઉનકો બહોત નાગવાર હોગા તો બેહતર હૈ કે જિસ કદર લોગોંકો ગિરાં (ભારી) ન ગુઝરે ઉસી કદર પઢા જાએ. **અલમ્**

તર કેફસે અખીર તક દસ સૂરતેં પઢ દી જાએ, હર રકા'તમેં એક સૂરત, ફિર જબ દસ રકા'તેં હો જાએં તો ઉન સૂરતોંકો દો બારહ પઢ દે ઔર જો સૂરતેં ચાહે પઢે.

મસ્અલા : એક કુરઆન મજીદસે ઝિયાદા ન પઢે જબ તકકે લોગોં શૌક ન મા'લૂમ હો જાએ.

મસ્અલા : એક રાતમેં પૂરે કુરઆન મજીદકા પઢના જાઈઝ હૈ બશર્તેકે લોગ નિહાયત શૌકીન હોં કે ઉનકો ગિરાં (ભારી) ન ગુઝરે, ઔર અગર નાગવાર હો તો મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : તરાવીહમેં કિસી સૂરતકે શુરૂ પર એક મરતબા **બિસ્મિલ્લા હિર્રહમા નિર્રહીમ** બુલંદ આવાઝસે પઢ દેના ચાહિયે, ઈસ લિયે કે બિસ્મિલ્લાહ ભી કુરઆન મજીદકી એક આયત હૈ અગરચે કિસી સૂરતકા જુઝવ નહીં, પસ અગર બિસ્મિલાહ બિલકુલ ન પઢી જાએ તો કુરઆન મજીદકે પૂરા હોનેમેં એક આયતકી કમી રેહ જાએગી, ઔર અગર આહિસ્તા આવાઝસે પઢી જાએગી તો મુકતદિયોંકા કુરઆન પૂરા ન હોગા.

મસ્અલા : તરાવીહકા રમઝાનકે પૂરે મહીનેમેં પઢના સુન્નત હૈ અગરચે કુરઆન મજીદ મહીના પૂરા હોનેસે પેહલે ખતમ હો જાએ. મસલન પંદરહ રોઝમેં પૂરા કુરઆન મજીદ પઢ દિયા જાએ તો બાકી દિનોંમેં ભી તરાવીહકા પઢના સુન્નતે મોઅક્કદહ હૈ.

મસ્અલા : સહીહ યે હૈ કે કુલ હુવલ્લાહકા તરાવીહમેં તીન મરતબા પઢના જૈસાકે આજકલ દસ્તૂર હૈ મકરૂહ હૈ.

સિજદએ સહ્વકા બયાન

મસ્અલા : નમાઝમેં જિતની ચીઝેં વાજિબ હૈં ઉનમેંસે એક વાજિબ યા કઈ વાજિબ અગર ભૂલસે રેહ જાએં તો સિજદએ સહ્વ કરના વાજિબ હૈ ઔર ઉસકે કર લેનેસે નમાઝ દુરૂસ્ત હો જાતી હૈ, અગર સિજદએ સહ્વ ન કિયા તો નમાઝ ફિરસે પઢે.

મસ્અલા : સિજદએ સહ્વ કરનેકા તરીકા યે હૈ કે અખીર રકા'તમેં ફક્ત અત્તાહિય્યાત પઢકર એક તરફ સલામ ફેરકે દો સિજદે કર લે, ફિર બૈઠકર અત્તાહિય્યાત, દુરૂદ શરીફ ઔર દુઆ પઢકે દોનોં તરફ સલામ ફેર લે ઔર નમાઝ ખતમ કર લે.

મસ્અલા : અગર ભૂલસે નમાઝકા કોઈ ફર્ઝ છૂટ જાએ તો સિજદએ સહ્વ કરનેસે નમાઝ દુરૂસ્ત નહીં હોતી ફિરસે પઢે.

મસ્અલા : કિસીને ભૂલકર સલામ ફેરનેસે પેહલે હી સિજદએ સહવ કર લિયા તબ ભી અદા હો ગયા ઔર નમાઝ સહીહ હો ગઈ.

મસ્અલા : અગર ભૂલેસે દો રૂકૂઅ કર લિયે યા તીન સિજદે, તો સિજદએ સહ્વ કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : નમાઝમેં અલ્હમ્દુ પઢના ભૂલ ગયા ફક્ત સૂરત પઢી ઔર ફિર અલ્હમ્દુ પઢી તો સિજદહ કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : ફર્ઝકી પેહલી દો રકા'તોંમેં સૂરત મિલાના ભૂલ ગયા તો પિછલી દોનો રકા'તોંમેં સૂરત મિલાએ ઔર સિજદએ સહ્વ કરે, ઔર અગર પેહલી દો રકા'તોંમેંસે એક રકા'તમેં સૂરત નહીં મિલાઈ તો પિછલી એક રકા'તમેં સૂરત મિલાએ ઔર સિજદએ સહ્વ કરે. ઔર અગર પિછલી રકા'તોંમેં ભી સૂરત મિલાના યાદ ન રહા યા'ની ન પેહલી રકા'તોંમેં સૂરત મિલાઈ ન પિછલી રકા'તોંમેં, બિલકુલ અખીર રકા'તમેં અત્તહિય્યાત પઢતે વક્ત યાદ આયા કે દોનોં રકા'તોંમેં યા એક રકા'તમેં સૂરત નહીં મિલાઈ તબ ભી સિજદએ સહ્વ કરનેસે નમાઝ હો જાએગી.

મસ્અલા : સુન્નત ઔર નફલકી સબ રકા'તોંમેં સૂરતકા મિલાના વાજિબ હૈ. ઈસ લિયે અગર કિસી રકા'તમેં સૂરત મિલાના ભૂલ જાએ તો સિજદએ સહ્વ કર લે.

મસ્અલા : અલ્હમ્દુ પઢકર સોચને લગા કે કૌનસી સૂરત પઢું ઔર ઈસ સોચ બિચારમેં ઈતની દેર લગ ગઈ કે જિતની દેરમેં તીન મરતબા સુબ્હાનલ્લાહ કેહ સકતા હૈ તો ભી સિજદએ સહ્વ વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અગર બિલકુલ આખીર રકા'તમેં અત્તહિય્યાત ઔર દુરૂદ શરીફ પઢનેકે બાદ શુબહ હુવા કે મૈંને ચાર રકા'તેં પઢી હૈં યા તીન, ઈસ સોચમેં ખામોશ બૈઠા રહા ઔર સલામ ફેરનેમેં ઈતની દેર લગ ગઈ જિતની દેરમેં તીન મરતબા સુબ્હાનલ્લાહ કેહ સકતા હૈ ફિર યાદ આ ગયા કે મૈંને ચારોં રકા'તેં પઢ લીં તો ઈસ સૂરતમેં સિજદએ સહ્વ કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : જબ અલ્હમ્દુ ઔર સૂરત પઢ ચુકા, ભૂલસે કુછ સોચને લગા ઔર રૂકૂઅ કરનેમેં ઈતની દેર હુઈ જિતની કે ઉપર બયાન હુઈ તો સિજદએ સહ્વ કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : ઈસી તરહ અગર પઢતે પઢતે દરમિયાનમેં રૂક ગયા ઔર કુછ સોચને લગા ઔર સોચનેમેં ઈતની દેર લગ ગઈ યા જબ દૂસરી યા ચોથી રકા'ત પર અત્તહિય્યાતકે લિયે બૈઠા તો ફૌરન અત્તહિય્યાત શુરૂ નહીં કી કુછ સોચનેમેં ઈતની દેર લગ ગઈ, યા જબ રૂકૂઅસે ઉઠા તો દેર તક કુછ ખડા સોચતા રહા, યા દોનોં સિજદોંકે બીચમેં જબ બૈઠા તો કુછ સોચનેમેં ઈતની દેર લગા દી તો ઈન સબ સૂરતોંમેં સિજદએ સહ્વ કરના વાજિબ હૈ. ગર્ઝ યે કે જબ ભૂલસે કિસી બાતકે કરનેમેં દેર કર દેગા યા કિસી બાતકે સોચનકી વજહસે દેર લગ જાએગી તો

સિજદએ સહ્વ વાજિબ હોગા.

મસ્અલા : તીન રકા'ત યા ચાર રકા'ત વાલી ફર્ઝ નમાઝમેં જબ દો રકા'ત પર અત્તહિય્યાતકે લિયે બૈઠા ઔર દો દફા અત્તહિય્યાત પઢ ગયા તો સિજદએ સહ્વ વાજિબ હૈ. અગર અત્તહિય્યાતકે બાદ ઈતના દુરૂદ શરીફ ભી પઢ ગયા, **અલ્લાહુમ્મ સલ્લિ અલા મુહમ્મદિન** યા ઉસસે ઝિયાદા પઢ ગયા તબ યાદ આયા ઔર ઉઠ ખડા હુવા તો ભી સિજદએ સહ્વ વાજિબ હૈ, ઔર અગર ઉસસે કમ પઢા તો સહ્વકા સિજદહ વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : નફલ નમાઝમેં દો રકા'ત પર બૈઠકર અત્તહિય્યાતકે સાથ દુરૂદ શરીફ ભી પઢના જાઈઝ હૈ. ઈસ લિયે કે નફલમેં દુરૂદ શરીફકે પઢનેસે સહ્વકા સિજદહ નહીં હોતા. અલબત્તા અગર દો દફા અત્તહિય્યાત પઢ જાએ તો નફલમેં સિજદએ સહ્વ વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અત્તહિય્યાત પઢને બૈઠા મગર ભૂલસે અત્તહિય્યાતકી જગહ કુછ ઔર પઢ ગયા યા અલ્હમ્દુ પઢને લગા તો ભી સિજદએ સહ્વ વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : નિય્યત બાંધનેકે બાદ **સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ** કી જગહ દુઆએ કુનૂત પઢને લગા તો સહ્વકા સિજદહ વાજિબ નહીં, ઈસી તરહ ફર્ઝકી તીસરી યા ચોથી રકા'તમેં અગર અલ્હમ્દુકી જગહ અત્તહિય્યાત યા કુછ ઔર પઢને લગા તો ભી સહ્વકા સિજદહ વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : તીન રકા'ત યા ચાર રકા'તવાલી નમાઝમેં બીચમેં બૈઠના ભૂલ ગયા ઔર દો રકા'ત પઢકર તીસરી રકા'તકે લિયે ખડા હો ગયા તો અગર નીચેકા આધા ધડ ભી સીધા નહીં હુવા હો તો બૈઠ જાએ ઔર અત્તહિય્યાત પઢ લે તબ ખડા હો, ઔર ઐસી હાલતમેં સિજદએ સહ્વ કરના વાજિબ નહીં. અગર આધા ધડ સીધા હો ગયા તો ન બૈઠે બલ્કે ખડે હોકર ચારોં રકા'તેં પઢ લે. ફક્ત અખીરમેં બૈઠે ઔર ઈસ સૂરતમેં સિજદએ સહ્વ વાજિબ હૈ. અગર સીધા ખડા હો જાનેકે બાદ ફિર લૌટ આએગા ઔર બૈઠકર અત્તહિય્યાત પઢેગા તો ગુનેહગાર હોગા ઔર સિજદએ સહ્વ કરના અબ ભી વાજિબ હોગા.

મસ્અલા : અગર ચોથી રકા'ત પર બૈઠના ભૂલ ગયા ઔર ઉપરકા ધડ ભી સીધા નહીં હુવા તો બૈઠ જાએ ઔર અત્તહિય્યાત ઔર દુરૂદ વગૈરહ પઢકે સલામ ફેરે ઔર સિજદએ સહ્વ ન કરે, ઔર અગર સીધા ખડા હો ગયા તબ ભી બૈઠ જાએ બલ્કે અગર અલ્હમ્દુ ઔર સૂરત ભી પઢ ચુકા હો યા રૂકૂઅ ભી કર ચુકા હો તબ ભી બૈઠ જાએ ઔર અત્તહિય્યાત પઢકર સિજદએ સહ્વ કર લે, અગર ... રૂકૂઅકે બાદ ભી યાદ ન આયા ઔર પાંચવીં રકા'તકા સિજદહ કર લિયા

તો ફર્ઝ નમાઝ ફિરસે પઢે યે નમાઝ નફલ હો ગઈ, એક રકા'ત ઔર મિલાકર પૂરી છ રકા'ત કર લે ઔર સિજદએ સહ્વ ન કરે, ઔર એક રકા'ત ઔર નહીં મિલાઈ યા પાંચવી રકા'ત પર સલામ ફેર દિયા તો ચાર રકા'તેં નફલ હો ગઈ ઔર એક રકા'ત અકારત (બેકાર) ગઈ.

મસ્અલા : અગર ચોથી રકા'ત પર બૈઠા ઔર અત્તહિય્યાત પઢકે ખડા હો ગયા તો સિજદહ કરનેસે પેહલે જબ યાદ આએ બૈઠ જાએ ઔર અત્તહિય્યાત ન પઢે બલ્કે બૈઠકર ફૌરન સલામ ફેરકે સિજદએ સહ્વ કરે. ઔર અગર પાંચવી રકા'તકા સિજદહ કર ચુકા તબ યાદ આયા તો એક રકા'ત ઔર મિલાકર છ રકા'ત કર લે. ચાર ફર્ઝ હો ગયે ઔર દો નફલ ઔર છઠ્ઠી રકા'ત પર સિજદએ સહ્વ ભી કર લે. અગર પાંચવીં રકા'ત પર સલામ ફેર દિયા ઔર સિજદએ સહ્વ કર લિયા તો બુરા કિયા. ચાર ફર્ઝ હુએ ઔર એક રકા'ત અકારત ગઈ.

મસ્અલા : અગર ચાર રકા'ત નફલ નમાઝ પઢી ઔર બીચમેં બૈઠના ભૂલ ગયા તો જબ તક તીસરી રકા'તકા સિજદહ ન કિયા હો તબ તક યાદ આ જાને પર બૈઠ જાના ચાહિયે. અગર સિજદહ કર લિયા તો ખૈર તબ ભી નમાઝ હો ગઈ ઔર સિજદએ સહ્વ ઈન દોનોં સૂરતોંમેં વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અગર નમાઝમેં શક હો ગયા કે તીન રકા'તેં પઢી હૈં યા ચાર રકા'તેં તો અગર યે શક ઈત્તિફાકસે હો ગયા, ઐસા શુબહ પડનેકી ઉસકી આદત નહીં હૈ તો ફિરસે નમાઝ પઢે, ઔર અગર શક કરનેકી આદત હૈ ઔર અકસર ઐસા શુબહ પડ જાતા હૈ તો દિલમેં સોચકર દેખે કે દિલ ઝિયાદા કિધર જાતા હૈ, અગર ઝિયાદા ગુમાન તીન રકા'ત પઢનેકા હૈ તો એક ઔર પઢ લે ઔર સિજદએ સહ્વ કરના વાજિબ નહીં હૈ, ઔર અગર ઝિયાદા ગુમાન યેહી હો કે મૈંને ચારોં રકા'તેં પઢ લી હૈં તો ઔર રકા'ત ન પઢે ઔર સિજદએ સહ્વ ભી ન કરે, ઔર અગર સોચનેકે બાદ દોનોં તરફ બરાબર ખયાલ રહે ન તીન રકા'તકી તરફ ઝિયાદા ગુમાન જાતા હૈ ન ચારકી તરફ તો તીન હી રકા'તેં સમઝે ઔર એક રકા'ત ઔર પઢ લે લેકિન ઈસ સૂરતમેં તીસરી રકા'ત પર ભી અત્તહિય્યાત પઢે તબ ખડા હોકે ચોથી રકા'ત પઢે ઔર સિજદએ સહ્વ ભી કરે.

મસ્અલા : અગર યે શક હુવા કે પેહલી રકા'ત હૈ યા દૂસરી રકા'ત તો ઉસકા ભી યેહી હુકમ હૈ લેકિન ઉસમેં સબ રકા'તોં પર પહોંચકર અત્તહિય્યાત પઢે ઔર સિજદએ સહ્વ કરકે સલામ ફેરે.

મસ્અલા : અગર નમાઝ પઢ ચુકનેકે બાદ યે શક હુવા કે ન મા'લૂમ તીન રકા'તેં પઢીં તો ઉસ શકકા કુછ એ'તિબાર નહીં, નમાઝ હો ગઈ. અલબત્તા અગર

ઠીક યાદ આ જાએ કે તીન હી હુઈ તો ફિર ખડે હોકર એક ઔર રકા'ત પઢ લે ઔર સિજદએ સહ્વ કર લે. ઔર અગર પઢકે બોલ પડા હો યા કોઈ ઐસી બાત કી જિસસે નમાઝ ટૂટ જાતી હૈ તો ફિરસે પઢે. ઈસી તરહ અગર અત્તહિય્યાત પઢ ચુકનેકે બાદ યે શક હુવા ઉસકા ભી યેહી હુકમ હૈ કે જબ તક ઠીક યાદ ન આએ ઉસકા કુછ એ'તિબાર ન કરે, લેકિન અગર કોઈ એહતિયાતકી રાહસે નમાઝ ફિરસે પઢ લે તો અચ્છા હૈ કે દિલકી ખટક નિકલ જાએ ઔર શુબહ બાકી ન રહે.

મસ્અલા : અગર નમાઝમેં કઈ બાતેં ઐસી હો ગઈ જિનસે સિજદએ સહ્વ વાજિબ હોતા હૈ તો એક હી સિજદએ સહ્વકી તરફસે હો જાએગા, એક નમાઝમેં દો દફા સિજદએ સહ્વ નહીં કિયા જાતા.

મસ્અલા : સિજદએ સહ્વ કરનેકે બાદ ફિર કોઈ ઐસી બાત હો ગઈ જિસસે સિજદએ સહ્વ વાજિબ હોતા હૈ તો વોહી પેહલા સિજદએ સહ્વ કાફી હૈ અબ ફિર સિજદએ સહ્વ ન કરે.

મસ્અલા : નમાઝમેં કુછ ભૂલ હો ગઈ થી જિસસે સિજદએ સહ્વ વાજિબ થા લેકિન સિજદએ સહ્વ કરના ભૂલ ગયા ઔર દોનોં તરફ સલામ ફેર દિયા લેકિન અભી ઉસી જગહ બૈઠા હૈ ઔર સીના કિબ્લાકી તરફસે નહીં ફિરા, ન કિસીસે કુછ બોલા ન કોઈ ઐસી બાત હુઈ જિસસે નમાઝ ટૂટ જાતી તો અબ સિજદએ સહ્વ કર લે બલ્કે અગર ઈસી તરહ બૈઠે બૈઠે કલિમહ, દુરૂદ શરીફ વગૈરહ કોઈ વઝીફા ભી પઢને લગા તબ ભી કુછ હરજ નહીં અબ સિજદહ કર લે તો નમાઝ હો જાએગી.

મસ્અલા : સિજદએ સહ્વ વાજિબ થા ઔર ઉસને કસ્દન (જાન બૂઝકર) દોનોં તરફ સલામ ફેર દિયા ઔર નિય્યત કી કે મૈં સિજદએ સહ્વ ન કરૂંગા તબ ભી જબ તક કોઈ ઐસી બાત ન હો જિસસે નમાઝ જાતી રેહતી હૈ સિજદએ સહ્વ કર લેનેકા ઈખ્તિયાર હૈ.

મસ્અલા : ચાર રકા'તવાલી યા તીન રકાત વાલી નમાઝમેં ભૂલેસે દો રકા'ત પર સલામ ફેર દિયા તો અબ ઉઠકર ઉસ નમાઝકો પૂરા કર લે ઔર સિજદએ સહ્વ કરે, અલબત્તા અગર સલામ ફેરનેકે બાદ કોઈ ઐસી બાત હો ગઈ જિસસે નમાઝ જાતી રેહતી હૈ તો ફિરસે નમાઝ પઢે.

મસ્અલા : ભૂલેસે વિત્રકી પેહલી યા દૂસરી રકા'તમેં દુઆએ કુનૂત પઢ ગયા તો ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં, તીસરી રકા'તમેં ફિરસે પઢે ઔર સિજદએ સહ્વ કરે.

મસ્અલા : વિત્રકી નમાઝમેં શુબહ હુવા કે નામાલૂમ યે દૂસરી રકા'ત હૈ યા તીસરી રકા'ત ઔર કિસી બાતકી તરફ ઝિયાદા ગુમાન નહીં હૈ બલ્કે દોનોં તરફ બરાબર દરજાકા ગુમાન હૈ તો ઉસી રકા'તમેં દુઆએ કુનૂત પઢે ઔર બૈઠકર

અત્તહિય્યાતકે બાદ ખડા હોકર એક રકા'ત ઔર પઢે ઔર ઉસમેં દુઆએ કુનૂત પઢે ઔર અખીરમેં સિજદએ સહ્વ કરે.

મસ્અલા : વિત્રમેં અગર દુઆએ કુનૂતકી જગહ સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ પઢ ગયા ફિર જબ યાદ આયા તો દુઆએ કુનૂત પઢી તો સિજદએ સહ્વ વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : વિત્રમેં દુઆએ કુનૂત પઢના ભૂલ ગયા. સૂરત પઢકે રૂકૂઅમેં ચલા ગયા તો સિજદએ સહ્વ વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અલ્હમ્દુ પઢકે દો યા તીન સૂરતેં પઢ ગયા તો કુછ ડર નહીં ઔર સિજદએ સહ્વ વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : ફર્ઝ નમાઝમેં પિછલી દોનોં રકા'તોંમેં યા એક રકા'તમેં સૂરત મિલા લી તો સિજદએ સહ્વ વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : નમાઝકે અવ્વલમેં સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ પઢના ભૂલ ગયા યા રૂકૂઅમેં સુબ્હાન રબ્બિયલ્ અઝીમ નહીં પઢા, યા સિજદહમેં સુબ્હાન રબ્બિયલ અઅલા નહીં કહા, યા રૂકૂઅસે ઉઠકર સમિઅલ્લાહુ લિમન્ હમિદહ કેહના યાદ ન રહા, યા નિય્યત બાંધતે વક્ત કંધોં તક હાથ નહીં ઉઠાએ, યા અખીર રકા'તમેં દુરૂદ શરીફ યા દુઆ નહીં પઢી યૂંહી સલામ ફેર દિયા તો ઈન સબ સૂરતોંમેં સિજદએ સહ્વ વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : ફર્ઝકી દોનોં પિછલી રકા'તોંમેં યા એક રકા'તમેં અલ્હમ્દુ પઢના ભૂલ ગયા, ચુપકા ખડા રેહકે રૂકૂઅમેં ચલા ગયા તો ભી સિજદએ સહ્વ વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : જિન ચીઝોંકો ભૂલકર મકરૂહ કરનેસે સિજદએ સહ્વ વાજિબ હૈ અગર ઉનકો કસ્દન કરે તો સિજદએ સહ્વ વાજિબ નહીં હોતા બલ્કે નમાઝ ફિરસે પઢે, અગર સિજદએ સહ્વ કર ભી લિયા તબ ભી નમાઝ નહીં હુઈ. જો ચીઝેં નમાઝમેં ન ફર્ઝ હૈં ન વાજિબ ઉનકે ભૂલકર છૂટ જાનેસે નમાઝ હો જાતી હૈ ઔર સિજદએ સહ્વ વાજિબ નહીં હોતા.

મસ્અલા : અગર આહિસ્તા આવાઝકી નમાઝમેં કોઈ શખ્સ ઈમામ હો યા મુન્ફરિદ બુલંદ આવાઝસે કિરાઅત કર જાએ યા બુલંદ આવાઝકી નમાઝમેં ઈમામ આહિસ્તા આવાઝસે કિરાઅત કરે તો ઉસકો સિજદએ સહ્વ કરના ચાહિયે, હાં અગર આહિસ્તા આવાઝકી નમાઝમેં બહોત થોડી કિરાઅત બુલંદ આવાઝસે કી જાએ જો નમાઝ સહીહ હોનેકે લિયે કાફી ન હો મસલન દો તીન લફ્ઝ બુલંદ આવાઝસે નિકલ જાએં યા જહરી નમાઝ ઈમામ ઈસી કદર આહિસ્તા પઢે તો સિજદએ સહ્વ લાઝિમ નહીં ઔર યેહી સહીહ હૈ.

સિજદએ તિલાવતકા બયાન

મસ્અલા : કુરઆન શરીફમેં તિલાવતકે સિજદે ચૌદહ હૈં. જહાં જહાં કલામ મજીદકે કિનારે પર "સિજદહ" લિખ્ખા રેહતા હૈ, ઉસ આયતકો પઢકર સિજદહ વાજિબ હો જાતા હૈ ઔર ઈસીકો સિજદએ તિલાવત કેહતે હૈં.

મસ્અલા : સિજદએ તિલાવત કરનેકા તરીકા યે હૈ કે અલ્લાહુ અકબર કેહકર સિજદહ કરે ઔર અલ્લાહુ અકબર કેહતે વક્ત હાથ ન ઉઠાએ, સિજદહમેં કમસે કમ તીન દફા સુબ્હાન રબ્બિયલ અઅલા કહે ફિર અલ્લાહુ અકબર કેહકર સર ઉઠાએ, પસ સિજદએ તિલાવત અદા હો ગયા.

મસ્અલા : બેહતર યે હૈ કે ખડા હોકર અલ્લાહુ અકબર કેહકર સિજદહમેં જાએ ફિર અલ્લાહુ અકબર કેહકર ખડા હો જાએ, ઔર અગર બૈઠકર અલ્લાહુ અકબર કેહકર સિજદેમેં જાએ ફિર અલ્લાહુ અકબર કેહકર ઉઠ બૈઠે ખડા ન હો તબ ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : સિજદેકી આયતકો જો શખ્સ પઢે ઉસ પર ભી સિજદહ કરના વાજિબ હૈ ઔર જો સુને ઉસ પર ભી વાજિબ હો જાતા હૈ ચાહે કુરઆન શરીફ સુનનેકે ઈરાદાસે બૈઠા હો યા કિસી ઔર કામમેં લગા હો ઔર બગૈર ઈરાદાકે સિજદહકી આયત સુન લી હો, ઈસ લિયે બેહતર હૈ કે સિજદેકી આયતકો આહિસ્તાસે પઢે તાકે કિસી ઔર પર સિજદહ વાજિબ ન હો.

મસ્અલા : જો ચીઝેં નમાઝકે લિયે શર્ત હૈં વો સિજદએ તિલાવતકે લિયે ભી શર્ત હૈં યાની વુઝૂકા હોના, જગહકા પાક હોના, બદન ઔર કપડેકા પાક હોના, કિબ્લેકી તરફ સિજદહ કરના વગૈરહ.

મસ્અલા : જિસ તરહ નમાઝકા સિજદહ કિયા જાતા હૈ, ઈસી તરહ સિજદએ તિલાવત ભી કરના ચાહિયે. બા'ઝ આદમી કુરઆન શરીફ પર હી સિજદહ કર લેતે હૈં ઈસસે સિજદહ અદા નહીં હોતા ઔર સરસે નહીં ઉતરતા.

મસ્અલા : અગર કિસીકા વુઝૂ ઉસ વક્ત ન હો તો ફિર કિસી વક્ત વુઝૂ કરકે સિજદહ કર લે ફૌરન ઉસી વક્ત સિજદહ કરના ઝરૂરી નહીં, લેકિન બેહતર યે હૈ કે ઉસી વક્ત સિજદહ કર લે ક્યૂંકે શાયદ બો'દમેં યાદ ન રહે.

મસ્અલા : અગર કિસીકે ઝિમ્મે બહોતસે સિજદે તિલાવતકે બાકી હોં જો અબ તક અદા ન કિયે હોં તો અબ અદા કર લે ઉમર ભરમેં કભી ન કભી ઝરૂર અદા કર લેને ચાહિયેં કભી અદા ન કરેગા તો ગુનેહગાર હોગા.

મસ્અલા : અગર કિસી ઔરતને હૈઝ યા નિફાસકી હાલતમેં કિસીસે

સિજદહકી આયત સુન લી તો ઉસ પર સિજદહ વાજિબ નહીં હુવા, ઔર અગર ઐસી હાલતમેં સુના જબકે ઉસ પર નહાના વાજિબ થા તો નહાનેકે બાદ સિજદહ કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અગર બીમારીકી હાલતમેં સુને ઔર સિજદહકી તાકત ન હો તો જિસ તરહ નમાઝકા સિજદહ ઈશારેસે અદા કરતા હો ઉસી તરહ ઉસકા સિજદહ ભી ઈશારેસે કરે.

મસ્અલા : અગર નમાઝમેં સિજદેકી આયત પઢે તો વો આયત પઢનેકે બાદ ફૌરન નમાઝ હીમેં સિજદહ કર લે, ફિર બાકી સૂરત પઢકે રૂકૂઅમેં જાએ, અગર ઉસ આયતકો પઢકર ફૌરન સિજદહ ન કિયા ઉસકે બાદ દો યા તીન આયતેં ઔર પઢ લીં તબ સિજદહ કિયા તો યે ભી દુરૂસ્ત હૈ, અગર ઉસસે ભી ઝિયાદા પઢ ગયા તબ સિજદહ કિયા તો સિજદહ તો અદા હો ગયા લેકિન ગુનેહગાર હોગા.

મસ્અલા : સિજદહકી આયત પઢકે અગર ફૌરન રૂકૂઅમેં ચલા જાએ ઔર રૂકૂઅમેં યે નિય્યત કરે કે મૈં સિજદએ તિલાવતકી તરફસે ભી રૂકૂઅ કરતા હૂં, તબ ભી વો સિજદહ અદા હો જાએગા, ઔર રૂકૂઅમેં યે નિય્યત નહીં કી તો રૂકૂઅકે બાદ જબ સિજદહ કરેગા તો ઉસી સિજદેસે સિજદએ તિલાવત ભી અદા હો જાએગા ચાહે કુછ નિય્યત કરે ચાહે ન કરે.

મસ્અલા : નમાઝ પઢનેમેં કિસી ઔરસે સિજદેકી આયત સુને તો નમાઝમેં સિજદહ ન કરે બલ્કે નમાઝકે બાદ કરે, અગર નમાઝ હીમેં કરેગા તો વો સિજદહ અદા ન હોગા ફિર કરના પડેગા ઔર ગુનાહ ભી હોગા.

મસ્અલા : એક હી જગહ બૈઠે બૈઠે સિજદહકી આયતકો કઈ બાર દોહરાકર પઢે તો એક હી સિજદહ વાજિબ હૈ ચાહે સબ દફા પઢકે અખીરમેં સિજદહ કરે યા પેહલી દફા પઢકે સિજદહ કર લે ફિર ઉસીકો બારબાર દોહરાતા રહે. ઔર અગર જગહ બદલ ગઈ તબ ઉસ આયતકો દોહરાયા ફિર તીસરી જગહ જાકે વોહી આયત પઢી ઈસી તરહ બરાબર જગહ બદલતા રહા તો જિતની દફા દોહરાએ ઉતની હી દફા સિજદહ કરે.

મસ્અલા : અગર એક હી જગહ બૈઠે બૈઠે સિજદહકી કઈ આયતેં પઢીં તો ભી જિતની આયતેં પઢે ઉતને હી સિજદે કરે.

મસ્અલા : બૈઠે બૈઠે સિજદેકી કોઈ આયત પઢી ફિર ઉઠકર ખડા હુવા લેકિન ચલા ફિરા નહીં, જહાં બૈઠા થા વહીં ખડે ખડે વોહી આયત ફિર દોહરાઈ તો એક હી સિજદહ વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : એક હી જગહ બૈઠે બૈઠે સિજદહકી કોઈ આયત પઢી ફિર

કુરઆન મજીદકી તિલાવત કર ચુકા તો ઉસી જગહ બૈઠે બૈઠે કિસી ઔર કામમેં લગ ગયા જૈસે કિતાબત કરને (લિખને) લગા યા કપડા સીને લગા ઉસકે બાદ ફિર વોહી આયત ઉસી જગહ પઢી તબ ભી દો સિજદે વાજિબ હુએ યાની જબ કોઈ ઔર કામ કરને લગે તો ઐસા સમઝેંગે કે જગહ બદલ ગઈ.

મસ્અલા : એક કોઠરી યા દાલાન (બડા કમરા) કે એક કોનેમેં સિજદહકી કોઈ આયત પઢી ઔર ફિર દૂસરે કોનેમેં જાકર વોહી આયત પઢી તબ ભી એક સિજદહ કાફી હૈ ચાહે જિતની દફા પઢે, અલબત્તા દૂસરે કામમેં લગ જાનેકે બાદ વોહી આયત પઢેગા તો દૂસરા સિજદહ કરના પડેગા. ફિર તીસરે કામમેં લગ જાનેકે બાદ અગર પઢેગા તો તીસરા સિજદહ વાજિબ હો જાએગા.

મસ્અલા : અગર બડા ઘર હો તો દૂસરે કોનેમેં જાકર દોહરાનેસે દૂસરા સિજદહ વાજિબ હોગા, ઔર તીસરે કોનેમેં તીસરા સિજદહ.

મસ્અલા : મસ્જિદકા ભી યેહી હુકમ હૈ જો એક કોઠરીકા હુકમ હૈ, અગર સિજદહકી આયત કઈ દફા પઢે તો એક હી સિજદહ વાજિબ હૈ ચાહે એક હી જગહ બૈઠે બૈઠે દોહરાયા કરે યા મસ્જિદમેં ઈધર ઉધર ટહેલકર પઢે.

મસ્અલા : અગર નમાઝમેં સિજદેકી એક હી આયતકો કોઈ દફા પઢે તબ ભી એક હી સિજદહ વાજિબ હૈ ચાહે સબ દફા પઢકે અખીરમેં સિજદહ કરે યા એક દફા પઢકે સિજદહ કર લિયા ફિર ઉસી રકા'ત યા દૂસરી રકા'તમેં વોહી આયત પઢે.

મસ્અલા : સિજદેકી કોઈ આયત પઢી ઔર સિજદહ નહીં કિયા ફિર ઉસી જગહ નિય્યત બાંધ લી ઔર વોહી આયત ફિર નમાઝમેં પઢી ઔર નમાઝમેં સિજદએ તિલાવત કિયા તો યેહી સિજદહ કાફી હૈ. દોનોં સિજદે ઈસીસે અદા હો જાએંગે, અલબત્તા અગર જગહ બદલ ગઈ હો તો દૂસરા સિજદહ ભી વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અગર સિજદેકી આયત પઢકે સિજદહ કર લિયા ફિર ઉસી જગહ નમાઝકી નિય્યત બાંધ લી ઔર વોહી આયત નમાઝમેં દોહરાઈ તો અબ નમાઝમેં ફિર સિજદહ કરે.

મસ્અલા : પઢને વાલેકી જગહ નહીં બદલી એક હી જગહ બૈઠે બૈઠે એક હી આયતકો બારબાર પઢતા રહા, લેકિન સુનનેવાલેકી જગહ બદલ ગઈ કે પેહલી દફા ઔર જગહ સુના થા, દૂસરી દફા ઔર જગહ, તીસરી દફા તીસરી જગહ, તો પઢનેવાલે પર એક હી સિજદહ વાજિબ હૈ ઔર સુનનેવાલે પર કઈ સિજદે વાજિબ હૈં જિતની મરતબા સુને ઉતને હી સિજદે કરે.

મસ્અલા : અગર સુનને વાલેકી જગહ નહીં બદલી બલ્કે પઢને વાલેકી જગહ બદલ ગઈ તો પઢને વાલે પર કઈ સિજદે વાજિબ હોંગે ઔર સુનને વાલે

પર એક હી સિજદહ હે.

મસ્અલા : સારી સૂરત પઢના ઔર સિજદેકી આયતકો છોડ દેના મકરૂહ ઔર મના હે ફક્ત સિજદેસે બચનેકે લિયે વો આયત ન છોડે કે ઉસમેં સિજદેસે ગોયા ઈન્કાર હે.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ કિસી ઈમામસે સિજદહકી આયત સુને ઔર ઉસકે બાદ ઉસકી ઈકતિદા કરે તો ઉસકો ઈમામકે સાથ સિજદહ કરના ચાહિયે. ઔર અગર ઈમામ સિજદહ કર ચુકા હો તો ઉસમેં દો સૂરતેં હૈં. એક યે કે જિસ રકા'તમેં આયતે સિજદહકી તિલાવત ઈમામને કી હો, વોહી રકા'ત અગર ઉસકો મિલ જાએ તો સિજદેકી ઝરૂરત નહીં, ઉસ રકા'તકે મિલ જાનેસે સમઝા જાએગા કે વો સિજદહ ભી મિલ ગયા, દૂસરે યે કે વો રકા'ત ન મિલે ઉસકો નમાઝ તમામ કરનેકે બાદ ખારિજે નમાઝમેં સિજદહ કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : મુકતદીસે અગર આયતે સિજદહ સુની જાએ તો સિજદહ વાજિબ ન હોગા, ન ઉસ પર ન ઉસકે ઈમામ પર, ન ઉન લોગોં પર જો ઉસ નમાઝમેં શરીક હૈં, હાં જો ઉસ નમાઝમેં શરીક નહીં ચાહે વો નમાઝ હી ન પઢતે હોં યા કોઈ દૂસરી નમાઝ પઢ રહે હોં તો ઉન પર સિજદહ વાજિબ હોગા.

મસ્અલા : સિજદએ તિલાવતમેં કહકહેસે (ઝોરસે હંસનેસે) વુઝૂ નહીં જાતા લેકિન સિજદહ બાતિલ હો જાતા હૈ.

મસ્અલા : ઔરતકી મહાઝાત મુફસિદે સિજદએ તિલાવત નહીં.

મસ્અલા : સિજદએ તિલાવત અગર નમાઝમેં વાજિબ હુવા હો તો ઉસકા અદા કરના ફૌરન વાજિબ હૈ તાખીરકી (દેર કરનેકી) ઈજાઝત નહીં.

મસ્અલા : ખારિજે નમાઝકા સિજદહ નમાઝમેં ઔર નમાઝકા સિજદહ ખારિજમેં બિલ્કે દૂસરી નમાઝમેં ભી અદા નહીં કિયા જા સકતા. પસ અગર કોઈ શખ્સ નમાઝમેં આયતે સિજદહ પઢે ઔર સિજદહ ન કરે તો ઉસકા ગુનાહ ઉસકે ઝિમ્મે હોગા ઔર ઉસકે સિવા કોઈ તદબીર નહીં કે તૌબા કરે યા અર્હમુર્રાહિમીન અપને ફઝલો કરમસે મઆફ ફરમા દે.

મસ્અલા : જુમ્આ ઔર ઈદૈન ઔર આહિસ્તા આવાઝકી નમાઝમેં સિજદહકી આયત ન પઢના ચાહિયે. ઈસ લિયે કે સિજદહ કરનેમેં મુકતદિયોંકે શુબહમેં પડનેકા ખૌફ હૈ.

બીમારકી નમાઝકા બયાન

મસ્અલા : નમાઝકો કિસી હાલતમેં ન છોડે. જબ તક ખડા હોકર નમાઝ

પળ્હનેકી તાકત રહે ખડા હોકર નમાઝ પળ્હતા રહે, ઔર જબ ખડા ન હુવા જાએ તો બૈઠકર નમાઝ પળ્હે. બૈઠે બૈઠે રૂકૂઅ કરે ઔર રૂકૂઅ કરકે દોનોં સિજદે કરે ઔર રૂકૂઅકે લિયે ઈતના ઝુકે કે પેશાની ઘુટનોંકે મુકાબિલ હો જાએ.

મસ્અલા : અગર રૂકૂઅ ઔર સિજદહ કરનેકી ભી તાકત ન હો તો રૂકૂઅ સિજદહકો ઈશારોંસે અદા કરે ઔર સિજદેકે લિયે રૂકૂઅસે ઝિયાદા ઝુક જાયા કરે.

મસ્અલા : સિજદહ કરનેકે લિયે તકિયા વગૈરહ કોઈ ઊંચી ચીઝ રખ લેના ઔર ઉસ પર સિજદહ કરના બેહતર નહીં. જબ સિજદેકી કુદરત ન હો તો બસ ઈશારા કર લિયા કરે.

મસ્અલા : અગર ખડા હોનેકી કુવ્વત તો હૈ લેકિન ખડા હોનેસે બડી તકલીફ હોતી હૈ યા બીમારી બળ્હ જાનેકા ડર હૈ તબ ભી બૈઠકર નમાઝ પળ્હના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર ખડા તો હો સકતા હૈ લેકિન રૂકૂઅ ઔર સિજદહ નહીં કર સકતા તો ચાહે ખડા હોકર પળ્હે ઔર રૂકૂઅ ઔર સિજદહ ઈશારેસે અદા કરે ઔર ચાહે બૈઠકર નમાઝ પળ્હે ઔર રૂકૂઅ ઔર સિજદહકો ઈશારસે અદા કરે લેકિન બૈઠકર પળ્હના બેહતર હૈ.

મસ્અલા : અગર બૈઠનેકી ભી તાકત નહીં રહી તો ફિર પીછે કોઈ ગાવ તકિયા (લંબા ગોળ તકિયા) વગૈરહ લગાકર ઈસ તરહ લેટ જાએ કે સર ખૂબ ઊંચા રહે બલ્કે કરીબ કરીબ બૈઠનેકે રહે ઔર પાંવ કિબ્લાકી તરફ ફૈલા લે, ઔર અગર કુછ તાકત હો તો કિબ્લાકી તરફ પૈર ન ફૈલાએ બલ્કે ઘુટને ખડે રખ્ખે ફિર સરકે ઈશારેસે નમાઝ પળ્હે ઔર સિજદહકા ઈશારા ઝિયાદહ નીચા કરે. ઔર અગર ગાવ તકિયાસે ટેક લગાકર ભી ઈસ તરહ ન લેટ સકે કે સર ઔર સીના વગૈરહ ઊંચા રહે તો કિબ્લેકી તરફ પૈર કરકે બિલકુલ ચિત લેટ જાએ લેકિન સરકે નીચે કોઈ ઊંચા તકિયા રખ દેં કે મુંહ કિબ્લાકી તરફ હો જાએ આસમાનકી તરફ ન રહે, ફિર સરકે ઈશારેસે નમાઝ પળ્હે, રૂકૂઅકા ઈશારા કમ કરે ઔર સિજદહકા ઈશારા ઝિયાદહ કરે.

મસ્અલા : અગર ચિત ન લેટે બલ્કે દાઈ યા બાઈ કરવટ પર કિબ્લાકી તરફ મુંહ કરકે લેટે ઔર સરકે ઈશારેસે રૂકૂઅ વ સિજદહ કરે યે ભી જાઈઝ હૈ લેકિન ચિત લેટકર પળ્હના ઝિયાદહ અચ્છા હૈ.

મસ્અલા : અગર સરસે ઈશારા કરનેકી ભી તાકત નહીં તો નમાઝ બિલકુલ ન પળ્હે, ફિર અગર એક દિન રાતસે ઝિયાદહ યેહી હાલત રહે તો નમાઝ બિલકુલ મઆફ હૈ. અચ્છા હોનેકે બાદ કઝા પળ્હના વાજિબ નહીં હૈ, અગર એક દિન રાતસે ઝિયાદહ યે હાલત નહીં રહી બલ્કે એક દિન રાતમેં ફિર ઈશારેસે પળ્હનેકી તાકત આ ગઈ તો ઈશારે હીસે ઉનકી કઝા પળ્હે ઔર ઈરાદા ન કરે કે જબ બિલકુલ અચ્છા હો

જાઉંગા તબ પઢૂંગા કે શાયદ મર ગયા તો ગુનેહગાર મરેગા.

મસ્અલા : ઈસી તરહ અચ્છા ખાસા આદમી બેહોશ હો જાએ તો અગર બેહોશી એક દિન રાતસે ઝિયાદહ ન હુઈ તો કઝા પઢના વાજિબ હૈ ઔર અગર એક દિન રાતસે ઝિયાદહ હો ગઈ તો કઝા પઢના વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : જબ નમાઝ શુરૂ કી ઉસ વક્ત ભલા ચુંગા થા. ફિર જબ થોડી નમાઝ પઢ ચુકા તો નમાઝ હીમેં કોઈ ઐસી રગ ચઢ ગઈ કે ખડા ન હો સકા તો બાકી નમાઝ બૈઠકર પઢે, અગર રૂકૂઅ વ સિજદહ કર સકે તો કરે, નહીં તો રૂકૂઅ વ સિજદહકો સરકે ઈશારેસે અદા કરે. ઔર અગર ઐસા હાલ હો ગયા કે બૈઠનેકી ભી કુદરત નહીં તો ઈસી તરહ લેટકર બાકી નમાઝકો પૂરા કરે.

મસ્અલા : બીમારીકી વજહસે થોડી નમાઝ બૈઠકર પઢી ઔર રૂકૂઅકી જગહ રૂકૂઅ ઔર સિજદહકી જગહ સિજદહ કિયા ફિર નમાઝમેં હી અચ્છા હો ગયા તો ઈસી નમાઝકો ખડા હોકર પૂરા કરે.

મસ્અલા : અગર બીમારીકી વજહસે રૂકૂઅ સિજદહકી કુવ્વત ન થી ઈસ લિયે સરકે ઈશારેસે રૂકૂઅ સિજદહ કિયા, ફિર જબ નમાઝ પઢ ચુકા તો ઐસા હો ગયા કે અબ રૂકૂઅ કર સકતા હૈ તો અબ યે નમાઝ જાતી રહી ઉસકો પૂરા ન કરે બલ્કે ફિરસે પઢે.

મસ્અલા : ફાલિજ (લકવા) ગિરા ઔર ઐસા બીમાર હો ગયા કે પાનીસે ઈસ્તિન્જા નહીં કર સકતા તો કપડે યા ઢેલેસે સાફ કર લે ઔર ઈસી તરહ નમાઝ પઢે. અગર ખૂદ તયમ્મુમ ન કર સકે તો દૂસરા કરા દે. અગર ઢેલે યા કપડેસે ભી સાફ કરનેકી તાકત નહીં હૈ તો ભી નમાઝ કઝા ન કરે ઈસી તરહ નમાઝ પઢે, કિસી ઔરકો ઉસકે બદનકા દેખના ઔર સાફ કરના દુરૂસ્ત નહીં, ન માં બાપકો, ન લડકા લડકીકો, અલબત્તા બીવીકો અપને મિયાં ઔર મિયાંકો અપની બીવીકા બદન દેખના દુરૂસ્ત હૈ ઉસકે સિવા દૂસરેકો દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : તંદુરૂસ્તીકે ઝમાનેમેં કુછ નમાઝેં કઝા હો ગઈ થીં ફિર બીમાર હો ગયા તો બીમારીકે ઝમાનેમેં જિસ તરહ નમાઝ પઢનેકી કુવ્વત હો ઉનકી કઝા પઢે, યે ઈન્તિઝાર ન કરે કે જબ ખડા હોનેકી કુવ્વત આએ તબ પઢૂં યા જબ બૈઠને લગૂં ઔર રૂકૂઅ સિજદહ કરનેકી કુવ્વત આએ તબ પઢૂં બલ્કે ફૌરન પઢે દેર ન કરે.

મસ્અલા : અગર બીમારકા બિસ્તર નજિસ (નાપાક) હૈ ઔર ઉસકે બદલનેમેં બહોત તકલીફ હોગી તો ઉસી પર નમાઝ પઢ લેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : હકીમને કિસીકી આંખ બનાઈ ઔર હિલને જુલનેસે મના કર દિયા તો લેટે લેટે નમાઝ પઢતા રહે.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ કિરાઅતકે તવીલ (લંબા) હોનેકે સબબસે ખડે ખડે થક જાએ ઔર તકલીફ હોને લગે તો ઉસકો કિસી દીવાર યા દરખ્ત યા લકડી વગૈરહસે તકિયા (ટેક) લગા લેના મકરૂહ નહીં, તરાવીહકી નમાઝમેં ઝઈફ ઔર બુઢ્ઢે લગોંકો અકસર ઉસકી ઝરૂરત પેશ આતી હૈ.

મુસાફિરતમેં નમાઝ પઢ્હનેકા બયાન

મસ્અલા : અગર કોઈ એક મંઝિલ યા દો મંઝિલકા સફર કરે તો ઈસ સફરસે શરીઅતકા કોઈ હુકમ નહીં બદલતા ઔર શરીઅતકે કાઈદેસે ઉસકો મુસાફિર નહીં કેહતે. ઉસકો સારી બાતેં ઈસી તરહ કરની ચાહિયેં જૈસે કે અપને ઘર કરતા થા. ચાર રકા'તવાલી નમાઝકો ચાર રકા'ત પઢ્હે ઔર મોઝા પેહને હો તો એક દિન રાત મસહ કરે ફિર ઉસકે બાદ મસહ કરના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : જો કોઈ તીન મંઝિલકા ઈરાદા કરકે નિકલે વો શરીઅતકે કાઈદેસે મુસાફિર હૈ, જબ અપને શહેરકી આબાદીસે બાહિર હો ગયા તો શરીઅતસે મુસાફિર બન ગયા. ઔર જબ તક આબાદીકે અંદર ચલતા રહા તબ તક મુસાફિર નહીં હૈ. ઔર અગર સ્ટેશન આબાદીકે અંદર હૈ તો આબાદીકે હુકમમેં હૈ, ઔર અગર આબાદીકે બાહિર હો તો વહાં પહોંચકર મુસાફિર હો જાએગા.

મસ્અલા : તીન મંઝિલ યે હૈ કે અકસર પૈદલ ચલનેવાલે વહાં તીન રોઝમેં પહોંચા કરતે હૈં. અંદાઝા ઉસકા હમારે મુલ્કમેં કે દરિયા ઔર પહાડમેં સફર નહીં કરના પડતા અડતાલીસ (૪૮) મીલ અંગ્રેજી હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ જગહ ઈતની દૂર હૈ કે ઊંટ ઔર આદમીકી ચાલકે એ'તિબારસે તો તીન મંઝિલ હૈ લેકિન તેઝ યક્કહ (બળદગાડી) ઔર તેઝ બેહલી (છોટી બૈલગાડી) પર સવાર હૈ ઈસ લિયે દો હી દિનમેં પહોંચ જાએગા યા રેલમેં સવાર હોકર ઝરાસી દેરમેં પહોંચ જાએગા તબ ભી વો શરીઅતસે મુસાફિર હૈ.

મસ્અલા : જો કોઈ શરીઅતસે મુસાફિર હો વો ઝોહર, અસર ઔર ઈશાકી ફર્ઝ નમાઝ દો દો રકા'તેં પઢ્હે, ઔર સુન્નતોંકા યે હુકમ હૈ કે અગર જલ્દી હો તો ફજરકી સુન્નતોંકે સિવા ઔર સુન્નતેં છોડ દેના દુરૂસ્ત હૈ, ઉસકો છોડ દેનેસે કુછ ગુનાહ ન હોગા. ઔર કુછ જલ્દી ન હો, ન અપને સાથિયોંસે બિછડ જાનેકા ડર હો તો ન છોડે ઔર સુન્નતેં સફરમેં પૂરી પૂરી પઢ્હે ઉનમેં કમી નહીં હૈ.

મસ્અલા : ફજર, મગરિબ ઔર વિત્રકી નમાઝમેં ભી કોઈ કમી નહીં હૈ જૈસે હમેશા પઢ્હતા રહા વૈસે હી પઢ્હે.

મસ્અલા : ઝોહર, અસર ઔર ઈશાકી નમાઝ દો રકા'તોંસે ઝિયાદહ ન

પઢ઼ે પૂરી ચાર રકા'તેં પઢ઼ના ગુનાહ હૈ.

મસ્અલા : અગર ભૂલેસે ચાર રકા'તેં પઢ઼ લીં તો અગર દૂસરી રકા'ત પર અત્તહિય્યાત પઢ઼ી હૈ તબ તો દો રકા'તેં ફર્ઝ હો ગઈ ઔર દો રકા'તેં નફલકી હો જાએંગી ઔર સિજદએ સહ્વ કરના પડેગા, ઔર અગર દો રકા'ત પર ન બૈઠા હો તો ચારોં રકા'તેં નફલ હો ગઈ, ફર્ઝ નમાઝ ફિરસે પઢ઼ે.

મસ્અલા : અગર રાસ્તામેં કહીં ઠહેર ગયા તો અગર પંદરહ દિનસે કમ ઠહેરનેકી નિય્યત હૈ તો બરાબર વો મુસાફિર રહેગા, ચાર રકા'ત ફર્ઝવાલી નમાઝ દો રકા'ત પઢ઼તા રહે. ઔર અગર પંદરહ દિન યા ઉસસે ઝિયાદા ઠહેરનેકી નિય્યત કર લી હૈ તો અબ વો મુસાફિર નહીં રહા. ફિર અગર નિય્યત બદલ ગઈ ઔર પંદરહ દિનસે પેહલે ચલે જાનેકા ઈરાદા હો ગયા તબ ભી મુસાફિર ન બનેગા નમાઝેં પૂરી પઢ઼ે, ફિર જબ યહાંસે ચલે તો અગર યહાંસે વો જગહ તીન મંઝિલ હો જહાં જાના હૈ તો ફિર મુસાફિર હો જાએગા. ઔર જો ઉસસે કમ હો તો મુસાફિર નહીં હુવા.

મસ્અલા : અગર ઔરત ચાર મંઝિલ જાનેકી નિય્યતસે ચલી લેકિન પેહલી દો મંઝિલેં હૈઝકી હાલતમેં ગુઝરીં તબ ભી વો મુસાફિર નહીં, અબ નહા ધોકર પૂરી ચાર રકા'તેં પઢ઼ે, અલબત્તા હૈઝસે પાક હોનેકે બાદ વો જગહ તીન મંઝિલ હો, યા ચલતે વક્ત પાક થી રાસ્તામેં હૈઝ આ ગયા તો વો અલબત્તા મુસાફિર હૈ હૈઝસે પાક હોકર નમાઝ મુસાફિરોંકી તરહ પઢ઼ે

મસ્અલા : નમાઝ પઢ઼તે પઢ઼તે નમાઝકે અંદર હી પંદરહ રોઝ ઠહેરનેકી નિય્યત હો ગઈ તો મુસાફિર નહીં રહા યે નમાઝ ભી પૂરી પઢ઼ે.

મસ્અલા : દો ચાર દિનકે લિયે રાસ્તેમેં કહીં ઠહેરના પડે લેકિન કુછ ઐસી બાતેં હો જાતી હૈં કે જાના નહીં હોતા, રોઝ નિય્યત હોતી હૈ કે કલ પરસૂં ચલા જાઉંગા લેકિન નહીં જાના હોતા, ઈસી તરહ પંદરહ યા બીસ દિન યા એક મહીના યા ઉસસે ભી ઝિયાદહ રેહના હો ગયા, લેકિન પૂરે પંદરહ દિનકી નિય્યત કભી નહીં હુઈ તબ ભી વો મુસાફિર રહેગા ચાહે જિતને દિન ઈસી તરહ ગુઝર જાએં.

મસ્અલા : તીન મંઝિલકા ઈરાદા કરકે ચલા ફિર કુછ દૂર જાકર કિસી વજહસે ઈરાદા બદલ ગયા ઔર ઘર લૌટ આયા તો જબસે લૌટનેકા ઈરાદા હુવા હૈ તબસે મુસાફિર નહીં રહા.

મસ્અલા : કોઈ ઔરત અપને ખાવિંદકે સાથ હૈ રાસ્તેમેં જિતના ઠહેરેગા ઉતના હી યે ઠહેરેગી ઉસસે ઝિયાદહ નહીં ઠહેર સકતી, તો ઐસી હાલતમેં શૌહરકી નિય્યતકા એ'તિબાર હૈ. અગર શૌહરકા ઈરાદા પંદરહ દિન ઠહેરનેકા હૈ તો ઔરત ભી મુસાફિર નહીં રહી ચાહે ઠહેરનેકી નિય્યત કરે યા ન કરે. ઔર મર્દકા

ઈરાદા કમ ઠહેરનેકા હો તો ઔરત ભી મુસાફિર હે.

મસ્અલા : તીન મંઝિલ ચલકર કહીં પહોંચા તો અગર વો અપના ઘર હૈ તો મુસાફિર નહીં રહા, ચાહે કમ રહે યા ઝિયાદહ, ઔર અગર અપના ઘર નહીં હૈ તો અગર પંદરહ દિન ઠહેરનેકી નિય્યત હો તબ ભી મુસાફિર નહીં રહા, અબ નમાઝેં પૂરી પઢ્હે. ઔર અગર ન અપના ઘર હૈ ન પંદરહ દિન ઠહેરનેકી નિય્યત હૈ તો વહાં પહોંચકર ભી મુસાફિર રહેગા.

મસ્અલા : રાસ્તેમેં કઈ જગહ ઠહેરનેકા ઈરાદા હૈ દસ દિન યહાં પાંચ દિન વહાં લેકિન પૂરે પંદરહ દિન ઠહેરનેકા કહીં ઈરાદા નહીં તબ ભી મુસાફિર રહેગા.

મસ્અલા : કિસીને અપના શહેર બિલકુલ છોડ દિયા ઔર કિસી દૂસરી જગહ ઘર બના લિયા ઔર વહીં રેહને સેહને લગા. અબ પેહલે શહેરસે ઔર પેહલે ઘરસે કુછ મતલબ નહીં રહા, તો અબ વો શહેર ઔર પરદેસ દોનોં બરાબર હૈં. તો અગર સફર કરતે વક્ત રાસ્તેમેં વો પેહલા શહેર પડે ઔર દો ચાર દિન વહાં રેહના હો તો મુસાફિર રહેગા.

મસ્અલા : અગર કિસીકી નમાઝેં સફરમેં કઝા હો ગઈ તો ઘર પહોંચકર ભી ઝોહર, અસર, ઈશાકી દો હી રકા'તેં કઝા પઢ્હે, ઔર અગર સફરસે પેહલે ઝોહરકી નમાઝ કઝા હો ગઈ તો સફરકી હાલતમેં ચાર રકા'તેં ઉસકી કઝા પઢ્હે.

મસ્અલા : બિયાહકે બા'દ અગર ઔરત મુસ્તકિલ તૌર પર સુસરાલમેં રેહને લગી તો ઉસકા અસલી ઘર સુસરાલ હૈ, તો અગર તીન મંઝિલ ચલકર મયકે ગઈ ઔર પંદરહ રોઝ ઠહેરનેકી નિય્યત નહીં હૈ તો મુસાફિર રહેગી, મુસાફિરતકે કાઈદેસે નમાઝ રોઝા અદા કરે. ઔર અગર વહાંકા રેહના હમેશા દિલમેં નહીં, તો જો વતન પેહલેસે અસલી થા વોહી અબ ભી અસલી રહેગા.

મસ્અલા : દરિયામેં કશ્તી ચલ રહી હૈ ઔર નમાઝકા વક્ત આ ગયા તો ઉસી કશ્તી પર નમાઝ પઢ્હ લે, અગર ખડે હોકર પઢ્હનેમેં સર ઘૂમને લગે તો બૈઠકર પઢ્હે.

મસ્અલા : રેલ પર નમાઝ પઢ્હનેકા ભી યેહી હુકમ હૈ કે ચલતી રેલમેં નમાઝ પઢ્હના દુરૂસ્ત હૈ, અગર ખડે હોકર પઢ્હનેસે સર ઘૂમને યા ગિરનેકા ખૌફ હો તો બૈઠકર પઢ્હે.

મસ્અલા : નમાઝ પઢ્હનેમેં રેલ ફિર ગઈ ઔર કિબ્લા દૂસરી તરફ હો ગયા તો નમાઝ હીમેં ઘૂમ જાએ ઔર કિબ્લાકી તરફ મુંહ કરે.

મસ્અલા : અગર કિસી ઔરતકો તીન મંઝિલ જાના હો તો જબ તક મરદોંમેંસે કોઈ અપના મહરમ યા શૌહર સાથ ન હો તો ઉસ વક્ત તક સફર કરના દુરૂસ્ત નહીં હૈ, બગૈર મહરમકે સાથ સફર કરના બડા ગુનાહ હૈ. ઔર અગર એક મંઝિલ યા દો

મંઝિલ જાના હો તબ ભી બગૈર મહરમકે સાથ જાના બેહતર નહીં.

મસ્અલા : જિસ મહરમકો ખુદા ઔર રસૂલકા ડર ન હો ઔર શરીઅતકી પાબંદી ન કરતા હો ઐસે મહરમકે સાથ ભી સફર કરના દુરૂસ્ત નહીં હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ ઐસી બીમારી હૈ કે બૈઠકર નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત હૈ તબ ભી ચલતે યક્કા પર નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત નહીં, જબ તક ઘોડા ખોલકર અલગ ન કર દિયા જાએ ઉસ વક્ત તક ઉસ પર નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત નહીં, યેહી હુકમ પાલકીકા હૈ.

મસ્અલા : અગર ઊંટ યા બેહલી (બળદગાડી) સે ઉતરનેમેં જાન યા માલકા અંદેશા હૈ તો બગૈર ઉતરે ભી નમાઝ દુરૂસ્ત હૈ.

મુસાફિરકી નમાઝકે મસાઈલ

મસ્અલા : મુકીમકી ઈકતિદા મુસાફિરકે પીછે હર હાલમેં દુરૂસ્ત હૈ ચાહે અદા નમાઝ હો યા કઝા, ઔર મુસાફિર ઈમામ જબ દો રકા'તેં પઢકર સલામ ફેર દે તો મુકીમ મુકતદીકો ચાહિયે કે અપની નમાઝ ઉઠકર પૂરી કરે ઔર ઉસમેં કિરાઅત ન કરે બલ્કે ચુપ ખડા રહે, ઈસ લિયે કે વો લાહિક હૈ ઔર કાઈદએ ઉલા ઉસ મુક્તદી પર ભી મુતાબિઅતે ઈમામકી વજહસે ફર્ઝ હોગા, મુસાફિર ઈમામકો મુસ્તહબ હૈ કે અપને મુકતદિયોંકો દોનોં તરફ સલામ ફેરનેકે બાદ ફૌરન અપને મુસાફિર હોનેકી ઈત્તિલાઅ કર દે. ઔર ઝિયાદહ બેહતર યે હૈ કે નમાઝ શુરૂ કરનેસે પેહલે ભી અપને મુસાફિર હોનેકી ઈત્તિલાઅ કર દે.

મસ્અલા : મુસાફિર ભી ઈમામકી ઈકતિદા કર સકતા હૈ મગર વક્તકે અંદર, ઔર વક્ત જાતા રેહા તો ફજર ઔર મગરિબમેં કર સકતા હૈ ઔર ઝોહર, અસર ઔર ઈશામેં નહીં.

મસ્અલા : અગર કોઈ મુસાફિર હાલતે નમાઝમેં ઈકામતકી નિય્યત કર લે ચાહે અવ્વલમેં યા દરમિયાનમેં યા અખીરમેં મગર સિજદએ સહ્વ યા સલામસે પેહલે તો ઉસકો તો નમાઝ પૂરી પઢના ચાહિયે ઉસમેં કસર જાઈઝ નહીં.

નવાફિલે સફર

મસ્અલા : જબ કોઈ શખ્સ અપને વતનસે સફર કરને લગે તો ઉસકે લિયે મુસ્તહબ હૈ કે દો રકા'ત ઘરમેં પઢકર સફર કરે. ઔર જબ સફરસે આએ તો મુસ્તહબ હૈ કે પેહલે મસ્જિદમેં જાકર દો રકા'ત નમાઝ પઢ લે ઉસકે બાદ અપને ઘર જાએ. અહાદીસમેં ઉસકી ફઝીલત આઈ હૈ.

કઝા નમાઝોંકે પળ્હનેકા બયાન

મસ્અલા : જિસકી કોઈ નમાઝ છૂટ ગઈ હો તો જબ યાદ આએ ફૌરન ઉસકી કઝા પળ્હે, બગૈર ઉઝરકે કઝા પળ્હનેમેં દેર લગાના ગુનાહ હૈ, અગર જિસકી કોઈ નમાઝ કઝા હો ગઈ ઔર ઉસને ઉસકી કઝા ફૌરન ન પળ્હી દૂસરે વક્ત પર યા દૂસરે દિન પર ટાલ દી કે ફલાં દિન પળ્હ લૂંગા ઔર ઉસ દિનસે પેહલે હી અચાનક મર ગયા તો દોહરા (ડબલ) ગુનાહ હુવા, એક નમાઝકે કઝા હો જાને ઔર દૂસરે ફૌરન કઝા ન પળ્હનેકા.

મસ્અલા : અગર કિસીકી કઈ નમાઝેં કઝા હો ગઈ તો જહાં તક હો સકે સબકી કઝા પળ્હ લે, હો સકે તો એક હી વક્ત સબકી કઝા પળ્હ લે. ઔર અગર બહોતસી નમાઝેં કઈ મહીને યા કઈ બરસકી કઝા હોં તો ઉનકી કઝામેં ભી જહાં તક હો સકે જલ્દી કરે, એક એક વક્તમેં દો દો ચાર ચાર નમાઝેં કઝા પળ્હ લિયા કરે. ઔર અગર કોઈ મજબૂરી ઔર નાચારી હો તો ખૈર એક વક્તમેં એક હી નમાઝકી કઝા સહી, યે બહોત કમ દરજાકી બાત હૈ.

મસ્અલા : કઝા પળ્હનેકા કોઈ વક્ત મુકર્રર નહીં હૈ જિસ વક્ત ફુરસત મિલે વુઝૂ કરકે પળ્હ લે અલબત્તા ઈતના ખયાલ રખ્ખે કે મકરૂહ વક્ત ન હો.

મસ્અલા : જિસકી એક હી નમાઝ કઝા હુઈ ઉસસે પેહલે ઉસકી કોઈ નમાઝ કઝા નહીં હુઈ, યા ઉસસે પેહલે નમાઝેં કઝા તો હુઈ લેકિન સબકી કઝા પળ્હ ચુકા હૈ ફક્ત ઉસી એક નમાઝકી કઝા પળ્હના બાકી હૈ તો પેહલે ઉસકી કઝા પળ્હ લે તબ કોઈ અદા નમાઝ પળ્હે, અગર બગૈર કઝા નમાઝ પળ્હે હુએ અદા નમાઝ પળ્હી તો અદા દુરૂસ્ત નહીં હુઈ, કઝા પળ્હકે ફિર અદા પળ્હે, હાં અગર કઝા પળ્હના યાદ નહીં રહા બિલકુલ ભૂલ ગયા તો અદા દુરૂસ્ત હો ગઈ. અબ જબ યાદ આએ તો ફક્ત કઝા પળ્હ લે અદાકો ન દોહરાએ.

મસ્અલા : અગર વક્ત બહોત તંગ હૈ કે અગર પેહલે કઝા પળ્હેગા તો અદા નમાઝકા વક્ત બાકી ન રહેગા તો પેહલે અદા પળ્હ લે ફિર કઝા પળ્હે.

મસ્અલા : અગર દો યા તીન યા ચાર યા પાંચ નમાઝેં કઝા હો ગઈ ઔર સિવાએ ઉન નમાઝોંકે ઉસકે ઝિમ્મે કિસી ઔર નમાઝકી કઝા બાકી નહીં હૈ યાની ઉમર ભરમેં જબસે જવાન હુવા હૈ કભી કોઈ નમાઝ કઝા નહીં હુઈ યા કઝા તો હો ગઈ લેકિન સબકી કઝા પળ્હ ચુકા હૈ તો જબ તક ઉન પાંચોંકી કઝા ન પળ્હ લે તબ તક અદા નમાઝ પળ્હના દુરૂસ્ત નહીં હૈ. ઔર જબ ઉન પાંચોંકી કઝા પળ્હે તો ઈસ તરહ પળ્હે કે જો નમાઝ સબસે અવ્વલ છૂટી હૈ પેહલે ઉસકી કઝા પળ્હે ફિર ઉસકે

બાદ વાલી ફિર ઉસકે બાદ વાલી, ઈસી તરતીબસે પાંચોંકી કઝા પઢે. અગર તરતીબકે ખિલાફ પઢી તો દુરૂસ્ત નહીં હુઈ, ફિરસે પઢના પડેગી.

મસ્અલા : અગર કિસીકી છ નમાઝેં કઝા હો ગઈ તો અબ બગૈર ઉનકી કઝા પઢે હુએ ભી અદા નમાઝ પઢના જાઈઝ હૈ. ઔર જબ ઉન છ નમાઝોંકી કઝા પઢે તો જો નમાઝ સબસે અવ્વલ કઝા હુઈ હૈ પેહલે ઉસકી કઝા પઢના વાજિબ નહીં હૈ બલ્કે જો ચાહે પેહલે પઢે ઔર જો ચાહે પીછે પઢે સબ જાઈઝ હૈ ઔર અબ તરતીબસે પઢના વાજિબ નહીં હૈ.

મસ્અલા : કિસીકે ઝિમ્મે છ નમાઝેં યા બહોતસી નમાઝેં કઝા થીં ઈસ વજહસે તરતીબસે પઢની ઉસ પર વાજિબ નહીં થી લેકિન ઉસને એક એક દો દો કરકે સબકી કઝા પઢ લી અબ કિસી નમાઝકી કઝા પઢના બાકી નહીં રહા તો અબ ફિર જબ એક નમાઝ યા પાંચ નમાઝેં કઝા હો જાએં તો તરતીબસે કઝા પઢના પડેંગી ઔર બગૈર ઉન પાંચોંકી કઝા પઢે અદા પઢના દુરૂસ્ત નહીં, અલબત્તા અબ ફિર છ નમાઝેં છૂટ જાએં તો ફિર તરતીબ મઆફ હો જાએગી ઔર બગૈર ઉન છ નમાઝોંકી કઝા પઢે ભી અદા પઢના દુરૂસ્ત હોગી.

મસ્અલા : અગર વિત્રકી નમાઝ કઝા હો ગઈ ઔર સિવાએ વિત્રકે કોઈ ઔર નમાઝ ઉસકે ઝિમ્મે કઝા નહીં તો ફિર બગૈર વિત્રકી કઝા પઢે હુએ ફજરકી નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત નહીં હૈ, અગર વિત્રકા કઝા હોના યાદ હો ફિર ભી પેહલે કઝા ન પઢે બલ્કે ફજરકી નમાઝ પઢ લે તો અબ કઝા પઢકે ફજરકી નમાઝ ફિર પઢના પડેગી.

મસ્અલા : ફક્ત ઈશાકી નમાઝ પઢકે સો રહા ફિર તહજ્જુદકે વક્ત ઉઠા ઔર વુઝૂ કરકે તહજ્જુદ ઔર વિત્રકી નમાઝ પઢી ફિર સુબહકો યાદ આયા કે ઈશાકી નમાઝ ભૂલસે બગૈર વુઝૂ પઢ લી થી તો અબ ફક્ત ઈશાકી કઝા પઢે વિત્રકી કઝા ન પઢે.

મસ્અલા : કઝા ફક્ત ફર્ઝ નમાઝોં ઔર વિત્રકી પઢી જાતી હૈ સુન્નતોંકી કઝા નહીં હૈ, અલબત્તા અગર ફજરકી નમાઝ કઝા હો જાએ તો અગર દોપહરસે પેહલે પેહલે પઢે તો સુન્નત ઔર ફર્ઝ દોનોંકી કઝા પઢે, ઔર અગર દોપહરકે બાદ કઝા પઢે તો ફક્ત દો રકા'ત ફર્ઝકી કઝા પઢે.

મસ્અલા : અગર ફજરકા વક્ત તંગ હો ગયા ઈસ લિયે ફક્ત દો રકા'ત ફર્ઝ પઢ લિયે સુન્નત છોડ દી તો બેહતર યે હૈ કે સૂરજ ઊંચા હોનેકે બાદ સુન્નતકી કઝા પઢ લે લેકિન દોપહરસે પેહલે હી પેહલે પઢ લે.

મસ્અલા : કિસી બે નમાઝીને તૌબા કી તો જિતની નમાઝેં ઉમર ભરમેં

કઝા હુઈ હૈં ઉનકી કઝા પઢના વાજિબ હૈ તૌબાસે નમાઝેં મઆફ નહીં હોતીં, અલબત્તા ન પઢનેસે જો ગુનાહ હુવા થા વો તૌબાસે મઆફ હો ગયા. અબ ઉનકી કઝા ન પઢેગા તો ફિર ગુનેહગાર હોગા.

મસ્અલા : અગર કિસીકી કુછ નમાઝેં કઝા હો ગઈ હોં ઔર ઉનકી કઝા પઢનેકી અભી નૌબત નહીં આઈ તો મરતે વક્ત નમાઝોંકી તરફસે ફિદયા દેનેકી વસિય્યત કર જાના વાજિબ હૈ નહીં તો ગુનાહ હોગા ઔર નમાઝકે ફિદયેકા બયાન રોઝાકે ફિદયેકે સાથ આએગા. ઈન્શા અલ્લાહ.

મસ્અલા : અગર ચંદ લોગોંકી નમાઝ કિસી વક્તકી કઝા હો ગઈ તો ઉનકો ચાહિયે કે ઉસ નમાઝકો જમાઅતસે અદા કરેં. અગર બુલંદ આવાઝકી નમાઝ હો તો બુલંદ આવાઝકી કિરાઅત કી જાએ ઔર આહિસ્તા આવાઝકી હો તો આહિસ્તા આવાઝસે.

મસ્અલા : અગર કોઈ નાબાલિગ લડકા ઈશાકી નમાઝ પઢકે સોએ ઔર તુલૂએ ફજરકે બાદ બેદાર હોકર મનીકા અસર દેખે જિસસે માલૂમ હો કે ઉસકો એહતિલામ હો ગયા હૈ તો રાજેહ કૌલકે મુતાબિક ઉસકો ચાહિયે કે ઈશાકી નમાઝકા ફિરસે ઈઆદા કરે, ઔર અગર તુલૂઅસે પેહલે બેદાર હોકર મનીકા અસર દેખે તો બિલ ઈત્તિફાક ઈશાકી નમાઝ કઝા પઢે.

ઈસ્તિખારાકી નમાઝકા બયાન

મસ્અલા : જબ કોઈ કામ કરનેકા ઈરાદા કરે તો અલ્લાહ તઆલાસે સલાહ લે લે. ઈસ સલાહ લેનેકો ઈસ્તિખારા કેહતે હૈં, હદીસમેં ઉસકી બહોત તરગીબ આઈ હૈ. નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હૈ કે અલ્લાહ તઆલાસે સલાહ ન લેના ઔર ઈસ્તિખારા ન કરના બદબખ્તી ઔર કમ નસીબીકી બાત હૈ. કહીં મંગની કરે યા બિયાહ કરે યા સફર કરે યા ઔર કોઈ કામ કરે તો બગૈર ઈસ્તિખારા કિયે ન કરે. ઈન્શા અલ્લાહ કભી અપને કિયે પર પશેમાન ન હોગા.

મસ્અલા : ઈસ્તિખારાકી નમાઝકા તરીકા યે હૈ કે પેહલે દો રકા'ત નફલ નમાઝ પઢે, ઉસકે બાદ ખૂબ દિલ લગાકર યે દુઆ પઢે.

અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અસ્તખીરૂક બિઈલ્મિક વ અસ્તકૃદિરૂક બિકુદ્રતિક વ અસ્અલુક મિન્ ફઝ્લિકલ્ અઝીમિ ફઈન્નક તુકદિરુ વલા અકદિરુ વ તઅ્લમુ વલા અઅ્લમુ વ અન્ત અલ્લામુલ્ ગુયૂબ. અલ્લાહુમ્મ ઈન્ કુન્ત તઅ્લમુ ઈન્ન <u>હાઝલ્ અમ્ર</u> ખૈરૂલ્ લી ફી દીની વ મઆશી વ આકિબતિ અમ્રી ફકદિર્હૂ વ યસ્સિર્હૂ લી સુમ્મ બારિક્ લી ફીહિ, વ ઈન્ કુન્ત તઅ્લમુ અન્ન <u>હાઝલ્ અમ્ર</u>

શર્રુલૂ લી ફી દીની વ મઆશી વ આકિબતિ અમ્રી ફસ્રિફ્હૂ અન્ની વ સરિફ્ની અન્હૂ વકૂદિર્ લિયલ્ ખૈર હૈષુ કાન ષુમ્મ અરૂઝિની બિહી.

અય અલ્લાહ મૈં તુઝસે તેરે ઈલ્મકે ઝરીઆસે ભલાઈ માંગતા હૂં ઔર તેરી કુદરતકે સાથ તુઝસે તાકત માંગતા હૂં ઔર તુઝસે સવાલ કરતા હૂં મૈં તેરે બડે ફઝલકા, ક્યૂંકે તૂ કુદરત રખતા હૈ ઔર મૈં કુદરત નહીં રખતા, ઔર તૂ જાનતા હૈ ઔર મૈં નહીં જાનતા, ઔર તૂ બેશક પોશીદા બાતોંકા જાનનેવાલા હૈ. અય અલ્લાહ અગર તૂ ઈસ કામકો મેરે દીન ઔર ઝિંદગીમેં ઔર અંજામકારમેં મેરે લિયે બેહતર જાનતા હૈ તો ઉસકો મેરે લિયે મુકદ્દર કર દે ઔર આસાન કર દે ઔર ઉસમેં મેરે લિયે બરકત અતા ફરમા. ઔર અગર મેરે દીન ઔર ઝિંદગીમેં ઔર અંજામકારમેં બુરા જાનતા હૈ તો ઉસકો મુઝસે ફેર દે ઔર મુઝકો ઉસસે ફેર દે ઔર જહાં ભી હો ભલાઈ મેરે મુકદર કર દે અપની રહમતકે સાથ ઔર મુઝકો ઉસ પર રાઝી કર દે.

ઔર જબ **હાઝલ્ અમ્ર** પર પહોંચે જિસ લફઝ પર લકીર બની હૈ તો ઉસકે વક્ત ઉસી કામકા ધ્યાન કર લે જિસકે લિયે ઈસ્તિખારા કરના ચાહતા હૈ, ઉસકે બાદ પાક સાફ બિછોને પર કિબ્લાકી તરફ મુંહ કરકે બાવુઝૂ સો જાએ. જબ સોકર ઉઠે ઉસ વક્ત જો બાત મઝબૂતીસે દિલમેં આએ વોહી બેહતર હૈ ઉસકો કરના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર એક દિનમેં કુછ માલૂમ ન હો, ઔર દિલકા ખલજાન (ખટક) ઔર તરદ્દુદ ન જાએ તો દૂસરે દિન ફિર ઐસા હી કરે, ઈસી તરહ સાત દિન તક કરે ઈન્શા અલ્લાહ તઆલા ઝરૂર ઉસ કામકી અચ્છા બુરાઈ મા'લૂમ હો જાએગી.

મસ્અલા : અગર હજકે લિયે જાના હો તો ઈસ્તિખારા ન કરે કે મૈં જાઉં યા ન જાઉં બલ્કે યૂં ઈસ્તિખારા કરે કે ફલાં દિન જાઉં યા ન જાઉં.

ખૌફકી નમાઝ

જબ કિસી દુશ્મનકા સામના હોનેવાલા હો, ચાહે દુશ્મન ઈન્સાન હો યા કોઈ દરિંદા જાનવર યા કોઈ અઝદહા (સાંપ) વગૈરહ ઔર ઐસી હાલતમેં સબ મુસલમાન યા બા'ઝ લોગ ભી મિલકર જમાઅતસે નમાઝ ન પઢ સકેં ઔર સવારિયોંસે ભી ઉતરનેકી મોહલત ન હો તો સબ લોગોંકો ચાહિયે કે સવારિયોં પર બૈઠે બૈઠે ઈશારોંસે તન્હા પઢ લેં ઈસ્તિકબાલ (કિબ્લાકી તરફ મુંહ કરના) ભી ઉસ વક્ત શર્ત નહીં. હાં અગર દો આદમી એક હી સવારી પર બૈઠે હોં તો વો દોનોં જમાઅત કર લેં ઔર ઉસકી મોહલત ન હો તો મા'ઝૂર હૈં. ઉસ વક્ત નમાઝ ન પઢેં. ઈત્મીનાનકે બાદ ઉસકી કઝા પઢ લેં. ઔર અગર યે મુમકિન હો કે કુછ

લોગ જમાઅતસે નમાઝ પઢ સકેં, અગરચે સબ આદમી ન પઢ સકતે હોં તો ઐસી હાલતમેં ઉનકો જમાઅત ન છોડના ચાહિયે, ઉસ કાઈદેસે નમાઝ પઢેં. યાની તમામ મુસલમાનોંકે દો હિસ્સે કર દિયે જાએં, એક હિસ્સા એક ઈમામકે સાથ પૂરી નમાઝ પઢ લે ઔર દુશ્મનકે મુકાબલે પર ચલા જાએ ફિર દૂસરા હિસ્સા દૂસરે શખ્સકો ઈમામ બનાકર પૂરી નમાઝ પઢ લે.

નમાઝે કત્લ ઔર નમાઝે તૌબાકા બયાન

મસ્અલા : અગર કોઈ બાત શરીઅતકે ખિલાફ હો જાએ તો દો રકા'ત નફલ પઢકર અલ્લાહ તઆલાકે સામને ખૂબ ગિગિડાકર ઉસસે તૌબા કરે ઔર અપને કિયે પર પછતાએ ઔર અલ્લાહ તઆલાસે મઆફ કરાએ ઔર આઈન્દાકે લિયે પક્કા ઈરાદા કરે કે અબ કભી ન કરૂંગા ઉસસે બફઝલે ખુદાવંદ વો ગુનાહ મઆફ હો જાતા હૈ.

મસ્અલા : જબ કોઈ મુસલમાન કતલ કિયા જાતા હો તો ઉસકો મુસ્તહબ હૈ કે દો રકા'ત નમાઝ પઢકર અપને ગુનાહોંકી મગફિરતકી અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરે તાકે યેહી નમાઝ વ ઈસ્તિગ્ફાર દુનિયામેં ઉસકા આખરી અમલ રહે.

હદીસ : એક મરતબા નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને અપને અસ્હાબ રદિયલ્લાહુ અન્હુમમેંસે ચંદ કારિયોંકો કુરઆન મજીદકી તા'લીમકે લિયે કહીં ભેજા થા. રાસ્તેમેં કુફ્ફારે મક્કાને ઉનહેં ગિરિફતાર કર લિયા, સિવાએ હઝરત ખુબૈબ (રદિ.) કે ઔર સબકો વહીં કતલ કર દિયા. હઝરત ખુબૈબ રદિયલ્લાહુ અન્હુકો મક્કામેં લે જાકર બડી ધૂમ ઔર બડે એહતિમામસે શહીદ કિયા. જબ યે શહીદ હોને લગે તો ઉન લોગોંસે ઈજાઝત લેકર દો રકા'ત નમાઝ પઢી, ઉસ વક્તસે યે નમાઝ મુસ્તહબ હો ગઈ.

ઈસ્તિસ્કાકી નમાઝકા બયાન

જબ પાનીકી ઝરૂરત હો, ઔર પાની ન બરસ્તા હો, ઉસ વક્ત પાની બરસનેકી અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરના મસનૂન હૈ. ઈસ્તિસકાકે લિયે દુઆ કરના ઈસ તરીકેસે મુસ્તહબ હૈ કે તમામ મુસલમાન મિલકર અપને લડકોં ઔર બુઢ્ઢોં ઔર જાનવરોંકે સાથ પાપ્યાદા (પૈદલ) ખુશૂઅ વ આજિઝીકે સાથ મામૂલી લિબાસમેં જંગલકી તરફ જાએં ઔર તૌબાકી તજદીદ કરેં. ઔર અહલે હુકૂકકે હુકૂક અદા કરેં ઔર અપને હમરાહ કિસી કાફિરકો ન લે જાએં, ફિર દોં રકા'ત બગૈર અઝાન વ ઈકામતકે જમાઅતસે પઢેં ઔર ઈમામ કિરાઅત જહરસે (બુલંદ આવાઝસે) પઢે ફિર દો ખુત્બે પઢે જિસ તરહ ઈદકે રોઝ કિયા જાતા હૈ, ફિર

ઈમામ કિબ્લા રૂ હોકર ખડાહો જાએ ઔર દોનોં હાથ ઉઠાકર અલ્લાહ તઆલાસે પાની બરસાનેકી દુઆ કરે ઔર સબ હાઝિરીન ભી દુઆ કરેં. તીન રોઝ મુતવાતિર (લગાતાર) ઐસા હી કરેં, તીન રોઝ બાદ નહીં ક્યૂંકે ઉસસે ઝિયાદા સાબિત નહીં. ઔર અગર ઘરોંસે નિકલનેસે પેહલે યા એક દિન નમાઝ પઢકર બારિશ હો જાએ તો જબ ભી તીન દિન પૂરે કર દે. ઔર તીનોં દિનોંમેં રોઝા ભી રખ્ખેં તો મુસ્તહબ હૈ ઔર જાનેસે પેહલે સદકા ખૈરાત કરના ભી મુસ્તહબ હૈ.

નમાઝે કુસૂફ વ ખુસૂફ

મસ્અલા : કુસૂફ (સૂરજ ગિરહન) કે વક્ત દો રકાત નમાઝ મસનૂન હૈ.

મસ્અલા : નમાઝે કુસૂફ જમાઅતસે અદા કી જાએ બશર્તેકિ ઈમામે જુમ્આ યા હાકિમે વક્ત યા ઉસકા નાઈબ ઈમામત કરે. ઔર એક રિવાયતમેં હૈ કે હર ઈમામ અપની મસ્જિદમેં નમાઝે કુસૂફ પઢા સકતા હૈ.

મસ્અલા : નમાઝે કુસૂફકે લિયે અઝાન યા ઈકામત નહીં હૈ અગર લોગોંકા જમા કરના મકસૂદ હો તો **અસ્સલાતુ જામિઅહ** પુકાર દિયા જાએ.

મસ્અલા : નમાઝે કુસૂફમેં બડી બડી સૂરતોંકા જૈસે સૂરએ બકરહ વગૈરહકે પઢના ઔર રૂકૂઅ વ સિજદોંકા બહોત દેર તક અદા કરના મસનૂન હૈ ઔર કિરાઅત આહિસ્તા પઢે.

મસ્અલા : નમાઝકે બાદ ઈમામકો ચાહિયે કે દુઆમેં મસરૂફ હો જાએ ઔર સબ મુકતદી આમીન આમીન કહેં જબ તકકે ગિરહન મૌકૂફ ન હો જાએ યા કિસી નમાઝકા વક્ત આ જાએ તો અલબત્તા દુઆ મૌકૂફ કરકે નમાઝમેં મશ્ગૂલ હો જાના ચાહિયે.

મસ્અલા : ખુસૂફ (ચાંદ ગિરહન) કે વક્ત ભી દો રકા'ત નમાઝ મસનૂન હૈ મગર ઉસમેં જમાઅત મસનૂન નહીં. સબ લોગ તન્હા અલાહિદા અલાહિદા અપને અપને ઘરોંમેં નમાઝ પઢેં.

મસ્અલા : ઈસી તરહ જબ કોઈ ખૌફ યા મુસીબત પેશ આએ તો નમાઝ પઢના મસનૂન હૈ, મસલન સખ્ત આંધી ચલે યા ઝલઝલાં (ધરતીકંપ) આએ યા બિજલી ગિરે યા સિતારે ટૂટેં યા બરફ ગિરે યા પાની બહોત બરસે યા કોઈ આમ મર્ઝ મસલન હૈઝા વગૈરહ ફૈલ જાએ યા કિસી દુશ્મન વગૈરહકા ખૌફ હો મગર ઉન ઔકાતમેં જો નમાઝેં પઢી જાએં ઉનમેં જમાઅત ન કી જાએ, હર શખ્સ અપને ઘરમેં તન્હા પઢે. નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકો જબ કોઈ મુસીબત યા રંજ હોતા તો નમાઝમેં મશ્ગૂલ હો જાતે થે.

જુમ્આકી નમાઝકા બયાન

અલ્લાહ તઆલાકો નમાઝસે ઝિયાદા કોઈ ચીઝ પસંદ નહીં. ઔર ઈસી વાસ્તે કિસી ઈબાદતકી ઈસ કદર સખ્ત તાકીદ ઔર ફઝીલત શરીઅતે સાફિયામેં વારિદ નહીં હુઈ, શરીઅતને હફતેમેં એક દિન ઐસા મુકર્રર ફરમાયા હૈ જિસમેં મુખ્તલિફ મોહલ્લોં ઔર ગાંવકે મુસલમાન આપસમેં જમા હોકર ઈસ ઈબાદતકો અદા કરેં, ઔર ચૂંકે જુમ્આકા દિન તમામ દિનોંમેં અફઝલ ઔર અશરફ થા લિહાઝા યે તખ્સીસ ઈસી દિનકે લિયે કી ગઈ હૈ.

જુમ્આકે ફઝાઈલ

(૧) નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે તમામ દિનોંસે બેહતર જુમ્આકા દિન હૈ. (૨) નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જુમ્આમેં એક સાઅત (ઘડી) ઐસી હૈ કે અગર કોઈ મુસલમાન ઉસ વક્ત અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરે તો ઝરૂર કબૂલ હો, શેખ અબ્દુલ હક મુહદ્દિસ દહેલ્વી (રહ.) ને સફરુસ્સઆદતમેં દો કૌલોંકો તરજીહ દી. (૧) યે કે વો સાઅત ખુત્બા પઢનેકે વક્તસે નમાઝકે ખતમ હોને તક હૈ. (૨) યે કે વો સાઅત અખીર દિનમેં હૈ. ઔર દૂસરે કૌલકો એક બડી જમાઅતને ઈખ્તિયાર કિયા હૈ ઔર બહોતસી અહાદીસે સહીહા ઉસકી મુઅય્યિદ હૈં. શેખ દહેલ્વી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે યે રિવાયત સહીહ હૈ કે હઝરત ફાતિમા રદિયલ્લાહુ અન્હા જુમ્આકે દિન કિસી ખાદિમાકો હુકમ દેતી થીં કે જબ જુમ્આકા દિન ખતમ હોને લગે તો ઉનકો ખબર દે તાકે વો ઉસ વક્ત ઝિક્ર ઔર દુઆમેં મશ્ગૂલ હો જાએં. (૩) નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જુમ્આકા દિન અફઝલ હૈ. ઉસ દિન કસરતસે મુઝ પર દુરૂદ શરીફ પઢા કરો, વો ઈસી દિન મેરે સામને પેશ કિયા જાતા હૈ, સહાબા (રદી.) ને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ! આપ પર કૈસે પેશ કિયા જાતા હૈ હાલાંકે વફાતકે બાદ આપકી હડ્ડિયાં ભી ન હોંગી. હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફમરમાયા કે અલ્લાહ તઆલાને હમેશાકે લિયે જમીન પર અંબિયા અલૈહિમુસ્સલામકા બદન હરામ કર દિયા હૈ.

જુમ્આકે આદાબ

(૧) હર મુસલમાનકો ચાહિયે કે જુમ્આકા એહતિમામ પંચશમ્બહસે કરે. પંચશમ્બહ (જુમે'રાત) કે દિન અસરકે બાદ ઈસ્તિગ્ફાર વગૈરહ ઝિયાદહ

કરે ઔર અપને પહેનનેકે કપડે સાફ કરકે રખ્ખે. અગર ખૂશ્બૂ ઘરમેં ન હો ઔર મુમકિન હો તો ઉસી દિન લાકર રખ્ખે તાકે ફિર જુમ્આકે દિન ઈન કામોંમેં ઉસકો મશ્ગૂલ ન હોના પડે. (૨) ફિર જુમ્આકે દિન ગુસલ કરે, સરકે બાલોંકો ઔર બદનકો ખૂબ સાફ કરે ઔર મિસ્વાક કરના ભી ઉસ દિન બહોત ફઝીલત રખતા હૈ. (૩) જુમ્આકે દિન ગુસલકે બાદ ઉમદાસે ઉમદા કપડે જો ઉસકે પાસ હોં પહેને ઔર મુમકિન હો તો ખૂશ્બૂ લગાએ ઔર નાખુન વગૈરહ ભી કતરવાએ, (૪) જામેઅ મસ્જિદમેં બહોત સવેરે જાએ. જો શખ્સ જિતની સવેરે જાએગા ઉસી કદર ઉસકો સવાબ ઝિયાદા મિલેગા. (૫) જુમ્આકે દિન પાપ્યાદા (પૈદલ) જાનેમેં હર કદમ પર એક સાલ રોઝા રખનેકા સવાબ મિલતા હૈ. (૬) જુમ્આકે દિન ચાહે નમાઝસે પેહલે યા પીછે સૂરએ કહફ પઢનેમેં બહોત સવાબ હૈ.

જુમ્આકી નમાઝકી ફઝીલત ઔર તાકીદ

નમાઝે જુમ્આ ફર્ઝે ઐન હૈ. કુરઆન મજીદ ઔર અહાદીસે મુતવાતિરહ ઔર ઈજમાએ ઉમ્મતસે સાબિત હૈ ઔર અઅઝમ શઆઈરે ઈસ્લામસે હૈ, મુન્કિર ઉસકા કાફિર હૈ ઔર બેઉઝર ઉસકા તારિક (છોડ દેનેવાલા) ફાસિક હૈ.

(૧) જબ જુમ્આકે લિયે અઝાન કહી જાએ તો તુમ અલ્લાહ તઆલાકે ઝિક્રકી તરફ દૌડો, ઔર ખરીદો ફરોખ્ત (લેન-દેન) છોડ દો યે તુમહારે લિયે બેહતર હૈ અગર તુમ જાનો, (કુરઆન) ઝિક્રસે મુરાદ ઈસ આયતમેં નમાઝે જુમ્આ ઔર ઉસકા ખુત્બા હૈ, દૌડનેસે મુરાદ નિહાયત એહતિમામકે સાથ જાના હૈ. (૨) નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જો શખ્સ તીન જુમ્એ સુસ્તીસે યાની બેઉઝર તર્ક કર દેતા હૈ ઉસકે દિલ પર અલ્લાહ તઆલા મોહર કર દેતા હૈ.

નમાઝે જુમ્આ વાજિબ હોનેકી શરતેં

(૧) મુકીમ હોના, પસ મુસાફિર પર નમાઝે જુમ્આ વાજિબ નહીં. (૨) સહીહ હોના, મરીઝ (બીમાર) પર નમાઝ જુમ્આ વાજિબ નહીં, જો મર્ઝ જામેઅ મસ્જિદ તક પૈદલ જાનેસે માનેઅ હો ઉસીકા એ'તિબાર હૈ. બુઢાપેકી વજહસે અગર કોઈ શખ્સ કમઝોર હો ગયા હો કે મસ્જિદ તક ન જા સકે યા નાબીના (અંધા) હો, યે સબ લોગ મરીઝ સમઝે જાએંગે ઔર નમાઝે જુમ્આ ઉન પર વાજિબ નહીં. (૫) જમાઅતકે તર્ક કરનેકે લિયે જો ઉઝર ઉપર બયાન હો ચુકે હૈં ઉનસે ખાલી હોના, અગર ઉન ઉઝરોંમેંસે કોઈ ઉઝર મૌજૂદ હો તો નમાઝે જુમ્આ વાજિબ ન હોગી. અગર કોઈ શખ્સ બાવજૂદ ન પાએ જાને ઈન શરતોંકે

નમાઝ જુમ્આ પઢે તો નમાઝ હો જાએગી યાની ઝોહરકા ફર્ઝ ઉસકે ઝિમ્મેસે ઉતર જાએગા, મસલન કોઈ મુસાફિર યા કોઈ ઔરત નમાઝે જુમ્આ પઢે.

જુમ્આકી નમાઝકે સહીહ હોનેકી શરતેં

(૧) મિસ્ર યાની શહેર યા કસ્બા, પસ ગાંવ યા જંગલમેં નમાઝે જુમ્આ દુરૂસ્ત નહીં. અલબત્તા જિસ ગાંવકી આબાદી કસ્બાકે બરાબર હો મસલન તીન ચાર હઝાર આદમી હોં વહાં જુમ્આ દુરૂસ્ત હૈ. (૨) ઝોહરકા વક્ત, પસ ઝહોરસે પેહલે ઔર ઝોહરકા વક્ત નિકલ જાનેકે બાદ નમાઝે જુમ્આ દુરૂસ્ત નહીં, હત્તાકે અગર નમાઝે જુમ્આ પઢનેકી હાલતમેં વક્ત જાતા રહે તો નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી અગરચે કાઈદએ અખીરા બકદ્રે તશહ્હુદકે હો ચુકા હો, ઔર ઈસી વજહસે નમાઝે જુમ્આ કઝા નહીં પઢી જાતી, (૩) ખુત્બા યાની લોગોંકે સામને અલ્લાહ તઆલાકા ઝિક્ર કરના. (૪) ખુત્બાકા નમાઝસે પેહલે હોના. અગર નમાઝકે બા'દ ખુત્બા પઢા જાએ તો નમાઝ ન હોગી. (૫) ખુત્બાકા નમાઝે ઝોહરકે અંદર હોના, પસ વક્ત આનેસે પેહલે અગર ખુત્બા પઢ લિયા જાએ તો નમાઝ ન હોગી. (૬) આમ ઈજાઝતકે સાથ અલલ ઈશ્તિહાર નમાઝે જુમ્આ પઢના, પસ કિસી ખાસ મકામમેં છુપકર નમાઝે જુમ્આ પઢના દુરૂસ્ત નહીં. અગર કિસી ઐસે મકામમેં નમાઝે જુમ્આ પઢી જાએ જહાં આમ લોગોંકો આનેકી ઈજાઝત ન હો યા જુમ્આકો મસ્જિદકે દરવાઝે બંદ કર લિયે જાએં તો નમાઝ ન હોગી.

જુમ્આકે ખુત્બાકે મસાઈલ

મસ્અલા : જબ સબ લોગ મસ્જિદમેં આ જાએં તો ઈમામકો ચાહિયે કે મિમ્બર પર બૈઠ જાએ ઔર મુઅઝ્ઝિન ઉસકે સામને ખડે હોકર અઝાન કહે, અઝાનકે બાદ ફૌરન ખડે હોકર ખુત્બા શુરૂ કર દે.

મસ્અલા : ખુત્બામેં બારહ ચીઝેં મસનૂન હૈં. (૧) ખુત્બા પઢનેકી હાલતમેં ખુત્બા પઢનેવાલેકા ખડા રેહના. (૨) દો ખુત્બે પઢના. (૩) દોનોં ખુત્બોંકે દરમિયાન ઈતની દેર તક બૈઠના કે તીન મરતબા સુબ્હાનલ્લાહ કેહ સકે, (૪) દોનોં હદસોંસે પાક હોના. (૫) ખુત્બા પઢનેકી હાલતમેં મુંહ લોગોંકી તરફ રખના. (૬) ખુત્બા શુરૂ કરનેસે પેહલે અપને દિલમેં **અઊઝુબિલ્લાહિ મિનશ્શૈતા નિર્રજીમ** કેહના. (૭) ખુત્બા ઐસી આવાઝસે પઢના તાકે લોગ સુન સકેં (૮) ખુત્બામેં ઈન આઠ કિસમકે મઝામીનકા હોના.

(૧) અલ્લાહ તઆલાકા શુક્ર (૨) ઔર ઉસકી તા'રીફ (૩) ખુદાવંદે

કરીમકી વહદત (૪) ઔર નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકી શહાદત (૫) નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર દુરૂદ (૬) વઅઝ વ નસીહત (૭) કુરઆન મજીદકી આયતોંકા યા કિસી સૂરતકા પઢના, દૂસરે ખુત્બામેં ઈન ચીઝોંકા ઈઆદા કરના. (૮) દૂસરે ખુત્બામેં બજાએ વઅઝ વ નસીહતકે મુસલમાનોંકે લિયે દુઆ કરના. (૯) ખુત્બાકો ઝિયાદા લંબા ન કરના બલ્કે નમાઝસે કમ રખના. (૧૦) ખુત્બા મિમ્બર પર પઢના, અગર મિમ્બર ન હો તો કિસી લાઠી વગૈરહ પર હાથ રખકર ખડા હોના ઔર હાથકા હાથ પર રખ લેના મન્કૂલ નહીં (૧૧) દોનોં ખુત્બોંકા અરબી ઝબાનમેં હોના (ઔર કિસી ઝબાનમેં ખુત્બા પઢના યા ઉસકે સાથ કિસી ઔર ઝબાનકે અશઆર મિલા દેના ખિલાફે સુન્નતે મુઅક્કદહ ઔર મકરૂહે તહરીમી હૈ) (૧૨) ખુત્બા સુનનેવાલોંકો કિબ્લા રૂ હોકર બૈઠના, દૂસરે ખુત્બામેં નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકે આલ વ અસ્હાબ વ અઝવાજે મુતહ્હરાત ખુસૂસન ખુલફાએ રાશિદીન ઔર હઝરત હમઝા વ અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ તઆલા અન્હુમકે લિયે દુઆ કરના મુસ્તહબ હૈ. બાદશાહે ઈસ્લામકે લિયે ભી દુઆ કરના જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : જબ ઈમામ ખુત્બાકે લિયે ખડા હો, ઉસ વક્તસે કોઈ નમાઝ પઢના યા આપસમેં બાતચીત કરના મકરૂહે તહરીમી હૈ. હાં કઝા નમાઝકા પઢના સાહિબે તરતીબકે લિયે ઉસ વક્ત ભી જાઈઝ બલ્કે વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : જબ ખુત્બા શુરૂ હો જાએ તો તમામ હાઝિરીનકો ઉસકા સુનના વાજિબ હૈ. ચાહે ઈમામકે નઝદીક બૈઠે હોં યા દૂર, ઔર કોઈ ઐસા કામ કરના જો સુનનેમેં ખલલ ડાલે મકરૂહે તહરીમી હૈ. ઔર ખાના પીના, બાતચીત કરના, ચલના, ફિરના, સલામ યા સલામકા જવાબ યા તસ્બીહ પઢના યા કિસીકો શરઈ મસ્અલા બતાના જૈસાકે હાલતે નમાઝમેં મના હૈ વૈસા હી ઈસ વક્ત ભી મના હૈ, હાં ખતીબકો જાઈઝ હૈ કે ખુત્બા પઢનેકી હાલતમેં કિસીકો શરઈ મસ્અલા બતા દે.

મસ્અલા : અગર સુન્નત, નફલ પઢતેમેં ખુત્બા શુરૂ હો જાએ તો સુન્નતે મુઅક્કદહ તો પૂરી કર લે ઔર નફલમેં દો રકા'ત પર સલામ ફેર દે.

મસ્અલા : દોનોં ખુત્બોંકે દરમિયાનમેં બૈઠનેકી હાલતમેં ઈમામકો યા મુકતદિયોંકો હાથ ઉઠાકર દુઆ માંગના મકરૂહે તહરીમી હૈ, રમઝાનકે અખીર જુમ્આકે ખુત્બામેં વિદાઅ ઔર ફિરાકકે મઝામીન પઢના નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ઔર ઉનકે અસ્હાબ રદિયલ્લાહુ અન્હુમસે મન્કૂલ નહીં.

મસ્અલા : ખુત્બા કિસી કિતાબ વગૈરહસે દેખકર પઢના જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકા ઈસ્મે મુબારક અગર ખુત્બામેં આએ તો મુકતદિયોંકો અપને દિલમેં દુરૂદ શરીફ પઢ લેના જાઈઝ હૈ.

જુમ્આકે દિન નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકા ખુત્બા

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકા ખુત્બા નકલ કરનેસે યે ગર્ઝ નહીં કે લોગ ઈસી ખુત્બા પર ઈલ્તિઝામ કર લેં બલ્કે કભી કભી બગર્ઝે તબર્રૂક વ ઈત્તિબાઅ ઈસકો ભી પઢ લિયા જાયા કરે. આપકી આદતે શરીફા યે થી કે જબ લોગ જમા હો જાતે ઉસ વક્ત આપ તશરીફ લાતે, ઔર હાઝિરીનકો સલામ કરતે ઔર હઝરત બિલાલ રદિયલ્લાહુ અન્હુ અઝાન કેહતે, જબ અઝાન ખતન હો જાતી આપ ખડે હો જાતે ઔર સાથ હી ખુત્બા શુરૂ ફરમા દેતે. જબ તક મિમ્બર ન થા કિસી લાઠી યા કમાનસે હાથકો સહારા દે લેતે ઔર કભી કભી ઉસ લકડીકે સુતૂનસે જો મેહરાબકે પાસ થા જહાં આપ ખુત્બા પઢતે થે તકિયા (ટિક) લગા લેતે થે. મિમ્બર બન જાનેકે બાદ ફિર કિસી લાઠી વગૈરહસે સહારા દેના મન્કૂલ નહીં, દો ખુત્બે પઢતે ઔર દોનોંકે દરમિયાનમેં કુછ થોડી દેર બૈઠ જાતે ઔર ઉસ વક્ત કુછ કલામ ન કરતે ન દુઆ માંગતે, જબ દૂસરે ખુત્બેસે આપકો ફરાગત હોતી તબ હઝરત બિલાલ રદિયલ્લાહુ અન્હુ ઈકામત કેહતે ઔર આપ નમાઝ શુરૂ ફરમાતે. અકસર ખુત્બેમેં ફરમાયા કરતે થે **બુઈસ્તુ અ-ન વસ્સાઅતુ કહાતૈન** યાની મૈં ઔર કિયામત ઈસ તરહ સાથ ભેજા ગયા હૂં જૈસે દો ઉન્ગલિયાં ઔર બીચકી ઉન્ગલી, ઔર શહાદતકી ઉન્ગલીકો મિલા દેતે થે ઔર ઉસકે બાદ ફરમાતે થે.

અમ્મા બઅ્દુ ઈન્ન ખૈરલ્ હદીષિ કિતાબુલ્લાહિ વ ખૈરલ્ હદ્યિ હદ્યુ મુહમ્મદિન્ વ શર્રલ્ ઉમૂરિ મુહ્દષાતુહા વ કુલ્લુ બિદ્અતિન્ દલાલહ, અ-ન ઔલા બિકુલ્લિ મુઅ્મિનિમ્ મિન્ નફસિહી મન તરક માલન્ ફલા અહ્લિહી વ મન્ તરક દૈનન્ ઔ ઝિયાઅન્ ફઅલય્ય.

સબસે અચ્છી બાત કિતાબુલ્લાહ (કુરઆન મજીદ) ઔર સબસે અચ્છા તરીકા મુહમ્મદુ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકા હૈ. દીનમેં સબસે બુરા કામ દીનમેં નઈ બાત પૈદા કરના હૈ ક્યૂંકે ઉસસે લોગ ગુમરાહ હોતે હૈં. મૈં હર મોમિનકે સાથ ઉસકી ઝાતસે ઝિયાદા કરીબ હૂં, મરતે વક્ત આદમી જો માલ છોડેગા વો ઉસકે ઘરવાલોંકા હૈ, ઔર જો કર્ઝ યા ઔલાદ છોડેગા વો મેરે ઝિમ્મે હૈ.

કભી યે ખુત્બા પઢતે થે.

યા અય્યુહન્નાસુ તૂબૂ કબ્લ અન્ તમૂતૂ વ બાદિરૂ બિલ્ અઅ્માલિસ્સાલિહતિ વ સિલૂલ્લઝી બૈનકુમ્ વ બૈન રબ્બિકુમ્ બિકષ્રતિ ઝિક્રિકુમ્ લહૂ વ કષ્રતિ સ્સદકતિ બિસ્સિર્રિ વલ્ અલાનિય્યતિ તૂજરૂ વ તુહ્મદૂ

વ તુરઝકૂ વઅ્લમૂ અન્નલ્લાહ કદ્ ફરઝ અલૈકુમુલ્ જુમ્અત મકતૂબતન્ ફી મકામી હાઝા ફી શહ્રી હાઝા ફી આમી હાઝા ઈલા યૌમિલ્ કિયામતિ મન્ વજદ ઈલૈહિ સબીલન્ ફમન્ તરકહા ફી હયાતી ઔ બઅ્દી મહૂદમ્ બિહા વસ્તખ્ફાફન્ બિહા વ લહૂ ઈમામુન્ જાઈરૂન્ ઔ આમિલુન્ ફલા જમઅલ્લાહુ શમ્લહૂ વલા બારક લહૂ અમ્રહૂ અલા વલા સલાત લહૂ અલા વલા સૌમ લહૂ, અલા વલા ઝકાત લહૂ અલા વલા હજ્જ લહૂ અલા વલા બિર્ર લહૂ હત્તા યતૂબ ફઈન્ન તાબ તાબલ્લાહુ અલા લા તૂમન્ન ઈમ્રઅતુન રજુલન્ અલા વલા યૂમન્ન અઅ્રાબિય્યુમ મુહાજિરન અલા વલા યૂમન્ન ફાજિરૂમ્ મૂમિનન ઈલ્લા અંય્યકહરહૂ સુલ્તાનુંય યખાફુ સયફહૂ સૌતહૂ.

અય લોગો! મરનેસે પેહલે તૌબા કરો ઔર નેક કામોંમેં જલ્દી કરો, અપને ઔર અપને ખુદાકે બીચ કલામ પાકકી પઢાઈ ઔર પોશીદા વ અલાનિયા સદકેકી કસરત પૈદા કરો તુમહેં ઉસકા ફલ મિલેગા, ઔર તુમહારી તા'રીફ કી જાએગી, તુમકો રોઝી દી જાએગા. ઔર જાન લો કે અલ્લાહને તુમહારે ઉપર જુમ્આ ફર્ઝ કિયા હૈ ઈસ જગહ પર ઈસ મહીનેમેં ઈસ સાલમેં કિયામત તક. જો આદમી રાસ્તા પાતા હૈ ઈસ જુમ્આકી તરફ ફિર જો ભી મેરી ઝિંદગીમેં યા મેરે બાદ જુમ્આકા ઈન્કાર કરતે હુએ ઔર ઉસે ખાસ ન સમઝકર ઈસ લિયે છોડેગા કે ઉસકા ઈમામ ઝાલિમ હૈ યા આમિલ તો અલ્લાહ ઉસકે હાલકો ઠીક કરે ઔર ઉસકે મઆમલાતમેં બરકત દે, જુમ્આ છોડને વાલેકી ન નમાઝ હોગી ન કોઈ રોઝા ન ઝકાત હોગી ઔર ન ઉસકા હજ, ન ઉસકી કોઈ નેકી કબૂલ હોગી. જબ તક કે વો તૌબા ન કરે, ફિર અગર તૌબા કરેગા તો અલ્લાહ ઉસકી તૌબા કબૂલ કરેગા. ખબરદાર કોઈ ઔરત કિસી મર્દકી ઈમામત ન કરે, ન કોઈ એ'રાબી (દેહાતી) કિસી મુહાજિરકી ઔર ન કોઈ ઝૂઠા કિસી સચ્ચેકી લેકિન અગર કિસી બાદશાહ યા હાકિમકા ડર હો તો દૂસરી બાત હૈ.

ઔર કભી હમ્દ વ સલાતકે બાદ યે ખુત્બા પઢતે થે.

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ નહ્મદુહૂ વ નસ્તગ્ફિરૂહૂ વ નઊઝુબિલ્લાહિ મિન્ શુરૂરિ અન્ફુસિના વ મિન્ સય્યિઆતિ અઅ્માલિના મંય્યહ્દિહિલ્લાહુ ફલા મુઝિલ્લ લહૂ વ મંય્યુઝ્લિલ્હુ ફલા હાદિય લહૂ વ અશ્હદુ અલ્લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વહ્દહૂ લાશરીક લહૂ વ અશ્હદુ અન્ન મુહમ્મદન્ અબ્દુહૂ વ રસૂલુહૂ, અર્સલહૂ બિલ્ હક્કિ બશીરંવ્ વ નઝીરમ્ બૈન યદયિસ્સાઅતિ મંય્યુતિઈલ્લાહ વ રસૂલહૂ ફકદ્ રશદ વ અહ્તદા વ મંયઅ્સિહા ફઈન્નહૂ લા યઝુર્રુહૂ ઈલ્લા નફ્સહૂ વલા યઝુર્રુલ્લાહ શૈઆ.

(અબૂ દાઊદ વગૈરહ)

વ તુરઝકૂ વઅ્લમૂ અન્નલ્લાહ કદ્ ફરઝ અલૈકુમુલ્ જુમ્અત મકતૂબતન્ ફી મકામી હાઝા ફી શહ્રી હાઝા ફી આમી હાઝા ઈલા યૌમિલ્ કિયામતિ મન્ વજદ ઈલૈહિ સબીલન્ ફમન્ તરકહા ફી હયાતી ઔ બઅ્દી મહ્દમ્ બિહા વસ્તખ્ફાફન્ બિહા વ લહૂ ઈમામુન્ જાઈરૂન્ ઔ આમિલુન્ ફલા જમઅલ્લાહુ શ.મ્લહૂ વલા બારક લહૂ અમ્રહૂ અલા વલા સલાત લહૂ અલા વલા સૌમ લહૂ અલા વલા ઝકાત લહૂ અલા વલા હજ્જ લહૂ અલા વલા બિર્ર લહૂ હત્તા યતૂબ ફઈન્ન તાબ તાબલ્લાહુ અલા લા તૂમન્ન ઈમ્રઅતુન રજુલન્ અલા વલા યૂમન્ન અઅ્રાબિય્યુમ મુહાજિરન અલા વલા યૂમન્ન ફાજિરૂમ્ મૂમિનન ઈલ્લા અંય્યક્હરહૂ સુલ્તાનુંય યખાફુ સયફતૂ સૌતહૂ.

અય લોગો! મરનેસે પેહલે તૌબા કરો ઔર નેક કામોંમેં જલ્દી કરો, અપને ઔર અપને ખુદાકે બીચ કલામ પાકકી પઢાઈ ઔર પોશીદા વ અલાનિયા સદકેકી કસરત પૈદા કરો તુમહેં ઉસકા ફલ મિલેગા, ઔર તુમહારી તા'રીફ કી જાએગી, તુમકો રોઝી દી જાએગી. ઔર જાન લો કે અલ્લાહને તુમહારે ઉપર જુમ્આ ફર્ઝ કિયા હૈ ઈસ જગહ પર ઈસ મહીનેમેં ઈસ સાલમેં કિયામત તક. જો આદમી રાસ્તા પાતા હૈ ઈસ જુમ્આકી તરફ ફિર જો ભી મેરી ઝિંદગીમેં યા મેરે બાદ જુમ્આકા ઈન્કાર કરતે હુએ ઔર ઉસે ખાસ ન સમઝકર ઈસ લિયે છોડેગા કે ઉસકા ઈમામ ઝાલિમ હૈ યા આમિલ તો અલ્લાહ ઉસકે હાલકો ઠીક કરે ઔર ઉસકે મઆમલાતમેં બરકત દે, જુમ્આ છોડને વાલેકી ન નમાઝ હોગી ન કોઈ રોઝા ન ઝકાત હોગી ઔર ન ઉસકા હજ, ન ઉસકી કોઈ નેકી કબૂલ હોગી. જબ તક કે વો તૌબા ન કરે, ફિર અગર તૌબા કરેગા તો અલ્લાહ ઉસકી તૌબા કબૂલ કરેગા. ખબરદાર કોઈ ઔરત કિસી મર્દકી ઈમામત ન કરે, ન કોઈ એ'રાબી (દેહાતી) કિસી મુહાજિરકી ઔર ન કોઈ ઝૂઠા કિસી સચ્ચેકી લેકિન અગર કિસી બાદશાહ યા હાકિમકા ડર હો તો દૂસરી બાત હૈ.

ઔર કભી હમ્દ વ સલાતકે બાદ યે ખુત્બા પઢતે થે.

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ નહ્મદુહૂ વ નસ્તગ્ફિરૂહૂ વ નઊઝુબિલ્લાહિ મિન્ શુરૂરિ અન્ફુસિના વ મિન્ સય્યિઆતિ અઅ્માલિના મંય્યહ્દિહિલ્લાહુ ફલા મુઝિલ્લ લહૂ વ મંય્યુઝ્લિલ્હુ ફલા હાદિય લહૂ વ અશ્હદુ અલ્લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વહ્દહૂ લાશરીક લહૂ વ અશ્હદુ અન્ન મુહમ્મદન્ અબ્દુહૂ વ રસૂલુહૂ, અર્સલહૂ બિલ્ હક્કિ બશીરંવ્ વ નઝીરમ્ બૈન યદયિસ્સાઅતિ મંય્યુતિઈલ્લાહ વ રસૂલહૂ ફકદ્ રશદ વ અહ્તદા વ મંયઅ્સિહા ફઈન્નહૂ લા યઝુર્રુહૂ ઈલ્લા નફ્સહૂ વલા યઝુર્રુલ્લાહ શૈઆ. (અબૂ દાઊદ વગૈરહ)

સબ તા'રીફેં અલ્લાહકે લિયે હી હૈં જિસકી હમ તા'રીફ કરતે હૈં ઔર નજાત ચાહતે હૈં. હમ અલ્લાહકી પનાહ માંગતે હૈં અપની જાનોંકી બુરાઈસે ઔર અપને બુરે કામોંસે, જિસે અલ્લાહ હિદાયત દેતા હૈ ઉસે કોઈ ગુમરાહ કરનેવાલા નહીં હૈ, મૈં ગવાહી દેતા હૂં કે અલ્લાહકે સિવા કોઈ ઈબાદતકે કાબિલ નહીં ઔર જિસકા કોઈ સાઝી નહીં, મૈં ગવાહી દેતા હૂં કે મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ઉસકે બંદે ઔર રસૂલ હૈં જિનહેં અલ્લાહને હકકે સાથ ભેજા હૈ, જો ફરમાંબરદારોંકો ખૂશખબરી દેનેવાલે હૈં ઔર નાફરમાનોંકો ડરાનેવાલે હૈં કિયામત આને તક. જો અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલકી ઈતાઅત કરેગા વો હિદાયત પા ગયા, ઔર જો નાફરમાની કરેગા વો નુકસાન ઉઠા ગયા અલ્લાહકા કુછ ભી ન બિગાડ સકેગા.

એક સહાબી ફરમાતે હૈં કે હઝરત સૂરએ કૉફ ખુત્બામેં અકસર પઢ્હા કરતે થે હત્તા કે મૈંને સૂરએ કૉફ હઝરત હીસે સુનકર યાદ કી હૈ. જબ આપ મિમ્બર પર ઉસકો પઢ્હા કરતે થે ઔર કભી સૂરએ અસ્ર ઔર કભી **લા યસ્તવી અસ્હાબુન્નારિ વ અસ્હાબુલ્ જન્નાતિ, અસ્હાબુલ્ જન્નાતિ હુમુલ્ ફાઈઝૂન,** ઔર કભી **વ નાદૌ યા માલિકુ લિયક્ઝિ અલૈના રબ્બુક કાલ ઈન્નકુમ્ માકિષૂન** પઢ્હા કરતે થે.

નમાઝે જુમ્આકે મસાઈલ

મસ્અલા : બેહતર યે હૈ કે જો શખ્સ ખુત્બા પઢે વોહી નમાઝ પઢ્હાએ, ઔર અગર દૂસરા પઢ્હાએ તબ ભી જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : ખુત્બાકે ખતમ હોતે હી ફૌરન ઈકામત કેહકર નમાઝ શુરૂ કર દેના મસનૂન હૈ, ખુત્બા ઔર નમાઝકે દરમિયાનમેં કોઈ દુન્યાવી કામ કરના મકરૂહે તહરીમી હૈ. અગર વુઝૂ ન રહે ઔર વુઝૂ કરને જાએ યા ખુત્બાકે બાદ ઉસકો માલૂમ હો કે ઉસકો ગુસલકી ઝરૂરત થી ઔર ગુસલ કરને જાએ તો કુછ કરાહિયત નહીં ન ખુત્બાકે લૌટાનેકી ઝરૂરત હૈ.

મસ્અલા : નમાઝે જુમ્આ ઈસ નિય્યતસે પઢી જાએ **નવૈતુ અન્ ઉસલ્લી રક્અતઈલ્ ફર્ઝ મિન્ સલાતિલ્ જુમ્અહ** યાની મૈંને યે ઈરાદા કિયા કે દો રકા'ત ફર્ઝ નમાઝે જુમ્આ પઢૂં.

મસ્અલા : બેહતર યે હૈ કે જુમ્આકી નમાઝ એક મકામમેં એક હી મસ્જિદમેં સબ લોગ જમા હોકર પઢેં. એક મકામકી મુતઅદદ મસ્જિદોંમેં ભી નમાઝે જુમ્આ જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ મસ્બૂક કાઈદાએ અખીરહમેં અત્તહિય્યાત પઢતે વક્ત યા સિજદએ સહવકે બાદ આકર મિલે તો ઉસકી શિરકત સહીહ

હો જાએગી ઔર ઉસકો જુમ્આકી નમાઝ તમામ (પૂરી) કરના ચાહિયે ઝોહર પઢનેકી ઝરૂરત નહીં.

મસ્અલા : બા'ઝ લોગ જુમ્આકે બાદ ઝોહર એહતિયાતી પઢા કરતે હૈં, ચૂંકે અવામકા (લોગોંકા) એ'તિકાદ ઈસસે બહોત બિગડ ગયા હૈ ઉનકો બિલકુલ મના કરના ચાહિયે અલબત્તા અગર કોઈ ઈલ્મવાલા શુબહકે મૌકા પર પઢના ચાહે તો અપને પઢનેકી કિસીકો ઈત્તિલાઅ ન કરે.

ઈદૈનકી નમાઝકા બયાન

મસ્અલા : શવ્વાલકે મહીનેકી પેહલી તારીખકો ઈદુલ ફિત્ર કેહતે હૈં ઔર ઝિલ હજ્જહકી દસવીં તારીખકો ઈદુલ અઝહા. યે દોનોં દિન ઈસ્લામમેં ઈદ ઔર ખૂશીકે દિન હૈં ઔર દોનોં દિનોંમેં દો દો રકા'ત નમાઝ બતૌર શુક્રિયાકે પઢના વાજિબ હૈ. જુમ્આકી નમાઝકી સિહ્હત ઔર વાજિબ હોનેકે લિયે જો શરાઈત ઉપર ઝિક્ર હો ચુકે હૈં વોહી સબ ઈદૈનકી નમાઝમેં ભી હૈં સિવાએ ખુત્બાકે. જુમ્આકી નમાઝમેં ખુત્બા ફર્ઝ ઔર શર્ત હૈ ઔર નમાઝસે પેહલે પઢા જાતા હૈ ઔર ઈદૈનકી નમાઝમેં શર્ત યાની ફર્ઝ નહીં સુન્નત હૈ ઔર પીછે પઢા જાતા હૈ. ઔર ઈદૈનકે ખુત્બાકા સુનના ભી જુમ્આકે ખુત્બાકી તરહ વાજિબ હૈ યાની ઉસ વક્ત બોલના ચાલના નમાઝ પઢના સબ હરામ હૈ.

મસ્અલા : ઈદુલ ફિત્રકે દિન તેરહ ચીઝેં મસનૂન હૈં (૧) શરીઅતકે મુવાફિક અપની આરાઈશ કરના (૨) ગુસલ કરના (૩) મિસ્વાક કરના (૪) ઉમદાસે ઉમદા કપડે જો પાસ મૌજૂદ હોં પહેનના (૫) ખૂશ્બૂ લગાના (૬) સુબહકો બહોત સવેરે ઉઠના. (૭) ઈદગાહમેં બહોત સવેરે જાના, (૮) ઈદગાહ જાનેસે પેહલે કોઈ શીરીં (મીઠી) ચીઝ જૈસે છુવારે વગૈરહકે ખાના (૯) ઈદગાહ જાનેસે પેહલે સદકએ ફિત્ર દે દેના, (૧૦) ઈદકી નમાઝ ઈદગાહમેં જાકર પઢના યાની શહેરકી મસ્જિદમેં બિલા ઉઝ્ર ન પઢના. (૧૧) જિસ રાસ્તેસે જાએ ઉસકે સિવા દૂસરે રાસ્તેસે વાપસ આના. (૧૨) પ્યાદા પા (ચલકર) જાના ઔર રાસ્તેમેં **અલ્લાહુ અકબર અલ્લાહુ અકબર લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર અલ્લાહુ અકબર વલિલ્લાહિલ્ હમ્દ** આહિસ્તા આવાઝસે પઢતે હુએ જાના ચાહિયે.

મસ્અલા : ઈદુલ ફિત્રકી નમાઝ પઢનેકા તરીકા યે હૈ કે યે નિય્યત કરે : **નવૈતુ અન્ ઉસલ્લિય રકઅતઈલ્ વાજિબ્ સલાતલ્ ઈદિલ્ ફિત્રિ મઅ સિત્ત તકબીરાતિંવ્ વાજિબહ.** યાની મૈંને યે નિય્યત કી કે દો રકા'ત વાજિબ નમાઝ ઈદકી છ વાજિબ તકબીરોંકે સાથ પઢૂં. યે નિય્યત કરકે હાથ બાંધ લે ઔર

સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ આખિર તક પઢકર તીન મરતબા અલ્લાહુ અકબર કહે ઔર હર મરતબા તકબીરે તહરીમાકી તરહ દોનોં કાનોં તક હાથ ઉઠાએ ઔર તકબીરકે બાદ હાથ લટકાએ ઔર તકબીરકે બાદ ઈતની દેર ઠેહરે કે તીન મરતબા સુબ્હાનલ્લાહ કેહ સકેં. તીસીરી તકબીરકે બાદ હાથ ન લટકાએ બલ્કે હાથ બાંધ લે ઔર અઊઝુબિલ્લાહ બિસ્મિલ્લાહ પઢકર સૂરએ ફાતિહા ઔર કોઈ દૂસરી સૂરત પઢકર હસ્બે દસ્તૂર રૂકૂઅ વ સિજદહ કરકે ખડા હો, ઔર દૂસરી રકા'તમેં સૂરએ ફાતિહા ઔર સૂરત પઢ લે ઉસકે બાદ તીન તકબીરેં ઈસી તરહ કહે લેકિન યહાં તીસરી તકબીરકે બાદ હાથ ન બાંધે બલ્કે લટકાએ રખ્ખે ઔર ફિર તકબીર કેહકર રૂકૂઅમેં જાએ.

મસ્અલા : ઈદૈનકી નમાઝમેં અલાવા મામૂલી તકબીરોંકે ઝાઈદ તકબીરેં કેહના વાજિબ હૈં.

મસ્અલા : નમાઝકે બાદ દો ખુત્બે મિમ્બર પર ખડે હોકર પઢે ઔર દોનોં ખુત્બોંકે દરમિયાન ઉતની હી દેર તક બૈઠે જિતની દેર જુમ્આકે ખુત્બેમેં.

મસ્અલા : ઈદૈનકી નમાઝકે બાદ દુઆ માંગના ગો નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ ઔર ઉનકે સહાબા ઔર તબએ તાબિઈન રદિયલ્લાહુ અન્હુમસે મન્કૂલ નહીં મગર ચૂંકે ઉમૂમન હર નમાઝકે બાદ દુઆ માંગના મસનૂન હૈ ઈસ લિયે બાદ નમાઝે ઈદૈન ભી દુઆ માંગના મસનૂન હોગા.

મસ્અલા : ઈદૈનકે ખુત્બેમેં પેહલે તકબીરસે શુરૂઆત કરે. પેહલે ખુત્બેમેં નવ મરતબા અલ્લાહુ અકબર કહે, દૂસરેમેં સાત મરતબા.

મસ્અલા : ઈદુલ અઝહાકી નમાઝકા ભી યેહી તરીકા હૈ ઔર ઉસમેં ભી વો સબ ચીઝેં મસનૂન હૈં જો ઈદુલ ફિત્રમેં, ફર્ક સિર્ફ ઈસ કદર હૈ કે ઈદુલ અઝહાકી નિય્યતમેં બજાએ ઈદુલ ફિત્રકે ઈદુલ અઝહાકા લફ્ઝ દાખિલ કરે, ઈદુલ ફિત્રમેં ઈદગાહ જાનેસે પેહલે કોઈ ચીઝ ખાના મસનૂન હૈ, યહાં નહીં. ઔર ઈદુલ ફિત્રમેં રાસ્તેમેં ચલતે વક્ત આહિસ્તા તકબીર કેહના મસનૂન હૈ ઔર યહાં બુલંદ આવાઝસે. ઔર ઈદુલ ફિત્રકી નમાઝ દેર કરકે પઢના મસનૂન હૈ ઔર ઈદુલ અઝહાકી સવેરે. ઔર યહાં સદકએ ફિત્ર નહીં બલ્કે બાદમેં કુરબાની હૈ માલદાર પર. ઔર અઝાન વ ઈકામત ન યહાં પર હૈ ન વહાં પર.

મસ્અલા : જહાં ઈદકી નમાઝ પઢાઈ જાએ વહાં ઉસ દિન ઔર કોઈ નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ, નમાઝસે પેહલે ભી ઔર પીછે, હાં બાદ નમાઝકે ઘરમેં આકર નમાઝ પઢના મકરૂહ નહીં ઔર નમાઝસે પેહલે યે ભી મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : ઔરતેં ઔર વો લોગ જો કિસી વજહસે નમાઝે ઈદૈન ન પઢેં

ઉનકો ઈદકી નમાઝસે પેહલે કોઈ નફલ વગૈરહ પઢના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : ઈદુલ ફિત્રકે ખુત્બામેં સદકએ ફિત્રકે અહકામ ઔર ઈદુલ અઝહાકે ખુત્બામેં કુરબાનીકે મસાઈલ ઔર તકબીરે તશરીકકે અહકામ બયાન કરના ચાહિયે. તકબીરે તશરીક યાની હર ફર્ઝે ઐન નમાઝકે બાદ એક મરતબા **અલ્લાહુ અકબર અલ્લાહુ અકબર લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર અલ્લાહુ અકબર વલિલ્લાહિલ હમ્દ** કેહના વાજિબ હૈ બશર્તેકે વો ફર્ઝ જમાઅતસે પઢા ગયા હો. ઔર વો મકામે મિસર હો. યે તકબીર ઔરત ઔર મુસાફિર પર વાજિબ નહીં. અગર યે શખ્સ કિસી ઐસે શખ્સકે મુકતદી હોં જિસ પર તકબીર વાજિબ હૈ તો ઉન પર ભી વાજિબ હો જાએગી. લેકિન અગર મુન્ફરિદ ઔર ઔરત ઔર મુસાફિર ભી કેહ લે તો બેહતર હૈ કે સાહિબૈનકે નઝદીક ઉન સબ પર વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : યે તકબીર અરફા યાની નવવી તારીખકી ફજરસે તેરહવીં તારીખકી અસર તક કેહના ચાહિયે. યે સબ તેઈસ (૨૩) નમાઝેં હુઈ જિનકે બાદ તકબીર વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : ઈસ તકબીરકા બુલંદ આવાઝસે કેહના વાજિબ હૈ, હાં ઔરતેં આહિસ્તા આવાઝસે કહેં.

મસ્અલા : નમાઝકે ફૌરન બાદ તકબીર કેહના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર ઈમામ તકબીર કેહના ભૂલ જાએ તો મુકતદિયોંકો ચાહિયે કે ફૌરન તકબીર કેહ દેં. ઈન્તિઝાર ન કરેં કે જબ ઈમામ કહે તો કહેં.

મસ્અલા : ઈદુલ અઝહાકી નમાઝકે બાદ ભી તકબીર કેહ લેના બાઝકે નઝદીક વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : ઈદૈનકી નમાઝ બિલ ઈત્તિફાક મુતઅદદ (યાની કઈ) મસાજિદમેં જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસીકો ઈદકી નમાઝ ન મિલી ઔર સબ લોગ પઢ ચુકે હોં તો વો શખ્સ તન્હા ઈદકી નમાઝ નહીં પઢ સકતા, ઈસ લિયે કે જમાઅત ઉસમેં શર્ત હૈ, ઈસી તરહ અગર કોઈ શખ્સ નમાઝમેં શરીક હો ઔર કિસી વજહસે ઉસકી નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ હો વો ભી ઉસકી કઝા નહીં પઢ સકતા, ન ઉસકી ઉસ પર કઝા વાજિબ હૈ. હાં અગર કુછ લોગ ઔર ભી ઉસકે સાથ શરીક હો જાએં તો પઢના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસી ઉઝ્રસે પેહલે દિન નમાઝ ન પઢી જા સકે તો ઈદુલ ફિત્રકી નમાઝ દૂસરે દિન ઔર ઈદુલ અઝહાકી બારહવીં તારીખ તક પઢી

જા સકતી હૈ.

મસ્અલા : ઈદુલ અઝહાકી નમાઝમેં બગૈર ઉઝર ભી બારહવીં તારીખ તક તાખીર (દેર) કરનેસે નમાઝ હો જાએગી મગર મકરૂહ હૈ, ઔર ઈદુલ ફિત્રમેં બગૈર ઉઝર તાખીર કરનેસે બિલકુલ નમાઝ ન હોગી.

મસ્અલા : અગર કોઈ ઈદકી નમાઝમેં ઐસે વક્ત શરીક હુવા કે ઈમામ તકબીરોંસે ફરાગત કર ચુકા હો તો અગર કિયામમેં આકર શરીક હુવા હો તો ફૌરન નિય્યત બાંધનેકે બાદ તકબીરેં કેહ લે અગરચે ઈમામ કિરાઅત શુરૂ કર ચુકા હો, ઔર અગર રૂકૂઅમેં આકર શરીક હુવા હો તો અગર ગાલિબ ગુમાન હો કે તકબીરોંકી ફરાગતકે બાદ ઈમામકા રૂકૂઅ મિલ જાએગા તો નિય્યત બાંધકર તકબીરેં કેહ લે ઉસકે બાદ રૂકૂઅમેં જાએ. ઔર અગર રૂકૂઅ ન મિલનેકા ખૌફ હો તો રૂકૂઅમેં શરીક હો જાએ. હાલતે રૂકૂઅમેં તસ્બીહકે બજાએ તકબીરેં કેહ લે. મગર હાલતે રૂકૂઅમેં તકબીરેં કેહતે વક્ત હાથ ન ઉઠાએ. ઔર અગર ઈસસે પેહલે કે પૂરી તકબીરેં કેહ ચુકે ઈમામ રૂકૂઅસે સર ઉઠા લે તો યે ભી ખડા હો જાએ ઔર જિસ કદર તકબીરેં રેહ ગઈ હૈં વો ઉસકો મઆફ હૈં.

મસ્અલા : અગર કિસીકી એક રકા'ત ઈદકી નમાઝમેં ચલી જાએ તો જબ વો ઉસકો અદા કરને લગે તો પેહલે કિરાઅત કરે ઉસકે બાદ તકબીરેં કહે, અગર ઈમામ તકબીરેં કેહના ભૂલ જાએ ઔર રૂકૂઅમેં ઉસકો ખયાલ આએ તો ઉસકો ચાહિયે કે હાલતે રૂકૂઅમેં તકબીરેં કેહ લે ફિર કિયામકી તરફ ન લૌટે ઔર અગર લૌટ જાએ તબ ભી જાઈઝ હૈ યાની નમાઝ ફાસિદ ન હોગી. લેકિન હર હાલતમેં લોગોંકી ભીડકી વજહસે સિજદએ સહવ ન કરે.

કા'બએ મુકર્રમાકે અંદર નમાઝ પઢનેકા બયાન

મસ્અલા : જૈસાકે કા'બા શરીફકે બાહિર ઉસકે રૂખ પર નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત હૈ વૈસા હી કા'બએ મુકર્રમાકે અંદર ભી નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત હૈ. ઈસ્તિકબાલે કિબ્લા હો જાએગા, ચાહે જિસ તરફ પઢે, ઈસ વજહસે કે વહાં ચારોં તરફ કિબ્લા હૈ જિસ તરફ મુંહ કિયા જાએ કા'બા હી કા'બા હૈ ઔર જિસ તરહ નફલ ઈસી તરહ ફર્ઝ નમાઝ ભી.

મસ્અલા : કા'બાકે અંદર તન્હા (અકેલે) નમાઝ પઢના ભી જાઈઝ હૈ ઔર જમાઅતસે ભી, ઔર વહાં યે ભી શર્ત નહીં કે ઈમામ ઔર મુકતદિયોંકા મુંહ એક હી તરફ હો ઈસ લિયે કે વહાં હર તરફ કિબ્લા હૈ, હાં યે શર્ત ઝરૂર હૈ કે મુકતદી ઈમામસે આગે બઢકર ન ખડે હોં, અગર મુકતદીકા મુંહ ઈમામકે સામને

હો તબ ભી દુરૂસ્ત હૈ મગર વહાં ઈસ સૂરતમેં નમાઝ મકરૂહ હોગી ઈસ લિયે કે કિસી આદમીકી તરફ મુંહ કરકે નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ, લેકિન અગર કોઈ ચીઝ બીચમેં હાઈલ કર લી જાએ તો યે કરાહિયત ન રહેગી.

મસ્અલા : અગર સબ કા'બાકે બાહિર હોં ઔર એક તરફ ઈમામ હો ઔર ચારોં તરફ મુકતદી હલ્કા બાંધે હુએ હોં જૈસાકે આમ આદત વહાં ઈસી તરહ નમાઝ પઢનેકી હૈ તો ભી દુરૂસ્ત હૈ લેકિન શર્ત યે હૈ કે જિસ તરફ ઈમામ ખડા હૈ ઉસ તરફ કોઈ મુકતદી બ નિસ્બત ઈમામકે ખાનએ કા'બાકે નઝદીક ન હો. ક્યૂંકે ઈસ સૂરતમેં વો ઈમામસે આગે સમઝા જાએગા જો કે ઈક્તિદાકે લિયે માનેઅ હૈ અલબત્તા દૂસરી તરફકે મુકતદી ખાનએ કા'બાસે બ નિસ્બત ઈમામકે નઝદીક ભી હોં તો કુછ હરજ નહીં ઔર ઉસકા યે સૂરત હૈ.

ઈમામ

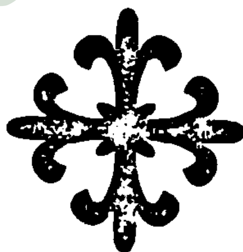
બા મુકતદી વાવ હા અલીફ

કા'બા શરીફ

દાલ જીમ

મુકતદી ઝાલ

અલીફ, બા, જીમ, દાલ કા'બા હૈ.
ઔર હા ઈમામ હૈ જો કા'બાસે દો ગઝકે ફાસલે પર ખડા હૈ.
મગર વાવ તો હા કી તરફ ખડા હૈ ઔર ઝાલ દૂસરી તરફ ખડા હૈ.
તો વાવ કી નમાઝ ન હોગી ઝાલ કી નમાઝ હો જાએગી.

કિતાબુલ જનાઈઝ

મસ્અલા : જબ આદમી મરને લગે તો ઉસકો ચિત લિટા દો ઔર ઉસકે પૈર કિબ્લાકી તરફ કર દો, સર ઊંચા કર દો તાકે મુંહ કિબ્લાકી તરફ હો જાએ ઔર ઉસકે પાસ બૈઠકર કલિમએ તય્યિબહ ઝોર ઝોરસે પઢો તાકે તુમકો પઢતે સુનકર ખૂદ ભી કલિમહ પઢને લગે. ઔર ઉસકો કલિમહ પઢનેકા હુકમ ન કરો, ક્યૂંકે વો વક્ત બડા મુશ્કિલ હૈ ન મા'લૂમ ઉસકે મુંહસે ક્યા નિકલ જાએ.

મસ્અલા : જબ વો એક દફા કલિમહ પઢ લે તો ચુપ રહો, યે કોશિશ ન કરો કે કલિમહ બરાબર જારી રહે ઔર પઢતે પઢતે દમ નિકલે, ક્યૂંકે મતલબ તો ફક્ત ઈતના હૈ કે સબસે આખરી બાત જો ઉસકે મુંહસે નિકલે કલિમહ હોના ચાહિયે. ઉસકી ઝરૂરત નહીં કે દમ ટૂટતે તક કલિમહ બરાબર જારી રહે. હાં અગર કલિમહ પઢ લેનેકે બાદ ફિર અગર કોઈ બાતચીત કરે તો ફિર કલિમહ પઢને લગો, જબ વો પઢ લે તો ચુપ હો જાઓ.

મસ્અલા : જબ સાંસ ઉખડ જાએ ઔર જલ્દી જલ્દી ચલને લગે ઔર ટાંગેં ઢીલી પડ જાએં કે ખડી ન હો સકેં ઔર નાક ટેઢી હો જાએ ઔર કન્પટ્ટિયાં બૈઠ જાએં તો સમઝો કે ઉસકી મૌત આ ગઈ, ઉસ વક્ત કલિમહ ઝોર ઝોરસે પઢના શુરૂ કરો.

મસ્અલા : સૂરએ યાસીન પઢનેસે મૌતકી સખ્તી કમ હોતી હૈ ઉસકે સરહાને યા ઔર કહીં ઉસકે પાસ બૈઠકર પઢો યા કિસીસે પઢવા દો.

મસ્અલા : ઉસ વક્ત કોઈ ઐસી બાત ન કરો કે ઉસકા દિલ દુનિયાકી તરફ માઈલ હો જાએ ક્યૂંકે યે વક્ત દુનિયાસે જુદાઈ ઔર અલ્લાહ તઆલાકી દરગાહમેં હાઝરીકા હૈ. ઐસે કામ કરો, ઐસી બાતેં કરો તાકે દિલ દુનિયાસે ફિરકર અલ્લાહકી તરફ હો જાએ કે મુરદેકી ખૈર ખ્વાહી ઉસીમેં હૈ. ઐસે વક્ત બાલ બચ્ચોંકો સામને લાના ઔર કોઈ ચીઝ જિસસે ઉસકો ઝિયાદા રગબત થી ઉસકે સામને લાના યા ઐસી બાતેં કરના કે ઉસકા દિલ ઉનકી તરફ મુતવજ્જેહ હો જાએ ઔર ઉનકી મુહબ્બત ઉસકે દિલમેં સમા જાએ બડી બુરી બાત હૈ, દુનિયાકી મુહબ્બત લેકર રૂખ્સત હુવા તો નઊઝુબિલ્લાહ બુરી મૌત મરા.

મસ્અલા : જબ મર જાએ તો સબ ઉઝ્વ દુરૂસ્ત કર દો, ઔર કિસી કપડેસે ઉસકા મુંહ ઈસ તરકીબસે બાંધો કે કપડા ઠોડીકે નીચસે નિકલકર ઉસકે દોનોં સિરે સર પર લે જાઓ ઔર ગિરહ (ગાંઠ) લગા દો, તાકે મુંહ ફૈલ ન જાએ. ઔર આંખેં બંદ કર દો, ઔર પૈરકે દોનોં અંગૂઠે મિલાકર બાંધ દો. ટાંગેં ફૈલ ન જાએં. ફિર ચાદર ઓઢા દો ઔર નહેલાને ઔર કફનાનેમેં જહાં તક હો સકે જલ્દી કરો.

મસ્અલા : મુંહ વગૈરહ બંદ કરતે વક્ત યે દુઆ પઢો **બિસ્મિલ્લાહિ અલા મિલ્લતિ રસૂલિલ્લાહ.**

મસ્અલા : મર જાનેકે બાદ ઉસકે પાસ લોબાન વગૈરહ કુછ ખૂશ્બૂ સુલગા દી જાએ. ઔર હૈઝ વ નિફાસવાલી ઔરત ઔર જિસકો નહાનેકી ઝરૂરત હો ઉસકે પાસ ન રહે.

મસ્અલા : મર જાનેકે બાદ જબ તક ઉસકો ગુસલ ન દિયા જાએ ઉસકે પાસ કુરઆન મજીદ પઢના દુરૂસ્ત નહીં.

નહેલાનેકા બયાન

મસ્અલા : જબ ગોરો કફનકા સબ સામાન હો જાએ ઔર નહેલાના ચાહો તો પેહલે કિસી તખ્ત યા બડે તખ્તેકો લોબાન યા અગરબત્તી વગૈરહ ખૂશ્બૂદાર ચીઝકી ધૂની દે દો, તીન દફા યા પાંચ દફા યા સાત દફા ચારોં તરફ ધૂની દેકર મુરદેકો ઉસ પર લિટા દો, ઔર કપડે ઉતાર લો, ઔર કોઈ કપડા નાફસે લેકર ઝાનૂઓં તક ડાલ દો કે ઈતના બદન છુપા રહે.

મસ્અલા : અગર નહેલાનેકી કોઈ જગહ અલગ હૈ કે પાની કહીં અલગ બેહ જાએગા તો ખૈર, નહીં તો તખ્તકે નીચે ગઢ્ઢા (ખડ્ડા) ખુદવા લો કે સારા પાની ઉસીમેં જમા રહે.

મસ્અલા : નહેલાનેકા તરીકા યે હૈ કે મુરદેકો પેહલે ઈસ્તિન્જા કરા દો, લેકિન ઉસકી રાનોં ઔર ઈસ્તિન્જેકી જગહ અપના હાથ મત લગાઓ, ઔર ઉસ પર નિગાહ ભી ન ડાલો, બલ્કે અપને હાથમેં કોઈ કપડા લપેટ લો, ઔર જો કપડા નાફસે લેકર ઝાનોં તક પડા હૈ ઉસકે અંદર તક ધુલાઓ. ફિર ઉસકો વુઝૂ કરા દો, લેકિન ન કુલ્લી કરાઓ, ન નાકમેં પાની ડાલો, ઔર ન પહોંચોં તક હાથ ધુલાઓ બલ્કે પેહલે મુંહ ધુલાઓ, ફિર હાથ કોહની સમેત, ફિર સરકા મસહ, ફિર દોનોં પૈર. ઔર અગર તીન દફા રૂઈ તર કરકે દાંતોં ઔર મસોડોં પર ફેર દી જાએ ઔર નાકકે દોનોં સૂરાખોંમેં ફેર દી જાએ તો ભી જાઈઝ હૈ. ઔર અગર મુરદા નાપાકીકી હાલતમેં યા હૈઝ વ નિફાસમેં મર જાએ તો ઈસ તરહસે મુંહ ઔર નાકમેં પાની પહોંચાના ઝરૂરી હૈ. ઔર નાક ઔર મુંહ ઔર કાનોંમેં રૂઈ ભર દો તાકે વુઝૂ કરાતે વક્ત ઔર નહેલાતે વક્ત પાની ન જાને પાએ. જબ વુઝૂ કરા ચુકો તો સરકો ગુલે ખૈરૂ યા કિસી ઔર ચીઝસે જિસસે સાફ હો જાએ યા બેસન યા સાબુન મલકર ધોએ ઔર સાફ કરકે ફિર મુરદેકો બાઈં કરવટ પર લિટાકર બેરી (બોરડી) કે પત્તે ડાલકર પકાયા હુવા નીમ ગરમ પાની તીન દફા સરસે પૈર તક ડાલે યહાં તકકે બાઈં કરવટ તક પહોંચ જાએ. ઉસકે બાદ

વો ખુલ્લમ ખુલ્લા કોઈ ગુનાહ કરતા હો જૈસે કોઈ શરાબી હો યા ઝાની હો યા કોઈ ઔરત નાચતી થી યા ગાને બજાનેકા પેશા (યાની ધંધા) કરતી થી યા રંડી થી તો ઐસી બાતેં કેહ દેના દુરૂસ્ત હૈં, ઔર લોગ ઐસી બાતેં કરનેસે બચેં ઔર તૌબા કરેં.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ દરિયામેં ડૂબકર મર ગયા હો તો વો જિસ વક્ત નિકાલા જાએ ઉસકો ગુસલ દેના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસી આદમીકા સિર્ફ સર કહીં દેખા જાએ તો ઉસકો ગુસલ ન દિયા જાએગા બલ્કે ઐસે હી દફન કર દિયા જાએગા. ઔર અગર કિસી આદમીકા બદન આધેસે ઝિયાદા કહીં મિલે તો ઉસકો ગુસલ દેના ઝરૂરી હૈ. ચાહે સરકે સાથ મિલે યા બગૈર સરકે. ઔર આધેસે ઝિયાદા ન હો બલ્કે આધા હો તો અગર સરકે સાથ મિલે તો ગુસલ દિયા જાએગા વરના નહીં. ઔર અગર આધેસે કમ હો તો ગુસલ ન દિયા જાએગા ચાહે સરકે સાથ હો યા બગૈર સરકે.

મસ્અલા : અગર કિસીકા કોઈ અઝીઝ (રિશ્તેદાર) કાફિર હો, ઔર વો મર જાએ તો ઉસકી નઅશ ઉસકે હમ મઝહબકો દે દી જાએગી. અગર ઉસકા કોઈ હમ મઝહબ ન હો યા હો મગર લેના કબૂલ ન કરે તો બદરજએ મજબૂરી વો મુસલમાન ઉસ કાફિરકો ગુસલ દે મગર મસનૂન તરીકેસે નહી યાની ઉસકો વુઝૂ ન કરાએ ઔર સર ઉસકા સાફ ન કરાયા જાએ. કાફૂર વગૈરહ ઉસકે બદનમેં ન મલા જાએ બલ્કે જિસ તરહ નજિસ (નાપાક) ચીઝકો ધોતે હૈં ઈસી તરહ ઉસકો ધોએં ઔર કાફિર ધોનેસે પાક ન હોગા.

મસ્અલા : બાગી લોગ યા ડાકૂ અગર મારે જાએં તો ઉનકે મુરદોંકો ગુસલ ન દિયા જાએ બશર્તેકિ ઐન લડાઈકે વક્ત મારે ગયે હોં.

મસ્અલા : મુરતદ અગર મર જાએ તો ઉસકો ભી ગુસલ ન દિયા જાએ ઔર અગર ઉસકે અહલે મઝહબ ઉસકી નઅશ માંગેં તો ઉનકો ભી ન દી જાએ.

મસ્અલા : અગર પાની ન હોનેકે સબબસે કિસી મય્યિતકો તયમ્મુમ કરાયા ગયા ઔર ફિર પાની મિલ જાએ તો ઉસકો ગુસલ દે દેના ચાહિયે.

કફનાનેકા બયાન

મસ્અલા : મર્દકા કફન તીન કપડે હૈં, એક ચાદર, એક ઈઝાર, ઔર એક કુરતા.

મસ્અલા : મર્દકે કફનમેં અગર દો હી કપડે હોં યાની ચાદર ઔર ઈઝાર હો, ઔર કુરતા ન હો તબ ભી કુછ હરજ નહીં, દો કપડે ભી કાફી હૈં ઔર દોસે કમ દેના મકરૂહ હૈ લેકિન અગર કોઈ મજબૂરી લાચારી હો તો મકરૂહ ભી નહીં.

મસ્અલા : ઔરતકો પાંચ કપડોંમેં કફનાના સુન્નત હૈ. એક કુરતા દૂસરે ઈઝાર, તીસરે સીનાબંદ, ચોથે ચાદર, પાંચવેં સરબંદ, ઈઝાર સરસે લેકર પાંવ તક હોના ચાહિયે ઔર ચાદર ઉસસે એક હાથ બડી હો, ઔર કુરતા ગલેસે લેકર પાંવ તક હો, લેકિન ન ઉસમેં કલિયાં હોં ન આસ્તીનેં, ઔર સરબંદ તીન હાથ લંબા હો ઔર સીના બંદ છાતિયોંસે લેકર રાનોં તક ચૌડા ઔર ઈતના લંબા હો કે બંધ જાએ.

મસ્અલા : અગર કોઈ પાંચ કપડોંમેં ન કફનાએ બલ્કે તીન કપડે કફનમેં દે, એક ઈઝાર દૂસરે ચાદર, તીસરે સરબંદ તો યે ભી દુરૂસ્ત હૈ, ઔર ઈતના કફન ભી કાફી હૈ ઔર તીન કપડોંસે ભી કમ દેના મકરૂહ ઔર બુરા હૈ, હાં અગર કોઈ મજબૂરી ઔર લાચારી હો તો કમ દેના ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : સીનાબંદ અગર છાતિયોંસે લેકર નાફ તક હો તબ ભી દુરૂસ્ત હૈ લેકિન ઝાનૂઓં તક હોના ઝિયાદા અચ્છા હૈ.

મસ્અલા : પેહલે કફનકો તીન દફા યા પાંચ દફા યા સાત દફા લોબાન વગૈરહકી ધૂની દે દો, તબ ઉસમેં મુરદેકો કફના દો.

મસ્અલા : કફનાનેકા તરીકા યે હૈ કે પેહલે ચાદર બિછાઓ ફિર ઈઝાર, ઉસકે ઉપર કુરતા, ફિર મુરદેકો ઉસકે ઉપર લે જાકર પેહલે કુરતા પહેનાઓ ઔર સરકે બાલોંકો દો હિસ્સે કરકે કુરતેકે ઉપર સીને પર ડાલ દો, એક હિસ્સા દાહની તરફ ઔર એક બાઈં તરફ, ઉસકે બાદ સરબંદ સર પર ઔર બાલોં પર ડાલ દો, ઉસકો ન બાંધો, ન લપેટો. ફિર ઈઝાર લપેટ દો, પેહલે બાઈં તરફ ફિર દાઈં તરફ. ફિર કિસી ધજ્જીસે પૈર ઔર સરકી તરફ કફન બાંધ દો ઔર એક બંદસે કમરકે પાસ ભી બાંધ દો કે રાસ્તેમેં કહીં ખુલ ન પડે.

મસ્અલા : સીનાબંદકો અગર સરબંદકે બાદ ઈઝાર લપેટનેસે પેહલે હી બાંધ દિયા તો યે ભી જાઈઝ હૈ ઔર અગર સબ કફનોંકે ઉપરસે બાંધે તો ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જબ કફના ચુકો તો રૂખ્સત કરો કે મર્દ લોગ નમાઝ પઢકર દફના દેં.

મસ્અલા : અગર ઔરતેં જનાઝેકી નમાઝ પઢા દેં તો ભી જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : કફનમેં યા કબરમેં અહદનામા યા અપને પીરકા શજરહ યા ઔર કોઈ દુઆ રખના દુરૂસ્ત નહીં, ઈસી તરહ કફન યા સીના પર કાફૂર યા રોશનાઈસે કલિમહ વગૈરહ ભી લિખના દુરૂસ્ત નહીં. અલબત્તા કા'બા શરીફકા ગિલાફ યા અપને પીરકા રૂમાલ વગૈરહ કોઈ કપડા બરકતકે તૌર પર રખ દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જો બચ્ચા ઝિંદા પૈદા હુવા ફિર થોડી હી દેરમેં મર ગયા યા ફૌરન પૈદા હોનેકે બાદ હી મર ગયા તો ભી ઈસી કાઈદેસે નેહલાયા જાએ ઔર

કફનાનેકે બાદ નમાઝે જનાઝા પઢ્હી જાએ ફિર દફન કર દિયા જાએ ઔર ઉસકા નામ ભી કુછ રખ દિયા જાએ.

મસ્અલા : જો લડકા માંકે પેટસે મરા હુવા પૈદા હુવા, ઔર પૈદા હોતે વક્ત ઝિંદગીકી કોઈ અલામત નહીં પાઈ ગઈ ઉસકો ભી ઈસી તરહ નહેલાઓ ઔર કાઈદેકે મુવાફિક કફન ન દો, બલ્કે કિસી એક કપડેમેં લપેટકર દફન કર દો, ઔર નામ ઉસકા કુછ ન કુછ રખ દેના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર છોટી લડકી મર જાએ જો અભી જવાન નહીં હુઈ લેકિન જવાનીકે કરીબ પહોંચ ગઈ તો ઉસકે ભી વોહી પાંચ કપડે સુન્નત હૈં જો જવાન ઔરતકે લિયે હૈં, અગર પાંચ કપડે ન દો તો તીન હી કપડે દો તબ ભી કાફી હૈ. ગર્ઝ યે કે જો હુકમ સિયાની (અકલમંદ) ઔરતકા હૈ વોહી કુંવારી ઔર છોટી લડકીકા ભી હૈ. મગર સિયાનીકે લિયે વો હુકમ તાકીદી હૈ ઔર કમ ઉમરકે લિયે બેહતર હૈ.

મસ્અલા : જો લડકી બહોત છોટી હૈ ઔર જવાનીકે કરીબ ભી ન હુઈ હો ઉસકે લિયે બેહતર યેહી હૈ કે પાંચ કપડે દિયે જાએં ઔર દો કપડે દેના ભી દુરૂસ્ત હૈ, એક ઈઝાર ઔર એક ચાદર.

મસ્અલા : જો ચાદર જનાઝેકે ઉપર યાની ચારપાઈ પર ડાલી જાતી હૈ વો કફનમેં શામિલ નહીં હૈ કફન ફક્ત ઈતના હી હૈ જો હમને બયાન કિયા હૈ.

મસ્અલા : જિસ શહેરમેં કોઈ મરે વહીં ઉસકો ગોરો કફન કિયા જાએ, દૂસરી જગહ લે જાના બેહતર નહીં, અલબત્તા કોઈ જગહ કોસ આધ કોસ (એક દો માઈલ) હો તો વહાં લે જાનેમેં કોઈ હરજ ભી નહીં હૈ.

મસ્અલા : અગર હમલ ગિર જાએ તો અગર બચ્ચેકે હાથ પાંવ, મુંહ, નાક વગૈરહ કુછ ન બને હોં તો ન નહેલાએ ઔર ન કફનાએ કુછ ભી ન કરે બલ્કે કિસી કપડેમેં લપેટકર એક ગઢ્હા ખોદકર ગાડ દો. ઔર અગર ઉસ બચ્ચેકે કુછ ઉઝ્વ બન ગયે હોં તો ઉસકા વોહી હુકમ હૈ જો મુરદા બચ્ચા પૈદા હોનેકા હૈ યાની નામ રખ્ખા જાએ ઔર નહેલાયા જાએ લેકિન કાઈદેકે મુવાફિક કફન ન દિયા જાએ, ન નમાઝ પઢ્હી જાએ બલ્કે કપડેમેં લપેટકર દફન કર દિયા જાએ.

મસ્અલા : લડકેકા ફક્ત સર નિકલા ઉસ વક્ત ઝિંદા થા ફિર મર ગયા તો ઉસકા વોહી હુકમ હૈ જો મુરદા પૈદા હોનેકા હૈ, અલબત્તા અગર ઝિયાદા હિસ્સા નિકલ આયા ઉસકે બાદ મર ગયા તો ઐસા સમઝેંગે કે ઝિંદા પૈદા હુવા, અગર સરકી તરફસે પૈદા હુવા તો સીને તક નિકલનેસે સમઝેંગે કે ઝિયાદા હિસ્સા નિકલ આયા, ઔર અગર ઉલ્ટા પૈદા હુવા તો નાફ તક નિકલના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર ઈન્સાનકા કોઈ ઉઝ્વ યા આધા જિસ્મ બગૈર સરકે

પાયા જાએ તો ઉસકો ભી કિસી ન કિસી કપડેમેં લપેટ દેના કાફી હૈ. હાં અગર આધે જિસ્મકે સાથ સર ભી હો યા આધેસે ઝિયાદા હિસ્સા જિસ્મકા હો ચાહે સર ન હો ફિર કફન મસનૂન દેના ચાહિયે.

મસ્અલા : કિસી ઈન્સાનકી કબર ખુલ જાએ ઔર કિસી વજહસે ઉસકી નઅશ બાહિર નિકલ આએ ઔર ઉસ પર કફન ન હો તો ઉસકો ભી કફન મસનૂન દેના ચાહિયે બશર્તેકિ વો નઅશ ફટી ન હો, ઔર અગર ફટ ગઈ હો તો સિર્ફ કપડે દેના કાફી હૈ.

જનાઝેકી નમાઝકે મસાઈલ

નમાઝે જનાઝા દર હકીકત અરહમુર્રાહિમીનસે ઉસ મય્યિતકે લિયે દુઆ હૈ.

મસ્અલા : નમાઝે જનાઝા વાજિબ હોનેકી વોહી સબ શર્તે હૈં જો ઔર નમાઝોંકી હમ ઉપર લિખ ચુકે હૈં. હાં ઉસમેં એક શર્ત ઔર ઝિયાદા હૈ વો યે કે ઉસ શખ્સકી મૌતકા ઈલ્મ ભી હો, પસ જિસકો યે ખબર ન હોગી વો મા'ઝૂર હૈ નમાઝે જનાઝા ઉસ પર ઝરૂરી નહીં.

મસ્અલા : નમાઝે જનાઝાકે સહીહ હોનેકે લિયે દો કિસમકી શર્તે હૈં, એક કિસમકી વો શર્તે જો નમાઝ પઢને વાલોંસે તઅલ્લુક રખતી હૈં વો વહી હૈં જો ઔર નમાઝોંકે લિયે ઉપર બયાન હો ચુકી યાની તહારત, સતર છુપાના, ઈસ્તિકબાલે કિબ્લા, નિય્યત, હાં વક્ત ઉસકે લિયે શર્ત નહીં ઔર ઉસકે લિયે તયમ્મુમ નમાઝ ન મિલનેકે ખયાલસે જાઈઝ હૈ. મસલન નમાઝે જનાઝા હો રહી હો ઔર વુઝૂ કરનેમેં યે ખયાલ હો કે નમાઝ ખતમ હો જાએગી તો તયમ્મુમ કર લે, બખિલાફ ઔર નમાઝોંકે ઉનમેં અગર વક્ત ચલે જાનેકા ખૌફ હો તો તયમ્મુમ જાઈઝ નહીં.

મસ્અલા : આજકલ બા'ઝે આદમી જનાઝેકી નમાઝ જૂતે પેહને હુએ પઢતે હૈં, ઉનકે લિયે યે અમ્ર ઝરૂરી હૈ કે વો જિસ પર ખડે હુએ હોં ઔર જૂતે દોનોં પાક હોં. ઔર અગર જૂતા પૈરસે નિકાલ દિયા જાએ ઔર ઉસ પર ખડે હોં તો સિર્ફ જૂતેકા પાક હોના ઝરૂરી હૈ. દૂસરી કિસમકી શર્તે વો હૈં જિસકો મય્યિતસે તઅલ્લુક હૈ વો યે હૈં :

શર્ત : (૧) મય્યિતકા મુસલમાન હોના, પસ કાફિર ઔર મુરતદકી નમાઝ સહીહ નહીં. મુસલમાન અગરચે ફાસિક યા બિદઅતી હો ઉસકી નમાઝ સહીહ હૈ. ઔર જિસને અપની જાન ખૂદકુશી કરકે દી હો, ઉસ પર નમાઝ પઢના સહીહ યે હૈ કે દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જિસ લડકેકા બાપ યા માં મુસલમાન હો તો વો લડકા મુસલમાન સમઝા જાએગા ઔર ઉસકી નમાઝ પઢી જાએગી.

મસ્અલા : મય્યિતસે મુરાદ વો શખ્સ હૈ જો ઝિંદા પૈદા હોકર મર ગયા

હો, ઔર અગર મરા હુવા લડકા પૈદા હુવા તો ઉસકી નમાઝ દુરૂસ્ત નહીં.

શર્ત : (૨) મય્યિતકા બદન ઔર જિસ્મ નજાસતે હકીકિયા ઔર હુકમિયાસે ઝાહિર હોના. હાં અગર નજાસતે હકીકિયા ઉસકે બદનસે ખારિજ હુઈ હો ઔર ઉસ સબબસે ઉસકા બદન નાપાક હો જાએ તો કુછ હરજ નહીં, નમાઝ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ મુસલમાન બગૈર નમાઝ પઢે હુએ દફન કર દિયા ગયા હો તો ઉસકી નમાઝ ઉસકી કબર પર પઢી જાએગી, જબ તક ઉસકી નઅશકે ફટ જાનેકા અંદેશા ન હો. જબ ખયાલ હો કે અબ નઅશ ફટ ગઈ હોગી તો ફિર નમાઝ ન પઢી જાએ, ઔર નઅશ ફટનેકી મુદ્દત હર જગહકે એ'તિબારસે મુખ્તલિફ હૈ ઉસકા તઅય્યુન નહીં હો સકતા, યેહી ઝિયાદહ સહીહ હૈ. ઔર બાઝને તીન દિન ઔર બાઝને એક મહીના બયાન કી હૈ.

મસ્અલા : મય્યિત જિસ જગહ રખ્ખી હો ઉસ જગહકા પાક હોના શર્ત નહીં અગર મય્યિત પાક પલંગ યા તખ્ત પર હો, ઔર અગર પલંગ યા તખ્ત ભી નાપાક હો યા મય્યિત બગૈર પલંગ વ તખ્તકે નાપાક જમીન પર રખ દી જાએ તો ઈસ સૂરતમેં ઈખ્તિલાફ હૈ. બાઝકે નઝદીક મય્યિતકી જગહકા પાક હોના શર્ત હૈ ઈસ લિયે નમાઝ ન હોગી. ઔર બાઝકે નઝદીક શર્ત નહીં ઈસ લિયે નમાઝ સહીહ હો જાએગી.

શર્ત : (૩) મય્યિતકે જિસ્મકા વાજિબ સતરકા પોશીદા હોના, અગર મય્યિત બિલકુલ બરહના (નંગી) હો તો ઉસકી નમાઝ દુરૂસ્ત ન હોગી.

શર્ત : (૪) મય્યિતકા નમાઝ પઢને વાલેકે આગે હોના. અગર મય્યિત નમાઝ પઢને વાલેકે પીછે હો તો દુરૂસ્ત નહીં.

શર્ત : (૫) મય્યિતકા યા જિસ ચીઝ પર મય્યિત હો ઉસકા જમીન પર રખ્ખા હુવા હોના. અગર મય્યિતકો લોગ અપને હાથોં પર ઉઠાએ હોં યા કિસી ગાડી યા જાનવર પર હો ઔર ઈસી હાલતમેં ઉસકી નમાઝ પઢી જાએ તો સહીહ ન હોગી.

શર્ત : (૬) મય્યિતકા વહાં મૌજૂદ હોના, અગર મય્યિત વહાં મૌજૂદ ન હો તો નમાઝ સહીહ ન હોગી.

મસ્અલા : નમાઝે જનાઝામેં દો ચીઝેં ફર્ઝ હૈં (૧) ચાર મરતબા અલ્લાહુ અકબર કેહના. હર તકબીર યહાં કાઈમ મકામ એક રકા'તકે સમઝી જાએગી. (૨) કિયામ. યાની ખડે હોકર નમાઝે જનાઝા પઢના, જિસ તરહ ફર્ઝ ઔર વાજિબ નમાઝોંમેં કિયામ ફર્ઝ હૈ ઔર બગૈર ઉઝરકે ઉસકા છોડના જાઈઝ નહીં.

મસ્અલા : રૂકૂઅ, સિજદહ, કાઈદા વગૈરહ ઈસ નમાઝમેં નહીં.

મસ્અલા : નમાઝે જનાઝામેં તીન ચીઝેં મસનૂન હૈં (૧) અલ્લાહ તઆલાકી હમ્દ કરના (૨) નબી સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર દુરૂદ પઢના

(૩) મય્યિતકે લિયે દુઆ કરના, જમાઅત ઉસમેં શર્ત નહીં હૈ. પસ અગર એક શખ્સ ભી જનાઝેકી નમાઝ અદા કર લે ફર્ઝ અદા હો જાએગા, ચાહે વો મર્દ હો યા ઔરત, બાલિગ હો યા નાબાલિગ.

મસ્અલા : હાં યહાં જમાઅતકી ઝરૂરત ઝિયાદા હૈ ઈસ લિયે કે યે દુઆ હૈ મય્યિતકે લિયે. ઔર ચંદ મુસલમાનોંકા જમા હોકર બારગાહે ઈલાહીમેં કિસી ચીઝકે લિયે દુઆ કરના એક અજીબ ખાસિયત રખતા હૈ. નુઝૂલે રહમત ઔર કબૂલિયતકે લિયે.

મસ્અલા : નમાઝે જનાઝાકા મસનૂન વ મુસ્તહબ તરીકા યે હૈ કે મય્યિતકો આગે રખકર ઈમામ ઉસકે સીનેકે મુકાબિલ ખડા હો જાએ ઔર સબ લોગ યે નિય્યત કરેં **નવૈતુ અન્ ઉસલ્લી અલલ્ જનાઝતિ લિલ્લાહિ તઆલા દુઆઅલ્ લિલ્ મય્યિતિ** યાની મૈંને યે ઈરાદા કિયા કે નમાઝે જનાઝા પઢૂં જો ખુદાકી નમાઝ હૈ ઔર મય્યિતકે લિયે દુઆ હૈ. યે નિય્યત કરકે દોનોં હાથ મિસ્લે તકબીરે તહરીમાકે કાનોં તક ઉઠાકર એક મરતબા અલ્લાહુ અકબર કેહકર દોનોં હાથ મિસ્લ નમાઝકે બાંધેં ફિર સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ આખિર તક પઢેં. ઉસકે બાદ ફિર એક મરતબા અલ્લાહુ અકબર કહેં મગર ઈસ મરતબા હાથ ન ઉઠાએ. ઉસકે બાદ દુરૂદ શરીફ પઢેં, ઔર બેહતર યે હૈ કે વોહી દુરૂદ શરીફ પઢી જાએ જો નમાઝમેં પઢી જાતી હૈ ફિર એક મરતબા અલ્લાહુ અકબર કહેં, ઈસ મરતબા હાથ ન ઉઠાએં, ઈસ તકબીરકે બાદ મય્યિતકે લિયે દુઆ કરેં, અગર વો બાલિગ હો, ચાહે મર્દ હો યા ઔરત યે દુઆ પઢેં.

અલ્લાહુમ્મગ્ફિર્ લિહય્યિના વ મય્યિતિના વ શાહિદિના વ ગાઈબિના વ સગીરિના વ કબીરિના વ ઝકરિના વ ઉન્સાના, અલ્લાહુમ્મ મન્ અહ્યયતહૂ મિન્ના ફઅહ્યિહી અલલ્ ઈસ્લામ, વ મન્ તવફ્ફૈતહૂ મિન્ના ફતવફ્ફહૂ અલલ્ ઈમાન.

ઔર અગર મય્યિત નાબાલિગ લડકા હો તો યે દુઆ પઢે :-

અલ્લાહુમ્મજ્અલ્હુ લના ફરતંવ્ વજ્અલ્હૂ લના અજ્રંવ્ વ ઝુખ્રંવ્ વજ્અલ્હૂ લના શાફિઅંવ્ વ મુશફ્ફઆ ઔર અગર નાબાલિગ લડકી હો તો ભી યેહી દુઆ હૈ. સિર્ફ ઈતના ફર્ક હૈ કે તીનોં **અજ્અલ્હૂ** કી જગહ **અજ્અલ્હા** ઔર **શાફિઅંવ્ વમુશફ્ફઆ**કી જગહ **શાફિઅતંવ્ વ મુશફ્ફઅહ** પઢેં. જબ યે દુઆ પઢ ચુકેં તો ફિર એક મરતબા અલ્લાહુ અકબર કહેં ઔર ઈસ મરતબા ભી હાથ ન ઉઠાએં ઔર ઈસ તકબીરકે બાદ સલામ ફેર દેં જિસ તરહ નમાઝમેં સલામ ફેર દેતે હૈં. ઈસ નમાઝમેં અત્તહિય્યાત ઔર કુરઆન મજીદકી કિરાઅત વગૈરહ નહીં હૈ.

મસ્અલા : નમાઝે જનાઝા ઈમામ ઔર મુકતદી દોનોંકે હકમેં બરાબર હૈ સિર્ફ ઈસ કદર ફર્ક હૈ કે ઈમામ તકબીરેં ઔર સલામ બુલંદ આવાઝસે કહેગા ઔર

મુકતદી આહિસ્તા આવાઝસે પઢેંગે. બાકી ચીઝેં સના ઔર દુરૂદ ઔર દુઆ મુકતદી ભી આહિસ્તા આવાઝસે પઢેંગે ઔર ઈમામ ભી આહિસ્તા આવાઝસે પઢેગા.

મસ્અલા : જનાઝેકી નમાઝમેં મુસ્તહબ હૈ કે હાઝિરીનકી તીન સફેં કર દી જાએં યહાં તકકે સિર્ફ સાત (૭) આદમી હોં તો એક આદમી ઉનમેંસે ઈમામ બના દિયા જાએ ઔર પેહલી સફમેં તીન આદમી ખડે હોં ઔર દૂસરી સફમેં દો, ઔર તીસરી સફમેં એક.

મસ્અલા : જનાઝેકી નમાઝ ભી ઉન ચીઝોંસે ફાસિદ હો જાતી હૈ જિન ચીઝોંસે દૂસરી નમાઝમેં ફસાદ આ જાતા હૈ. સિર્ફ ઉસી કદર ફર્ક હૈ કે જનાઝેકી નમાઝમેં કેહકહેસે વુઝૂ નહીં જાતા ઔર ઔરતકે સામને આનેસે ભી ઉસમેં ફસાદ નહીં આતા.

મસ્અલા : જનાઝેકી નમાઝ ઉસ મસ્જિદમેં પઢના મકરૂહે તહરીમી હૈ જો પંજ વક્તી નમાઝોં યા જુમ્આ યા ઈદૈનકી નમાઝકે લિયે બનાઈ ગઈ હો, ચાહે જનાઝા મસ્જિદકે અંદર હો યા મસ્જિદસે બાહિર હો, ઔર નમાઝ પઢનેવાલે અંદર હોં.

મસ્અલા : મય્યિતકી નમાઝમેં ઈસ ગર્ઝસે તાખીર (દેર) ઝિયાદા કરના કે જમાઅત ઝિયાદઃ હો જાએ મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : જનાઝેકી નમાઝ બૈઠકર યા સવારીકી હાલતમેં પઢના જાઈઝ નહીં. જબ કે કોઈ ઉઝર ન હો.

મસ્અલા : અગર એક હી વક્તમેં કઈ જનાઝે જમા હો જાએં તો બેહતર યે હૈ કે હર જનાઝેકી નમાઝ અલાહિદા પઢી જાએ, ઔર અગર સબ જનાઝોંકી એક હી નમાઝ પઢી જાએ તબ ભી જાઈઝ હૈ ઔર ઉસ વક્ત ચાહિયે કે સબ જનાઝોંકી સફ કાઈમ કર દી જાએ, જિસકી બેહતર સૂરત યે હૈ કે એક જનાઝેકે આગે દૂસરા જનાઝા રખ દિયા જાએ, કે સબકે પૈર એક તરફ હોં ઔર સબકે સર એક તરફ, ઔર યે સૂરત ઈસ લિયે બેહતર હૈ કે ઉસમેં સબકા સીના ઈમામકે મહાઝી (સામને) હો જાએગા જો મસનૂન હૈ.

મસ્અલા : અગર જનાઝે મુખ્તલિફ કિસમકે હોં તો ઈસ તરતીબસે ઉનકી સફ કાઈમ કર દી જાએ કે ઈમામકે કરીબ મરદોંકે જનાઝે, ઉનકે બાદ લડકોંકે, ઔર ઉનકે બાદ બાલિગા ઔરતોંકે, ઉનકે બાદ નાબાલિગા લડકિયોંકે.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ જનાઝેકી નમાઝમેં ઐસે વક્ત પહોંચા કે કુછ તકબીરેં ઉસકે આનેસે પેહલે હો ચુકી હોં તો જિસ કદર તકબીરેં હો ચુકી હૈં ઉનકે એ'તિબારસે વો શખ્સ મસ્બૂક સમઝા જાએગા, ઔર ઉસકો ચાહિયે કે ફૌરન આતે હી મિસ્લ ઔર નમાઝોંકે તકબીરે તહરીમા કેહકર શરીક ન હો જાએ બલ્કે

ઈમામકી તકબીરોંકા ઈન્તિઝાર કરે. જબ ઈમામ તકબીર કહે તો યે ભી ઉસકે સાથ તકબીર કહે ઔર યે તકબીર ઉસકે હકમેં તકબીરે તહરીમા હોગી ફિર જબ ઈમામ સલામ ફેર દે તો યે શખ્સ અપની ગઈ હુઈ તકબીરોંકો અદા કર લે ઔર ઉસમેં કુછ પઢનેકી ઝરૂરત નહીં. અગર કોઈ શખ્સ ઐસે વક્ત પહોંચે કે ઈમામ ચોથી તકબીર ભી કેહ ચુકા હો તો વો શખ્સ ઉસ તકબીરકે હકમેં મસ્બૂક ન સમઝા જાએગા. ઉસકો ચાહિયે કે ફૌરન તકબીર કેહકર ઈમામકે સલામસે પેહલે શરીક હો જાએ ઔર નમાઝકે ખતમકે બાદ અપની ગઈ હુઈ તકબીરોંકા ઈઆદા કરે.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ તકબીરે તહરીમા યાની પેહલી તકબીર યા કિસી ઔર તકબીરકે વક્ત મૌજૂદ થા. ઔર નમાઝમેં શિરકતકે લિયે મુસ્તઈદ થા મગર સુસ્તી યા ઔર કિસી વજહસે શરીક ન હુવા તો ઉસકો ફૌરન તકબીર કેહકર શરીકે નમાઝ હોના ચાહિયે, ઈમામકી દૂસરી તકબીરકા ઉસકો ઈન્તિઝાર ન કરના ચાહિયે.

મસ્અલા : જનાઝેકી નમાઝકા મસ્બૂક જબ અપની ગઈ હુઈ તકબીરોંકો અદા કર લે ઔર ખૌફ હો કે અગર દુઆ પઢેગા તો દેર હોગી ઔર જનાઝા ઉસકે સામનેસે ઉઠા લિયા જાએગા તો દુઆ ન પઢે.

મસ્અલા : જનાઝેકી નમાઝમેં ઈમામતકા ઈસ્તિહકાક સબસે ઝિયાદા બાદશાહે વક્તકો હૈ ચાહે તકવા ઔર પરહેઝગારીમેં ઉસસે બેહતર લોગ ભી વહાં મૌજૂદ હોં, અગર બાદશાહે વક્ત વહાં ન હો તો ઉસકા નાઈબ યાની જો શખ્સ ઉસકી તરફસે હાકિમે શહેર હો વો મુસ્તહિક્કે ઈમામત હૈ ઔર વો ભી ન હો તો કાઝી શહેર, વો ભી ન હો તો ઉસકા નાઈબ. ઈન લોગોંકે હોતે હુએ દૂસરેકો ઈમામ બનાના ઉનકી ઈજાઝતકે બગૈર જાઈઝ નહીં. ઉનહીંકો ઈમામ બનાના વાજિબ હૈ. અગર ઉનમેં વહાં કોઈ મૌજૂદ ન હો તો ઉસ મોહલ્લેકા ઈમામ મુસ્તહિક હૈ. બશર્તેકિ મય્યિતકે રિશ્તેદારોંમેં કોઈ શખ્સ ઉસસે અફઝલ ન હો, વરના મય્યિતકે વો રિશ્તેદાર જિનકો હક્કે વિલાયત હાસિલ હૈ ઈમામતકે મુસ્તહિક હૈં યા જિસ શખ્સકો વો ઈજાઝત દેં. અગર બગૈર ઈજાઝત મય્યિતકે કિસી ઐસે શખ્સને નમાઝ પઢા દી હો જિસકો ઈમામતકા ઈસ્તિહકાક નહીં તો વલીકો ઈખ્તિયાર હૈ કે ફિર દોબારહ નમાઝ પઢે હત્તા કે અગર મય્યિત દફન હો ચુકી હો તો ઉસકી કબર પર નમાઝ પઢ સકતા હૈ જબ તકકે નઅશકે ફટ જાનેકા ખયાલ ન હો.

દફનકે મસાઈલ

મસ્અલા : મય્યિતકા દફન કરના ફર્ઝે કિફાયા હૈ જિસ તરહ ઉસકા ગુસલ ઔર નમાઝ

મસ્અલા : જબ મય્યિતકી નમાઝસે ફરાગત હો જાએ તો ફૌરન ઉસકો દફન કરનેકે લિયે જહાં કબર ખોદી હૈ લે જાના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર મય્યિત કોઈ શીર ખ્વાર (દૂધ પીતા) બચ્ચા યા ઉસસે કુછ બડા હો તો લોગોંકો ચાહિયે કે ઉસકો દસ્ત બદસ્ત (હાથમેં ઉઠાકર) લે જાએ યાની એક ઉસકો અપને દોનોં હાથોં પર ઉઠા લે ફિર ઉસસે દૂસરા આદમી લે લે. ઈસી તરહ બદલતે હુએ લે જાએ. ઔર અગર મય્યિત કોઈ બડા આદમી હો તો ઉસકો કિસી ચારપાઈ વગૈરહ પર રખકર લે જાએ, ઔર ઉસકે ચારોં પાયોંકો એક એક આદમી ઉઠાએ. મય્યિતકી ચારપાઈ હાથોંસે ઉઠાકર કંધોં પર રખના ચાહિયે. મિસ્લ માલ અસ્બાબકે કંધોં પર લાદના મકરૂહ હૈ. ઈસી તરહ બગૈર ઉઝર ઉસકો કિસી જાનવર યા ગાડી પર રખકર લે જાના મકરૂહ હૈ, ઔર ઉઝર હો તો બગૈર કરાહિયત જાઈઝ હૈ. મસલન કબ્રસ્તાન બહોત દૂર હૈ.

મસ્અલા : મય્યિતકે ઉઠાનેકા મુસ્તહબ તરીકા યે હૈ કે પેહલે ઉસકા અગલા દાહના પાયા અપને દાહને શાને પર રખકર કમસે કમ દસ કદમ ચલે ઉસકે બાદ પિછલા દાહના પાયા દાહને શાને પર રખકર કમસે કમ દસ કદમ ચલે ઉસકે બાદ અગલા બાયાં પાયા બાએં શાના પર રખકર દસ કદમ ચલે, ફિર પિછલા બાયાં પાયા બાએં શાના પર રખકર કમસે કમ દસ કદમ ચલે તાકે ચારોં પાયોંકો મિલાકર ચાલીસ કદમ હો જાએં.

મસ્અલા : જનાઝેકા તેઝ કદમ લે જાના મસનૂન હૈ મગર ઈસ કદર ન કે નઅશકો હરકત વ ઈઝતિરાબ (બેચેની) હોને લગે.

મસ્અલા : જો લોગ જનાઝેકે સાથ જાએં ઉનકો ઉસસે પેહલે કે જનાઝા શાનોંસે ઉતારા જાએ બૈઠના મકરૂહ હૈ. હાં અગર કોઈ ઝરૂરત બૈઠનેકી પેશ આએ તો કુછ હરજ નહીં.

મસ્અલા : જો લોગ જનાઝેકે સાથ હોં ઉનકો જનાઝેકે પીછે ચલના મુસ્તહબ હૈ. અગરચે જનાઝેકે આગે ચલના ભી જાઈઝ હૈ, હાં અગર સબ લોગ જનાઝેકે આગે હો જાએં તો મકરૂહ હૈ, ઈસી તરહ જનાઝેકે આગે કિસી સવારી પર ચલના ભી મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : જનાઝેકે હમરાહ પ્યાદા પા (પયદલ) ચલના મુસ્તહબ હૈ ઔર અગર કિસી સવારી પર હો તો જનાઝેકે પીછે ચલે.

મસ્અલા : જનાઝેકે હમરાહ જો લોગ હોં ઉનકો કોઈ દુઆ યા ઝિક્ર બુલંદ આવાઝસે પઢના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : મય્યિતકી કબર કમ અઝ કમ ઉસકે આધે કદકે બરાબર ગેહરી

ખોદી જાએ ઔર કદસે ઝિયાદા ન હોની ચાહિયે, ઔર મુવાફિક ઉસકે કદકે લંબી હો, ઔર બગલી કબર બનિસ્બત સંદૂકીકે બેહતર હૈ, હાં અગર જમીન બહોત નરમ હો કે બગલી ખોદનેમેં કબરકે બૈઠ જાનેકા અંદેશા હો તો બગલી ન ખોદી જાએ.

મસ્અલા : જબ કબર તૈયાર હો ચુકે તો મય્યિતકો કિબ્લાકી તરફસે કબ્રમેં ઉતારેં. ઉસકી સૂરત યે હૈ કે જનાઝા કબ્રસે કિબ્લાકી જાનિબ રખ્ખા જાએ ઔર ઉતારનેવાલે કિબ્લા રૂ ખડે હોકર મય્યિતકો ઉઠાકર કબ્રમેં રખ દેં.

મસ્અલા : કબ્રમેં ઉતારને વાલોંકા તાક યા જુફ્ત (એકી યા બેકી સંખ્યામેં) હોના મસનૂન નહીં. નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકો આપકી કબ્રે મુકદ્દસમેં ચાર આદમિયોંને ઉતારા થા.

મસ્અલા : મય્યિતકો કબ્રમેં રખતે વક્ત **બિસ્મિલ્લાહિ વ અલા મિલ્લતિ રસૂલિલ્લાહ** કેહના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : કબ્રમેં રખ દેનેકે બાદ કફનકી વો ગિરહ જો કફનકે ખુલ જાનેકે ખૌફસે દી ગઈ થી ખોલ દી જાએ.

મસ્અલા : ઉસકે બાદ કચ્ચી ઈંટોં યા નરકલસે બંદ કર દેં. પક્કી ઈંટોં યા લકડીકે તખ્તોંસે બંદ કરના મકરૂહ હૈ, હાં જહાં જમીન બહોત નરમ હો કે કબ્રકે બૈઠ જાનેકા ખૌફ હો તો પક્કી ઈંટ યા લકડીકે તખ્તે પર રખ દેના યા સંદૂકમેં રખના ભી જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : ઔરતકો કબ્રમેં રખતે વક્ત પરદા કરકે રખના મુસ્તહબ હૈ ઔર અગર મય્યિતકે બદનકે ઝાહિર હો જાનેકા ખૌફ હો તો ફિર પરદા કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : જબ મય્યિતકો કબ્રમેં રખ ચુકેં તો જિસ કદર મિટ્ટી ઉસકી કબ્રસે નિકલી હો વો સબ ઉસ પર ડાલ દેં ઉસસે ઝિયાદા મિટ્ટી ડાલના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : કબ્રમેં મિટ્ટી ડાલતે વક્ત મુસ્તહબ હૈ કે સરહાનેકી તરફસે શુરૂઆત કી જાએ ઔર હર શખ્સ અપને દોનોં હાથોંમેં મુટ્ઠી ભરકર કબ્ર પર ડાલ દે ઔર પેહલી મરતબા પઢે **મિન્હા ખલક્નાકુમ** ઔર દૂસરી મરતબા **વ ફીહા નુઈદુકુમ** ઔર તીસરી મરતબા **વમિન્હા નુખ્રિજુકુમ તારતન્ ઉખ્રા.**

મસ્અલા : દફનકે બાદ થોડી દેર તક કબ્ર પર ઠહેરના ઔર મય્યિતકે લિયે દુઆએ મગફિરત કરના યા કુરઆન મજીદ પઢકર ઉસકા સવાબ ઉસકો પહોંચાના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : મિટ્ટી ડાલ ચુકનેકે બાદ કબ્ર પર પાની છિડક દેના મુસ્તહબ હૈ.

મસ્અલા : કિસી મય્યિતકો છોટા હો યા બડા મકાનકે અંદર દફન ન કરના ચાહિયે. ઈસ લિયે કે યે બાત અંબિયા (અલૈ.) કે સાથ ખાસ હૈ.

મસ્અલા : કબ્રકા મુરબ્બઅ (ચોખટ) બનાના મકરૂહ હૈ. મુસ્તહબ યે હૈ કે ઊંટકે કોહાનકી તરહ બનાઈ જાએ. ઉસકી બુલંદી એક બાલિશ્ત યા ઉસસે કુછ ઝિયાદા હોની ચાહિયે.

મસ્અલા : કબ્રકા એક બાલિશ્તસે બહોત ઝિયાદા બુલંદ કરના મકરૂહે તહરીમી હૈ કરીબ ચૂના કરના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : દફન કર ચુકનેકે બાદ કબ્ર પર કોઈ ઈમારત જૈસે ગુંબદ યા કુબ્બે વગૈરહકે ઝીનતકે તૌર પર બનાના હરામ હૈ ઔર મઝબૂતીકી નિય્યતસે મકરૂહ હૈ, મય્યિતકી કબ્ર પર કોઈ ચીઝ બતૌરે યાદદાશ્તકે લિખના જાઈઝ હૈ બશર્તેકિ કોઈ ઝરૂરત હો વરના જાઈઝ નહીં. લેકિન ઈસ ઝમાનેમેં ચૂંકે લોગોંને અપને અકાઈદ ઔર આ'માલકો બહોત ખરાબ કર દિયા હૈ ઔર ઈન મફાસિદસે મબાહ ભી જાઈઝ હો જાતા હૈ ઈસ લિયે ઐસે ઉમૂર બિલકુલ નાજાઈઝ હોંગે.

જનાઝેકે મુતફર્રિક મસાઈલ

મસ્અલા : અગર મય્યિતકો કબ્રમેં કિબ્લા રૂ કરના યાદ ન રહા ઔર દફન કર દેને યા મિટ્ટી ડાલ દેનેકે બાદ ખયાલ આએ તો ફિર કિબ્લા રૂ કરનેકે લિયે ઉસકી કબ્ર ખોલના જાઈઝ નહીં, હાં અગર સિર્ફ તખ્તે રખ્ખે ગયે હોં મિટ્ટી ન ડાલી ગઈ હો તો તખ્તે હટાકર કિબ્લા રૂ કર દેના ચાહિયે.

મસ્અલા : રોનેવાલી ઔરતોં યા બયાન કરનેવાલી બીબિયોંકા જનાઝેકે સાથ જાના મના હૈ.

મસ્અલા : મય્યિતકો કબ્રમેં રખતે વક્ત અઝાન કેહના બિદઅત હૈ.

મસ્અલા : અગર ઈમામ જનાઝેકી નમાઝમેં ચાર તકબીરસે ઝિયાદા કહે તો હનફી મુકતદિયોંકો ચાહિયે કે ઉન ઝાઈદ તકબીરોંમેં ઈમામકા ઈત્તિબાઅ ન કરેં બલ્કે સુકૂત કિયે હુએ (ચુપ) ખડે રહેં. જબ ઈમામ સલામ ફેરે તો ખૂદ ભી સલામ ફેર દેં.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ કશ્તી યા જહાઝ પર મર જાએ ઔર જમીન વહાંસે ઈસ કદર દૂર હો કે નઅશકે ખરાબ હોનેકા ખૌફ હો ઉસ વક્ત ચાહિયે કે ગુસલ ઔર તકફીન ઔર નમાઝસે ફારિગ હોકર ઉસકો દરિયામેં ડાલ દેં, ઔર અગર કિનારા ઈસ કદર દૂર ન હો ઔર વહાં જલ્દી ઉતરનેકી ઉમ્મીદ હો તો ઉસ નઅશકો રખ છોડેં ઔર જમીનમેં દફન કર દેં.

મસ્અલા : અગર કિસી શખ્સકો નમાઝે જનાઝાકી વો દુઆ જો મન્કૂલ હૈ યાદ ન હો તો ઉસકો સિર્ફ **અલ્લાહુમ્મગ્ફિર્ લિલ્ મુઅ્મિનીન વલ મૂઅ્મિનાત** (યાની અય અલ્લાહ મોમિન વ મોમિનાતકો બખ્શ દે) કેહ દેના.

મસ્અલા : જબ કબ્ર પર મિટ્ટી પડ ચુકે તો ઉસકે બાદ મય્યિતકા કબ્રસે નિકાલના જાઈઝ નહીં, હાં અગર કિસીકી હક તલ્ફી હોતી હો તો અલબત્તા જાઈઝ હૈ.

મિસાલ : (૧) જિસ જમીનમેં ઉસકો દફન કિયા હૈ વો કિસી દૂસરેકી મિલ્ક હો, ઔર વો ઉસકે દફન પર રાઝી ન હો (૨) કિસી શખ્સકા માલ કબ્રમેં ગિર ગયા હો.

મસ્અલા : અગર કોઈ ઔરત મર જાએ ઔર ઉસકે પેટમેં ઝિંદા બચ્ચા હો તો ઉસકા પેટ ચાક કરકે વો બચ્ચા નિકાલ લિયા જાએ, ઈસી તરહ અગર કોઈ શખ્સ કિસીકા માલ નિગલકર મર જાએ, ઔર માલ વાલા માંગે તો વો માલ ઉસકા પેટ ચાક કરકે નિકાલ લિયા જાએ, લેકિન અગર મુરદા માલ છોડકર મરા હૈ તો ઉસકે તરકામેંસે વો માલ અદા કર દિયા જાએ ઔર પેટ ચાક ન કિયા જાએ.

મસ્અલા : દફનસે પેહલે નઅશકા એક મકામસે દૂસરે મકામમેં દફન કરનેકે લિયે લે જાના ખિલાફે ઔલા હૈ જબકે વો દૂસરા મકામ એક દો મીલસે ઝિયાદા ન હો, ઔર અગર ઉસસે ઝિયાદા હો તો જાઈઝ નહીં. ઔર દફનકે બાદ નઅશકો ખોદકર લે જાના તો હર હાલતમેં નાજાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : મય્યિતકી તા'રીફ કરના ચાહે નઝ્મમેં હો યા નસ્રમેં જાઈઝ હૈ બશર્તેકિ તા'રીફમેં કિસી કિસમકા મુબાલગા (બઢ્હા ચઢ્હાકર બયાન કરના) ન હો, વો તા'રીફેં બયાન ન કી જાએં જો ઉસમેં ન હોં.

મસ્અલા : મય્યિતકે રિશ્તેદારોંકો તસલ્લી ઔર તસ્કીન દેના ઔર સબ્રકે ફઝાઈલ ઔર ઉસકા સવાબ ઉનકો સુનાકર સબ્ર પર રગબત દિલાના ઔર ઉનકે ઔર મય્યિતકે લિયે દુઆ કરના જાઈઝ હૈ. ઈસીકો તઅઝિયત કેહતે હૈં. તીન દિનકે બાદ તઅઝિયત કરના મકરૂહે તન્ઝીહી હૈ લેકિન અગર તઅઝિયત કરનેવાલા યા મય્યિતકે રિશ્તેદાર સફરમેં હોં ઔર તીન દિનકે બાદ આએં તો ઈસ સૂરતમેં તીન દિનકે બાદ ભી તઅઝિયત મકરૂહ નહીં. જો શખ્સ એક મરતબા તઅઝિયત કર ચુકા હો ઉસકો દો બારહ તઅઝિયત કરના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : અપને લિયે કફન તૈયાર રખના મકરૂહ નહીં. કબ્રકા તૈયાર રખના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : મય્યિતકે કફન પર બગૈર રોશનાઈકે વૈસે હી ઉંગલીકી હરકતસે કોઈ દુઆ લિખના યા ઉસકે સીના પર **બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્મા નિર્રહીમ** ઔર પેશાની પર કલિમહ **લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ મુહમ્મદુ રંસૂલુલ્લાહ (સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ)** લિખના જાઈઝ હૈ મગર કિસી સહીહ હદીસસે ઈસકા સુબૂત નહીં હૈ ઈસ લિયે ઉસકે મસનૂન યા મુસ્તહબ હોનેકા ખયાલ ન રખના ચાહિયે.

મસ્અલા : કબ્ર પર કોઈ સબ્ઝ શાખ (લીલી ડાળી) રખ દેના મુસ્તહબ હૈ ઔર

ઉસકે કરીબ કોઈ દરખ્ત વગૈરહ નિકલ અયા હો તો ઉસકા કાટ ડાલના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : એક કબ્રમેં એકસે ઝિયાદા નઅશકો દફન ન કરના ચાહિયે, મગર સખ્ત ઝરૂરતકે વક્ત જાઈઝ હૈ. ફિર અગર સબ મુરદે મર્દ હી હોં તો જો ઉન સબમેં અફઝલ હો ઉસકો આગે રખ્ખેં, બાકી સબકો ઉસકે પીછે દરજા બદરજા રખ દેં. ઔર અગર કુછ મર્દ હોં ઔર કુછ ઔરતેં તો મરદોંકો આગે રખ્ખેં ઔર ઉનકે પીછે ઔરતોંકો.

મસ્અલા : કબરોંકી ઝિયારત કરના યાની ઉનકો જાકર દેખના મરદોંકે લિયે મુસ્તહબ હૈ. બેહતર યે હૈ કે હર જુમ્આકો કબરોંકી ઝિયારત કી જાએ. બુઝુર્ગોંકી ઝિયારતકે લિયે સફર કરકે જાના ભી જાઈઝ હૈ જબકે કોઈ અકીદા ઔર અમલ શરીઅતકે ખિલાફ ન હો, જૈસાકે આજકલ ઉર્સમેં ખુરાફાત હોતે હૈં.

શહીદકે અહકામ

અગરચે શહીદ ભી બઝાહિર મય્યિત હૈ, મગર આમ મુરદોંકે સબ અહકામ ઉસમેં જારી નહીં હો સકતે, ઔર ફઝાઈલ ભી ઉસકે બહોત હૈં. ઈસ લિયે ઉસકે અહકામ અલાહિદા બયાન કિયે જાતે હૈં.

શહીદ વો હૈ જિસમેં યે શરાઈત પાઈ જાએં :

(૧) મુસલમાન હોના, પસ ગૈર અહલે ઈસ્લામકે લિયે કિસી કિસમકી શહાદત સાબિત નહીં હો સકતી. (૨) મુકલ્લફ યાની આકિલ બાલિગ હોના, પસ જો હાલતે જુનૂન વગૈરહમેં મારા જાએ યા અદમે બુલૂગ (ના બાલિગ) કી હાલતમેં તો ઉસકે લિયે શહાદતકે વો અહકામ જિનકા ઝિક્ર હમ આગે કરેંગે સાબિત ન હોંગે. (૩) હદસે અકબરસે પાક હોના, અગર કોઈ હાલતે જનાબતમેં (નાપાકીકી હાલતમેં) યા કોઈ ઔરત હૈઝ વ નિફાસમેં શહીદ હો જાએ તો ઉસકે લિયે ભી શહીદકે અહકામ સાબિત ન હોંગે.

(૪) બે ગુનાહ મકતૂલ હોના, પસ અગર કોઈ શખ્સ બેગુનાહ મકતૂલ નહીં હુવા બલ્કે જુર્મે શરઈકી સઝામેં મારા ગયા હો તો ઉસકે લિયે ભી શહીદકે વો અહકામ સાબિત ન હોંગે.

(૫) અગર કિસી મુસલમાન યા ઝિમ્મીકે હાથસે મારા ગયા હો તો યે ભી શર્ત હૈ કે કિસી આલએ જારિહાસે (ધારદાર હથિયારસે) મારા ગયા હો, અગર કિસી મુસલમાન યા ઝિમ્મીકે હાથસે બઝરીઅએ આલએ ગૈર જારિહાકે મારા ગયા હો મસલન કિસી પત્થર વગૈરહસે મારા જાએ તો ઉસ પર શહીદકે અહકામ જારી ન હોંગે, લેકિન લોહા મુત્લકન આલએ જારિહાકે હુકમમેં હૈ ગો ઉસમેં ધાર ન હો.

ઔર અગર કોઈ શખ્સ હરબી કાફિરોં યા બાગિયોં યા ડાકૂઓંકે હાથસે મારા ગયા હો યા ઉનકે મઅરેકએ જંગમેં મકતૂલ મિલે તો ઉસમેં આલએ જારિહાસે મકતૂલ હોનેકી શર્ત નહીં, હત્તાકે કિસી પત્થર વગૈરહસે ભી વો મારેં ઔર મર જાએ તો શહીદકે અહકામ ઉસ પર જારી હો જાએંગે.

(૬) ઉસ કત્લકી સઝામેં ઈબ્તિદાઅન શરીઅતકી તરફસે કોઈ માલી ઈવઝ (બદલા) મુકર્રર ન હુવા હો, બલ્કે કિસાસ વાજિબ હુવા હો, પસ અગર માલી ઈવઝ (બદલા) મુકર્રર હોગા તબ ભી ઉસ મકતૂલ પર શહીદકે અહકામ જારી ન હોંગે ચાહે ઝુલ્મકે તૌર પર મારા જાએ.

મિસાલ : (૧) કોઈ મુસલમાન કિસી મુસલમાનકો આલએ જારિહાસે કતલ કર દે (૨) કોઈ મુસલમાન કિસી મુસલમાનકો આલએ જારિહાસે કતલ કરે મગર ભૂલસે, મસલન કિસી જાનવર પર યા કિસી નિશાને પર હમ્લા કર રહા હો ઔર વો કિસી ઈન્સાનકે લગ જાએ. (૩) કોઈ શખ્સ કિસી જગહ સિવાએ મઅરેકએ જંગકે મકતૂલ પાયા જાએ, ઔર કોઈ કાતિલ ઉસકા મા'લૂમ ન હો, ઈન સબ સૂરતોંમેં ચૂંકે કત્લકે બદલેમેં માલ વાજિબ હોતા હૈ કિસાસ નહીં વાજિબ હોતા, ઈસ લિયે યહાં શહીદકે અહકામ જારી ન હોંગે.

(૭) બા'દ ઝખ્મ લગનેકે ફિર કોઈ અમ્રે રાહત વ તમન્નાએ ઝિંદગીકા મિસ્લ ખાને, પીને, સોને, દવા કરને, ખરીદો ફરોખ્ત વગૈરહકે ઉસસે વુકૂઅમેં ન આએ ઔર ન એક વકતકી નમાઝકે મિકદાર ઉસકી ઝિંદગી હાલતે હોશ વ હવાસમેં ગુઝરે ઔર ન ઉસકો હાલતે હોશમેં મઅરેકાસે ઉઠા લાએં, હાં અગર જાનવરોંકે પામાલ કરનેકે ખૌફસે ઉઠા લાએં તો કુછ હરજ ન હોગા. પસ અગર કોઈ શખ્સ બાદ ઝખ્મકે ઝિયાદા બાત કરે તો વો ભી શહીદકે અહકામમેં દાખિલ ન હોગા, ઈસ લિયે કે ઝિયાદા બાત કરના ઝિંદોંકી શાન હૈ. ઈસી તરહ અગર કોઈ શખ્સ વસિય્યત કરે તો વો વસિય્યત અગર કિસી દુન્યાવી મઆમલેમેં હો તો શહીદકે હુકમસે ખારિજ હો જાએગા, ઔર અગર દીની મઆમલેમેં હો તો ખારિજ ન હોગા. અગર કોઈ શખ્સ મઅરેકએ જંગમેં શહીદ હુવા હો ઔર ઉસસે યે બાતેં સાદિર હોં તો શહીદકે અહકામસે ખારિજ હો જાએગા, વરના નહીં, લેકિન અગર યે શખ્સ મુહારિબહ (જંગ) મેં શહીદ હુવા હૈ ઔર અભી લડાઈ ખતમ નહીં હુઈ તો બાવુજૂદ તમત્તુઆતે મઝકૂરાકે ભી વો શહીદ હૈ.

મસ્અલા : જિસ શહીદમેં યે સબ બાતેં પાઈ જાએં ઉસકા એક હુકમ યે હૈ કે ઉસકો ગુસલ ન દિયા જાએ, ઔર ઉસકા ખૂન ઉસકે જિસ્મસે ઝાઈલ ન કિયા જાએ, ઈસી તરહ ઉસકો દફન કર દિયા જાએ. દૂસરા હુકમ યે હૈ કે કપડે પેહને

હો, ઉન કપડોંકો ઉસકે જિસ્મસે ન ઉતારેં, હાં અગર ઉસકે કપડે અદદે મસનૂનસે કમ હોં તો અદદે મસનૂનકે પૂરા કરનેકે લિયે ઔર કપડે ઝિયાદા કર દિયે જાએ, ઈસી તરહ અગર ઉસકે કપડે કફન મસનૂનસે ઝિયાદા હોં તો ઝાઈદ કપડે ઉતાર લિયે જાએ, ઔર અગર ઉસકે જિસ્મ પર એસે કપડે હોં જિનમેં કફન હોનેકી સલાહિયત ન હો જૈસે પોસ્તીન વગૈરહ તો ઉસકો ઉતારના ચાહિયે, ટોપી, જૂતા, હથિયાર વગૈરહ હર હાલમેં ઉતાર લિયે જાએંગે ઔર બાકી સબ અહકામ જો ઔર મુરદોંકે લિયે હૈં મસલન નમાઝ વગૈરહકે વો સબ ઉનકે હકમેં જારી હોંગે. અગર કિસી શહીદમેં ઈન શરાઈતમેંસે કોઈ શર્ત ન પાઈ જાએ તો ઉસકો ગુસલ ભી દિયા જાએગા ઔર મિસ્લ દૂસરે મુરદોંકે કફન ભી પહેનાયા જાએગા.

મસ્જિદકે અહકામ

વો અહકામ જો નમાઝસે યા મસ્જિદકી ઝાતસે તઅલ્લુક રખતે હૈં.

મસ્અલા : મસ્જિદકે દરવાઝેકા બંદ કરના મકરૂહે તહરીમી હૈ. હાં અગર નમાઝકા વક્ત ન હો ઔર માલ ઔર અસ્બાબકી હિફાઝતકે લિયે દરવાઝા બંદ કરાયા જાએ તો જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : જિસ ઘરમેં મસ્જિદ હો ઉસ પૂરે ઘરકા મસ્જિદકા હુકમ નહીં, ઈસી તરહ ઉસ જગહકા ભી મસ્જિદકા હુકમ નહીં જો ઈદૈન યા જનાઝેકી નમાઝકે લિયે મુકર્રર કી ગઈ હો.

મસ્અલા : મસ્જિદકે દરો દીવારકા મુનક્કશ (નકશીન) કરાના અગર અપને ખાસ માલસે હો તો કુછ હરજ નહીં, મગર મેહરાબ ઔર મેહરાબ વાલી દીવાર પર મકરૂહ હૈ. અગર મસ્જિદકી આમ્દની (આવક) સે હો તો નાજાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : મસ્જિદકી દરો દીવાર પર કુરઆન મજીદકી આયતોં યા સૂરતોંકા લિખના અચ્છા નહીં.

મસ્અલા : મસ્જિદકે અંદર યા મસ્જિદકી દીવારોં પર થૂકના યા નાક સાફ કરના બહોત બુરી બાત હૈ. ઔર અગર નિહાયત ઝરૂરત પેશ આએ તો અપને રૂમાલ યા કુરતે વગૈરહમેં થૂક લે, યા નાક સાફ કર લે.

મસ્અલા : મસ્જિદકે અંદર વુઝૂ યા કુલ્લી કરના મકરૂહે તહરીમી હૈ.

મસ્અલા : જુનુબી (નાપાક) ઔર હૈઝવાલીકા મસ્જિદકે અંદર જાના ગુનાહ હૈ.

મસ્અલા : મસ્જિદકે અંદર ખરીદો ફરોખ્ત (લેન-દેન) કરના મકરૂહે તહરીમી હૈ. હાં એઅતિકાફકી હાલતમેં ઝરૂરતકે મિકદાર મસ્જિદકે અંદર ખરીદો

ફરોખ્ત કરના જાઈઝ હૈ. ઝરૂરતસે ઝિયાદા ઉસ વક્ત ભી જાઈઝ નહીં મગર વો ચીઝ મસ્જિદકે અંદર મૌજૂદ ન હોના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર કિસીકે પૈરમેં મિટ્ટી વગૈરહ ભર જાએ તો ઉસકો મસ્જિદકી દીવાર યા સુતૂનસે સાફ કરના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : મસ્જિદકે અંદર દરખ્તોંકા લગાના મકરૂહ હૈ. ઈસ લિયે કે યે દસ્તૂરૂલ અમલ અહલે કિતાબ (યહૂદ-નસારા) કા હૈ.

મસ્અલા : મસ્જિદકો રાસ્તા કરાર દેના જાઈઝ નહીં હૈ, હાં અગર ન ના ઝરૂરત લાહિક હો, ગાહે ગાહે (કભી કભાર) ઐસી હાલતમેં મસ્જિદસે હોકર નિકલ જાના જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : મસ્જિદમેં કિસી પેશાવરકો અપના પેશા (વેપાર) કરના જાઈઝ નહીં. ઈસ લિયે કે મસ્જિદ દીનકે કામોં ખુસૂસન નમાઝકે લિયે બનાઈ જાતી હૈ. ઉસમેં દુનિયાકે કામ ન હોને ચાહિયેં, હત્તાકે જો શખ્સ કુરઆન વગૈરહ તન્ખ્વાહ લેકર પઢાતા હૈ વો ભી પેશાવાલોંમેં દાખિલ હૈ. ઉસકો મસ્જિદસે અલાહિદા બૈઠકર પઢાના ચાહિયે.

હદીસ : નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલાકે લિયે મસ્જિદ તા'મીર કરતા હૈ તો ઉસકા ઘર જન્નતમેં હોગા.

હદીસ : નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે મસ્જિદમેં ઝાડૂ દેના, મસ્જિદકો પાક સાફ રખના, મસ્જિદકા કોડા ફેંક દેના, મસ્જિદમેં ખૂશ્બૂ સુલગાના બિલખુસૂસ જુમ્આકે દિન મસ્જિદકો ખૂશ્બૂસે મુઅત્તર કરના યે તમામ અફઆલ મૂજિબે જન્નત હૈં.

હદીસ : નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે મસ્જિદ બનાને વાલેકે લિયે મસ્જિદકી મિસ્લ જન્નતમેં ઘર બના દિયા જાતા હૈ.

હદીસ : નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે મસ્જિદકી તા'મીર બાકિયાતુસ સાલિહાતમેંસે હૈ.

હદીસ : નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે દુનિયામેં બદતરીન જમીનકા વો ટુકડા હૈ જિસ પર બાઝાર બનાયા જાએ.

કિતાબુસ્સૌમ

રોઝાકા બયાન

હદીસ શરીફમેં રોઝાકા બડા સવાબ આયા હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક રોઝાદારકા બડા રૂત્બા હૈ. નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હૈ કે જિસને રમઝાનકે રોઝે મહઝ અલ્લાહકે વાસ્તે સવાબ સમઝકર રખ્ખે તો ઉસકે સબ અગલે ગુનાહ બખ્શ દિયે જાએંગે. ઔર યે ભી ફરમાયા હૈ કે રોઝેદારકે મુહંકી બૂ અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક મુશ્કકી ખૂશ્બૂસે ઝિયાદા પ્યારી હૈ. કિયામતકે દિન રોઝેકા બેહદ સવાબ મિલેગા.

મસ્અલા : રમઝાન શરીફકે રોઝે હર મુસલમાન પર જો મજનૂન ઔર નાબાલિગ ન હો ફર્ઝ હૈં, જબ તક કોઈ ઉઝર ન હો રોઝા છોડના દુરૂસ્ત નહીં. ઔર અગર કોઈ રોઝેકી નઝર (મન્નત) કરે તો નઝર કર લેનેસે રોઝા ફર્ઝ હો જાતા હૈ, ઔર કઝા ઔર કફ્ફારેકે રોઝે ભી ફર્ઝ હૈં ઔર ઉસકે સિવા ઔર રોઝે નફલ હૈં રખ્ખે તો સવાબ હૈ ઔર ન રખ્ખે તો કોઈ ગુનાહ નહીં, અલબત્તા ઈદ ઔર બકરઈદકે દિનસે તીન દિન બાદ તક રોઝા રખના હરામ હૈ.

મસ્અલા : જબસે ફજરકા વક્ત આતા હૈ, ઉસ વક્તસે લેકર સૂરજ ડૂબને તક રોઝાકી નિય્યતસે સબ કુછ ખાના પીના છોડ દેના ઔર જિમાઅ (સોહબત) ન કરના શરીઅતમેં ઉસકો રોઝા કેહતે હૈં.

મસ્અલા : ઝબાનસે નિય્યત કરના ઔર કુછ કેહના ઝરૂરી નહીં હૈ બલ્કે જબ દિલમેં યે ધ્યાન હૈ કે આજ મેરા રોઝા હૈ ઔર દિન ભર ન કુછ ખાયા ન પિયા ન જિમાઅ કિયા તો ઉસકા રોઝા હો ગયા. ઔર અગર કોઈ ઝબાનસે ભી યે કેહ દે કે યા અલ્લાહ મૈં કલ તેરા રોઝા રખ્ખૂંગા યા અરબીમેં યે કેહ દે કે **બિસૌમિ ગદિન્ નવૈતુ** તો ભી કુછ હરજ નહીં યે ભી બેહતર હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસીને ન તો દિન ભર કુછ ખાયા ન પિયા. સુબહસે શામ તક ભૂકા પ્યાસા રહા લેકિન દિલમેં રોઝેકા ઈરાદા ન થા બલ્કે ભૂક નહીં લગી યા કિસી વજહસે કુછ ખાને પીનેકી નૌબત નહીં આઈ તો ઉસકા રોઝા નહીં હુવા અગર દિલમેં રોઝેકા ઈરાદા કર લેતા તો રોઝા હો જાતા.

મસ્અલા : શરીઅતમેં રોઝેકા વક્ત સુબહ સાદિકસે શુરૂ હોતા હૈ ઈસ લિયે જબ તક સુબહ સાદિક ન હો ખાના પીના વગૈરહ સબ કુછ જાઈઝ હૈ. બા'ઝ ઔરતેં પિછલે પહર હીકો સહરી ખાકર રોઝાકી નિય્યતકી દુઆ પઢકર લેટ

રેહતી હૈં ઔર યે સમઝતી હૈં કે અબ નિય્યત કર લેનેકે બાદ કુછ ખાના પીના ન ચાહિયે, યે ખયાલ ગલત હૈ, જબ તક સુબહ ન હો બરાબર ખાતી પીતી રહેં, ચાહે નિય્યત કર ચુકી હો યા અભી ન કી હો.

રમઝાન શરીફકે રોઝેકા બયાન

મસ્અલા : રમઝાન શરીફકે રોઝેકી અગર રાતસે નિય્યત કર લે તો ભી ફર્ઝ અદા હો જાએગા, ઔર અગર રાતકો રોઝા રખનેકા ઈરાદા ન થા બલ્કે સુબહ હો ગઈ તબ ભી યેહી ખયાલ રહા કે મૈં આજકા રોઝા ન રખ્ખૂંગા ફિર દિન ચઢે ખયાલ આયા કે ફર્ઝ છોડ દેના બુરી બાત હૈ ઈસ લિયે અબ રોઝેકી નિય્યત કર લી તબ ભી રોઝા હો ગયા, લેકિન અગર સુબહકો કુછ ખા પી લિયા હો તો અબ નિય્યત નહીં કર સકતા.

મસ્અલા : અગર કુછ ખાયા ન હો તો દિનકો ઠીક દોપહરસે એક ઘંટા પેહલે રમઝાનકે રોઝેકી નિય્યત કર લેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : રમઝાન શરીફકે રોઝેમેં બસ ઈતની નિય્યત કર લેના કાફી હૈ કે આજ મેરા રોઝા હૈ યા રાતકો ઈતના સોચ લે કે કલ મેરા રોઝા હૈ. બસ ઈતની હી નિય્યતસે રમઝાનકા રોઝા અદા હો જાએગા.

મસ્અલા : કિસીને નઝર (યાની મન્નત) માની થી કે અગર મેરા કામ હો જાએ તો મૈં અલ્લાહ તઆલાકે લિયે દો રોઝે યા એક રોઝા રખ્ખૂંગા. ફિર જબ રમઝાન આયા તો ઉસને ઉસી નઝરકે રોઝે રખનેકી નિય્યત કી રમઝાનકે રોઝેકી નહીં તબ ભી રમઝાન હીકા રોઝા હુવા, નઝરકા રોઝા અદા નહીં હુવા. નઝરકે રોઝે રમઝાનકે બાદ ફિર રખ્ખે, સબકા ખુલાસા યે હુવા કે રમઝાનકે મહીનેમેં જબ કિસી રોઝેકી નિય્યત કરોગે તો રમઝાન હીકા રોઝા હોગા કોઈ ઔર રોઝા સહીહ ન હોગા.

મસ્અલા : શાબાનકી ઉન્તીસવીં તારીખકો અગર રમઝાન શરીફકા ચાંદ નિકલ આએ તો સુબહકો રોઝા, ઔર અગર ચાંદ ન દિખાઈ દે તો સુબહકો રોઝા ન રખ્ખો. હદીસ શરીફમેં ઉસકી મમાનિઅત આઈ હૈ બલ્કે શાબાનકે તીસ દિન પૂરે કરકે રમઝાન શરીફકે રોઝે શુરૂ કરો.

મસ્અલા : ઉન્તીસવીં તારીખકો અબ્ર (બાદલ) કી વજહસે રમઝાન શરીફકા ચાંદ નહીં દિખાઈ દિયા તો સુબહકો નફલ રોઝા ભી ન રખ્ખો. હાં અગર ઐસા ઈત્તિફાક પડા કે હમેશા પીર ઔર જુમે'રાત યા કિસી ઔર મુકર્રર દિનકા રોઝા રખ્ખા કરતા થા ઔર કલ વોહી દિન હૈ તો નફલકી નિય્યતસે સુબહકો રોઝા રખ લેના બેહતર હૈ. ફિર અગર કહીંસે ચાંદકી ખબર આ ગઈ તો ઉસી નફલ

રોઝેસે રમઝાનકા ફર્ઝ અદા હો ગયા. અબ ઉસકી કઝા ન રખ્ખે.

મસ્અલા : બદલીકી વજહસે ઉન્તીસકા ચાંદ નહીં દિખાઈ દિયા તો દો પહરસે એક ઘંટા પેહલે તક કુછ ન ખાઓ ન પીયો. અગર કહીંસે ખબર આ જાએ તો અબ રોઝેકી નિય્યત કર લો ઔર અગર ખબર ન આએ તો ખાઓ પીયો.

મસ્અલા : ઉન્તીસ તારીખકો ચાંદ નહીં હુવા તો યે ખયાલ ન કરો કે કલકા દિન રમઝાનકા તો હૈ નહીં લાઓ મેરે ઝિમ્મે પારસાલકા એક રોઝા કઝા હૈ ઉસકી કઝા હી રખ લૂં, યા કોઈ નઝર માની થી ઉસકા રોઝા રખ લૂં. ઉસ દિન કઝાકા રોઝા ઔર કફ્ફારેકા રોઝા ઔર નઝરકા રોઝા રખના ભી મકરૂહ હૈ. કોઈ રોઝા ન રખના ચાહિયે. અગર કઝા યા નઝરકા રોઝા રખ લિયા તો ફિર ચાંદકી ખબર કહીંસે આ ગઈ તો ભી રમઝાન હીકા રોઝા અદા હો ગયા, કઝા ઔર નઝરકા રોઝા ફિરસે રખ્ખે. ઔર અગર ખબર નહીં આઈ તો જિસ રોઝેકી નિય્યત કી થી વહી અદા હો ગયા.

ચાંદકા બયાન

મસ્અલા : અગર આસમાન પર ગુબાર હૈ યા બાદલ હૈ ઈસ વજહસે રમઝાનકા ચાંદ નઝર નહીં આયા લેકિન એક દીનદાર પરહેઝગાર સચ્ચે આદમીને ગવાહી દી કે મૈંને રમઝાનકા ચાંદ દેખા હૈ તો ચાંદકા સુબૂત હો ગયા, ચાહે વો મર્દ હો યા ઔરત.

મસ્અલા : અગર બદલીકી વજહસે ઈદકા ચાંદ ન દિખાઈ દિયા તો એક શખ્સકી ગવાહીકા એ'તિબાર નહીં હૈ, ચાહે જિતના બડા મોઅતબર આદમી હો બલ્કે જબ દો મોઅતબર ઔર પરહેઝગાર યા એક દીનદાર મર્દ ઔર દો દીનદાર ઔરતેં અપને ચાંદ દેખનેકી ગવાહી દેં તબ ચાંદકા સુબૂત હોગા. ઔર અગર ચાર ઔરતેં ગવાહી દેં તો ભી કબૂલ નહીં.

મસ્અલા : જો આદમી દીનકા પાબંદ નહીં બરાબર ગુનાહ કરતા રેહતા હૈ. મસલન નમાઝ નહીં પઢતા, રોઝા નહીં રખતા, યા ઝૂઠ બોલા કરતા હૈ યા ઔર કોઈ ગુનાહ કરતા હૈ, શરીઅતકી પાબંદી નહીં કરતા તો શરીઅતમેં ઉસકી બાતકા કુછ એ'તિબાર નહીં હૈ, ચાહે જિતની કસ્મેં ખાકર બયાન કરે, બલ્કે અગર દો તીન આદમી હોં ઉનકા ભી કોઈ એ'તિબાર નહીં.

મસ્અલા : અગર આસમાન બિલકુલ સાફ હો તો દો ચાર આદમિયોંકે કહને ઔર ગવાહી દેનેસે ચાંદ સાબિત ન હોગા, ચાહે રમઝાનકા ચાંદ હો, ચાહે ઈદકા. અલબત્તા અગર ઈતની કસરતસે લોગ અપના ચાંદ દેખના બયાન કરેં કે

દિલ ગવાહી દેને લગે કે યે સબ બાત બનાકર નહીં આએ હૈં ઈતને લોગોંકા ઝૂઠા હોના કિસી તરહ ભી નહીં હો સકતા, તબ ચાંદ સાબિત હોગા.

મસ્અલા : શહેર ભરમેં યે ખબર મશ્હૂર હૈ કે કલ ચાંદ હુવા, ઔર બહોત લોગોંને દેખા લેકિન બહોત ઢૂંઢા તલાશ કિયા ફિર ભી કોઈ ઐસા આદમી નહીં મિલતા જિસને ખૂદ ચાંદ દેખા હો તો ઐસી ખબરકા કુછ એ'તિબાર નહીં હૈ.

મસ્અલા : એક શહેર વાલોંકા ચાંદ દેખના દૂસરે શહેરવાલોં પર ભી હુજ્જત હૈ. ઉન દોનોં શહેરવાલોંમેં કિતના હી ફાસલા ક્યૂં ન હો, હત્તાકે ઈબ્તિદાએ મગરિબમેં ચાંદ દેખા જાએ ઔર ઉસકી ખબર મોઅતબર તરીકેસે ઈન્તિહાએ મશરિકકે રેહનેવાલોંકો પહોંચ જાએ તો ઉન પર ઉસ દિનકા રોઝા ઝરૂરી હોગા.

મસ્અલા : અગર દો સિકહ (મોઅતમદ) આદમિયોંકી શહાદતસે ચાંદકા દેખના સાબિત હો જાએ, ઔર ઈસી હિસાબસે રોઝા રખ્ખેં, બાદ તીસ રોઝે પૂરે હો જાનેકે ઈદુલ ફિત્રકા ચાંદ ન દેખા જાએ, ચાહે મતલઅ (આસમાન) સાફ હો યા ન હો તો ઈકત્તીસ્વેં દિન ઈફતાર કર લિયા જાએ ઔર વો દિન શવ્વાલકી પેહલી તારીખ સમઝી જાએ.

મસ્અલા : અગર તીસ તારીખકો દિનકે વક્ત ચાંદ દિખલાઈ દે તો વો આઈન્દા રાતકા સમઝા જાએગા ગુઝિશ્તા રાતકા ન સમઝા જાએગા. ઔર દિન આઈન્દા માહકી તારીખ ન કરાર દિયા જાએગા, ચાહે યે ચાંદ દેખના ઝવાલસે પેહલે હો યા ઝવાલકે બાદ.

મસ્અલા : જો શખ્સ રમઝાન યા ઈદકા ચાંદ દેખે ઔર કિસી સબબસે ઉસકી શહાદત શરઅન કાબિલે એ'તિબાર ન કરાર પાએ ઉસ પર ઉન દોનોં દિનોંકા રોઝા રખના વાજિબ હૈ.

સેહરી ખાને ઔર ઈફતાર કરનેકા બયાન

મસ્અલા : સેહરી ખાના સુન્નત હૈ અગરચે ભૂક ન હો. ઔર ખાના ન ખાએ તો કમસે કમ દો તીન છુવારે હી ખા લે ઔર કોઈ ચીઝ થોડી બહોત ખા લે, ઔર કુછ ન સહી તો થોડાસા પાની હી પી લે.

મસ્અલા : અગર કિસીને સેહરી ન ખાઈ ઉઠકર એક આધ પાન ખા લિયા તબ ભી સેહરી ખાનેકા સવાબ મિલ ગયા.

મસ્અલા : સેહરીમેં જહાં તક હો સકે દેર કરકે ખાના બેહતર હૈ લેકિન ઈતની દેર ન કરે કે સુબહ હોને લગે ઔર રોઝેમેં શુબહ પડ જાએ.

મસ્અલા : અગર સેહરી બડી જલ્દી ખા લી મગર ઉસકે બાદ પાન,

તમ્બાકૂ, ચાય, પાની દેર તક ખાતા પીતા રહા, જબ સુબહ હોનેમેં થોડી દેર રેહ ગઈ તબ કુલ્લી કર ડાલી, તબ ભી દેર કરકે ખાનેકા સવાબ મિલ ગયા ઔર ઉસકા ભી વોહી હુકમ હૈ જો દેર કરકે ખાનેકા હુકમ હૈ.

મસ્અલા : અગર રાતકો સેહરી ખાનેકે લિયે આંખ ન ખુલી સબ સો ગયે તો બગૈર સેહરી ખાએ સુબહકા રોઝા રખ્ખો, સેહરી છૂટ જાનેસે રોઝા છોડ દેના બડી કમ હિંમતીકી બાત ઔર બડા ગુનાહ હૈ.

મસ્અલા : કિસીકી આંખ દેરમેં ખુલી ઔર યે ખયાલ હુવા કે અભી રાત બાકી હૈ ઈસ ગુમાન પર સેહરી ખા લી, ફિર માલૂમ હુવા કે સુબહ હો જાનેકે બાદ સેહરી ખાઈ થી તો રોઝા નહીં હુવા, કઝા રોઝા રખ્ખે ઔર કફ્ફારા વાજિબ નહીં, લેકિન ફિર ભી કુછ ખાએ પિએ નહીં, રોઝેદારોંકી તરહ રહે. ઈસી તરહ અગર સૂરજ ડૂબનેકે ગુમાનસે રોઝા ખોલ લિયા ફિર સૂરજ નિકલ આયા તો રોઝા જાતા રહા ઉસકી કઝા કરે, કફ્ફારા વાજિબ નહીં. ઔર જબ તક સૂરજ ન ડૂબ જાએ કુછ ખાના પીના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અગર ઈતની દેર હો ગઈ કે સુબહ હો જાનેકા શુબહ પડ ગયા તો અબ કુછ ખાના મકરૂહ હૈ. ઔર અગર એૈસે વક્ત કુછ ખા લિયા યા પી લિયા તો બુરા કિયા ઔર ગુનાહ હુવા. ફિર માલૂમ હુવા કે ઉસ વક્ત સુબહ હો ગઈ થી તો ઉસ રોઝેકી કઝા રખ્ખે. ઔર કુછ ન માલૂમ હો શુબહ હી શુબહ રેહ જાએ તો કઝા રખના વાજિબ નહીં હૈ લેકિન એહતિયાતકી બાત યે હૈ કે ઉસકી કઝા રખ લે.

મસ્અલા : મુસ્તહબ યે હૈ કે જબ સૂરજ યકીનન ડૂબ જાએ તો ફૌરન રોઝા ખોલ ડાલે, દેર કરકે રોઝા ખોલના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : બદલીકે દિન ઝરા દેર કરકે રોઝા ખોલો, જબ ખૂબ યકીન હો જાએ કે સૂરજ ડૂબ ગયા હોગા તબ ઈફતાર કરો, ઔર સિર્ફ ઘડી ઘડિયાલ પર કુછ એ'તિબાર ન કરો, જબ તક કે તુમહારા દિલ ગવાહી ન દે ક્યૂંકે ઘડી શાયદ કુછ ગલત હો ગઈ હો, બલ્કે અગર કોઈ અઝાન ભી કેહ દે લેકિન અભી વક્ત હોનેમેં કુછ શુબહ હૈ તબ ભી રોઝા ખોલના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : છુહારેસે રોઝા ખોલના બેહતર હૈ યા ઔર કોઈ મીઠી ચીઝ હો ઉસસે ખોલે, વો ભી ન હો તો પાનીસે ઈફતાર કરે. બાઝી ઔરતેં ઔર બાઝે મર્દ નમકકી કંકરીસે ઈફતાર કરતે હૈં ઔર ઉસમેં સવાબ સમઝતે હૈં યે અકીદા ગલત હૈ.

મસ્અલા : જબ તક સૂરજ ડૂબનેમેં શુબહ રહે તબ તક ઈફતાર કરના જાઈઝ નહીં હૈ.

કઝા રોઝેકા બયાન

મસ્અલા : જો રોઝે કિસી વજહસે જાતે રહે હોં, રમઝાનકે બાદ જહાં તક જલ્દી હો સકે ઉનકી કઝા રખ લે દેર ન કરે, બગૈર વજહ કઝા રખનેમેં દેર લગાના ગુનાહ હૈ.

મસ્અલા : રોઝેકી કઝામેં દિન તારીખ મુકર્રર કરકે કઝાકી નિય્યત કરના કે ફલાં તારીખકે રોઝેકી કઝા રખતા હૂં યે ઝરૂરી નહીં હૈ, બલ્કે જિતને રોઝે કઝા હોં ઉતને હી રોઝે રખ લેના ચાહિયેં. અલબત્તા દો રમઝાનકે કુછ રોઝે કઝા હો ગયે ઈસ લિયે દોનોં સાલકે રોઝોંકી કઝા રખના હૈ તો સાલકા મુકર્રર કરના ઝરૂરી હૈ. યાની ઈસ તરહ નિય્યત કરે કે ફલાં સાલકે રોઝોંકી કઝા રખતા હૂં.

મસ્અલા : કઝા રોઝેમેં રાતસે નિય્યત કરના ઝરૂરી હૈ અગર સુબહ હો જાનેકે બાદ નિય્યત કી તો કઝા સહીહ નહીં હુઈ બલ્કે વો રોઝા નફલ હો ગયા કઝાકા રોઝા ફિરસે રખ્ખે.

મસ્અલા : કફ્ફારાકે રોઝેકા ભી યેહી હુકમ હૈ કે રાતસે નિય્યત કરના ચાહિયે, અગર સુબહ હોનેકે બાદ નિય્યત કી તો કફ્ફારેકા રોઝા સહીહ નહીં હુવા.

મસ્અલા : જિતને રોઝે કઝા હો ગયે હોં ઉન સબકો ચાહિયે એક દમ રખ્ખે યા થોડે થોડે કરકે રખ્ખે દોનોં બાતેં દુરૂસ્ત હૈં.

મસ્અલા : અગર રમઝાનકે રોઝે અભી કઝા નહીં રખ્ખે ઔર દૂસરા રમઝાન આ ગયા તો ખૈર અબ રમઝાનકે અદા રોઝે રખ્ખે ઔર ઈદકે બાદ કઝા રખ્ખે, લેકિન ઈતની દેર કરના બુરી બાત હૈ.

મસ્અલા : રમઝાનકે મહીનેમેં દિનકો બેહોશ હો ગયા ઔર તીન દિન તક બરાબર બેહોશ રહા તો ફક્ત દો દિનકે રોઝે કઝા રખ્ખે, જિસ દિન બેહોશ હુવા ઉસ એક દિનકી કઝા વાજિબ નહીં હૈ ક્યૂંકે ઉસ દિનકા રોઝા બવજહ નિય્યતકે દુરૂસ્ત હો ગયા, હાં અગર ઉસ દિન રોઝેસે ન થા યા ઉસ દિન હલકમેં કોઈ દવા ડાલી ઔર વો હલકસે ઉતર ગઈ તો ઉસ દિનકી કઝા ભી વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : ઔર અગર રાતકો બેહોશ હુવા હો તબ ભી જિસ રાતકો બેહોશ હુવા ઉસ એક દિનકી કઝા વાજિબ નહીં હૈ બાકી ઔર જિતને દિન બેહોશ રહા સબકી કઝા વાજિબ હૈ. હાં અગર રાતકો સુબહકા રોઝા રખનેકી નિય્યત ન થી યા સુબહકો કોઈ દવા હલકમેં ડાલી ગઈ તો ઉસ દિનકા રોઝા ભી કઝા રખ્ખે.

મસ્અલા : અગર સારે રમઝાનભર બેહોશ રહે તબ ભી કઝા રખના ચાહિયે, યે ન સમઝે કે સબ રોઝે મઆફ હો ગયે, અલબત્તા અગર જુનૂન હો ગયા

ઔર પૂરે રમઝાન ભર સિડી (પાગલ) દીવાના રેહા તો ઉસ રમઝાનકે કિસી રોઝેકી કઝા વાજિબ નહીં, ઔર અગર રમઝાન શરીફકે મહીનેમેં કિસી દિન જુનૂન જાતા રેહા ઔર અકલ ઠિકાને હો ગઈ તો અબસે રોઝે રખના શુરૂ કરે ઔર જિતને રોઝે જુનૂનમેં ગયે ઉનકી ભી કઝા રખ્ખે.

નઝરકે રોઝાકા બયાન

મસ્અલા : જબ કોઈ નઝર (મન્નત) માને તો ઉસકા પૂરા કરના વાજિબ હૈ અગર પૂરા ન કરેગા તો ગુનેહગાર હોગા.

મસ્અલા : નઝર દો તરહકી હૈ. એક તો યે હૈ કે દિન તારીખ મુકર્રર કરકે નઝર માની કે યા અલ્લાહ અગર આજ ફલાં કામ હો જાએ તો કલ હી તેરા રોઝા રખ્ખૂંગા, યા યૂં કહા કે યા અલ્લાહ મેરી ફલાં મુરાદ પૂરી હો જાએ તો પરસૂં જુમ્આકે દિન રોઝા રખ્ખૂંગા. ઐસી નઝરમેં અગર રાતસે રોઝાકી નિય્યત કરે તો ભી દુરૂસ્ત હૈ ઔર અગર રાતસે રોઝેકી નિય્યત ન કી તો દોપહરસે એક ઘંટા પેહલે પેહલે નિય્યત કર લે. યે ભી દુરૂસ્ત હૈ નઝર અદા હો જાએગી.

મસ્અલા : જુમ્આકે દિન રોઝા રખનેકી નઝર માની ઔર જબ જુમ્આ આયા તો બસ ઈતની નિય્યત કર લી કે આજ મેરા રોઝા હૈ યે મુકર્રર નહીં કિયા કે યે નઝરકા રોઝા હૈ યા યે કે નફલકી નિય્યત કર લી, તબ ભી નઝરકા રોઝા અદા હો ગયા. અલબત્તા ઈસ જુમ્આકો કઝા રોઝા રખ લિયા ઔર નઝરકા રોઝા રખના યાદ ન રહા, યા યાદ તો થા મગર કસ્દન (જાન બૂઝકર) કઝાકા રોઝા રખ્ખા તો નઝરકા રોઝા અદા ન હોગા બલ્કે કઝાકા રોઝા હો જાએગા, નઝરકા રોઝા ફિર રખ્ખે.

મસ્અલા : ઔર દૂસરી નઝર યે હૈ કે દિન તારીખ મુકર્રર કરકે નઝર નહીં માની બસ ઈતના હી કેહ દિયા કે યા અલ્લાહ મેરા ફલાં કામ હો જાએ તો એક રોઝા રખ્ખૂંગા યા કિસી કામકા નામ નહીં લિયા વૈસે હી કેહ દિયા કે પાંચ રોઝે રખ્ખૂંગા, ઐસી નઝરમેં રાતસે નિય્યત કરના શર્ત હૈ અગર સુબહ હો જાનેકે બાદ નિય્યત કી તો નઝરકા રોઝા નહીં હુવા બલ્કે વો રોઝા નફલ હો ગયા.

નફલ રોઝેકા બયાન

મસ્અલા : નફલ રોઝેકી નિય્યત અગર યે મુકર્રર કરકે કરે કે મૈં નફલકા રોઝા રખતા હૂં તો ભી સહીહ હૈ ઔર અગર ફક્ત ઈતની નિય્યત કરે કે મૈં રોઝા રખતા હૂં તબ ભી સહીહ હૈ.

મસ્અલા : દો પહરસે પેહલે એક ઘંટા પેહલે તક નફલ રોઝાકી નિય્યત કર લેના દુરૂસ્ત હે, અગર દસ બજે તક મસલન રોઝા રખનેકા ઈરાદા ન થા લેકિન અભી તક કુછ ખાયા પિયા નહીં ફિર જીમેં આ ગયા ઔર રોઝા રખ લિયા તો ભી દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા : રમઝાન શરીફકે મહીનેકે સિવા જિસ દિન ચાહે નફલકા રોઝા રખ્ખે, જિતને ઝિયાદા રોઝે રખ્ખેગા ઉતના હી ઝિયાદા સવાબ પાએગા. અલબત્તા ઈદકે દિન ઔર બકરઈદકી દસવીં, ગ્યારહવીં, બારહવીં ઔર તેરહવીં તારીખકે યાની સાલ ભરમેં ફક્ત પાંચ રોઝે હરામ હૈં ઉસકે સિવા બાકી સબ રોઝે દુરૂસ્ત હૈં.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ ઈદકે દિન રોઝા રખનેકી મન્નત માને તબ ભી ઉસ દિનકા રોઝા દુરૂસ્ત નહીં ઉસકે બદલે કિસી ઔર દિન રખ લે.

મસ્અલા : નફલકા રોઝા નિય્યત કરનેસે વાજિબ હો જાતા હે, સો અગર સુબહકો યે નિય્યત કી કે આજ મેરા રોઝા હે ફિર ઉસકે બાદ તોડ દિયા તો અબ ઉસકી કઝા રખ્ખે.

મસ્અલા : બગૈર શૌહરકી ઈજાઝતકે ઔરતકો નફલ રોઝા રખના દુરૂસ્ત નહીં, અગર બગૈર ઉસકી ઈજાઝત રોઝા રખ લિયા તો ઉસકે તુડવાનેસે તોડ દેના દુરૂસ્ત હે ફિર જબ વો કહે ઉસકી કઝા રખ્ખે.

મસ્અલા : કિસીકે યહાં મેહમાન બનકર ગયા યા કિસીને દઅવત કર દી ઔર ખાના ન ખાનેસે ઉસકા દિલ બુરા હોગા, દિલ શિકની હોગી તો ઉસકી ખાતિરસે નફલ રોઝા તોડ દેના દુરૂસ્ત હે ઔર મહેમાનકે ખાતિર ઘરવાલેકો ભી રોઝા તોડ દેના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા : કિસીને ઈદકે દિન નફલ રોઝા રખ લિયા ઔર નિય્યત કર લી તબ ભી તોડ દે ઔર ઉસકી કઝા રખની ભી ઝરૂરી નહીં.

મસ્અલા : મોહર્રમકી દસવીં તારીખકો રોઝા રખના મુસ્તહબ હે. હદીસ શરીફમેં આયા હે કે જો કોઈ યે રોઝા રખ્ખે ઉસકે ગુઝરે હુએ એક સાલકે ગુનાહ મઆફ હો જાતે હૈં.

મસ્અલા : ઈસી તરહ બકરઈદકી નવવીં તારીખકો રોઝા રખનેકા ભી બડા સવાબ હે ઉસસે એક સાલકે અગલે ઔર એક સાલકે પિછલે ગુનાહ મઆફ હો જાતે હૈં, ઔર અગર શુરૂ ચાંદસે નવવીં તક બરાબર રોઝે રખ્ખે તો બહોત હી બેહતર હે.

મસ્અલા : શબે બરાતકી પંદરહવીં ઔર ઈદકે મહીનેમેં છ દિન નફલ રોઝે રખનેકા ભી બહોત ઝિયાદા સવાબ હે.

મસ્અલા : અગર હર મહીનેકી તેરહવીં, ચૌદહવીં, પંદરહવીં તારીખકો તીન દિન રોઝે રખ લિયા કરે તો ગોયા ઉસને સાલ ભર બરાબર રોઝે રખ્ખે. હુઝૂર

સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ યે તીન દિનકે રોઝે રખ્ખા કરતે થે. ઐસે હી હર દોશમ્બા (સોમવાર) ઔર જુમે'રાતકે દિન ભી રોઝા રખ્ખા કરતે થે અગર કોઈ હિમત કરે તો ઉનકા ભી સવાબ બહોત હૈ.

રોઝા ટૂટને યા ન ટૂટને ઔર કઝા યા કફફારા લાઝિમ આનેકા બયાન

મસ્અલા : અગર રોઝાદાર ભૂલકર કુછ ખા લે યા પી લે યા ભૂલેસે જિમાઅ (સોહબત) કર લે તો ઉસકા રોઝા નહીં ગયા, અગરચે પેટ ભરકર ખાએ.

મસ્અલા : એક શખ્સકો ભૂલકર કુછ ખાતે પીતે દેખા તો અગર વો ઈસ કદર તાકતવર હૈ કે રોઝેસે ઝિયાદા તકલીફ નહીં હોતી તો રોઝા યાદ દિલા દેના વાજિબ હૈ ઔર અગર કોઈ કમઝોર હૈ કે રોઝેસે તકલીફ હોતી હૈ તો ઉસકો યાદ ન દિલાએ ખાને દે.

મસ્અલા : દિનકો સો ગયા ઔર ઐસા ખ્વાબ દેખા જિસસે નહાનેકી ઝરૂરત હો ગઈ તો રોઝા નહીં ટૂટા.

મસ્અલા : દિનકો સુરમા લગાના, તેલ લગાના, ખુશ્બૂ સૂંઘના દુરૂસ્ત હૈ ઉસસે રોઝેમેં કુછ નુકસાન નહીં આતા ચાહે જિસ વક્ત હો બલ્કે સુરમા લગાનેકે બાદ થૂક યા રીંઢમેં સુરમાકા રંગ દિખાઈ દે તો ભી રોઝા નહીં ગયા ન મકરૂહ હુવા.

મસ્અલા : મર્દ ઔરતકા સાથ લેટના, હાથ લગાના, પ્યાર કરના યે સબ દુરૂસ્ત હૈ લેકિન અગર જવાનીકા ઈતના જોશ હો કે ઈન બાતોંસે સોહબત કરનેકા ડર હો તો ઐસા ન કરના ચાહિયે મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : હલકકે અંદર મખ્ખી ચલી ગઈ યા ધુવા આપ હી ચલા ગયા યા ગર્દો ગુબાર ચલા ગયા તો રોઝા નહીં ગયા. અલબત્તા કસ્દન (જાન બૂઝકર) ઐસા કિયા તો રોઝા જાતા રહા.

મસ્અલા : લોબાન વગૈરહ કોઈ ધૂની સુલગાઈ ફિર ઉસકો અપને પાસ રખકર સૂંઘા તો રોઝા જાતા રહા, ઈસી તરહ હુક્કા પીનેસે ભી રોઝા જાતા રેહતા હૈ. અલબત્તા ઉસ ખુશ્બૂકે સિવા ઈત્ર, કેવડા, ગુલાબ, ફૂલ વગૈરહ ઔર ખુશ્બૂ સુંઘના જિસમેં ધુવાં ન હો દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : દાંતોંમેં ગોશ્તકા રેશા અટકા હુવા થા યા છાલી (સોપારી) કા ટુકડા વગૈરહ કોઈ ઔર ચીઝ થી ઉસકો ખિલાલસે નિકાલકર ખા ગયા લેકિન મુંહસે બાહિર નહીં નિકાલા આપ હી આપ હલકમેં ચલા ગયા તો દેખો અગર ચનેસે કમ હૈ તબ તો રોઝા નહીં ગયા, ઔર અગર ચનેકે બરાબર યા ઉસસે

ઝિયાદા હૈ તો જાતા રહા, અલબત્તા અગર મુંહસે બાહિર નિકાલ લિયા થા, ફિર ઉસકે બાદ નિગલ ગયા તો હર હાલમેં રોઝા ટૂટ જાએગા. ચાહે વો ચીઝ ચનેકે બરાબર હો યા ઉસસે ભી કમ હો, દોનોંકા એક હી હુકમ હૈ.

મસ્અલા : અગર પાન ખાકર ખૂબ કુલ્લી ગરગરા કરકે મુંહ સાફ કર લિયા લેકિન થૂકકી સુર્ખી (લાલાશ) નહીં ગઈ તો ઉસકા કુછ હરજ નહીં રોઝા હો ગયા.

મસ્અલા : રોઝેમેં થૂક નિગલનેસે રોઝા નહીં જાતા, ચાહે જિતના હો.

મસ્અલા : રાતકો નહાનેકી ઝરૂરત હુઈ મગર ગુસલ નહીં કિયા દિનકો નહાયા તબ ભી રોઝા હો ગયા, બલ્કે અગર દિનભર ન નહાએ તબ ભી રોઝા નહીં જાતા. અલબત્તા ઉસકા ગુનાહ અલગ હોગા.

મસ્અલા : નાકકો ઈસ ઝોરસે સુડક લિયા કે હલકમેં ચલી ગઈ તો રોઝા નહીં ટૂટા. ઈસી તરહ મુંહકી રાલ સુડકકર નિગલ જાનેસે ભી રોઝા નહીં જાતા.

મસ્અલા : મુંહમેં પાન દબાકર સો ગયા ઔર સુબહ હો જાનેકે બાદ આંખ ખુલી તો રોઝા નહીં હુવા, કઝા રખ્ખે કફ્ફારા વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : કુલ્લી કરતે વક્ત હલકમેં (ગલેમેં) પાની ચલા ગયા ઔર રોઝા યાદ થા તો રોઝા જાતા રહા. કઝા વાજિબ હૈ કફ્ફારા વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : આપ હી આપ કય (વામેટ) હો ગઈ તો રોઝા નહીં ગયા. ચાહે થોડીસી હો યા ઝિયાદા, અલબત્તા અગર અપને ઈખ્તિયારસે કય કી હો ઔર મુંહ ભરકર કય હુઈ તો રોઝા જાતા રહા, ઔર ઉસસે કમ હો તો ખૂદ કરનેસે ભી નહીં ગયા.

મસ્અલા : થોડીસી કય આઈ, ફિર આપ હી આપ હલકમેં લૌટ ગઈ, તબ ભી રોઝા નહીં ટૂટા, અલબત્તા અગર કસ્દન (જાન બૂઝકર) લૌટા લેતા તો ટૂટ જાતા.

મસ્અલા : કિસીને કંકરી યા લોહેકા ટુકડા યા કોઈ ઐસી ચીઝ ખા લી જિસકો નહીં ખાયા કરતે ઔર ન ઉસકો કોઈ બતૌર દવાકે ખાતા હૈ તો ઉસકા રોઝા જાતા રહા, લેકિન ઉસ પર કફ્ફારા વાજિબ નહીં, ઔર અગર ઐસી ચીઝ ખાઈ યા પી લી જિસકો લોગ ખાયા પિયા કરતે હૈં યા કોઈ ઐસી ચીઝ હૈ કે યૂં તો નહીં ખાતે લેકિન બતૌર દવાકે ઝરૂરતકે વક્ત ખાતે હૈં તો ભી રોઝા જાતા રહા ઔર કઝા વ કફ્ફારા દોનોં વાજિબ હૈં.

મસ્અલા : અગર મર્દને જિમાઅ (સંભોગ) કિયા તબ ભી રોઝા જાતા રહા ઉસકી કઝા ભી રખ્ખે ઔર કફ્ફારા ભી દે, જબ મર્દકે પેશાબકે મકામકી સુપારી અંદર ચલી ગઈ તો રોઝા ટૂટ ગયા ઔર કફ્ફારા ઔર કઝા દોનોં વાજિબ હો ગયે, ચાહે મની નિકલે યા ન નિકલે.

મસ્અલા : અગર મર્દને પાખાનેકી જગહ અપના ઉઝ્વ કર દિયા ઔર સુપારી અંદર ચલી ગઈ તબ ભી ઔરત મર્દ દોનોંકા રોઝા જાતા રહા, કઝા ઔર કફ્ફારા દોનોં પર વાજિબ હૈં.

મસ્અલા : રોઝેકે તોડનેસે કફ્ફારા જબ હી લાઝિમ આતા હૈ જબકે રમઝાન શરીફમેં રોઝા તોડ ડાલે, ઔર રમઝાન શરીફકે સિવા ઔર કિસી રોઝેકે તોડનેસે કફ્ફારા વાજિબ નહીં હોતા, ચાહે જિસ તરહ તોડે અગરચે વો રોઝા રમઝાનકી કઝા હી ક્યૂં ન હો.

મસ્અલા : ઔરતકો રોઝેમેં પેશાબકી જગહ કોઈ દવા રખના યા તેલ વગૈરહ કોઈ ચીઝ ડાલના દુરૂસ્ત નહીં. અગર કિસીને દવા રખ લી તો રોઝા જાતા રહા, કઝા વાજિબ હૈ કફ્ફારા નહીં.

મસ્અલા : અગર કિસી ઝરૂરતસે દાઈ (દાયણ) ને પેશાબકી જગહ ઉન્ગલી ડાલી યા ખુદ ઉસને અપની ઉન્ગલી ડાલી ફિર સારી ઉન્ગલી યા થોડીસી ઉન્ગલી નિકાલનેકે બાદ અંદર કર દી તો રોઝા જાતા રહા લેકિન કફ્ફારા વાજિબ નહીં, ઔર અગર નિકાલનેકે બાદ ફિર નહીં કી તો રોઝા નહીં ગયા, હાં અગર પેહલે હીસે પાની વગૈરહ કિસી ચીઝમેં ઉન્ગલી ભીગી હુઈ હો તો અવ્વલ હી દફા કરનેસે રોઝા જાતા રહેગા.

મસ્અલા : મુંહસે ખૂન નિકલતા હૈ ઉસકો થૂકકે સાથ નિગલ ગયા તો રોઝા ટૂટ ગયા. અલબત્તા અગર ખૂન થૂકસે કમ હો ઔર ખૂનકા મઝા હલકમેં મા'લૂમ ન હો તો રોઝા નહીં ટૂટા.

મસ્અલા : અગર ઝબાનસે કોઈ ચીઝ ચખકર થૂક દી તો રોઝા નહીં ટૂટા લેકિન બગૈર ઝરૂરત ઐસા કરના મકરૂહ હૈ, હાં અગર કિસી ઔરતકા શૌહર બડા બદમિઝાજ હો ઔર યે ડર હો કે સાલનમેં નમક પાની દુરૂસ્ત ન હો તો નાકમેં દમ કર દેગા, ઉસકો નમક ચખ લેના દુરૂસ્ત હૈ ઔર મકરૂહ નહીં.

મસ્અલા : અપને મુંહસે ચબાકર છોટે બચ્ચેકો કોઈ ચીઝ ખિલાના મકરૂહ હૈ, અલબત્તા અગર ઉસકી ઝરૂરત પડે ઔર મજબૂરી ઔર નાચારી હો જાએ તો મકરૂહ નહીં.

મસ્અલા : કોયલા ચબાકર દાંત સાફ કરના ઔર મંજનસે દાંત સાફ કરના મકરૂહ હૈ ઔર અગર ઉસમેંસે કુછ હલકમેં ઉતર જાએગા તો રોઝા જાતા રહેગા. ઔર મિસ્વાકસે દાંત સાફ કરના દુરૂસ્ત હૈ, ચાહે સૂખી મિસ્વાક હો યા તાઝી, ઉસી વક્તકી તોડી હુઈ નીમ (યાની લીંબડા) કી અગર મિસ્વાક હૈ ઔર ઉસકા કડવાપન મુંહમેં માલૂમ હોતા હૈ તબ ભી મકરૂહ નહીં.

મસ્અલા : કોઈ ઔરત ગાફિલ સો રહી થી યા બેહોશ પડી થી યા ઝબરદસ્તી ઉસસે ઉસકે શૌહરને સોહબત કી તો રોઝા જાતા રહા, ફક્ત કઝા વાજિબ હૈ કફ્ફારા વાજિબ નહીં ઔર મર્દ પર કફ્ફારા ભી વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : કિસીને ભૂલેસે કુછ ખા લિયા ઔર યૂં સમઝા કે મેરા રોઝા ટૂટ ગયા ઈસ વજહસે જાન બૂઝકર કુછ ખા લિયા તો અબ રોઝા જાતા રહા ફક્ત કઝા વાજિબ હૈ કફ્ફારા વાજિબ નહીં. ઔર અગર મસ્અલા જાનતા હો ઔર ફિર ભૂલકર ઐસા કરનેકે બાદ જાન બૂઝકર ઈફતાર કર દે તો જિમાઅકી સૂરતમેં કફ્ફારા ભી લાઝિમ હોગા ઔર ખાનેકી સૂરતમેં ઉસ વક્ત ભી સિર્ફ કઝા હી હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસીકો બેઈખ્તિયાર કય (વામેટ) હુઈ યા એહતિલામ હો ગયા ઔર વો યે સમઝા કે મેરા રોઝા ટૂટ ગયા. ઈસ ગુમાન પર ફિર જાન બૂઝકર ખા લિયા ઔર રોઝા તોડ દિયા તો ભી કઝા વાજિબ હૈ કફ્ફારા વાજિબ નહીં. ઔર અગર મસ્અલા મા'લૂમ હો કે ઉસસે રોઝા નહીં જાતા ઔર અમદન (જાન બૂઝકર) ઈફતાર કર લિયા તો કફ્ફારા ભી લાઝિમ હોગા.

મસ્અલા : અગર સુરમા લગાયા યા ફસ્દ લી (પછના લગવાયા) યા તેલ ડાલા ફિર સમઝા કે મેરા રોઝા ટૂટ ગયા ઔર ફિર જાન બૂઝકર ખા લિયા તો કઝા ઔર કફ્ફારા દોનોં લાઝિમ હૈં.

મસ્અલા : મર્દ અગર અપને ખાસ હિસ્સેકે સૂરાખમેં કોઈ ચીઝ ડાલે તો વો જૌફ (પેટકે મે'દા) તક નહીં પહોંચતી ઈસ લિયે રોઝા ફાસિદ ન હોગા.

મસ્અલા : કિસીને મુરદા ઔરતસે યા કિસી ઐસી કમસિન (કમ ઉમર) ના બાલિગા લડકીસે જિસકે સાથ જિમાઅકી રગબત નહીં હોતી યા કિસી જાનવરસે જિમાઅ કિયા યા કિસીકો લિપટા લિયા યા બોસા લિયા યા જલક (યાની હાથસે મની નિકાલને) કા મુરતકિબ હુવા, ઔર ઈન સબ સૂરતોંમેં મની નિકલ ગઈ તો રોઝા ફાસિદ હો જાએગા, ઔર કફ્ફારા વાજિબ ન હોગા.

મસ્અલા : વો શખ્સ જિસમેં રોઝેકે વાજિબ હોનેકે તમામ શરાઈત પાએ જાતે હોં રમઝાનકે ઉસ અદાએ રોઝામેં જિસકી નિય્યત સુબહ સાદિકસે પેહલે કર ચુકા હો જાન બૂઝકર મુંહકે ઝરીઆસે જૌફમેં કોઈ એસી ચીઝ પહોંચાએ જો ઈન્સાનકી દવા યા ગિઝામેં મુસ્તઅમલ હોતી હૈ ગો વો બહોત હી થોડી હો હત્તાકે એક તિલકે બરાબર હી હો યા જિમાઅ કરે યા કરાએ, લવાતત ભી ઈસી હુકમમેં હૈ જિમાઅમેં ખાસ હિસ્સેકે સરકા દાખિલ હો જાના કાફી હૈ મનીકા નિકલના ભી શર્ત નહીં, ઈન સબ સૂરતોંમેં કઝા ઔર કફ્ફારા દોનોં વાજિબ હોંગે.

મસ્અલા : જો લોગ હુક્કા પીનેકે આદી હોં યા કિસી નફાકી ગર્ઝસે પીએં,

રોઝેકી હાલતમેં તો ઉન પર ભી કઝા ઔર કફ્ફારા દોનોં વાજિબ હોંગે.

મસ્અલા : અગર કોઈ ઔરત કિસી નાબાલિગ બચ્ચે યા મજનૂનસે જિમાઅ કરાએ તબ ભી ઉસકો કઝા ઔર કફ્ફારા દોનોં લાઝિમ હોંગે.

મસ્અલા : જિમાઅમેં ઔરત ઔર મર્દ દોનોંકા અકલમંદ હોના શર્ત નહીં. હત્તાકે અગર મજનૂન હો ઔર દૂસરા આકિલ, ઔર આકિલ પર કફ્ફારા લાઝિમ હોગા.

મસ્અલા : સોનેકી હાલતમેં મનીકે નિકલનેસે જિસકો એહતિલામ કેહતે હૈં અગરચે બગૈર ગુસલ કિયે હુએ રોઝા રખ્ખે રોઝા ફાસિદ ન હોગા. ઈસી તરહ અગર કિસી ઔરતકે દેખને યા ઉસકા ખાસ હિસ્સા દેખનેસે યા સિર્ફ કિસી બાતકા ખયાલ દિલમેં કરનેસે મની ખારિજ હો જાએ જબ ભી રોઝા ફાસિદ ન હોગા.

મસ્અલા : ઔરતકા બોસા લેના ઔર ઉસસે બગલગીર હોના મકરૂહ હૈ જબકે ઈન્ઝાલ (મની નિકલને) કા ખૌફ હો યા અપને નફસકો બેઈખ્તિયાર હો જાનેકા ઔર ઈસ હાલતમેં જિમાઅ કર લેનેકા અંદેશા હો ઔર અગર યે ખૌફ વ અંદેશા ન હો તો ફિર મકરૂહ નહીં.

મસ્અલા : કિસી ઔરત વગૈરહકે હોંઠકા મુંહમેં લેના ઔર મુબાશિરતે ફાહિશા યાની ખાસ બદનકા બરેહના (ખુલા કરકે) મિલાના દાખિલ કિયે બગૈર હર હાલમેં મકરૂહ હૈ ચાહે મની નિકલને ઔર જિમાઅકા ખૌફ હો યા ન હો.

મસ્અલા : અગર કોઈ મુકીમ રોઝાકી નિય્યતકે બાદ મુસાફિર બન જાએ ઔર થોડી દૂર જાકર કિસી ભૂલી હુઈ ચીઝકે લેનેકો અપને મકાન વાપસ આએ ઔર વહાં પહોંચકર રોઝાકો ફાસિદ કર દે તો ઉસકો કફ્ફારા દેના હોગા. ઈસ લિયે કે ઉસ પર ઉસ વક્ત મુસાફિરકા ઈતલાક ન થા, ભલે વો ઠહેરનેકી નિય્યતસે ન ગયા થા ઔર ન વહાં ઠેહરા.

મસ્અલા : સિવાએ જિમાઅકે ઔર કિસી સબબસે અગર કફ્ફારા વાજિબ હુવા હો, ઔર એક કફ્ફારા અદા ન કરને પાયા હો કે દૂસરા વાજિબ હો જાએ તો ઉન દોનોંકે લિયે એક હી કફ્ફારા કાફી હૈ. અગરચે દોનોં કફ્ફારે દો રમઝાનોંકે હોં.

હાં જિમાઅકે સબબસે જિતને રોઝે ફાસિદ હુએ હોં તો અગર વો એક હી રમઝાનકે રોઝે હૈં તો એક હી કફ્ફારા કાફી હૈ, ઔર દો રમઝાનોંકે હૈં તો હર એક રમઝાનકા કફ્ફારા અલાહિદા દેના હોગા અગરચે પેહલા કફ્ફારા ન અદા કિયા હો.

મસ્અલા : રમઝાનકે મહીનેમેં અગર કિસીકા રોઝા ઈત્તિફાકન ટૂટ ગયા તો રોઝા ટૂટનેકે બાદ ભી દિનમેં કુછ ખાના પીના દુરસ્ત નહીં. સારે દિન રોઝાદારોંકી તરહ રેહના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : કિસીને રમઝાનમેં રોઝેકી નિય્યત હી નહીં કી ઈસ લિયે ખાતા પીતા રહા ઉસ પર કફ્ફારા વાજિબ નહીં. કફ્ફારા જબ હૈ કે નિય્યત કરકે તોડ દે.

કફ્ફારાકા બયાન

મસ્અલા : રમઝાન શરીફકે રોઝા તોડ ડાલનેકા કફ્ફારા યે હૈ કે દો મહીને તક લગાતાર રોઝે રખ્ખે. થોડે થોડે રોઝે રખના દુરૂસ્ત નહીં. અગર કિસીવજહસે બીચમેં દો એક રોઝે નહીં રખ્ખે તો અબ ફિરસે દો મહીનેકે રોઝે રખ્ખે, હાં જિતને રોઝે ઔરતકે હૈઝકી વજહસે જાતે રહે હૈં વો મઆફ હૈં ઉનકે છૂટ જાનેસે કફ્ફારેમેં કુછ નુકસાન નહીં આયા લેકિન પાક હોનેકે ફૌરન બાદ ફિર રોઝે રખના શુરૂ કરે ઔર સાઠ (૬૦) રોઝે પૂરે કરે.

મસ્અલા : અગર કિસી ઔરતકે નિફાસકી વજહસે બીચમેં રોઝે છૂટ ગયે પૂરે રોઝે લગાતાર નહીં રખ સકી તો ભી કફ્ફારા સહીહ નહીં હુવા. સબ રોઝે ફિરસે રખ્ખે.

મસ્અલા : અગર દુઃખ બીમારીકી વજહસે બીચમેં કફ્ફારેકે કુછ રોઝે છૂટ ગયે તબ ભી તંદુરૂસ્ત હોનેકે બાદ ફિરસે રોઝે રખના શુરૂ કરે.

મસ્અલા : અગર બીચમેં રમઝાનકા મહીના આ ગયા તબ ભી કફ્ફારા સહીહ નહીં હુવા.

મસ્અલા : અગર કિસીકો રોઝા રખનેકી તાકત ન હો તો સાઠ (૬૦) મિસ્કીનોંકો સુબહ વ શામ પેટ ભરકર ખાના ખિલાએ જિતના ઉનકે પેટમેં સમાએ ખૂબ તનકે ખા લેં.

મસ્અલા : ઉન મિસ્કીનોંમેં અગર બાઝે બિલકુલ છોટે બચ્ચે હોં તો જાઈઝ નહીં, ઉન બચ્ચોંકે બદલે ઔર મિસ્કીનોંકો ફિર ખિલાએ.

મસ્અલા : અગર ગેહૂંકી રોટી હો તો રૂખી રોટી ખિલાના ભી દુરૂસ્ત હૈ ઔર અગર જવ, બાજરા, જુવાર વગૈરહકી રોટી હો તો ઉસકે સાથ કુછ દાલ વગૈરહ દેના ચાહિયે, જિસકે સાથ રોટી ખા લેં.

મસ્અલા : અગર ખાના ન ખિલાએ બલ્કે સાઠ મિસ્કીનોંકો કચ્ચા અનાજ દે દે તો ભી જાઈઝ હૈ. હર એક મિસ્કીનકો ઈતના દે દે જિતના સદકએ ફિત્ર દિયા જાતા હૈ ઔર સદકએ ફિત્રકા બયાન ઝકાતકે બાબમેં આએગા ઈન્શા અલ્લાહ.

મસ્અલા : અગર ઈતને અનાજકી કીમત દે દે તો ભી જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસી ઔરસે કેહ દે કે તુમ મેરી તરફસે કફ્ફારા અદા કર દો ઔર સાઠ મિસ્કીનોંકો ખાના ખિલા દો ઔર ઉસને ઉસકી તરફસે ખિલાયા

યા કચ્ચા અનાજ દે દિયા તબ ભી કફફારા અદા હો ગયા. ઔર અગર બગૈર ઉસકે કહે કિસીને ઉસકી તરફસે દે દિયા તો કફફારા સહીહ નહીં હુવા.

મસ્અલા : અગર એક હી મિસ્કીનકો સાઠ દિન તક સુબહ્ વ શામ ખાના ખિલા દિયા યા સાઠ દિન તક કચ્ચા અનાજ યા કીમત દેતા રહા તબ ભી કફફારા સહીહ હો ગયા.

મસ્અલા : અગર સાઠ દિન તક લગાતાર ખાના નહીં ખિલાયા બલ્કે બીચમેં કુછ દિન નાગા હો ગયે તો કુછ હરજ નહીં યે દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર સાઠ દિનકા અનાજ હિસાબ કરકે એક ફકીરકો એક હી દિન દે દિયા તો દુરૂસ્ત નહીં. ઈસી તરહ એક હી ફકીરકો એક હી દિન સાઠ દફા કરકે દે દિયા, તબ ભી એક હી દિનકા અદા હુવા. એક કમ સાઠ (યાની ૫૯) મિસ્કીનોંકો ફિર દેના ચાહિયે. ઈસી તરહ કીમત દેનેકા ભી હુકમ હૈ યાની એક દિનમેં એક મિસ્કીનકો એક રોઝેકે બદલેસે ઝિયાદા દેના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અગર કિસી ફકીરકો સદકએ ફિત્રકી મિકદારસે કમ દિયા તો કફફારા સહીહ નહીં હુવા.

મસ્અલા : અગર એક હી રમઝાનકે દો યા તીન રોઝે તોડ ડાલે તો એક હી કફફારા વાજિબ હૈ અલબત્તા અગર યે દોનોં રોઝે એક રમઝાનકે ન હો તો અલગ અલગ કફફારા દેના પડેગા.

રોઝા તોડ દેનેકા બયાન

મસ્અલા : અચાનક ઐસા બીમાર હો ગયા કે અગર રોઝા ન તોડેગા તો જાન પર બન જાએગી યા બીમારી બહોત બઢ જાએગી તો રોઝા તોડ દેના દુરૂસ્ત હૈ જૈસે અચાનક પેટમેં ઐસા દર્દ ઉઠા કે બેતાબ હો ગયા યા સાંપને કાટ લિયા તો દવા પી લેના ઔર રોઝા તોડ ડાલના દુરૂસ્ત હૈ. ઐસે હી અગર પ્યાસ લગી કે હલાકતકા ડર હૈ તો ભી રોઝા તોડ ડાલના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : હામિલા ઔરતકો કોઈ ઐસી બાત પેશ આ ગઈ જિસસે અપની જાનકા યા બચ્ચાકી જાનકા ડર હૈ તો રોઝા તોડ ડાલના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : ખાના પકાનેકી વજહસે બેહદ પ્યાસ લગ આઈ ઔર ઈતની બેતાબી હુઈ કે અબ જાનકા ખૌફ હૈ તો રોઝા ખોલ ડાલના દુરૂસ્ત હૈ લેકિન અગર ખુદ ઉસને કસ્દન (જાન બૂઝકર) ઈતના કામ કિયા જિસસે ઐસી હાલત હો ગઈ તો ગુનેહગાર હોગી.

જિન વજહોંસે રોઝા તોડ દેના જાઈઝ હૈ ઉનકા બયાન

મસ્અલા : અગર ઐસા બીમાર હૈ કે રોઝા નુકસાન કરતા હૈ ઔર યે ડર હૈ કે અગર રોઝા રખ્ખા તો બીમાર પડ જાએગા યા દેરમેં અચ્છા હોગા યા જાન જાતી રહેગી તો રોઝા ન રખ્ખે. જબ અચ્છા હો જાએ તો ઉસકી કઝા રખ લે, લેકિન ફક્ત અપને દિલસે ઐસા ખયાલ કર લેનેસે રોઝા છોડ દેના દુરૂસ્ત નહીં બલ્કે જબ કોઈ મુસલમાન દીનદાર હકીમ તબીબ કેહ દે કે રોઝા તુમકો નુકસાન કરેગા તબ છોડના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર હકીમ યા ડાક્ટર કાફિર હૈ યા શરીઅતકા પાબંદ નહીં હૈ તો ઉસકી બાતકા એ'તિબાર નહીં ફક્ત ઉસકે કેહનેસે રોઝા ન છોડે.

મસ્અલા : અગર હકીમને તો કુછ નહીં કહા લેકિન ખૂદ અપના તજુર્બા હૈ ઔર કુછ ઐસી નિશાનિયાં મા'લૂમ હુઈ જિનકી વજહસે દિલ ગવાહી દેતા હૈ કે રોઝા નુકસાન કરેગા તબ ભી રોઝા ન રખ્ખે. ઔર અગર ખૂદ ભી તજુર્બાકાર ન હો, ઔર ઉસ બીમારીકા કુછ હાલ મા'લૂમ ન હો તો ફક્ત ખયાલકા એ'તિબાર નહીં. અગર દીનદાર હકીમકે બગૈર બતલાએ ઔર બગૈર તજુર્બેકે અપને ખયાલ હીસે રમઝાનકા રોઝા તોડેગા તો કફ્ફારા દેના પડેગા. ઔર અગર રોઝા ન રખ્ખેગા તો ગુનેહગાર હોગા.

મસ્અલા : અગર બીમારીસે અચ્છા હો ગયા લેકિન અભી ઝોફ (કમઝોરી) બાકી હૈ ઔર ગાલિબ ગુમાન યે હૈ કે અગર રોઝા રખ્ખા તો ફિર બીમાર પડ જાએગા તબ ભી રોઝા ન રખના જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ મુસાફિરતમેં હો તો ઉસકો ભી દુરૂસ્ત હૈ કે રોઝા ન રખ્ખે ફિર કભી ઉસકી કઝા રખ લે.

મસ્અલા : મુસાફિરતમેં અગર રોઝેસે કોઈ તકલીફ ન હો, જૈસે રેલ પર સવાર હૈ ઔર યે ખયાલ હૈ કે શામ તક ઘર પહોંચ જાઉંગા યા અપને સાથ સબ રાહત વ આરામકા સામાન મૌજૂદ હૈ તો ઐસે વક્ત સફરમેં ભી રોઝા રખ લેના બેહતર હૈ. ઔર અગર રોઝા ન રખ્ખે બલ્કે કઝા રખ લે તબ ભી કોઈ ગુનાહ નહીં. હાં રમઝાન શરીફકે રોઝાકી જો ફઝીલત હૈ ઉસસે મહેરૂમ રહેગા. ઔર અગર રાસ્તેમેં રોઝાકી વજહસે તકલીફ ઔર પરેશાની હો તો ઐસે વક્ત રોઝા ન રખના બેહતર હૈ.

મસ્અલા : અગર બીમારીસે અચ્છા નહીં હુવા, ઉસીમેં મર ગયા યા અભી ઘર નહીં પહોંચા મુસાફિરત હીમેં મર ગયા તો જિતને રોઝે બીમારીકી વજહસે યા સફરકી વજહસે છૂટે હૈં આખિરતમેં ઉનકા મુવાખઝા ન હોગા. ક્યૂંકે

કઝા રખનેકી મોહલત ઉસકો અભી નહીં મિલી થી.

મસ્અલા : અગર બીમારીમેં દસ રોઝે ગયે થે. ફિર પાંચ દિન અચ્છા રહા લેકિન કઝા રોઝે નહીં રખ્ખે તો પાંચ રોઝે તો મઆફ હૈં ફક્ત પાંચ રોઝોંકી કઝા ન રખને પર પકડા જાએગા. ઔર અગર પૂરે દસ દિન અચ્છા રહા તો પૂરે દસોં દિનકી પકડ હોગી. ઈસ લિયે ઝરૂરી હૈ કે જિતને રોઝોંકા મુવાખઝા ઉસ પર હોનેવાલા હૈ ઉતને રોઝોંકા ફિદયા દેનેકે લિયે કેહકર મરે જબકે ઉસકે પાસ માલ હૈ.

મસ્અલા : અગર રાસ્તેમેં પંદરહ દિન રેહનેકી નિય્યતસે ઠહેર ગયા તો અબ રોઝા છોડના દુરૂસ્ત નહીં ક્યૂંકે શરીઅતસે અબ વો મુસાફિર નહીં રહા, અલબત્તા પંદરહ દિનસે કમ ઠહેરનેકી નિય્યત હો તો રોઝા ન રખના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : હામિલા ઔરત ઔર દૂધ પિલાનેવાલી ઔરતકો જબ અપની જાન યા બચ્ચાકી જાનકા કુછ ડર હો તો રોઝા ન રખ્ખે ફિર કભી કઝા રખ લે, લેકિન અગર અપના શૌહર માલદાર હૈ કે કોઈ અન્ના રખકર દૂધ પિલવા સકતા હૈ તો દૂધ પિલાનેકી વજહસે માં કો રોઝા છોડ દેના દુરૂસ્ત નહીં હૈ. અલબત્તા અગર વો ઐસા લડકા હૈ કે સિવાએ અપની માં કે કિસી ઔરકા દૂધ નહીં પીતા તો ઐસે વક્ત માં કા રોઝા ન રખના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કિસી અન્નાને દૂધ પિલાનેકી નોકરી કી ફિર રમઝાન શરીફ ઔર રોઝેસે બચ્ચાકી જાનકા ડર હૈ તો અન્નાકો ભી રોઝે ન રખના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસી ઔરતકો હૈઝ આ ગયા યા બચ્ચા પૈદા હુવા, ઔર નિફાસ હો ગયા તો હૈઝ વ નિફાસ રેહને તક રોઝા રખના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અગર કોઈ ઔરત રાતકો પાક હો ગઈ તો અબ સુબહકો રોઝા ન છોડે. અગર રાતકો નહાઈ ન હો તબ ભી રોઝા રખ લે ઔર સુબહકો નહા લે, ઔર અગર સુબહ હોનેકે બાદ પાક હુઈ તો અબ પાક હોનેકે બાદ રોઝાકી નિય્યત કરના દુરૂસ્ત નહીં લેકિન કુછ ખાના પીના ભી દુરૂસ્ત નહીં હૈ અબ દિનભર રોઝાદારોંકી તરહ રેહના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર કોઈ દિનકો મુસલમાન હુવા યા દિનકો જવાન હુવા તો અબ દિનભર કુછ ખાના પીના દુરૂસ્ત નહીં હૈ, ઔર અગર કુછ ખા લિયા તો ઉસ રોઝેકી કઝા રખની ભી નયે મુસલમાન ઔર નયે જવાનકે ઝિમ્મે વાજિબ નહીં હૈ.

ફિદયાકા બયાન

મસ્અલા : જિસકો ઈતના બુઢાપા હો ગયા કે રોઝા રખનેકી તાકત નહીં રહી યા ઐસા બીમાર હૈ કે અબ અચ્છા હોનેકી ઉમ્મીદ નહીં, ન રોઝા રખનેકી

તાકત હૈ તો વો રોઝા ન રખ્ખે ઔર હર રોઝેકે બદલે એક મિસ્કીનકો સદકએ ફિત્રકે બરાબર ગલ્લા (અનાજ) દે દે યા સુબહ વ શામ પેટ ભરકર ઉસકો ખાના દે. શરીઅતમેં ઈસકો ભી ફિદયા કેહતે હૈં. ઔર અગર ગલ્લા (અનાજ) કે બદલેમે ઉસી કદર ગલ્લાકી કીમત દે દે તબ ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : વો ગેહૂં અગર થોડે થોડે કરકે કઈ મિસ્કીનોંકો બાંટ દે તબ ભી સહીહ હૈ.

મસ્અલા : ફિર અગર કભી તાકત આ ગઈ યા બીમારીસે અચ્છા હો ગયા તો સબ રોઝે કઝા રખને પડેંગે ઔર જો ફિદયા દિયા હૈ ઉસકા સવાબ અલગ મિલેગા.

મસ્અલા : કિસીકે ઝિમ્મે કઈ રોઝે કઝા થે ઔર મરતે વક્ત વસિય્યત કર ગયા કે મેરે રોઝોંકે બદલે ફિદયા દે દેના તો ઉસકે માલમેંસે ઉસકા વલી યે ફિદયા દે દે ઔર કફન દફન ઔર કર્ઝ અદા કરકે જિતના માલ બચે ઉસકી તિહાઈમેંસે અગર સબ ફિદયા નિકલ આએ તો દેના વાજિબ હોગા.

મસ્અલા : અગર ઉસને વસિય્યત નહીં કી મગર વલીને અપને માલમેંસે ફિદયા દે દિયા તબ ભી ખુદાસે ઉમ્મીદ રખ્ખે કે શાયદ કબૂલ કર લે ઔર અબ રોઝોંકા મુવાખઝા ન કરેગા. ઔર બગૈર વસિય્યત કિયે ખૂદ મુરદેકે માલમેંસે ફિદયા દેના જાઈઝ નહીં હૈ. ઈસી તરહ અગર તિહાઈ માલસે ઝિયાદા હો જાએ તો બાવજૂદ વસિય્યતકે ભી ઝિયાદા દેના બગૈર રઝામંદી સબ વારિસોંકે જાઈઝ નહીં. હાં અગર સબ વારિસ ખૂશીસે રાજી હો જાએં તો દોનોં સૂરતોંમેં ફિદયા દેના દુરૂસ્ત હૈ લેકિન નાબાલિગ વારિસકી ઈજાઝતકા શરીઅતમેં કુછ એ'તિબાર નહીં હૈ. બાલિગ વારિસ અપના હિસ્સા જુદા કરકે ઉસમેંસે દે દેં તો દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસીકી નમાઝેં કઝા હો ગઈ હોં ઔર વસિય્યત કરકે મર ગયા કે મેરી નમાઝોંકે બદલે યે ફિદયા દે દેના ઉસકા ભી યેહી હુકમ હૈ.

મસ્અલા : હર વક્તકી નમાઝોંકા ઈતના હી ફિદયા હૈ જિતના એક રોઝાકા ફિદયા હૈ ઈસ હિસાબસે દિન રાતકે પાંચ ફર્ઝ ઔર એક વિત્ર છ નમાઝોંકી તરફસે એક છટાંગ કમ પોને ગ્યારહ સેર ગેહૂં અસ્સી રૂપિયેકે સેરસે દે મગર એહતિયાતન પૂરે બારહ સેર દે.

મસ્અલા : કિસીકે ઝિમ્મે ઝકાત બાકી હૈ અભી અદા નહીં કી તો વસિય્યત કર જાનેસે ઉસકા ભી અદા કર દેના વારિસોં પર વાજિબ હૈ. અગર વસિય્યત નહીં કી ઔર વારિસોંને અપની ખૂશીસે દે દી તો ઝકાત અદા નહીં હુઈ.

મસ્અલા : અગર વલી મુરદેકી તરફસે કઝા રોઝે રખ લે યા ઉસકી

તરફસે નમાઝેં પઢ઼ લે તો યે દુરૂસ્ત નહીં યાની ઉસકે ઝિમ્મેસે ન ઉતરેંગી.

મસ્અલા : બે વજહ રમઝાનકા રોઝા છોડ દેના દુરૂસ્ત નહીં ઔર બડા ગુનાહ હૈ, યે ન સમઝે કે ઉસકે બદલે એક રોઝા કઝા રખ લૂંગા. ક્યૂંકે હદીસ શરીફમેં આયા હૈ કે રમઝાનકે એક રોઝાકે બદલેમેં અગર સાલભર બરાબર રોઝા રખતા રહે તબ ભી ઈતના સવાબ ન મિલેગા જિતના કે રમઝાનમેં એક રોઝાકા સવાબ મિલતા હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસીને શામતે આ'માલસે (બદનસીબીસે) રોઝા ન રખ્ખા તો ઔર લોગોંકે સામને કુછ ન ખાએ ન પીએ, ન યે ઝાહિર કરે કે આજ મેરા રોઝા નહીં હૈ. ઈસ લિયે કે ગુનાહ કરકે ઉસકો ઝાહિર કરના ભી ગુનાહ હૈ. અગર સબસે કેહ દેગા તો દોહરા ગુનાહ હોગા. એક તો રોઝા ને રખનેકા દૂસરા ગુનાહ ઝાહિર કરનેકા.

મસ્અલા : જબ લડકા યા લડકી રોઝા રખનેકે લાઈક હો જાએં તો ઉનકો ભી રોઝા રખનેકા હુકમ કરે. ઔર જબ દસ બરસકી ઉમર હો જાએ તો માર મારકર રોઝા રખવાએ. અગર સારે રોઝે ન રખ સકે તો જિતને ભી રખ સકે રખવાએ.

મસ્અલા : અગર નાબાલિગ લડકા લડકી રોઝા રખકર તોડ ડાલે તો ઉસકી કઝા ન રખવાએ, અલબત્તા નમાઝકી નિય્યત કરકે તોડ દે તો ઉસકો દોહરાએ.

એ'તિકાફકા બયાન

રમઝાન શરીફકી બીસવીં તારીખકે દિન છુપનેસે ઝરા પેહલેસે રમઝાનકી ઉન્તીસ યા તીસ તારીખ યાની જિસ દિન ઈદકા ચાંદ નઝર આએ ઉસ તારીખકે દિન સૂરજ છુપને તક મસ્જિદમેં બૈઠના ઉસકો એ'તિકાફ કેહતે હૈં. ઉસકા બડા સવાબ હૈ.

એ'તિકાફકે મસાઈલ

મસ્અલા : એ'તિકાફકે લિયે કિતની ચીઝેં ઝરૂરી હૈં (૧) મસ્જિદે જમાઅતમેં ઠહેરના, (૨) એ'તિકાફકી નિય્યતસે ઠહેરના. પસ બગૈર ઈરાદા ઠહેર જાનેકો એ'તિકાફ નહીં કેહતે. ચૂંકે નિય્યતકે સહીહ હોનેકે લિયે નિય્યત કરનેવાલેકા મુસલમાન હોના ઔર આકિલ હોના શર્ત હૈ લિહાઝા અકલ ઔર ઈસ્લામકા શર્ત હોના ભી નિય્યતકે ઝિમનમેં આ ગયા. (૩) હૈઝ વ નિફાસસે ખાલી ઔર પાક હોના ઔર જનાબતસે પાક હોના.

મસ્અલા : સબસે અફઝલ વો એ'તિકાફ હૈ જો મસ્જિદે હરામ યાની કા'બા મુકર્રમામેં કિયા જાએ. ઉસકે બાદ મસ્જિદે નબવીકા, ઉસકે બાદ બૈતુલ મુકદ્દસકા, ઉસકે બાદ ઉસ જામેઅ મસ્જિદકા જિસમેં જમાઅતકા ઈન્તિઝામ હો, અગર જામેઅ મસ્જિદમેં જમાઅતકા ઈન્તિઝામ ન હો તો મોહલ્લાકી મસ્જિદ, ઉસકે બાદ વો મસ્જિદ જિસમેં ઝિયાદા જમાઅત હોતી હો.

મસ્અલા : એ'તિકાફકી તીન કિસ્મેં હૈં. (૧) વાજિબ (૨) સુન્નતે મોઅક્કદહ (૩) મુસ્તહબ. (૧) વાજિબ વો હૈ જો નઝર (મન્નત) કી જાએ, નઝર ચાહે ગૈર મુતઅલ્લિક હો જૈસે કોઈ શખ્સ બગૈર કિસી શર્તકે એ'તિકાફકી નઝર કરે, યા મુઅલ્લક જૈસે કોઈ શખ્સ યે શર્ત કર લે કે અગર મેરા ફલાં કામ હો જાએગા તો મૈં એ'તિકાફ કરૂંગા, ઔર (૨) સુન્નતે મોઅક્કદહ યે હૈ કે રમઝાનકે અખીર અશરહમેં નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમસે બિલ ઈલ્તિઝામ એ'તિકાફ કરના અહાદીસે સહીહામેં મન્કૂલ હૈ. મગર યે સુન્નતે મોઅક્કદહ બાઝકે કરનેસે સબકે ઝિમ્મેસે ઉતર જાએગી. (૩) ઔર મુસ્તહબ વો હૈ જો માહે રમઝાનકે અખીર અશરહકે સિવા ઔર કિસી ઝમાનેમેં ચાહે રમઝાનકા પેહલા દૂસરા અશરહ હો યા ઔર કોઈ મહીના હો.

મસ્અલા : એ'તિકાફ વાજિબકે લિયે રોઝા શર્ત હૈ. જબ કોઈ શખ્સ એ'તિકાફ કરે તો ઉસકો રોઝા રખના ભી ઝરૂરી હોગા, બલ્કે અગર યે ભી નિય્યત કરે કે મૈં રોઝા ન રખ્ખૂંગા, તબ ભી ઉસકો રોઝા રખના લાઝિમ હોગા. ઈસી વજહસે અગર કોઈ શખ્સ રાતકે એ'તિકાફકી નિય્યત કરે તો વો લગ્વ સમઝી જાએગી. ક્યૂંકે રાત રોઝેકા મહલ નહીં, હાં અગર રાત દિન દોનોંકી નિય્યત કરે યા સિર્ફ કઈ દિનોંકી, તો ફિર રાત ઝિમનન દાખિલ હો જાએગી ઔર રાતકો ભી એ'તિકાફ કરના ઝરૂરી હોગા. રોઝા કા ખાસ એ'તિકાફકે લિયે રખના ઝરૂરી નહીં ચાહે કિસી ગર્ઝસે રોઝા રખ્ખા જાએ. એ'તિકાફકે લિયે કાફી હૈ. મસલન કોઈ શખ્સ રમઝાનમેં એ'તિકાફકી નઝર (મન્નત) કરે તો રમઝાનકા રોઝા ઉસકા એ'તિકાફકે લિયે ભી કાફી હૈ. હાં ઉસ રોઝાકા વાજિબ હોના ઝરૂરી હૈ નફલ રોઝા ઉસકે લિયે કાફી નહીં. મસલન કોઈ શખ્સ નફલ રોઝા રખ્ખે ઔર ઉસકે બાદ ઉસી દિન એ'તિકાફકી નઝર કરે તો સહીહ નહીં. અગર કોઈ શખ્સ પૂરે રમઝાનકે એ'તિકાફકી નઝર કરે ઔર ઈત્તિફાકસે રમઝાનમેં ન કર સકે તો કિસી ઔર મહીનેમેં ઉસકે બદલે કર લેનેસે ઉસકી નઝર પૂરી હો જાએગી, મગર અલલ ઈત્તિસાલ (લગાતાર) રોઝે રખના ઔર ઉનમેં એ'તિકાફ કરના ઝરૂરી હોગા.

મસ્અલા : એ'તિકાફ મસનૂનમેં તો રોઝા હોતા હી હૈ ઈસ લિયે ઉસકે

વાસ્તે શર્ત કરનેકી ઝરૂરત નહીં.

મસ્અલા : એ'તિકાફ મુસ્તહબમેં ભી એહતિયાત યે હૈ કે રોઝા શર્ત હૈ ઔર મોઅતમદ યે હૈ કે શર્ત નહીં.

મસ્અલા : એ'તિકાફ વાજિબ કમસે કમ એક દિન હો સકતા હૈ ઔર ઝિયાદા જિસ કદર નિય્યત કરે. ઔર એ'તિકાફે મસનૂન એક અશરહ, ઈસ લિયે કે એ'તિકાફે મસનૂન રમઝાનકે અખીર અશરહમેં હોતા હૈ ઔર એ'તિકાફે મુસ્તહબકે લિયે કોઈ મિકદાર મુકર્રર નહીં હૈ એક મિનિટ બલ્કે ઉસસે ભી કમ હો સકતા હૈ.

મસ્અલા : હાલતે એ'તિકાફમેં દો કિસ્મકે અફઆલ હરામ હૈં યાની ઉનકે ઈરતિકાબસે અગર એ'તિકાફ વાજિબ યા મસનૂન હૈ તો ફાસિદ હો જાએગા ઔર ઉસકી કઝા કરના પડેગી. ઔર અગર એ'તિકાફ મુસ્તહબ હૈ તો ખતમ હો જાએગા.

પેહલી કિસ્મ : એ'તિકાફકી જગહસે બગૈર ઝરૂરત બાહિર નિકલના ઝરૂરતે આમ હૈ, ચાહે તબ્ઈ હો યા શરઈ જૈસે પાખાના, પેશાબ, ગુસ્લે જનાબત, ખાના ખાના ભી ઝરૂરતે તબઈમેં દાખિલ હૈ જબકે કોઈ શખ્સ લાનેવાલા ન હો, શરઈ ઝરૂરત જૈસે જુમ્આકી નમાઝ હૈ.

મસ્અલા : જિસ ઝરૂરતકે લિયે અપને એ'તિકાફકી મસ્જિદસે બાહિર જાએ ઉસકે ફારિગ હોનેકે બાદ વહાં કિયામ ન કરે ઔર જહાં તક મુમકિન હો ઐસી જગહ અપની ઝરૂરત રફઅ કરે.

હદીસ : નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકા ઈરશાદ હૈ કે જિસ શખ્સને અલ્લાહ તઆલાકે લિયે એક દિનકા ભી એ'તિકાફ કિયા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો જહન્નમસે તીન ખંદકોંકી મિકદાર દૂર કરેગા. (તબરાની)

હદીસ : નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા કે કિસી મુસલમાન ભાઈકી હાજત પૂરી કર દેના ઔર ઉસમેં કોશિશ કરના દસ સાલકે એ'તિકાફસે ભી ઝિયાદા સવાબકા મૂજિબ હૈ. (તબરાની)

હદીસ : નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હૈ કે રમઝાનકે દસ દિનોંમેં એ'તિકાફ કરનેકા સવાબ દો હજ ઔર દો ઉમરહકે બરાબર હૈ. (બયહકી)

જો ઉસ મસ્જિદસે ઝિયાદા કરીબ હો, અગર જુમ્આકી નમાઝકે લિયે કિસી મસ્જિદમેં જાએ ઔર નમાઝકે બાદ વહીં ઠહેર જાએ ઔર વહીં એ'તિકાફકો પૂરા કરે, તબ ભી જાઈઝ હૈ મગર મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : ભૂલેસે ભી અપને એ'તિકાફકી મસ્જિદકો એક મિનિટ બલ્કે ઉસસે ભી કમ છોડ દેના જાઈઝ નહીં.

મસ્અલા : જો ઉઝર કસીરૂલ વકૂઅ ન હોં ઉનકે લિય અપને મોઅતકેફકો છોડ દેના એ'તિકાફકે મુનાફી હૈ. મસલન કિસી મરીઝકી ઈયાદતકે લિયે યા કિસી ડૂબતે હુએકો બચાનેકે લિયે યા આગ બુઝાનેકે લિયે યા મસ્જિદકે ગિરનેકે ખૌફસે, ઈન સૂરતોંમેં મોઅતકિફકા નિકલ જાના ગુનાહ નહીં બલ્કે જાન બચાનેકી ગર્ઝસે ઝરૂરી હૈ. મગર એ'તિકાફ કાઈમ ન રહેગા. અગર કિસી શરઈ યા તબઈ ઝરૂરતકે લિયે નિકલે ઔર ઉસ દરમિયાનમેં ચાહે ઝરૂરત પૂરી હોનેસે પેહલે યા ઉસકે બાદ કિસી મરીઝકી ઈયાદત કરે યા નમાઝે જનાઝામેં શરીક હો જાએ તો કુછ મુઝાઈકા (હરજ) નહીં.

મસ્અલા : જુમ્આકી નમાઝકે લિયે વક્ત પર જાએ કે તહિય્યતુલ મસ્જિદ ઔર સુન્નતે જુમ્આ વહાં પઢ સકે ઔર નમાઝકે બાદ ભી સુન્નત પઢનેકે લિયે ઠહેરના જાઈઝ હૈ. ઈસ મિકદારે વક્તકા અંદાઝા ઉસ શખ્સકી રાય પર છોડ દિયા ગયા હૈ, અગર અંદાઝા ગલત હો જાએ યાની કુછ પેહલે પહોંચ જાએ તો કુછ હરજ નહીં.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ ઝબરદસ્તી મોઅતકફસે બાહિર નિકાલ દિયા જાએ તબ ભી ઉસકા એ'તિકાફ ન રહેગા મસલન કિસી જુર્મમેં હાકિમે વક્તકી તરફસે વારંટ જારી હુવા ઔર સિપાહી ઉસકો ગિરિફતાર કરકે લે જાએ યા કિસીકા કર્ઝ ચાહતા હો ઔર વો ઉસકો બાહિર નિકાલે.

મસ્અલા : ઈસી તરહ અગર કિસી શરઈ યા તબઈ ઝરૂરતસે નિકલે ઔર રાસ્તેમેં કોઈ ચાહે રોક લે યા બીમાર હો જાએ ઔર મોઅતકફ તક પહોંચનેમેં કુછ દેર હો જાએ તબ ભી એ'તિકાફ કાઈમ ન રહેગા.

દૂસરી કિસમ : ઉન અફઆલકી જો એ'તિકાફમેં નાજાઈઝ હૈં. જિમાઅ વગૈરહ કરના, ચાહે જાન બૂઝકર કિયા જાએ યા ભૂલેસે. એ'તિકાફકા ખયાલ ન રેહનેકે સબબસે મસ્જિદમેં કિયા જાએ યા મસ્જિદસે બાહિર હર હાલમેં એ'તિકાફ બાતિલ હો જાએગા. જો અફઆલ કે જિમાઅકે તાબેઅ હૈં. જૈસે બોસા લેના યા મુઆનિકહ કરના (યાની ગલે મિલના). વો ભી હાલતે એ'તિકાફમેં નાજાઈઝ હૈં મગર ઉનસે એ'તિકાફ બાતિલ નહીં હોતા, જબ તકકે મની ખારિજ ન હો, અલબત્તા સિર્ફ ખયાલ ઔર ફિક્રસે અગર મની ખારિજ હો તો એ'તિકાફ ફાસિદ ન હોગા.

મસ્અલા : હાલતે એ'તિકાફમેં બગૈર ઝરૂરત કિસી દુન્યાવી કામમેં

મશ્ગૂલ હોના મકરૂહે તહરીમી હૈ. મસલન બગૈર ઝરૂરત ખરીદો ફરોખ્ત યા તિજારતકા કોઈ કામ કરના, હાં જો કામ નિહાયત ઝરૂરી હો. મસલન ઘરમેં ખાનેકો ન હો, ઔર ઉસકે સિવા કોઈ દૂસરા શખ્સ કાબિલે ઈત્મીનાન ખરીદનેવાલા ન હો. ઐસી હાલતમેં ખરીદો ફરોખ્ત કરના જાઈઝ હૈ, મગર મબીઅ્ઝા (ચીઝકા) મસ્જિદમેં લાના કિસી હાલમેં જાઈઝ નહીં હૈ, બશર્તેકિ ઉસકે મસ્જિદમેં લાનેસે મસ્જિદ ખરાબ હો જાને યા જગહ રૂક જાનેકા ખૌફ હો, હાં અગર મસ્જિદકે ખરાબ હોને યા જગહ રૂક જાનેકા ખૌફ ન હો તો બાઝકે નઝદીક જાઈઝ હૈ

મસ્અલા : હાલતે એ'તિકાફમેં બિલકુલ ચુપ બૈઠના ભી મકરૂહે તહરીમી હૈ. હાં બુરી બાતેં ઝબાનસે ન નિકાલે, ઝૂઠ ન બોલે, ગીબત ન કરે બલ્કે કુરઆન મજીદકી તિલાવત યા કિસી દીની ઈલ્મ પઢને પઢાને યા કિસી ઔર ઈબાદતમેં અપને ઔકાત સર્ફ કરે.

મસ્અલા : અગર કોઈ ઔરત એ'તિકાફ કરે તો અપને ઘરમેં જહાં નમાઝ પઢનેકે લિયે જગહ મુકર્રર કર રખ્ખી હો ઉસ જગહ પાબંદીસે જમકર બૈઠે, ફક્ત પેશાબ પાખાનાકી મજબૂરીસે તો વહાંસે ઉઠના દુરૂસ્ત હૈ. અગર કોઈ ખાના પાની દેનેવાલા હો તો ખાનેકે લિયે ભી ન ઉઠે, હર વક્ત ઉસી જગહ બૈઠી રહે ઔર વહીં સોએ.

મસ્અલા : અગર ઔરતકો હાલતે એ'તિકાફમેં હૈઝ યા નિફાસ આ જાએ તો એ'તિકાફ છોડ દે ઉસમેં દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : એ'તિકાફમેં મર્દસે હમ બિસ્તર હોના લેટના ચિમટના ભી દુરૂસ્ત નહીં.

કિતાબુઝ્ ઝકાત

ઝકાતકા બયાન

જિસકે પાસ માલ હો, ઔર ઉસકી ઝકાત ન નિકાલતા હો વો અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક બડા ગુનેહગાર હૈ. કિયામતકે દિન ઉસ પર બડા અઝાબ હોગા.

મસ્અલા : જિસકે પાસ સાડે બાવન તોલા ચાંદી યા સાડે સાત તોલા સોના હો ઔર એક સાલ તક બાકી રહે તો સાલ ગુઝરને પર ઉસકી ઝકાત દેના વાજિબ હૈ, ઔર અગર ઉસસે કમ હો તો ઉસ પર ઝકાત દેના વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : કિસીકે પાસ આઠ તોલા સોના ચાર મહીને યા છ મહીને તક રહા. ફિર વો ગુમ હો ગયા ઔર દો તીન મહીનેકે બાદ ફિર મિલ ગયા, તબ ભી ઝકાત દેના વાજિબ હૈ. ગર્ઝ કે જબ સાલકે અવ્વલ વ આખિરમેં માલદાર હો જાએ ઔર સાલકે બીચમેં થોડે દિન કમ હો જાનેસે ઝકાત મઆફ નહીં હોતી.

મસ્અલા : કિસીકે પાસ આઠ નવ તોલા સોના થા લેકિન સાલ ગુઝર જાનેસે પેહલે જાતા રહા પૂરા સાલ નહીં ગુઝરને પાયા તો ઝકાત વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : અગર દોસો રૂપિયે પાસ હૈં ઔર એક સો રૂપિયેકા કર્ઝ હૈ તો એક સો રૂપિયેકી ઝકાત વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : ચાંદીકે ઝેવર, બરતન ઔર સચ્ચા ગોટા ઠપ્પા (સિક્કા) સબ પર ઝકાત વાજિબ હૈ. ચાહે પહેનતી રેહતી હો યા બંદ રખ્ખે હોં ઔર કભી ન પહેનતી હો, ગર્ઝ કે ચાંદી સોનેકી હર ચીઝ પર ઝકાત વાજિબ હૈ અલબત્તા અગર ઉસી મિકદારસે કમ હો જો ઉપર બયાન હુઈ તો ઝકાત વાજિબ ન હોગી.

મસ્અલા : સોના ચાંદી અગર ખરા ન હો બલ્કે ઉસમેં કુછ મેલ હો જૈસે ચાંદીમેં રાંગા મિલા હુવા હૈ તો દેખો ચાંદી ઝિયાદહ હૈ યા રાંગા. અગર ચાંદી ઝિયાદા હો તો ઉસકા વોહી હુકમ હૈ જો ચાંદીકા હુકમ હૈ. ઔર અગર રાંગા ઝિયાદહ હૈ તો ઉસકો ચાંદી ન સમઝેંગે, પસ જો હુકમ પીતલ, તાંબે, લોહે, રાંગે વગૈરહ અસ્બાબકા આગે આએગા વોહી ઉસકા ભી હુકમ હૈ.

મસ્અલા : કિસીકે પાસ ન તો પૂરી મિકદાર સોનેકી હૈ ન પૂરી મિકદાર ચાંદીકી હૈ બલ્કે થોડા સોના હૈ ઔર થોડી ચાંદી હૈ તો અગર દોનોંકી કીમત મિલાકર સાડે બાવન તોલા ચાંદીકે બરાબર હો જાએ યા સાડે સાત તોલા સોનેકે બરાબર હો જાએ તો ઝકાત વાજિબ હૈ. ઔર અગર દોનોં ચીઝેં થોડી થોડી હૈં કે દોનોંકી કીમત ન ઈતની ચાંદીકે બરાબર હૈ ન ઈતને સોનેકે બરાબર તો ઝકાત વાજિબ નહીં. ઔર અગર સોને ઔર ચાંદી

દોનોંકી પૂરી પૂરી મિકદાર હૈ તો કીમત લગાનેકી કોઈ ઝરૂરત નહી.

મસ્અલા : કિસીકે પાસ સો રૂપિયે ઝરૂરતસે ઝાઈદ રખ્ખે થે ફિર સાલ પૂરા હોનેસે પેહલે પેહલે પચાસ રૂપિયે ઔર મિલ ગયે તો ઉન પચાસ રૂપિયેકા હિસાબ અલગ ન કરેંગે બલ્કે ઉસી સો રૂપિયેકે સાથ ઉસકો મિલા દેંગે. ઔર જિન સો રૂપિયેકા સાલ પૂરા હોગા તો પૂરે ડેડસોકી ઝકાત વાજિબ હોગી ઔર ઐસા સમઝેંગે કે પૂરે ડેડસો પર સાલ ગુઝર ગયા.

મસ્અલા : કિસીકે પાસ સો તોલા ચાંદી રખ્ખી થી ફિર સાલ ગુઝરનેસે પેહલે દો ચાર તોલા સોના આ ગયા યા નવ દસ તોલા સોના મિલ ગયા તબ ભી ઉસકા હિસાબ અલગ ન હોગા બલ્કે ઉસ ચાંદીકે સાથ મિલાકર ઉસકી ઝકાતકા હિસાબ હોગા. પસ જબ ઉસ ચાંદીકા સાલ પૂરા હો જાએગા તો ઉસ સબ માલ પર ઝકાત વાજિબ હોગી.

મસ્અલા : સોને ચાંદીકે સિવા ઔર ચીઝેં જિતની હૈં જૈસે લોહા તાંબા પીતલ, ગ્લેટ રાંગા વગૈરહ ઔર ઉન ચીઝોંકે બને હુએ બરતન વગૈરહ ઔર કપડે, જૂતે ઔર ઉસકે સિવા જો કુછ અસ્બાબ (યાની સામાન) હો ઉસકા હુકમ યે હૈ કે અગર ઉસકો બેચતા ઔર સૌદાગરી કરતા હૈ તો દેખો વો અસ્બાબ કિતના હૈ. અગર ઈતના હૈ કે ઉસકી કીમત સાડે બાવન તોલા ચાંદી યા સાડે સાત તોલા સોનેકે બરાબર હૈ તો જબ સાલ ગુઝર જાએ તો ઉસ સૌદાગરી (વેપાર) કે અસ્બાબમેં ઝકાત વાજિબ હૈ. ઔર અગર ઈતના ન હો તો ઉસમેં ઝકાત વાજિબ નહીં, ઔર અગર વો માલ સોદાગરીકે લિયે નહીં હૈ તો ઉસમેં ઝકાત વાજિબ નહીં હૈ ચાહે જિતના માલ હો અગર હઝારોં રૂપિયેકા માલ હો તબ ભી ઝકાત વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : ઘરકા અસ્બાબ જૈસે પતેલી, દેગચા, બડી દેગ, સીની (થાળ), લગન (ટબ) ઔર ખાને પીનેકે બરતન ઔર રેહને સેહનેકા મકાન ઔર પહેનનેકે કપડે, સચ્ચે મોતિયોંકે હાર વગૈરહ ઈન ચીઝોંમેં ઝકાત વાજિબ નહીં. ખુલાસા યે કે સોને ચાંદીકે સિવા ઔર જિતના માલ અસ્બાબ હો અગર વો સોદાગરીકા અસ્બાબ હૈ તો ઝકાત વાજિબ હૈ, નહીં તો ઉસ પર ઝકાત વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : કિસીકે પાસ દસ યા પાંચ ઘર હૈં ઉનકો કિરાયા પર ચલાતા હૈ તો ઉન મકાનોં પર ભી ઝકાત વાજિબ નહીં ચાહે જિતની કીમતકે હોં. ઐસે હી અગર કિસીને દો ચારસો રૂપિયેકે બરતન ખરીદ લિયે ઔર ઉનકો કિરાયા પર ચલાતા રેહતા હૈ તો ઉસ પર ભી ઝકાત વાજિબ નહીં હોતી.

મસ્અલા : ઔરતકે પહેનનેકે છડાવ જોડે જિતને કીમતી હોં ઉસમેં ઝકાત વાજિબ નહીં, લેકિન અગર ઉનમેં સચ્ચા કામ હૈ ઔર ઈતના કામ હૈ કે અગર

ચાંદી છુટાઈ જાએ તો સાડે બાવન તોલા યા ઉસસે ઝિયાદા નિકલેગી તો ઉસ ચાંદી પર ઝકાત વાજિબ હૈ ઔર અગર ઈતના ન હો તો ઝકાત વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : કિસીકે પાસ કુછ ચાંદી સોના હૈ ઔર કુછ સોદાગરીકા માલ હૈ તો સબકો મિલાકર દેખો અગર ઉસકી કીમત સાડે બાવન તોલા ચાંદી યા સાડે સાત તોલા સોનેકે બરાબર હો જાએ તો ઝકાત વાજિબ હૈ ઔર અગર ઈતના ન હો તો વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : સોદાગરીકા માલ વો કહેલાએગા જિસકો ઈસી ઈરાદેસે મોલ લિયા હો (યાની ખરીદા હો) કે ઉસકી સોદાગરી કરેંગે. અગર કિસીને અપને ઘર ખર્ચકે લિયે યા શાદી વગૈરહકે ખર્ચકે લિયે ચાવલ ખરીદે ફિર ઈરાદા હો ગયા કે લાઓ ઉસકી સોદાગરી કર લેં તો યે માલ સોદાગરકા નહીં હૈ ઔર ઉસ પર ઝકાત ભી વાજિબ નહીં હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસી પર તુમહારા કર્ઝ આતા હૈ તો ઉસ કર્ઝ પર ભી ઝકાત વાજિબ હૈ લેકિન કર્ઝકી તીન કિસ્મેં હૈં. એક યે કે નકદ રૂપિયે યા સોના, ચાંદી કિસીકો કર્ઝ દિયા, યા સોદાગરીકા અસ્બાબ બેચા ઉસકી કીમત બાકી હૈ ઔર એક સાલકે બાદ યા દો તીન બરસકે બાદ વસૂલ હુવા તો અગર ઈતની મિકદાર હો જિતની પર ઝકાત વાજિબ હોતી હૈ તો ઉન સબ બરસોંકી ઝકાત દેના વાજિબ હૈ. ઔર અગર યકમુશ્ત (ઈખટ્ટી) ન વસૂલ હો તો જબ ઉસમેંસે ગ્યારહ રૂપિયે મિલેં તબ ઉતનેકી ઝકાત વાજિબ હૈ ઔર અગર ઉસસે કમ મિલેં તો વાજિબ નહીં, ફિર જબ ગ્યારહ રૂપિયે ઔર મિલેં તો ઉસકી ઝકાત દે ઈસી તરહ દેતા રહે. ઔર જબ દે તો સબ બરસોંકી દે. ઔર અગર કર્ઝા ઉસસે કમ હો તો ઝકાત વાજિબ ન હોગી. અલબત્તા અગર ઉસકે પાસ કુછ ઔર માલ ભી હો ઔર દોનોંકો મિલાકર મિકદાર પૂરી હો જાએ તો ઝકાત વાજિબ હોગી.

મસ્અલા : ઔર અગર નકદ નહીં દિયા ઔર ન સોદાગરીકા માલ બેચા હૈ બલ્કે કોઈ ઔર ચીઝ બેચી થી જો સૌદાગરી કી ન થા જૈસે પહેનનેકે કપડે બેચ ડાલે યા ઘરકા અસ્બાબ બેચ દિયા ઉસકી કીમત બાકી હૈ ઔર ઈતની હૈ જિતનીમેં ઝકાત વાજિબ હોતી હૈ ફિર વો કઈ બરસ બાદ વસૂલ હો તો સબ બરસોંકી ઝકાત દેના વાજિબ હૈ. ઔર અગર સબ એક દફા કરકે ન વસૂલ હો બલ્કે થોડા થોડા કરકે મિલે તો જબ તક ચવ્વન રૂપિયે બારહ આને મિલ જાએં તો સબ બરસોંકી ઝકાત દેના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : તીસરી કિસમ યે હૈ કે શૌહરકે ઝિમ્મે મહર હૈ વો કઈ બરસોંકે બાદ મિલા તો ઉસકી ઝકાતકા હિસાબ મિલનેકે દિનસે હૈ પિછલે બરસોંકી ઝકાત

વાજિબ નહીં બલ્કે અબ અગર ઉસકે પાસ રખ્ખા હૈ ઔર ઉસ પર સાલ ગુઝર જાએ તો ઝકાત વાજિબ હોગી નહીં તો નહીં.

મસ્અલા : અગર કોઈ માલદાર આદમી જિસ પર ઝકાત વાજિબ હૈ સાલ ગુઝરનેસે પેહલે હી ઝકાત દે દે ઔર સાલકે પૂરા હોનેકા ઈન્તિઝાર ન કરે તો યે ભી જાઈઝ હૈ ઔર ઝકાત અદા હો જાતી હૈ.

મસ્અલા : કિસીકે માલ પર પૂરા સાલ ગુઝર ગયા લેકિન અભી ઝકાત નહીં નિકાલી થી કે માલ ચોરી હો ગયા યા ઔર કિસી તરહ જાતા રહા તો ઝકાત ભી મઆફ હો ગઈ, અગર ખુદ અપના માલ કિસીકો દે દિયા યા ઔર કિસી તરહ અપને ઈખ્તિયારસે હલાક કર ડાલા તો જિતની ઝકાત વાજિબ હુઈ થી વો મઆફ નહીં હુઈ બલ્કે દેના પડેગી.

મસ્અલા : સાલ પૂરા હોનેકે બાદ કિસીને અપના સારા માલ ખૈરાત કર દિયા તબ ભી ઝકાત મઆફ હો ગઈ.

મસ્અલા : કિસીકે પાસ દોસો રૂપિયે થે એક સાલકે બાદ ઉસમેંસે એકસો રૂપિયે ચોરી હો ગયે યા એકસો રૂપિયે ખૈરાત કર દિયે તો એકસોકી ઝકાત મઆફ હો ગઈ ફક્ત એકસો (૧૦૦) કી ઝકાત દેના પડેગી.

ઝકાત અદા કરનેકા બયાન

મસ્અલા : જબ માલ પર પૂરા સાલ ગુઝર જાએ તો ફૌરન ઝકાત અદા કર દે, નેક કામમેં દેર લગાના અચ્છા નહીં કે શાયદ અચાનક મૌત આ જાએ ઔર યે મુવાખઝા અપની ગરદન પર રેહ જાએ, અગર સાલ ગુઝરને પર ઝકાત અદા નહીં કી યહાં તકકે દૂસરા સાલ ભી ગુઝર ગયા તો ગુનેહગાર હુવા, અબ ભી તૌબા કરકે દોનોં સાલકી ઝકાત દે દે. ગર્ઝ કે ઉમર ભરમેં કભી ન કભી ઝરૂર દે દે બાકી ન રખ્ખે.

મસ્અલા : જિતના માલ હૈ ઉસકા ચાલીસવાં હિસ્સા ઝકાતમેં દેના વાજિબ હૈ યાની સો રૂપિયે પર ઢાઈ રૂપિયે.

મસ્અલા : એક હી ફકીરકો ઈતના માલ દે દેના જિતને માલકે હોનેસે ઝકાત વાજિબ હોતી હૈ મકરૂહ હૈ, લેકિન અગર દે દિયા તો ઝકાત અદા હો ગઈ, ઔર ઉસસે કમ દેના જાઈઝ હૈ મકરૂહ ભી નહીં.

મસ્અલા : કોઈ કર્ઝ માંગને આયા ઔર યે માલૂમ હૈ કે વો ઈતના તંગદસ્ત ઔર મુફલિસ હૈ કે કભી ન અદા કર સકેગા યા ઐસા નાદહિન્દ હૈ કે કર્ઝ લેકર કભી અદા નહીં કરતા, ઉસકો કર્ઝકે નામસે ઝકાતકા રૂપિયા દે દિયા ઔર અપને દિલમેં સોચ લિયા કે મૈં ઝકાત દેતા હૂં તો ઝકાત અદા હો ગઈ. અગરચે વો અપને

દિલમેં યેહી સમઝે કે મુઝે કર્ઝ દિયા હૈ.

મસ્અલા : કિસી ગરીબ આદમી પર તુમહારે દસ રૂપિયે કર્ઝ હૈં ઔર તુમહારે માલકી ઝકાત ભી દસ રૂપિયે યા ઉસસે ઝિયાદા હૈ. ઉસકો અપના કર્ઝ ઝકાતકી નિય્યતસે મઆફ કર દિયા તો ઝકાત અદા નહીં હુઈ અલબત્તા ઉસકો દસ રૂપિયે ઝકાતકી નિય્યતસે દે દો તો ઝકાત અદા હો ગઈ અબ યેહી રૂપિયે અપને કર્ઝમેં ઉસસે લે લેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : ઝકાતકા રૂપિયા ખૂદ નહીં દિયા બલ્કે કિસી ઔરકો દે દિયા કે તુમ ઝકાત દે દેના યે ભી જાઈઝ હૈ, અબ વો શખ્સ અગર દેતે વક્ત ઝકાતકી નિય્યત ભી ન કરે તબ ભી ઝકાત અદા હો જાએગી.

મસ્અલા : અગર તુમને કિસીસે યે કેહ દિયા કે હમારી તરફસે ઝકાત દે દેના ઈસ લિયે ઉસને તુમહારી તરરફસે ઝકાત દે દી તો ઝકાત અદા હો ગઈ ઔર જિતના ઉસને તુમહારી તરફસે દિયા હૈ તુમસે લે લે.

પૈદાવારકી ઝકાતકા બયાન

મસ્અલા : કોઈ શહેર કાફિરોંકે કબ્ઝામેં થા વોહી લોગ વહાં રેહતે સેહતે થે ફિર મુસલમાનોંને લડકર વો શહેર ઉનસે છીન લિયા ઔર વહાં દીને ઈસ્લામ ફૈલા દિયા, ઔર મુસલમાન બાદશાહને કાફિરોંસે લેકર શહેરકી સારી જમીન ઉન મુસલમાનોંકો બાંટ દી, ઐસી જમીનકો શરીઅતમેં ઉશરી કેહતે હૈં ઔર અરબકે મુલ્કકી ભી સારી જમીન ઉશરી હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસીકે બાપ દાદાસે યેહી ઉશરી જમીન બરાબર ચલી આ રહી હો યા કિસી ઐસે મુસલમાનસે ખરીદી જિસકે પાસ ઈસી તરેહ ચલી આતી હો તો ઐસી જમીનમેં જો કુછ પૈદા હો ઉસમેં ભી ઝકાત વાજિબ હૈ. ઔર ઉસકા તરીકા યે હૈ કે અગર ખેત સીંચના ન પડે ફક્ત બારિશકે પાનીસે પૈદાવાર હો ગઈ યા નદી ઔર દરિયાકે કિનારે પર તરાઈમેં કોઈ ચીઝ બોઈ ગઈ ઔર બગૈર સીંચે પૈદા હો ગઈ તો ઐસે ખેતમેં જિતના પૈદા હુવા હૈ ઉસકા દસવાં હિસ્સા ખરાત કર દેના વાજિબ હૈ યાની દસ મનમેં એક મન, ઔર અગર ખેતકો પુર (યાની ચર્સ યા રહટ) ચલાકર યા ઔર કિસી તરીકાસે સીંચા હૈ તો પૈદાવારકા બીસવાં હિસ્સા ખૈરાત કર દે યાની બીસ મનમેં એક મન ઔર યેહી હુકમ બાગકા હૈ. ઐસી જમીનમેં અગરચે કિતની હી થોડી ચીઝ પૈદા હુઈ હો બહરહાલ યે સદકા ખૈરાત કરના વાજિબ હૈ કમ ઔર ઝિયાદા હોનેમેં કોઈ ફર્ક નહીં હૈ.

મસ્અલા : અનાજ, સાગ, તરકારી, મેવા, ફલ, ફૂલ વગૈરહ જો કુછ

પૈદા હો સબકા યેહી હુકમ હૈ.

મસ્અલા : ઉશરી જમીન યા પહાડ યા જંગલસે અગર શહદ નિકાલા જાએ તો ઉસમેં સદકા વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અગર ઉશરી જમીન કોઈ કાફિર ખરીદ લે તો વો ઉશરી નહીં રેહતી, ફિર ઉસસે મુસલમાન ભી ખરીદ લે યા કિસી ઔર તૌર પર ઉસકો મિલ જાએ તબ ભી વો ઉશરી ન હોગી.

મસ્અલા : યે દસવાં યા બીસવાં હિસ્સા પૈદાવાર વાલેકે ઝિમ્મે હૈ સો અગર ખેત બટાઈ પર હો તો જમીનદાર ઔર કિસાન દોનોં અપને અપને હિસ્સાકા દેં.

જિન લોગોંકો ઝકાત દેના જાઈઝ હૈ ઉનકા બયાન

મસ્અલા : જિસકે પાસ સાડે બાવન તોલા ચાંદી યા સાડે સાત તોલા સોના યા ઈતની હી કીમતકા સોદાગરીકા અસ્બાબ હો, ઉસકો શરીઅતમેં માલદાર કેહતે હૈં. ઐસે શખ્સકો ઝકાતકા પૈસા લેના ઔર ખાના ભી હલાલ નહીં. ઈસી તરહ જિસકે પાસ ઈતની હી કીમતકા કોઈ માલ હો જો સોદાગરીકા તો નહીં લેકિન ઝરૂરતસે ઝાઈદ હૈ તો વો ભી માલદાર હૈ ઐસે શખ્સકો ભી ઝકાતકા પૈસા લેના ઔર ખાના હલાલ નહીં હૈ.

મસ્અલા : ઔર જિસકે પાસ ઈતના માલ નહીં બલ્કે થોડા માલ હૈ યા કુછ ભી નહીં યાની એક દિનકે ગુઝારાકે મુવાફિક ભી નહીં, ઉસકો ગરીબ કેહતે હૈં. ઐસે લોગોંકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હૈ ઔર ઉન લોગોંકો લેના ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : બડી બડી દેગેં ઔર બડે બડે ફર્શ ફરોશ (બિસ્તર-ગદે) ઔર શામિયાને (મંડપકા સામાન) જિનકી બરસોંમેં એક આધ દફા કહીં શાદી બિયાહમેં ઝરૂરત પડતી હૈ ઔર રોઝાના ઉનકી ઝરૂરત નહીં હોતી વો ઝરૂરી અસ્બાબમેં દાખિલ નહીં.

મસ્અલા : રેહનેકા ઘર ઔર પહેનનેકે કપડે ઔર કામકાજકે લિયે નોકર ચાકર ઔર ઘરકા સામાન જો અકસર કામમેં રેહતા હૈ. યે સબ ઝરૂરી અસ્બાબમેં દાખિલ હૈં ઉનકે હોનેસે માલદાર નહીં હોગા, ચાહે જિતની કીમતકા હો, ઈસ લિયે ઉસકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હૈ. ઈસી તરહ પઢે લિખ્ખે આદમીકે પાસ ઉસકી સમઝ ઔર બરતાવકી કિતાબેં ભી ઝરૂરી અસ્બાબમેં દાખિલ હૈં.

મસ્અલા : કિસીકે દસ પાંચ મકાન હૈં જિનકો કિરાયા પર ચલાતા હૈ ઔર ઉસકી આમ્દનીસે ગુઝર કરતા હૈ યા એક આધ ગાંવ હૈ જિસકી આમ્દની આતી હૈ લેકિન બાલ બચ્ચે ઔર ઘરમેં ખાને પીનેવાલે લોગ ઈતને ઝિયાદા હૈં કે

અચ્છી તરહ બસર નહીં હો સકતી ઔર તંગી રેહતી હૈ, ઔર ઉસકે પાસ કોઈ ઐસા માલ ભી નહીં હૈ જિસમેં ઝકાત વાજિબ હો તો ઐસે શખ્સકો ભી ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કિસીકે પાસ હઝાર રૂપિયે નકદ મૌજૂદ હૈં લેકિન વો પૂરે હઝાર રૂપિયે યા ઉસસે ભી ઝાઈદકા કર્ઝદાર હૈ તો ઉસકો ભી ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હૈ. ઔર અગર કર્ઝ હઝાર રૂપિયેસે કમ હો તો દેખો કર્ઝા દેકર કિતને રૂપિયે બચતે હૈં અગર ઈતને બચેં જિતનેમેં ઝકાત વાજિબ હોતી હૈ તો ઉસકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત નહીં. ઔર અગર ઉસસે કમ બચેં તો દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : એક શખ્સ અપને ઘરકા બડા માલદાર હૈ લેકિન કહીં સફરમેં ઐસા ઈત્તિફાક હુવા કે ઉસકે પાસ કુછ ખર્ચ નહીં રહા, સારા માલ ચોરી હો ગયા યા ઔર કોઈ વજહ ઐસી હુઈ કે અબ ઘર તક પહોંચનેકા ભી ખર્ચ નહીં હૈ, ઐસે શખ્સકો ભી ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હૈ. ઐસે હી અગર હાજીકે પાસ રાસ્તામેં રૂપિયા ખતમ હો ગયા ઔર ઉસકે ઘરમેં બહોત માલ વ દૌલત હૈ ઉસકો ભી ઝકાત દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : ઝકાતકા પૈસા કિસી કાફિરકો દેના દુરૂસ્ત નહીં. મુસલમાન હીકો દે. ઔર ઝકાત, ઉશ્ર, સદકએ ફિત્ર, નઝર (મન્નત) ઔર કફફારાકે સિવા ઔર ખૈર ખૈરાતકા કાફિરકો ભી દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : ઝકાતકે પૈસેસે મસ્જિદ બનવાના યા કિસી લાવારિસ મુરદાકા ગોરો કફન કર દેના યા મુરદાકી તરફસે ઉસકા કર્ઝા અદા કર દેના યા કિસી ઔર નેક કામમેં લગા દેના દુરૂસ્ત નહીં, જબ તક કિસી મુસ્તહિકકો ન દિયા જાએ ઝકાત અદા ન હોગી.

મસ્અલા : અપની ઝકાતકા પૈસા અપને માં બાપ, દાદા, દાદી, નાના, નાની, પરદાદા વગૈરહ જિન લોગોંસે યે પૈદા હુવા હૈ ઉનકો દેના દુરૂસ્ત નહીં હૈ. ઈસી તરહ અપની ઔલાદ, પોતે, પડપોતે, નવાસે વગૈરહ જો લોગ ઉસકી ઔલાદમેં દાખિલ હૈં ઉનકો ભી દુરૂસ્ત નહીં, ઐસે હી બીવી અપને મિયાંકો ઔર મિયાં અપની બીવીકો ઝકાત નહીં દે સકતે.

મસ્અલા : ઈન રિશ્તાદારોંકે સિવા સબકો ઝકાત દેના દુરૂસ્ત હૈ જૈસે ભાઈ બહેન, ભનીજી, ભાંજી, ચચા, ફૂફી, ખાલા, મામૂં, સોતીલી માં, સોતીલા બાપ દાદા, સાસ, ખુસર વગૈરહ સબકો દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર નાબાલિગ લડકેકા બાપ માલદાર હો તો ઉસકો ઝકાત દેના દુરૂસ્ત નહીં, ઔર અગર લડકા, લડકી બાલિગ હો ગયે ઔર ખૂદ વો માલદાર

નહીં ઉનકા બાપ માલદાર હૈ તો ઉનકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર છોટે બચ્ચેકા બાપ માલદાર નહીં લેકિન માં માલદાર હૈ તો ઉસ બચ્ચેકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : સૈયદોંકો ઔર અલવિયોંકો ઈસી તરહ જો હઝરત અબ્બાસ (રદિ.) યા હઝરત જઅફર (રદિ.) યા હઝરત અકીલ (રદિ.) યા હઝરત હારિસ (રદિ.) બિન અબ્દુલ મુત્તલિબકી ઔલાદમેં હોં ઉનકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત નહીં, ઈસી તરહ જો સદકા શરીઅતસે વાજિબ હો ઉસકા દેના ભી દુરૂસ્ત નહીં. જૈસે નઝર, કફ્ફારા, ઉશ્ર, સદકએ ફિત્ર. ઔર ઉસકે સિવા ઔર કિસી સદકા ખૈરાતકા દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : ઘરકે નોકર ચાકર ખિદમતગાર, મામા, દાઈ ખિલાઈ (દાયા) વગૈરહકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હૈ લેકિન ઉનકી તન્ખ્વાહમેં (પગારમેં) હિસાબ ન કરે બલ્કે તન્ખ્વાહસે ઝાઈદ બતૌરે ઈન્આમ વ ઈકરામકે દે દે ઔર દિલમેં ઝકાત દેનેકી નિય્યત રખ્ખે તો દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કિસી ઔરતને જિસ લડકેકો દૂધ પિલાયા હૈ ઉસકો ઔર જિસ ઔરતને બચપનમેં તુમકો દૂધ પિલાયા હૈ ઉસકો ભી ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : એક ઔરતકા મહેર હઝાર રૂપિયા હૈ, લેકિન ઉસ ઔરતકા શૌહર બહોત ગરીબ હૈ કે અદા નહીં કર સકતા, તો ઐસી ઔરતકો ભી ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હૈ. ઔર અગર ઉસકા શૌહર અમીર હૈ લેકિન મહેર દેતા નહીં, યા ઉસને અપના મહેર મઆફ કર દિયા તો ભી ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હૈ, ઔર અગર યે ઉમ્મીદ હૈ કે જબ માંગે તો વો અદા કર દેગા, કુછ તઅમ્મુલ ન કરેગા તો ઐસી ઔરતકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : એક શખ્સકો મુસ્તહિક સમઝકર ઝકાત દે દી ફિર મા'લૂમ હુવા માલદાર હૈ યા સૈયદ હૈ, યા અંધેરી રાતમેં કિસીકો દે દી ફિર માલૂમ હુવા કે વો તો મેરા ઐસા રિશ્તેદાર હૈ જિસકો ઝકાત દેના દુરૂસ્ત નહીં તો ઈન સબ સૂરતોંમેં ઝકાત અદા હો ગઈ, દો બારહ અદા કરના વાજિબ નહીં. લેકિન અગર લેનેવાલેકો મા'લૂમ હો જાએ કે યે ઝકાતકા પૈસા હૈ ઔર મૈં ઝકાત લેનેકા મુસ્તહિક નહીં હૂં તો ન લે ઔર ફેર દે (વાપસ કર દે) ઔર અગર દેનેકે બાદ માલૂમ હો કે જિસકો દિયા હૈ વો કાફિર હૈ તો ઝકાત અદા નહીં હુઈ ફિર અદા કરે.

મસ્અલા : અગર કિસી પર શુબહ હો કે માલૂમ નહીં માલદાર હૈ યા મોહતાજ હૈ જબ તક તેહકીક ન હો જાએ ઉસકો ઝકાત ન દે. અગર બગૈર તેહકીક કિયે દી તો દેખે દિલ ઝિયાદા કિધર જાતા હૈ, અગર દિલ યે ગવાહી દેતા હૈ કે વો

ફકીર હૈ તો ઝકાત અદા હો ગઈ, ઔર અગર દિલ યે કહે કે વો માલદાર હૈ તો ઝકાત અદા નહીં હુઈ ફિરસે દે, લેકિન અગર દેનેકે બાદ માલૂમ હો જાએ કે વો ગરીબ હી હૈ તો ફિરસે ન દે ઝકાત અદા હો ગઈ.

મસ્અલા : ઝકાતકે દેનેમેં ઔર ઝકાતકે સિવા ઔર સદકા ખૈરાતમેં સબસે ઝિયાદા અપને રિશ્તે નાતેકે લોગોંકા ખયાલ રખ્ખો કે પેહલે ઉનહી લોગોંકો દો લેકિન ઉનસે યે ન બતાઓ કે યે સદકા ઔર ખૈરાતકી ચીઝ હૈ તાકે વો બુરા ન માનેં. હદીસ શરીફમેં આયા હૈ કે કરાબત વાલોંકો ખૈરાત દેનેસે દોહરા (ડબલ) સવાબ મિલતા હૈ, એક તો ખૈરાતકા, દૂસરે અપને અઝીઝોંકે સાથ સુલૂક વ એહસાન કરનેકા, ફિર જો કુછ ઉનસે બચે વો ઔર લોગોંકો દો.

મસ્અલા : એક શહેરકી ઝકાત દૂસરે શહેરમેં ભેજના મકરૂહ હૈ, હાં અગર દૂસરે શહેરમેં ઉસકે રિશ્તેદાર રેહતે હૈં ઉનકો ભેજ દિયા યા યહાં વાલોંકે એ'તિબારસે વહાંકે લોગ ઝિયાદા મોહતાજ હૈં યા વો લોગ દીનકે કામમેં લગે હૈં ઉનકો ભેજ દિયા તો મકરૂહ નહીં કે તાલિબે ઈલ્મોં ઔર દીનદાર આલિમોંકો દેના બડા સવાબ હૈ.

જાનવરોંકી ઝકાતકા બયાન

મસ્અલા : સાલ ગુઝર જાના સબમેં શર્ત હૈ.

મસ્અલા : એક કિસમ જાનવરોંકી જિનમેં ઝકાત ફર્ઝ હૈ સાઈમા હૈ. ઔર સાઈમા વો જાનવર હૈં જિનમેં યે બાતેં પાઈ જાતી હૈં. (૧) સાલકે અકસર હિસ્સેમેં અપને મુંહસે ચરકર ઈકતિફા કરતે હૈં ઔર ઘરમેં ઉનકો ખડે કરકે ન ખિલાયા જાતા હો. અગર આધા સાલ અપને મુંહસે ચરકે રેહતે હોં ઔર આધા સાલ ઉનકો ઘરમેં ખડે હોકર ખિલાયા જાતા હો તો ફિર વો સાઈમા નહીં હૈં. ઈસી તરહ અગર ઘાસ ઉનકે લિયે ઘરમેં મંગાઈ જાતી હો, ચાહે કીમતસે યા બગૈર કીમત તો ફિર વો સાઈમા નહીં હૈં.

(૨) દૂધકી ગર્ઝસે યા નસલકે ઝિયાદા હોનેકે લિયે યા ફરબા (મોટા) કરનેકે લિયે રખ્ખે ગયે હોં, અગર દૂધ ઔર નસલ ઔર ફરબહીકી ગર્ઝસે ન રખ્ખે ગયે હોં બલ્કે ગોશ્ત ખાને યા સવારીકે લિયે તો ફિર સાઈમા ન કહેલાએંગે.

સાઈમા જાનવરોંકી ઝકાતકા બયાન

મસ્અલા : સાઈમા જાનવરોંકી ઝકાતમેં યે શર્ત હૈ કે વો ઊંટની યા ગાય, બેલ, ભેંસ, ભેંસા, બકરી, બકરા, ભેડ, દુમ્બા હો.

જંગલી જાનવરોં જૈસે હિરન વગૈરહ પર ઝકાત ફર્ઝ નહીં. હાં અગર તિજારતકી નિય્યતસે ખરીદકર રખ્ખે જાએં તો ઉન પર તિજારતકી ઝકાત ફર્ઝ હોગી.

જો જાનવર કિસી દેસી ઔર જંગલી જાનવરસે મિલકર પૈદા હો તો અગર ઉનકી માં દેસી હૈ તો વો ભી દેસી સમઝે જાએંગે.

મિસાલ : બકરી ઔર હિરનસે કોઈ જાનવર પૈદા હો તો વો બકરીકે હુકમમેં હૈ ઔર નીલગાય ઔર ગાયસે કોઈ જાનવર પૈદા હો તો વો ગાયકે હુકમમેં હૈ.

મસ્અલા : જાનવરોંકે બચ્ચોંમેં અગર વો તન્હા હોં તો ઝકાત ફર્ઝ નહીં, હાં અગર ઉનકે સાથ બડા જાનવર ભી હો તો ફિર ઉન પર ભી ઝકાત ફર્ઝ હો જાએગી. ઔર ઝકાતમેં વોહી બડા જાનવર દિયા જાએગા, ઔર સાલ પૂરા હોનેકે બાદ અગર વો બડા જાનવર મર જાએ તો ઝકાત સાકિત હો જાએગી.

મસ્અલા : વક્ફકે જાનવરોં પર ઝકાત ફર્ઝ નહીં.

મસ્અલા : ઘોડોં પર જબ વો સાઈમા હોં ઔર નર વ માદા મખ્લૂત હો તો ઝકાત હૈ યા તો ફી ઘોડા એક દીનાર યાની પોને તીન રૂપિયે દે દે ઔર યા સબકી કીમત લગાકર ઉસ કીમતકા ચાલીસવાં હિસ્સા દે દે.

મસ્અલા : ગધે ઔર ખચ્ચર પર જબકે વો તિજારતકે લિયે ન હોં ઝકાત ફર્ઝ નહીં

ઊંટકા નિસાબ

યાદ રખ્ખો કે પાંચ ઊંટમેં ઝકાત ફર્ઝ હૈ ઉસસે કમમેં નહીં, પાંચ ઊંટમેં એક બકરી, ઔર દસમેં દો, ઔર પંદરહમેં તીન ઔર બીસમેં ચાર બકરી દેના ફર્ઝ હૈ, ચાહે વો નર હો યા માદા, મગર એક સાલસે કમ ન હો.

મસ્અલા : ઊંટકી ઝકાતમેં અગર ઊંટ દિયા જાએ તો માદા હોના ચાહિયે, અલબત્તા અગર નર કીમતમેં માદાકે બરાબર હો તો દુરૂસ્ત હૈ.

ગાય ઔર ભેંસકા નિસાબ

ગાય ઔર ભેંસ દોનોં એક કિસમમેં હૈં, દોનોંકા નિસાબ ભી એક હૈ. અગર દોનોંકે મિલાનેસે નિસાબ પૂરા હોતા હો તો દોનોંકો મિલા લેંગે. મસલન બીસ ગાય હોં ઔર દસ ભેંસેં તો દોનોંકો મિલાકર તીસકા નિસાબ પૂરા કરા લેંગે. મગર ઝકાતમેં વોહી જાનવર દિયા જાએગા જિસકી તા'દાદ ઝિયાદા હો, અગર ગાયેં ઝિયાદા હોં તો ઝકાતમેં ગાય દી જાએગી, ઔર અગર ભેંસ ઝિયાદા હૈં તો ઝકાતમેં ભેંસ દી જાએગી, ઔર જો દોનોં બરાબર હોં તો કિસ્મે આ'લામેં જો જાનવર

કમ કીમતકા હો યા કિસ્મે અદનામેં જો જાનવર ઝિયાદા કીમતકા હો દિયા જાએગા. પસ તીસ ગાય ભેંસમેં ગાય યા ભેંસકા એક બચ્ચા જો પૂરે બરસકા હો, નર હો યા માદા, તીસસે કમમેં કુછ નહીં, ચાલીસ ગાય ઔર ભેંસમેં પૂરે દો બરસકા બચ્ચા નર યા માદા, જબ સાઠ હો જાએં તો એક એક બરસકે દો બચ્ચેં દિયે જાએંગે. ફિર જબ સાઠસે ઝિયાદા હો જાએં તો હર તીસમેં એક બરસકા બચ્ચા ઔર હર ચાલીસમેં દો બરસકા બચ્ચા.

બકરી, ભેડકા નિસાબ

ઝકાતકે બારેમેં, બકરી ભેડ સબ બરાબર હૈં, ચાહે ભેડ દુમદાર હો જિસકો દુમ્બા કેહતે હૈં યા મામૂલી હો, અગર દોનોંકા નિસાબ અલગ અલગ પૂરા હો તો દોનોંકી ઝકાત સાથ દી જાએગી, ઔર મજમૂઆ એક નિસાબ હોગા, ઔર અગર હર એક નિસાબકા પૂરા ન હો મગર દોનોંકે મિલાનેસે નિસાબ પૂરા હો જાતા હૈ તો ભી દોનોંકો મિલા લેંગે ઔર જો ઝિયાદા હોગા તો ઝકાતમેં વોહી દિયા જાએગા, ઔર દોનોં બરાબર હોં તો ઈખ્તિયાર હૈ, ચાલીસ બકરી યા ભેડસે કમમેં કુછ નહીં, ચાલીસ બકરી યા ભેડમેં એક બકરી યા ભેડ, ફિર એકસો એકકીસમેં દો ભેડ યા બકરિયાં, ફિર દોસો એકમેં તીન ભેડ યા બકરિયાં, ફિર ચારસોમેં ચાર ભેડેં યા બકરિયાં, ફિર ચારસોસે ઝિયાદામેં હર સો મેં એક બકરીકે હિસાબસે ઝકાત દેની હોગી.

મસ્અલા : ભેડ બકરીકી ઝકાતમેં નર માદાકી કૈદ નહીં, હાં એક સાલસે કમકા બચ્ચા ન હોના ચાહિયે. ચાહે ભેડ હો યા બકરી.

ઝકાતકે મુતફર્રિક મસાઈલ

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ હરામ માલકો હલાલકે સાથ મિલા દે તો સબકી ઝકાત ઉસકો દેના હોગી.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ ઝકાત વાજિબ હોનેકે બાદ મર જાએ તો ઉસકે માલકી ઝકાત ન લી જાએગી. હાં અગર વો વસિય્યત કર ગયા હો તો ઉસકા તિહાઈ માલ ઝકાતમેં લે લિયા જાએગા, ગો યે તિહાઈ પૂરી ઝકાતકા કિફાયત ન કરે. ઔર ઉસકે વારિસ તિહાઈસે ઝિયાદા દેને પર રાઝી હોં તો જિસ કદર વો અપની ખૂશીસે દે દેં લે લિયા જાએગા.

મસ્અલા : અગર એક સાલકે બાદ કર્ઝખ્વાહ અપના કર્ઝ મકરૂઝકો મઆફ કર દે તો કર્ઝ ખ્વાહકો ઝકાત ઉસ એક સાલકી ન દેના પડેગી.

મસ્અલા : ફર્ઝ ઔર વાજિબ સદકાતકે અલાવા સદકા દેના ઉસી વક્તમેં

મુસ્તહબ હે જબકે માલ અપની ઝરૂરતોં ઔર અપને અહલો અયાલ (બાલ-બચ્ચો) કી ઝરૂરતોંસે ઝિયાદા હો વરના મકરૂહ હે, ઈસી તરહ અપને કુલ માલકા સદકામેં દેના ભી મકરૂહ હે, હાં અગર વો અપને નફસમેં તવક્કુલ ઔર સબ્રકી સિફત બ યકીન જાનતા હો ઔર અહલો અયાલકો ભી તકલીફકા એહતમાલ ન હો તો ફિર મકરૂહ નહીં બલ્કે બેહતર હે.

સદકએ ફિત્રકા બયાન

મસ્અલા : જો મુસલમાન ઈતના માલદાર હો કે ઉસ પર ઝકાત વાજિબ હો યા ઉસ પર ઝકાત વાજિબ નહીં લેકિન ઝરૂરી અસ્બાબસે ઝાઈદ ઈતની કીમતકા માલ ઔર અસ્બાબ હેં જિતની કીમત પર ઝકાત વાજિબ હો તો ઉસ પર ઈદકે દિન સદકા દેના વાજિબ હે. ચાહે વો સોદાગરીકા માલ હો યા સોદાગરીકા ન હો, ઔર ચાહે સાલ પૂરા ગુઝર ચુકા હો યા ન ગુઝરા હો, ઔર ઉસ સદકાકો શરીઅતમેં સદકએ ફિત્ર કેહતે હૈં.

મસ્અલા : કિસીકે દો ઘર હૈં, એકમેં ખૂદ રેહતા હે ઔર એક ખાલી પડા હે યા કિરાયા પર દે દિયા હે તો યે દૂસરા મકાન ઝરૂરતસે ઝાઈદ હે. અગર ઉસકી કીમત ઈતની હો જિતની પર કે ઝકાત વાજિબ હોતી હે તો ઉસ પર સદકએ ફિત્ર વાજિબ હે ઔર ઐસેકો ઝકાતકા પૈસા દેના ભી જાઈઝ નહીં, અલબત્તા અગર ઉસી પર ઉસકા ગુઝારા હો તો યે મકાન ભી ઝરૂરી અસ્બાબમેં દાખિલ હો જાએગા ઔર ઉસ પર સદકએ ફિત્ર વાજિબ ન હોગા. ઔર ઝકાતકા પૈસા લેના ઔર દેના ભી દુરૂસ્ત હોગા. ખુલાસા યે હુવા કે જિસકો ઝકાત ઔર સદકાકા પૈસા લેના દુરૂસ્ત હૈ ઉસ પર સદકએ ફિત્ર વાજિબ નહીં, ઔર જિસકો સદકા ઔર ઝકાતકા લેના દુરૂસ્ત નહીં, ઉસ પર સદકએ ફિત્ર વાજિબ હે.

મસ્અલા : કિસીકે પાસ ઝરૂરી અસ્બાબસે ઝાઈદ માલ વ અસ્બાબ હૈ લેકિન વો કર્ઝદાર ભી હૈ તો કર્ઝા મજરા કરકે દેખો ક્યા બચતા હે, અગર ઈતની કીમતકા અસ્બાબ બચ રહે જિતનેમેં ઝકાત વાજિબ હોતી હે તો સદકએ ફિત્ર વાજિબ હે ઔર અગર ઉસસે કમ બચે તો વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : ઈદકે દિન જિસ વક્ત ફજરકા વક્ત આતા હે ઉસી વક્ત યે સદકા વાજિબ હોતા હે. તો અગર કોઈ ફજરકા વક્ત આનેસે પેહલે હી મર ગયા ઉસ પર સદકએ ફિત્ર વાજિબ નહીં. ઉસકે માલમેંસે ન દિયા જાએગા.

મસ્અલા : બેહતર યે હૈ કે નમાઝકે લિયે ઈદગાહમેં જાનેસે પેહલે હી સદકા દે દે, અગર પેહલે ન દિયા તો ખૈર બા'દમેં સહી.

મસ્અલા : કિસીને સદકએ ફિત્ર ઈદકે દિનસે પેહલે હી રમઝાનમેં દે દિયા તબ ભી અદા હો ગયા અબ દો બારેહ દેના વાજિબ નહી.

મસ્અલા : અગર કિસીને સદકએ ફિત્ર ન દિયા તો મઆફ ન હુવા. અબ કિસી દિન દે દેના ચાહિયે.

મસ્અલા : સદકએ ફિત્ર અપની તરફસે વાજિબ હૈ ઔર નાબાલિગ ઔલાદકી તરફસે ભી દેના વાજિબ હૈ. બાલિગ ઔલાદકી તરફસે દેના વાજિબ નહીં, અલબત્તા અગર કોઈ લડકા પાગલ હો તો ઉસકી તરફસે ભી દે.

મસ્અલા : જિસને કિસી વજહસે રમઝાનકે રોઝે નહીં રખ્ખે ઉસ પર ભી યે સદકા વાજિબ હૈ ઔર જિસને રોઝે રખ્ખે ઉસ પર ભી વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : સદકએ ફિત્રમેં અગર ગેહૂં યા ગેહૂંકા આટા યા ગેહૂંકા સત્તૂ દે, તો (૮૦) અસ્સી રૂપિયેકે સેર યાની અંગ્રેજી તોલાસે આધી છટાંગ ઉપર પોને દો સેર બલ્કે એહતિયાતકે લિયે પૂરે દો સેર યા કુછ ઔર ઝિયાદા દે દેના ચાહિયે ક્યૂંકે ઝિયાદા હોનેમેં કુછ હરજ નહીં હૈ બલ્કે બેહતર હૈ. ઔર જવ યા જવકા આટા દે તો ઉસકા ડબલ દેના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર ગેહૂં ઔર જવકે સિવા કોઈ ઔર અનાજ દિયા જૈસે ચના, જુવાર, તો ઈતના દે કે ઉસકી કીમત ઈતને ગેહૂં યા ઈતને જવકે બરાબર હો જાએ જિતને ઉપર બયાન હુએ હૈં.

મસ્અલા : અગર ગેહૂં ઔર જવ નહીં દિયે બલ્કે ઈતને ગેહૂં ઔર જવકી કીમત દે દે તો યે સબસે બેહતર હૈ.

મસ્અલા : એક આદમીકા સદકએ ફિત્ર એક હી ફકીરકો દે દે યા થોડા થોડા કરકે કઈ ફકીરોંકો દે દે દોનોં બાતેં જાઈઝ હૈં.

મસ્અલા : અગર કઈ આદમિયોંકા સદકએ ફિત્ર એક હી ફકીરકો દે દિયા તો યે ભી દુરૂસ્ત હૈ.

કુરબાનીકા બયાન

કુરબાની કરનેકા બડા સવાબ હૈ, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હૈ કે કુરબાનીકે દિનોંસે ઝિયાદા કોઈ ચીઝ અલ્લાહ તઆલાકો પસંદ નહીં. ઉન દિનોંમેં યે નેક કામ સબ નેકિયોંસે બઢકર હૈ, ઔર કુરબાની કરતે વક્ત યાની ઝબહ કરતે વક્ત ખૂનકા જો કતરા જમીન પર ગિરતા હૈ તો જમીન તક પહોંચનેસે પેહલે હી અલ્લાહ તઆલાકે પાસ મકબૂલ હો જાતા હૈ. ઔર હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હૈ કે કુરબાનીકે જાનવરકે બદન પર

જિતને બાલ હોતે હૈં હર હર બાલકે બદલેમેં એક એક નેકી લિખ્ખી જાતી હૈ. પસ અગર કિસી પર કુરબાની કરના વાજિબ ભી ન હો તબ ભી ઈતને બેહિસાબ સવાબકે લાલચસે કુરબાની કર દેના ચાહિયે, ઔર અગર અલ્લાહ તઆલાને માલદાર ઔર અમીર બનાયા હો તો મુનાસિબ હૈ કે જહાં અપની તરફસે કુરબાની કરે તો જો રિશ્તેદાર મર ગયે હોં, જૈસે માં બાપ વગૈરહ ઉનકી તરફસે ભી કુરબાની કર દે કે ઉનકી રૂહકો ઈતના બડા સવાબ પહોંચ જાએ. હઝરત રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકી તરફસે, આપકી બીવિયોંકી તરફસે, અપને પીર વગૈરહકી તરફસે કર દે, નહીં તો કમસે કમ ઈતા ઝરૂર કર દે કે અપની તરફસે કુરબાની કરે ક્યૂંકે માલદાર પર તો વાજિબ હૈ, અગર ઉસને કુરબાની ન કી તો ઉસસે બઢકર બદનસીબ ઔર મેહરૂમ કૌન હોગા. ઔર ગુનાહ રહા સો અલગ. જબ કુરબાનીકા જાનવર કિબ્લા રૂખ લિટા દે તો પેહલે યે દુઆ પઢે.

ઈન્ની વજ્જહતુ વજ્હિય લિલ્લઝી ફતરસ્સમાવાતિ વલ અર્ઝ હનીફંવ્ વમા અ-ન મિનલ મુશ્રિકીન. ઈન્ન સલાતી વ નુસુકી વ મહ્યાય વ મમાતી લિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન. લા શરીક લહૂ વ બિઝાલિક ઉમિર્તુ વ અ-ન અવ્વલુલ મુસ્લિમીન. અલ્લાહુમ્મ મિન્ક વ લક.

મૈં ઉસ અલ્લાહકી તરફ મુતવજ્જેહ હોતા હૂં જિસને જમીન વ આસમાનકો પૈદા કિયા હૈ. મૈં સબસે અલગ હુવા. ખુદાકી ઈબાદત કરતા હૂં ઔર મુશરિકીનમેંસે નહીં હૂં. મેરી નમાઝ ઔર મેરી કુરબાની ઔર મેરા મરના જીના સબ અલ્લાહકે લિયે હૈ જિસકા કોઈ શરીક નહીં હૈ ઔર મુઝે ઉસકા હુકમ દિયા ગયા હૈ ઔર મૈં ઉસકે ફરમાંબરદાર લોગોંમેંસે હૂં, ઈલાહી! મૈં તેરી ખૂશ્નૂદીકે લિયે યે કુરબાની કરતા હૂં.

ફિર બિસ્મિલ્લાહ અલ્લાહુ અકબર કેહકર ઝબહ કરે ઔર ઝબહ કરનેકે બાદ યે દુઆ પઢે.

અલ્લાહુમ્મ તકબ્બલ્હુ મિન્ની કમા તકબ્બલ્ત મિન્ હબીબિક મુહમ્મદિંવ્ વ ખલીલિક ઈબ્રાહીમ અલૈહિમસ્ સલાતુ વસ્સલામ.

ઈલાહી! તૂ મેરી કુરબાની કબૂલ ફરમા જિસ તરહ તૂને અપને હબીબ મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ ઔર અપને ખલીલ (હઝરત) ઈબ્રાહીમ અલૈહિસ્સલાતુ વસ્સલામકી કુરબાની કબૂલ ફરમાઈ હૈ.

મસ્અલા : જિસ પર સદકએ ફિત્ર વાજિબ હૈ ઉસ પર બકરઈદકે દિનોંમેં કુરબાની કરના ભી વાજિબ હૈ. ઔર અગર ઈતના માલ ન હો જિતનેકે હોનેસે સદકએ ફિત્ર વાજિબ હોતા હૈ તો ઉસ પર કુરબાની વાજિબ નહીં હૈ, લેકિન ફિર ભી અગર કર દે તો બહોત સવાબ પાએગા.

મસ્અલા : મુસાફિર પર કુરબાની કરના વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : બકરઈદકી દસવીં તારીખસે લેકર બારહવીં તારીખકી શામ તક કુરબાની કરનેકા વક્ત હૈ. ચાહે જિસ દિન કુરબાની કરે, લેકિન કુરબાની કરનેકા સબસે બેહતર દિન બકરઈદકા દિન હૈ. ફિર ગ્યારહવીં તારીખ, ફિર બારહવીં તારીખ.

મસ્અલા : બકર ઈદકી નમાઝ હોનેસે પેહલે કુરબાની કરના દુરૂસ્ત નહીં હૈ જબ લોગ નમાઝ પઢ ચુકેં તબ કરે, અલબત્તા અગર કોઈ કિસી ગાંવમેં રેહતા હો તો વહાં ફજરકી નમાઝકે બાદ ભી કુરબાની કરના દુરૂસ્ત હૈ. શહેર ઔર કસ્બાકે રેહનેવાલે નમાઝકે બાદ કરેં.

મસ્અલા : અગર કોઈ શહેરકા રેહનેવાલા અપની કુરબાનીકા જાનવર કિસી ગાંવમેં ભેજ દે તો ઉસકી કુરબાની નમાઝસે પેહલે ભી દુરૂસ્ત હૈ અગરચે વો ખૂદ શહેર હીમેં મૌજૂદ હો, લેકિન જબ કુરબાની દેહાતમેં ભેજ દી તો નમાઝસે પેહલે કુરબાની કરના દુરૂસ્ત હો ગયા. ઝબહ હો જાનેકે બાદ ઉસકો મંગવા લે ઔર ગોશ્ત ખા લે.

મસ્અલા : બારહવીં તારીખકે સૂરજ ડૂબનેસે પેહલે પેહલે કુરબાની કરના દુરૂસ્ત હૈ, જબ સૂરજ ડૂબ ગયા તો અબ કુરબાની કરના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : દસવીંસે બારહવીં તારીખ તક જબ જી ચાહે કુરબાની કરે, ચાહે દિનમેં, ચાહે રાતમેં, લેકિન રાતકો ઝબહ કરના બેહતર નહીં હૈ, શાયદ કોઈ રગ ન કટે ઔર કુરબાની દુરૂસ્ત ન હો.

મસ્અલા : દસવીં, ગ્યારહવીં તારીખકો સફરમેં થા, ફિર બારહવીં તારીખકો સૂરજ ડૂબનેસે પેહલે ઘર પહોંચ ગયા યા પંદરહ દિન કહીં ઠહેરનેકી નિય્યત કર લી તો અબ કુરબાની કરના વાજિબ હો ગયા, ઈસી તરહ અગર પેહલે ઈતના માલ ન થા ઈસ લિયે કુરબાની વાજિબ ન થી, ફિર બારહવીં તારીખકે સૂરજ ડૂબનેસે પેહલે કહીંસે માલ મિલ ગયા તો કુરબાની વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અપની કુરબાનીકો અપને હાથસે ઝબહ કરના બેહતર હૈ, અગર કોઈ ઔરત ખૂદ ઝબહ કરના ન જાનતી હો તો કિસી દૂસરેસે ઝબહ કરા લે, ઔર ઝબહકે વક્ત વહાં જાનવરકે સામને ખડે હો જાના બેહતર હૈ. ઔર અગર ઐસી વજહ હૈ કે પરદાકી વજહસે સામને નહીં ખડી હો સકતી તો ન ખડી હો, ઉસમેં કુછ હરજ નહીં.

મસ્અલા : કુરબાની કરતે વક્ત ઝબાનસે નિય્યત પઢના ઔર દુઆ પઢના ઝરૂરી નહીં હૈ અગર દિલમેં ખયાલ કર લિયા કે મૈં કુરબાની કરતા હૂં ઔર

ઝબાનસે કુછ નહીં પઢા ફક્ત બિસ્મિલ્લાહ, અલ્લાહુ અકબર કેહકર ઝબહ કર દિયા તો ભી કુરબાની દુરૂસ્ત હો ગઈ, લેકિન અગર યાદ હો તો વો દુઆ પઢ લેના બેહતર હૈ જો ઉપર બયાન હુઈ.

મસ્અલા : કુરબાની ફક્ત અપની તરફસે કરના વાજિબ હૈ ઔલાદકી તરફસે કરના વાજિબ નહીં, બલ્કે અગર નાબાલિગ ઔલાદ માલદાર હો તબ ભી ઉસકી તરફસે કરના વાજિબ નહીં, ન ઉસકે માલમેંસે.

મસ્અલા : ભેંસ, ઊંટમેં અગર સાત આદમી શરીક હોકર કુરબાની કરેં તો ભી દુરૂસ્ત હૈ, લેકિન શર્ત યે હૈ કે કિસીકા હિસ્સા સાતવેં હિસ્સાસે કમ ન હો, ઔર સબકી નિય્યત કુરબાની કરનેકી યા અકીકાકી હો, સિર્ફ ગોશ્ત ખાનેકી ન હો, અગર કિસીકા હિસ્સા સાતવેં હિસ્સાસે કમ હોગા તો કિસીકી કુરબાની દુરૂસ્ત ન હોગી.

મસ્અલા : કુરબાનીકે લિયે કિસીને ગાય ખરીદી ઔર ખરીદતે વક્ત યે નિય્યત કી કે અગર ઔર કોઈ મિલ ગયા તો ઉસકો ભી ઈસ ગાયમેં શરીક કર લેંગે ઔર કુરબાની કરેંગે. ઉસકે બાદ કુછ ઔર લોગ ગાયમેં શરીક હો ગયે તો યે દુરૂસ્ત હૈ. ઔર અગર ખરીદતે વક્ત ઉસકી નિય્યત શરીક કરનેકી ન થી બલ્કે પૂરી ગાય અપની તરફસે કુરબાની કરનેકા ઈરાદા થા તો અબ ઉસમેં કિસી ઔરકા શરીક કરના બેહતર તો નહીં હૈ લેકિન અગર કિસીકો શરીક કર લિયા તો દેખના ચાહિયે કે જિસને શરીક કિયા હૈ વો અમીર હૈ કે ઉસ પર કુરબાની વાજિબ હૈ યા ગરીબ હૈ કે જિસ પર કુરબાની વાજિબ નહીં, અગર અમીર હૈ તો દુરૂસ્ત હૈ ઔર અગર ગરીબ હૈ તો દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અગર કુરબાનીકા જાનવર કહીં ગુમ હો ગયા ઈસ લિયે દૂસરા ખરીદા, ફિર વો પેહલા મિલ ગયા, તો અગર અમીર આદમીકો ઐસા ઈત્તિફાક પડા તો એક હી જાનવરકી કુરબાની ઉસ પર વાજિબ હૈ, ઔર અગર ગરીબ આદમીકો ઐસા ઈત્તિફાક હુવા તો દોનોંકી કુરબાની વાજિબ હોગી.

મસ્અલા : સાત આદમી ભેંસમેં શરીક હુએ તો ગોશ્ત બાંટતે વક્ત અટકલસે ન બાટેં, બલ્કે ખૂબ ઠીક ઠીક તોલકર બાટેં, નહીં તો અગર કોઈ હિસ્સા કમ ઝિયાદા રહેગા તો સૂદ હો જાએગા ઔર ગુનાહ હોગા.

મસ્અલા : બકરી સાલ ભરસે કમકી દુરૂસ્ત નહીં, જબ પૂરે સાલ ભરકી હો તબ કુરબાની દુરૂસ્ત હૈ. ઔર ગાય ભેંસ દો બરસસે કમકી દુરૂસ્ત નહીં, પૂરે દો બરસકી હો ચુકે તબ કુરબાની દુરૂસ્ત હૈ, ઊંટ પાંચ બરસસે કમકા દુરૂસ્ત નહીં, ઔર દુમ્બા યા ભેડ અગર ઈતના મોટા તાઝા હો કે સાલ ભરકા માલૂમ હોતા હો તો સાલ ભરસે કમકે દુમ્બા ઔર ભેડકી કુરબાની ભી દુરૂસ્ત હૈ, ઔર અગર ઐસા

ન હો તો સાલ ભરકા હોના ચાહિયે.

મસ્અલા : જો જાનવર, અંધા યા કાના હો, યા એક આંખકી તિહાઈ રોશની યા ઉસસે ઝિયાદા જાતી રહી હો, યા એક કાન તિહાઈ યા તિહાઈસે ઝિયાદા કટ ગયા હો, યા તિહાઈ દુમ યા તિહાઈસે ઝિયાદા કટ ગઈ હો તો ઉસ જાનવરકી કુરબાની દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : જો જાનવર ઈતના લંગડા હૈ કે ફક્ત તીન પાંવસે ચલતા હૈ ચોથા પાંવ રખ્ખા હી નહીં જાતા, યા ચોથા પાંવ રખતા તો હૈ લેકિન ઉસસે ચલ નહીં સકતા ઉસકી ભી કુરબાની દુરૂસ્ત નહીં, ઔર અગર ચલતે વક્ત વો પાંવ જમીન પર ટેકકર ચલતા હૈ ઔર ચલનેમેં ઉસસે સહારા લગતા હૈ લેકિન લંગડાકર ચલતા હૈ તો ઉસકી કુરબાની દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : ઈતના દુબલા બિલકુલ મરયલ જાનવર જિસકી હડ્ડિયોંમેં બિલકુલ ગૂદા ન હો, ઉસકી કુરબાની દુરૂસ્ત નહીં હૈ, ઔર અગર ઈતના દુબલા ન હો તો દુબલે હોનેસે કુછ નહીં ઉસકી કુરબાની દુરૂસ્ત હૈ લેકિન મોટે તાઝે જાનવરકી કુરબાની કરના ઝિયાદા બેહતર હૈ.

મસ્અલા : જિસ જાનવરકે દાંત બિલકુલ ન હોં ઉસકી કુરબાની દુરૂસ્ત નહીં ઔર અગર કુછ દાંત ગિર ગયે લેકિન જિતને ગિર ગયે હૈં ઉનસે ઝિયાદા બાકી હૈં તો ઉસકી કુરબાની દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જિસ જાનવરકે પૈદાઈશ હીસે કાન નહીં હૈં ઉસકી ભી કુરબાની દુરૂસ્ત નહીં, ઔર અગર કાન તો હૈં લેકિન બિલકુલ ઝરા ઝરાસે છોટે છોટે હૈં, ઉસકી કુરબાની દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જિસ જાનવરકે પૈદાઈશ હીસે સીંગ નહીં, યા સીંગ તો થે લેકિન ટૂટ ગયે ઉસકી કુરબાની દુરૂસ્ત હૈ, અલબત્તા અગર બિલકુલ જડસે ટૂટ ગયે હોં તો કુરબાની દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : ખસ્સી યાની બધ્ધિયા બકરે ઔર મેંઢેકી કુરબાની દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર જાનવર કુરબાનીકે લિયે ખરીદ લિયા તબ કોઈ ઐસા ઐબ પૈદા હો ગયા જિસસે કુરબાની દુરૂસ્ત નહીં તો ઉસકે બદલે દૂસરા જાનવર ખરીદકર કુરબાની કરે, હાં અગર ગરીબ આદમી હો જિસ પર કુરબાની કરના વાજિબ નહીં તો ઉસકે વાસ્તે દુરૂસ્ત હૈ કે ઉસી જાનવરકી કુરબાની કર દે.

મસ્અલા : કુરબાનીકા ગોશ્ત આપ ખાએ ઔર અપને રિશ્તે નાતેકે લોગોંકો દે, ઔર ફકીરોં મોહતાજોંકો ખૈરાત કરે. ઔર બેહતર યે હૈ કે કમસે કમ તિહાઈ હિસ્સા ખૈરાત કરે, ખૈરાતમેં તિહાઈસે કમી ન કરે, લેકિન અગર કિસીને થોડા સી

ગોશ્ત ખૈરાત કિયા તો ભી કોઈ ગુનાહ નહીં હૈ.

મસ્અલા : કુરબાનીકી ખાલ યા તો યૂંહી ખૈરાત કર દે યા બેચકર ઉસકી કીમત ખૈરાત કર દે, વો કીમત ઐસે લોગોંકો દે જિનકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હૈ ઔર કીમતમેં જો પૈસે મિલે હૈં બિઐનિહી વોહી પૈસે ખૈરાત કરના ચાહિયેં. અગર વો પૈસે કિસી કામમેં ખર્ચ કર ડાલે ઔર ઈતને હી પૈસે પાસસે દે દિયે તો બુરી બાત હૈ મગર અદા હો જાએંગે.

મસ્અલા : ઉસ ખાલકી કીમતકો મસ્જિદકી મરમ્મત યા ઔર કિસી નેક કામમેં લગાના દુરૂસ્ત નહીં. ખૈરાત હી કરના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર ખાલકો અપને કામમેં લાએ, જૈસે ઉસકી મશક યા ડોલ યા જા નમાઝ (મુસલ્લા) બનવા લિયા યે ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કુછ ગોશ્ત યા ચરબી યા છીછડે કસાઈકો મઝદૂરીમેં ન દે બલ્કે મઝદૂરી અપને પાસસે અલગ દે.

મસ્અલા : કુરબાનીકી રસ્સી ઝોલ વગૈરહ સબ ચીઝેં ખૈરાત કર દે.

મસ્અલા : કિસી પર કુરબાની વાજિબ નહીં થી લેકિન ઉસને કુરબાનીકી નિય્યતસે જાનવર ખરીદ લિયા તો ઉસ જાનવરકી કુરબાની વાજિબ હોગી.

મસ્અલા : કિસી પર કુરબાની વાજિબ થી, લેકિન કુરબાનીકે તીનોં દિન ગુઝર ગયે ઔર ઉસને કુરબાની નહીં કી તો એક બકરી યા ભેડકી કીમત ખૈરાત કર દે. ઔર અગર બકરી ખરીદ લી થી તો વોહી બિઐનિહી ખૈરાત કર દે.

મસ્અલા : જિસને કુરબાની કરનેકી મન્નત માની, ફિર વો કામ હો ગયા જિસકે વાસ્તે મન્નત માની થી તો અબ કુરબાની વાજિબ હૈ ચાહે માલદાર હો યા ન હો, ઔર મન્નતકી કુરબાનીકા સબ ગોશ્ત ફકીરોંકો ખૈરાત કર દે, ન આપ ખાએ ન અમીરોંકો દે, જિતના આપ ખાયા હો યા અમીરોંકો દિયા હો ઉતના ફિર ખૈરાત કરના પડેગા.

મસ્અલા : અપની ખૂશીસે કિસી મુરદેકો સવાબ પહોંચાનેકે લિયે કુરબાની કરે તો ઉસકે ગોશ્તમેંસે ખૂદ ખાના, ખિલાના, બાંટના સબ દુરૂસ્ત હૈ જિસ તરહ અપની કુરબાનીકા હુકમ હૈ.

મસ્અલા : લેકિન અગર કોઈ મુરદા વસિય્યત કર ગયા હો કે મેરે તરકામેંસે મેરી તરફસે કુરબાની કી જાએ ઔર ઉસીકે માલસે કુરબાની કી ગઈ તો ઉસ કુરબાનીકે તમામ ગોશ્ત વગૈરહકા ખૈરાત કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ યહાં મૌજૂદ નહીં ઔર દૂસરે શખ્સને ઉસકી તરફસે બગૈર ઉસકે કહે કુરબાની કર દી તો યે કુરબાની સહીહ નહીં હુઈ.

ઔર અગર કિસી જાનવરમેં કિસી ગાઈબકા હિસ્સા બગૈર ઉસકે કહે તજવીઝ કર લિયા તો ઔર હિસ્સાદારોંકી કુરબાની ભી સહીહ ન હોગી.

મસ્અલા : અગર એક જાનવરમેં કઈ આદમી શરીક હૈં ઔર વો સબ ગોશ્તકો આપસમેં તકસીમ નહીં કરતે બલ્કે યકજા હી ફુકરા વ અહબાબકો તકસીમ કરના યા પકાકર ખિલાના ચાહેં તો યે ભી જાઈઝ હૈ. અગર તકસીમ કરેંગે તો ઉસમેં બરાબરી ઝરૂરી હૈ.

મસ્અલા : કુરબાનીકી ખાલકી કીમત કિસીકો ઉજરતમેં દેના જાઈઝ નહીં ક્યૂંકે ઉસકા ખૈરાત કરના ઝરૂરી હૈ.

મસ્અલા : કુરબાનીકા ગોશ્ત કાફિરકો દેના જાઈઝ હૈ બશર્તેકે મઝદૂરીમેં ન દિયા જાએ.

મસ્અલા : અગર કોઈ જાનવર ગાભન હો તો ઉસકી કુરબાની જાઈઝ હૈ ફિર અગર બચ્ચા ઝિંદા નિકલે તો ઉસકો ભી ઝબહ કર દે.

અકીકાકા બયાન

મસ્અલા : જિસકે કોઈ લડકા યા લડકી પૈદા હો તો બેહતર હૈ કે સાતવેં દિન ઉસકા નામ રખ દે ઔર અકીકા કર દે. અકીકા કર દેનેસે બચ્ચેકી સબ અલા બલા દૂર હો જાતી હૈ ઔર આફતોંસે હિફાઝત રેહતી હૈ.

મસ્અલા : અકીકાકા કાઈદા યે હૈ કે અગર લડકા હો તો દો બકરી યા ભેડ ઔર લડકી હો તો એક બકરી યા એક ભેડ ઝબહ કરે, યા કુરબાનીકી ભેંસમેં લડકેકે વાસ્તે દો હિસ્સે ઔર લડકીકે વાસ્તે એક હિસ્સા લે લે ઔર સરકે બાલ મુંડવા દે ઔર બાલોંકે બરાબર ચાંદી યા સોના તોલકર ખૈરાત કર દે ઔર લડકેકે સરમેં ઝા'ફરાન લગા દે.

મસ્અલા : અગર સાતવેં દિન અકીકા ન કરે તો જબ કરે સાતવેં દિન હોનેકા ખયાલ બેહતર હૈ. ઔર ઉસકા તરીકા યે હૈ કે જિસ દિન બચ્ચા પૈદા હુવા હો ઉસકે એક દિન પેહલે અકીકા કર દે. યાની અગર જુમ્આકો પૈદા હુવા તો જુમેરાતકો અકીકા કરે, ચાહે જબ કરે વો હિસાબસે સાતવાં દિન પડેગા.

મસ્અલા : યે જો દસ્તૂર હૈ કે જિસ વક્ત બચ્ચાકે સર પર ઉસ્તરા રખ્ખા જાએ ઔર નાઈ સર મૂંડના શુરૂ કરે ફૌરન ઉસી વક્ત બકરી ઝબહ હો, યે મહઝ મોહમલ (બેહૂદા) રસમ હૈ, શરીઅતસે જાઈઝ હૈ ચાહે સર મૂંડનેકે બાદ ઝબહ કરે યા પેહલે ઝબહ કરે તબ સર મૂંડે.

મસ્અલા : જિસ જાનવરકી કુરબાની જાઈઝ નહીં ઉસકા અકીકા ભી

દુરૂસ્ત નહીં, ઔર જિસકી કુરબાની દુરૂસ્ત હૈ ઉસકા અકીકા ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અકીકાકા ગોશ્ત ચાહે કચ્ચા તકસીમ કરે ચાહે પકાકર બાંટે ચાહે દઅવત કરકે ખિલા દે સબ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : માં-બાપ, દાદા-દાદી, નાના-નાની વગૈરહ સબકો ખાના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કિસીકો ઝિયાદા તૌફીક નહીં ઈસ લિયે ઉસને લડકેકી તરફસે એક હી બકરીકા અકીકા કિયા તો ઉસકા ભી કુછ હરજ નહીં જાઈઝ હૈ ઔર અગર બિલકુલ અકીકા હી ન કરે તો ભી કુછ હરજ નહીં.

મસ્અલા : જબ અકીકાકા જાનવર ઝબહ કરના ચાહેં તો પેહલે દુઆ પઢ્હેં.

અલ્લાહુમ્મ હાઝિહી અકીકતુબ્ની ફુલાનિન્ દમુહા બિદમિહી વ લહ્મુહા બિલહ્મિહી વ અઝ્મુહા બિઅઝ્મિહી વ જિલ્દુહા બિજિલ્દિહી વ શઅ્રુહા બિશઅ્રિહી અલ્લાહુમ્મજ્ અલ્હા ફિદાઅલ્ લિઈબ્ની મિનન્નારિ, ઈન્ની વજ્જહ્તુ વજ્હિય ાલિલ્લઝી ફતરસ્સમાવાતિ વલ અર્ઝ હનીફંવ્ વમા અ-ન મિનલ મુશ્રિકીન. ઈન્ન સલાતી વ નુસુકી વ મહ્યાય વ મમાતી લિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન. લા શરીક લહૂ વ બિઝાલિક ઉમિર્તુ વ અ-ન મિનલ્ મુસ્લિમીન. અલ્લાહુમ્મ મિન્ક વ લક.

અય અલ્લાહ મૈં અપને ઈસ બચ્ચેકે સદકામેં યે જાનવર તેરે નામ પર ઝબહ કરતા હૂં જિસકે ખૂનકે બદલે ખૂન, ગોશ્તકે બદલે ગોશ્ત, હડ્ડિયોંકે બદલે હડ્ડિયાં, ખાલકે બદલે ખાલ, બાલકે બદલે બાલ, અય અલ્લાહ મેરે બેટેકો દોઝખકી આગસે બચાનેકા યે જાનવરકા ફિદયા કબૂલ ફરમા. મૈંને અપની તવજ્જોહ હર તરફસે સિર્ફ ઉસ તરફ લગા દી હૈ જિસને જમીન વ આસમાન પૈદા કિયે હૈં ઔર મૈં મુશરિકોંમેંસે નહીં હૂં, મેરી નમાઝ, મેરી કુરબાની, મેરી મૌત વ ઝિંદગી અલ્લાહ રબ્બુલ આલમીનકે વાસ્તે હૈ, ઉસકા કોઈ શરીક નહીં હૈ. ઔર મુઝે તો ઉસીકા હુકમ દિયા ગયા હૈ ઔર હુકમ માનને વાલોંમેં મૈં પેહલા આદમી હૂં. અય અલ્લાહ! યે સદકા ફિદયા તેરી હી તરફસે તેરે હી લિયે હૈ. ફિર બિસ્મિલ્લાહ વલ્લાહુ અકબર કેહકર ઝબહ કરે.

કિતાબુલ હજ

હજકા બયાન

જિસ શખ્સકે પાસ ઝરૂરતસે ઝાઈદ ઈતના ખર્ચ હો કે સવારી પર દરમિયાના ગુઝરાનસે ખાતા પીતા ચલા જાએ ઔર હજ કરકે ચલા આએ ઉસકે ઝિમ્મે હજ ફર્ઝ હો જાતા હૈ. ઔર હજકી બડી બુઝુર્ગી આઈ હૈ, ચુનાંચે હઝરત રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હૈ કે જો હજ ગુનાહોં ઔર ખરાબિયોંસે પાક હો ઉસકા બદલા બજુઝ બેહિશ્તકે ઔર કુછ નહીં, ઈસી તરહ ઉમરહ કરને પર ભી બડે સવાબકા વાદા ફરમાયા ગયા હૈ, ચુનાંચે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હૈ કે હજ વ ઉમરહ દોનોંકે દોનોં ગુનાહોંકો ઈસ તરહ દૂર કરતે હૈં જૈસે ભટ્ટી લોહેકે મેલકો દૂર કર દેતી હૈ. ઔર જિસકે ઝિમ્મે હજ ફર્ઝ હો ઔર વો ન કરે ઉસકે લિયે બડી વઈદ આઈ હૈ, ચુનાંચે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા હૈ જિસ શખ્સકે પાસ ખાને પીને ઔર સવારીકા ઈતના ઈન્તિઝામ હો જિસસે વો બૈતુલ્લાહ શરીફ તક જા સકે ઔર ફિર વો હજ ન કરે તો કુછ તઅજ્જુબ નહીં કે વો યહૂદી હોકર મરે યા નસરાની હોકર મરે. ઔર યે ભી ફરમાયા કે હજકા તર્ક કરના ઈસ્લામકા તરીકા નહીં હૈ.

મસ્અલા : ઉમર ભરમેં એક મરતબા હજ કરના ફર્ઝ હૈ. અગર કઈ હજ કિયે તો એક ફર્ઝ હુવા ઔર સબ નફલ હૈં ઔર ઉનકા ભી બડા સવાબ હૈ.

મસ્અલા : જવાનીસે પેહલે લડકપનમેં અગર કોઈ હજ કિયા હૈ ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં હૈ અગર માલદાર હૈ તો જવાન હોનેકે બાદ ફિર હજ કરના ફર્ઝ હૈ ઔર જો હજ લડકપનમેં કિયા હૈ વો નફલ હૈ.

મસ્અલા : અંધે પર હજ ફર્ઝ નહીં ચાહે જિતના માલદાર હો.

મસ્અલા : જબ કિસી પર હજ ફર્ઝ હો ગયા તો ફૌરન ઉસી સાલ હજ કરના વાજિબ હૈ બિલા ઉઝર દેર કરના ઔર યે ખયાલ કરના કે અભી ઉમર પડી હૈ ફિર કિસી સાલ હજ કર લેંગે દુરૂસ્ત નહીં હૈ. ફિર દો ચાર બરસકે બાદ ભી અગર હજ કર લિયા તો અદા હો ગયા લેકિન ગુનેહગાર હુવા.

મસ્અલા : અગર કોઈ ઔરત હજ કરને જાએ તો રાસ્તેમેં ઉસકે શૌહરકા યા કિસી મહરમકા સાથ હોના ભી ઝરૂરી હૈ બગૈર ઉસકે હજકે લિયે જાના દુરૂસ્ત નહીં હૈ.

મસ્અલા : અગર વો મહરમ નાબાલિગ હો યા બદદીન હો કે માં બહેન વગૈરહસે ભી ઉસ પર ઈત્મીનાન નહીં તો ઉસકે સાથ જાના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : જબ કોઈ મહરમ કાબિલે ઈત્મીનાન સાથ જાનેકે લિયે મિલ જાએ તો અબ હજકો જાનેસે શૌહરકા રોકના દુરૂસ્ત નહીં હૈ ઔર અગર શૌહર રોકે ભી તો ઉસકી ન માને ઔર ચલી જાએ.

મસ્અલા : જો લડકી અભી જવાન નહીં હુઈ લેકિન જવાનીકે કરીબ હો ચુકી હૈ ઉસકો ભી બગૈર શરઈ મહરમકે જાના દુરૂસ્ત નહીં ઔર ગૈર મહરમકે સાથ જાના ભી દુરૂસ્ત નહીં હૈ.

મસ્અલા : જો મહરમ ઉસકો હજ કરાનેકે લિયે જાએ ઉસકા સારા ખર્ચ ઉસી પર વાજિબ હૈ કે જો કુછ ખર્ચ હુએ.

મસ્અલા : અગર સારી ઉમર ઐસા મહરમ ન મિલા જિસકે સાથ સફર કરે તો હજ ન કરનેકા ગુનાહ ન હોગા, લેકિન મરતે વક્ત યે વસિય્યત કર જાના વાજિબ હૈ કે મેરી તરફસે હજ કરા દેના. મર જાનેકે બાદ ઉસકે વારિસ ઉસકે માલમેંસે કિસી આદમીકો ખર્ચ દેકર ભેજેં કે વો જાકર મુરદેકી તરફસે હજ કર આએ ઉસસે ઉસકે ઝિમ્માકા હજ ઉતર જાએગા ઔર ઉસ હજકો જો દૂસરેકી તરફસે કિયા જાતા હૈ હજ્જે બદલ કેહતે હૈં.

મસ્અલા : અગર કિસીકે ઝિમ્મે હજ ફર્ઝ થા ઔર ઉસને સુસ્તીસે દેર કર દી, ફિર વો અંધા હો ગયા યા ઐસા બીમાર હો ગયા કે સફરકે કાબિલ ન રહા તો ઉસકો ભી હજ્જે બદલકી વસિય્યત કરની ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર ઈતના માલ છોડકર મરા કે કર્ઝ વગૈરહ દેકર તિહાઈ માલસે હજ્જે બદલ કર સકતે હૈં તબ તો વારિસ પર ઉસકી વસિય્યતકા પૂરા કરના વાજિબ હૈ, ઔર અગર માલ થોડા હૈ કે એક તિહાઈમેંસે હજ્જે બદલ નહીં હો સકતા તો ઉસકા વલી હજ ન કરાએ.

મસ્અલા : અગર વો હજ્જે બદલકી વસિય્યત કરકે મર ગયા, લેકિન માલ કમ થા ઈસ લિયે તિહાઈ માલમેં હજ્જે બદલ ન હો સકા ઔર તિહાઈસે ઝિયાદા લગાનેકો વારિસોંને ખૂશીસે મંઝૂર ન કિયા ઈસ લિયે હજ નહીં કરાયા ગયા તો ઉસ બેચારે પર કોઈ ગુનાહ નહીં.

મસ્અલા : બગૈર વસિય્યત કિયે ઉસકે માલમેં હજ્જે બદલ કરાના દુરૂસ્ત નહીં હૈ, હાં અગર સબ વારિસ ખૂશીસે મંઝૂર કર લેં તો જાઈઝ હૈ મગર નાબાલિગકી ઈજાઝતકા કુછ એ'તિબાર નહીં હૈ.

મસ્અલા : અગર યે ઔરત ઈદ્દતમેં હો તો ઈદ્દત છોડકર હજકો જાના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : જિસકે પાસ મક્કાકી આમદો રફતકે (આને જાનેકે) લાઈક

ખર્ચ હો ઔર મદીનાકા ખર્ચ ન હો તો ઉસકે ઝિમ્મે હજ ફર્ઝ નહીં યે બિલકુલ ગલત ખયાલ હૈ.

હજ કરનેકા તરીકા ઔર મસાઈલ

ઉમરહ : ખાનએ કા'બાકી ઝિયારત ઔર સફા મરવહકે દરમિયાન સઈ કરના જો એહરામકે સાથ હો.

હજ : અરફાત પર વુકૂફ કરના ઔર તવાફે ઝિયારત કરના જો એહરામકે સાથ એક વક્તે મુઅય્યન પર હો.

કુરાન : ઉમરહ ઔર હજકા મૂજમૂઆ જો એક હી એહરામસે લગાતાર કિયા જાએ.

તમત્તોઅ : ઉમરહ ઔર હજકા મજમૂઆ જો દો એહરામસે અલગ અલગ અદા કિયા જાએ. ઈમામ આ'ઝમકે નઝદીક સબસે અફઝલ કિરાન હૈ ફિર તમત્તોઅ ફિર ઈફરાદ.

હજકે શરાઈત :-

(૧) એહરામ, બગૈર એહરામકે કોઈ ફેઅલ હજકા સહીહ નહીં.

(૨) ઝમાન, તમામ અરકાન અય્યામે હજમેં અદ હોં.

(૩) મકાન, મસ્જિદે હરામ વ સફા વ મરવહ, અરફાત.

હજકે ફરાઈઝ :-

(૧) એહરામ બાંધના. (૨) અરફાતમેં વુકૂફ. (૩) તવાફે ઝિયારત.

હજકે વાજિબાત :-

(૧) મીકાતસે એહરામ બાંધના. (૨) સફા ઔર મરવહકે દરમિયાન સઈ કરના. (૩) ઝવાલે આફતાબસે સૂરજ ડૂબનેકે થોડી દેરકે બાદ તક અરફાતમેં વુકૂફ કરના. (૪) વુકૂફે મુઝદલફા. (૫) સર મુંડવાના. (૬) રમીયે જિમાર કરના. (૭) તવાફે વિદાઅ. (૮) તવાફે ઝિયારત (૯) રમીયે જિમારકો ઝબહ પર મુકદ્દમ કરના. (૧૦) હદીકા ઝબહ કરના. (૧૧) હદીકે ઝબહકો હલક પર મુકદ્દમ કરના. (૧૨) હદીકો અય્યામે નહરમેં ઝબહ કરના.

હજકે સુનન :-

(૧) તવાફે કુદૂમ (૨) ઈમામકા ખુત્બા પઢના, સાતવીં તારીખકો મક્કામેં, નવવીંકો બાદ ઝવાલકે અરફાતમેં, ગ્યારહવીંકો મસ્જિદે નમરહમેં (૩) મક્કાસે મિનાકી જાનિબ આઠવીં તારીખકો બાદ નમાઝે ફજર નિકલના.

(૪) પાંચ નમાઝેં મિનામેં પઢના. (૫) અરફાકી શબમેં મિનામેં રેહના. (૬) અરફાકે દિન તુલૂએ આફતાબકે બાદ મિનાસે અરફાત જાના. (૭) મિનાસે મક્કા વાપસ હોતે હુએ મુહસ્સબમેં ઝરા ઠહેરના.

મુસ્તહબ્બાત :-

(૧) સફરે હજકી એક કુરબાની કરના (૨) મક્કામેં દાખિલ હોનેકે વક્ત ગુસલ કરના (૩) મુઝદલફામેં જાનેકે વક્ત ગુસલ કરના.

એહરામ બાંધના :-

જબ મીકાત પર પહોંચે તો એહરામ બાંધ લે યાની નહા ધોકર એક ચાદર ઓર તેહબંદ પહેનકર દો રકા'ત નફલ પઢે ઔર જા નમાઝ પર બૈઠે ઔર સર ખોલે ઔર હજ્જે બૈતુલ્લાહકી નિય્યત કરે ઔર તલ્બિયહ કહે.

લબ્બૈક અલ્લાહુમ્મ લબ્બૈક લબ્બૈક લા શરીક લક લબ્બૈક, ઈન્નલ હમ્દ વન્નિઅ્મત લક વલ મુલ્ક લા શરીક લક.

હાઝિર હૂં અય અલ્લાહ હાઝિર હૂં, હાઝિર હૂં, નહીં કોઈ શરીક તેરા, હાઝિર હૂં, તેરે લિયે સબ તા'રીફ હૈ ઔર તેરી હી નેઅમતેં સબ હૈં ઔર તેરા હી મુલ્ક હૈ ઔર તેરા કોઈ શરીક નહીં. પસ એહરામ બંધ ગયા.

મસ્અલા : ઘરસે એહરામ બાંધકર ચલના અફઝલ હૈ. હિન્દુસ્તાનિયોંકે લિયે મીકાત યલમલમ હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ શખ્સ બેહોશ હો તો દૂસરા ઉસકી તરફસે એહરામ બાંધ સકતા હૈ.

મસ્અલા : તલ્બિયહકે અલ્ફાઝ યેહી અદા હોને ચાહિયેં ઈન અલ્ફાઝમેં કમી બેશી ન કી જાએ.

તલ્બિયહ કેહનેકે ઔકાત :-

(૧) હર નમાઝકે બાદ (૨) જબ એક દૂસરેસે મુલાકાત કરે (૩) જબ ઉપર ચઢે યા નીચે ઉતરે (૪) જબ ઊંટ સવારોંકો આતે જાતે દેખે (૫) જબ સવારી પર સવાર હો યા ઉતરે (૬) હર રોઝ સુબહકે વક્ત.

મસ્અલા : એહરામ બાંધનેકે બાદ (૧) રફસે ફુસૂક ઔર જિદાલ (યાની ગાલી ગલોચ લડાઈ ઝગડે) સે પરહેઝ કરે (૨) જાનવરકા શિકાર ન કરે (૩) કુરતા પાયજામા, કુબ્બા, અમામા, ટોપી ઔર મોઝે ન પેહને (૫) મર્દ સર ઔર મુંહકો ન ઢાંકે ઔર ઔરત સિર્ફ મુંહ ન ઢાંકે (૬) ખુશ્બૂદાર તેલ ઈસ્તેમાલ ન કરે (૭) બદનકે બાલ ન મૂંડે. નાખુન ન કતરે.

મસ્અલા : અગર મુમકિન હો તો જમીને હરમમેં પૈદલ ચલે, ઔર બડી આજિઝીસે કદમ ઉઠાએ ઔર ઈસ તરેહ ચલે જૈસે કોઈ આજિઝ મિસ્કીન આદમી શહેનશાહકે દરબારમેં હાઝિર હોતા હૈ.

મસ્અલા : મસ્જિદે હરામમેં બાબુસ્સલામસે દાખિલ હોના બેહતર હૈ, બહોત આજિઝીસે લબ્બૈક કેહતા હુવા દાખિલ હો ઔર ઈસ મકામકી અઝમત વ જલાલ દિલમેં કાઈમ કરે. અગર કોઈ મઝાહિમત કરે તો ઉસસે બહોત નરમીસે પેશ આએ. બેહતર યે હૈ કે નંગે પાંવ દાખિલ હો.

મસ્અલા : જબ ખાનએ કા'બાકો દેખે તો દુઆ માંગે ફિર તવાફ કરે.

જબ હજરે અસ્વદકી તરફ જાએ તો દોનોં હાથ કાનોં તક ઉઠાએ ઔર તકબીર ઔર તહલીલ કહે ફિર હાથ છોડે જિસ તરહ નમાઝમેં તકબીરે તહરીમા કરતે હૈં.

મસ્અલા : હજરે અસ્વદકો બોસા દે, ઈસ તરહ કે દોનોં હાથ હજરે અસ્વદ પર રખકર દોનોં હોઠોંકો હજરે અસ્વદ પર લગાએ.

મસ્અલા : અગર હુજૂમ (ભીડ) ઝિયાદા હો તો ઔરતકે વાસ્તે હજરે અસ્વદકો બોસા દેના ઝરૂરી નહીં.

મસ્અલા : ખાનએ કાબાકે ગિર્દ ચક્કર કરનેકો તવાફ કેહતે હૈં. પેહલે નિય્યત કરે, હર ચક્કર હજરે અસ્વદસે શુરૂ કરકે હજરે અસ્વદ હી પર ખતમ કરે.

મસ્અલા : અપને સીધે હાથકી તરફસે તવાફ શુરૂ કરે કે હતીમ ઔર ખાનએ કાબા બીચમેં રહે.

મસ્અલા : તવાફકે પેહલે તીન ચક્કરોંમેં ઈઝતિબાઅ ઔર રમલ કરે.

મસ્અલા : તવાફસે ફારિગ હોકર મકામે ઈબ્રાહીમ પર દો રકા'ત નમાઝ પઢે ફિર દુઆ માંગે.

મસ્અલા : સફા જાનેસે પેહલે ઝમઝમકે પાસ આએ ઔર ઉસકા પાની પેટ ભરકર પિએ ઔર બાકી પાની કુંવેંમેં ડાલ દે ઔર દુઆ માંગે ફિર મુલ્તઝમકે પાસ આએ, ઔર ઉસકો બોસા દે ઉસકે બાદ સફા ઔર મરવહકી સઈ કરે.

મસ્અલા : કોહે સફા પર ચઢે તો સઈકી નિય્યત કર લે, સફા પર ઈસ કદર ઊંચા ચઢે કે ખાનએ કાબા દિખાઈ દેને લગે.

મસ્અલા : કોહે સફા પર મુંહ કિબ્લાકી તરફ કરે ઔર દુરૂદ શરીફ આંહઝરત સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમ પર ભેજે ઔર દોનોં હાથ ઉઠાકર ખુદાએ તઆલાસે હાજત ચાહે.

મસ્અલા : સઈ સફાસે શુરૂ કરે તાકે સાત ફેરોંકે બાદ સઈ મરવહ પર ખતમ હો.

મસ્અલા : મીલૈન અખઝરૈન (હરે સુતૂનોં) કે દરમિયાન દૌડકર ચલે.

મસ્અલા : મરવહ પર ભી ઈતના ઊંચા ચળ્હે કે ખાનએ કાબાકો દેખ સકે ઔર ખાનએ કાબાકી તરફ મુંહ કરે. સઈમેં તલ્બિયહ કેહતા રહે.

મસ્અલા : સઈકે બાદ ચાહિયે કે મસ્જિદમેં જાએ ઔર દો રકાત નમાઝ પળ્હે.

મસ્અલા : કયામે મક્કામેં જિસ કદર નેકી હો સકે કરે, ક્યૂંકે વહાં એક નેકીકા સવાબ એક લાખ ગુના હોતા હૈ, ઔર ગુનાહોંસે પરહેઝ કરે.

મસ્અલા : કિયામે મક્કામેં મસ્જિદે હરામમેં બૈઠકર કમ અઝ કમ એક કુરઆન શરીફ ખતમ કરે.

મસ્અલા : આઠવીં તારીખકો હજકે વાસ્તે એહરામ બાંધે. સુબહકી નમાઝ મક્કા મુઅઝ્ઝમામેં પળ્હકર આફતાબ નિકલનેકે બાદ મિનાકી તરફ રવાના હોં.

મસ્અલા : નવવીં તારીખકો બાદ નમાઝે ફજર સબ હાજી મિનાસે અરફાત્‌કો જાએં.

મસ્અલા : મસ્જિદે નમરહમેં ઈમામ મિમ્બર પર આ જાએ ઔર અઝાનકે બાદ ખડે હોકર દો ખુત્બે પળ્હે, ઉસ ખુત્બેમેં લોગોંકો વુકૂફ, રમીયે જિમાર (શયતાનકો કંકરી મારના), કુરબાની, હલક, કસર, ઔર તવાફે ઝિયારતકે અહકામ સુનાએ.

મસ્અલા : જબ ઈમામ ખુત્બાસે ફારિગ હો તો મુઅઝ્ઝિન ઈકામત કહે ઔર ઝોહર ઔર અસરકી નમાઝ મિલાકર ઝોહરકે વક્તમેં પળ્હે, ઈસ તરહ કે ઝોહરકે દો ફર્ઝકે બાદ મુઅઝ્ઝિન દૂસરી ઈકામત કહે ઔર અસરકી નમાઝ પળ્હી જાએ.

મસ્અલા : ઈન દોનોં નમાઝોંમેં ફાસલા ન દેના ચાહિયે. દરમિયાનમેં નફલ ભી ન પળ્હે. ઈન દોનોં નમાઝોંકો જમા' કરના સુન્નત હૈ.

મસ્અલા : નમાઝે અસરકે બાદ સબ મૌકફકી તરફ રવાના હોં, જબલે રહમતકે પાસ વુકૂફ કરના બેહતર હૈ. મૌકફમેં તલ્બિયહ બરાબર કેહતે રહેં.

મસ્અલા : ઈમામકો ચાહિયે કે જબલે રહમતકે કરીબ કિબ્લાકી તરફ મુંહ કરકે ઊંટ પર ખડા હો ઔર દુઆ માંગે, ઔર સબ આદમી ભી અપને લિયે ઔર અપને અઝીઝો અકારિબ (રિશ્તેદારોં) કે લિયે દુઆ માંગેં ઔર દિલમેં અહદ કરેં કે આઈન્દા ગુનાહ ન કરેંગે.

મસ્અલા : ગુરૂબે આફતાબકે બાદ ઈમામ સબ આદમિયોંકો લેકર મુઝદલફાકી તરફ ચલે. મુઝદલફામેં જબલે કઝહકે પાસ ઉતરના અફઝલ હૈ, વાદીએ મુહસ્સબમેં ન ઠેહરે.

મસ્અલા : ઈશાકે વક્ત અઝાન વ ઈકામતકે બાદ ઈમામ દોનોં નમાઝેં

મગરિબ ઔર ઈશાકી જમા કરકે પઢ્હાએ. ઈન દોનોં નમાઝોંકે દરમિયાન ન નફલ પઢ્હે ન ફાસલા કરે.

મસ્અલા : ઈશાકે બાદ તમામ રાત જાગતા રહે, નમાઝ ઔર તિલાવતે કુરઆન ઔર દુઆમેં મસરૂફ રહે ક્યૂંકે યે રાત લૈલતુલ કદ્રસે અફઝલ હૈ.

મસ્અલા : ઈમામકો ચાહિયે કે ઈદકે રોઝ મુઝદલફાસે સુબહકે વક્ત સૂરજ નિકલનેસે પેહલે મઅ હાજિયોંકે મિનાકી તરફ કૂચ કરે.

મસ્અલા : મિનામેં આજ પેહલે રમીયે જમરએ ઉકબહ કરે ઉસકે બાદ કુરબાની કરે. કુરબાનીકે બાદ સર મુંડાએ યા બાલ કતરવાએ લેકિન સર મુંડાના બેહતર હૈ, ઔરતકો સિર્ફ ઉન્ગલીકે એક પોરવેકે બરાબર બાલ કતરવાને ચાહિયેં.

મસ્અલા : ૧૦ ઝીલ હજ્જહ આજ હી સર મુંડવાનેકે બાદ મક્કા મુઅઝ્ઝમા જાકર તવાફે ઝિયારત કરે ઔર વાપસ મિના આ જાએ.

મસ્અલા : તવાફે ઝિયારતકે બાદ સબ ચીઝેં જાઈઝ હૈં, જિમાઅ ભી દુરૂસ્ત હૈ ઔર ખૂશ્બૂકા ઈસ્તેમાલ ભી જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : ૧૧/૧૨/૧૩/ તારીખકો મિનામેં કિયામ કરે ઔર તીનોં દિન તમામ જમરોંકી રમી કરતા રહે ઉસકે બાદ મિનાસે કૂચ કરે.

મસ્અલા : અબ મક્કા મુકર્રમામેં આકર તવાફે સદર યા તવાફે વિદાઅ અદા કરે, ઈસ તવાફમેં રમલ ન કરે.

મસ્અલા : તવાફે વિદાઅકે બાદ ઝમઝમકે કુંવે પર આકર અપને હાથસે પાની નિકાલકર પિયે. ઉસકે બાદ મુલ્તઝમ પર આએ ઔર ઉસકો બોસા દે.

મસ્અલા : અબ કા'બા શરીફકી તરફ મુંહ કિયે હુએ ઉલ્ટે પાંવ ચલે ઔર કા'બાકી જુદાઈ પર હસરત કરતા ઔર રોતા ચલે ઔર ઈસી તરહ મસ્જિદે હરામસે બાહિર જાએ.

હજ્જે બદલ

મસ્અલા : જિસકી તરફસે હજ કિયા જાએ વો ઐસા શખ્સ હો કે ખૂદ હજ કરનેસે આજિઝ હો, ઔર માલદાર હો.

મસ્અલા : જિસકી તરફસે હજ કિયા જાએ. ઉસીકી તરફસે એહરામકે વક્ત હજકી નિય્યત કી જાએ ઔર ઉસકે માલસે હજ કિયા જાએ.

મસ્અલા : હજકે વાસ્તે નાઈબ ઐસે શખ્સકો મુકર્રર કિયા જાએ જો ખૂદ હજ કર ચુકા હો.

મસ્અલા : ગૈરકી તરફસે હજ કરનેવાલેકો ઉસ ગૈરકી જાનિબસે ઈતના

ખર્ચ મિલના ચાહિયે કે મક્કા તક જાને ઔર વાપસ આને તક કાફી હો.

મસ્અલા : મય્યિતકે તિહાઈ માલમેંસે હજ કરાયા જાએ.

ઔરતોંકે અફઆલે હજ

મસ્અલા : અગર ઔરત હાલતે એહરામમેં હાઈઝ (હૈઝવાલી) હો જાએ તો ગુસલ કરે ફિર એહરામ બાંધે ઔર તમામ અફઆલે હજ કરે સિવાએ તવાફ.

મસ્અલા : વુકૂફે અરફાતસે પેહલે અગર ઔરત હાઈઝ હો જાએ તો ચાહિયે કે ગુસલ કરકે એહરામ હજકા બાંધે ઔર તમામ અફઆલ હજકે કરે, સિવાએ તવાફકે કે વો હૈઝસે પાક હોનેકે બાદ કરે.

મસ્અલા : તવાફે ઝિયારતકે મૌકા પર અગર હૈઝ યા નિફાસકી હાલત પેશ આ જાએ યા બીમાર હો જાએ તો પાક હો જાનેકે બાદ તવાફ કરે.

મસ્અલા : તવાફે વિદાઅકે મૌકા પર અગર ઔરત હાઈઝ હો જાએ ઔર ઘર વાપસ જાના ઝરૂરી હો તો તવાફે વિદાઅ કરનેકી ઝરૂરત નહીં હે.

મસ્અલા : ઔરતકો એહરામમેં સિયા હુવા ઔર રંગા હુવા લિબાસ પહેનના જાઈઝ હે મગર ખૂશ્બૂસે ન રંગા હો, મોઝે, દસ્તાને, કમીસ, ઓઢની, હરીરા (રેશમી કપડા) ઔર ઝેવર પહેનના ભી જાઈઝ હે.

મસ્અલા : ઔરત એહરામમેં સર ઢાંકે ઔર મુંહ ખુલ્લા રખ્ખે.

મસ્અલા : ઔરત સઈકે વક્ત સફા ઔર મરવહકે દરમિયાન ન દૌડે, અગર હુજૂમ (યાની ભીડ) હો તો સફા ઔર મરવહ પર ભી ન ચઢે.

મસ્અલા : ઔરતકે વાસ્તે સર મુંડાના હરામ હૈ કસર કરાએ.

હજ કરનેસે રૂક જાના

મસ્અલા : મહરમ અગર બીમાર હો જાએ યા દુશ્મનકા ખૌફ હો યા ઔરતકા ખાવિંદ રાસ્તેમેં ફૌત હો જાએ યા રાસ્તેમેં ખર્ચ જાતા રહે યા કિરાયેકા જાનવર હલાક હો જાએ તો વો શખ્સ મુહસ્સિર હે.

મસ્અલા : મુહસ્સિર એહરામસે ઈસ તરહ બાહિર હો કે એક હદીકા જાનવર કિસી શખ્સકે હાથ ભેજ દે કે હરમમેં ઝબહ કરે યા કીમત ભેજ દે કે વહાં હદી (જાનવર) ખરીદકર ઝબહ કિયા જાએ. ઝબહકા દિન ઔર વક્ત મુકર્રર કરે કે ઉસકે બાદ ઘર બૈઠે હી એહરામ ઉતાર દે, હલક યા કસરકી ઝરૂરત નહીં.

મસ્અલા : આઈન્દા સાલ મુહસ્સિરકો ઉસકે બદલે એક હજ ઔર એક ઉમરહ કરના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર મહરમ બકરઈદકી સુબહ તક વુકૂફે અરફાત ન કર સકે તો હજ ફૌત હો જાતા હૈ.

મસ્અલા : જબ હજ ફૌત હો જાએ તો લાઝિમ હૈ કે તવાફે ખાનએ કાબા, સફા વ મરવહકી સઈ કરકે એહરામ ઉતાર દે ઔર યે હજ આઈન્દા સાલમેં કરે ઔર કુરબાની વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : હદીકે તીન જાનવર હૈં. સબસે અફઝલ ઊંટ હૈ ફિર ગાય બૈલ, ફિર ભેડ બકરી.

મસ્અલા : હદી પર સવારી ન કરની ચાહિયે. ન ઉસકી કોઈ ચીઝ કામમેં લાઈ જાએ.

મસ્અલા : હદીકા દૂધ ન નિકાલના ચાહિયે. અગર નિકાલે તો ઉસકો ખૈરાત કર દે.

મસ્અલા : હદીકે અગર બચ્ચે પૈદા હો તો ઉસકો ખૈરાત કર દે યા સાથ હી ઝબહ કર દે.

મસ્અલા : ઊંટકો નહર કરના અફઝલ હૈ. ઔર ગાય, બકરીકો ઝબહ કરના અફઝલ હૈ.

મસ્અલા : હજકી કુરબાની બકરઈદકી કુરબાનીસે ન કરે.

મસ્અલા : હદીકા ગોશ્ત ખાના માલિકકો દુરૂસ્ત હૈ. હદીકે ગોશ્તકો મસાકીન પર તકસીમ કરના ચાહિયે, જિસ તરહ કુરબાનીકા ગોશ્ત તકસીમ કરતે હૈં.

જઝા ઔર કફફારા

મસ્અલા : મમનૂઆતે એહરામ યા મમનૂઆતે અફઆલે હજમેંસે કોઈ ભી અગર બિલા ઉઝર કિયા જાએ તો જઝા લાઝિમ હોગી. ઔર અગર શરઈ ઉઝરસે કિયા જાએ તો કફફારા લાઝિમ હોગા.

મસ્અલા : જઝામેં મુકર્રરહ કુરબાની યા સદકા દિયા જાએગા, ઔર કફફારામેં મુકર્રરહ કુરબાની યા સદકા યા રોઝા જો ચાહે ઈખ્તિયાર હૈ.

શિકારકી જઝા :-

(૧) જો જાનવર શિકાર કિયા હૈ ઉસકે બદલે હદી ખરીદકર ખૈરાત કરે વરના ઉસકી કીમત ખૈરાત કરે. (૨) જો જાનવર શિકાર કિયા હૈ ઉસકી જઝામેં રોઝા રખ્ખે.

જૂં યા ટિડ્ડી મારનેકી જઝા

ચાહિયે કે સદકા દે, ચાહે થોડા હી હો. મસલન એક મુઠ્ઠી ખાના.

મસ્અલા : સાહિબે એહરામ યા બગૈર એહરામ વાલા કિસી મોહરિમકા સર મુંડે તો મુંડનેવાલેકો સદકા દેના હોગા ઔર મુંડવાને વાલેકો કુરબાની.

મસ્અલા : બાલ ઉખાડને યા કાટને યા કિસી દવાસે સાફ કરનેકા હુકમ મિસ્લ મુંડનેકે હૈ.

મસ્અલા : અગર હાથ પૈરકે નાખુન કાટે તો કુરબાની દેના હોગી.

મસ્અલા : અગર સિલે હુએ કપડે બગૈર ઉઝર એક દિન પહેને તો કુરબાની દેના હોગી.

મસ્અલા : અગર સિલા હુવા ઔર ખૂશ્બૂમેં રંગા હુવા કપડા મર્દ પહેને તો દો કુરબાની દેના હોગી. ઔર ઔરત પહેને તો એક, ક્યૂંકે વો સિલા હુવા પહેન સકતી હૈ.

મસ્અલા : અગર ખૂશ્બૂકા ઈસ્તેમાલ કિયા, ખૂશ્બૂ લગાઈ યા ખૂશ્બૂદાર તેલ ઈસ્તેમાલ કિયા તો કફ્ફારા લાઝિમ હોગા, અગરચે દવાકે તૌર પર હી ઈસ્તેમાલ કિયા હો.

મસ્અલા : ખૂશ્બૂ લગાનેસે જો જઝા લાઝિમ હુઈ હૈ અગર વો દે દી ગઈ તો ઉસ ખૂશ્બૂકી ચીઝકો અલાહિદા કર દેના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર એહરામ બાંધનેકે બાદસે વુકૂફે અરફાત તક કિસી વક્ત જિમાઅ કિયા તો ઉમરહ ફાસિદ હો ગયા, અગર ઉસકે બાદ કિયા તો ફાસિદ ન હોગા.

મસ્અલા : અગર કિસીકો હાલતે એહરામમેં એહતિલામ હો જાએ તો ગુસલ કરે.

મસ્અલા : અગર કિસી ઔરતકા બોસા લિયા યા ઉસકો શહવતસે હાથ લગાયા તો કુરબાની લાઝિમ આએગી.

મસ્અલા : મોહરિમ હુદૂદે હરમમેં યા ગૈર હરમમેં શિકાર કરે તો જઝા દેના હોગી ઔર બગૈર એહરામ સિર્ફ હુદૂદે હરમમેં શિકાર કરે તો તાવાન લાઝિમ હૈ.

મસ્અલા : ખુશ્કીકે જાનવરોંકા શિકાર હરામ હૈ, દરિયાઈ જાનવરોંકા હલાલ હૈ.

મસ્અલા : અગર મોહરિમ શિકાર કરે જાનકર યા ભૂલકર તો ઉસકી જઝા દેના હોગી.

મસ્અલા : અગર મોહરિમ ભૂખકી વજહસે શિકાર કરને પર મજબૂર હો જાએ ઔર શિકાર કરે તબ ભી ઉસકો જઝા દેના હોગી.

મસ્અલા : દરિંદા જાનવરકે શિકારમેં એક બકરી જઝા દી જાતી હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ દરિંદા જાનવર મોહરિમ પર હમ્લા કરે ઔર મુદાફિઅતમેં (હમલા રોકનેમેં) ઉસકો માર ડાલે તો કુછ જઝા લાઝિમ નહીં.

મસ્અલા : અગર હરમકે જાનવરકા દૂધ નિકાલે તો ઉસકી કીમતકે મુવાફિક જઝા દેના હોગી.

મસ્અલા : અગર કિસી શિકારી જાનવરકે અંડેકો તોડે તો ઉસકી કીમત ભી દેના લાઝિમ હોગી.

મસ્અલા : અગર મોહરિમ શિકાર ખરીદે યા ફરોખ્ત કરે તો બૈઅ (સોદા) બાતિલ હૈ.

ઝિયારતે મદીનાકા બયાન

અગર ગુંજાઈશ હો તો હજસે પેહલે યા હજકે બાદ મદીના મુનવ્વરહ હાઝિર હોકર હઝરત રસૂલે મકબૂલ સલ્લલલાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકે રોઝએ મુબારક ઔર મસ્જિદે નબવીકી ઝિયારતસે બરકત હાસિલ કરે. ઉસકી નિસ્બત રસૂલે મકબૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વસલ્લમને ફરમાયા હૈ કે જિસ શખ્સને મેરી વફાતકે બાદ મેરી ઝિયારત કી ઉસકો વોહી બરકત મિલેગી જૈસે મેરી ઝિંદગીમેં કિસીને મેરી ઝિયારત કી. ઔર યે ભી ફરમાયા હૈ કે જો શખ્સ ખાલી હજ કરે ઔર મેરી ઝિયારતકો ન આએ ઉસને મેરે સાથ બડી બેમુરવ્વતી બરતી. ઔર ઈસ મસ્જિદકે હકમેં આપને ફરમાયા કે જો શખ્સ ઉસમેં એક નમાઝ પઢે ઉસકો પચાસ હઝાર નમાઝોંકે બરાબર સવાબ મિલેગા.

હદીસ : હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જિસ શખ્સને મેરી મસ્જિદમેં ચાલીસ નમાઝેં અદા કીં ઔર કોઈ નમાઝ કઝા ન કી તો વો નિફાક ઔર દોઝખકે અઝાબસે બરી કર દિયા ગયા.

હદીસ : રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા. મસાજિદમેં સિર્ફ તીન હી મસ્જિદેં ઐસી હૈં જિનકી ઝિયારતકે લિયે સફર કિયા જા સકતા હૈ. એક મસ્જિદે હરામ, ઔર દૂસરી મેરી મસ્જિદ યાની મસ્જિદે નબવી, તીસરી મસ્જિદે અકસા યાની બૈતુલ મુકદ્દસકી મસ્જિદ.

હદીસ : હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અગર કોઈ મદીનામેં મર સકતા હૈ ઉસકો મદીનામેં મરના ચાહિયે. કિયામતકે દિન મૈં મદીનામેં મરનેવાલોંકી શફાઅત કરૂંગા.

કિતાબુન્નિકાહ

નિકાહકા બયાન

મસ્અલા : નિકાહ ભી અલ્લાહ તઆલાકી બડી નેઅમત હૈ. દીન ઔર દુનિયા દોનોંકે કામ ઉસસે દુરૂસ્ત હો જાતે હૈં. આદમી ગુનાહસે બચતા હૈ. દિલ ઠિકાને હો જાતા હૈ. નિય્યત ખરાબ ઔર ડાંવાડોલ નહીં હોને પાતી.

મસ્અલા : નિકાહ ફક્ત દો લફઝોંસે બંધ જાતા હૈ. જૈસે કિસીને ગવાહોંકે રૂબરૂ કહા, મૈંને અપની લડકી કુદસિયહકા નિકાહ તુમ્હારે સાથ કિયા, ઉસને કહા મૈંને કબૂલ કિયા બસ નિકાહ બંધ ગયા ઔર દોનોં મિયાં બીવી હો ગયે.

મસ્અલા : કિસીને કહા અપની ફલાની લડકીકા નિકાહ મેરે સાથ કર દો. ઉસને કહા મૈંને ઉસકા નિકાહ તુમ્હારે સાથ કર દિયા તો નિકાહ હો ગયા ચાહે ફિર વો યૂં કહે કે મૈંને કબૂલ કિયા યા ન કહે, બહરહાલ નિકાહ હો ગયા.

મસ્અલા : અગર ખૂદ ઔરત વહાં મૌજૂદ હો ઔર ઈશારા કરકે યૂં કેહ દે કે મૈંને ઉસકા નિકાહ તુમ્હારે સાથ કર દિયા, વો કહે કે મૈંને કબૂલ કિયા તબ ભી નિકાહ હો ગયા. નામ લેનેકી ઝરૂરત નહીં. ઔર અગર વો ખૂદ મૌજૂદ ન હો તો ઉસકા ભી નામ લે ઔર ઉસકે બાપકા નામ ભી ઈતને ઝોરસે લે કે ગવાહ સુન લેં.

મસ્અલા : નિકાહ હોનેકે લિયે યે ભી શર્ત હૈ કે કમ અઝ કમ દો મરદોં, યા એક મર્દ ઔર દો ઔરતોંકે સામને કિયા જાએ ઔર વો લોગ અપને કાનોંસે નિકાહ હોને ઔર ઈજાબ વ કબૂલકે દોનોં લફઝ કેહતે સુનેં તબ નિકાહ હોગા, નીઝ વો મર્દ ઔર ઔરતેં મુસલમાન હોં ઔર બાલિગ ભી હોં.

મસ્અલા : અગર કોઈ મર્દ ન હો સિર્ફ ઔરતેં હી ઔરતેં હૈં તબ ભી નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં હૈ ચાહે દસ બારહ ક્યૂં ન હોં, દો ઔરતોંકે સાથ એક મર્દ હોના ચાહિયે.

મસ્અલા : બેહતર યે હૈ કે બડે મજમામેં નિકાહ કિયા જાએ, જૈસે નમાઝે જુમ્આકે બાદ જામેઅ મસ્જિદમેં યા ઔર કહીં તાકે નિકાહકી ખૂબ શોહરત હો જાએ. ઔર છુપ છુપાકે નિકાહ ન કરે લેકિન અગર કોઈ ઐસી ઝરૂરત પડ ગઈ કે બહોતસે આદમી જમા ન હો સકેં તો ખૈર કમસે કમ દો મર્દ યા એક મર્દ દો ઔરતેં ઝરૂર મૌજૂદ હોં જો અપને કાનોંસે નિકાહ હોતે સુનેં.

મસ્અલા : અગર મર્દ ભી જવાન હૈ ઔર ઔરત ભી જવાન હૈ તો વો દોનોં અપના નિકાહ ખૂદ કર સકતે હૈં. દો ગવાહોંકે સામને એક કેહ દે કે મૈંને અપના નિકાહ તેરે સાથ કિયા દૂસરા કહે મૈંને કબૂલ કિયા બસ નિકાહ હો ગયા.

મસ્અલા : અગર કિસીને અપના નિકાહ ખૂદ નહીં કિયા બલ્કે કિસીસે કેહ દિયા કે તુમ મેરા નિકાહ કિસીસે કર દો, યા યૂં કહા કે મેરા નિકાહ ફલાંસે કર દો, ઔર ઉસને દો ગવાહોંકે સામને કર દિયા તબ ભી નિકાહ હો ગયા. અબ અગર વો ઇન્કારે તબ ભી કુછ નહીં હો સકતા.

જિન લોગોંસે નિકાહ કરના હરામ હૈ ઉનકા બયાન

મસ્અલા : અપની ઔલાદકે સાથ ઔર પોતી, પડ પોતી, ઔર નવાસી વગૈરહકે સાથ નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં હૈ. ઔર બાપ, દાદા, પરદાદા, નાના ઔર પરનાના વગૈરહસે ભી દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અપને ભાઈ ઔર મામૂં ઔર ચચા ઔર ભતીજે, ભાંજેકે સાથ નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં. ઔર શરીઅતમેં ભાઈ વો હૈ જો એક માં બાપસે હોં યા ઉન દોનોંકા બાપ એક હો ઔર માં દો હોં, યા દોનોંકી માં એક હો ઔર બાપ દો હોં, ઔર જિસકા બાપ ભી અલગ હો ઔર માં ભી અલગ હો, વો ભાઈ નહીં ઉસસે નિકાહ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : દામાદકે સાથ ભી નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં હૈ, ચાહે લડકીકી રૂખ્તસી હો ચુકી હો ઔર દોનોં મિયાં બીબી એક સાથ રહે હોં યા અભી રૂખ્સતી ન હુઈ હો હર તરહ હરામ હૈ.

મસ્અલા : કિસીકા બાપ મર ગયા ઔર માંને દૂસરા નિકાહ કિયા લેકિન અભી ઉસકે ઘર રેહને ન પાઈ થી કે મર ગઈ યા ઉસને તલાક દે દી તો ઉસ સોતીલે બાપસે નિકાહ કરના દુરૂસ્ત હૈ, હાં અગર માં ઉસકે પાસ રેહ ચુકી હૈ તો ઉસસે નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : સોતીલી ઔલાદસે નિકાહ કરના દુરૂસ્ત નહીં યાની એક મર્દકે કઈ બીવિયાં હૈં તો સોતકી ઔલાદસે કિસી તરહ નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં ચાહે અપને મિયાંકે પાસ રેહ ચુકી હો યા ન રહી હો હર તરહ નિકાહ હરામ હૈ.

મસ્અલા : ખુસર ઔર ખુસરકે બાપ દાદાકે સાથ ભી નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : જબ અપની બહેન નિકાહમેં રહે તબ તક બહેનોઈસે નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં, અલબત્તા અગર બહેન મર ગઈ યા ઉસને છોડ દિયા ઔર ઈદ્દત પૂરી હો ચુકી તો અબ બહેનોઈસે નિકાહ દુરૂસ્ત હૈ ઔર તલાકકી ઈદ્દત પૂરી હોનેસે પેહલે નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : એક મર્દકા નિકાહ એક ઔરતસે હુવા તો અબ જબ તક વો ઔરત ઉસકે નિકાહમેં રહે, ઉસકી ફૂફી ઔર ઉસકી ખાલા ઔર ભતીજી, ભાંજીકા નિકાહ ઉસ મર્દસે નહીં હો સકતા.

મસ્અલા : જિન દો ઔરતોંમેં ઐસા રિશ્તા હો કે અગર ઉન દોનોંમેંસે

કોઈ ઔરત મર્દ હોતી તો આપસમેં દોનોંકા નિકાહ ન હો સકતા, ઐસી દો ઔરતેં એક સાથ એક મર્દકે નિકાહમેં નહીં રેહ સકતીં. જબ એક મર જાએ યા તલાક મિલ જાએ ઔર ઈદ્દત ગુઝર જાએ તબ દૂસરી ઔરત ઉસ મર્દસે નિકાહ કરે.

મસ્અલા : એક ઔરત હૈ ઔર ઉસકી સોતીલી લડકી હૈ, યે દોનોં એક સાથ અગર કિસી મર્દસે નિકાહ કર લેં તો દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : સગા મામૂં નહીં હૈ બલ્કે કિસી રિશ્તેસે મામૂં લગતા હૈ તો ઉસસે નિકાહ દુરૂસ્ત હૈ, ઈસી તરહ અગર કિસી દૂરકે રિશ્તેસે ચચા યા ભાન્જા યા ભતીજા હોતા હૈ ઉસસે ભી નિકાહ દુરૂસ્ત હૈ. ઐસે હી અગર અપના ભાઈ નહીં હૈ બલ્કે ચચાઝાદ ભાઈ હૈ યા મામૂંઝાદ યા ફૂફીઝાદ યા ખાલાઝાદ ભાઈ હૈ ઉસસે ભી નિકાહ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : લેપાલક (ગોદ લિયા હુવા બચ્ચા) કા શરીઅતમેં કુછ એ'તિબાર નહીં. લડકા બનાનેસે સચમુચ વો લડકા નહીં હો જાતા ઈસ લિયે મુતબન્ના (લેપાલક) સે નિકાહ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : ઈસી તરહ અગર દો બહેનેં સગી ન હોં, મામૂંઝાદ યા ચચાઝાદ યા ફૂફીઝાદ, ખાલાઝાદ બહેનેં હોં તો વો દોનોં એક સાથ હી એક મર્દસે નિકાહ કર સકતી હૈં ઐસી બહેનકે રેહતે હુએ ભી બહેનોઈસે નિકાહ દુરૂસ્ત હૈ. યેહી હાલ ફૂફી ઔર ખાલા વગૈરહકા હૈ અગર કોઈ દૂરકા રિશ્તા નિકલતા હો તો ફૂફી ભતીજી ઔર ખાલા ભાન્જીકા એક સાથ હી એક મર્દસે નિકાહ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જિતને રિશ્તે નસબકે એ'તિબારસે હરામ હૈં વો રિશ્તે દૂધ પીનેકે એ'તિબારસે ભી હરામ હૈં. દૂધ પિલાનેવાલી માં કે શૌહરસે નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં, ક્યૂંકે વો ઉસકા બાપ હુવા, ઔર દૂધ શરીકી ભાઈસે નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં, જિસકો ઉસને દૂધ પિલાયા હૈ ઉસસે ઔર ઉસકી ઔલાદસે નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં, ક્યૂંકે વો ઉસકી ઔલાદ હુઈ, દૂધકે હિસાબસે મામૂં, ભાન્જા, ચચા, ભતીજા સબસે નિકાહ હરામ હૈ.

મસ્અલા : દૂધ શરીકી દો બહેનેં હોં તો દોનોં બહેનેં એક સાથ એક મર્દકે નિકાહમેં નહીં રેહ સકતીં, ગર્ઝ યે કે જો હુકમ ઉપર બયાન હો ચુકા દૂધકે રિશ્તોંમેં ભી વોહી હુકમ હૈ.

મસ્અલા : મુસલમાન ઔરતકા નિકાહ મુસલમાન મર્દકે સિવા ઔર કિસી મઝહબવાલે મર્દસે દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : કિસી ઔરતકે મિયાંને તલાક દે દી યા મર ગયા તો જબ તક તલાકકી ઈદ્દત યા મરનેકી ઈદ્દત પૂરી ન હો ચુકે તબ તક દૂસરે મર્દસે નિકાહ કરના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : જિસ ઔરતકા નિકાહ દૂસરે કિસી મર્દસે હો ચુકા હો તો અબ બગૈર તલાક લિયે ઔર ઈદ્દત પૂરી કિયે કિસી દૂસરે મર્દસે નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : જિસ મર્દકે નિકાહમેં ચાર ઔરતેં હોં અબ ઉસસે પાંચવીં ઔરતકા નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં ઔર ઉન ચારમેંસે અગર એકકો તલાક દે દી તો જબ તક તલાકકી ઈદ્દત પૂરી ન હો ચુકે કોઈ ઔર ઔરત ઉસસે નિકાહ નહીં કર સકતી.

મસ્અલા : સુન્ની લડકીકા નિકાહ શીઆ મર્દકે સાથ બહોતસે આલિમોંકે ફતવામેં દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : કિસી મર્દને કિસી ઔરતકે સાથ ઝિના કિયા તો અબ ઉસ ઔરતકી માં ઔર ઉસ ઔરતકી ઔલાદકો ઈસ મર્દસે નિકાહ કરના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : કિસી ઔરતને જવાનીકી ખ્વાહિશકે સાથ બદ નિય્યતીસે કિસી મર્દકો હાથ લગાયા તો ઉસ ઔરતકી માં ઔર ઔલાદકો ઈસ મર્દસે નિકાહ કરના જાઈઝ નહીં. ઈસી તરહ અગર કિસી મર્દને કિસી ઔરત પર હાથ ડાલા તો વો મર્દ ઉસકી માં ઔર ઔલાદ પર હરામ હો ગયા.

મસ્અલા : રાતકો અપની બીવીકો જગાનેકે લિયે ઉઠા મગર ગલતીસે લડકી પર હાથ પડ ગયા યા સાસ પર હાથ પડ ગયા ઔર બીબી સમઝકર જવાનીકી ખ્વાહિશકે સાથ ઉસકો હાથ લગાયા તો અબ વો મર્દ અપની બીવી પર હમેશાકે લિયે હરામ હો ગયા, અબ કોઈ સૂરત જાઈઝ હોનેકી નહીં હૈ ઔર લાઝિમ હૈ કે યે મર્દ અપની ઔરતકો તલાક દે દે.

મસ્અલા : કિસી લડકેને અપની સોતીલી માં પર બદનિય્યતીસે હાથ ડાલ દિયા તો અબ વો ઔરત અપને શૌહર પર બિલકુલ હરામ હો ગઈ. અબ કિસી સૂરતસે હલાલ નહીં હો સકતી, ઔર અગર સોતીલી માં ને સોતીલે લડકેકે સાથ ઐસા કિયા તબ ભી યેહી હુકમ હૈ.

મસ્અલા : જિસ ઔરતકા શૌહર ન હો, ઔર ઉસકો બદકારીસે હમલ હુવા ઉસકા નિકાહ ભી દુરૂસ્ત હૈ લેકિન બચ્ચા પૈદા હોનેસે પેહલે સોહબત કરના દુરૂસ્ત નહીં. અલબત્તા જિસને ઝિના કિયા થા અગર ઉસીસે નિકાહ હુવા તો સોહબત ભી દુરૂસ્ત હૈ.

વલીકા બયાન

લડકી ઔર લડકેકે નિકાહ કરનેકા જિસકો ઈખ્તિયાર હોતા હૈ ઉસે વલી કેહતે હૈં.

મસ્અલા : લડકી ઔર લડકેકા વલી સબસે પેહલે ઉસકા બાપ હૈ. અગર બાપ ન હો તો દાદા, વો ન હો તો પરદાદા, અગર ઈનમેંસે કોઈ ન હો તો સગા ભાઈ, સગા ભાઈ ન હો તો સોતીલા યાની બાપકા શરીક ભાઈ, ફિર ભતીજા, ફિર ભતીજેકા લડકા, ફિર ભતીજેકા પોતા, યે ભી ન હોં તો સગા ચચા ફિર સોતીલા ચચા યાની બાપકા સોતીલા ભાઈ, ફિર સગે ચચાકા લડકા, ફિર ઉસકા પોતા, ફિર સોતીલે

ચચાકા લડકા ઔર પોતા, યે કોઈ ન હોં તો બાપકા ચચા વલી હે, ફિર ઉસકી ઔલાદ, અગર બાપકા ચચા ઔર ઉસકે લડકે, પોતે કોઈ ન હોં તો દાદાકા ચચા, ફિર ઉસકે લડકે, પોતે, ફિર પડપોતે વગૈરહ, યે કોઈ ન હોં તો માં વલી હે. ફિર દાદી, ફિર નાની, ફિર નાના, ફિર હકીકી બહેન ફિર સોતીલી બહેન જો બાપ શરીક હો, ફિર જો ભાઈ બહેન માં શરીક હોં ફિર ફૂફી ફિર મામૂં ફિર ખાલા વગૈરહ.

મસ્અલા : નાબાલિગ શખ્સ કિસીકા વલી નહીં હો સકતા ઔર કાફિર કિસી મુસલમાનકા વલી નહીં હો સકતા. ઔર મજનૂન, પાગલ ભી કિસીકા વલી નહીં હો સકતા.

મસ્અલા : બાલિગ યાની જવાન ઔરત ખુદ મુખ્તાર હે, ચાહે નિકાહ કરે યા ન કરે ઔર જિસકે સાથ જી ચાહે કરે કોઈ શખ્સ ઉસકે સાથ ઝબરદસ્તી નહીં કર સકતા. અગર વો ખુદ અપના નિકાહ કિસીસે કર લે તો નિકાહ હો જાએગા ચાહે વલીકો ખબર હો યા ન હો, ઔર વલી ચાહે ખુશ હો, ચાહે નાખુશ, હર તરહ નિકાહ દુરૂસ્ત હે, હાં અલબત્તા અગર અપને મેલમેં નિકાહ નહીં કિયા, અપનેસે કમ ઝાતવાલેસે નિકાહ કર લિયા ઔર વલી નાખુશ હે તો ફતવા ઈસ પર હે કે નિકાહ દુરૂસ્ત ન હોગા, ઔર અગર નિકાહ તો અપને મેલ હીમેં કિયા લેકિન જિતના મહર ઉસકે દધ્યાલી ખાનદાનમેં બાંધા જાતા હે જિસકો શરીઅતમેં મહરે મિસલ કેહતે હૈં, ઉસસે બહોત કમ પર નિકાહ કર લિયા તો ઈન સૂરતોંમેં નિકાહ તો હો ગયા, લેકિન ઉસકા વલી ઉસ નિકાહકો તોડવા સકતા હે. મુસલમાન હાકિમસે ફરિયાદ કરે વો નિકાહ તોડ દે લેકિન ઉસ ફરિયાદકા હક ઉસ વલીકો હે જિસકા ઝિક્ર માં સે પેહલે આયા હે યાની બાપસે લેકર દાદાકે ચચાકે બેટે પોતોં તક.

મસ્અલા : કિસી વલીને જવાન લડકીકા નિકાહ બગૈર ઉસસે પૂછે ઔર બગૈર ઈજાઝત લિયે કર દિયા તો વો નિકાહ ઉસકી ઈજાઝત પર મૌકૂફ હે અગર વો લડકી ઈજાઝત દે તો નિકાહ હો ગયા ઔર અગર વો રાઝી ન હો ઔર ઈજાઝત ન દે તો નહીં હુવા.

મસ્અલા : જવાન કુંવારી લડકીસે વલીને આકર કહા કે મૈં તુમહારા નિકાહ ફલાંકે સાથ કિયે દેતા હૂં યા કર દિયા હે ઉસ પર વો ચુપ હો રહી યા મુસ્કુરા દી યા રોને લગી તો બસ યેહી ઈજાઝત હે, અબ વો વલી નિકાહ કર દે તો સહીહ હો જાએગા યા કર ચુકા થા તો સહીહ હો ગયા, યે બાત નહીં હે કે જબ ઝબાનસે કહે તબ હી ઈજાઝત સમઝી જાએ. જો લોગ ઝબરદસ્તી કરકે ઝબાનસે કબૂલ કરાતે હૈં બુરા કરતે હૈં.

મસ્અલા : વલીને ઈજાઝત લેતે વક્ત શૌહરકા નામ નહીં લિયા ન ઉસકો પેહલેસે માલૂમ હે તો ઐસે વક્ત ચુપ રેહનેસે રઝામંદી સાબિત ન હોગી ઔર

ઈજાઝત ન સમઝેંગે બલ્કે નામ વ નિશાન બતલાના ઝરૂરી હૈ જિસસે લડકી ઈતના સમઝ જાએ કે યે ફલાના શખ્સ હૈ. ઈસી તરહ અગર મહર નહીં બતાયા ઔર મહરે મિસ્લસે બહોત કમ પર નિકાહ પઢા દિયા તો ઔરતકી ઈજાઝતકે બગૈર નિકાહ ન હોગા. ઈસ લિયે કાઈદેકે મુવાફિક ફિર ઈજાઝત લેની ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર વો લડકી કુંવારી નહીં હૈ બલ્કે એક નિકાહ પેહલે હો ચુકા હૈ યે દૂસરા નિકાહ હૈ ઉસસે ઉસકે વલીને ઈજાઝત લી ઔર પૂછા તો ફક્ત ચુપ રેહનેસે ઈજાઝત ન હોગી, બલ્કે ઝબાનસે કેહના ચાહિયે, અગર ઉસને ઝબાનસે નહીં કહા ફક્ત ચુપ રેહનેસે નિકાહ કર દિયા તો નિકાહ મૌકૂફ રહા બાદમેં અગર વો ઝબાનસે મંઝૂર કર લે તો નિકાહ હો ગયા ઔર અગર મંઝૂર ન કરે તો નહીં હુવા.

મસ્અલા : બાપકે હોતે હુએ ચચા, ભાઈ વગૈરહ કિસી ઔર વલીને કુંવારી લડકીસે ઈજાઝત માંગી તો અબ ફક્ત ચુપ રેહનેસે ઈજાઝત ન હોગી બલ્કે ઝબાનસે ઈજાઝત દે તબ ઈજાઝત હોગી. હાં અગર બાપ હીને ઉનકો ઈજાઝત લેનેકે વાસ્તે ભેજા થા તો ફક્ત ચુપ રેહનેસે ઈજાઝત હો જાએગી. ખુલાસા યે હૈ કે જો વલી સબસે મુકદમ હો, ઔર શરીઅતસે ઉસકો પૂછનેકા હક હો તો જબ વો ખૂદ યા ઉસકા ભેજા હુવા આદમી ઈજાઝત લે તબ ચુપ રેહનેસે ઈજાઝત હોગી, ઔર અગર હક થા દાદાકા ઔર પૂછા ભાઈને યા હક તો થા ભાઈકા ઔર પૂછા ચચાને તો ઐસે વક્ત ચુપ રેહનેસે ઈજાઝત ન હોગી.

મસ્અલા : યેહી હુકમ લડકેકા હૈ અગર જવાન હો તો ઉસ પર ઝબરદસ્તી નહીં કર સકતે, ઔર વલી બગૈર ઉસકી ઈજાઝતકે નિકાહ નહીં કર સકતા. અગર બગૈર પૂછે નિકાહ કર દેગા તો ઈજાઝત પર મૌકૂફ રહેગા. ઔર અગર ઈજાઝત દે દી તો હો ગયા નહીં તો નહીં હુવા, અલબત્તા ઈતના ફર્ક હૈ કે લડકેકે ફક્ત ચુપ રેહનેસે ઈજાઝત નહીં હોતી ઝબાનસે કેહના ઔર બોલના ચાહિયે.

મસ્અલા : અગર લડકી યા લડકા નાબાલિગ હો તો વો ખૂદ મુખ્તાર નહીં હૈ બગૈર વલીકે ઉસકા નિકાહ નહીં હોતા. અગર ઉસને બગૈર વલીકે અપના નિકાહ કર લિયા યા કિસી ઔરને નિકાહ કર દિયા તો વલીકી ઈજાઝત પર મૌકૂફ હૈ. અગર વલી ઈજાઝત દેગા તો નિકાહ હોગા વરના નહીં હોગા, ઔર વલીકો ઉસકે નિકાહ કરને ન કરનેકા પૂરા ઈખ્તિયાર હૈ જિસસે ચાહે કર દે, નાબાલિગ લડકે ઔર લડકિયાં ઉસ નિકાહકો ઉસ વક્ત રદ નહીં કર સકતે ચાહે વો નાબાલિગ લડકી કુંવારી હો યા પેહલે કોઈ ઔર નિકાહ હો ચુકા હો ઔર રૂખ્સતી ભી હો ચુકી હો, દોનોંકા એક હુકમ હૈ.

મસ્અલા : નાબાલિગ લડકી યા લડકેકા નિકાહ અગર બાપ યા દાદાને કિયા હૈ તો જવાન હોનેકે બાદ ભી ઉસ નિકાહકો રદ નહીં કર સકતે ચાહે અપને

મલમેં કિયા હો યા બગૈર મેલ કમ ઝાતવાલેસે કર દિયા હો, ઔર ચાહે મહરે મિસ્લ પર નિકાહ કિયા હો યા ઉસસે બહોત કમ પર નિકાહ કર દિયા હો હર તરહ નિકાહ સહીહ હૈ ઔર જવાન હોનેકે બાદ વો કુછ નહીં કર સકતે.

મસ્અલા : કાઈદેસે જિસ વલીકો નાબાલિગાકે નિકાહ કરનેકા હક હૈ વો પરદેસમેં હૈ ઔર ઈતની દૂર હૈ કે અગર ઉસકા ઈન્તિઝાર કરેં ઔર ઉસસે મશ્વરા લેં તો યે મૌકા હાથસે જાતા રહેગા ઔર પૈગામ દેનેવાલા ઈતના ઈન્તિઝાર ન કરેગા ઔર ફિર ઐસી જગહ મુશ્કિલસે મિલેગી તો ઐસી સૂરતમેં ઉસકે બાદવાલા વલી ભી નિકાહ કર સકતા હૈ. અગર ઉસને બગૈર ઉસકે પૂછે નિકાહ કર દિયા તો નિકાહ હો ગયા. ઔર અગર ઈતની દૂર ન હો તો બગૈર ઉસકી રાય લિયે દૂસરે વલીકો નિકાહ ન કરના ચાહિયે. અગર કરેગા તો ઉસ વલીકી ઈજાઝત પર મૌકૂફ રહેગા. જબ વો ઈજાઝત દેગા તબ સહીહ હોગા.

કૌન આદમી અપને ઔર અપને મેલકે હૈં ઔર કૌન નહીં?

મસ્અલા : શરીઅતમેં ઈસકા બડા ખયાલ કિયા ગયા હૈ કે બગૈર મેલ ઔર બે જોડ નિકાહ ન કિયા જાએ યાની લડકીકા નિકાહ કિસી ઐસે મર્દસે મત કરો જો ઉસકે બરાબર દરજેકા ઔર ઉસકી ટક્કરકા નહીં હૈ.

મસ્અલા : બરાબરી કઈ કિસમકી હોતી હૈ. એક તો નસબમેં બરાબર હોના, દૂસરે મુસલમાન હોનેમેં, તીસરે દીનદારીમેં, ચોથે ઉમરમેં, પાંચવેં પેશેમેં.

મસ્અલા : નસબમેં બરાબરી યે હૈ કે શેખ વ સૈયદ અન્સારી ઔર અલવી યે સબ એક દૂસરેકે બરાબર હૈં. યાની અગરચે સૈયદોંકા રૂત્બા દૂસરોંસે બઢકર હૈ લેકિન અગર સૈયદકી લડકી શેખકે યહાં બિયાહ ગઈ તો યે ન કહેંગે કે અપને મેલમેં નિકાહ નહીં હુવા બલ્કે યે ભી મેલ હી હૈ.

મસ્અલા : નસબમેં એ'તિબાર બાપકા હૈ માંકા કુછ એ'તિબાર નહીં, અગર બાપ સૈયદ હૈ તો લડકા ભી સૈયદ હૈ, અગર બાપ શેખ હૈ તો લડકા ભી શેખ હૈ માં ચાહે જૈસી હો, અગર કિસી સૈયદને કોઈ બાહિરકી ઔરત ઘરમેં ડાલ લી ઔર ઉસસે નિકાહ કર લિયા તો લડકે સૈયદ હુએ ઔર શરીઅતકે એ'તિબારસે સબ એક હી મેલકે કહેલાએંગે.

મસ્અલા : મુગલ પઠાન સબ એક કૌમ હૈં ઔર શેખોં ઔર સૈયદોંકી ટક્કરકે નહીં. અગર શેખ યા સૈયદકી લડકી ઉનકે યહાં બિયાહી ગઈ તો કહેંગે કે બેમેલ ઔર ઘટકર નિકાહ હુવા.

મસ્અલા : મુસલમાન હોનેમેં બરાબરીકા એ'તિબાર ફક્ત મુગલ, પઠાન

વગૈરહ ઔર કૌમોંમેં હૈ. શેખોં, અલવિયોં ઔર અન્સારિયોંમેં ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં હૈ તો જો શખ્સ ખૂદ મુસલમાન હો ગયા ઔર ઉસકા બાપ કાફિર થા વો શખ્સ ઉસ ઔરતકે બરાબર નહીં જો ખૂદ ભી મુસલમાન હૈ ઔર ઉસકા બાપ ભી મુસલમાન થા, ઔર જો શખ્સ ખૂદ ભી મુસલમાન હૈ ઔર ઉસકા બાપ ભી મુસલમાન હૈ લેકિન ઉસકા દાદા મુસલમાન નહીં વો ઉસ ઔરતકે બરાબર નહીં જિસકા દાદા ભી મુસલમાન હૈ.

મસ્અલા : દીનદારીકા મતલબ યે હૈ કે ઐસા શખ્સ જો દીનકા પાબંદ નહીં, લુચ્ચા, શુહદા (બદમાશ-ગુંડા), શરાબી, બદકાર આદમી, નેક બખ્ત આદમી, પારસા, દીનદાર ઔરતકે બરાબર ન સમઝા જાએગા.

મસ્અલા : માલમેં બરાબરીકે યે માઅના હૈં કે બિલકુલ મુફલિસ, મોહતાજ, માલદાર ઔરતકે બરાબરકા નહીં હૈ. ઔર અગર વો બિલકુલ મુફલિસ નહીં બલ્કે જિતના મહર પેહલી રાતકો દેનેકા દસ્તૂર હૈ ઈતના મહર દે સકતા હૈ તો અપને મેલ ઔર બરાબરીકા હૈ અગરચે સારા મહર ન દે સકે, ઔર યે ઝરૂરી નહીં હૈ કે જિતને માલદાર લડકીવાલે હૈં લડકા ભી ઉતના હી માલદાર હો યા ઉસકે કરીબ કરીબ માલદાર હો.

મસ્અલા : પેશેમેં બરાબરી યે હૈ કે જુલાહા (કપડા બુનનેવાલે), દરજીકે મેલ ઔર જોડકે નહીં. ઈસી તરહ નાઈ ધોબી વગૈરહ ભી દરજીકે બરાબર નહીં.

મસ્અલા : દીવાના પાગલ આદમી, હોશિયાર સમઝદાર ઔરતકે મેલકા નહીં.

મહરકા બયાન

મસ્અલા : નિકાહમેં ચાહે મહરકા કુછ ઝિક્ર કરે, ચાહે ન કરે હર હાલમેં નિકાહ હો જાએગા લેકિન મહર દેના પડેગા, બલ્કે અગર કોઈ યે શર્ત કર લે કે હમ મહર ન દેંગે, બગૈર મહરકા નિકાહ કરતે હૈં તબ ભી મહર દેના પડેગા.

મસ્અલા : કમસે કમ મહરકી મિકદાર પોને તીન રૂપિયા ભર ચાંદી હૈ ઔર ઝિયાદાકી કોઈ હદ નહીં ચાહે જિતના મુકર્રર કરે લેકિન મહરકા ઝિયાદા બઢાના અચ્છા નહીં, સો અગર કિસીને ફક્ત એક રૂપિયાભર ચાંદી યા એક રૂપિયા યા એક અઠન્ની મહર મુકર્રર કરકે નિકાહ કિયા તબ ભી પોને તીન રૂપિયે ભર ચાંદી દેના પડેગી. શરીઅતમેં ઉસસે કમ મહર નહીં હો સકતા. ઔર અગર રૂખ્સતીસે પેહલે તલાક દે દી તો સિર્ફ ઉસકા આધા દે.

મસ્અલા : અગર નિકાહકે વક્ત મહરકા બિલકુલ ઝિક્ર નહીં કિયા ગયા કે કિતના હૈ યા ઈસ શર્ત પર નિકાહ કિયા કે બગૈર મહરકે નિકાહ કરતા હૂં કુછ મહર ન દૂંગા ફિર દોનોંમેંસે કોઈ મર ગયા યા વૈસી તન્હાઈ ઔર યકજાઈ હો ગઈ જો શરીઅતમેં મોઅતબર હૈ તબ ભી મહર દિલાયા જાએગા ઔર ઈસ સૂરતમેં

મહરે મિસ્લ દેના હોગા, ઔર અગર ઈસ સૂરતમેં વૈસી તન્હાઈસે પેહલે મર્દને તલાક દે દી તો મહરે પાનેકી મુસ્તહિક નહીં હૈ બલ્કે ફક્ત એક જોડા કપડા પાએગા ઔર યે જોડા દેના મર્દ પર વાજિબ હૈ, ન દેગા તો ગુનેહગાર હોગા.

મસ્અલા : મર્દકી જૈસી હેસિયત હો વૈસે હી કપડે દેના ચાહિયેં. અગર મા'મૂલી ગરીબ આદમી હો તો સુતરાવ કપડા, ઔર બહોત ગરીબ આદમી નહીં લેકિન બહોત અમીર ભી નહીં તો ટસર (રેશમ) કે, ઔર જો બહોત અમીર વ કબીર હો તો ઉમદા રેશમી કપડે દેના ચાહિયેં લેકિન હર હાલમેં યે ખયાલ રહે કે ઉસ જોડેકી કીમત મહરે મિસ્લકે આધેસે ન બઢે ઔર એક રૂપિયા છ આને ભર ચાંદીકે જિતને દામ હોં ઉસસે કમ કીમત ભી ન હોની ચાહિયે.

મસ્અલા : નિકાહકે વક્ત તો કુછ મહર મુકર્રર નહીં કિયા ગયા લેકિન નિકાહકે બાદ મિયાં બીબી દોનોંને અપની ખુશીસે કુછ મુકર્રર કર લિયા તો અબ મહરે મિસ્લ ન દિયા જાએગા બલ્કે દોનોંને અપની ખુશીસે જિતના મુકર્રર કર લિયા હૈ વોહી દિલાયા જાએગા. અલબત્તા અગર વૈસી તન્હાઈ વ યકજાઈ હોનેસે પેહલે હી તલાક મિલ ગઈ તો ઈસ સૂરતમેં મહર પાનેકી મુસ્તહિક નહીં હૈ બલ્કે સિર્ફ વોહી એક જોડા કપડા મિલેગા.

મસ્અલા : સો રૂપિયે યા હઝાર રૂપિયે અપની હૈસિયતકે મુવાફિક મહર મુકર્રર કિયા ફિર શૌહરને અપની ખુશીસે કુછ મહર ઔર બઢા દિયા ઔર કહા કે હમ સો રૂપિયેકી જગહ ડેઢસો દેંગે તો જિતને રૂપિયે ઝિયાદા દેનેકો કહે વો ભી વાજિબ હો ગયે ન દેગા તો ગુનેહગાર હોગા. ઔર અગર વૈસી તન્હાઈ વ યકજાઈસે પેહલે તલાક મિલ ગઈ તો જિસ કદર અસલ મહર થા ઉસીકા આધા દિયા જાએગા જિતના બાદમેં બઢાયા થા ઉસકો શુમાર ન કરેંગે, ઈસી તરહ ઔરતને અપની ખુશી ઔર રઝામંદીસે અગર કુછ મઆફ કર દિયા તો જિતના મઆફ કિયા હૈ ઉતના મઆફ હો ગયા, અબ ઉસકે પાનેકી મુસ્તહિક નહીં હૈ.

મસ્અલા : અગર શૌહરને કુછ દબાવ ડાલકર, ધમકાકર, પરેશાન કરકે મહર મઆફ કરા લિયા તો ઉસ મઆફ કરાનેસે મઆફ નહીં હુવા, અબ ભી ઉસકે ઝિમ્મે અદા કરના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : મહરમેં રૂપિયા, પૈસા, સોના, ચાંદી કુછ મુકર્રર નહીં કિયા બલ્કે કોઈ ગાંવ યા કોઈ બાગ યા કુછ જમીન મુકર્રર હુઈ તો યે ભી દુરૂસ્ત હૈ જો બાગ મુકર્રર કિયા હૈ વોહી દેના પડેગા.

મસ્અલા : જહાં કહીં પહેલી હી રાતકો સબ મહર દે દેનેકા દસ્તૂર હો વહાં પહલી હી રાત સારા મહર લે લેનેકા ઔરતકા ઈખ્તિયાર હૈ, અગર પહેલે દિન ન માંગા તો જબ માંગે તબ મર્દકો દેના વાજિબ હૈ દેર નહીં કર સકતા

મસ્અલા : હિન્દુસ્તાનમેં દસ્તૂર હૈ કે મહરકા લેન દેન તલાકકે બાદ યા મર જાનેકે બાદ હોતા હૈ કે જબ તલાક મિલ જાતી હૈ તબ ઔરત મહરકા દાવા કરતી હૈ, યા મર્દ મર ગયા ઔર કુછ માલ છોડ ગયા તો ઉસ માલમેંસે લે લેતી હૈ. ઔર અગર ઔરત મર ગઈ તો ઉસકે વારિસ મહરકે દાવેદાર હોતે હૈં. ઔર જબ તક મિયાં બીબી સાથ રેહતે હૈં તબ તક ન કોઈ દેતા હૈ ન વો માંગતી હૈ તો ઐસી જગહ ઈસ દસ્તૂરકી વજહસે તલાક મિલનેસે પેહલે મહરકા દાવા નહીં કર સકતી.

મસ્અલા : મહરકી નિય્યતસે શૌહરને કુછ દિયા તો જિતના દિયા હૈ ઉતના મહર અદા હો ગયા. દેતે વક્ત ઔરતસે યે બતલાના ઝરૂરી નહીં હૈ કે મૈં મહર દે રહા હૂં.

મસ્અલા : મર્દને કુછ દિયા લેકિન ઔરત તો કેહતી હૈ કે યે ચીઝ તુમને મુઝકો યૂંહી દી મહરમેં નહીં દી, ઔર મર્દ કેહતા હૈ કે યે મૈંને મહર દિયા હૈ તો મર્દકી બાતકા એ'તિબાર કિયા જાએગા અલબત્તા ખાને પીનેકી કોઈ ચીઝ થી તો ઉસકો મહર ન સમઝેંગે.

મસ્અલા : કિસીને દસ રૂપિયે યા બીસ યા સો (૧૦૦) યા હઝાર અપની હૈસિયતકે મુવાફિક કુછ મહર મુકર્રર કિયા, ઔર બીબીકો રૂખ્સત કરા લાયા ઔર ઉસસે સોહબત કી, યા સોહબત તો નહીં કી લેકિન તન્હાઈમેં મિયાં બીબી કિસી ઐસી જગહ રહે જહાં સોહબત કરનેસે રોકનેવાલી ઔર મના કરનેવાલી કોઈ બાત ન થી તો પૂરા મહર જિતના મુકર્રર કિયા હૈ અદા કરના વાજિબ હૈ, ઔર અગર ઐસી કોઈ બાત નહીં હુઈ થી કે લડકા લડકી મર ગઈ તબ ભી પૂરા મહર દેના વાજિબ હૈ, ઔર અગર ઐસી કોઈ બાત નહીં હુઈ ઔર મર્દને તલાક દે દી તો આધા મહર દેના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : શૌહર નામર્દ હૈ લેકિન દોનોં મિયાં બીવીમેં વૈસી તન્હાઈ હો ચુકી તબ ભી પૂરા મહર પાએગી.

મસ્અલા : કિસીને અપની બીવી સમઝકર ગલતીસે કિસી ગૈર ઔરત (પરાઈ) સે સોહબત કર લી તો ઉસકો ભી મહરે મિસ્લ દેના પડેગા, ઔર ઈસ સોહબતકો ઝિના નહીં કહેંગે ન કુછ ગુનાહ હોગા બલ્કે અગર પેટ રેહ ગયા તો ઉસ લડકેકા નસબ ભી ઠીક હૈ ઉસકે નસબમેં કુછ ધબ્બા નહીં હૈ ઔર ઉસકો હરામી કેહના દુરૂસ્ત નહીં, ઔર જબ માલૂમ હો ગયા કે યે મેરી ઔરત ન થી તો અબ ઉસ ઔરતસે અલગ રહે. અબ સોહબત કરના દુરૂસ્ત નહીં ઔર ઉસ ઔરતકો ભી ઈદ્દત બૈઠના વાજિબ હૈ અબ બગૈર ઈદ્દત પૂરી કિયે અપને મિયાંકે પાસ રેહના ઔર મિયાંકા સોહબત કરના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : જિતને મહર પેશગી (પેહલેસે) દેનેકા દસ્તૂર હૈ અગર ઈતના મહર પેશગી ન દિયા તો ઔરતકો ઈખ્તિયાર હૈ કે જબ તક ઈતના મહર ન પાએ તબ

તક મર્દકો હમબિસ્તર ન હોને દે, ઔર અગર એક દફા સોહબત કર ચુકી હે તબ ભી ઈખ્તિયાર હૈ કે અબ દૂસરી દફા યા તીસરી દફા કાબૂ ન પાને દે. ઔર અગર વો અપને સાથ પરદેસ લે જાના ચાહે તો બગૈર ઈતના મહર લિયે પરદેસ ન જાએ.

મહરે મિસ્લકા બયાન

ખાનદાની મહર યાની મહરે મિસ્લકા મતલબ યે હૈં કે ઉસ ઔરતકે બાપકે ઘરાનેમેં કોઈ દૂસરી ઔરત દેખો જો ઉસકે મિસ્લ હો. યાની યે અગર કમ ઉમર હૈ તો વો ભી નિકાહકે વક્ત કમ ઉમર હો, અગર યે ખૂબસૂરત હૈ તો વો ભી ખૂબસૂરત હો, ઈસકા નિકાહ કુંવારેપનમેં હુવા હો ઔર ઉસકા નિકાહ ભી કુંવારેપનમેં હુવા હો, નિકાહકે વક્ત જિતની માલદાર યે હૈ ઉતની હી માલદાર વો ભી થી, જિસ દેસકી યે રેહનેવાલી હૈ ઉસી દેસકી વો ભી હૈ, અગર યે દીનદાર હોશિયાર, સલીકાદાર પઢી લિખી હો તો વો ભી એસી હી હો, ગર્ઝ જિસ વક્ત ઉસકા નિકાહ હુવા હૈ ઉસ વક્ત ઈન બાતોંમેં વો ભી ઉસકે મિસ્લ થી જિસકા અબ નિકાહ હુવા તો જો મહર ઉસકા મુકર્રર હુવા થા વોહી ઈસકા મહરે મિસ્લ હૈ.

કાફિરોંકે નિકાહકા બયાન

મસ્અલા : કાફિર લોગ અપને અપને મઝહબકે એ'તિબારસે જિસ તરીકાસે નિકાહ કરતે હોં, શરીઅત ઉસકો ભી મોઅતબર રખતી હૈ, ઔર અગર વો દોનોં એક સાથ મુસલમાન હો જાએં તો અબ નિકાહ દોહરાનેકી કુછ ઝરૂરત નહીં વોહી નિકાહ અબ ભી બાકી હૈ.

મસ્અલા : અગર દોનોંમેંસે એક મુસલમાન હો ગયા, દૂસરા નહીં હુવા, તો નિકાહ જાતા રહા, અબ મિયાં બીવીકી તરહ રેહના સેહના દુરૂસ્ત નહીં હૈ.

બીબિયોંમેં બરાબરી કરનેકા બયાન

મસ્અલા : જિસકે કઈ બીબિયાં હોં તો મર્દ પર વાજિબ હૈ કે સબકો બરાબર રખ્ખે. જિતના એક ઔરતકો દિયા હૈ દૂસરી ભી ઉતની હીકી દાવેદાર હો સકતી હૈ. અગર એકકે પાસ એક રાત રહા તો દૂસરીકે પાસ ભી એક રાત રહે. ઉસકે પાસ દો યા તીન રાતેં રહા તો ઈસકે પાસ ભી દો યા તીન રાતેં રહે. જિતના માલ ઝેવર કપડે ઉસકો દિયે ઉતને હી દૂસરી ઔરત ભી દાવેદાર હૈ.

મસ્અલા : જિસકા નયા નિકાહ હુવા ઔર જો પુરાની હો ચુકી દોનોંકા હક બરાબર હૈ, કુછ ફર્ક નહીં હૈ.

મસ્અલા : બરાબરી ફક્ત રાતકે રેહનેમેં હૈ દિનકે રેહનેમેં બરાબરી હોના ઝરૂરી નહીં, અગર દિનમેં એકકે પાસ ઝિયાદા રહા ઔર દૂસરીકે પાસ કમ રહા તો કુછ હરજ નહીં. ઔર રાતમેં બરાબરી વાજિબ હૈ. અગર એકકે પાસ મગરિબકે બાદ હી આ ગયા ઔર દૂસરીકે પાસ ઈશાકે બાદ આયા તો ગુનાહ હુવા. અલબત્તા જો શખ્સ રાતકો નોકરીમેં રેહતા હો ઔર દિનકો ઘરમેં રેહતા હો જૈસે ચોકીદાર, પેહરેદાર ઉસકે લિયે દિનકો બરાબરીકા હુકમ હૈ.

મસ્અલા : એક ઔરતસે ઝિયાદા મુહબ્બત હૈ ઔર દૂસરીસે કમ તો ઉસમેં કુછ ગુનાહ નહીં. ક્યૂંકે દિલ અપને ઈખ્તિયારકા નહીં હોતા.

મસ્અલા : સફરમેં જાતે વક્ત બરાબરી વાજિબ નહીં જિસકો જી ચાહે સાથ લે જાએ. ઔર બેહતર યે હૈ કે કુરઆ (ચિઠ્ઠી) ડાલ લે જિસકા નામ નિકલે ઉસકો લે જાએ તાકે કોઈ અપને જીમેં નાખૂશ ન હો.

મસ્અલા : સોહબત કરનેમેં બરાબરી કરના વાજિબ નહીં હૈ યાની અગર એકકી બારીમેં સોહબત કી હૈ તો દૂસરીકી બારીમેં ભી સોહબત કરે યે ઝરૂરી નહીં હૈ.

દૂધ પીને ઔર પિલાનેકા બયાન

મસ્અલા : જબ બચ્ચા પૈદા હો તો માં પર દૂધ પિલાના વાજિબ હૈ. અલબત્તા અગર બાપ માલદાર હો, ઔર કોઈ અન્ના (દૂધ પિલાનેવાલી) તલાશ કર સકે તો માં કો દૂધ ન પિલાનેમેં કુછ ગુનાહ ભી નહીં.

મસ્અલા : કિસી દૂસરેકે લડકેકો બગૈર મિયાંકી ઈજાઝત લિયે દૂધ પિલાના દુરૂસ્ત નહીં, હાં અલબત્તા અગર કોઈ બચ્ચા ભૂખકે મારે તડપતા હો, ઔર ઉસકે ઝાએઅ હો જાનેકા ડર હો તો ઐસે વક્ત બગૈર ઈજાઝત ભી દૂધ પિલા દે.

મસ્અલા : ઝિયાદાસે ઝિયાદા દૂધ પિલાનેકી મુદ્દત દો બરસ હૈ. દો બરસકે બાદ દૂધ પિલાના હરામ હૈ બિલકુલ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અગર બચ્ચા કુછ ખાને પીને લગા તો ઈસ વજહસે દો બરસસે પેહલે દૂધ છુડા દિયા તબ ભી કુછ હરજ નહીં, જો રિશ્તે નસબકે એ'તિબારસે હરામ હૈં વો રિશ્તે દૂધકે એ'તિબારસે ભી હરામ હો જાતે હૈં. અગર ઢાઈ બરસકે અંદર ભી દૂધ પિયા હો તબ ભી નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં, અલબત્તા ઢાઈ બરસકે બાદ દૂધ પિયા હો તો ઉસકા બિલકુલ એ'તિબાર નહીં સબકે નઝદીક નિકાહ દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જબ બચ્ચેકે હલકમેં દૂધ ચલા ગયા તો સબ રિશ્તે હરામ હો ગયે ચાહે થોડા દૂધ ગયા હો યા બહોત.

મસ્અલા : અગર બચ્ચેને છાતીસે દૂધ નહીં પિયા બલ્કે ઉસને અપના દૂધ

નિકાલકર ઉસકે હલકમેં ડાલ દિયા તો ઉસસે ભી સબ રિશ્તે હરામ હો ગયે. ઔર અગર કાનમેં ડાલા તો ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં હૈ.

મસ્અલા : અગર ઔરતકા દૂધ પાનીમેં યા કિસી દવામેં મિલાકર બચ્ચેકો પિલાયા તો દેખો દૂધ ઝિયાદા હૈ યા પાની, યા દોનોં બરાબર, અગર દૂધ ઝિયાદા હો યા દોનોં બરાબર હો તો જિસ ઔરતકા દૂધ હૈ વો માં હો ગઈ ઔર સબ રિશ્તે હરામ હો ગયે ઔર અગર દવા યા પાની ઝિયાદા હૈ તો ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં. વો ઔરત માં નહીં બની.

મસ્અલા : ઔરતકા દૂધ બકરી યા ગાયકે દૂધમેં મિલ ગયા ઔર બચ્ચાને પી લિયા, તો દેખો ઝિયાદા કૌન હૈ, અગર ઔરતકા દૂધ ઝિયાદા હો યા દોનોં બરાબર હોં તો સબ રિશ્તે હરામ હો ગયે ઔર જિસ ઔરતકા દૂધ હૈ યે બચ્ચા ઉસકી ઔલાદ બન ગયા. ઔર અગર બકરી યા ગાયકા દૂધ ઝિયાદા હૈ તો ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં, ઐસા સમઝેંગે કે ગોયા ઉસને પિયા હી નહીં.

મસ્અલા : મુરદા ઔરતકા દુધ દોહકર કિસી બચ્ચેકો પિલા દિયા તો ઉસસે ભી સબ રિશ્તે હરામ હો ગયે.

મસ્અલા : દો લડકોંને એક બકરી યા એક ગાયકા દૂધ પિયા તો ઉસસે કુછ નહીં હોતા વો આપસમેં ભાઈ બહેન નહીં હુએ.

મસ્અલા : જવાન મર્દને અપની બીવીકા દૂધ પી લિયા તો વો હરામ નહીં હુઈ, અલબત્તા બહોત ગુનાહ હુવા. ક્યૂંકે દો બરસકે બાદ દૂધ પીના બિલકુલ હરામ હૈ.

મસ્અલા : એક લડકા ઔર એક લડકી હૈ દોનોંને એક હી ઔરતકા દૂધ પિયા હૈ તો ઉનમેં નિકાહ નહીં હો સકતા ચાહે એક હી ઝમાનામેં પિયા હો યા એકને પેહલે, દૂસરેને કઈ બરસ બાદ, દોનોંકા એક હુકમ હૈ.

મસ્અલા : એક લડકીને બાકિરકી બીવીકા દૂધ પિયા તો ઉસ લડકીકા નિકાહ ન તો બાકિરસે હો સકતા હૈ ન ઉસકે બાપ દાદાકે સાથ, ન બાકિરકી ઔલાદકે સાથ, બલ્કે બાકિરકી જો ઔલાદ દૂસરી બીવીસે હૈ ઉસસે ભી દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અબ્બાસને ખદીજાકા દૂધ પિયા, ઔર ખદીજાકા શૌહર કાદિરકી એક દૂસરી બીબી ઝૈનબ થી જિસકો તલાક મિલ ચુકી હૈ તો અબ ઝૈનબ ભી અબ્બાસસે નિકાહ નહીં કર સકતી ક્યૂંકે અબ્બાસ ઝૈનબકે મિયાંકી ઔલાદ હૈ. ઔર મિયાંકી ઔલાદસે નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં. ઈસી તરહ અગર અબ્બાસ અપની ઔરતકો છોડ દે તો વો ઔરત કાદિરકે સાથ નિકાહ નહીં કર સકતી, ક્યૂંકે વો ઉસકા ખુસર હુવા, ઔર કાદિરકી બહેન ઔર અબ્બાસકા નિકાહ નહીં હો સકતા ક્યૂંકે યે દોનોં ફૂફી ભતીજે હુએ ચાહે વો કાદિરકી સગી બહેન હો યા દૂધ શરીક બહેન દોનોંકા એક હુકમ

હૈ, અલબત્તા અબ્બાસકી બહેનસે કાદિર નિકાહ કર સકતા હૈ.

મસ્અલા : અબ્બાસકી એક બહેન સાજેદા હૈ, સાજેદાને એક ઔરતકા દૂધ પિયા, લેકિન અબ્બાસને નહીં પિયા, તો ઉસ દૂધ પિલાનેવાલી ઔરતકા નિકાહ અબ્બાસસે હો સકતા હૈ.

મસ્અલા : અબ્બાસકે લડકેને ઝાહિદાકા દૂધ પિયા તો ઝાહિદાકા નિકાહ અબ્બાસસે હો સકતા હૈ.

મસ્અલા : કાદિર ઔર ઝાકિર દો ભાઈ હૈં ઔર ઝાકિરકી એક દૂધ શરીક બહેન હૈ તો કાદિરકે સાથ ઉસકા નિકાહ હો સકતા હૈ અલબત્તા ઝાકિરકે સાથ નહીં હો સકતા.

મસ્અલા : ઔરતકા દૂધ કિસી દવામેં ડાલના જાઈઝ નહીં ઔર અગર ડાલ દિયા તો અબ ઉસકા ખાના ઔર લગાના જાઈઝ નહીં બલ્કે હરામ હૈ. ઈસી તરહ દવાકે લિયે આંખમેં યા કાનમેં દૂધ ડાલના ભી જાઈઝ નહીં. ખુલાસા યે કે ઔરતકે દૂધસે કિસી તરહકા નફા ઉઠાના ઔર ઉસકો અપને કામમેં લાના દુરૂસ્ત નહીં.

તલાકકા બયાન

મસ્અલા : જો શૌહર જવાન હો ચુકા હો, ઔર દીવાના પાગલ ન હો ઉસકે તલાક દેનેસે તલાક પડ જાએગી, ઔર જો લડકા અભી જવાન નહીં હુવા, ઔર દીવાના પાગલ જિસકી અકલ ઠીક નહીં, ઈન દોનોંકે તલાક દેનેસે તલાક નહીં પડતી.

મસ્અલા : સોતે હુએ આદમીકે મુંહસે નિકલા કે તુઝકો તલાક હૈ. યા યૂં કેહ દે કે મેરી બીવીકો તલાક તો ઉસ બડબડાનેસે તલાક ન પડેગી.

મસ્અલા : કિસીને ઝબરદસ્તી કિસીસે તલાક દિલવા દી, બહોત મારા કૂટા, ધમકાયા કે તલાક દે દે નહીં તો તુઝકો માર ડાલૂંગા! ઈસ મજબૂરીસે ઉસને તલાક દે દી, તબ ભી તલાક પડ ગઈ.

મસ્અલા : કિસીને શરાબ વગૈરહકે નશેમેં અપની બીવીકો તલાક દે દી, જબ હોશ આયા તો પશેમાન હુવા તબ ભી તલાક પડ ગઈ, ઈસી તરહ ગુસ્સેમેં તલાક દેનેસે ભી તલાક પડ જાતી હૈ.

મસ્અલા : શૌહરકે સિવા કિસી ઔરકો તલાક દેનેકા ઈખ્તિયાર નહીં હૈ, અલબત્તા અગર શૌહરને કેહ દિયા હો કે તૂ ઉસકો તલાક દે દે તો વો ભી દે સકતા હૈ.

તલાક દેનેકા બયાન

મસ્અલા : તલાક દેનેકા ઈખ્તિયાર ફક્ત મર્દકો હી હૈ. જબ મર્દને તલાક

દે દી તો પડ ગઈ ઔરતકા ઉસમેં કુછ બસ નહીં, ચાહે મંઝૂર કરે ચાહે ન કરે, હર તરહ તલાક હો ગઈ. ઔર ઔરત અપને મર્દકો તલાક નહીં દે સકતી.

મસ્અલા : મર્દકો ફક્ત તીન તલાક દેનેકા ઈખ્તિયાર હૈ ઉસસે ઝિયાદાકા ઈખ્તિયાર નહીં, અગર ચાર પાંચ તલાકેં દે દે તબ ભી તીન હી તલાકેં હુઈ.

મસ્અલા : જબ મર્દને ઝબાનસે કેહ દિયા કે મૈંને અપની બીવીકો તલાક દે દી ઔર ઈતની ઝોરસે કહા કે ખૂદ ઉન અલ્ફાઝકો સુન લિયા બસ ઈતના કેહતે હી તલાક પડ ગઈ, ચાહે કિસીકે સામને કહે, ચાહે તન્હાઈમેં, ઔર ચાહે બીવી સુને યા ન સુને હર હાલમેં તલાક હો ગઈ.

મસ્અલા : તલાક તીન કિસમકી હૈ. એક તો ઐસી તલાક જિસમેં નિકાહ બિલકુલ ટૂટ જાતા હૈ ઔર અબ બગૈર નિકાહ કિયે ઉસ મર્દકે પાસ રેહના જાઈઝ નહીં. અગર ફિર ઉસીકે પાસ રેહના ચાહે ઔર મર્દ ભી ઉસકે રખને પર રાઝી હો તો ફિરસે નિકાહ કરના પડેગા. ઐસી તલાકકો બાઈન તલાક કેહતે હૈં, દૂસરી વો જિસમેં નિકાહ ઐસા ટૂટા કે દો બારહ નિકાહ ભી કરના ચાહેં તો બાદ ઈદ્દત કિસી દૂસરેસે અવ્વલ નિકાહ કરના પડેગા ઔર જબ વહાં તલાક હો જાએ તબ બાદ ઈદ્દત ઉસસે નિકાહ હો સકેગા. ઐસી તલાકકો મુગલ્લઝા કેહતે હૈં. તીસરી વો જિસમેં નિકાહ અભી નહીં ટૂટા સાફ લફઝોંમેં એક યા દો તલાક દેનેકે બાદ હી અગર મર્દ પશેમાન હુવા તો ફિરસે નિકાહ કરના ઝરૂરી નહીં, બગૈર નિકાહ કિયે ભી ઉસકો રખ સકતા હૈ. ફિર મિયાં બીબીકી તરહ રેહને લગેં તો દુરૂસ્ત હૈ, અલબત્તા અગર મર્દ તલાક દેકર ઉસ પર કાઈમ રહા ઔર ઉસસે નહીં ફિરા તો જબ તલાકકી ઈદ્દત ગુઝર જાવેગી તબ નિકાહ ટૂટ જાએગા ઔર ઔરત જુદા હો જાવેગી, ઔર જબ તક ઈદ્દત ન ગુઝરેગી તબ તક રખને ન રખને દોનોં બાતોંકા ઈખ્તિયાર હૈ. ઐસી તલાકકો રજઈ તલાક કેહતે હૈં. અલબત્તા અગર તીન તલાકેં દે દીં તો અબ ઈખ્તિયાર નહીં,

મસ્અલા : તલાક દેનેકી દો કિસ્મેં હૈં, એક યે કે સાફ લફઝોંમેં કેહ દિયા કે મૈંને તુઝકો તલાક દે દી, યા યૂં કહા કે મૈંને અપની બીવીકો તલાક દે દી. ગર્ઝ કે ઐસી સાફ બાત કેહ દી જિસમેં તલાક દેનેકે સિવા કોઈ ઔર માઅના નહીં નિકલ સકતે. ઐસી તલાકકો સરીહ તલાક કેહતે હૈં. દૂસરી કિસમ યે કે સાફ લફઝ નહીં કહે, ઐસે ગોલમોલ લફઝ કહે જિનસે તલાકકા મતલબ ભી નિકલ સકતા હૈ ઔર તલાકકે સિવા ઔર દૂસરે માઅના ભી નિકલ સકતે હૈં, જૈસે કોઈ કહે કે મૈંને તુઝકો દૂર કર દિયા તો ઉસકા મતલબ એક તો યે હૈ કે મૈંને તુઝકો તલાક દે દી. દૂસરા મતલબ યે હો સકતા હૈ કે તલાક નહીં દી લેકિન અબ તુઝકો અપને પાસ નહીં રખ્ખૂંગા, હમેશા અપને મયકેમેં પડી રેહ, તેરી ખબર ન લૂંગા, યા યૂં કહે કે મુઝસે તુઝસે કુછ મતલબ નહીં તૂ મુઝસે જુદા હો ગઈ, મૈંને તુઝકો

અલગ કર દિયા, જુદા કર દિયા, મેરે ઘરસે ચલી જા, નિકલ જા, હટ દૂર હો, અપને માં બાપકે સર જાકે બૈઠ, અપને ઘર જા, મેરા તેરા નિબાહ ન હોગા, ઈસી તરહકે ઔર અલ્ફાઝ જિનમેં દોનોં મતલબ નિકલ સકતે હૈં ઐસી તલાકકો કિનાયા કેહતે હૈં.

મસ્અલા : અગર સાફ સાફ લફઝોંમેં તલાક દી તો ઝબાનસે નિકલતે હી તલાક પડ ગઈ ચાહે તલાક દેનેકી નિય્યત હો ચાહે ન હો, બલ્કે હંસી ઔર દિલલગીમેં કહા હો, હર તરહ હો ગઈ, ઔર સાફ લફઝોંમેં તલાક દેનેસે તીસરી કિસમકી તલાક પડતી હે, યાની ઈદ્દતકે ખતમ હોને તક ઉસકે રખને ન રખનેકા ઈખ્તિયાર હે. ઔર એક મરતબા કેહનેસે એક હી તલાક પડેગી, ન દો પડેંગી ન તીન, અલબત્તા અગર તીન દફા કહે યા યૂં કહે કે તુઝકો તીન તલાક દીં તો તીન તલાકેં પડીં.

મસ્અલા : કિસીને એક તલાક દી તો જબ તક ઔરત ઈદ્દતમેં રહે તબ તક દૂસરી ઔર તીસરી તલાક ઔર દેનેકા ઈખ્તિયાર રેહતા હૈ અગર દેગા તો પડ જાએગી.

મસ્અલા : કિસીને યૂં કહા કે તુઝકો તલાક દે દૂંગા તો ઉસસે તલાક નહીં હુઈ, ઈસી તરહ અગર કિસી બાત પર યૂં કહા કે અગર ફલાંકા કામ કરેગી તો તલાક દે દૂંગા, તબ ભી તલાક નહીં હુઈ ચાહે વો કામ કરે ચાહે ન કરે. હાં અગર યૂં કેહ દે કે ફલાના કામ કરે તો તલાક હૈ તો ઉસકે કર લેનેસે તલાક પડ જાએગી.

મસ્અલા : કિસીને અપની બીવીકો તલાકન કેહકર પુકારા તબ ભી તલાક પડ ગઈ અગરચે હંસીમેં કહા હો.

મસ્અલા : કિસીને કહા જબ તૂ લખનઉ જાએ તો તુઝકો તલાક હૈ તો જબ તક લખનઉ ન જાએગી તલાક ન પડેગી. જબ વો વહાં જાએગી તબ પડ જાએગી.

મસ્અલા : ઔર અગર સાફ સાફ તલાક નહીં દી બલ્કે ગોલમોલ અલ્ફાઝ કહે ઔર ઈશારા કિનાયાસે તલાક દી તો ઈન અલ્ફાઝોંકે કેહનકે વક્ત અગર તલાક દેનેકી નિય્યત થી તો તલાક હો ગઈ ઔર અવ્વલ કિસમકી યાની બાઈન તલાક હુઈ, અબ બગૈર નિકાહ કિયે નહીં રખ સકતા. ઔર અગર તલાકકી નિય્યત ન થી બલ્કે દૂસરે માઅનાકે એ'તિબારસે કહા થા તો તલાક નહીં હુઈ. અલબત્તા કરીનાસે માલૂમ હો જાએ કે તલાક હી દેનેકી નિય્યત થી અબ ઝૂઠ બકતા હૈ તો અબ ઔરત ઉસકે પાસ ન રહે ઔર યેહી સમઝે કે મુઝે તલાક મિલ ગઈ. જૈસે બીવીને ગુસ્સામેં કહા કે મેરા તેરા નિબાહ ન હોગા, મુઝકો તલાક દે દે, ઉસને કહા અચ્છા મૈંને છોડ દિયા તો યહાં ઔરત યેહી સમઝે કે મુઝે તલાક દે દી.

મસ્અલા : કિસીને તીન દફા કહા તુઝકો તલાક, તલાક, તલાક, તો તીનોં તલાકેં પડ ગઈં, યા ગોલ મોલ અલ્ફાઝમેં તીન મરતબા કહા તબ ભી તીન પડ ગઈં.

રૂખ્સતીસે પેહલે તલાક હો જાનેકા બયાન

મસ્અલા : અભી મિયાંકે પાસ ન જાને પાઈ થી કે ઉસને તાલક દે દી યા રૂખ્સતી તો હો ગઈ લેકિન અભી મિયાં બીબીમેં વૈસી તન્હાઈ નહીં હોને પાઈ જો શરીઅતમેં મોઅતબર હૈ. તન્હાઈ વ યકજાઈ હોનેસે પેહલે હી તલાક દે દી તો તલાકે બાઈન પડી. ચાહે સાફ લફ્ઝોંમેં દી યા ગોલ લફ્ઝોંમેં, ઐસી ઔરતકો જબ તલાક દી જાએ તો પેહલી કિસમ યાની તલાકે બાઈન પડતી હૈ ઔર ઐસી ઔરતકે લિયે તલાકકી ઈદ્દત ભી કુછ નહીં હૈ, તલાક મિલનેકે બાદ ફૌરન દૂસરે મર્દસે નિકાહ કર સકતી હૈ ઔર ઐસી ઔરતકો એક તલાક દેનેકે બાદ અબ દૂસરી તીસરી તલાક દેનેકા ભી ઈખ્તિયાર નહીં, અગર દેગા તો ન પડેગી. અલબત્તા અગર પેહલે હી દફા યૂં કેહ દે કે તુઝકો દો તલાકેં યા તીન તલાક તો જિતની દી હૈં સબ પડ ગઈ, ઔર અગર યૂં કહા કે તુઝકો તલાક હૈ, તલાક હૈ તબ ભી ઐસી ઔરતકો એક હી તલાક પડેગી.

મસ્અલા : અગર મિયાં બીવીમેં તન્હાઈ વ યકજાઈ હો ચુકી હો યા અભી ન હુઈ હો, ઐસી ઔરતકો સાફ સાફ લફ્ઝોંમેં તલાક દેનેસે તલાકે રજઈ પડતી હૈ જિસમેં બગૈર નિકાહ કિયે ભી રખ લેનેકા ઈખ્તિયાર હોતા હૈ ઔર ગોલ લફ્ઝોંસે બાઈન તલાક પડતી હૈ ઈદ્દત ભી બૈઠના પડેગી. બગૈર ઈદ્દત પૂરી કિયે દૂસરે શખ્સસે નિકાહ નહીં કર સકતી ઔર ઈદ્દતકે અંદર ઉસકા મર્દ દૂસરી ઔર તીસરી તલાક ભી દે સકતા હૈ.

તીન તલાક દેનેકા બયાન

મસ્અલા : અગર કિસીને અપની ઔરતકો તીન તલાકેં દે દીં તો અબ વો ઔરત ઉસ મર્દકે લિયે હરામ હો ગઈ. અબ અગર ફિરસે નિકાહ કર લે તબ ભી ઔરતકો ઉસ મર્દકે પાસ રેહના હરામ હૈ ઔર યે નિકાહ નહીં હુવા ચાહે સાફ લફ્ઝોંમેં તીન તલાકેં દી હોં યા ગોલ લફ્ઝોંમેં સબકા એક હુકમ હૈ.

મસ્અલા : તીન તલાકેં એક દમસે દે દીં જૈસે યૂં કેહ દિયા. તુઝકો તીન તલાક, યા યૂં કહા કે તુઝકો તલાક હૈ, તલાક હૈ, તલાક હૈ. યા અલગ કરકે તીન તલાક દીં જૈસે એક આજ દી, એક કલ, એક પરસૂં, યા એક ઈસ મહીનેમેં, એક દૂસરે મહીનેમેં, એક તીસરે મહીનેમેં યાની ઈદ્દતકે અંદર અંદર તીનોં તલાકેં દે દીં. સબકા એક હુકમ હૈ. ઔર સાફ લફ્ઝોંમેં તલાક દેકર ફિર રોક રખનેકા ઈખ્તિયાર ઉસ વક્ત હોતા હૈ જબ તીન દિનકે અંદર તીનોં તલાકેં દે દીં, સબકા એક હુકમ હૈ. ઔર સાફ લફ્ઝોંમેં તલાક દેકર ફિર રોક રખનેકા ઈખ્તિયાર ઉસ વક્ત હોતા હૈ જબ તીન તલાકેં ન દે, ફક્ત એક યા દો દે, જબ તીન તલાકેં દે દીં તો અબ કુછ નહીં હો સકતા.

મસ્અલા : કિસીને અપની ઔરતકો એક તલાકે રજઈ દી ફિર મિયાં રાઝી હો ગયા ઔર રોક રખ્ખા, ફિર દો ચાર બરસમેં કિસી બાત પર ગુસ્સા આયા તો એક તલાકે રજઈ ઔર દે દી જિસમેં રોક રખનેકા ઈખ્તિયાર હોતા હે. ફિર જબ ગુસ્સા ઉતરા તો રોક રખ્ખા ઔર નહીં છોડા, યે દો તલાકેં હો ચુકીં. અબ ઉસકે બાદ અગર કભી એક તલાક ઔર દે દેગા તો તીન પૂરી હો જાએંગી. ઔર ઉસકા વોહી હુકમ હોગા કે બગૈર દૂસરા ખાવિંદ કિયે ઉસ મર્દસે નિકાહ નહીં હો સકતા, ઈસી તરહ અગર કિસીને તલાકે બાઈન દી જિસમેં રોક રખનેકા ઈખ્તિયાર નહીં હોતા નિકાહ ટૂટ જાતા હે ફિર પશેમાન હુવા, ઔર મિયાં બીવીને રાઝી હોકર ફિરસે નિકાહ પઢવા લિયા, કુછ ઝમાનાકે બાદ ફિર ગુસ્સા આયા ઔર એક તલાકે બાઈન દે દી ઔર ગુસ્સા ઉતરનેકે બાદ ફિર નિકાહ પઢવા લિયા યે દો તલાકેં હુઈ. અબ તીસરી દફા અગર તલાક દેગા તો ફિર વોહી હુકમ હે કે બગૈર દૂસરા ખાવિંદ કિયે ઉસસે નિકાહ નહીં કર સકતી.

મસ્અલા : (તીન તલાકકે બાદ) અગર ફિર ઉસી મર્દકે સાથ રેહના ચાહે ઔર નિકાહ કરના ચાહે તો ઉસકી ફક્ત એક સૂરત હૈ વો યે કે પેહલે કિસી ઔર મર્દસે નિકાહ કરકે હમબિસ્તર હો, ફિર વો દૂસરા મર્દ જબ મર જાએ યા તલાક દે દે તો ઈદ્દત પૂરી કરકે પેહલે ખાવિંદસે નિકાહ કર સકતી હે, બગૈર દૂસરા ખાવિંદ કિયે પેહલે ખાવિંદસે નિકાહ નહીં કર સકતી, અગર દૂસરા ખાવિંદ તો કિયા લેકિન અભી વો સોહબત ન કરને પાયા થા કે મર ગયા યા સોહબત કરનેસે પેહલે હી તલાક દે દી તો ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં, પેહલે મર્દસે જબ હી નિકાહ હો સકતા હે કે જબ દૂસરે મર્દને સોહબત ભી કી હો, બગૈર ઉસકે પેહલે મર્દસે નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અગર દૂસરે મર્દસે ઈસ શર્ત પર નિકાહ હુવા કે સોહબત કરકે ઔરતકો છોડ દેગા તો ઈસ ઈકરાર લેનેકા એ'તિબાર નહીં, ઉસકો ઈખ્તિયાર હે ચાહે છોડે યા ન છોડે, ઔર જબ જી ચાહે છોડે. ઔર યે ઈકરાર કરકે નિકાહ કરના બહોત ગુનાહ ઔર હરામ હે અગર ઉસ નિકાહકે બાદ દૂસરે ખાવિંદને સોહબત કરકે છોડ દિયા યા મર ગયા તો પેહલે ખાવિંદકે લિયે હલાલ હો જાએગી.

કિસી શર્ત પર તલાક દેનેકા બયાન

મસ્અલા : નિકાહ કરનેસે પેહલે કિસી ઔરતકો કહા અગર મૈં તુઝસે નિકાહ કરૂં તો તુઝકો તલાક હે તો જબ ઉસ ઔરતસે નિકાહ કરેગા તો નિકાહ કરતે હી તલાકે બાઈન પડ જાએગી. અબ બગૈર નિકાહ કિયે ઉસકો નહીં રખ સકતા, ઔર અગર યૂં કહા હો કે અગર તુઝસે નિકાહ કરૂં તો તુઝ પર દો તલાકે બાઈન, ઔર અગર તીન તલાકકો કહા થા તો તીનોં પડ ગઈ અબ તલાકે મુગલ્લઝા હો ગઈ.

મસ્અલા : નિકાહ હોતે હી જબ તલાક ઉસ પર પડ ગઈ તો ઉસને ઉસી ઔરતસે ફિર નિકાહ કર લિયા તો અબ ઉસ દૂસરે નિકાહ કરનેસે તલાક ન પડેગી, હાં અગર યૂં કહા હો કે જિતની દફા તુઝસે નિકાહ કરૂં હર મરતબા તુઝકો તલાક હૈ તો જબ નિકાહ કરેગા હર દફા તલાક પડ જાયા કરેગી. અબ ઉસ ઔરતકો રખનેકી કોઈ સૂરત નહીં, દૂસરા ખાવિંદ કરકે અગર ઉસ મર્દસે નિકાહ કરેગી તબ ભી તલાક પડ જાએગી.

મસ્અલા : કિસીને કહા જિસ ઔરતસે નિકાહ કરૂં ઉસકો તલાક દૂં તો જિસ ઔરતસે નિકાહ કરેગા ઉસ પર તલાક પડ જાએગી.

મસ્અલા : અગર અપની બીવીસે કહા અગર ફલાના કામ કરે તો તુઝકો તલાક, અગર તૂ મેરે પાસસે જાએ તો તુઝકો તલાક, અગર તૂ ઉસ ઘરમેં જાએ તો તુઝકો તલાક યા કિસી ઔર બાતકે હોને પર તલાક દી તો જબ વો કામ કરેગી તબ તલાક પડ જાએગી અગર ન કરેગી તો ન પડેગી ઔર તલાકે રજઈ પડેગી જિસમેં બગૈર નિકાહ ભી રોક રખનેકા ઈખ્તિયાર હોતા હૈ. અલબત્તા અગર ગોલમોલ લફ્ઝ કેહતા હૈ જૈસે યૂં કહે અગર ફલાના કામ કરેગી તો મુઝસે તુઝસે કોઈ વાસ્તા નહીં, તો જબ વો કામ કરેગી તબ તલાકે બાઈન પડેગી બશર્તેકિ મર્દને ઈસ લફ્ઝકે કેહતે વક્ત તલાકકી નિય્યત કી હો.

મસ્અલા : અગર યૂં કહા અગર ફલાના કામ કરે તો તુઝકો દો તલાકેં યા તીન તલાક તો જિતની તલાકેં કહીં ઉતની પડેંગી.

મસ્અલા : ઔરતને ઘરસે બાહિર જાનેકા ઈરાદા કિયા, મર્દને કહા કે અભી મત જાઓ, ઔરત ન માની ઉસ પર મર્દને કહા કે અગર તૂ બાહિર જાએ તો તુઝકો તલાક હૈ, તો ઉસકા હુકમ યે હૈ કે અભી બાહિર જાએગી તો તલાક પડેગી ઔર અગર અભી ન ગઈ કુછ દેરમેં ગઈ તો તલાક ન પડેગી. ક્યૂંકે ઉસકા મતલબ યે થા કે અભી ન જાઓ ફિર જાના. યે મતલબ નહીં કે ઉમર ભર કભી ન જાના.

બીમારકે તલાક દેનેકા બયાન

મસ્અલા : બીમારીકી હાલતમેં કિસીને અપની ઔરતકો તલાક દે દી. ફિર ઔરતકી ઈદ્દત અભી ખતમ ન હોને પાઈ થી કે ઉસીમેં વો મર ગયા તો શૌહરકે માલમેંસે જિતના બીવીકા હિસ્સા હોતા હૈ ઉતના ઔરતકો ભી મિલેગા, ચાહે એક તલાક દી હો યા દો તીન, ઔર ચાહે તલાકે રજઈ દી હો યા બાઈન, સબકા એક હુકમ હૈ. અગર ઈદ્દત ખતમ હો ચુકી થી તબ વો મરા તો હિસ્સા ન પાએગી. ઈસી તરહ અગર મર્દ ઉસી બીમારીમેં નહીં મરા બલ્કે ઉસસે અચ્છા હો ગયા થા. ફિર બીમાર હો ગયા ઔર મર ગયા તબ ભી હિસ્સા ન પાએગી. ચાહે ઈદ્દત ખતમ હો ચુકી હો યા ન હુઈ હો.

મસ્અલા : ઔરતને તલાક માંગી થી ઈસ લિયે મર્દને તલાક દે દી તબ ભી

ઔરત હિસ્સા પાનેકી મુસ્તહિક નહીં ચાહે ઈદ્દતકે અંદર મરે યા ઈદ્દતકે બાદ, દોનોંકા એક હુકમ હૈ.

મસ્અલા : બીમારીકી હાલતમેં ઔરતસે કહા કે અગર તૂ ઘરસે બાહિર જાએ તો તુઝકો બાઈન તલાક હૈ. ફિર ઔરત બાહિર ગઈ ઔર તલાકે બાઈન પડ ગઈ તો ઈસ સૂરતમેં હિસ્સા ન પાએગી કે ઉસને ખૂદ ઐસા કામ ક્યૂં કિયા જિસસે તલાક પડી. ઔર અગર યૂં કહા કે અગર તૂ ખાના ખાએ તો તુઝકો તલાકે બાઈન હૈ. યા યૂં કહા કે અગર તૂ નમાઝ પળ્હે તો તુઝકો તલાકે બાઈન હૈ. ઐસી સૂરતમેં અગર વો ઈદ્દતકે અંદર મર જાએગા તો ઔરતકો હિસ્સા મિલેગા. ક્યૂંકે ઔરતકે ઈખ્તિયારસે તલાક નહીં પડી. ખાના ખાના ઔર નમાઝ પળ્હના તો ઝરૂરી હૈ.

મસ્અલા : કિસી ભલે ચુંગે આદમીને કહા કે જબ તૂ ઘરસે બાહિર નિકલે તો તુઝકો તલાકે બાઈન હૈ. ફિર જિસ વક્ત વો ઘરસે બાહિર નિકલી ઉસ વક્ત વો બીમાર થા ઔર ઉસી બીમારીમેં ઈદ્દતકે અંદર મર ગયા તબ ભી હિસ્સા ન પાએગી.

મસ્અલા : તંદુરૂસ્તીકે ઝમાનામેં કહા જબ તેરા બાપ પરદેસસે આએ તો તુઝકો તલાકે બાઈન હૈ. જબ વો પરદેસસે આયા ઉસ વક્ત મર્દ બીમાર થા ઔર ઉસી બીમારીમેં મર ગયા તો હિસ્સા ન પાએગી, ઔર અગર બીમારીકી હાલતમેં યે કહા હો, ઔર ઉસી બીમારીમેં ઈદ્દતકે અંદર મર ગયા તો હિસ્સા પાએગી.

તલાકે રજઈમેં રજઅત કર લેનેકા બયાન

મસ્અલા : જબ કિસીને રજઈ એક યા દો તલાકેં દીં તો ઈદ્દત ખતમ હોનેસે પેહલે પેહલે મર્દકો ઈખ્તિયાર હૈ કે ઉસકો રોક રખ્ખે ફિરસે નિકાહ કરનેકી ઝરૂરત નહીં ઔર ચાહે ઔરત રાઝી હો યા ન હો, ઉસકો કુછ ઈખ્તિયાર નહીં હૈ. ઔર અગર તીન તલાકેં દે દીં તો ઉસકા હુકમ ઉપર બયાન હો ચુકા હૈ. ઉસમેં ઈખ્તિયાર નહીં હૈ.

મસ્અલા : રજઅત કર લેને યાની રોક રખનેકા તરીકા યે હૈ કે યા તો સાફ સાફ ઝબાનસે કેહ દે કે મૈં તુઝકો ફિરસે રખ લેતા હૂં, તુઝકો ન છોડૂંગા, યા યૂં કેહ દે કે મૈં અપને નિકાહમેં તુઝકો રૂજૂઅ કરતા હૂં, યા ઔરતસે નહીં કહા કિસી ઔરસે કહા કે મૈંને અપની બીવીકો ફિરસે રખ લિયા ઔર તલાકસે બાઝ આયા. બસ ઈતના કેહનેસે ફિર વો ઉસકી બીવી હો ગઈ.

મસ્અલા : જબ ઔરતકો રોક રખના મંઝૂર હો તો બેહતર હૈ કે દો ચાર લોગોંકો ગવાહ બના લે કે શાયદ કભી કુછ ઝગડા પડે તો કોઈ મુકર ન સકે (યાની બાતમેં ફિર ન જાવે) અગર કિસીકો ગવાહ ન બનાયા યા તન્હાઈમેં ઐસા કર લિયા તબ ભી સહીહ હૈ મતલબ તો હાસિલ હી હો ગયા.

મસ્અલા : અગર ઔરતકી ઈદ્દત ગુઝર ચુકી તબ ઐસા કરના ચાહા તો કુછ નહીં હો સકતા. અબ અગર ઔરત મંઝૂર કરે ઔર રાઝી હો તો ફિરસે નિકાહ કરના પડેગા, બગૈર નિકાહ કિયે નહીં રખ સકતા. અગર વો રખ્ખે ભી તો ઔરતકો ઉસકે પાસ રેહના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : જિસ ઔરતકો એક યા દો તલાકે રજઈ મિલી હોં જિસમેં મર્દકો તલાકસે બાઝ આનેકા ઈખ્તિયાર હોતા હૈ ઐસી ઔરતકો મુનાસિબ હૈ કે ખૂબ બનાવ સિંગાર કરકે રહા કરે કે શાયદ મર્દકા જી ઉસકી તરફ ઝુક પડે ઔર રજઅત કર લે. ઔર મર્દકા ઈરાદા અગર બાઝ આનેકા ન હો તો ઉસકો મુનાસિબ હૈ કે જબ ઘરમેં આએ ખાંસ ખંખારકે આએ કે વો અપના બદન કુછ ખુલા હો તો ઢાંક લે ઔર કિસી બેમૌકા જગહ નિગાહ ન પડે. ઔર જબ ઈદ્દત પૂરી હો ચુકે તો ઔરત કહીં ઔર જગહ જાકર રહે.

મસ્અલા : અગર અભી રજઅત ન કી હો તો ઉસ ઔરતકો અપને સાથ સફરમેં લે જાના જાઈઝ નહીં ઔર ઉસ ઔરતકો ઉસકે સાથ જાના ભી દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : જિસ ઔરતકો એક તલાક યા દો તલાકે બાઈન દે દીં જિસમેં રોક રખનેકા ઈખ્તિયાર નહીં હોતા ઉસકા હુકમ યે હૈ કે અગર કિસી ઔર મર્દસે નિકાહ કરના ચાહે તો ઈદ્દતકે બાદ નિકાહ કરે, ઈદ્દતકે અંદર નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં. ઔર ખૂદ ઉસીસે નિકાહ મંઝૂર હો તો ઈદ્દતકે અંદર ભી હો સકતા હૈ.

મસ્અલા : (રૂજઅતકા એક તરીકા યે ભી હૈ કે) ઝબાનસે તો કુછ કહા નહીં લેકિન ઉસસે સોહબત કર લી, યા ઉસકા બોસા લિયા, પ્યાર કિયા, યા જવાનીકી ખ્વાહિશકે સાથ ઉસકો હાથ લગાયા તો ઈન સબ સૂરતોંમેં ફિર વો ઉસકી બીવી હો ગઈ, ફિરસે નિકાહ કરનેકી ઝરૂરત નહીં.

મસ્અલા : જિસ ઔરતકો હૈઝ આતા હો, ઉસકે લિયે તલાકકી ઈદ્દત તીન હૈઝ હૈં. જબ તીન હૈઝ પૂરે હો ચુકેં તો ઈદ્દત ગુઝર ચુકી. જબ યે બાત માલૂમ હો ગઈ તો અબ સમઝો કે તીસરા હૈઝ પૂરે દસ દિન આયા હૈ તબ તો જિસ વક્ત ખૂન બંદ હુવા ઔર દસ રોઝ પૂરે હુએ ઉસ વક્ત ઈદ્દત ખતમ હો ગઈ ઔર રોક રખનેકા જો ઈખ્તિયાર મર્દકો થા જાતા રહા. ચાહે ઔરત નહા ચુકી હો યા અભી નહીં નહાઈ હો, ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં. ઔર અગર તીસરા હૈઝ દસ દિનસે કમ આયા ઔર ખૂન બંદ હો ગયા લેકિન અભી ઔરતને ગુસલ નહીં કિયા ઔર ન કોઈ નમાઝ ઉસકે ઉપર વાજિબ હુઈ તો અબ ભી મર્દકા ઈખ્તિયાર બાકી હૈ. અબ ભી અપને ઈરાદેસે બાઝ આએગા તો ફિર ઉસકી બીવી બન જાએગી. અલબત્તા અગર ઉસને ખૂન બંદ હોને પર ગુસલ કર લિયા યા ગુસલ તો નહીં કિયા લેકિન એક નમાઝકા વક્ત ગુઝર ગયા યાની એક નમાઝ કઝા ઉસકે ઝિમ્મે વાજિબ હો ગઈ ઈન દોનોં સૂરતોંમેં મર્દકા ઈખ્તિયાર

જાતા રહા. અબ બગૈર નિકાહ કિયે નહીં રખ સકતા.

મસ્અલા : જિસ ઔરતસે અભી સોહબત ન કી સો ચાહે તન્હાઈ હો ચુકી હો ઉસકો એક તલાક દેનેસે રોક રખનેકા ઈખ્તિયાર નહીં રેહતા ક્યૂંકે ઉસકો જો તલાક દી જાએ બાઈન પડતી હૈ.

મસ્અલા : અગર દોનોં એક જગહ તન્હાઈમેં તો રહે લેકિન મર્દ કેહતા હૈ કે મૈંને સોહબત નહીં કી ફિર ઈસ ઈકરારકે બાદ તલાક દે દી તો અબ તલાકસે બાઝ આનેકા ઈખ્તિયાર ઉસકો નહીં.

બીવીકે પાસ ન જાનેકી કસમ ખાનેકા બયાન

મસ્અલા : જિસને કસમ ખા લી ઔર યૂં કેહ દિયા કે ખુદાકી કસમ અબ સોહબત ન કરૂંગા, ખુદાકી કસમ તુઝસે કભી સોહબત ન કરૂંગા, કસમ ખાતા હૂં કે તુઝસે સોહબત ન કરૂંગા, યા કિસી ઔર તરહ કહા તો ઉસકા હુકમ યે હૈ કે અગર ઉસને સોહબત ન કી તો ચાર મહીને ગુઝરને પર ઔરત પર તલાકે બાઈન પડ જાએગી. અબ બગૈર નિકાહ કિયે મિયાં બીબીકી તરહ નહીં રેહ સકતે. ઔર અગર ચાર મહીનેકે અંદર હી અંદર ઉસને કસમ તોડ ડાલી ઔર સોહબત કર લી તો તલાક ન પડેગી અલબત્તા કસમ તોડનેકા કફ્ફારા દેના પડેગા. ઐસી કસમ ખાનેકો શરીઅતમેં ઈલા કેહતે હૈં.

મસ્અલા : હમેશાકે લિયે સોહબત ન કરનેકી કસમ નહીં ખાઈ બલ્કે ચાર મહીનેકે લિયે કસમ ખાઈ ઔર યૂં કહા ખુદાકી કસમ ચાર મહીને તક તુઝસે સોહબત ન કરૂંગા તો ઉસસે ઈલા હો ગયા. ઉસકા ભી યેહી હુકમ હૈ કે અગર ચાર મહીને તક સોહબત ન કરેગા તો તલાકે બાઈન પડ જાએગી. ઔર અગર ચાર મહીનેસે પેહલે સોહબત કરે તો કસમકા કફ્ફારા દે.

મસ્અલા : અગર ચાર મહીનેસે કમકે લિયે કસમ ખાઈ તો ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં ઉસસે ઈલા ન હોગા. ચાર મહીનેસે એક દિન ભી કમ કરકે કસમ ખાએ તબ ભી ઈલા ન હોગા. અલબત્તા જિતને દિનોંકી કસમ ખાઈ હૈ ઉતને દિનોંસે પેહલે સોહબત કરેગા તો કસમ તોડનેકા કફ્ફારા દેના પડેગા, ઔર અગર સોહબત ન કી તો ઔરતકો તલાક ન પડેગી ઔર કસમ ભી પૂરી રહેગી.

મસ્અલા : કિસીને ફક્ત ચાર મહીનેકે લિયે કસમ ખાઈ ફિર અપની કસમ નહીં તોડી ઈસ લિયે ચાર મહીનેકે બાદ તલાક પડ ગઈ ઔર તલાકકે બાદ ફિર ઉસી મર્દસે નિકાહ હો ગયા તો અબ ઉસ નિકાહકે બાદ અગર ચાર મહીને તક સોહબત ન કરે તો કુછ હરજ નહીં અબ કુછ ન હોગા.

મસ્અલા : અગર ઔરતકો તલાકે બાઈન દે દી ફિર ઉસસે સોહબત ન

કરનેકી કસમ ખા લી તો ઈલા નહીં હુવા. અબ ફિરસે નિકાહ કરનેકે બાદ અગર સોહબત ન કરે તો તલાક ન પડેગી લેકિન જબ સોહબત કરેગા તો કસમ તોડનેકા કફ્ફારા દેના પડેગા. અગર તલાકે રજઈ દે દેનેકે બાદ ઈદ્દતકે અંદર ઐસી કસમ ખાઈ તો ઈલા હો ગયા. અબ અગર રજઅત કર લે ઔર સોહબત ન કરે તો ચાર મહીનેકે બાદ તલાક પડ જાએગી, ઔર અગર સોહબત કરે તો કસમકા કફ્ફારા દે.

મસ્અલા : ખુદાકી કસમ નહીં ખાઈ બલ્કે યૂં કહા અગર તુઝસે સોહબત કરૂં તો તુઝકો તલાક હૈ. તબ ભી ઈલા હો ગયા, સોહબત કરેગા તો રજઈ તલાક પડ જાએગી ઔર કસમકા કફ્ફારા ઈસ સૂરતમેં ન દેના પડેગા, ઔર અગર સોહબત ન કી તો ચાર મહીનેકે બાદ તલાકે બાઈન પડ જાએગી.

બીવીકો માં કે બરાબર કેહનેકા બયાન

કિસીને અપની બીવીસે કહા કે તૂ મેરી માં કે બરાબર હૈ. યા યૂં કહા કે - મેરે લિયે માં કે બરાબર હૈ, તૂ મેરે હિસાબસે માં કે બરાબર હૈ, અબ તૂ મેરે નઝદીક માં કે મિસ્લ હૈ, માં કી તરહ હૈ, તો દેખો ઉસકા ક્યા મતલબ હૈ. અગર યે મતલબ લિયા કે તા'ઝીમમેં, બુઝુર્ગીમેં ઉનકે બરાબર હૈ, યા યે મતલબ લિયા કે તૂ બિલકુલ બુઢિયા હૈ. ઉમરમેં મેરી માં કે બરાબર હૈ તબ તો ઉસકે કેહનેસે કુછ નહીં હુવા. ઈસી તરહ અગર ઉસને કેહતે વક્ત કુછ નિય્યત નહીં કી ઔર કુછ મતલબ નહીં લિયા યૂંહી બક દિયા તબ ભી કુછ નહીં હુવા. ઔર અગર ઉસ કેહનેસે તલાક દેને ઔર છોડનેકી નિય્યત કી હૈ તો ઉસકો તલાકે બાઈન પડ ગઈ. ઔર અગર તલાક દેનેકી ભી નિય્યત નહીં થી. ઔર ઔરતકો છોડના ભી મકસૂદ નહીં થા બલ્કે મતલબ ફક્ત ઈતના હૈ કે અગરચે તૂ મેરી બીવી હૈ, અપને નિકાહસે તુઝકો અલગ નહીં કરતા લેકિન અબ તુઝસે સોહબત ન કરૂંગા. તુઝસે સોહબત કરનેકો અપને ઉપર હરામ કર લિયા. બસ રોટી કપડા લે ઔર પડી રેહ. ઈસકો શરીઅતમેં ઝિહાર કેહતે હૈં. ઈસકા હુકમ યે હૈ કે વો ઔરત રહેગી તો ઉસીકે નિકાહમેં લેકિન મર્દ જબ તક ઉસકા કફ્ફારા ન અદા કરે તબ તક સોહબત કરના યા જવાનીકી ખ્વાહિશકે સાથ હાથ લગાના, મુંહ ચૂમના, પ્યાર કરના હરામ હૈ. જબ તક ઉસકા કફ્ફારા ન દેગા તબ તક વો ઔરત હરામ રહેગી, ચાહે જિતને બરસ ગુઝર જાએં. જબ મર્દ કફ્ફારા દે દે તો દોનોં મિયાં બીવીકી તરહ રહેં ફિરસે નિકાહ કરનેકી ઝરૂરત નહીં. ઔર ઉસકા કફ્ફારા ઉસી તરહ દિયા જાતા હૈ જિસ તરહ રોઝા તોડનેકા કફ્ફારા દિયા જાતા હૈ.

મસ્અલા : અગર કફ્ફારા દેનેસે પેહલે હી સોહબત કર લી તો બડા ગુનાહ હુવા. અલ્લાહ તઆલાસે તૌબા ઈસ્તિગ્ફાર કરે ઔર અબસે પક્કા ઈરાદા

કરે કે અબ બગૈર કફ્ફારા દિયે ફિર કભી સોહબત ન કરૂંગા, ઔર ઔરતકો ચાહિયે કે જબ તક મર્દ કફ્ફારા ન દે તબ તક ઉસકો અપને પાસ ન આને દે.

મસ્અલા : અગર બહેનકે બરાબર યા બેટી યા ફૂફી યા કિસી ઐસી ઔરતકે બરાબર કહા જિસકે સાથ નિકાહ હમેશા હમેશા હરામ હોતા હૈ તો ઉસકા ભી યેહી હુકમ હૈ.

મસ્અલા : કિસીને કહા કે તૂ મેરે લિયે સુવ્વરકે બરાબર હૈ તો અગર તલાક દેને ઔર છોડનેકી નિય્યત થી તબ તો તલાક પડ ગઈ, ઔર અગર ઝિહારકી નિય્યત કી તો કુછ નહીં હુવા, ઈસી તરેહ અગર કુછ નિય્યત નહીં કી હો તબ ભી કુછ નહીં હુવા.

મસ્અલા : અગર ઝિહારમેં ચાર મહીને યા ઉસસે ઝિયાદા મુદ્દત તક સોહબત ન કી ઔર કફ્ફારા ન દિયા તો તલાક નહીં પડી ઉસસે ઈલા નહીં હોતા.

મસ્અલા : જબ તક કફ્ફારા ન દે તબ તક દેખના, બાતચીત કરના હરામ નહીં અલબત્તા પેશાબકી જગહકો દેખના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : અગર હમેશાકે લિયે ઝિહાર નહીં કિયા બલ્કે કુછ મુદ્દત મુકર્રર કર દી. જૈસે યૂં કહા, સાલ ભરકે લિયે યા ચાર મહીનેકે લિયે તૂ મેરે લિયે માં કે બરાબર હૈ. તો જિતની મુદ્દત મુકર્રર કી હૈ ઉતની મુદ્દત તક ઝિહાર રહેગા. ઔર અગર ઉસ મુદ્દતકે અંદર સોહબત કરના ચાહે તો કફ્ફારા દે ઔર અગર ઈસ મુદ્દતકે બાદ સોહબત કરે તો કુછ ન દેના પડેગા ઔરત હલાલ હો જાએગી.

મસ્અલા : ઝિહારકા લફ્ઝ અગર કઈ દફા કહે. જૈસે દો દફા યા તીન દફા યેહી કહા કે તૂ મેરે લિયે માં કે બરાબર હૈ. તો જિતની દફા કહા હૈ ઉતને કફ્ફારે દેને પડેંગે. અલબત્તા અગર દૂસરી ઔર તીસરી મરતબા કેહનેસે ખૂબ મઝબૂત ઔર પક્કા હો જાનેકી નિય્યત કી હો નયે સિરેસે ઝિહાર કરના મકસૂદ ન હો તો એક હી કફ્ફારા દે.

મસ્અલા : અગર કઈ ઔરતોંસે ઐસા કહા તો જિતની બીબિયાં હૈં ઉતને કફ્ફારે દે.

મસ્અલા : અગર બરાબરકા લફ્ઝ નહીં કહા, ન મિસ્લ ઔર તરેહકા લફ્ઝ કહા, બલ્કે યૂં કહા કે તૂ મેરી માં હૈ, યા યૂં કહા કે તૂ મેરી બહેન હૈ તો ઉસસે કુછ નહીં હુવા, ઔરત હરામ નહીં હુઈ લેકિન ઐસા કહના બુરા ઔર ગુનાહ

મસ્અલા : અગર યૂં કહા કે તૂ મેરે લિયે માં કી તરેહ હૈ ... તો ... તલાક દેનેકી નિય્યત હો તો તલાક પડેગી, ઔર અગર ઝિહારકી નિ... કુછ નિય્યત ન કી હો તો ઝિહાર હો જાએગા. કફ્ફારા દેકર સોહબત કરના દુરૂસ્ત ...

કફફારાકા બયાન

મસ્અલા : ઝિહારકા કફફારા ઈસી તરહ હૈ જિસ તરહ રોઝા તોડનેકા કફફારા હૈ. દોનોંમેં કુછ ફર્ક નહીં.

મસ્અલા : તાકત હો તો સાઠ (૬૦) રોઝે લગાતાર રખ્ખે. બીચમેં કોઈ રોઝા છૂટને ન પાએ, ઔર જબ તક રોઝે ખતમ ન હો ચુકે તબ તક ઔરતસે સોહબત ન કરે. અગર રોઝે ખતમ હોનેસે પેહલે ઉસી ઔરતસે સોહબત કર લી તો અબ સબ રોઝે ફિરસે રખ્ખે, ચાહે દિનકો ઉસ ઔરતસે સોહબત કી હો યા રાતકો, ઔર ચાહે જાનકર ઐસા કિયા હો યા ભૂલેસે, સબકા એક હી હુકમ હૈ.

મસ્અલા : અગર શુરૂ મહીને યાની પેહલી તારીખસે રોઝે રખના શુરૂ કિયે તો પૂરે દો મહીને રોઝે રખ લે, ચાહે પૂરે સાઠ દિન હોં ઔર તીસ દિનકા મહીના હો યા ઉસસે કમ દિન હોં. દોનોં તરહ કફફારા અદા હો જાએગા. ઔર અગર પેહલી તારીખસે રોઝે રખના નહીં શુરૂ કિયે તો પૂરે સાઠ દિન રોઝે રખ્ખે.

મસ્અલા : અગર રોઝેકી તાકત ન હો તો સાઠ (૬૦) મિસ્કીનોંકો દો વક્ત ખાના ખિલાએ યા કચ્ચા અનાજ દે દે. અગર સબ ફકીરોંકો અભી નહીં ખિલા ચુકા થા કે બીચમેં સોહબત કર લી તો ગુનાહ તો હુવા મગર ઈસ સૂરતમેં કફફારા દોહરાના ન પડેગા.

મસ્અલા : કિસીકે ઝિમ્મે ઝિહારકે દો કફફારે થે, ઉસને સાઠ મિસ્કીનોંકો ચાર ચાર સેર ગેહૂં દે દિયે ઔર યે સમઝા કે હર કફફારેસે દો દો સેર દેતા હૂં. ઈસ લિયે દોનોં કફફારે અદા હો ગયે તબ ભી એક હી કફફારા અદા હુવા, દૂસરા કફફારા ફિર દે. ઔર અગર એક કફફારા રોઝા તોડનેકા થા દૂસરા ઝિહારકા, ઉસમેં ઐસા કિયા તો દોનોં અદા હો ગયે.

લિઆનકા બયાન

મસ્અલા : જબ કોઈ અપની બીવીકો ઝિનાકી તોહમત લગાએ યા જો લડકા પૈદા હુવા ઉસકો કહે કે યે મેરા લડકા નહીં હૈ, ન માલૂમ કિસકા હૈ? તો ઉસકા હુકમ યે હૈ કે ઔરત કાઝી ઔર શરઈ હાકિમકે પાસ જાએ ઔર ફરિયાદ કરે તો હાકિમ દોનોંસે કસમ લે. પેહલે શૌહરસે ઈસ તરહ કેહલાએ. મૈં ખુદાકો ગવાહ કરકે કેહતા હૂં કે જો તોહમત મૈંને ઉસકો લગાઈ હૈ ઉસમેં મૈં સચ્ચા હૂં. ચાર દફા શૌહર ઈસી તરહ કહે, ફિર પાંચવીં દફા કહે અગર મૈં ઝૂઠા હૂં તો મુઝ પર ખુદાકી લઅનત હો. જબ મર્દ પાંચવીં દફા કેહ ચુકે તો ઔરત ચાર દફા ઈસ તરહ કહે, મૈં ખુદાકો ગવાહ કરકે

કેહતી હૂં કે ઉસને જો તોહમત મુઝે લગાઈ હે ઉસ તોહમતમેં યે ઝૂઠા હે ઔર પાંચવી મરતબા કહે, અગર ઈસ તોહમતકે લગાનેમેં યે સચ્ચા હો તો મુઝ પર ખુદાકા ગઝબ ટૂટે. જબ દોનોં કસમ ખા લેં તો હાકિમ દોનોંમેં જુદાઈ કરા દેગા ઔર એક તલાક બાઈન પડ જાએગી ઔર અબ યે લડકા બાપકા ન કહા જાએગા, માં કે હવાલે કર દિયા જાએગા. ઈસી કસ્મા કસ્મીકો શરીઅતમેં લિઆન કેહતે હૈં.

ખુલઅકા બયાન

મસ્અલા : અગર મિયાં બીવીમેં કિસી તરહકા નિબાહ ન હો સકે ઔર મર્દ તલાક ભી ન દેતા હો તો ઔરતકો જાઈઝ હૈ કે માલ દેકર યા અપના મહર દેકર અપને મર્દસે કહે કે ઈતના રૂપિયા લેકર મેરી જાન છોડ દે. ઉસકે જવાબમેં મર્દ કહે મૈંને છોડ દી તો ઉસસે ઔરત પર એક તલાકે બાઈન પડ ગઈ. રોક રખનેકા ઈખ્તિયાર મર્દકો નહીં હે. અલબત્તા અગર મર્દને ઉસી જગહ બૈઠે બૈઠે જવાબ નહીં દિયા બલ્કે ઉઠ ખડા હુવા, યા મર્દ તો નહીં ઉઠા ઔરત ઉઠ ખડી હુઈ તબ મર્દને કહા અચ્છા મૈંને છોડ દી તો ઉસસે કુછ નહીં હુવા. જવાબ ઔર સવાલ દોનોં એક હી જગહ હોને ચાહિયેં. ઈસ તરહ જાન છુડાનેકો શરીઅતમેં ખુલઅ કેહતે હૈં.

મસ્અલા : મર્દને કહા મૈંને તુઝસે ખુલઅ કિયા, ઔરતને કહા મૈંને કબૂલ કર લિયા તો ખુલઅ હો ગયા. અલબત્તા અગર ઔરતને ઉસી જગહ જવાબ ન દિયા હો, વહાંસે ખડી હો ગઈ હો યા ઔરતને કબૂલ હી નહીં કિયા તો કુછ નહીં હુવા, લેકિન ઔરત અગર અપની જગહ બૈઠી રહી ઔર મર્દ યે કેહકર ઉઠ ખડા હુવા, ઔર ઔરતને ઉસકે ઉઠનેકે બાદ કબૂલ કિયા તબ ભી ખુલઅ હો ગયા.

મસ્અલા : મર્દને ફક્ત ઈતના કહા કે મૈંને તુઝસે ખુલઅ કિયા ઔર ઔરતને કબૂલ કર લિયા, રૂપિયે પૈસેકા ઝિક્ર ન મર્દને કિયા ન ઔરતને તબ ભી જો હક મર્દકા ઔરત પર હૈ ઔર જો હક ઔરતકા મર્દ પર હૈ સબ મઆફ હો ગયા. અગર મર્દકે ઝિમ્મે મહર બાકી હૈ તો વો ભી મઆફ હો ગયા ઔર અગર ઔરત પા ચુકી હૈ તો ખૈર, અબ ઉસકા ફેરના વાજિબ નહીં. અલબત્તા ઈદ્દત ખતમ હોને તક રોટી કપડા ઔર રેહનેકા ઘર ભી દેના પડેગા. હાં અગર ઔરતને કેહ દિયા હો કે ઈદ્દતકા રોટી કપડા ઔર રેહનેકા ઘર ભી તુઝસે ન લૂંગી તો વો ભી મઆફ હો ગયા.

મસ્અલા : ઔર અગર ઉસકે સાથ કુછ માલકા ભી ઝિક્ર કર દિયા. જૈસે યૂં કહા સો રૂપિયેકે બદલેમેં મૈંને તુઝસે ખુલઅ કિયા ફિર ઔરતને કબૂલ કર લિયા તો ખુલઅ હો ગયા. અબ ઔરતકે ઝિમ્મે સો રૂપિયે દેને વાજિબ હો ગયે. અપના મહર પા ચુકી હો તબ ભી સો રૂપિયે દેને પડેંગે. ઔર અગર મહર અભી ન પાયા

હો તબ ભી દેને પડેંગે ઔર મહર ભી ન મિલેગા ક્યૂંકે વો ખુલઅકી વજહસે મઆફ હો ગયા.

મસ્અલા : ખુલઅમેં અગર કુસૂર મર્દકા હો તો મર્દકો રૂપિયા ઔર માલ લેના યા જો મહર મર્દકે ઝિમ્મે હૈ ઉસકે બદલેમેં ખુલઅ કરના બડા ગુનાહ ઔર હરામ હૈ. અગર કુછ માલ લે લિયા તો ઉસકો અપને ખર્ચમેં લાના ભી હરામ હૈ. અગર ઔરત હીકા કુસૂર હો તો જિતના મહર દિયા હૈ ઉસસે ઝિયાદા ન લેના ચાહિયે. બસ મહર હીકે બદલેમેં ખુલઅ કર લે, અગર મહરસે ઝિયાદા લે લિયા તો ભી ખૈર, બેજા તો હુવા લેકિન કુછ ગુનાહ નહીં.

મસ્અલા : ઔરત ખુલઅ કરને પર રાઝી ન થી મર્દને ઉસ પર ઝબરદસ્તી કી ઔર ખુલઅ કરને પર મજબૂર કિયા યાની માર પીટકર ધમકાકર ખુલઅ કિયા તો તલાક પડ ગઈ, લેકિન માલ ઔરત પર વાજિબ નહીં, અગર મર્દકે ઝિમ્મે મહર બાકી હો વો ભી મઆફ નહીં હુવા.

મસ્અલા : મર્દને કહા મૈંને સો રૂપિયેકે બદલેમેં તલાક દ દી તો ઔરતકે કબૂલ કરને પર મૌકૂફ હૈ અગર ન કબૂલ કરે તો ન પડેગી ઔર અગર કબૂલ કર લે તો એક તલાકે બાઈન પડ ગઈ, લેકિન અગર જગહ બદલનેકે બાદ કબૂલ કિયા તો તલાક નહીં પડી.

મસ્અલા : ઔરતને કહા કે તીનસો રૂપિયેકે બદલેમેં મુઝકો તીન તલાક દે દે. ઉસ પર મર્દને એક હી તલાક દી તો ફક્ત એકસો રૂપિયા મર્દકો મિલેગા. ઔર અગર દો તલાકેં દીં તો દો સો રૂપિયે, અગર તીનોં દે દીં તો પૂરે તીનસો રૂપિયે ઔરતસે દિલા દિયે જાએંગે. ઔર સબ સૂરતોંમેં તલાકે બાઈન પડેગી ક્યૂંકે માલકા બદલા હૈ.

શૌહરકે લાપતા હો જાનેકા બયાન

જિસકા શૌહર બિલકુલ લાપતા હો ગયા હો, માલૂમ નહીં ઝિંદા હૈ યા મર ગયા. તો ઔરત અપના દૂસરા નિકાહ નહીં કર સકતી બલ્કે ઈન્તિઝાર કરતી રહે કે શાયદ આ જાએ, જબ ઈન્તિઝાર કરતે કરતે ઈતની મુદ્દત ગુઝર જાએ કે શૌહરકી ઉમર નવ્વે બરસકી હો જાએ તો અબ હુકમ લગા દેંગે કે વો મર ગયા હોગા. ઔર અગર ઔરત અભી જવાન હો ઔર નિકાહ કરના ચાહે તો શૌહરકી ઉમર નવ્વે બરસકી હોનેકે બાદ ઈદ્દત પૂરી કરકે નિકાહ કર સકતી હૈ. મગર શર્ત યે હૈ કે ઉસ લાપતા મર્દકે મરનેકા હુકમ કિસી શરઈ હાકિમને લગાયા હો. (ઈસકે મુતઅલ્લિક જદીદ શરઈ ફતવા કિતાબકે શુરૂમેં મુલાહિઝા ફરમાએં)

ઈદ્દતકા બયાન

મસ્અલા : જબ કિસીકા મિયાં તલાક દે દે યા ખુલઅ ઔર ઈલા વગૈરહ કિસી ઔર તરહસે નિકાહ ટૂટ જાએ યા શૌહર મર જાએ તો ઈન સબ સૂરતોંમેં થોડી મુદ્દત તક ઔરતકો એક ઘરમેં રેહના પડતા હૈ. જબ તક યે મુદ્દત ખતમ ન હો જાએ તબ તક કહીં ઔર નહીં જા સકતી, ન કિસી ઔર મર્દસે અપના નિકાહ કર સકતી હૈ. જબ વો મુદ્દત પૂરી હો જાએ તો જો જી ચાહે કરે. ઉસ મુદ્દતકે ગુઝરનેકો ઈદ્દત કેહતે હૈં.

મસ્અલા : અગર મિયાંને તલાક દે દી તો તીન હૈઝ આને તક શૌહર હીકે ઘરમેં જિસમેં તલાક મિલી હૈ વહીં બૈઠી રહે ઉસ ઘરસે બાહિર ન નિકલે ન દિનકો ન રાતકો, ન કિસી દૂસરેસે નિકાહ કરે. જબ પૂરે તીન હૈઝ હો ગયે તો ઈદ્દત પૂરી હો ગઈ. અબ જહાં જી ચાહે જાએ. મર્દને ચાહે એક તલાક દી હો યા દો તીન તલાકેં દી હોં, ઔર તલાકે બાઈન દી હો યા રજઈ સબકા એક હુકમ હૈ.

મસ્અલા : અગર છોટી લડકીકો તલાક મિલ ગઈ જિસકો અભી હૈઝ નહીં આતા યા ઈતની બુઢિયા હૈ કે અબ હૈઝ આના બંદ હો ગયા હૈ ઈન દોનોંકી ઈદ્દત તીન મહીને હૈ. તીન મહીને બૈઠી રહે ઉસકે બાદ ઈખ્તિયાર હૈ જો ચાહે કરે.

મસ્અલા : કિસી લડકીકો તલાક મિલ ગઈ ઉસને મહીનોંકે હિસાબસે ઈદ્દત શુરૂ કી ફિર ઈદ્દતકે અંદર હી એક યા દો મહીનેકે બાદ હૈઝ આ ગયા તો અબ પૂરે તીન હૈઝ આને તક બૈઠી રહે, જબ તક તીન હૈઝ પૂરે ન હોં ઈદ્દત ખતમ ન હોગી.

મસ્અલા : અગર કિસીકો પેટ હૈ ઔર ઉસી ઝમાનેમેં તલાક મિલ ગઈ તો બચ્ચા પૈદા હોને તક બૈઠી રહે. યેહી ઉસકી ઈદ્દત હૈ. જબ બચ્ચા પૈદા હો ગયા તો ઈદ્દત ખતમ હો ગઈ. તલાક મિલનેકે થોડી દેર બાદ બચ્ચા પૈદા હો ગયા તબ ભી ઈદ્દત ખતમ હો ગઈ.

મસ્અલા : અગર કિસીને હૈઝકે ઝમાનેમેં તલાક દે દી તો જિસ હૈઝમેં તલાક દી હૈ ઉસ હૈઝકા કુછ એ'તિબાર નહીં, ઉસકો છોડકર તીન હૈઝ ઔર પૂરે કરે.

મસ્અલા : તલાકકી ઈદ્દત ઉસ ઔરત પર હૈ જિસકો સોહબતકે બાદ તલાક મિલી હો યા સોહબત તો અભી નહીં હુઈ મગર મિયાં બીવીમેં તન્હાઈ વ યકજાઈ હો ચુકી હૈ તબ તલાક મિલી હો.

મસ્અલા : ઈદ્દતકે અંદર ખાના કપડા ઉસી મર્દકે ઝિમ્મે વાજિબ હૈ જિસને તલાક દી.

મસ્અલા : કિસીને અપની ઔરતકો તલાકે બાઈન દી યા તીન તલાકેં દે દીં. ફિર ઈદ્દતકે અંદર ધોકામેં ઉસસે સોહબત કર લી તો અબ ઉસ ધોકાકી સોહબતકી

વજહસે એક ઈદ્દત ઔર વાજિબ હો ગઈ અબ તીન હૈઝ ઔર પૂરે કરે, જબ તીન હૈઝ ઔર ગુઝર જાએંગે તો દોનોં ઈદ્દતેં હો જાએંગી.

મસ્અલા : મર્દને તલાકે બાઈન દે દી ઔર જિસ ઘરમેં ઈદ્દતમેં બૈઠી હૈ ઉસીમેં વો ભી રેહતા હૈ તો ખૂબ અચ્છી તરહ પરદા બાંધકર આડ કર લે.

મૌતકી ઈદ્દતકા બયાન

મસ્અલા : કિસીકા શૌહર મર ગયા તો વો ચાર મહીને ઔર દસ દિન તક ઈદ્દત બૈઠે. શૌહરકે મરતે વક્ત જિસ ઘરમેં રહા કરતી થી ઉસી ઘરમેં રેહના ચાહિયે, બાહિર નિકલના દુરૂસ્ત નહીં. અલબત્તા અગર કોઈ ગરીબ ઔરત હૈ જિસકે પાસ ગુઝારેકે મુવાફિક ખર્ચ નહીં. ઉસને ખાને પકાને વગૈરહકી નોકરી કર લી તો ઉસકો બાહિર જાના ઔર નિકલના દુરૂસ્ત હૈ લેકિન રાતકો અપને હી ઘરમેં રહા કરે, ચાહે સોહબત હો ચુકી હો, યા ન હો ચુકી હો, ઔર ચાહે હૈઝ આતા હો યા ન આતા હો, સબકા એક હુકમ હૈ, અલબત્તા અગર વો ઔરત પેટસે થી ઉસ હાલતમેં શૌહર મરા તો બચ્ચા હોને તક ઈદ્દત બૈઠે, અબ મહીનોંકા કુછ એ'તિબાર નહીં હૈ. અગર મરનેસે દો ચાર ઘડી બા'દ બચ્ચા પૈદા હો ગયા તબ ભી ઈદ્દત ખતમ હો ગઈ ઘર ભરમેં જહાં જી ચાહે રહે.

મસ્અલા : અગર કિસીકા શૌહર ચાંદકી પેહલી તારીખકો મરા, ઔર ઔરતકો હમલ નહીં તો ચાંદકે હિસાબસે ચાર મહીને દસ દિન પૂરે કરે. ઔર અગર પેહલી તારીખકો નહીં મરા હૈ તો હર મહીના તીસ તીસ દિનકા લગાકર ચાર મહીને દસ દિન પૂરે કરના ચાહિયે, ઔર તલાકકી ઈદ્દતકા ભી યેહી હુકમ હૈ કે અગર હૈઝ નહીં આતા ન પેટ હૈ ઔર ચાંદકી પેહલી તારીખકો તલાક મિલ ગઈ તો ચાંદકે હિસાબસે તીન મહીને પૂરે કર લે, ચાહે ઉન્તીસકા ચાંદ હો યા તીસકા. ઔર અગર પેહલી તારીખકો તલાક નહીં મિલી હૈ તો હર મહીના તીસ દિનકા લગાકર તીન મહીને પૂરે કરે.

મસ્અલા : કિસીને અપની બીમારીમેં તલાકે બાઈન દે દી ઔર તલાકકી ઈદ્દત અભી પૂરી ન હોને પાઈ થી કે વો મર ગયા તો દેખો તલાકકી ઈદ્દત બૈઠનેમેં ઝિયાદા દિન લગેંગે યા મૌતકી ઈદ્દત પૂરી કરનેમેં, જિસ ઈદ્દતમેં ઝિયાદા દિન લગેંગે વો ઈદ્દત પૂરી કરે. ઔર અગર બીમારીમેં તલાકે રજઈ દી હૈ ઔર અભી ઈદ્દત ન ગુઝરી થી કે શૌહર મર ગયા તો ઉસ પર વફાતકી ઈદ્દત લાઝિમ હૈ.

મસ્અલા : કિસીકા શૌહર મર ગયા મગર ઉસકો ખબર નહીં મિલી, ચાર મહીને દસ દિન ગુઝર ચુકનેકે બાદ ખબર આઈ તો ઉસકી ઈદ્દત પૂરી હો ચુકી, જબસે ખબર મિલી હૈ તબસે ઈદ્દત બૈઠના ઝરૂરી નહીં, ઈસી તરહ અગર શૌહરને

તલાક દે દી મગર ઉસકો મા'લૂમ ન હુવા, બહોત દિનોંકે બાદ ખબર મિલી, જિતની ઈદ્દત ઉસકે ઝિમ્મે થી વો ખબર મિલનેસે પેહલે હી ગુઝર ચુકી તો ઉસકી ભી ઈદ્દત પૂરી હો ગઈ અબ ઈદ્દત બૈઠના વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : કિસી કામકે લિયે ઘરસે બાહિર કહીં ગઈ થી યા અપની પડોસનકે ઘર ગઈ થી કે ઈતનેમેં ઉસકા શૌહર મર ગયા. અબ ફૌરન વહાંસે ચલી આએ ઔર જિસ ઘરમેં રેહતી થી વહીં રહે.

મસ્અલા : બાઝ જગહ દસ્તૂર હૈ કે શૌહરકે મરનેકે સાલ ભર તક ઈદ્દતકે તૌર પર બૈઠી રહે યે બિલકુલ હરામ હૈ.

સોગ કરનેકા બયાન

ઔરત જબ તક ઈદ્દતમેં રહે તબ તક ન તો ઘરસે બાહિર નિકલે, ન અપના દૂસરા નિકાહ કરે, ન કુછ બનાવ સિંઘાર કરે. યે સબ બાતેં ઉસ પર હરામ હૈં. ઈસ સિંઘાર ન કરને ઔર મેલે કુચેલે રેહનેકો સોગ કેહતે હૈં.

મસ્અલા : જબ તક ઈદ્દત ખતમ ન હો તબ તક ખૂશ્બૂ લગાના, કપડે બસાના, ઝેવર પહેનના, ફૂલ પહેનના, સુરમા લગાના, પાન ખાકર મુંહ લાલ કરના, મિસ્સી (લાલી-મંજન) મલના, સરમેં તેલ ડાલના, કંઘી કરના, મહેંદી લગાના, અચ્છે કપડે પહેનના, રેશમી ઔર રંગે હુએ બહારદાર (ફૂલદાર) કપડે પહેનના યે સબ બાતેં હરામ હૈં.

મસ્અલા : સરમેં દર્દ હોનેકી વજહસે તેલ ડાલનેકી ઝરૂરત પડે તો જિસમેં ખૂશ્બૂ ન હો વો તેલ ડાલના દુરૂસ્ત હૈ. ઈસી તરહ દવાકે લિયે સુરમા લગાના ભી ઝરૂરતકે વક્ત દુરૂસ્ત હૈ, ઝરૂરતકે વક્ત કંઘી કરના ભી દુરૂસ્ત હૈ. જૈસે કિસીને સર મલા, યા જૂં પડ ગઈ, લેકિન પટ્ટી ન જમાએ, ન બારીક કંઘીસે કંઘી કરે જિસમેં બાલ ચિકને હો જાતે હૈં બલ્કે મોટે દંદાનેવાલી કંઘી કરે કે ખૂબસૂરતી ન આને પાએ.

મસ્અલા : સોગ કરના ઐસી ઔરત પર વાજિબ હૈ જો બાલિગ હો, નાબાલિગ લડકી પર વાજિબ નહીં, ઉસકો યે સબ બાતેં દુરૂસ્ત હૈં, અલબત્તા ઘરસે બાહિર નિકલના ઔર દૂસરા નિકાહ કરના ઉસકો ભી દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : શૌહરકે અલાવા કિસી દૂસરેકે મરને પર સોગ કરના દુરૂસ્ત નહીં, અલબત્તા અગર શૌહર મના ન કરે તો અપને અઝીઝ વ રિશ્તેદારકે મરને પર ભી તીન દિન તક બનાવ સિંઘાર છોડ દેના દુરૂસ્ત હૈ ઉસસે ઝિયાદા બિલકુલ હરામ હૈ. ઔર અગર મના કરે તો તીન દિન ભી ન છોડે.

રોટી કપડેકા બયાન

મસ્અલા : બીવીકા રોટી કપડા મર્દકે ઝિમ્મે વાજિબ હૈ, ઔરત ચાહે કિતની હી માલદાર હો મગર ખર્ચ મર્દ હીકે ઝિમ્મે હૈ ઔર રેહનેકે લિયે ઘર દેના ભી મર્દકે ઝિમ્મે હૈ.

મસ્અલા : જિતને ઝમાને તક શૌહરકી ઈજાઝતસે અપને માં બાપકે ઘર રહે ઉતને ઝમાનેકા રોટી કપડા ભી મર્દસે લે સકતી હૈ.

મસ્અલા : ઔરત બીમાર પડ ગઈ તો બીમારીકે ઝમાનેકા રોટી કપડા પાનેકી મુસ્તહિક હૈ ચાહે મર્દકે ઘર બીમાર પડે યા અપને મયકેમેં, લેકિન અગર બીમારીકી હાલતમેં મર્દને બુલાયા ફિર ભી નહીં આઈ તો અબ ઉસકે પાનેકી મુસ્તહિક નહીં રહી. ઔર બીમારીકી હાલતમેં ફક્ત રોટી કપડેકા ખર્ચ મિલેગા, દવા ઈલાજ, હકીમ ડાક્ટરકા ખર્ચ મર્દકે ઝિમ્મે વાજિબ નહીં અપને પાસસે ખર્ચ કરે, અગર મર્દ દે દે તો ઉસકા એહસાન હૈ.

મસ્અલા : ઔરત હજ કરને ગઈ તો ઈતને ઝમાનેકા રોટી કપડા મર્દકે ઝિમ્મે નહીં અલબત્તા અગર મર્દ ભી સાથ હો તો ઉસ ઝમાનેકા ખર્ચ ભી મિલેગા લેકિન રોટી કપડેકા જિતના ખર્ચ ઘરમેં મિલતા થા ઉતના હી પાનેકી મુસ્તહિક હૈ જો કુછ ઝિયાદા લગે અપને પાસસે લગાએ, ઔર રેલ ઔર જહાઝ વગૈરહકા ખર્ચ ભી મર્દકે ઝિમ્મે નહીં હૈ.

મસ્અલા : રોટી કપડેમેં દોનોંકી રિઆયત કી જાએગી. અગર દોનોં માલદાર હોં તો અમીરોંકી તરહ રોટી કપડા મિલેગા. ઔર અગર દોનોં ગરીબ હોં તો ગરીબોંકી તરહ, ઔર મર્દ ગરીબ હો ઔર ઔરત અમીર હો, યા ઔરત ગરીબ હૈ ઔર મર્દ અમીર તો ઐસા રોટી કપડા દે કે અમીરીસે કમ હો ઔર ગરીબીસે બઢ્હા હુવા હો.

મસ્અલા : ઔરત અગર બીમાર હૈ કે ઘરકા કારોબાર નહીં કર સકતી યા ઐસે બડે ઘરકી હૈ કે અપને હાથસે પીસને કૂટને, ખાના પકાનેકા કામ નહીં કર સકતી બલ્કે ઐબ સમઝતી હૈ તો પકા પકાયા ખાના દિયા જાએગા, ઔર અગર દોનોં બાતોંમેંસે કોઈ બાત ન હો તો ઘરકા સબ કામકાજ અપને હાથસે કરના વાજિબ હૈ. યે સબ કામ ખૂદ કરે, મર્દકે ઝિમ્મે ફક્ત ઈતના હૈ કે ચૂલ્હા, ચક્કી, કચ્ચા અનાજ, લકડી, ખાને પીનેકે બરતન લા દે વો અપને હાથસે પકાએ ઔર ખાએ.

રેહનેકે લિયે ઘર મિલનેકા બયાન

મસ્અલા : મર્દકે ઝિમ્મે યે ભી વાજિબ હૈ કે બીવીકે રેહનેકે લિયે કોઈ

ઐસી જગહ દે જિસમેં શૌહરકા કોઈ રિશ્તેદાર ન રેહતા હો, બિલકુલ ખાલી હો તાકે મિયાં બીવી બેતકલ્લુફીસે રેહ સકેં, અલબત્તા અગર ઔરત ખૂદ સબકે સાથ રેહના ગવારા કરે તો સાઝેકે ઘરમેં રેહના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : ઘરમેંસે એક જગહ ઔરતકો અલગ કર દે કે વો અપના માલ વ અસ્બાબ હિફાઝતસે રખ્ખે ઔર ખૂદ ઉસમેં રહે સહે ઔર ઉસકા તાલા ઔર કુંજી અપને પાસ રખ્ખે કિસી ઔરકો ઉસમેં દખલ ન હો, ફક્ત ઔરત હીકે કબ્ઝેમેં રહે તો બસ હક અદા હો ગયા.

મસ્અલા : જિસ તરહ ઔરતકો ઈખ્તિયાર હૈ કે અપને લિયે કોઈ અલગ ઘર માંગે જિસમેં મર્દકા કોઈ રિશ્તેદાર ન રેહને પાએ ફક્ત ઔરતકે કબ્ઝેમેં રહે, ઈસી તરહ મર્દકો ઈખ્તિયાર હૈ કે જિસ ઘરમેં ઔરત રેહતી હૈ વહાં ઉસકે રિશ્તેદારોંકો ન આને દે, ન માં કો, ન બાપકો, ન ભાઈકો, ન ઔર કિસી રિશ્તેદારકો.

મસ્અલા : ઔરત અપને માં બાપકો દેખનેકે લિયે હફતામેં એક દફા જા સકતી હૈ ઔર માં બાપકે સિવા ઔર મહરમ રિશ્તેદારોંસે મિલનેકે લિયે સાલ ભરમેં એક દફા, ઉસસે ઝિયાદાકા ઈખ્તિયાર નહીં. ઈસી તરહ ઉસકે માં બાપ ભી હફતામેં ફક્ત એક મરતબા યહાં આ સકતે હૈં.

મસ્અલા : અગર બાપ બહોત બીમાર હૈ ઔર ઉસકા કોઈ ખબર લેનેવાલા નહીં તો ઝરૂરતકે મુવાફિક વહાં રોઝ જાયા કરે, અગર બાપ બેદીન, કાફિર હો તબ ભી યેહી હુકમ હૈ, બલ્કે અગર શૌહર મના ભી કરે તબ ભી જાના ચાહિયે લેકિન શૌહરકે મના કરને પર જાનેસે રોટી કપડેકા હક ન રહેગા.

મસ્અલા : જિસ ઔરતકો તલાક મિલ ગઈ વો ભી ઈદ્દત તક રોટી કપડા, રેહનેકા ઘર પાનેકી મુસ્તહિક હૈ, અલબત્તા જિસકા ખાવિંદ મર ગયા, ઉસકો રોટી, કપડા ઔર ઘર મિલનેકા હક નહીં, હાં ઉસકો મીરાસ (વરાસત) સબ ચીઝોંમેં મિલેગી.

લડકેકે હલાલી હોનેકા બયાન

મસ્અલા : જબ કિસી શૌહરવાલી ઔરતકે ઔલાદ હોગી તો વો ઉસી શૌહરકી ઔલાદ કહેલાએગી. કિસી શુબહ પર કેહના કે યે લડકા ઉસકે શૌહરકા નહીં હૈ બલ્કે ફલાનેકા હૈ દુરૂસ્ત નહીં. ઔર ઉસ લડકેકો હરામી કેહના ભી દુરૂસ્ત નહીં, અગર ઈસ્લામી હુકૂમત હો તો ઐસા કેહનેવાલેકો કોડે લગાએ જાએં.

મસ્અલા : હમલકી મુદત કમસે કમ છ મહીને હૈ ઔર ઝિયાદાસે ઝિયાદા દો બરસ, છ મહીનેસે પેહલે બચ્ચા પૈદા નહીં હોતા ઔર ઝિયાદાસે ઝિયાદા દો બરસ પેટમેં રેહ સકતા હૈ ઉસસે ઝિયાદા પેટમેં નહીં રેહ સકતા.

મસ્અલા : શરીઅતકા કાઈદા હૈ કે જબ તક હો સકે તબ તક લડકેકો હરામી ન કહેંગે, જબ બિલકુલ મજબૂરી હો જાએ તબ હરામી હોનેકા હુકમ લગાએંગે ઔર ઔરતકો ગુનેહગાર ઠહેરાએંગે.

મસ્અલા : કિસીકા શૌહર મર ગયા તો મરનેકે વક્તસે અગર દો બરસકે અંદર લડકા પૈદા હુવા તો વો હરામી નહીં બલ્કે શૌહરકા લડકા હૈ.

મસ્અલા : નિકાહકે બાદ છ મહીનેસે કમમેં લડકા પૈદા હુવા તો વો હરામી હૈ. ઔર પૂરે છ મહીને યા ઉસસે ઝિયાદા મુદતમેં હુવા તો વો શૌહરકા હૈ, ઉસ પર ભી શુબહ કરના ગુનાહ હૈ, અલબત્તા અગર શૌહર ઈન્કાર કરે ઔર કહે કે મેરા નહીં હૈ તો લિઆનકા હુકમ હોગા.

મસ્અલા : નિકાહ હો ગયા લેકિન અભી રૂખ્સતી નહીં હુઈ થી કે લડકા પૈદા હો ગયા (ઔર શૌહર ઈન્કાર નહીં કરતા કે મેરા બચ્ચા નહીં હૈ), તો વો લડકા શૌહર હીસે હૈ હરામી નહીં હૈ ઔર ઉસકા હરામી કેહના દુરૂસ્ત નહીં, અગર શૌહરકા ન હો તો ઈન્કાર કરે ઔર ઈન્કાર કરને પર લિઆનકા હુકમ હોગા.

ઔલાદકી પરવરિશકા બયાન

મસ્અલા : મિયાં બીવીમેં જુદાઈ હો ગઈ ઔર તલાક મિલ ગઈ ઔર ગોદમેં બચ્ચા હૈ તો ઉસકી પરવરિશકા હક માં કો હૈ, બાપ ઉસકો નહીં છીન સકતા. લેકિન લડકેકા સારા ખર્ચ બાપ હીકો દેના પડેગા, ઔર અગર માં ખૂદ પરવરિશ ન કરે બલ્કે બાપકે હવાલે કર દે તો બાપકો લેના પડેગા, ઔરતકો ઝબરદસ્તી નહીં દે સકતા.

મસ્અલા : અગર માં ન હો યા હૈ લેકિન ઉસને બચ્ચા લેનેસે ઈન્કાર કર દિયા તો પરવરિશકા હક નાના ઔર નાનીકો હૈ. ઉસકે બાદ દાદી, યે ભી ન હો તો સગી બહેનોંકો હક હૈ કે વો અપને ભાઈકી પરવરિશ કરેં. સગી બહેનેં ન હોં તો સોતીલી બહેનેં, મગર જો બહેનેં ઐસી હોં કે ઉનકી ઔર ઉસ બચ્ચેકી માં એક હો વો પેહલે હૈં. ઔર જો બહેનેં ઐસી હોં કે ઉનકા ઔર ઉસ બચ્ચાકા બાપ એક હો વો પીછે હૈં, ફિર ખાલા, ફિર ફૂફી.

મસ્અલા : બચ્ચાકે રિશ્તેદારોંમેંસે અગર કોઈ ઔરત બચ્ચાકી પરવરિશકે લિયે ન મિલે તો અબ બાપ ઝિયાદા મુસ્તહિક હૈ. ફિર દાદા વગૈરહ, ઈસી તરતીબસે જો હમ વલી નિકાહકે બયાનમેં ઝિક્ર કર ચુકે હૈં.

મસ્અલા : લડકા જબ તક સાત બરસકા ન હો તબ તક પરવરિશકા હક રેહતા હૈ, જબ સાત બરસકા હો ગયા તો અબ બાપ ઉસકો ઝબરદસ્તી લે સકતા હૈ, અબ ઉસકો રોકનેકા હક નહીં હૈ.

કસમ ખાનેકા બયાન

મસ્અલા : કિસીને કસમ ખાઈ કભી તેરે ઘર ન જાઉંગા ફિર ઉસકે દરવાઝેકી દેહલીઝ (ચોખટ) પર ખડા હુવા યા દરવાઝેકે છજ્જેકે નીચે ખડા હો ગયા અંદર નહીં ગયા તો કસમ નહીં ટૂટી. ઔર અગર દરવાઝેકે અંદર ચલા ગયા તો કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા : કિસીને કસમ ખાઈ કે ઉસ ઘરમેં ન જાઉંગા ફિર જબ વો ઘર ગિરકર ખંડર હો ગયા તબ ઉસમેં ગયા તો કસમ ટૂટ ગઈ, ઔર અગર બિલકુલ મેદાન હો ગયા જમીન બરાબર હો ગઈ ઔર ઘરકા નિશાન બિલકુલ મિટ ગયા યા ઉસકા ખેત બન ગયા યા મસ્જિદ બનાઈ ગઈ યા બાગ બનાયા ગયા, તબ ઉસમેં ગયા તો કસમ નહીં ટૂટી.

મસ્અલા : કસમ ખાઈ કે ઉસ ઘરમેં ન જાઉંગા, ફિર જબ વો ગિર ગયા ઔર ફિરસે બનવા લિયા ગયા તબ ઉસમેં ગયા તો કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા : કસમ ખાઈ કે ઉસ ઘરમેં ન રહૂંગા ઉસકે બાદ ફૌરન ઉસ ઘરસે અસ્બાબ (સામાન) ઉઠા લે જાનેકા બંદોબસ્ત કરના શુરૂ કર દિયા તો કસમ નહીં ટૂટી. ઔર અગર ફૌરન નહીં શુરૂ કિયા કુછ દેર ઠહેર ગયા તો કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા : કસમ ખાઈ કે યે દૂધ નહીં પીઉંગા ફિર વોહી દૂધ જમાકર દહી બના લિયા તો ઉસકે ખાનેસે કસમ ન ટૂટેગી.

મસ્અલા : કસમ ખાઈ કે ગોશ્ત ન ખાઉંગા ફિર મછલી ખા લી, યા કલેજી યા ઓઝડી ખાઈ તો કસમ નહીં ટૂટી.

મસ્અલા : કસમ ખાઈ કે રોટી ન ખાઉંગા તો ઉસ દેસમેં જિન ચીઝોંકી રોટી ખાઈ જાતી હૈ ન ખાના ચાહિયે, નહીં તો કસમ ટૂટ જાએગી.

મસ્અલા : કિસી લડકીને કસમ ખાઈ કે ઉસ લડકીસે કભી ન બોલૂંગી ફિર જબ વો જવાન હો ગઈ યા બુઢિયા હો ગઈ તબ બોલી તો કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા : કિસી ઔરતને કસમ ખાઈ કે કભી તેરા મુંહ ન દેખૂંગી, તેરી સૂરત ન દેખૂંગી તો મતલબ યે હૈ કે તુઝસે મેલજોલ ન રખ્ખૂંગી, અગર કહીં દૂરસે સૂરત દેખ લી તો કસમ નહીં ટૂટી.

મસ્અલા : કસમ ખાઈ કે ઈસ ચારપાઈ યા ઈસ તખ્ત પર ન બૈઠૂંગા ફિર ઉસ પર દરી યા કાલીન વગૈરહ કુછ બિછાકર બૈઠ ગયા તો કસમ ટૂટ ગઈ.

દીનસે ફિર જાનેકા બયાન

મસ્અલા : અગર ખુદા ન ખ્વાસ્તા કોઈ ઔરત અપને દીન વ ઈમાનસે

ફિર ગઈ તો તીન દિનકી મોહલત દી જાએગી, ઔર જો ઉસકો શુબહ પડા હો તો ઉસ શુબહકા જવાબ દે દિયા જાએગા, અગર ઈતની મુદ્દતમેં મુસલમાન હો ગઈ તો ખૈર નહીં તો હમેશાકે લિયે કૈદ કર દેંગે, જબ તૌબા કરેગી તબ છોડેંગે. અગર મર્દ કાફિર હો જાએગા તો તીન દિનકે બાદ ઉસકો કતલ કર દેંગે.

મસ્અલા : જબ કિસીને કુફ્રકા કલિમહ ઝબાનસે નિકાલા તો ઈમાન જાતા રહા ઔર જિતની નેકિયાં ઔર ઈબાદત ઉસને કી થી સબ અકારત (બેકાર) ગઈ, નિકાહ ટૂટ ગયા. અગર ફર્ઝ હજ કર ચુકા હૈ તો વો ભી અકારત ગયા, અબ અગર તૌબા કરકે ફિર મુસલમાન હુવા તો અપના નિકાહ ફિરસે પઢવાએ ઔર ફિર દૂસરા હજ કરે.

મસ્અલા : ઈસી તરહ અગર કિસી ઔરતકા શૌહર બેદીન હો જાએ તો ભી નિકાહ જાતા રહા, અબ વો જબ તક તૌબા કરકે ફિરસે નિકાહ ન કરે ઔરત ઉસસે કુછ વાસ્તા ન રખ્ખે.

મસ્અલા : જબ કુફ્રકા કલિમહ ઝબાનસે નિકાલા તો ઈમાન જાતા રહા, અગર હંસી દિલલગીકી કોઈ બાત કુફ્રકી કહે ઔર દિલમેં ન હો તબ ભી યેહી હુકમ હૈ. જૈસે કિસીને કહા ક્યા ખુદાકો ઈતની કુદરત નહીં જો ફલાના કામ કર દે. ઉસકા જવાબ દિયા હાં નહીં હૈ તો ઉસકે કેહનેસે કાફિર હો ગયા.

મસ્અલા : કિસીને કહા ઉઠો નમાઝ પઢો, જવાબ દિયા કૌન ઉઠક બૈઠક કરે, યા રોઝે રખનેકો કિસીને કહા તો જવાબ દિયા કૌન ભૂકા મરે, યા રોઝા વો રખ્ખે જિસકે ઘર ખાના ન હો યે સબ કુફ્ર હૈ.

મસ્અલા : ઉસકો કોઈ ગુનાહ કરતે દેખકર કિસીને કહા ખુદાસે નહીં ડરતા? જવાબ દિયા હાં નહીં ડરતા તો કાફિર હો ગયા.

મસ્અલા : કિસીને નમાઝ પઢના શુરૂ કી, ઈત્તિફાકસે ઉસ પર કોઈ મુસીબત પડ ગઈ, ઉસને કહા યે સબ નમાઝ હીકી નહૂસત હૈ તો કાફિર હો ગયા.

મસ્અલા : કિસીકા લડકા મર ગયા ઉસને યૂં કહા યા અલ્લાહ યે ઝુલ્મ મુઝ પર ક્યૂં કિયા, મુઝે ક્યૂં સતાયા? તો ઉસકે કેહનેસે કાફિર હો ગયા.

મસ્અલા : કિસીને યૂં કહા કે અગર ખુદા ભી મુઝસે કહે તો યે કામ ન કરૂં, યા યૂં કહા જિબ્રઈલ ભી ઉતર આએં તો ઉનકા કેહના ન માનૂં તો કાફિર હો ગયા.

ઝબહ કરનેકા બયાન

મસ્અલા : ઝબહ કરનેકા તરીકા યે હૈ કે જાનવરકા મુંહ કિબ્લાકી તરફ કરકે તેઝ છુરી હાથમેં લેકર બિસ્મિલ્લાહ અલ્લાહુ અકબર કેહકર ઉસકે ગલેકો કાટે, યહાં તક કે ચાર રગેં કટ જાએં, એક નરખરા જિસસે સાંસ લેતા હૈ,

દૂસરી વો રગ જિસસે દાના પાની જાતા હૈ ઔર દો શેહ રગેં જો નરખરેકે દાએં બાએં હોતી હૈં, અગર ઈન ચારમેંસે તીન હી રગેં કટીં તબ ભી દુરૂસ્ત હૈ ઉસકા ખાના હલાલ હૈ. ઔર અગર દોહી રગ કટેં તો વો જાનવર મુરદાર હૈ ઔર ઉસકા ખાના દુરૂસ્ત નહીં હૈ.

મસ્અલા : ઝબહકે વક્ત બિસ્મિલ્લાહ જાનબૂઝકર નહીં કહા તો વો મુરદાર હૈ ઔર ઉસકા ખાના હરામ હૈ. ઔર અગર ભૂલ જાએ તો ખાના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કુન્દ (બગૈર ધારવાલી) છુરીસે ઝબહ કરના મકરૂહ ઔર મના હૈ, ઈસી તરહ ઠંડા હોનેસે પેહલે ઉસકી ખાલ ખીંચના, હાથ પાંવ તોડના ઔર કાટના ભી મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : ઝબહ કરનેમેં મુરઘીકા ગલા કટ ગયા તો ઉસકા ખાના દુરૂસ્ત હૈ મકરૂહ ભી નહીં, અલબત્તા ઈતના ઝબહ કરના મકરૂહ હૈ. મુરઘી મકરૂહ નહીં.

મસ્અલા : મુસલમાનકા ઝબહ કરના બહરહાલ દુરૂસ્ત હૈ ચાહે ઔરત ઝબહ કરે યા મર્દ, ચાહે પાક હો યા નાપાક, ઔર કાફિરકા ઝબહ કિયા હુવા જાનવર હરામ હૈ.

હલાલ વ હરામ ચીઝોંકા બયાન

મસ્અલા : જો જાનવર ઔર પરિંદે શિકાર કરકે ખાતે હૈં યા ઉનકી ગિઝા ફક્ત ગંદગી હૈ તો ઉનકા ખાના જાઈઝ નહીં, જૈસે શેર, ભેડિયા, ગીદડ (શિયાળ), બિલ્લી, કુત્તા, બંદર, શિકરા, બાઝ, ગિધ, વગૈરહ. ઔર જો ઐસે ન હોં જૈસે તોતા, મેના, ફાખ્તા, ચિડિયા, બટેર, મુરઘાબી, કબૂતર, નીલગાય, હિરન, બતખ, ખરગોશ વગૈરહ સબ જાઈઝ હૈં.

મસ્અલા : બિજ્જૂ, ગોહ, કછવા, ભેડ, ખચ્ચર, ગધા, ગધીકા ગોશ્ત ખાના, ઔર ગધીકા દૂધ પીના દુરૂસ્ત નહીં, ઘોડેકા ખાના જાઈઝ હૈ લેકિન બેહતર નહીં, દરિયાઈ જાનવરોંમેંસે ફક્ત મછલી હલાલ હૈ, બાકી સબ હરામ હૈં.

મસ્અલા : મછલી ઔર ટિડ્ડીકો બગૈર ઝબહ કિયે હુએ ભી ખાના દુરૂસ્ત હૈ ઉનકે સિવા ઔર કોઈ જાનદાર ચીઝ બગૈર ઝબહ કિયે ખાના દુરૂસ્ત નહીં. જબ કોઈ ચીઝ મર ગઈ તો હરામ હો ગઈ.

મસ્અલા : ઓઝડી ખાના હલાલ હૈ, ન હરામ હૈ ન મકરૂહ.

મસ્અલા : કિસી ચીઝમેં ચ્યૂંટિયાં મર ગઈ તો નિકાલે બગૈર ખાના જાઈઝ નહીં. અગર એક આધ ચ્યૂંટી હલકમેં ચલી ગઈ તો મુરદાર ખાનેકા ગુનાહ હુવા, બા'ઝે બચ્ચે બલ્કે બડે ભી ગૂલરકે અંદરકે ભુંગે સમેત ગૂલર ખા જાતે હૈં ઔર યૂં સમઝતે હૈં કે

ઉસકે ખાનેસે આંખેં નહીં આતીં યે હરામ હૈ. મુરદાર ખાનેકા ગુનાહ હોતા હૈ.

મસ્અલા : જો મુરઘી ગંદી પલીદી ચીઝેં ખાતી ફિરતી હોં ઉસકો તીન દિન રખકર ઝબહ કરના ચાહિયે. બગૈર બંદ કિયે ખાના મકરૂહ હૈ.

નશાકી ચીઝોંકા બયાન

મસ્અલા : જિતની શરાબેં હૈં સબ હરામ હૈં ઔર નજિસ (નાપાક) હૈં. તાડી઼ભી યેહી હુકમ હૈ. દવાકે લિયે ભી ઉનકા પીના દુરૂસ્ત નહીં, બલ્કે જિસ દવામેં એૈસી ચીઝેં પડી હોં ઉસકા લગાના ભી દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : શરાબકે સિવા જિતને નશે હૈં જૈસે અફયૂન, જાઈફલ, ઝા'ફરાન વગૈરહ ઉનકા યે હુકમ હૈ કે દવાકે લિયે ઈતની મિકદાર ખા લેના દુરૂસ્ત હૈ કે બિલકુલ નશા ન આએ, ઔર ઉસ દવાકા લગાના ભી દુરૂસ્ત હૈ જિસમેં યે ચીઝેં પડી હોં, ઔર ઈતના ખાના કે નશા હો જાએ હરામ હૈ.

મસ્અલા : તાડી ઔર શરાબકે સિરકાકા ખાના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : બા'ઝી ઔરતેં બચ્ચોંકો અફયૂન (અફીણ) દેકર લિટા દેતી હૈં કે નશામેં પડે રહેં રોએં ધોએં નહીં, યે હરામ હૈ.

ચાંદી સોનેકે બરતનોંકા બયાન

મસ્અલા : મર્દ ઔરત દોનોંકો સોને ચાંદીકે બરતનોંમેં ખાના પીના જાઈઝ નહીં બલ્કે ઉનકી ચીઝોંકા કિસી તરહ ઈસ્તેમાલ કરના દુરૂસ્ત નહીં. જૈસે ચાંદી સોનેકે ચમચેસે ખાના પીના, ખિલાલસે દાંત સાફ કરના, ગુલાબ પાશસે ગુલાબ છિડકના, સુરમાદાની યા સલાઈસે સુરમા લગાના, ઈત્રદાનસે ઈત્ર લગાના, ખાસદાનમેં પાન રખના, ઉનકી પ્યાલીસે તેલ લગાના, જિસ પલંગકે પાએ ચાંદીકે હોં ઉન પર લેટના બૈઠના, ચાંદી સોનેકી આરસીમેં મુંહ દેખના યે સબ હરામ હૈં, અલબત્તા ઔરતકો આરસીકા (અંગૂઠાકે ઝેવરકા જિસમેં કાચ જડા હુવા હો) ઝીનતકે લિયે પેહને રેહના દુરૂસ્ત હૈ. મગર મુંહ હરગિઝ ન દેખે, ગર્ઝ સોને ચાંદીકી ચીઝકા કિસી તરહ ઈસ્તેમાલ કરના દુરૂસ્ત નહીં.

લિબાસ ઔર પરદાકા બયાન

મસ્અલા : છોટે લડકોંકો કડે, હંસલી (ગલેકા ઝેવર) વગૈરહ કોઈ ઝેવર ઔર રેશમી કપડા પહેનાના, મખમલ પહેનાના જાઈઝ નહીં, ઈસી તરહ રેશમી ઔર સોને ચાંદીકા તા'વીઝ બનાકર પહેનના ઔર કુસુમ ઔર ઝા'ફરાનકા રંગા

હુવા કપડા પહેનાના ભી દુરૂસ્ત નહીં, ગર્ઝ જો ચીઝેં મરદોંકો હરામ હૈં વો લડકોંકો ભી ન પહેનાના ચાહિયે. અલબત્તા અગર બાના સૂતકા હો ઔર તાના રેશમી, ઐસા કપડા લડકોંકો પહેનાના જાઈઝ હૈ, ઈસી તરહ અગર કિસી મખમલકા રૂવાં રેશમકા ન હો તો વો ભી દુરૂસ્ત હૈ ઔર યે સબ મરદોંકો ભી દુરૂસ્ત હૈ ઔર ગોટા લચકા લગાકર કપડે પહેનાના ભી દુરૂસ્ત હૈ લેકિન વો લચકા ચાર ઉન્ગલસે ઝાઈદ ચૌડા ન હોના ચાહિયે.

મસ્અલા : સચ્ચી કામદાર ટોપી યા ઔર કોઈ કપડા લડકોંકો ઉસ વક્ત જાઈઝ હૈ જબ બહોત ઘના કામ ન હો, અગર ઈતના ઝિયાદા કામ હૈ કે ઝરા દૂરસે દેખનેસે સબ કામ હી કામ માલૂમ હોતા હૈ કપડા બિલકુલ દિખાઈ નહીં દેતા તો ઉસકા પહેનાના જાઈઝ નહીં, યેહી હાલ રેશમી કામકા હૈ કે અગર ઈતના ઘના હો તો લડકોંકો પહેનાના જાઈઝ નહીં.

મસ્અલા : બહોત બારીક કપડા જૈસે મલમલ, જાલી, આબે રૂવાં (બહોત બારીક કપડા) ઉનકા પહેનના ઔર નંગે રેહના દોનોં બરાબર હૈં, હદીસ શરીફમેં આયા હૈ કે બહોતસી કપડે પહેનને વાલિયાં કિયામતકે દિન નંગી સમઝી જાએંગી ઔર કુરતા દોપટ્ટા દોનોં બારીક હોં તો યે ઔર ભી ગઝબ હૈ.

મસ્અલા : ઔરતકો મરદાના જૂતા પહેનના ઔર મરદાની સૂરત બનાના જાઈઝ નહીં, હઝરત રસૂલે મકબૂલ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઐસી ઔરતોં પર લઅનત ફરમાઈ હૈ.

મસ્અલા : ઔરતોંકો ઝેવર પહેનાના જાઈઝ હૈ લેકિન ઝિયાદા ન પહેનના બેહતર હૈ. જિસને દુનિયામેં ન પહેના ઉસકો આખિરતમેં બહોત મિલેગા. ઔર બજતા ઝેવર પહેનના દુરૂસ્ત નહીં, ઔર બજતા ઝેવર છોટી લડકીકો ભી પહેનાના જાઈઝ નહીં, સોને ચાંદીકે અલાવા ઔર કિસી ચીઝકા ઝેવર પહેનના ભી દુરૂસ્ત હૈ, જૈસે પીતલ, ગ્લેટ, રાંગા વગૈરહ, મગર અંગૂઠી સોને ચાંદીકે અલાવા ઔર કિસી ચીઝકી દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : ઔરતકો સારા બદન સરસે પૈર તક છુપાએ રખનેકા હુકમ હૈ. ગૈર મહરમકે સામને ખોલના દુરૂસ્ત નહીં, અલબત્તા બૂઢી ઔરતકો સિર્ફ મુંહ ઔર હથેલી ઔર ટખ્નેસે નીચે પૈર ખોલના દુરૂસ્ત હૈ, બાકી ઔર બદનકા ખોલના દુરૂસ્ત નહીં, માથે પરસે અકસર દોપટ્ટા સરક જાતા હૈ ઔર ઈસી તરહ ગૈર મહરમકે સામને આ જાતી હૈં યે જાઈઝ નહીં. ગૈર મહરમકે સામને એક બાલ ભી ન ખોલના ચાહિયે, બલ્કે જો બાલ કંઘીમેં ટૂટતે હૈં ઔર કટે હુએ નાખુન ભી કિસી ઐસી જગહ ડાલે કે કિસી ગૈર મહરમકી નિગાહ ન પડે નહીં તો ગુનેહગાર હોગી. ઈસી તરહ

અપને બદન યાની હાથ પૈર વગૈરહ કિસી ઉઝવકો ભી નામહરમ મર્દકે બદનસે લગાના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : જવાન ઔરતકો ગૈર મર્દકે સામને અપના મુંહ ખોલના દુરૂસ્ત નહીં, ન ઐસી જગહ ખડી હો જહાં કોઈ દૂસરા દેખ સકે. ઈસીસે માલૂમ હો ગયા કે નઈ દુલહનકી મુંહ દિખાઈકા જો દસ્તૂર હૈ કે કુમ્બેકે સારે મર્દ આકર મુંહ દેખતે હૈં યે હરગિઝ જાઈઝ નહીં બડા ગુનાહ હૈ.

મસ્અલા : અપને મહરમકે સામને મુંહ ઔર સર ઔર સીના ઔર બાંહેં (બાઝૂ) ઔર પિન્ડલી ખુલ જાએ તો ગુનાહ નહીં. ઔર પેટ ઔર રાન ઉનકે સામને ભી ન ખોલના ચાહિયે.

મસ્અલા : નાફસે લેકર ઝાનૂઓંસે નીચે તક કિસી ઔરતકે સામને ભી ખોલના દુરૂસ્ત નહીં. બાઝ ઔરતેં નંગી હોકર દૂસરી ઔરતોંકે સામને નહાતી હૈં. યે બડી બેગૈરતીકી બાત હૈ.

મસ્અલા : ઝમાનએ હમલ વગૈરહમેં અગર દાઈસે પેટ મલવાના હો તો નાફસે નીચે બદનકા ખોલના દુરૂસ્ત નહીં, દોપટ્ટા વગૈરહ ડાલ લેના ચાહિયે, બગૈર ઝરૂરત દાઈકો દિખાના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : જિતને બદનકા દેખના જાઈઝ નહીં વહાં હાથ લગાના ભી જાઈઝ નહીં, ઈસ લિયે અગર નહાતે વક્ત બદન ભી ન ખોલે તબ ભી નાઈન (નાયણ) વગૈરહસે રાનેં મલવાના દુરૂસ્ત નહીં. અગરચે કપડેકે અંદર હાથ ડાલકર મલે, અલબત્તા અગર નાઈન અપને હાથમેં થેલી પહેનકર કપડેકે અંદર હાથ ડાલકર મલે તો જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : કાફિર ઔરતેં જૈસે અહીરન, તંબૂલન, કંજડન, ધોબન, ભંગન, ચમારી વગૈરહ જો ઘરોંમેં આ જાતી હૈં ઉનકા યે હુકમ હૈ કે જિતના પરદા નામહરમ મર્દસે હૈ ઉતના હી ઈન ઔરતોંસે ભી વાજિબ હૈ, સિવાએ મુંહ ઔર ગટ્ટે તક હાથ ઔર ટખ્ને તક પૈરકે ઔર કિસી એક બાલકા ખોલના ભી દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : ઔરતકો અપને શૌહરસે કિસી જગહકા પરદા નહીં હૈ ઔર તુમકો ઉસકે સામને ઔર ઉસકો તુમહારે સામને સારે બદનકા ખોલના દુરૂસ્ત હૈ, મગર બગૈર ઝરૂરત ઐસા કરના અચ્છા નહીં.

મસ્અલા : અપને પીરકે સામને આના ઐસા હી હૈ જૈસે કિસી ગૈર મહરમકે સામને આના, ઈસ લિયે યે ભી જાઈઝ નહીં, ઈસી તરહ જો નામહરમ રિશ્તે હૈં જૈસે દેવર, જેઠ, બહેનોઈ, નન્દોઈ, ચચાઝાદ ભાઈ, મામૂંઝાદ ભાઈ,

વગૈરહ યે સબ શરીઅતમેં ગૈર હૈં ઈન સબસે ગેહરા પરદા હોના ચાહિયે.

મસ્અલા : બા'ઝી ઔરતેં મન્હિયારસે (બંગડી બેચનેવાલેસે) ચૂડિયાં પહેનતી હૈં યે બડી બેહૂદા બાત હૈ.

મુતફર્રિકાત

હર હફતા નહાકર ધોકર નાફસે નીચે ઔર બગલ વગૈરહકે બાલ દૂર કરકે બદનકો સાફ સુથરા કરના મુસ્તહબ હૈ. હર હફતા ન હો તો પંદરહવેં દિન સહી. ઝિયાદાસે ઝિયાદા ચાલીસ દિન ઉસસે ઝિયાદાકી ઈજાઝત નહીં, અગર ચાલીસ દિન ગુઝર ગયે ઔર બાલ સાફ ન કિયે તો ગુનાહ હુવા.

મસ્અલા : કિસી જાનદાર ચીઝકો આગમેં જલાના દુરૂસ્ત નહીં, જૈસે ભિડોં (ભમરી-મખ્ખી) કા ફૂંકના, ખટમલ વગૈરહ પકડકર આગમેં ડાલ દેના યે સબ નાજાઈઝ હૈ. મિશ્કાત શરીફમેં હૈ કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ઈસસે મના ફરમાયા હૈ. અગર મજબૂરી હો કે બગૈર ફૂંકે કામ ન ચલેગા તો ફિર ભિડોંકા ફૂંક દેના યા ચારપાઈમેં ખોલતા પાની ડાલ દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કિસી બાતકી શર્ત બાંધના જાઈઝ નહીં અલબત્તા અગર એક હી તરફસે હો તો દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જબ કોઈ દો આદમી ચુપકે ચુપકે બાતેં કરતે હોં તો ઉનકે પાસ ન જાના ચાહિયે. છુપકર ઉનકી બાતોંકો સુનના બડા ગુનાહ હૈ, હદીસ શરીફમેં આયા હૈ જો કોઈ દૂસરોંકી બાતકી તરફ કાન લગાએ ઔર ઉનકો નાગવાર (નાપસંદ) હો તો કિયામતકે દિન ઉસકે કાનમેં ગરમ ગરમ સીસા ડાલા જાએગા.

મસ્અલા : શૌહરકે સાથ જો બાતેં હોં જો કુછ મઆમલા પેશ આયા હો, કિસી ઔરસે કેહના બડા ગુનાહ હૈ.

મસ્અલા : ઈસી તરહ કિસીકે સાથ હંસી મઝાક કરના કે ઉસકો નાગવાર હો યા તકલીફ હો દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : પચીસી, ચોસર, તાશ વગૈરહ ખેલના દુરૂસ્ત નહીં. અગર બાજી બાંધકર ખેલે તો યે સરીહ જુવા (જુગાર) હૈ ઔર હરામ હૈ.

મસ્અલા : જબ લડકા લડકી દસ બરસકે હો જાએં તો લડકોંકો માં બહેન વગૈરહકે પાસ ઔર લડકિયોંકો ભાઈ ઔર બાપકે પાસ લિટાના દુરૂસ્ત નહીં, અલબત્તા અગર લડકા બાપકે પાસ ઔર લડકી માં કે પાસ લેટે તો જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : જબ કિસીકો છીંક આએ તો અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કેહ લેના ચાહિયે ઔર જબ અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કેહ લિયા તો સુનનેવાલે પર ઉસકે જવાબમેં

યર્હમુકલ્લાહ કેહના વાજિબ હૈ, ન કહેગા તો ગુનેહગાર હોગા. ઔર યે ભી ખયાલ રખ્ખો કે અગર છીંકનેવાલી ઔરત યા લડકી હૈ તો કાફકા ઝેર કહો (યાની યરહમુકિલ્લાહ) ઔર મર્દ યા લડકા હૈ તો કાફકા ઝબર કહો, (યાની યરહમુકલ્લાહ) ફિર છીંકનેવાલા ઉસકે જવાબમેં યગ્ફિરૂલ્લાહુ લના વલકુમ કહે, લેકિન છીંકનેવાલેકે ઝિમ્મે વાજિબ નહીં બલ્કે બેહતર હૈ.

મસ્અલા : છીંકકે બાદ અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કેહતે કઈ આદમિયોંને સુના તો સબકો યર્હમુકલ્લાહ કેહના વાજિબ નહીં, અગર ઉનમેંસે એક કેહ દે તો સબકી તરફસે અદા હો જાએગા. લેકિન અગર કિસીને જવાબ ન દિયા તો સબ ગુનેહગાર હોંગે.

મસ્અલા : અગર કોઈ બારબાર છીંકે ઔર અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કહે તો ફક્ત તીન બાર યર્હમુકલ્લાહ કેહના વાજિબ હૈ ઉસકે બાદ કેહના વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : જબ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમકા નામ મુબારક લે યા પઢે યા સુને તો દુરૂદ શરીફ પઢના વાજિબ હો જાતા હૈ અગર ન પઢા તો ગુનાહ હુવા, લેકિન અગર એક જગહ કઈ દફા નામ લિયા તો હર મરતબા દુરૂદ શરીફ પઢના વાજિબ નહીં એક હી દફા પઢ લેના કાફી હૈ, અલબત્તા અગર જગહ બદલ જાનેકે બાદ ફિર નામ લિયા યા સુના તો ફિર દુરૂદ શરીફ પઢના વાજિબ હો ગયા.

મસ્અલા : બચ્ચોંકી બાબરી વગૈરહ બનવાના દુરૂસ્ત ઔર જાઈઝ નહીં યા તો સારા સર મુંડવા દો યા સારે સર પર બાલ રખવાઓ.

મસ્અલા : ઔરતોંકો ભી અસ્સલામુ અલૈકુમ ઔર મુસાફહા કરના સવાબ હૈ ઈસકો રિવાજ દેના ચાહિયે, આપસમેં મુસાફહા કિયા કરેં, મર્દ ઔરત સબકે લિયે ઈસકા હુકમ હૈ.

મસ્અલા : જહાં તુમ મહેમાન જાઓ કિસી ફકીરકો રોટી ખાના મત દો, મેઝબાનસે પૂછે બગૈર દેના ગુનાહ હૈ.

કોઈ ચીઝ પડી પાનેકા બયાન

મસ્અલા : કહીં રાસ્તેમેં, ગલીમેં યા બગલમેં કોઈ મહેમાનદારી હુઈ થી યા વઅઝ કહેલવાયા થા, સબકે જાનેકે બાદ કુછ મિલા યા ઔર કહીં ચીઝ પડી પાઈ તો ઉસકો ખૂદ લે લેના દુરૂસ્ત નહીં હરામ હૈ, અગર ઉઠાએ તો ઈસ નિય્યતસે ઉઠાએ કે ઉસકે માલિકકો તલાશ કરકે દે દૂંગા.

મસ્અલા : અગર કોઈ ચીઝ પાઈ ઔર ઉસકો ન ઉઠાયા તો ગુનેહગાર નહીં, અગર યે ડર હો કે અગર મૈં ન ઉઠાઉંગા તો કોઈ ઔર લે લેગા ઔર જિસકી

ચીઝ હૈ ઉસકો ન મિલેગી તો ઉસકા ઉઠા લેના ઔર માલિકકો પહોંચાના વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : જબ કિસીને પડી હુઈ ચીઝ ઉઠા લી તો અબ માલેકકા તલાશ કરના ઔર તલાશ કરકે દે દેના ઉસકે ઝિમ્મે હો ગયા, અબ અગર વહીં ડાલ દિયા યા ઉઠાકર અપને ઘરમેં લે આયા લેકિન માલિકકો તલાશ નહીં કિયા તો ગુનેહગાર હુવા.

મસ્અલા : બહોત તલાશ કરને ઔર મશ્હૂર કરનેકે બાદ જબ બિલકુલ માયૂસી હો જાએ કે અબ ઉસકા કોઈ વાલી વારિસ ન મિલેગા તો ઉસ ચીઝકો ખૈરાત કર દે અપને પાસ ન રખ્ખે, અલબત્તા અગર વો ખૂદ હી મોહતાજ હો તો ખૂદ હી રખ લે અપને કામમેં લાએ.

મસ્અલા : પાલતૂ કબૂતર યા તોતા, મેના યા કોઈ ઔર ચિડિયા ઉસકે ઘરમેં આ ગઈ ઔર ઉસને ઉસકો પકડ લિયા તો માલિકકો તલાશ કરકે પહોંચાના વાજિબ હો ગયા ખૂદ લેના હરામ હૈ.

મસ્અલા : બાગમેં આમ (કેરી), અમરૂદ (જામફળ) પડે હૈં તો ઉનકો બગૈર ઈજાઝત ઉઠાના ઔર ખાના હરામ હૈ.

મસ્અલા : કિસી મકાન યા જંગલમેં કોઈ ખઝાના યા ગડા હુવા માલ નિકલ આયા તો ઉસકા ભી વોહી હુકમ હૈ જો પડી હુઈ ચીઝકા હુકમ હૈ, ખૂદ લે લેના જાઈઝ નહીં, તલાશ ઔર કોશિશકે બાદ અગર પતા ન ચલે તો ખૈરાત કર દે ઔર ગરીબ હો તો ખૂદ ભી લે સકતા હૈ.

વક્ફકા બયાન

મસ્અલા : અપની કોઈ જાઈદાદ જૈસે મકાન, બાગ, ગાંવ વગૈરહ ખુદાકી રાહમેં ફકીરોં, ગરીબોં, મિસ્કીનોંકે લિયે વક્ફ કર દિયા કે ઉસ ગાંવકી સબ આમદની ફકીરોં, મોહતાજોં પર સર્ફ કર દી જાએ યા બાગકે સબ ફલ ફૂલ ગરીબોંકો દે દિયે જાએં, ઉસ મકાનમેં મિસ્કીન લોગ રહા કરેં કિસી ઔરકે કામ ન આએ તો ઉસકા બડા સવાબ હૈ, જિતને નેક કામ હૈં મરનેસે ખતમ હો જાતે હૈં લેકિન યે ઐસા નેક કામ હૈ કે જબ તક વો જાઈદાદ કાઈમ રહેગી બરાબર કિયામત તક ઉસકા સવાબ મિલતા રહેગા, જબ તક ફકીરોંકો નફા મિલતા રહેગા, બરાબર નામએ આ'માલમેં સવાબ લિખ્ખા જાએગા.

મસ્અલા : જિસ ચીઝકો વક્ફ કિયા હૈ અબ વો ચીઝ ઉસકી નહીં રહી અબ અલ્લાહ તઆલાકી હો ગઈ. અબ ઉસકો બેચના, કિસીકો દેના દુરૂસ્ત નહીં, જિસ બાતકે લિયે વક્ફ હૈ વોહી કામ ઉસમેં કોઈ ભી શખ્સ દખલ નહીં દે સકતા. ઉસસે લિયા જાએગા ઔર કુછ નહીં હો સકતા.

મસ્અલા : મસ્જિદકી કોઈ ચીઝ જૈસે ઈંટ, ગારા, ચૂના, લકડી, પત્થર વગૈરહ કોઈ ચીઝ અપને કામમેં લાના દુરૂસ્ત નહીં, ચાહે કિતની નિકમ્મી હો ગઈ હો, લેકિન ઘરકે કામમેં ન લાના ચાહિયે, બલ્કે ઉસકો બેચકર મસ્જિદકે ખર્ચમેં લગા દેના ચાહિયે.

મસ્અલા : વક્ફમેં યે શર્ત ઠેહરા લેના ભી દુરૂસ્ત હૈ કે જબ તક મૈં ઝિંદા હૂં ઉસ વક્ફકી આમદની ચાહે સબકી સબ યા આધી તિહાઈ અપને ખર્ચમેં લાયા કરૂંગા ફિર મેરે બાદ ફલાં નેક જગહ ખર્ચ હુવા કરે, યા પેહલે મેરી ઔલાદકો ઈતના દિયા જાયા કરે ફિર જો બચે વો ઉસ નેક જગહમેં ખર્ચ હો જાએ યે ભી દુરૂસ્ત હૈ.

બાલોંકે મુતઅલ્લિક અહકામ

મસ્અલા : પૂરે સર પર બાલ રખના નરમએ ગોશ (કાનકી બુટ્ટી) તક યા કિસી કદર ઉસસે નીચે સુન્નત હૈ. ઔર કતરવાના ભી દુરૂસ્ત હૈ મગર સબ કતરવાના ઔર આગેકી તરફ કિસી હદ તક બડે રખના જૈસાકે આજકલ ફેશન હૈ જાઈઝ નહીં, ઔર ઈસી તરહ કુછ હિસ્સા મુંડવાના કુછ રેહને દેના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : ઔરતકો સર મુંડવાના, બાલ કતરવાના હરામ હૈ હદીસ શરીફમેં લઅનત આઈ હૈ.

મસ્અલા : લબોંકા કતરવાના ઈસ કદર કે લબકે બરાબર હો જાએ સુન્નત હૈ ઔર ન મુંડવાનેમેં એહતિયાત હૈ.

મસ્અલા : મૂંછ દોનોં તરફસે દરાઝ (યાની લંબી) રેહને દેના દુરૂસ્ત હૈ. બશર્તેકે લબેં દરાઝ (લંબી) ન હોં.

મસ્અલા : દાઢી મુંડવાના ઔર કતરવાના હરામ હૈ અલબત્તા એક મુશ્તસે જો ઝાઈદ હો ઉસકો કતરવા દેના દુરૂસ્ત હૈ ઔર ચારોં તરફસે સુડોલ ઔર બરાબર કરા લેના ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : રૂખ્સાર (ગાલ) કી તરફ જો બાલ બઢ જાએં ઉનકા ખત બનવાના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : હલકકે બાલ ન મુંડવાના ચાહિયે. મગર ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) કે નઝદીક ઉસમેં કુછ મુઝાઈકા નહીં.

મસ્અલા : લબે ઝેરીકે બાલ (હોંઠકે નીચેકે બાલ) મુંડવાનેકો ફુકહાને બિદઅત લિખ્ખા હૈ ઈસ લિયે મુડવાના ન ચાહિયે. ગુદ્દીકે બાલ બનવાના ભી મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : ઝીનતકી ગર્ઝસે સફેદ બાલકા ચુનના મના હૈ.

મસ્અલા : નાકકે બાલ ઉખેડના ન ચાહિયે બલ્કે કેંચીસે કતર ડાલના ચાહિયે.

મસ્અલા : સીના ઔર પુશ્તકે બાલ બનાના જાઈઝ હૈ મગર ખિલાફે આદાબ ઔર ગૈર ઔલા હૈ.

મસ્અલા : મૂએ ઝેરે નાફ (નાફકે નીચેકે બાલ) મર્દકે લિયે ઉસ્તરેસે દૂર કરના બેહતર હૈ મૂંડતે વક્ત શુરૂઆત નાફકે નીચેસે કરે ઔર દવા લગાકર દૂર કરના ભી જાઈઝ હૈ ઔર ઔરતકે લિયે મુવાફિક સુન્નત યે હૈ કે ચુટકી યા ચિમટી (ચિપિયા) સે દૂર કરે ઉસ્તરા ન લે.

મસ્અલા : મૂએ ઝેરે બગલમેં બેહતર યે હૈ મોચને (યાની બાલ ઉખેડનેવાલે અવઝાર) વગૈરહસે દૂર કિયે જાએં ઔર ઉસ્તરેસે મુંડવાના ભી જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : પૈરકે નાખુન દૂર કરના ભી સુન્નત હૈ.

મસ્અલા : હાથકે નાખુન ઈસ તરતીબસે કતરવાના બેહતર હૈ. દાએં હાથકી અંગુશ્તે શહાદતસે શુરૂ કરે ઔર છુન્ગલિયા તક કટવાએ ફિર બાએં હાથકી છુન્ગલિયાસે શુરૂ કરે ઔર દાએં હાથકે અંગૂઠે પર ખતમ કરે. ઔર પૈરકી ઉન્ગલિયોંમેં દાઈં છુન્ગલિયાંસે શુરૂ કરે ઔર બાઈં છુન્ગલિયા પર ખતમ કરે. ઔર ઉસકે ખિલાફ ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કટે હુએ નાખુન ઔર બાલ દફન કર દેના ચાહિયે યા કિસી મહેફૂઝ જગહ ડાલ દે, મગર નજિસ (નાપાક), ગંદી જગહ ન ડાલે.

મસ્અલા : નાખુનકા દાંતસે કાટના મકરૂહ હૈ ઉસસે બર્સ (કોઢ) કી બીમારી હો જાતી હૈ.

મસ્અલા : હાલતે જનાબતમેં બાલ બનાના, નાખુન કાટના, મૂએ ઝેરે નાફ વગૈરહ દૂર કરના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા : હર હફતામેં એક મરતબા મૂએ ઝેરે નાફ, મૂએ બગલ, લબેં, નાખુન વગૈરહ દૂર કરના અફઝલ હૈ. ઔર સબસે બેહતર જુમ્આકા દિન હૈ, હર હફતા ન હો તો પંદરહવેં દિન સહી, આખરી દરજા ચાલીસવેં દિન, ઉસકે બાદ રૂખ્સત નહીં, અગર ચાલીસ દિન ગુઝર ગયે તો ગુનેહગાર હોગા.

કિતાબુલ બુયૂઅ

બેચને ઔર ખરીદનેકા બયાન

મસ્અલા : જબ એક શખ્સને કહા કે મૈંને યે ચીઝ ઈતને દામોંમેં બેચ દી ઔર દૂસરેને કહા કે મૈંને લે લી તો વો ચીઝ બિક ગઈ ઔર જિસને ખરીદી હૈ વોહી ઉસકા માલિક બન ગયા ઔર ઉસ બિક જાનેકો બૈઅ કેહતે હૈં.

મસ્અલા : યે બેચને ઔર ખરીદનેકા હુકમ ઉસ વક્ત હૈ કે દોનોં તરફસે યે બાતચીત એક હી જગહ બૈઠે બૈઠે હુઈ હો ઔર અગર દરમિયાનમેં જગહ બદલ ગઈ તો ખરીદ ફરોખ્ત સહીહ ન હોગી.

મસ્અલા : કિસીને કહા કે યે ચીઝ આઠ આનેકો દે દો, ઉસને કહા મૈંને દે દી ઉસસે બૈઅ નહીં હુઈ, અલબત્તા ઉસકે બાદ અગર ખરીદનેવાલેને ફિર કેહ દિયા કે મૈંને લે લી તો બિક ગઈ.

મસ્અલા : કિસીને કહા કે યે ચીઝ એક આનાકો મૈંને લે લી ઉસને કહા લે લો તો બૈઅ હો ગઈ.

મસ્અલા : કિસીને બગૈર પૂછે ગછે ચાર અમરૂદ ટોકરીસે નિકાલે ઔર માલિકકે હાથ પર દો પૈસે રખ દિયે ઉસને ખૂશીસે દામ (પૈસે) લે લિયે તો બૈઅ હો ગઈ ચાહે ઝબાનસે કિસીને કુછ ન કહા હો.

મસ્અલા : કિસીને કહા કે યે સબ ચીઝેં ચાર આનાકો બેચેં, તો ખરીદારકો ઈખ્તિયાર નહીં કે બગૈર ઉસકી મંઝૂરીકે બા'ઝ ચીઝેં લે લે ઔર બા'ઝ છોડ દે, હાં અગર હર ચીઝકી કીમત અલગ અલગ બતલા દે તો જો ચીઝ ચાહે ખરીદ સકતા હૈ.

મસ્અલા : બેચને ઔર ખરીદનેમેં યે ભી ઝરૂરી હૈ કે જો સૌદા ખરીદે હર તરહસે મઆમલા સાફ કર લે કોઈ બાત ઐસી ગોલમોલ ન રખ્ખે જિસસે ઝગડા પડે, ઔર કીમત ભી સાફ સાફ મુકર્રર ઔર તય હો જાના ચાહિયે, અગર દોનોંમેંસે એક બાત ભી અચ્છી તરહ માલૂમ ઔર તય ન હોગી તો બૈઅ સહીહ ન હોગી.

મસ્અલા : કિસીને એક રૂપિયાકી કોઈ ચીઝ ખરીદી, ખરીદાર કેહતા હૈ કે પેહલે ચીઝ દો તબ રૂપિયા દૂંગા, ઔર માલિક કેહતા હૈ કે તુમ પેહલે રૂપિયા દો તબ ચીઝ દૂંગા, તો પેહલે દામ દિલવાએ જાએંગે તબ વો ચીઝ ઉસકો દિલવાએંગે.

કીમતકે માલૂમ હોનેકા બયાન

મસ્અલા : કિસીને મુઠ્ઠી બંદ કરકે કહા કે જિતને દામ મેરે હાથમેં હૈં ઉતનેકી

ફલાની ચીઝ દે દો ઔર માલૂમ નહીં કે હાથમેં ક્યા હૈ તો ઐસી બૈઅ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : કિસી શહેરમેં દો કિસમકે રૂપિયે ચલતે હૈં તો યે ભી બતલા દે કે ફલાં રૂપિયેકે બદલામેં યે ચીઝ લેતા હૂં, અગર યે ન બતાયા તો જિસ રૂપિયેકા ઝિયાદા રિવાજ હૈ વોહી દેના પડેગા, અગર દોનોંકા રિવાજ બરાબર હૈ તો બૈઅ ફાસિદ હોગી.

મસ્અલા : કિસીને કહા કે આપ યે ચીઝ લે લેં જો દામ હોંગે આપસે વાજબી લે લિયે જાએંગે. ભલા આપસે ઝિયાદા લૂંગા, યા યે કહા કે મૈં કીમત ફિર બતલાઉંગા, યા ઈસ તરહ કહા કે જો આપકા જી ચાહે દે દેના મૈં ઈન્કાર ન કરૂંગા તો ઈન સબ સૂરતોંમેં બૈઅ ફાસિદ હૈ.

મસ્અલા : કોઈ દુકાનદાર મુકર્રર હૈ, જિસ ચીઝકી ઝરૂરત પડતી હૈ ઉસકી દુકાનસે આ જાતી હૈ કીમત માલૂમ નહીં કી જાતી ઔર મહીને પર હિસાબ કર દિયા જાતા હૈ યે ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : કિસીને એક રૂપિયાકા કુછ ખરીદા, તો ઈખ્તિયાર હૈ કે રૂપિયા દે યા અઠન્નિયાં યા ચવન્નિયાં, હાં અગર એક રૂપિયેકે પૈસે દે તો ફરોખ્ત કરનેવાલેકો ઈખ્તિયાર હૈ કે ચાહે પૈસે લે યા ન લે.

સૌદા માલૂમ હોનેકા બયાન

મસ્અલા : અનાજ ગલ્લા વગૈરહ સબ ચીઝોંમેં ઈખ્તિયાર હૈ ચાહે તોલકે હિસાબસે લે યા યૂંહી મોલ કરકે લે લે. મસલન ગેહૂં એક ઢેરી એક રૂપિયામેં ખરીદી, ઢેરમેં ચાહે જિતને ગેહૂં નિકલેં સબ ઉસીકે હૈં.

મસ્અલા : ઉપલે, આમ, અમરૂદ, નારંગી વગૈરહમેં ભી ઈખ્તિયાર હૈ કે ગિન્તીકે હિસાબસે લે યા વૈસે ઢેરકા મોલ કર કે લે.

મસ્અલા : અગર આમકા એક ટોકરા એક રૂપિયેમેં ઈસ શર્ત પર ખરીદા કે ઉસમેં ચારસો આમ હૈં, ફિર જબ ગિને ગયે તો તીનસો હી નિકલે તો ખરીદારકો ઈખ્તિયાર હૈ કે લે યા ન લે, અગર લેગા તો એક રૂપિયા પૂરા ન દેના પડેગા બલ્કે ચાર આને સેકડા (૧૦૦) કે હિસાબસે દામ દેને હોંગે.

મસ્અલા : અગર કોઈ દોપટ્ટા યા કોઈ ઔર ઐસા કપડા ખરીદા કે ઉસમેંસે કુછ ફાડ ડાલેં તો નિકમ્મા ઔર ખરાબ હો જાએગા ઔર ખરીદતે વક્ત યે શર્ત કી થી કે યે ઢાઈ ગઝકા હૈ ફિર જબ નાપા તો કમ નિકલા તો દામ કમ ન હોંગે પૂરે દેને પડેંગે, હાં ખરીદારકો ઈખ્તિયાર હૈ કે ચાહે લે યા ન લે, ઔર અગર કુછ ઝિયાદા નિકલા તો વો ભી ઉસીકા હૈ ઉસકે બદલેમેં દામ ઝિયાદા દેને પડેંગે.

મસ્અલા : અગર રાતકો દો રેશમી ઈઝારબંદ એક રૂપિયાકે લિયે. જબ

સુબહકો દેખા તો માલૂમ હુવા કે એક ઉનમેં સુતરાવ હૈ, દોનોંકી બૈઅ જાઈઝ નહી હુઈ, દો બારહ ફિરસે બાતચીત કરકે ખરીદે.

ઉધાર લેનેકા બયાન

મસ્અલા : કિસીને અગર કોઈ સૌદા ખરીદ લિયા ઔર કહા કે દામ (રૂપિયા) ફિર દે દૂંગા તો દુરૂસ્ત હૈ ઔર અગર યૂં કહા કે મૈં ઈસ શર્તસે ખરીદતા હૂં કે દામ ફિર દૂંગા તો બૈઅ ફાસિદ હો ગઈ.

મસ્અલા : કિસીને ખરીદતે વક્ત યૂં કહા કે ફલાં ચીઝ હમકો દે દો જબ ખર્ચ (રૂપિયા) આએગા તબ દામ લે લેના, યા યૂં કહા કે જબ મેરા ભાઈ આએગા તબ દે દૂંગા તો યે બૈઅ ફાસિદ હો ગઈ કુછ ન કુછ મદ્દત મુકર્રર કરકે લેના ચાહિયે.

મસ્અલા : નકદ રૂપિયોં પર એક રૂપિયેકે બીસ સેર ગેહૂં બિકતે હૈં મગર કિસીકો ઉધાર લેનેકી વજહસે પંદરહ સેર ગેહૂં દિયે તો યે બૈઅ દુરૂસ્ત હૈ મગર ઉસી વક્ત માલૂમ હોના ચાહિયે કે ઉધાર લેગા.

મસ્અલા : અગર દુકાનદારને ખરીદારસે યૂં કહા કે અગર નકદ લોગે તો એક રૂપિયાકે બીસ સેર ગેહૂં હોંગે, ઔર અગર ઉધાર લોગે તો પંદરહ સેર હોંગે યે જાઈઝ નહીં.

ફેર દેનેકી શર્ત કર લેનેકા બયાન

મસ્અલા : ખરીદતે વક્ત કેહ દિયા કે એક દિન યા દો તીન દિન હમકો લેને ન લેનેકા ઈખ્તિયાર હૈ, જી ચાહેગા તો લેંગે નહીં તો ફેર દેંગે તો યે દુરૂસ્ત હૈ. ઉસકો ખયારે શર્ત કેહતે હૈં.

મસ્અલા : કિસીને કહા કે તીન દિન તક મુઝકો લેને ન લેનેકા ઈખ્તિયાર હૈ ફિર તીન દિન ગુઝર ગયે ઔર ઉસને કુછ જવાબ નહીં દિયા ન વો ચીઝ ફેરી તો અબ ફેરનેકા ઈખ્તિયાર નહીં રહા વો ચીઝ લેની પડેગી.

મસ્અલા : તીન દિનસે ઝિયાદાકી શર્ત દુરૂસ્ત નહી હૈ.

બગૈર દેખે હુએ ચીઝ ખરીદનેકા બયાન

મસ્અલા : કિસીને કોઈ ચીઝ બગૈર દેખે હુએ ખરીદ લી તો યે બૈઅ દુરૂસ્ત હૈ લેકિન જબ દેખે તો ઉસકો ઈખ્તિયાર હૈ પસંદ હો તો રખ્ખે નહીં તો ફેર દે (યાની વાપસ કર દે) અગરચે ઉસમેં કોઈ ઐબ ભી ન હો.

મસ્અલા : કિસીને બગૈર દેખે અપની ચીઝ બેચ દી તો ઉસ બેચનેવાલેકો દેખનેકે બાદ ફેર લેનેકા ઈખ્તિયાર નહીં.

મસ્અલા : અગર કોઈ ચીઝ ખાને પીનેકી ખરીદી તો ઉસમેં ફક્ત દેખ લેનેસે ઈખ્તિયાર ન જાએગા બલ્કે ચખના ભી ચાહિયે.

સૌદેમેં ઐબ નિકલ આનેકા બયાન

મસ્અલા : જબ કોઈ ચીઝ બેચે તો વાજિબ હૈ કે જો કુછ ઉસમેં ઐબ ઔર ખરાબી હો સબ બતલા દે, ન બતલાના ઔર ધોકા દેકર બેચ ડાલના હરામ હૈ.

મસ્અલા : જબ ખરીદ ચુકા તો દેખા ઉસમેં કોઈ ઐબ હૈ તો અબ ઉસ ખરીદને વાલેકો ઈખ્તિયાર હૈ ચાહે રખ લે ઔર લે લે ચાહે ફેર દે, લેકિન અગર રખ લે તો પૂરે દામ દેના પડેંગે, ઉસ ઐબકે બદલેમેં કુછ દામ કાટ લેના દુરૂસ્ત નહીં, હાં અગર બેચનેવાલા રાઝી હો જાએ તો કમ કરકે દામ દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર કપડા ખરીદનેકે બાદ કાટ લિયા તબ ઐબ માલૂમ હુવા તો અબ ફેર નહીં સકતા અલબત્તા દામ કમ કર દિયે જાએંગે, લેકિન અગર બેચનેવાલા કહે કે મુઝે કાટા હુવા દે દો ઔર અપને દામ લે લો મૈં દામ કમ નહીં કરતા તો ઉસકો યે ઈખ્તિયાર હૈ ખરીદાર ઈન્કાર નહીં કર સકતા, ઔર કાટ કરકે સી ભી લિયા થા ફિર ઐબ માલૂમ હુવા તો અબ ઐબકે બદલે દામ કમ કર દિયે જાએંગે, બેચનેવાલા ઈસ સૂરતમેં અપના કપડા વાપસ નહીં લે સકતા.

મસ્અલા : કિસીને અંડે ખરીદે, જબ તોડે તો સબ ગંદે નિકલે, તો સારે દામ ફેર સકતા હૈ. ઔર અગર બાઝે ગંદે નિકલે ઔર બાઝે અચ્છે તો ગંદોંકે દામ ફેર સકતા હૈ.

મસ્અલા : અગર ખરીદનેકે બાદ ઐબ માલૂમ હુવા લેકિન ફિર ભી ઉસસે કામ લેને લગે ઔર ઈસ્તેમાલ કરને લગે તો ફેરનેકા ઈખ્તિયાર નહીં રેહતા હૈ.

મસ્અલા : બેચતે વકત ઉસને કેહ દિયા કે ખૂબ દેખ ભાલ લો અગર ઉસમેં કુછ ઐબ નિકલે યા ખરાબ હો તો મૈં ઝિમ્મેદાર નહીં. ઈસ કેહને પર ઉસને લે લિયા તો અબ ચાહે જિતને ઐબ ઉસમેં નિકલેં ફેરનેકા ઈખ્તિયાર નહીં હૈ ઔર ઈસ તરહ બેચના ભી દુરૂસ્ત હૈ.

બૈએ બાતિલ, ઔર ફાસિદ વગૈરહકા બયાન

મસ્અલા : જો બૈઅ શરીઅતમેં બિલકુલ ગૈર મોઅ્તબર ઔર લગ્વ હો, ઔર ઐસા સમઝેં કે ખરીદા ઔર બેચના હી નહીં ઉસકો બૈએ બાતિલ કેહતે હૈં. ઉસકા હુકમ યે હૈ કે ખરીદનેવાલા ઉસકા માલિક નહીં હુવા, ઈસ લિયે ખરીદને વાલેકો ન તો ખૂદ ઈસ્તેમાલ કરના જાઈઝ હૈ ન કિસીકો દેના જાઈઝ હૈ. ઔર જો બૈઅ તો હો ગઈ હો લેકિન ઉસમેં કુછ ખરાબી આ ગઈ હૈ ઉસકો બૈએ ફાસિદ કેહતે હૈં. ઉસકા હુકમ યે હૈ કે જબ તક

ખરીદનેવાલેકે કબ્જેમેં ન આ જાએ તબ તક ઉસકી મિલ્કમેં નહીં આતી, ઔર જબ કબ્ઝા કર લિયા તો મિલ્કમેં તો આ ગઈ લેકિન હલાલ તય્યિબ નહીં હૈ ઈસ લિયે ઉસકો અપને ઈસ્તેમાલમેં લાના દુરૂસ્ત નહીં બલ્કે ઐસી બૈઅકા તોડ દેના વાજિબ હૈ. ઔર અગર બૈઅ નહીં તોડી બલ્કે કિસી દૂસરેકે હાથ વો ચીઝ બેચ ડાલી તો ગુનાહ હુવા લેકિન ઉસ દૂસરે ખરીદનેવાલેકે લિયે ઉસકા ખાના પીના ઔર ઈસ્તેમાલ કરના જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : જમીનદારોંકે યહાં જો દસ્તૂર હૈ કે તાલાબકી મછલિયાં બેચ દેતે હૈં યે બૈઅ બાતિલ હૈ, જબ તક શિકાર કરકે મછલિયાં પકડી ન જાએં તબ તક ઉનકા કોઈ માલિક નહીં હૈ ઔર જો કોઈ પકડે વોહી ઉનકા માલિક બન જાતા હૈ.

મસ્અલા : કિસીકી જમીનમેં ખૂદ બખૂદ ઘાસ ઉગ ગઈ તો યે ઘાસ ભી કિસીકી મિલ્કમેં નહીં હૈ. જિસકા જી ચાહે કાટ લે જાએ, ન ઉસકા બેચના દુરૂસ્ત હૈ ઔર ન કાટનેસે કિસીકો મના કરના દુરૂસ્ત હૈ, અલબત્તા અગર બોયા હો યા પાની દેકર સીંચા હો તો ઉસકી મિલ્ક હો જાએગી. અબ બેચના ભી જાઈઝ હૈ ઔર લોગોંકો મના કરના ભી દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : જાનવરકે પેટમેં જો બચ્ચા હૈ, પૈદા હોનેસે પેહલે ઉસ બચ્ચેકા બેચના બાતિલ હૈ. ઔર અગર પૂરા જાનવર બેચ દિયા તો દુરૂસ્ત હૈ લેકિન અગર યે કેહ દિયા કે બચ્ચા જબ પૈદા હો તો વો મેરા હૈ તો યે બૈઅ ફાસિદ હૈ.

મસ્અલા : જાનવરકે થનમેં જો દૂધ ભરા હૈ દોહનેસે પેહલે ઉસકા બેચના બાતિલ હૈ. ઈસી તરહ ભેડ દુમ્બે વગૈરહકે બાલ જબ તક કાટ ન લે તબ તક બાલોંકા બેચના નાજાઈઝ ઔર બાતિલ હૈ.

મસ્અલા : કિસીને ઈસ શર્ત પર મકાન બેચા કે એક મહીના તક હમ ખૂદ ઉસમેં રહેંગે, યા યે શર્ત ઠહેરા દી કે ઈતને મહીને તક તુમ હમકો કર્ઝ દે દો, યા યે શર્ત કી કે યે ચીઝ હમારે ઘર તક પહોંચા દેના તો યે સબ બૈઅ ફાસિદ હૈ.

મસ્અલા : અગર કુછ અનાજ ઘી તેલ વગૈરહ નરખ તય કરકે ખરીદા તો દેખો ઉસ બૈઅ હોનેકે બાદ ઉસને તુમહારે સામને તોલકર દિયા હૈ, યા સામને નહીં તોલા બલ્કે કહા કે તુમ જાઓ હમ તોલકર ઘર ભેજ દેતે હૈં, યા પેહલેસે તોલા હુવા રખ્ખા થા ઉસને ઈસી તરહ તોલા હુવા ઉઠા લિયા ફિર નહીં તોલા તો યે તીન સૂરતેં હુઈં. પેહલી સૂરતકા હુકમ યે હૈ કે ઘરમેં લાકર અબ ઉસકા તોલના ઝરૂરી નહીં બગૈર તોલે ભી ઉસકા ખાના પીના બેચના વગૈરહ સબ સહીહ હૈ. ઔર દૂસરી ઔર તીસરી સૂરતકા હુકમ યે હૈ કે જબ તક ખૂદ ન તોલ લે તબ તક ઉસકા ખાના બેચના વગૈરહ કુછ દુરૂસ્ત નહીં, અગર બગૈર તોલે બેચ દિયા તો બૈઅ ફાસિદ હો ગઈ.

મસ્અલા : બેચનેમે પેહલે ઉસને તોલકર તુમકો દિખાયા ઉસકે બાદ તુમને

ખરીદ લિયા ઔર ફિર ઉસને નહીં તોલા તો ઈસ સૂરતમેં ભી ખરીદનેવાલેકો ફિર તોલના ઝરૂરી હૈ.

મસ્અલા : કોઈ મુરઘી યા બકરી ગાય વગૈરહ મર ગઈ તો ઉસકી બૈઅ હરામ ઔર બાતિલ હૈ, બલ્કે ઉસ મરી ચીઝકો ભંગી યા ચમારકો ખાનેકે લિયે દેના ભી જાઈઝ નહીં, વૈસે હી ફેંક દેનેકે લિયે ઉઠવા દે.

મસ્અલા : જિસ ઘરમેં શહદકા છત્તા લગા હૈ વોહી ઉસકા માલિક હૈ કિસી ગૈરકો ઉસકા તોડના ઔર લેના દુરૂસ્ત નહીં.

નફા લેકર યા દામકે દામ પર બેચનેકા બયાન

મસ્અલા : એક ચીઝ હમને એક રૂપિયાકો ખરીદી થી તો અબ અપની ચીઝકા હમકો ઈખ્તિયાર હૈ ચાહે એક હી રૂપિયાકો બેચ ડાલેં ઔર ચાહે દસ બીસ રૂપિયેકો બેચેં ઉસમેં કોઈ ગુનાહ નહીં, લેકિન અગર મઆમલા ઈસ તરહ તય હુવા કે ઉસને કહા એક આના રૂપિયા નફા લેકર હમારે હાથ બેચ ડાલો, ઉસ પર તુમને કહા અચ્છા હમને રૂપિયા પીછે એક આના નફા પર બેચા તો અબ એકન્ની રૂપિયાસે ઝિયાદા નફા લેના જાઈઝ નહીં, ઈસી તરહ અગર તુમને યે કહા કે યે ચીઝ હમ તુમકો ખરીદકે દામ પર દેંગે કુછ નફા ન લેંગે તો અબ કુછ નફા લેના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : કિસી સોદેકા યૂં મોલ કિયા કે એકન્ની રૂપિયાકે નફા પર બેચ ડાલો, ઉસને કહા અચ્છા તુમ વોહી દે દો લેકિન અભી ઉસને યે નહીં બતલાયા કે ચીઝ કિતનેકી ખરીદી હૈ? તો દેખો અગર ઉસ જગહ ન બતલાએ બલ્કે યે કહે કે આપ લે જાઈયે હિસાબ દેખકર બતલા દિયા જાએગા યા ઔર કુછ કહે તો વો બૈઅ ફાસિદ હૈ.

મસ્અલા : લેનેકે બાદ અગર માલૂમ હુવા કે ઉસને ચાલાકી કી હૈ ઔર અપની ખરીદ ગલત બતલાઈ હૈ ઔર નફા વાદેસે ઝિયાદા લિયા હૈ તો ખરીદનેવાલેકો કમ દામ દેનેકા ઈખ્તિયાર નહીં હૈ અલબત્તા યે ઈખ્તિયાર હૈ કે અગર લેના મંઝૂર ન હો તો વાપસ કર દે.

મસ્અલા : કોઈ ચીઝ તુમને ઉધાર ખરીદી તો અબ જબ તક દૂસરે ખરીદને વાલેકો યે ન બતલા દો કે ભાઈ હમને યે ચીઝ ઉધાર લી હૈ બગૈર ખબર કિયે હુએ ઉસકો નફા પર બેચના યા ખરીદકે દામ પર બેચના નાજાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : એક કપડા એક રૂપિયાકા ખરીદા ફિર ચાર આને દેકર ઉસકો રંગવાયા યા ઉસકો ધુલવાયા યા સિલવાયા તો અબ ઐસા સમઝેંગે કે સવા રૂપિયેકો ઉસને મોલ લિયા, લિહાઝા અબ સવા રૂપિયા ઉસકી અસલી કીમત ઝાહિર કરકે નફા લેના દુરૂસ્ત હૈ, મગર યૂં ન કહે કે સવા રૂપિયાકો મૈંને લિયા હૈ બલ્કે યૂં કહે કે

સવા રૂપિયામેં યે ચીઝ મુઝકો પડી હૈ તાકે ઝૂઠ ન હોને પાએ.

સૂદી લેન દેનકા બયાન

સૂદી લેન દેનકા બડા ભારી ગુનાહ હૈ. કુરઆન મજીદ ઔર હદીસ શરીફમેં ઉસકી બડી બુરાઈ આઈ હૈ ઔર ઉસસે બચનેકી બડી ઝબરદસ્ત તાકીદ કી ગઈ હૈ. હઝરત રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને સૂદ દેનેવાલે ઔર બીચમેં પડકર સૂદ દિલાને સૂદી દસ્તાવેઝ લિખનેવાલે ગવાહ શાહિદ વગૈરહ સબ પર લઅનત ફરમાઈ હૈ ઔર ફરમાયા હૈ કે સૂદ દેનેવાલા ઔર લેનેવાલા ગુનાહમેં દોનોં બરાબર હૈં.

મસ્અલા : હિન્દુસ્તાનકે રિવાજસે સબ ચીઝેં ચાર કિસમકી હૈં, એક તો ખૂદ સોના ચાંદી યા ઉનકી બની હુઈ ચીઝ. દૂસરે ઉસકે સિવા વો ચીઝેં જો તોલકર બિકતી હૈં જૈસે અનાજ, ગલ્લા, લોહા, તાંબા, રોટી, તરકારી વગૈરહ. તીસરે વો ચીઝેં જો ગઝસે નાપકર બિકતી હૈં જૈસે કપડા. ચોથે વો જો ગિન્તીકે હિસાબસે બિકતી હૈં જૈસે અંડે, આમ, અમરૂદ, નારંગી, બકરી, ગાય, ઘોડા વગૈરહ ઈન સબકા અલગ અલગ હુકમ સમઝ લો.

ચાંદી સોના ઔર ઉસકી ચીઝોંકા બયાન

મસ્અલા : ચાંદી, સોના ખરીદનેકી કઈ સૂરતેં હૈં. એક તો યે કે ચાંદીકો ચાંદીસે ઔર સોનેકો સોનેસે ખરીદા, જૈસે એક રૂપિયેકી ચાંદી ખરીદના મંઝૂર હૈ યા અશરફીસે સોના ખરીદા, ગર્ઝ કે દોનોં તરફ એક હી કિસમકી ચીઝ હૈ તો ઐસે વક્ત દો બાતેં વાજિબ હૈં. એક તો યે કે દોનોં તરફકી ચાંદી યા દોનોં તરફકા સોના બરાબર હો, દૂસરે યે કે જુદા હોનેસે પેહલે હી પેહલે દોનોં તરફસે લેન દેન હો જાએ, કુછ ઉધાર બાકી ન રહે, અગર દોનોં બાતોંમેંસે કિસી બાતકે ખિલાફ હુવા તો સૂદ હો ગયા. મસલન એક રૂપિયેકી ચાંદી તુમને લી તો વજનમેં એક રૂપિયેકે બરાબર લેના ચાહિયે. અગર રૂપિયા ભરસે કમ લી યા ઉસસે ઝિયાદા લી તો યે સૂદ હો ગયા, ઈસી તરહ તુમને રૂપિયા તો દે દિયા લેકિન ઉસને ચાંદી અભી નહીં દી. થોડી દેરમેં તુમસે અલગ હોકર દેનેકા વાદા કિયા. ઈસી તરહ તુમને ભી રૂપિયા નહીં દિયા ચાંદી ઉધાર લે લી તો યે ભી સૂદ હૈ.

મસ્અલા : દૂસરી સૂરત યે હૈ કે દોનોં તરફ એક કિસમકી ચીઝ નહીં બલ્કે એક તરફ ચાંદી ઔર એક તરફ સોના હૈ. ઉસકા હુકમ યે હૈ કે વજનકા બરાબર હોના ઝરૂરી નહીં હૈ એક રૂપિયાકા ચાહે જિતના સોના મિલે જાઈઝ હૈ. ઈસી તરહ એક અશરફીકી ચાહે જિતની ચાંદી મિલે જાઈઝ હૈ. લેકિન જુદા હોનેસે પેહલે હી લેન દેન હો જાના કુછ ઉધાર ન રેહના યહાં ભી વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : ઝિયાદા આસાન બાત યે હૈ કે દોનોં આદમી જિતને ચાહેં રૂપિયે રખ્ખેં ઔર જિતની ચાહે ચાંદી રખ્ખેં મગર દોનોં આદમી એક એક પૈસા ભી શામિલ કરેં ઔર યૂં કેહ દેં કે હમ ઈસ ચાંદી ઔર ઈસ પૈસેકો ઈસ રૂપિયે ઔર ઈસ પૈસેકે બદલે લેતે હૈં. સારે બખેડોંસે બચ જાઓગે.

જો ચીઝેં તુલકર બિકતી હૈં ઉનકા બયાન

મસ્અલા : જૈસે અનાજ, ગોશ્ત, લોહા, તાંબા, તરકારી, નમક વગૈરહ ઈસ કિસમકી ચીઝોંમેંસે અગર એક ચીઝકો ઉસી કિસમકી ચીઝસે બેચના ઔર બદલના ચાહો. મસલન ગેહૂં દેકર દૂસરે ગેહૂં લિયે યા આટેકે બદલે આટા ગર્ઝકે દોનોં તરફ એક હી કિસમકી ચીઝ હો તો ઉસમેં ભી ઉન દો બાતોંકા ખયાલ રખના વાજિબ હૈ, એક તો યે કે દોનોં તરફ બિલકુલ બરાબર હો ઝરા ભી કિસી તરફ કમી બેશી ન હો વરના સૂદ હો જાએગા. દૂસરી તરફ યે કે ઉસી વક્ત હાથ દર હાથ લેન દેન ઔર કબ્ઝા હો જાએ, વરના સૂદ હો જાએગા.

મસ્અલા : અગર ઐસી ચીઝોંમેં જો તોલકર બિકતી હૈં, એક તરહકી ચીઝ ન હો જૈસે ગેહૂં દેકર ધાન લિયે યા જવ, ચના, જુવાર, નમક, ગોશ્ત, તરકારી વગૈરહ કોઈ ઔર ચીઝ લી, ગર્ઝ યે કે ઈધર ઔર ચીઝ હૈ ઉધર ઔર ચીઝ હૈ, દોનોં તરફ એક ચીઝ નહીં તો ઈસ સૂરતમેં દોનોંકા વજન બરાબર હોના વાજિબ નહીં, સેર ભર ગેહૂં દેકર ચાહે આઠ સેર ધાન વગૈરહ લે લો સબ જાઈઝ હૈ, અલબત્તા વો દૂસરી બાત યહાં ભી વાજિબ હૈ કે સામને રેહતે રેહતે દોનોં તરફસે લેન દેન હો જાએ. અગર ઐસા ન કિયા તો સૂદકા ગુનાહ હોગા.

મસ્અલા : અગર ઈસ કિસમકી ચીઝ જો તોલકર બિકતી હૈ, રૂપિયા પૈસેસે ખરીદી યા કપડે વગૈરહ કિસી ઐસી ચીઝસે બદલી હૈ જો તોલકર નહીં બિકતી બલ્કે ગઝસે નાપકર બિકતી હૈ યા ગિન્તીસે બિકતી હૈ, મસલન એક થાન (તાકા) કપડા દેકર ગેહૂં વગૈરહ લિયે યા ગેહૂં ચને દેકર અમરૂદ નારંગી નાશપાતી, અંડે ઐસી ચીઝેં લીં જો ગિનકર બિકતી હૈં તો ઈસ સૂરતમેં ઈન દોનોં બાતોંમેંસે કોઈ બાત ભી વાજિબ નહીં. એક પૈસાકે બદલે ચાહે જિતને ગેહૂં, આટા, તરકારી ખરીદે. ગેહૂં ચને દેકર ચાહે જિતને અમરૂદ, નારંગી વગૈરહ લે, ઔર ચાહે ઉસી વક્ત ઉસ જગહ રેહતે હુએ લેન દેન હો જાએ ચાહે અલગ હોનેકે બાદ હર તરેહ દુરૂસ્ત હૈ.

બૈએ સલમકા બયાન

ફસલકે કટનેસે પેહલે યા કટનેકે બાદ કિસીકો દસ રૂપિયે દિયે ઔર યૂં કહા કે દો

મહીનેકે બાદ ફલાને મહીનેકી ફલાં તારીખમેં હમ તુમસે ઈન દસ રૂપિયેકે ગેહૂં લેંગે ઔર નરખ ઉસી વક્ત તય કર લિયા કે રૂપિયેકે પંદરહ સેર યા રૂપિયેકે બીસ સેરકે હિસાબસે લેંગે તો યે બૈઅ દુરૂસ્ત હૈ. જિસ મહીનેકા વા'દા હુવા હૈ ઉસ મહીનેમેં ઉસકો ઉસી નરખ (કીમત) પર ગેહૂં દેને પડેંગે ચાહે બાઝારમેં મહેંગે બિકેં યા સસ્તે, બાઝારકે ભાવકા કુછ એ'તિબાર નહીં, ઈસ બૈઅકો સલમ કેહતે હૈં લેકિન ઉસકે જાઈઝ હોનેકી કઈ શર્તે હૈં.

પેહલી શર્ત યે હૈ કે ગેહૂં વગૈરહકી કૈફિયત ખૂબ સાફ સાફ ઈસ તરહ બતલા દે કે લેતે વક્ત દોનોંમેં ઝગડા ન પડે. મસલન કેહ દે કે ફલાં કિસમકા ગેહૂં દેના બહોત પતલા ન હો, ન પાલા મારા હુવા હો. ઉમદા હો ખરાબ ન હો. ઉસમેં કોઈ ચીઝ જવ, ચને, મટર વગૈરહ ન મિલી હો, ખૂબ સૂખે હો ગીલે ન હોં. અગર ઈસ વક્ત સિર્ફ ઈતના કેહ દિયા કે દસ રૂપિયેકે ગેહૂં દે દેના તો યે નાજાઈઝ હુવા, યા યૂં કહા કે ઈન દસ રૂપિયોંકે ધાન દે દેના યા ચાવલ દે દેના ઉસકી કિસમ કુછ ન બતલાઈ યે સબ નાજાઈઝ હૈ. દૂસરી શર્ત યે હૈ કે નરખ (કીમત) ભી ઉસી વક્ત તય કરે કે રૂપિયેકે પંદરહ સેર યા બીસ સેરકે હિસાબસે લેંગે. અગર યૂં કહા કે ઈસ વક્ત જો બાઝારકા ભાવ હો ઉસ હિસાબસે હમકો દેના યા ઉસસે દો સેર ઝિયાદા દેના તો યે જાઈઝ નહીં. તીસરી શર્ત યે હૈ કે જિતને રૂપિયોંકે ગેહૂં લેને હોં ઉસી વક્ત બતલા દો કે હમ દસ રૂપિયે યા બીસ રૂપિયેકે લેંગે. અગર યે નહીં બતલાયા યા યૂંહી ગોલમોલ કેહ દિયા કે થોડે રૂપિયેકે હમ ભી લેંગે તો યે સહીહ નહીં, ચોથી શર્ત યે હૈ કે ઉસી વક્ત ઉસી જગહ રેહતે રેહતે સબ રૂપિયે દે દે. અગર મઆમલા કરનેકે બાદ અલગ હોકર ફિર રૂપિયે દિયે તો વો મઆમલા ખતમ હો ગયા અબ ફિરસે તય કરના ચાહિયે. પાંચવીં શર્ત યે હૈ કે અપને લેનેકી મુદ્દત કમસે કમ એક મહીના મુકર્રર કરે કે એક મહીનાકે બાદ ફલાં તારીખકો ગેહૂં લેંગે. મહીનેસે કમ મુદ્દત મુકર્રર કરના સહીહ નહીં, ઔર ઝિયાદા ચાહે જિતની મુદ્દત મુકર્રર કરે જાઈઝ હૈ, લેકિન દિન, તારીખ, મહીના સબ મુકર્રર કર દે તાકે બાદમેં ઝગડા ન પડે. અગર દિન તારીખ ઔર મહીના મુકર્રર ન કિયા બલ્કે યૂં કહા કે જબ ફસલ કટેગી તબ દે દેના તો યે સહીહ નહીં. છઠ્ઠી શર્ત યે હૈ કે યે ભી મુકર્રર કરે કે ફલાં જગહ વો ગેહૂં દેના યાની ઈસી શહેરમેં યા કિસી દૂસરે શહેરમેં જહાં લેના હો વહાં પહોંચાનેકે લિયે કેહ દે કે હમારે ઘર પહોંચા દેના, ગર્ઝ યે કે જો મંઝૂર હો સાફ બતલા દે, અગર યે નહીં બતલાયા તો સહીહ નહીં. અગર ઈન શર્તોંકે મુવાફિક કિયા તો બૈએ સલમ દુરૂસ્ત હૈ વરના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : ગેહૂં વગૈરહ અનાજકે અલાવા ઔર જો ચીઝેં ઐસી હોં કે ઉનકી કૈફિયત બયાન કરકે મુકર્રર કર દી જાએ કે લેતે વક્ત કુછ ઝગડા હોનેકા ડર ન રહે ઉનકી બૈએ સલમ ભી દુરૂસ્ત હૈ જૈસે અંડે, ઈંટેં, કપડા.

મસ્અલા : બૈએ સલમકે સહીહ હોનેકી શર્ત યે હૈ કે જિસ વક્ત મઆમલા કિયા હૈ ઉસ વક્તસે લેકર લેને ઔર વસૂલ પાનેકે ઝમાને તક વો ચીઝ બાઝારમેં મિલતી રહે, નાયાબ ન હો, અગર ઈસ દરમિયાનમેં વો ચીઝ બિલકુલ નાયાબ હો જાએ કે ઉસ શહેર ઔર મુલ્કકે બાઝારોંમેં ન મિલે, ગો દૂસરી જગહ બહોત મુસીબત ઝેલકર મંગવા સકે તો યે બૈઅ બાતિલ હો ગઈ.

શુફઆકા બયાન

મસ્અલા : જિસ વક્ત શફીઅકો બૈઅકી ખબર પહોંચી અગર ફૌરન મુંહસે ન કહા કે મેં શુફઆ લૂંગા તો શુફઆ બાતિલ હો જાએગા. ફિર ઉસ શખ્સકો દા'વા કરના જાઈઝ નહીં રહા કે શફીઅકે પાસ ખત પહોંચા ઔર ઉસકે શુરૂમેં યે ખબર લિખી હૈ કે ફલાં મકાન ફરોખ્ત હુવા ઔર ઉસ વક્ત ઉસને ઝબાનસે ન કહા કે મેં શુફઆ લૂંગા યહાં તકકે તમામ ખત પઢ ગયા ઔર ફિર કહા કે મેં શુફઆ લૂંગા ઉસકા શુફઆ બાતિલ હો ગયા.

મસ્અલા : અગર શફીઅને કહા કે મુઝકો ઈતના રૂપિયા દો તો અપને હક્કે શુફઆસે દસ્તબરદાર હો જાઉં, તો ઈસ સૂરતમેં ચૂંકે અપના હક સાકિત કરને પર રઝામંદ હો ગયા ઈસ લિયે શુફઆ સાકિત હો ગયા લેકિન ચૂંકે યે રિશ્વત હૈ ઈસ લિયે રૂપિયા લેના દેના હરામ હૈ.

મસ્અલા : અગર અભી હાકિમને શુફઆ નહીં દિલાયા થા કે શફીઅ મર ગયા ઉસકે વારિસોંકો શુફઆ ન પહોંચેગા, ઔર અગર ખરીદાર મર ગયા તો શુફઆ બાકી રહેગા.

મસ્અલા : શફીઅકો ખબર પહોંચી કે ઈસ કદર કીમતકા મકાન બિકા હૈ ઉસને દસ્તબરદારી કી. ફિર માલૂમ હુવા કે કમ કીમતકો બિકા હૈ ઉસ વક્ત શુફઆ લે સકતા હૈ, ઈસી તરહ પેહલે સુના થા કે ફલાં શખ્સ ખરીદાર હૈ ફિર સુના કે નહીં દૂસરા ખરીદાર હૈ, યા પેહલે સુના થા કે આધા બિકા હૈ ફિર માલૂમ હુવા કે પૂરા બિકા હૈ. ઈન સૂરતોંમેં પેહલી દસ્ત બરદારીસે શુફઆ બાતિલ ન હોગા.

કર્ઝ લેનેકા બયાન

મસ્અલા : જો ચીઝ ઐસી હો કે ઈસી તરહકી ચીઝ તુમ દે સકતે હો ઉસકા કર્ઝ લેના દુરૂસ્ત હૈ. જૈસે અનાજ, અંડે, ગોશ્ત વગૈરહ. ઔર જો ચીઝ ઐસી હો કે ઈસ તરહકી ચીઝ દેના મુશ્કિલ હૈ તો ઉસકા કર્ઝ લેના દુરૂસ્ત નહીં જૈસે અમરૂદ નારંગી, બકરી, મુરઘી વગૈરહ.

મસ્અલા : જિસ ઝમાનેમેં રૂપિયેકે દસ સેર ગેહૂં મિલતે થે ઉસ વક્ત તુમને પાંચ સેર ગેહૂં કર્ઝ લિયે ફિર ગેહૂં સસ્તે હો ગયે ઔર રૂપિયેકે બીસ સેર મિલને લગે તો તુમકો વોહી પાંચ સેર દેને પડેંગે. ઈસી તરહ અગર ગિરાં (મહેંગે) હો ગયે હૈં તબ ભી યેહી ગેહૂં દેને પડેંગે જિતને દિયે ગયે થે.

મસ્અલા : જૈસે ગેહૂં તુમને દિયે થે ઉસને ઉનસે અચ્છે ગેહૂં અદા કિયે તો ઉસકા લેના જાઈઝ હૈ યે સૂદ નહીં, મગર કર્ઝ દેનેકે વક્ત યે કેહના દુરૂસ્ત નહીં કે હમ ઉનસે અચ્છે લેંગે અલબત્તા વજનમેં ઝિયાદા નહીં હોના ચાહિયે ખૂબ ઠીક ઠીક તોલકર લેના દેના ચાહિયે, અગર કુછ ઝુકતા તોલ દિયા તો કુછ ડર નહીં.

મસ્અલા : કિસીસે કુછ રૂપિયા યા ગલ્લા (અનાજ) ઈસ વા'દે પર કર્ઝ લિયા કે એક મહીના યા પંદરહ દિનકે બાદ હમ અદા કરેંગે ઔર ઉસને મંઝૂર કર લિયા તબ યે મુદ્દતકા બયાન નાજાઈઝ હૈ અગર ઉસકો ઉસ વક્તસે પેહલે ઝરૂરત પડે ઔર તુમસે માંગે યા બગૈર ઝરૂરત હી માંગે તુમકો અભી અદા કરના પડેગા.

કિસીકી ઝિમ્મેદારી કર લેનેકા બયાન

મસ્અલા : નઈમકે ઝિમ્મે કિસીકે રૂપિયે યા પૈસે હોતે થે તુમને ઉસકી ઝિમ્મેદારી કર લી કે અગર યે ન દેગા તો હમસે લે લેના, યા યૂં કહા કે હમ ઉસકે ઝિમ્મેદાર હૈં. ઔર ઉસ હકદારને તુમહારી ઝિમ્મેદારી મંઝૂર ભી કર લી તો અબ ઉસકી અદાયગી તુમહારે ઝિમ્મે વાજિબ હો ગઈ, અગર નઈમ ન દે તો તુમકો દેના પડેંગે ઔર ઉસ હકદારકો ઈખ્તિયાર હૈ કે જિસસે ચાહે તકાઝા કરે, ચાહે તુમસે, ચાહે નઈમસે. અબ જબ તક નઈમ અપના કર્ઝ અદા ન કરે યા મઆફ ન કરાએ તબ તક બરાબર તુમ ઝિમ્મેદાર હોગે. અલબત્તા અગર વો હકદાર તુમહારી ઝિમ્મેદારી મઆફ કર દે ઔર કેહ દે કે અબ તુમસે કુછ મતલબ નહીં હમ તુમસે તકાઝા ન કરેંગે તો અબ તુમહારી ઝિમ્મેદારી નહીં રહી. ઔર અગર તુમહારી ઝિમ્મેદારીકે વક્ત હી ઉસ હકદારનેં મંઝૂર ન કિયા ઔર કહા કે તુમહારી ઝિમ્મેદારીકા હમેં એ'તિબાર નહીં યા ઔર કુછ કહા તો તુમ ઝિમ્મેદાર નહીં.

મસ્અલા : નાબાલિગ લડકા યા લડકી અગર કિસીકી ઝિમ્મેદારી કરે તો દુરૂસ્ત નહીં.

કિસીકો વકીલ કર દેનેકા બયાન

મસ્અલા : જિસ કામકો આદમી ખૂદ કર સકતા હૈ ઉસમેં યે ભી ઈખ્તિયાર હૈ કે કિસી ઔરસે કેહ દે કે તુમ હમારા યે કામ કર દો. જૈસે બેચના, મોલ લેના

(યાની ખરીદના), કિરાયા પર લેના દેના, નિકાહ કરના વગૈરહ. નોકરકો બાઝાર સોદા લેને ભેજા યા નોકરકે ઝરીઆસે કોઈ ચીઝ બિકવાઈ, યા યક્કહ તાંગા કિરાયા પર મંગવાયા. જિસસે યે કામ કરાયા ગયા હૈ શરીઅતમેં ઉસકો વકીલ કેહતે હૈં.

મસ્અલા : તુમને નોકરસે ગોશ્ત મંગવાયા વો ઉધાર લે આયા તો વો ગોશ્તવાલા તુમસે તકાઝા નહીં કર સકતા ઉસી નોકરસે તકાઝા કરે ઔર નોકર તુમસે તકાઝા કરેગા. ઈસી તરહ અગર કોઈ ચીઝ તુમને બિકવાઈ તો ખરીદનેવાલેસે તુમકો તકાઝા કરને ઔર દામ વસૂલ કરનેકા હક નહીં હૈ. ઉસને જિસસે ચીઝ પાઈ હૈ ઉસીકો દામ ભી દેગા, ઔર અગર વો ખૂદ તુમકો દામ દે દે તબ ભી જાઈઝ હૈ.

વકીલકે બરતરફ કર દેનેકા બયાન

વકીલકે મૌકૂફ ઔર બરતરફ કરનેકા તુમકો હર વક્ત ઈખ્તિયાર હૈ મસલન તુમને કિસીસે કહા થા કે હમેં એક બકરીકી ઝરૂરત હૈ કહીં મિલ જાએ તો લે લેના ફિર મૌકૂફ કર દિયા કે અબ ન લેના. તો અબ ઉસકો લેનેકા ઈખ્તિયાર નહીં. અગર અબ લેગા તો ઉસીકે સર પડેગી.

મસ્અલા : અગર ખૂદ ઉસકો મના નહીં કિયા બલ્કે ખત ભેજકર ઈત્તિલાઅ કર દી કે અબ ન લેના તબ ભી વો બરતરફ હો ગયા.

કારોબારમેં શિરકતકા યબાન

મસ્અલા : તુમને તિજારતકે લિયે કિસીકો રૂપિયે દિયે કે ઉસસે તિજારત કરો જો કુછ નફા હોગા વો હમ તુમ બાંટ લેંગે, યે જાઈઝ હૈ. ઉસકો મુઝારિબત કેહતે હૈં, લેકિન ઉસકી કઈ શરતેં હૈં. અગર ઉન શરતોંકે મુવાફિક હો તો સહીહ હૈ નહીં તો નાજાઈઝ ઔર ફાસિદ હૈ. શરતેં નીચે હૈં.

(૧) જિતના રૂપિયા દેના હો વો બતલા દો, ઔર ઉસકો તિજારતકે લિયે દે ભી દો, અપને પાસ ન રખ્ખો. અગર રૂપિયા ઉસકે હવાલે ન કિયા અપને પાસ હી રખ્ખા તો યે મઆમલા ફાસિદ હૈ.

(૨) બાંટનેકી સૂરતમેં તય કર લો ઔર બતલા દો કે તુમકો કિતના મિલેગા ઔર ઉસકો કિતના મિલેગા? અગર યે બાત તય નહીં હુઈ બસ ઈતના હી કહા કે નફા હમ બાંટ લેંગે તો ફાસિદ હૈ.

(૩) નફા તકસીમ કરનેકો ઈસ તરહ તય ન કરો કે જિસ કદર નફા હો, ઉસમેંસે દસ રૂપિયે હમારે બાકી તુમહારે, યા દસ રૂપિયે તુમહારે બાકી હમારે, બલ્કે યું તય કરો કે આધા હમારા આધા તુમહારા, યા એક હિસ્સા ઈસકા દો હિસ્સા ઉસકે, યા

એક હિસ્સા આપકા બાકી તીન હિસ્સે દૂસરેકે, ગર્ઝ યે કે નફાકી તકસીમ હિસ્સોંકે એ'તિબારસે કરના ચાહિયે, જો કુછ નુકસાન હોગા વો માલિકકે ઝિમ્મે હૈ ઉસીકા રૂપિયા ગયા.

શિરકતકા બયાન

શિરકત દો તરહકી હૈ. એક શિરકતે અમલાકે હિબાઈ હૈ જૈસે એક શખ્સ મર ગયા ઔર ઉસકે તરકામેં ચંદ વારિસ શરીક હૈં, યા રૂપિયા મિલાકર દો શખ્સોંને એક ચીઝ ખરીદ લી યા એક શખ્સને દો શખ્સોંકો કોઈ ચીઝ હિબા (બખ્શિશ) કર દી. ઉસકા હુકમ યે હૈ કે કિસીકો કોઈ તસર્રુફ બગૈર ઈજાઝત દૂસરે શરીકકે જાઈઝ નહીં. દૂસરી શિરકતે ઉકૂદ હૈ યાની દો શખ્સોંને આપસમેં મુઆહિદા કિયા કે હમ તુમ શિરકતમેં તિજારત કરેંગે. ઈસ શિરકતકે અકસામ ઔર અહકામ યે હૈં.

મસ્અલા : એક કિસમ શિરકતે ઉકૂદકી શિરકતે મનાન કેહલાતી હૈ યાની દો શખ્સોંને થોડા થોડા રૂપિયા આપસમેં પહોંચાકર ઈત્તિફાક કિયા કે ઉસકા કપડા યા ગલ્લા (અનાજ) ખરીદકર તિજારત કરેં. ઉસમેં યે શર્ત હૈ કે દોનોંકા રાસુલ માલ (સરમાયા-મુડી) નકદ હો. અગર એકકા નકદ ઔર દૂસરેકા ગૈર નકદ હો તો શિરકત સહીહ ન હોગી.

મસ્અલા : એક કિસમકી શિરકત ઉકૂદકી શિરકતે સનાએઅ કેહલાતી હૈ ઔર શિરકત ભી કેહતે હૈં. જૈસે દો દરજી યા દો રંગરેઝ આપસમેં મુઆહિદા કર લેં કે જો કામ જિસકે પાસ આએ ઉસકો કબૂલ કરે ઔર જો મઝદૂરી મિલે વો આપસમેં આધી યા તિહાઈ યા ચોથાઈ વગૈરહકે હિસાબસે બાંટ લેં યે જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : જો કામ એકને લે લિયા, દોનોં પર લાઝિમ હો ગયા. મસલન એક શરીકને એક કપડા સીનેકે લિયે લિયા તો સાહિબે ફરમાઈશ જિસ તરહ ઉસ પર તકાઝા કર સકતા હૈ દૂસરે શરીકસે ભી સિલવા સકતા હૈ. ઈસી તરહ જૈસે યે કપડા સીનેવાલા મઝદૂરી માંગ સકતા હૈ દૂસરા ભી મઝદૂરી લે સકતા હૈ, ઔર જિસ તરહ ઈસકો મઝદૂરી દેનેસે માલિક સુબુકદોશ (ઝિમ્માસે બરી) હો જાતા હૈ ઈસી તરહ અગર દૂસરે શરીકકો દે દી તો ભી બરીઉઝ્ ઝિમ્મહ હો સકતા હૈ.

સાઝેકી ચીઝ તકસીમ કરનેકા બયાન

દો આદમિયોંને મિલકર બાઝારસે ગેહૂં મંગાએ. તો અબ તકસીમ કરતે વક્ત દોનોંકા મૌજૂદ હોના ઝરૂરી હૈ. દૂસરા હિસ્સાદાર મૌજૂદ ન હો તબ ભી ઠીક ઠીક તોલકર ઉસકા હિસ્સા અલગ કરકે અપના હિસ્સા અલગ કર લેના દુરુસ્ત હૈ. જબ અપના હિસ્સા અલગ કર લિયા તો ખાઓ પિયો યા કિસીકો દે દો જો ચાહો કરો સબ જાઈઝ હૈ. ઈસી

તરહ ઘી, તેલ, અંડે વગૈરહકા ભી યેહી હુકમ હૈ. ગર્ઝ યે કે જો ચીઝ ઐસી હો કે ઉસમેં કુછ ફર્ક ન હોતા હો જૈસે અંડે અંડે સબ બરાબર હૈં યા ગેહૂંકે દો હિસ્સે કિયે તો જૈસે યે હિસ્સા વૈસા વો હિસ્સા દોનોં બરાબર હૈં ઐસી સબ ચીઝોંકા યેહી હુકમ હૈ કે દૂસરેકે મૌજૂદ ન હોને પર ભી હિસ્સા બાંટ લેના દુરૂસ્ત હૈ, લેકિન દૂસરેને અભી અપના હિસ્સા નહીં લિયા થા કે કિસી તરહ જાતા રહા ફિર વો નુકસાન દોનોંકા હોગા. ઔર જિન ચીઝોંમેં ફર્ક હુવા કરતા હૈ જૈસે અમરૂદ, નારંગી વગૈરહ ઉનકા હુકમ યે હૈ કે જબ તક દોનોં હિસ્સાદાર મૌજૂદ ન હોં, હિસ્સા બાંટકર લેના દુરૂસ્ત નહીં હૈ.

અમાનત રખને રખ્ખાનેકા બયાન

મસ્અલા : કિસીને કોઈ ચીઝ તુમહારે પાસ અમાનત રખ્ખી ઔર વો તુમને લે લી તો અબ ઉસકી હિફાઝત કરના તુમ પર વાજિબ હો ગયા. અગર હિફાઝતમેં કમી ઔર ગફલત કી ઔર વો ચીઝ ઝાએઅ (બરબાદ) હો ગઈ તો ઉસકા તાવાન (યાની નુકસાનકા જુરમાના) દેના પડેગા. અલબત્તા અગર હિફાઝતમેં કોતાહી નહીં હુઈ ફિર ભી કિસી વજહસે જાતી રહી, મસલન ચોરી હો ગઈ યા ઘરમેં આગ લગ ગઈ ઔર ઉસમેં જલ ગઈ તો ઉસકા તાવાન વો નહીં લે સકતા બલ્કે અમાનત રખતે વક્ત યે ઈકરાર કર લિયા કે અગર જાતી રહી તો મૈં ઝિમ્મેદાર હૂં, મુઝસે દામ લેના તબ ભી ઉસકો તાવાન લેનેકા હક નહીં, યૂં અપની ખૂશીસે દે દો વો ઔર બાત હૈ.

મસ્અલા : કિસીને કહા મૈં ઝરા કામસે જાતા હૂં મેરી ચીઝ રખ લો, તુમને કહા અચ્છા રખ દો, યા તુમ કુછ નહીં બોલે વો તુમહારે પાસ રખકર ચલા ગયા તો અમાનત હો ગઈ. અલબત્તા અગર તુમને કેહ દિયા કે મૈં નહીં જાનતા ઔર કિસીકે પાસ રખ દો યા ઔર કુછ કેહકર ઈન્કાર કર દિયા ફિર ભી રખકર ચલા ગયા તો અબ વો ચીઝ તુમહારી અમાનતમેં નહીં હૈ અલબત્તા અગર ઉસકે ચલે જાનેકે બાદ તુમને ઉઠાકર રખ લી તો અમાનત હો જાએગી.

મસ્અલા : જિસકે પાસ કોઈ અમાનત હો ઉસકો ઈખ્તિયાર હૈ કે ખૂદ અપની હિફાઝતમેં રખ્ખે યા અપને કિસી રિશ્તેદારકે પાસ રખ દે જો એક હી ઘરમેં ઉસકે સાથ રેહતે હોં જિનકે પાસ અપની ચીઝ ભી ઝરૂરતકે વક્ત રખ દેતા હો, લેકિન અગર કોઈ દયાનતદાર ન હો તો ઉસકે પાસ રખના દુરૂસ્ત નહીં. ઝાએઅ હો જાને પર તાવાન દેના પડેગા. ઔર ઐસે રિશ્તેદારકે સિવા કિસી ઔરકે પાસ ભી પરાઈ અમાનતકા રખના બગૈર માલિકકી ઈજાઝતકે દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : ઘરમેં આગ લગ ગઈ તો ઐસે વક્ત ગૈરકે પાસ ભી પરાઈ અમાનતકા રખવા દેના જાઈઝ હૈ લેકિન જબ વો ઉઝર જાતા રહે તો ફૌરન લે લેના

ચાહિયે. અગર અબ વાપસ ન લેગા તો તાવાન દેના પડેગા. ઈસી તરહ મરતે વક્ત અગર કોઈ અપને ઘરકા આદમી મૌજૂદ ન હો તો પડોસીકે સુપુર્દ કર દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસીને કુછ રૂપિયે પૈસે અમાનત રખવાએ તો બિઐનિહી ઉનહી રૂપિયોં પૈસોંકા હિફાઝતસે રખના વાજિબ હૈ ન તો અપને રૂપિયોંમેં ઉનકા મિલાના જાઈઝ હૈ ઔર ન ઉનકા ખર્ચ કરના જાઈઝ હૈ. યે ન સમઝો કે રૂપિયા રૂપિયા સબ બરાબર હૈ લાઓ ઉસકો ખર્ચ કર ડાલેં જબ માંગેગા તો અપના રૂપિયા દે દેંગે. અલબત્તા અગર ઉસને ઈજાઝત દે દી તો ઐસી સૂરતમેં ખર્ચ કરના દુરૂસ્ત હૈ લેકિન ઉસકા હુકમ યે હૈ કે અગર વોહી રૂપિયા તુમ અલગ રેહને દો તબ વો રૂપિયા અમાનત સમઝા જાએગા અગર જાતા રહા તો તાવાન ન દેના પડેગા. અગર તુમને ઈજાઝત લેકર ખર્ચ કર દિયા તો અબ વો તુમહારે ઝિમ્મે કર્ઝ હો ગયા અમાનત નહીં રહા, લિહાઝા અબ બહરહાલ તુમકો દેના પડેગા.

મસ્અલા : કિસીને બકરી યા ગાય વગૈરહ અમાનત રખવાઈ તો ઉસકા દૂધ પીના યા કિસી તરહ ઉસસે કામ લેના દુરૂસ્ત નહીં. અલબત્તા ઈજાઝતસે યે સબ જાઈઝ હૈ. બગૈર ઈજાઝત જિતના દૂધ લિયા હૈ ઉસકે દામ (પૈસે) દેના પડેંગે.

મસ્અલા : જબ વો અમાનત માંગે તો ફૌરન ઉસકો દે દેના વાજિબ હૈ બગૈર ઉઝ્ર ન દેના ઔર દેર કરના જાઈઝ નહીં. કિસીને અપની અમાનત માંગી, તુમને કહા ભાઈ ઈસ વક્ત હાથ ખાલી નહીં કલ લે લેના, ઉસને કહા અચ્છા કલ હી સહી તબ તો ખૈર કુછ હરજ નહીં. ઔર અગર વો કલકે લેને પર રાઝી ન હુવા ઔર ન દેનેસે ખફા હોકર ચલા ગયા તો અબ વો ચીઝ અમાનત નહીં રહી. અબ અગર જાતી રહેગી તો તાવાન દેના પડેગા.

માંગી હુઈ ચીઝકા બયાન

કિસીસે કોઈ કપડા યા ઝેવર યા ચારપાઈ બરતન વગૈરહ કોઈ ચીઝ કુછ દિનકે લિયે માંગ લી કે ઝરૂરત હૈ. ઝરૂરત નિકલ જાને પર દે જાએંગે, તો ઉસકા હુકમ ભી અમાનતકી તરહ હૈ. અબ ઉસકો અચ્છી તરહ હિફાઝતસે રખના વાજિબ હૈ. અગર બાવુજૂદ હિફાઝતકે જાતી રહે તો જિસકી ચીઝ હૈ ઉસકો તાવાન લેનેકા હક નહીં હૈ બલ્કે અગર તુમને ઈકરાર ભી કર લિયા હૈ કે અગર જાએગી તો હમસે લેના, તબ ભી તાવાન લેના દુરૂસ્ત નહીં, અલબત્તા અગર હિફાઝત ન કી ઈસ વજહસે જાતી રહી તો તાવાન દેના પડેગા. ઔર માલિકકો હર વક્ત ઈખ્તિયાર હૈ જબ ચાહે અપની ચીઝ લે લે તુમહેં ઈન્કાર કરના દુરૂસ્ત નહીં. અગર માંગને પર ન દી તો ફિર ઝાએઅ હો જાને પર તાવાન દેના પડેગા.

કિસીકો કુછ દેનેકા બયાન

મસ્અલા : તુમને કિસીકો કોઈ ચીઝ દી ઔર ઉસને મંઝૂર કર લિયા યા મુંહસે કુછ નહીં કહા બલ્કે તુમને ઉસકે હાથ પર રખ દી ઔર ઉસને લે લી તો અબ વો ચીઝ ઉસકી હો ગઈ. અબ તુમહારી નહીં રહી બલ્કે વોહી ઉસકા માલિક હૈ. ઈસકો શરીઅતમેં હિબા કેહતે હૈં લેકિન ઉસકી કઈ શરતેં હૈં. એક તો ઉસકે હવાલે કર દેના ઔર ઉસકા કબ્ઝા કર લેના. અગર તુમને કહા કે યે હમને તુમકો દે દી, ઉસને કહા હમને લે લી. લેકિન અભી તુમને ઉસકે હવાલે નહીં કી તો યે દેના સહીહ નહીં હુવા. અભી તક વો ચીઝ તુમહારી હી મિલ્ક હૈ. અલબત્તા અગર ઉસને ઉસ ચીઝ પર અપના કબ્ઝા કર લિયા તો અબ કબ્ઝા કર લેનેકે બાદ ઉસકા માલિક બના.

મસ્અલા : બંદ સંદૂકમેં કુછ કપડે દિયે હૈં, લેકિન ઉસકી કુંજી (ચાવી) નહીં દી તો કબ્ઝા નહીં હુવા, જબ કુંજી દોગે તબ કબ્ઝા હોગા, ઉસ વક્ત ઉસકા માલિક બનેગા.

મસ્અલા : અગર કિસીકો આધી યા તિહાઈ યા ચોથાઈ ચીઝ દો, પૂરી ન દો તો ઉસકા હુકમ યે હૈ કે દેખો વો કિસ કિસમકી ચીઝ હૈ. આધી બાંટ દેનેકે બાદ ભી કામકી રહેગી યા ન રહેગી. અગર બાંટ દેનેકે બાદ કામકી ન રહે જૈસે કે ચક્કી, ચોકી, પલંગ, પતેલી, લોટા, કટોરા, પ્યાલા, સંદૂક, જાનવર વગૈરહ ઐસી ચીઝોંકો બગૈર તકસીમ કિયે ભી આધી, તિહાઈ જો કુછ દેના મંઝૂર હો, દેના જાઈઝ હૈ. અગર વો કબ્ઝા કર લે તો જિતના જિતના હિસ્સા તુમને દિયા હૈ ઉસકા માલિક બન ગયા ઔર વો ચીઝ સાઝેમેં હો ગઈ. ઔર અગર વો ચીઝ ઐસી હૈ કે તકસીમ કરનેકે બાદ ભી કામકી રહેગી જૈસે જમીન, ઘર, કપડેકા થાન, જલાનેકી લકડી, અનાજ, ગલ્લા, દૂધ, દહી વગૈરહ તો બગૈર તકસીમ કિયે ઉનકા દેના સહીહ નહીં, અગર તુમને કિસીસે કહા કે હમને ઈસ બરતનકા આધા ઘી તુમકો દે દિયા. વો કહે હમને લે લિયા તો યે દેના સહીહ નહીં હુવા બલ્કે અગર વો બરતન પર ભી કબ્ઝા કર લે તબ ભી ઉસકા માલિક નહીં હુવા. અભી સારા ઘી તુમહારા હી હૈ. હાં ઉસકે બાદ અગર ઉસમેંકા આધા ઘી અલગ કરકે ઉસકે હવાલે કર દો તો અબ અલબત્તા ઉસકા માલિક હો જાએગા.

મસ્અલા : એક થાન યા એક મકાન યા બાગ વગૈરહ દો આદમિયોંને મિલકર આધા આધા ખરીદા તો જબ તક તકસીમ ન કર લો તબ તક આધા હિસ્સા કિસીકો દેના સહીહ નહીં.

મસ્અલા : નાબાલિગ લડકા યા લડકી અપની ચીઝ કિસીકો દે દે તો ઉસકા દેના સહીહ નહીં હૈ ઔર ઉસકી ચીઝ લેના ભી નાજાઈઝ હૈ.

બચ્ચોંકો દેનેકા બયાન

કિસી તકરીબમેં (શાદી બિયાહમેં) છોટે બચ્ચોંકો જો કુછ દિયા જાતા હૈ ઉસસે બચ્ચેકો દેના મકસૂદ નહીં હોતા બલ્કે માં બાપકો દેના મકસૂદ હોતા હૈ. ઈસ લિયે વો સબ ન્યૂતા બચ્ચેકી મિલ્ક નહીં બલ્કે માં બાપ ઉસકે માલિક હૈં જો ચાહેં સો કરેં. અલબત્તા અગર કોઈ શખ્સ ખાસ બચ્ચા હીકો કોઈ ચીઝ દે તો ફિર વોહી બચ્ચા ઉસકા માલિક હૈ. અગર બચ્ચા કબ્ઝા ન કરે યા કબ્ઝા કરનેકે લાઈક ન હો, અગર બાપ હો તો ઉસકે કબ્ઝા કર લેનેસે ઔર અગર બાપ ન હો તો દાદાકે કબ્ઝા કર લેનેસે બચ્ચા માલિક હો જાએગા. અગર બાપ દાદા મૌજૂદ ન હોં તો બચ્ચા જિસકી કફાલતમેં હૈ ઉસકો કબ્ઝા કરના ચાહિયે. ઔર બાપ દાદાકે હોતે માં, નાની, દાદી વગૈરહ ઔર કિસીકા કબ્ઝા કરના મોઅતબર નહીં હૈ.

મસ્અલા : જો ચીઝ હો અપની સબ ઔલાદકો બરાબર દેના ચાહિયે. લડકા લડકી સબકો બરાબર દે. અગર કભી કિસીકો ઝિયાદા દે તો ભી ખૈર કુછ હરજ નહીં લેકિન જિસે કમ દિયા ઉસકો નુકસાન દેના મકસૂદ ન હો નહીં તો કમ દેના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : જો ચીઝ નાબાલિગકી મિલ્ક હો, ઉસકા હુકમ યે હૈ કે ઉસી બચ્ચેકે કામમેં લગાના ચાહિયે કિસીકો અપને કામમેં લગાના જાઈઝ નહીં, ખૂદ માં બાપ ભી અપને કામમેં ન લાએં ન કિસી બચ્ચેકે કામમેં લાએં.

દેકર વાપસ લેનેકા બયાન

મસ્અલા : કુછ દેકર વાપસ લેના બડા ગુનાહ હૈ. લેકિન કોઈ વાપસ લે લે ઔર જિસકો દી થી વો અપની ખૂશીસે દે ભી દે તો અબ ફિર ઉસકા માલિક બન જાએગા, મગર બાઝી બાતેં ઐસી હૈં જિનસે વાપસ લેનેકા ઈખ્તિયાર બિલકુલ નહીં રેહતા, મસલન તુમને કિસીકો બકરી દી ઉસકો ખિલા પિલાકર ખૂબ મોટા તાઝા કિયા તો ઉસે વાપસ લેનેકા ઈખ્તિયાર નહીં હૈ, યા કિસીકો જમીન દી ઉસને ઘર બનાયા યા બાગ લગાયા તો અબ વાપસ લેનેકા ઈખ્તિયાર બાકી હૈ લેકિન અગર વાપસ કરે તો સિર્ફ બકરી વાપસ કર સકતા હૈ વો બચ્ચે નહીં લે સકતા.

કિરાયા પર લેનેકા બયાન

મસ્અલા : જબ તુમને મહીના ભરકે લિયે ઘર કિરાયા પર લિયા ઔર અપને કબ્ઝામેં કર લિયા તો મહીનાકે બાદ કિરાયા દેના પડેગા ચાહે ઉસમેં રેહનેકા ઈત્તિફાક હુવા હો યા ખાલી પડા રહા હો કિરાયા બહરહાલ વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : દરજી કપડા સીકર યા રંગરેઝ રંગકર યા ધોબી કપડા ધોકર લાયા તો ઉસકો ઈખ્તિયાર હૈ કે જબ તક તુમસે ઉસકી મઝદૂરી ન લે તબ તક તુમકો કપડા ન દે, બગૈર મઝદૂરી દિયે ઉસસે ઝબરદસ્તી લેના દુરૂસ્ત નહીં, ઔર અગર કિસી મઝદૂરસે ગલ્લા (અનાજ) કા એક બોરા એક આનેકે પૈસા પર ઉઠવાયા તો અપની મઝદૂરી માંગનેકે લિયે તુમહારા ગલ્લા (અનાજ) નહીં રોક સકતા, ક્યૂંકે વહાંસે લાનેકી વજહસે ગલ્લામેં કોઈ બાત પૈદા નહીં હુઈ ઔર પેહલી સૂરતમેં એક નઈ બાત કપડેમેં પૈદા હો ગઈ.

મસ્અલા : અગર કિસીને યે શર્ત કર લી કે મેરા કપડા તુમ હી સીના તુમ હી ધોના તો વો દૂસરેકો નહીં દે સકતા. ખૂદ હી કરે. ઔર અગર યે શર્ત નહીં કી તો કિસી ઔરસે ભી વો કામ કરા સકતા હૈ.

ઈજારએ ફાસિદહકા બયાન

મસ્અલા : અગર મકાન કિરાયા પર લેતે વક્ત કુછ મુદ્દત નહીં બયાન કી કે કિતને દિનકે લિયે કિરાયા પર લિયા હૈ, યા કિરાયા નહીં નહીં મુકર્રર કિયા યૂંહી લે લિયા, યા શર્ત કર લી કે જો કુછ ઉસમેં ગિર જાએગા વો ભી હમ અપને પાસ હીસે બનવા દિયા કરેંગે, યા કિસીકો ઘર ઈસ વા'દા પર દિયા કે ઉસકી મરમ્મત કરા દિયા કરે ઔર ઉસકા યેહી કિરાયા હૈ. યે સબ ઈજારએ ફાસિદહ હૈ. ઔર અગર યૂં કેહ દે કે તુમ ઈસ ઘરમેં રહો ઔર મરમ્મત કરા દિયા કરો કિરાયા કુછ નહીં તો યે રિઆયત હૈ ઔર જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : કિસીને યે કેહકર મકાન કિરાયા પર લિયા કે દો રૂપિયા માહવાર કિરાયા દિયા કરેંગે તો એક હી મહીનેકે લિયે ઈજારા સહીહ હુવા, મહીનેકે બાદ માલિકકો ઉસમેંસે ઉઠા દેનેકા ઈખ્તિયાર હૈ. ફિર જબ દૂસરે મહીનેમેં તુમ રેહ પડે તો એક હી મહીનેકા ઈજારા અબ સહીહ હો ગયા, ઈસી તરહ હર મહીનેમેં નયા ઈજારા હોતા રહેગા. અલબત્તા અગર યે ભી કેહ દે કે ચાર મહીને યા પાંચ મહીને રહૂંગા. તો જિતની મુદ્દત બતલાઈ હૈ ઉતની મુદ્દત તક ઈજારા સહીહ હુવા. ઉસસે પેહલે માલિક તુમકો નહીં ઉઠા સકતા.

ઈજારા તોડ દેનેકા બયાન

મસ્અલા : કોઈ ઘર કિરાયા પર લિયા વો બહોત ટપકતા હૈ યા કુછ હિસ્સા ઉસકા ગિર પડા, યા ઔર કોઈ ઐસા ઐબ નિકલ આયા જિસસે અબ રેહના મુશ્કિલ હૈ તો ઈજારાકા તોડ દેના દુરૂસ્ત હૈ. ઔર અગર બિલકુલ હી ગિર પડા તો ખૂદ હી ઈજારા ટૂટ ગયા, તુમહારે તોડને ઔર માલિકકે રાઝી હોનેકી ઝરૂરત નહીં રહી.

મસ્અલા : જબ કિરાયા પર લેનેવાલે ઔર દેનેવાલે મેંસે કોઈ મર જાએ તો ઈજારા ટૂટ જાતા હૈ.

મસ્અલા : અગર કોઈ ઐસા ઉઝર પૈદા હો જાએ કે ઈજારેકો તોડના પડે તો મજબૂરીકે વક્ત તોડ દેના સહીહ હૈ. મસલન કહીં જાનેકે લિયે તાંગાકો કિરાયા પર લિયા ફિર રાય બદલ દી અબ જાનેકા ઈરાદા નહીં રહા તો ઈજારા તોડના સહીહ હૈ.

મસ્અલા : યે જો દસ્તૂર હૈ કે કિરાયા તય કરકે ઉસકો બયઆના (બોનાગત) દે દેતે હૈં, અગર જાના હુવા તો ફિર ઉસકો પૂરા કિરાયા દેતે હૈં ઔર બયઆના ઉસ કિરાયામેં મજરા હો જાતા હૈ ઔર જો જાના ન હુવા તો વો બયઆના હઝમ કર લેતા હૈ વાપસ નહીં દેતા, યે દુરૂસ્ત નહીં, બલ્કે ઉસકો વાપસ દેના ચાહિયે.

તાવાન લેનેકા બયાન

મસ્અલા : રંગરેઝ, ધોબી, દરજી વગૈરહ કિસી પેશાવરસે કોઈ કામ કરાયા તો વો ચીઝ જો ઉસકો દી હૈ ઉસકે પાસ અમાનત હૈ અગર ચોરી હો જાએ યા કિસી ઔર તરહ બગૈર ઈરાદેસે મજબૂરીસે ઝાએઅ હો જાએ તો ઉનસે તાવાન લેના દુરૂસ્ત નહીં, અલબત્તા અગર ઉસને ઈસ તરહ ગંદી કી કે કપડા ફટ ગયા યા ઉમદા રેશમી કપડા ભઠ્ઠી પર ચઢા દિયા ઔર વો ખરાબ હો ગયા તો ઉસકા તાવાન લેના દુરૂસ્ત હૈ, ઔર અગર કપડા ખોયા ગયા ઔર વો કેહતા હૈ કે માલૂમ નહીં ક્યૂંકર ગયા ઔર ક્યા હુવા. ઉસકા તાવાન લેના ભી દુરૂસ્ત હૈ. ઔર અગર વો કહે કે મેરે યહાં ચોરી હો ગઈ ઉસમેં જાતા રહા તો તાવાન લેના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : કિસી મઝદૂરકો ઘી, તેલ વગૈરહ પહોંચાનેકો કહા. ઉસસે રાસ્તેમેં ગિર પડા તો ઉસકા તાવાન લેના જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : બચ્ચે ખિલાને પર જો નોકર હૈ ઉસકી ગફલતસે અગર બચ્ચેકા ઝેવર યા ઔર કુછ જાતા રહા તો ઉસકા તાવાન લેના દુરૂસ્ત નહીં.

બગૈર ઈજાઝત કિસીકી ચીઝ લે લેનેકા બયાન

મસ્અલા : કિસીકી ચીઝ ઝબરદસ્તી લે લેના યા પીઠ પીછે ઉસકી બગૈર ઈજાઝતકે લે લેના બડા ગુનાહ હૈ. બા'ઝી ઔરતેં અપને શૌહર યા ઔર કિસી અઝીઝકી ચીઝ બગૈર ઈજાઝત લે લેતી હૈં યે ભી દુરૂસ્ત નહીં હૈ. જો ચીઝ બગૈર ઈજાઝત લે લી હૈ તો અગર વો ચીઝ અભી મૌજૂદ હો તો બિઐનિહી વોહી ફેર દેના ચાહિયે. ઔર અગર ખર્ચ હો ગઈ હો તો ઉસકા હુકમ યે હૈ કે અગર ઐસી ચીઝ થી કે ઉસકે મિસ્લ બાઝારમેં મિલ સકતી હૈ જૈસે ગલ્લા (અનાજ), ઘી, તેલ,

રૂપિયા પૈસા તો જૈસી ચીઝ લી હૈ વૈસી હી ચીઝ મંગાકર દે દેના વાજિબ હૈ. ઔર અગર કોઈ ઐસી ચીઝ લેકર ઝાએઅ કર દી કે ઉસકે મિસ્લ મિલના મુશ્કિલ હૈ તો ઉસકી કીમત દેના પડેગી જૈસે મુરઘી, બકરી, અમરૂદ, નારંગી વગૈરહ.

મસ્અલા : ચારપાઈકા એક આધ પાયા ટૂટ ગયા યા પટ્ટી યા ચોલ ટૂટ ગઈ યા ઔર કોઈ ચીઝ લી થી વો ખરાબ હો ગઈ તો ખરાબ હોનેસે જિતના નુકસાન હુવા હો દેના પડેગા.

મસ્અલા : પરાએ રૂપિયેસે બગૈર ઈજાઝત તિજારત કી તો ઉસસે જો નફા હુવા ઉસકા લેના દુરૂસ્ત નહીં બલ્કે અસલ રૂપિયે માલિકકો વાપસ દે. ઔર જો કુછ નફા હુવા ઉસકો ઐસે લોગોંકો ખૈરાત કર દે જો બહોત મોહતાજ હોં.

મસ્અલા : કિસીકા નગીના લેકર અંગૂઠી પર રખ લિયા તો અબ ઉસકી કીમત દેના પડેગી. અંગૂઠી તોડકર નગીના નિકલવા દેના વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : સૂઈ, ધાગા, પાન, તમ્બાકૂ, કથ્થા, છાલિયાં (સોપારી) વગૈરહ કિસીકી ચીઝ બગૈર ઈજાઝત લેના દુરૂસ્ત નહીં હૈ ઔર જો લિયા હૈ ઉસકે દામ દેના વાજિબ હૈં યા ફિર ઉસસે કેહકર મઆફ કરાએ.

ગિરવી રખનેકા બયાન

મસ્અલા : તુમને કિસીસે દસ રૂપિયે કર્ઝ લિયે ઔર એ'તિબારકે લિયે અપની કોઈ ચીઝ ઉસકે પાસ રખ દી કે તુમકો એ'તિબાર ન હો તો મેરી યે ચીઝ અપને પાસ રખ લો. જબ રૂપિયે અદા કરૂંગા તો અપની ચીઝ વાપસ લે લૂંગા તો યે જાઈઝ હૈ.

મસ્અલા : જબ તુમને કોઈ ચીઝ ગિરવી રખ દી તો અબ બગૈર કર્ઝા અદા કિયે અપની ચીઝ માંગને ઔર વાપસ લેનેકા હક નહીં હૈ.

મસ્અલા : જો ચીઝ તુમહારે પાસ કિસીને ગિરવી રખ્ખી તો અબ ઉસ ચીઝકા કામમેં લાના, ઉસસે કિસી તરહકા નફા ઉઠાના, ઐસે બાગકે ફલ ખાના, ઐસી જમીનકા ગલ્લા યા રૂપિયા લેકર ખાના યા ઐસે ઘરમેં રેહના દુરૂસ્ત નહીં હૈ.

મસ્અલા : અગર બકરી ગાય વગૈરહ ગિરવી રખ્ખી હો તો ઉસકા દૂધ બચ્ચા વગૈરહ જો કુછ હો જિસકે પાસ ગિરવી હૈ ઉસકા લેના દુરૂસ્ત નહીં વો ભી માલિક હીકે લિયે હૈં. દૂધકો બેચકર દામ ભી ગિરવીમેં શામિલ કર દે. જબ વો તુમહારા કર્ઝ અદા કર દે તો ગિરવીકી ચીઝ ઔર યે દામ સબ વાપસ કર દો ઔર ખિલાઈકે દામ કાટ લો.

મન્નત માનનેકા બયાન

મસ્અલા : કિસી કામ પર ઈબાદતકી બાતકી કોઈ મન્નત માની ફિર વો કામ

પૂરા હો ગયા જિસકે વાસ્તે મન્નત માની થી. તો અબ મન્નતકા પૂરા કરના વાજિબ હે. અગર મન્નત પૂરી ન કરોગે તો બહોત ગુનાહ હોગા. લેકિન અગર કોઈ વાહિયાત મન્નત હો જિસકા શરીઅતમેં કુછ એ'તિબાર નહીં તો ઉસકા પૂરા કરના વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : કિસીને કહા યા અલ્લાહ! અગર મેરા ફલાના કામ હો જાએ તો પાંચ રોઝે રખ્ખૂંગા. તો જબ કામ હો જાએગા પાંચ રોઝે રખના પડેંગે. લગાતાર રખ્ખે યા એક એક દો દો કરકે પૂરા કરે. ઔર અગર યે કહા કે પાંચોં રોઝે લગાતાર રખ્ખૂંગા તો સબ લગાતાર રખના પડેંગે બીચમેં એક રોઝા ભી છૂટ જાએગા તો ફિરસે રખના પડેંગે.

મસ્અલા : અગર યૂં કહા કે જુમ્આકા રોઝા રખ્ખૂંગા યા મોહર્રમકી પેહલી તારીખસે દસવીં તારીખ તક રોઝે રખ્ખૂંગા તો ખાસ જુમ્આકો રોઝા રખના વાજિબ નહીં, ઔર મોહર્રમકી ઈનહી તારીખોંમેં રોઝા રખના વાજિબ નહીં જબ ચાહે દસ રોઝે રખ લે, લેકિન લગાતાર રખના પડેંગે, ચાહે મોહર્રમમેં રખ્ખે, ચાહે કિસી મહીનેમેં સબ જાઈઝ હૈ. ઈસી તરહ અગર યે કહા અગર મેરા કામ હો જાએ તો કલ હી રોઝા રખ્ખૂંગા તબ ભી ઈખ્તિયાર હૈ જબ ચાહે રખ્ખે.

મસ્અલા : કિસીને મન્નત માની કે મેરી ખોઈ હુઈ ચીઝ મિલ જાએ તો આઠ રકા'ત નમાઝ પઢૂંગા, ઉસકે મિલ જાને પર આઠ રકા'ત નમાઝ પઢના પડેગી. ચાહે એક દમસે આઠોં રકા'તકી નિય્યત બાંધ લે યા ચાર ચાર રકા'ત કી નિય્યત બાંધે, યા દો દોકી સબ ઈખ્તિયાર હૈ.

મસ્અલા : અગર યૂં મન્નત માની કે દસ મિસ્કીનોંકો ખાના ખિલાઉંગા, અગર દિલમેં કુછ ખયાલ કિયા કે એક વક્ત યા દો વક્ત ખિલાઉંગા તબ તો ઉસી તરહ ખિલાએ, ઔર અગર કુછ ખયાલ નહીં તો દો વક્ત દસ મિસ્કીનોંકો ખિલાએ. ઔર અગર કચ્ચા અનાજ દે તો ઉસમેં ભી યેહી બાત હૈ કે દિલમેં કુછ ખયાલ થા કે ઈતના ઈતના હર એકકો દૂંગા તો ઉસી કદર દે, ઔર કુછ ખયાલ ન થા તો હર એકકો ઈતના દે કે જિતના હમને સદકએ ફિત્રમેં બયાન કિયા હૈ.

મસ્અલા : ઈસી તરહ અગર મન્નત માની કે જામેઅ મસ્જિદ યા મક્કામેં નમાઝ પઢૂંગા તો ઈખ્તિયાર હૈ જહાં ચાહે પઢે.

મસ્અલા : કિસી ઔરતને યે મન્નત માની કે ફલાના કામ અગર હો જાએ તો મૌલૂદ પઢવાઉંગી, યા યે મન્નત કી ફલાં બાત હો જાએ તો ફલાને મઝાર પર ચાદર ચઢાઉંગી. યે મન્નત ભી નહીં હુઈ. યા મસ્જિદમેં ગુલગુલે (મીઠે પકોડે) ચઢાને ઔર અલ્લાહ મિયાંકા તાક ભરનેકી મન્નત માની, યા બડે પીરકી ગ્યારહવીંકી મન્નત માની તો યે મન્નત સહીહ નહીં હુઈ ઉસકા પૂરા કરના વાજિબ નહીં.

મસ્અલા : યે મન્નત માની કે ફલાં મસ્જિદ જો ટૂટી પડી હૈ ઉસકો બનવા

દૂંગા યા ફલાના પુલ બંધવા દૂંગા તો યે મન્નત ભી સહીહ નહીં હૈ ઉસકે ઝિમ્મે કુછ વાજિબ નહીં હુવા.

કસમ ખાનેકા બયાન

મસ્અલા : બગૈર ઝરૂરત બાત બાતમેં કસમ ખાના બુરી બાત હૈ. સચ્ચી બાત પર ભી કસમ ન ખાના ચાહિયે.

મસ્અલા : જિસને અલ્લાહ તઆલાકી કસમ ખાઈ ઔર યૂં કહા અલ્લાહકી કસમ, ખુદાકી કસમ, ખુદાકી ઈઝ્ઝત વ જલાલકી કસમ, ખુદાકી બુઝુર્ગી ઔર બડાઈકી કસમ! તો કસમ હો ગઈ. અબ ઉસકે ખિલાફ કરના દુરૂસ્ત નહીં, અગર ખુદાકા નામ નહીં લિયા ફક્ત ઈતના કેહ દિયા મૈં કસમ ખાતા હૂં કે ફલાના કામ ન કરૂંગા તબ ભી કસમ હો ગઈ.

મસ્અલા : કુરઆનકી કસમ, કલામુલ્લાહકી કસમ, કલામ મજીદકી કસમ ખાકર કોઈ બાત કહી તો કસમ હો ગઈ. ઔર અગર કલામ મજીદકો હાથમેં લેકર યા ઉસ પર હાથ રખકર કોઈ બાત કહી લેકિન કસમ નહીં ખાઈ તો કસમ નહીં હુઈ.

મસ્અલા : યૂં કહા કે અગર ફલાના કામ કરૂં તો બે ઈમાન હોકર મરૂં, મરતે વક્ત ઈમાન નસીબ ન હો, બે ઈમાન હો જાઉં, યા ઈસ તરહ કહા કે ફલાના કામ કરૂં તો મુસલમાન નહીં તો કસમ હો ગઈ, ઉસકે ખિલાફ કરનેસે કફ્ફારા દેના પડેગા, ઔર ઈમાન ન જાએગા.

મસ્અલા : ખુદાકે સિવા કિસી ઔરકી કસમ ખાનેસે કસમ નહીં હોતી. જૈસે રસૂલુલ્લાહકી કસમ, કા'બાકી કસમ, અપની આંખોંકી કસમ, અપને બચ્ચેકી કસમ, અપની જવાનીકી કસમ, અપને હાથ પૈરોંકી કસમ, અપને બાપકી કસમ, અપને બચ્ચેકી કસમ, અપને પ્યારોંકી કસમ, તુમહારે સરકી કસમ, તુમહારી જાનકી કસમ, તુમહારી કસમ, અપની કસમ, ઈસ તરહ કસમ ખાકર ઉસકે ખિલાફ કરે તો કફ્ફારા ન દેના પડેગા.

મસ્અલા : કસમ ખાકર ઉસકે સાથ હી ઈન્શા અલ્લાહકા લફઝ કેહ દિયા, ખુદાકી કસમ ફલાના કામ ઈન્શા અલ્લાહ ન કરૂંગા તો કસમ નહીં હુઈ.

મસ્અલા : અગર ઐસી બાત પર કસમ ખાઈ જો અભી નહીં હુઈ બલ્કે આઈન્દા હોગી જૈસે ખુદાકી કસમ આજ પાની બરસેગા, ખુદાકી કસમ આજ મેરા ભાઈ આએગા, ફિર વો નહીં આયા ઔર પાની નહીં બરસા તો કફ્ફારા દેના પડેગા.

મસ્અલા : કિસીને ગુનાહ કરનેકી કસમ ખાઈ કે ખુદાકી કસમ આજ ફલાનેકી ચીઝ ચુરાકર લાઉંગા. ખુદાકી કસમ આજ ન પઢૂંગા, ખુદાકી કસમ

અપને માં બાપસે કભી ન બોલૂંગા, તો ઐસી કસમકા તોડ દેના વાજિબ હૈ ઔર કસમ તોડનેકા કફ્ફારા દે દે નહીં તો ગુનાહ હોગા.

કસમકે કફ્ફારેકા બયાન

મસ્અલા : અગર કિસીને કસમ તોડ ડાલી તો ઉસકા કફ્ફારા યે હૈ કે દસ મોહતાજોંકો દો વક્ત ખાના ખિલાએ યા કચ્ચા અનાજ દે દે, ઔર હર ફકીરકો અંગ્રેજી તોલસે આધી છટાંગ ઉપર પોને દો સેર ગેહૂં દેના ચાહિયે બલ્કે એહતિયાતન પૂરે દો સેર દે દે. ઔર અગર જવ દે તો ઉસકે દુગને દે. બાકી ઔર સબ તરકીબ ફકીરોંકો ખિલાનેકી વોહી હૈ જો રોઝેકે કફ્ફારેમેં બયાન હો ચુકી, યા ફકીરોંકો કપડા પહેના દે, હર ફકીરકો ઈતના બડા કપડા દે જિસસે બદનકા હિસ્સા ઢક જાએ. જૈસે ચાદર યા બડા લંબા કુરતા દે દિયા તો કફ્ફારા અદા હો ગયા, લેકિન વો કપડા બહોત પુરાના ન હોના ચાહિયે, અગર હર ફકીરકો એક લુંગી યા ફક્ત એક પાજામા દે દિયા તો કફ્ફારા અદા નહીં હુવા, અગર લુંગીકે સાથ કુરતા ભી હો તો અદા હો ગયા.. ઔર યે હુકમ જો બયાન હુવા જબ હૈ કે મર્દકો કપડા દે. ઔર અગર કિસી ગરીબ ઔરતકો કપડા દિયા તો ઈતના બડા કપડા હોના ચાહિયે કે સારા બદન ઢક જાએ ઔર ઉસસે નમાઝ પઢ સકે. ઉસસે કમ હોગા તો કફ્ફારા અદા ન હોગા.

મસ્અલા : કિસીને કઈ મરતબા કસમ ખાઈ, જૈસે એક દફા કહા ખુદાકી કસમ ફલાના કામ ન કરૂંગા. ઉસકે બાદ ફિર કહા ખુદાકી કસમ ફલાના કામ ન કરૂંગા. ઉસી દિન યા ઉસકે દૂસરે દિન યા તીસરે દિન ગર્ઝ ઈસી તરહ તીન મરતબા કહા, યા યૂં કહા કે ખુદાકી કસમ, અલ્લાહકી કસમ, કલામુલ્લાહકી કસમ ફલાના કામ ઝરૂર કરૂંગા. ફિર વો કસમ તોડ દી તો ઉન સબ કસ્મોંકા એક હી કફ્ફારા દેના ચાહિયે.

વસિય્યતકા બયાન

મસ્અલા : યે કેહના કે મેરે મરનેકે બાદ મેરા ઈતના માલ ફલાં આદમીકો યા ફલાં કામમેં દે દેના, યે વસિય્યત હૈ. ચાહે તંદુરૂસ્તીમેં કહે, ચાહે બીમારીમેં. ફિર ચાહે ઉસ બીમારીમેં મર જાએ યા તંદુરૂસ્ત હો જાએ. ઈસી તરહ જિસ તરહ બીમારીમેં શિફા હો જાએ ઉસમેં ભી દુરૂસ્ત હૈ. બીમારીમેં મર જાએ વો વસિય્યત હૈ.

મસ્અલા : અગર કિસીકે ઝિમ્મે નમાઝેં યા રોઝે યા ઝકાત યા કસમ ઔર રોઝે વગૈરહકા કફ્ફારા બાકી રેહ ગયા ઔર ઈતના માલ ભી મૌજૂદ હો તો મરતે વક્ત ઉસકે લિયે વસિય્યત કરના ઝરૂરી ઔર વાજિબ હૈ. ઈસી તરહ અગર કિસીકા કર્ઝ હો યા કુછ અમાનત ઉસકે પાસ રખ્ખી હો, ઉસકી વસિય્યત કર દેના ભી

વાજિબ હૈ, ન કરેગા તો ગુનેહગાર હોગા. ઔર કુછ રિશ્તેદાર અગર ગરીબ હોં જિનકો શરીઅતસે કુછ મીરાસ ન પહોંચી હો ઔર ઉસકે પાસ બહોત માલ વ દૌલત હૈ તો ઉનકો કુછ દિલા દેના ઔર વસિય્યત કર જાના મુસ્તહબ હૈ. ઔર બાકી લોગોંકે લિયે વસિય્યત કરને ન કરનેકા ઈખ્તિયાર હૈ.

મસ્અલા : મરનેકે બાદ મુરદેકે માલમેંસે પેહલે તો ઉસકે ગોરો કફનકા સામાન કરેં ફિર જો કુછ બચે ઉસસે કર્ઝા અદા કરેંગે, અગર મુરદેકા સારા માલ કર્ઝા અદા કરનેમેં લગ જાએ તો સારા માલ કર્ઝેમેં લગા દેંગે, વારિસોંકો કુછ ન મિલેગા, ઇસ લિયે કર્ઝા અદા કરનેકી વસિય્યત પર બહરહાલ અમલ કરેંગે. અગર સબ માલ ઉસ વસિય્યતકી વજહસે ખર્ચ હો જાએ તબ ભી કુછ પરવા ન કરેં બલ્કે અગર વસિય્યત ભી ન કર જાએ તબ ભી કર્ઝા પેહલે અદા કરેંગે. ઔર કર્ઝકે સિવા ઔર ચીઝોંકી વસિય્યતકા ઈખ્તિયાર ફક્ત તિહાઈ માલમેં હોતા હૈ યાની જિતના માલ છોડા હૈ ઉસકી તિહાઈમેંસે (માલકે તીસરે હિસ્સામેંસે) અગર વસિય્યત પૂરી હો જાએ તબ તો વસિય્યતકો પૂરા કરેંગે. ઔર તિહાઈ માલસે ઝિયાદા લગાના વારિસોંકે ઝિમ્મે વાજિબ હૈ.

મસ્અલા : જિસ શખ્સકો મીરાસમેં માલ મિલનેવાલા હો, જૈસે બાપ, માં, શૌહર, બેટા વગૈરહ ઉસકે લિયે વસિય્યત કરના સહીહ નહીં, ઔર જિસ રિશ્તેદારકા ઉસકે માલમેં કુછ હિસ્સા ન હો, યા રિશ્તેદારી ન હો કોઈ ગૈર હો ઉસકે લિયે વસિય્યત કરના દુરૂસ્ત હૈ લેકિન તિહાઈ માલસે ઝિયાદા દિલાનેકા ઈખ્તિયાર નહીં.

મસ્અલા : નાબાલિગકી વસિય્યત દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા : ઐસી બીમારીકી હાલત જિસમેં બીમાર મર જાએ અપના કર્ઝ મઆફ કરનેકા ઈખ્તિયાર નહીં હૈ. અગર કિસી વારિસ પર કર્ઝ આતા થા ઉસકો મઆફ કર દિયા તો મઆફ નહીં હુવા, અગર સબ વારિસ યે મઆફી મંઝૂર કરેં ઔર બાલિગ હોં તબ મઆફ હોગા. ઔર અગર કિસીને મઆફ નહીં કિયા તો તિહાઈ માલસે જિતના ઝિયાદા હોગા મઆફ ન હોગા. અકસર દસ્તૂર હૈ કે બીબી મરતે વક્ત અપના મહર મઆફ કર દેતી હૈ યે મઆફ કરના સહીહ નહીં હૈ.

મસ્અલા : મર જાનેકે બાદ ઉસકે માલમેં ગોરો કફન કરો. જો કુછ બચે તો સબસે પેહલે ઉસકા કર્ઝ અદા કરના ચાહિયે, બીબીકા મહર ભી કર્ઝમેં શામિલ હૈ. ઈસી તરહ લડકિયોંકા હિસ્સા ભી ઝરૂર દેના ચાહિયે. શરીઅતસે ઉનકા ભી હક હૈ.

મસ્અલા : મુરદેકે માલમેંસે લોગોંકી મહેમાનદારી, આનેવાલોંકી ખાતિર મદારાત, ખિલાના પિલાના, સદકા ખૈરાત વગૈરહ કુછ કરના જાઈઝ નહીં. ઈસી તરહ મરનેકે બાદસે દફન કરને તક જો અનાજ વગૈરહ ફકીરોંકો દિયા જાતા હૈ મુરદેકે માલમેંસે ઉસકા દેના ભી હરામ હૈ, મુરદેકો હરગિઝ સવાબ નહીં પહોંચતા. બલ્કે સવાબ સમઝના

સખ્ત ગુનાહ હૈ. ક્યૂંકે અબ યે સબ માલ વારિસોંકા હૈ ઉસકા બાંટ દેના ઐસા હી હૈ જૈસા ગૈરકા માલ ચુરાકે દે દેના. સબ માલ વારિસોંકો બાંટ દેના ચાહિયે.

મૌત ઔર ઉસકે મુતઅલ્લિકાત

રસૂલે ખુદા સલ્લલ્લાહુ અલૈહિ વ સલ્લમને ફરમાયા મૌતકો કસરતસે યાદ કિયા કરો. ઈસ લિયે કે મૌતકા યાદ કરના ગુનાહોંકો દૂર કરતા હૈ, ઔર દુનિયાએ મઝમૂમસે બેઝાર કરતા હૈ. જબ આખિરતકી તલબ ઔર વહાંકી નેઅમતોંકી ખ્વાહિશ ઔર વહાંકે દર્દનાક અઝાબકા ખૌફ હોગા તો યે ઝરૂરી હોગા કે નેક આમાલમેં તરક્કી કરેગા. મઆસી (ગુનાહ) સે બચેગા. જિસ દુનિયાકી મઝમ્મત કી જાતી હૈ ઉસસે વો ચીઝેં મુરાદ હૈં જો હક તઆલાસે ગાફિલ કરેં. પસ માલૂમ હુવા કે મૌતકી યાદ ઔર ઉસકા ધ્યાન રખના ઔર ઉસ અઝીમુશ્શાન સફરકે લિયે તોશા તૈયાર કરના હર અકલમંદ પર લાઝિમ હૈ. હદીસ શરીફમેં હૈ કે જો હર જુમ્આકો વાલિદૈન (વાલિદ યા વાલિદા) કી કબરકી ઝિયારત કરે ઉસકી મગફિરત કી જાએગી, ઔર વો વાલિદૈનકા ખિદમત ગુઝાર લિખ દિયા જાએગા. (નામએ આમાલમેં) મગર કબરકા તવાફ કરના યા બોસા લેના મના હૈ ચાહે કિસી નબીકી કબર હો યા વલીકી હો. કબરોં પર જાકર અવ્વલ સલામ કરે. **અસ્સલામુ અલૈકુમ યા અહ્‌લલ કુબૂરિ મિનલ્ મુઅમિનીન વલ મુસ્લિમીન યગ્ફિરૂલ્લાહુ લના વલકુમ્ વ અન્તુમ્ સલફ્ના વ નહ્‌નુ બિલ અષ્રિ.** ઔર કિબ્લાકી તરફ પુશ્ત કરે, ઔર મય્યિતકી જાનિબ મુંહ કરકે કુરઆન મજીદ પઢે જિસ કદર હો સકે. અહાદીસમેં હૈ કે જો શખ્સ કબરોં પર ગુઝરે ઔર સૂરએ ઈખ્લાસ ગ્યારહ બાર પઢકર મુરદોંકો બખ્શે, યા સૂરએ અલ્હમ્દુ શરીફ ઔર સૂરએ ઈખ્લાસ ઔર સૂરએ તકાસુર પઢકર ઉસકા સવાબ અહલે કબ્રસ્તાનકો બખ્શે, યા સૂરએ યાસીન કબ્રસ્તાનમેં પઢે, તો મુરદોંકે અઝાબમેં અલ્લાહ તઆલા તખ્ફીફ (કમી) ફરમાએગા, ઔર પઢને વાલેકો ઉન મુરદોંકે શુમારકે બરાબર સવાબ મિલેગા. અલ્લાહ તઆલા હમ સબકો અમલે ખૈરકી તૌફીક અતા ફરમાએ ઔર ઈમાન પર ખાતિમહ કરે. આમીન.

વ આખિરુ દઅ્વાના અનિલ્ હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન. વ અલા આલિહિ વ અસ્હાબિહી વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા રસૂલિહિલ કરીમ. વ અલા આલિહિ વ અસ્હાબિહી અજ્‌મઈન બિરહ્‌મતિક યા અર્‌હમ રાહિમીન.

 ખતમ શુદ